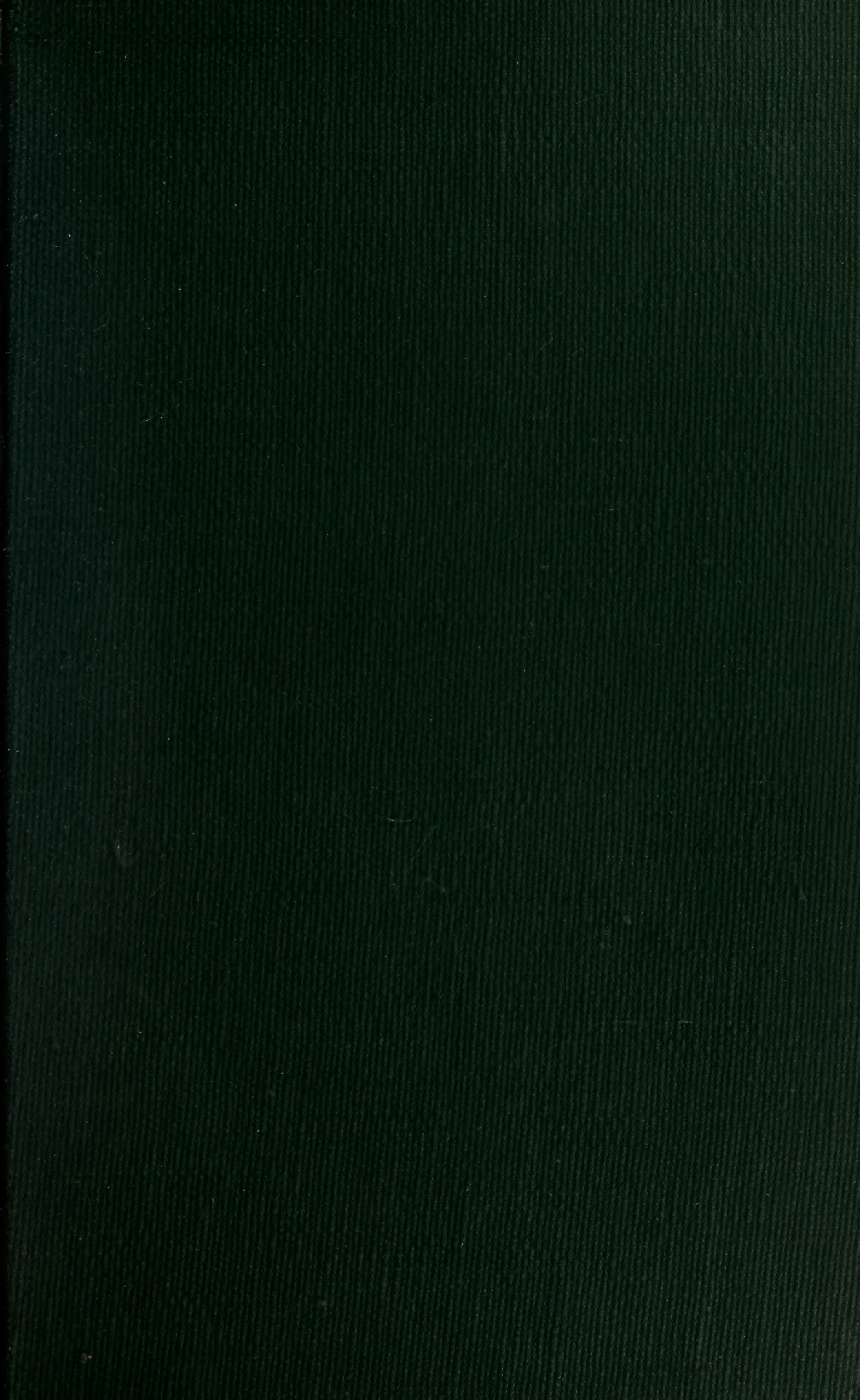
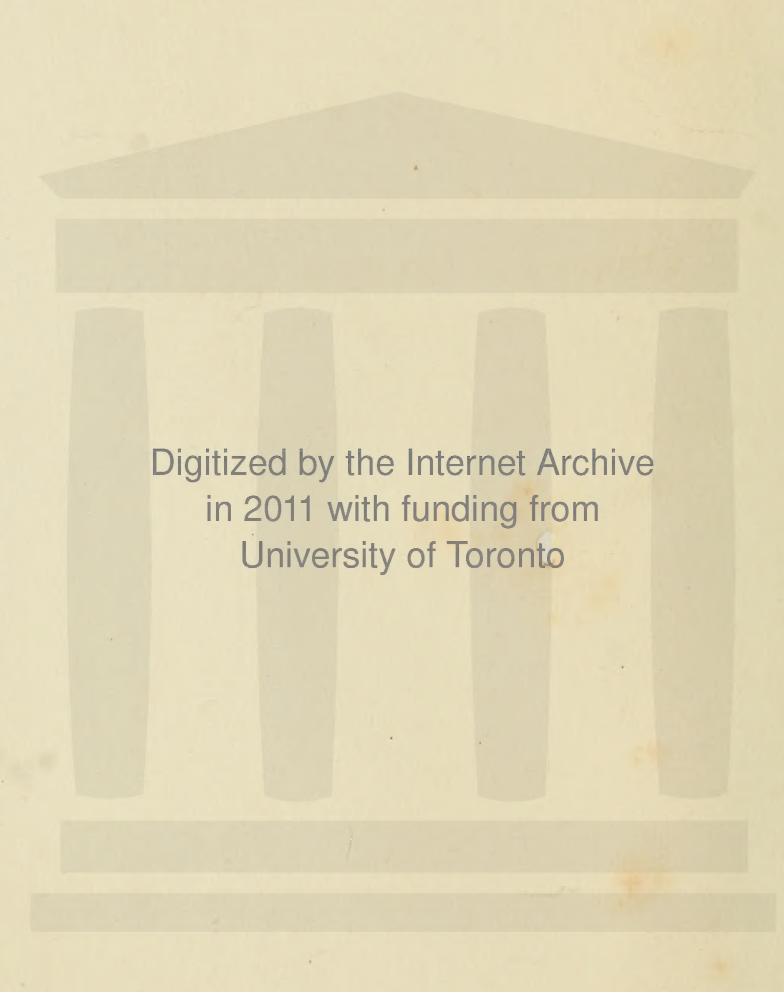

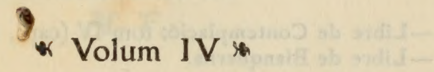

Obres de Ramon Lull

EDICIÓ ORIGINAL

FETA EN VISTA

DELS MILLORS Y MÉS ANTICHS MANUSCRITS

Volum IV

PUBLICACIONS LULLIANES

Obres de Ramon Lull: edició original illustrada ab variants y facsímils dels més antichs m.ss., pròlechs, notes y glosaris, mostres de traduccions, etc.—Volums en 8.u major, al entorn de 500 pàgines cadascun. Ademés dels tres pertanyents a l'edició Rosselló (1886-92), interrompuda per malaltia y mort de l'editor, n'hi ha d'aquesta continuació novament represa (1906) quatre volums publicats:

—Obres Doctrinals: **Doctrina Pueril. Libre del Orde de Cavallería. Libre de Clerecía. Art de Confessió**; ab 2 facsímils en fototipia y mostres de traduccions; pròlech general, variants y notes den *M. Obrador:* 1 vol. de més de 500 pags . . . . 10 pts.

—**Libre de Contemplació**; tom I (caps. 1 al 59), ab proemi den *M. Obrador,* taula completa ab les rúbriques dels 366 capítols, mostres de traduccions llatines, facsímil policromat d'un m.s. del s. XV, comentaris y notes bibliogràfiques . . . . . . 10 pts.

—**Libre de Contemplació**; tom II (caps. 60 al 102), ab facsímil policromat d'un altre m.s. quatrecentista, variants y notes. 7'50 pts.

—**Libre de Contemplació**; tom III (caps. 103 al 168), ab un facsímil policromat d'un altre m.s. del s. XIV . . . 10 pts.

EN PREPARACIÓ

—**Libre de Contemplació**; tom IV (caps. 169 al 226).

—**Libre de Blanquerna.**

ALTRES EDICIONS LULLIANES

—**Libre d'Amich e Amat**; text original, ab facsímil; proemi, notes y glosari den *M. Obrador*: 1 vol. de 215 pags. en 8u . 2'50 pts.

Exemplars en paper de fil, perllongat, numerats . . . 4 »

—**Libre de les Besties**; (extr. del *Felix de Maravelles del mon*); ab introducció y glosari den *M. Obrador:* 1 vol. en 8u (de la Biblioteca Popular de *L'Avenç*) . . . . o'50 pts.

—**Libre de la Doctrina Pueril**; text original; ab pròlech y notes den *M. Obrador:*—Barcelona, G. Gili editor, 1906: 1 vol. de 303 pàgs. en 8u , paper de fil. . . . . 4 pts.

OBRES ORIGINALS
DEL
ILLUMINAT DOCTOR MESTRE RAMON LULL

LIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DEU

escrit a Mallorca & transladat darabic en romanç vulgar devers lany M.CC.lxxij.

TRANSCRIPCIÓ DIRECTA
AB FACSÍMILS Y VARIANTS DELS MÉS VELLS MANUSCRITS
PER
M. F.

Tom III

PALMA DE MALLORCA
COMISSIÓ EDITORA LULLIANA
* 1910 *

En l'Estampa d'Amengual y Muntaner.—Conquistador, 30.

PALMA DE MALLORCA

Advertencia

La pressa ab que, per no retrassar més l'edició, fou confeccionat aquest volum esplica certes irregularitats ortogràfiques y de mètode qui's delaten a un exámen escrupulós. Especialment en lo que toca a les variants, se notarán en els primers fulls algunes intermitencies degudes a lo incomplet del material disponible.

Amb la lletra E designam el codi existent a la Biblioteca Ambrosiana de Milan, del qual aprofitárem primer algunes mostres fotográfiques portades per D. Mateu Obrador a son regrés de Munich, y més envant la copia sencera que ha fet dur la Comissió Editora y que'ns servirá també pels toms a venir.

Libre de Contemplacio

Vol. II.

(Comensament)

Libre de Contemplacio

Vol. II.

C. c. x. iiij. Comensa lo segon volum en lo terç libre. d la .xxxiiij. distinc-
cio qui tracta de vicis com hō se p'n guarda del entramer el
cus glorios ue exemplar q̄ hō fa en aq'st

Deus glorios ue-rtuos. anos senyer sia donada. mon-
e conseguida tota gloria e tot bonament
e tota honor. qui demostrats a nostres
hulls corporals la vilitat. e la sutzetat
de la materia que ve del home mascle e de
la fembra. De la q'l materia senyer sen-
gendra e compon lome en lo comensa-
ment q comensa a enitar en est seggle.
E enaxi com lo Rey senyer. ol noble p'ncep com entra en la
ciutat. ve vestit de nobles draps. e d' nobles vestirs. e atro-
ba senyer totes les carreres empaliades d la ciutat. e en cor-
tinades de draps daur e de seda. En axi senyer lome cō
entra en est mon e nex de la fembra. ve vestit d fort sutza
vestidura. e ix senyer d'l pus sutze e del pus vil loc q es en
la fembra. C Semblantment de nos altres senyer a vere com
venim en aquest mon. tot lo veg senyer ple d dolors e d
grans angoxes. Car la mare plora e crida e playn p les gran
dolors que sent. e pla costament de la mort q li es prop.
E lenfant qui nex veg senyer q plora e crida p lo gran con-
trevniment que sent. e pla gran dolor q soste a son nexer.
C Encara dels teus. o senyor d'ls senyors. o glia sobre totes glo-
ries. nos veem senyer que neguna creatura no entra en est
mon tan vituperament ne tan mesquina. com home. car lome
senyer nex tot nu. e tot pobre. e tot desapoderat. e les besties
e les aus senyer nexen ab vestir. e ab pel. e ab plomes. e an ma-
jor forsa que home no a a sa nativitat. C Encara veem
senyer que les besties ne les aus com nexen. e no nexen ab
colpa ni ab peccat. mas de nos altres senyer no es enaxi car
tots nexem en peccat e en colpa. e p lo p'mer peccat d'l primer
pare. C Nos veem senyer que com les besties ne les aus
nexen en est mō q sempre q son nades an forsa e destrea d
percassar so don p'nen vida. Car sempre se leven les besties.
e van a la mamela d lur mare. e les aus sempre van pelu-
cam les sements de que viuen. mas de nos altres senyer
no es enaxi. car com som nats. morriem si la mamela no
nos meten en la boca. e si nons volcaven senyer e nons a-
ministraven mes mares. morriem. C Senyor misericordios e
abundos en tots bens. nos veem senyer q les infants com
son nats. que sempre son tots plens de tina e de ronya e
de sutzetat. car en lo bressol on iaen. e en los draps en q son

M.S. A, del sigle XIV, perteneixent al
Collegi de la Sapiencia, de Mallorca.

COMENSA LO SEGON VOLUM EN LO TERS LIBRE.

De la .xxiii.[a] distinccio qui tracta de veer.

¶ CAP. 103. *Com hom se pren guarda del entrament e l eximent que hom fa en aquest mon.*

DEUS *gloriós, vertuós!* A vos, *Sènyer,* sia donada e coneguda tota gloria e tot honrament e tota honor, qui demostrats a nostres ulls corporals la viltat e la sutzetat de la materia que ix del home mascle en la fembra:[1] de la qual materia senjendra es compon lome en lo comensament que comensa a entrar en est seggle. ✠ 2. Enaxí com lo rey, *Sènyer,* ol noble princep[2] com entra en la ciutat ve vestit de nobles draps e de nobles vestirs e atroba totes les carreres de la ciutat empaliades[3] e encortinades de draps daur e de seda; enaxí lome com entra en est mon e nex de la fembra, ve vestit de fort sutza vestidura, e ix del pus sutze e del pus vil loc qui es en la fembra. ✠ 3. Lentrament de nosal-

1. M, *quæ exit de viro et muliere.*—2. Sil rey, Sènyer, ol noble princep.—3. A, totes les carreres empaliades de la ciutat.

tres, *Sènyer,* adoncs com venim en aquest mon, tot lo veg ple de dolors e de grans angoxes;[1] car la mare plora e crida e plany per les greus dolors[2] que sent e per lacostament de la mort que li es prop: e lenfant qui nex veg, *Sènyer,* que plora e crida, per lo gran constrenyiment que sent e per la gran dolor que sosté a son néxer.

4. *Oh Rey dels reys, oh Senyor dels senyors, oh gloriós sobre totes glories!* Nos veem, *Sènyer,* que neguna creatura no entra en est mon tan caitivament ne tan mesquina com home; car home nex tot nuu e tot pobre e tot desponderat, e les besties e les aus, *Sènyer,* nexen ab cuir e ab pel e ab plomes, e an major forsa que home no ha a sa nativitat. ✠ 5. Encara veem, *Sènyer,* que les besties ne les aus com nexen, que no nexen ab colpa ni ab peccat. Mas de nosaltres, *Sènyer,* no es enaxí; car tuit nexem en peccat e en colpa, per lo primer peccat del primer pare. ✠ 6. Nos veem, *Sènyer,* que com les besties ne les aus nexen en est mon, que sempre que son nades an forsa e certea de percassar so don prenen vida: car sempre se leven les besties e van a la mamella de lur mare,(e les aus sempre van pellucant les sements de que viuen. Mas de nosaltres, *Sènyer,* no es enaxí; car com som nats, morríem si la mamella nons metíen en la boca; e si nons bolcaven e nons aministraven[3] nostres mares, morríem.

7. *Senyor misericordiós, abundós[4] en tots bens!* Nos veem que los infants com son nats, que sempre son tots plens de tinya e de ronya e de sutzetat;[5] car en lo bressol on jaen e en los draps en que son enbolcats, en tot pixen e en tot fan legèes e sutzetats. Doncs pus vil es nostra nativitat, *Sènyer,* que de nulla altra creatura; car les altres creatures no veem que ajen tanta de ronya, ne no veem que lá on jaen fassen tantes de sutzures com nosaltres fem. ✠ 8. Lentrament que nosaltres fem, *Sènyer,* en est mon,

1. B, de dolors e de plors.—2. B, per les grans dolors.—3. B, ministraven.—4. B, ahondós.—5. B, e de tota sutzetat.

tot lo veg ple de fam e de set e de calt e de fret, e tot lo veg ple de defalliments, e tot lo veg ple de malaltíes e de ignorancies e de peguèes e de mesquinèes. ✠ 9. Aprés que som nats, *Sènyer,* e som un poc creguts ens comensam a regonèxer, sempre comensam a jugar e a córrer e a treballar, e fem coses don nons seguex [1] negun profit. On, enaxí com nosaltres deuríem comensar a loar e a beneir vos quins avets donat esser, nosaltres, *Sènyer,* fem e deym tals coses qui re no valen.

10. *Vertader Senyor, savi en totes savièes, noble en tots honraments!* Nos veem quels infants, aprés que son un poc creguts, que usen més de la natura de la potencia sensitiva que de la natura de la potencia racional; e per assò fan coses sens rahó e sens profit. ✠ 11. Nos veem, *Sènyer,* que con hom es pervengut a la edat on hom poría seguir la natura de la potencia racional, que primerament en sa joventut comensa hom a seguir les vies de peccat; e usa hom de la raó en obres de peccat, e aclina hom la raó a la sensualitat. ✠ 12. Nos veem, *Sènyer,* quels homens daquest mon, que dentro a .xxv. anys [2] crex e multiplica lur edat e lur natura. Mas de .xl. anys a amunt, comensa hom a declinar e a envellir e a tornar lo cors a la terra. [3] On, enaxí com veem, *Sènyer,* que pujam [4] per joventut, enaxí veem que caem per vellea e quens baxam per vellea. [5]

13. *Ah Senyor sant, ah Senyor graciós, ah Senyor ple de vertut e de forsa!* Nos veem que en est mon los uns ic moren jovens, los altres ic moren vells. On, tuit venim en est mon crexents de grau en grau; mas tuit no exim daquest mon devallants de grau en grau. ✠ 14. En aqaest mon, *Sènyer,* enaxí com ic entram ab plors e ab lagremes e ab treballs e ab angoxes e ab dolors, enaxí veg, *Sènyer,* que tuit exim daquest mon ab plors e ab dolors e ab treballs e ab angoxes de la mort. ✠ 15. Si lentrament que nosal-

1. B, nos seguex.—2. B, que dentro a .xl. anys.—3. B, en la terra.—4. B, que muntam.—5. B, que caem e que baxam per vellea.

tres fem en est mon es vil e pobre e mesquí, sí s es, *Sènyer,* leximent: car axí com null hom no ve ab riquèes ne ab vestiments en est mon, enaxí null hom com se mor no s en porta neguna [1] riquea daquests bens temporals, enans los lexa tots. E enaxí con hom nex no usa d enteniment ni de raó, [2] enaxi com hom es en lo punt de la mort, hom d enteniment ne de raó no pot bé usar. [3]

16. *Senyor Sant,* [4] *Senyor forts, Senyor noble!* Al dia de la mort, veg plorar e plányer los parents els amics del home mort; mas a pocs de dies, *Sènyer,* quel home es mort, sempre los veg jugar e riure e tenir solás, e no an neguna membransa daquell per qui ploraven ne planyíen. ✠ 17. Dementre que som, *Sènyer,* en est mon, nos confiam ens amam los uns ab los altres. Mas aprés la mort, pocs son aquells qui ajen amics ne qui atenen al mort res de so que li an promès; [5] enans fa hom, *Sènyer,* quax lo contrari [6] de so que hom lur ha promès. ✠ 18. Sempre que hom es mort, es ublidat per tots sos amics, e sempre la amor que hom solía aver al mort, posa hom en los homens vius. E si l home mort, *Sènyer,* tornava viu e venía a sos fills o a sos parents, ja no l conexeríen ni ja no l metríen en lur alberc, ni ja no li satisfaríen a assò que li fos mester.

19. *Ah Sènyer ver Deus, perdurable en tots temps, en lo qual contemplant son agraciats los bonahuirats de paraís!* Nos veem que l ome mort, qui será [7] gras e gros e rog e fresc, que en una poca d ora lo metrá hom dejus la terra, e soterrar l ha hom, per tal que no do pudor a les gents; car si soterrat no era, no poría hom durar davant ell. ✠ 20. ¿Qual cosa poría, *Sènyer,* esdevenir en major viltat ni en major mesquinea quel cors del home, [8] qui torna tot en legea e en pudor, e nos mou ni s mena, enans está a

1. B, nulla.—2. B, nex menys d enteniment e menys de raó.—3. B, mor hom menys d enteniment e de raó.—4. B, sent.—5. B, mas aprés la mort, negú no ha amics ni negú no atèn al mort re de so que li a promès.—6. B, tot lo contrarí.—7. M, *qui erat.*—8. B, que lo cors d ome.

semblansa de cosa despoderada e corrumpuda e pudrida? ✠ 21. ¿Que val, *Sènyer,* al home mort son paratge[1] ne sa riquea ni son honrament, pus que son cors se compodrex e pert ses faysons e entra dejus la terra, e es menjat de vermens e de cucs?

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots digne de esser Deu e senyor e creador e ordenador de tot quant es!* Com los homens entren en est mon ab plors, e ab dolors los veg exir daquest mon, ¿on ve assò, *Sènyer,* que hom se ergulla en est mon, pus que tan vilment ic entra hom e ic ix?[2] ✠ 23. Tot hom, *Sènyer,* qui en est mon sia alegre ne pagat de les vanitats daquest mon, deuría cogitar e remembrar la viltat e la mesquinea e la dolor e la pena ab que hom ve en est mon e ab que hom ix daquest mon. ✠ 24. Aquells qui en est mon son vils e de vils obres, en totes maneres, *Sènyer,* son vils e mesquins; car ab viltat venen en lo mon, e ab viltat estan en lo mon, e ab viltat ixen del mon.

25. A vos, *Sènyer Deus,* sia donada laor e gloria e benediccio, e nosaltres siam coneguts per esser coses vils e mesquines e pobres: car enaxí com nosaltres, *Sènyer,* som vists esser vils per lo vil entrament e eximent que fem en lo mon,[3] enaxí los nostres ulls de la anima veen vos esser noble e honrat, per so car sots senyor eternal, gloriós, sens nulla corrupcio. ✠ 26. Enaxí, *Sènyer,* com nosaltres som vils e caitius per so com avem comensament e fi, enaxí sots vos senyor alt e noble, per so com sots sens comensament e sens fi. ✠ 27. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car nosaltres no tan solament som vils e mesquins per so com avem comensament e fi, que sí som, *Sènyer,* per so car nostre comensament e nostre fi es comensament e fi de gran pudor e de gran dolor e de gran viltat.

28. *Sènyer ver Deus, qui sots gran sobre totes granèes, e qui sots honrat sobre tots honraments!* Malahuirats son

1. M, *suum genus.*—2. B, que hom se dona en est mon vanagloria, ni don vé assò, Sènyer, que hom sen ergulla en est mon.—3. B, en est mon.

aquells e aquelles qui ixen daquest mon sens bones obres que no ic an fetes; car si lentrament que fan en est mon es greu e molt dolorós, [1] molt pus greu e pus dolorós es lentrament que fan en laltre seggle, per so car entren en pena e en dolor perdurable. ✠ 29. Tots aquells e aquelles, *Sènyer Deus,* qui ixen daquest mon en estament de gracia e de penitencia, son bonahuirats e bonahuirades; car ja sia so que lentrament e leximent que fan en est mon sia vil e dolorós, lentrament que fan en laltre seggle es molt beneyt e molt gloriós. ✠ 30. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* el vostre sotsmès vos clama mercè, que vos lo fassats cogitar e perpensar en lo vil entrament e en lo angoxós eximent daquest mon, per tal que sesfors es avigor com gloriosament e bonahuiradament entre en laltre seggle, en presencia de la vostra gloriosa essencia divina.

¶ CAP. 104. *Com hom se pren guarda en est mon quals coses son belles ne quales son leges.*

AH *Deus gloriós, amorós!* A vos, *Sènyer,* sia feta reverencia e honor per tots temps, qui avets ordenat e endressat en tal ordenacio e en tal disposicio home, que pusca veer ab ulls corporals e espirituals les bellèes e les legèes daquest mon. ✠ 2. *Plaent Senyor, plen de mercè!* Enaxí com los ulls corporals veen quals coses son leges ne quals coses son belles en les coses sensuals, enaxí ab ulls espirituals veem en les coses intellectuals quals coses hi son belles ni quals coses hi son leges.

1. B, es greu e dolorós.

✠ 3. Si als ulls corporals, *Sènyer,* es plaent cosa de veer la claror de lalba ni de la estela jornal,[1] ni los prats ni les flors ni les riberes nils boscatges, als ulls espiritnals es plaent cosa a cogitar e a veer en les vertuts del home, axí com amor e paciencia e lealtat e humilitat e pietat e misericordia.

4. *Oh liberal Senyor, dreturer, savi, vertader en totes coses!* Si als ulls corporals plau veer la bella femna com es ben vestida ni ben aornada, als ulls espirituals es molt leja cosa de veer ella, si tant ses que la femna sia orrea e ávol e vil e de males obres e de sutzes. ✠ 5. *Gloriós Deus!* Als ulls corporals no plaen veer vils draps ni apedassats vestiments, ni nols plau faysó dome vell, magre, malenant, plorós, consirós; mas dels ulls espirituals no es axí, *Sènyer,* car molt es bella cosa e plaent a la anima com veu home pobre, malvestit, magre, vell, plorós e consirós, per la vostra amor envellit en lo vostre servici. ✠ 6. Si als ulls corporals, *Sènyer Deus,* es leja cosa a veer les sutzetats e les legèes que home e fembra fan per los locs sutzes que an, los qual son vergonyosos a veer, als ulls espirituals es molt pus leja cosa de veer en home falcíes e tracions e engans e cobèes e los altres vicis.

7. *Sènyer ver Deus, qui sots alt e noble sobre totes noblèes e sobre tots honraments!* Lo bonahuirat religiós ha molt major plaer de veer sos vils draps, ja sia so que sien vells e apedassats e de leja color, que no fa com veu los vestirs nobles e honrats, de bella color, los quals vestirs vesten los homens delicats els homens qui son amadors de la vana gloria daquest mon. ✠ 8. *Amorós Senyor!* Enaxí com los ulls espirituals son pus nobles e mellors que los ulls corposals, enaxí major plaer e mellor vista es veer les coses qui son belles a veer als ulls espirituals, que aquelles coses a veer qui son belles a veer als ulls corporals. ✠ 9. En

1. M, *stellam matutinam.*

semblant manera, *Sènyer,* sesdevé de les coses qui son leges de veer; car molt major fastig e major pudor e major legea es a veer les coses qui son leges segons vista espiritual, que les coses qui son leges segons vista corporal. On, com assò sia enaxí, molt me do gran maravella com pot esser dels homens que més amen la vista dels ulls corporals que cella dels ulls espirituals, e més senten la bellea o la legea que veen ab los ulls corporals, que la que veen ab los ulls espirituals.

10. *Homil Senyor obeït per tots los pobles, benvolgut per totes gents!* Molt es pus bella cosa de veer los fems en lort que la mala fembra en lesgleya, ja sia so que los fems sia cosa de leja figura e la fembra sia de bella figura; e assò es, *Sènyer,* per so car de femoral qui es en lort isquen[1] fulles e flors e fruits de diverses colors e de belles odors e de bones sabors; e de la mala fembra, per bé que sia aornada, non ix sino peccat e pudor e sutzetat. ✠ 11. La mala fembra, *Sènyer,* se posa blanquet e color es tiny sos cabells e ses celles e sa boca e sos ulls, per tal que sia vista bella a les gents; e sobre les belles colors e les belles faysons que vos avets posades en ella, ella, *Sènyer,* posa colors qui son de coses molt leges e molt pudens a veer e a odorar e a palpar. ✠ 12. ¿Que li val, *Sènyer,* a la mala fembra si hom la veu bella als ulls corporals, car los ulls espirituals saben que aquella sua bellea tota tornará en pudor e en vérmens e en cucs, e la terra menjará e compudrirá totes aquelles faysons que ella tiny e acolora?

13. *Pacient Sènyer, en lo qual estan tots mos desigs e totes mes riquèes e tots bens!* Los homens peccadors amen veer les coses belles ab los ulls corporals, e esquiven a veer la legea daquelles quis veen ab los ulls espirituals; e los homens peccadors, *Sènyer,* esquiven a veer les coses qui son leges a veer ab los ulls corporals, e no volen

1. M, *exeunt.*

veer la bellea qui es vista en les coses ab ulls espirituals. ✠ 14. No es enaxí, *Sènyer,* dels homens religiosos e dels homens savis; car totes les coses que veen, sien ab ulls corporals o esperituals, en totes jutgen seguons les bellèes o les legèes que hi veen, sia que sia bellea o legea de ulls corporals o de ulls espirituals. ✠ 15. *Celestial Senyor!* Sils ulls corporals guarden a la cosa bella ses belles faysons e ses belles colors, los ulls espirituals li guarden comensament e fi e corrupcio e destruiment e defalliment. On, qui es pres ne ligat en amar per la vista corporal en les coses de bella color e de bella faysó, ab lesguart dels ulls espirituals sen porá acórrer e ajudar, es porá solvre daquell ligam per la legea que veurá en elles.

16. *Eternal Senyor, perdurable, en tots temps gloriós!* Enaxí com gran secada e gran fret es pestelencia dels fruits de la terra, enaxí, *Sènyer,* la bellea de les fembres es estada pestilencia e tribulacio de mos ulls; car per la bellea de les fembres son estat oblidós de la vostra gran bonea e de la bellea de vostres obres. ✠ 17. Per lo plaer que mos ulls an aút en veer belles fembres, ha desijat mon cor que elles aguessen lur coratge corrumput en pudor de luxuria. On, assòm par, *Senyor,* cosa contrariosa, que jo aja amat e volgut que elles sien belles, e que lur coratge e lur volentat sia estada ensutzada en lo pus sutze peccat qui esser pusca. ✠ 18. ¿Que val, *Sènyer,* quel palau ol castell sia de fora molt bell a veer, e que dintre[1] sia tot ple de pudor e de sutzura? On, tot enaxí es vil cosa a veer bella fembra, e que sa pensa e son voler estía en lo soll e en la pudor de luxuria.

19. *Placent Senyor, en lo qual es dousor e amor e honor e plaer!* De les belles coses, *Sènyer,* que ulls corporals pusquen veer, sí es veer belles flors e bells fruits, axí com bella rosa o bella flor de liri o bella poma o bell pomcir;

1. B, e que de dintre.

car cascuna destes coses es molt plaent[1] a veer. ✠ 20. Mas sens tota comparacio, *Sènyer,* es pus bella cosa e pus plaent a veer als ulls espirituals la gran bellea que es en la vostra obra; la qual obra es vista en les creatures que avets creades e ordenades. ✠ 21. Con lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* aja moltes vegades ensercat com pogués veer les bellèes qui son en les coses corporals e no aje encercat ne demanat com pogués veer les bellèes qui son en les coses espirituals, molt fortment, *Sènyer,* se penet es rent per culpable a vos; car molt es gran falliment que per la bellea de les coses corporals hom lex a veer la bellea de les coses espirituals.

22. *Sènyer ver Deus, qui sots comensament de tots comensaments e qui sots acabament de tots acabaments!* Larbre qui ha més de ses branques seques que verts no es tam bell a veer com sería si totes ses branques e sos rams eren verts e plens de fulles e de flors. On, com en mi, *Sènyer,* aja molt més de peccats que de vertuts, fort be sé que en la vostra saviea son vist molt pus leg e pus sutze que no son bell ni virtuós. ✠ 23. Com larbre qui es sec, *Sènyer,* es podat ne exermat, ell renovella e dona bellea de sí metex als ulls corporals per raó dels rams e de les flors e dels fruits que met; enaxí, *Sènyer,* si vostre plaer era que vos me porgássets em nedejássets de mos greus peccats, encara poría esser que jo fos vist per los homens bell e nedeu e ple de bones obres. ✠ 24. Sil pali ol samit o la porpra es leja cosa a veer com hi cau alcuna taca, ¡quant més jo, *Sènyer,* son leja cosa a veer, qui tot son ple de taques e de sutzures! car greus culpes e greus peccats man tot enlegeyt e ensutzat.

25. *Ah celestial Senyor, qui sabets totes quantes coses anc foren ni son ne serán!* Lome qui vol fer ni bastir son palau o son castell e qui ha en volentat quel fassa molt

1. B, son plaent molt.

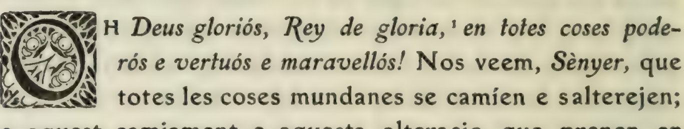
bell e ben pintat e molt noble, abans ha ymaginacio de la bellea del castell o del palau, que no ha de la legea daquell. ✱ 26. *Gloriós Senyor!* Enaxí com hom guarda en bell palau o en bell castell aquelles coses que si demostren belles, sia que sien pintures o entretallaments o murs o torres o barbacanes o ques que sia; aitambé, *Sènyer,* hi deu hom guardar aquelles coses qui si demostren esser leges; les quals coses son que aquell quil palau fa ni aquell quil fa bastir ne edificar morrán, el palau ol castell ja tan fort no será que no caia e nos corrompa e nos consum e no venga a desfaiment e a destruiment. ✱ 27. Sils princeps *Sènyer,* nils alts barons[1] nils altres homens ab ulls espirituals gardaven tan sovin en la legea de les obres que fan, la qual legea es la fi el destruiment daquelles, com guarden en la bellea de les obres que fan ne bastexen, ja no faríen tantes cambres ni tantes torres ni tants solers ni tantes sales[2] com fan, en les quals despenen e malmeten lurs dies e lurs riquèes quels avets comanades, de les quals vos aurán a retre comte.

28. *Senyor amat, Senyor servit, Senyor honrat!* Enaxí com la dona quis mira en lo mirall pot veer en lo mirall la bellea o la legea de sa cara ni de ses faysons, enaxí, *Sènyer,* lo vostre servidor con guarda en la creu, totes ses bellèes e totes ses legèes veu e aperceb en sí metex. ✱ 29. Si tant es, *Sènyer,* que jo dementre guart en la creu, que mos ulls sien plens de lagremes e mon cor sia plen damor e de devocio e de remembraments de la vostra sancta passio, adoncs los meus ulls espirituals me veen em saben molt bell e molt nedeu. ✱ 30. Mas si tant ses, *Sènyer,* que jo dementre que estaré denant lo vostre gloriós altar e denant la sancta figura de la santa creu jo nom veg ab los ulls espirituals mos ulls en plor, mon cor en amor e en devocio e en remembrament de la vostra passio e de la

1. A, nils altres barons.—2. M, *nec tot triclinia nec tot cœnacula.*

vostra vertut, adoncs los meus ulls espirituals, *Sènyer,* me veurán molt vil e molt sutze e molt enlegeyt, per so car mos pensaments no son en la bellea ne en la noblea de la vostra gloriosa deitat.

¶ CAP. 105. *Com hom se pren guarda en la alteracio e en lo camiament quis fan en les coses mundanes.*

OH *Deus gloriós, Rey de gloria,*[1] *en totes coses poderós e vertuós e maravellós!* Nos veem, *Sènyer,* que totes les coses mundanes se camíen e salterejen; e aquest camiament e aquesta alteracio que prenen en lurs estaments e en lurs calitats demostra que elles an fi e comensament. ✠ 2. Per so car temps, *Sènyer,* ha comensament e fi, per assò lo temps present se muda en temps passat, el temps esdevenidor se muda en temps present, el temps passat nulls temps nos muda, per so car ja ha aúda fi. ✠ 3. So que per temps saltereja es camía, *Sènyer,* en est mon, sí es per lo defalliment qui es en les creatures, qui no an dignitat ne forsa ne poder de durar en un estament. On, benahuirats son aquells homens qui son gloriejats en la gloria de paraís; car aquí no ha null camiament ne nulla alteracio.

4. *Singular Senyor, en lo qual no ha null comiament ne nulla alteracio!* Enaxí, *Sènyer,* com per la presencia del sol son en absencia les tenebres, enaxí los homens qui reeben de vos gracia, se muden de vicis en vertuts; e enaxí com per la absencia del sol son tenebres, enaxí per la absencia

1. A, Oh Deus Rey gloriós de gloria: M, *O Deus gloriose, Rex gloriæ*

de bones obres qui no son en los peccadors vanagloriosos, los peccadors se muden de vertuts en vicis. ✻ 5. Enaxí, *Sènyer,* com vos sots senyor noble, graciós, piadós e misericordiós, enaxí amant vos e cogitant en vos, veg que hom se muda de les vanitats daquest mon, e va hom contemplar en vos en la vostra gloria. ✻ 6. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car enaxí com per vos e per los vostres acabaments los homens se muden de males obres a obrar en bones obres, enaxí, *Sènyer,* per los nostres defalliments e per la nostra mesquinea veg quens partim de bones obres e quens mudam a fer males obres.

7. *Homil Senyor, ple de pietat e de mercè, en lo qual son tots nostres acabaments!* Nos veem, *Sènyer,* que los homens se alterejen de joventut a vellea, e de riquea a pobrea, e de sanitat a malautía, e de saviea a follía e de alegre en tristor. ✻ 8. Encara veem, *Sènyer,* que los homens se alterejen duna volentat en altra, e de una custuma en altra, e dun plaer en altre, e dun pesar en altre, e dun treball en altre, e dun enteniment en altre. ✻ 9. Tot aquest mon, *Sènyer,* veg que es ple de cambiaments e de mudaments; car los uns ploren, los altres rien, los uns nexen, los altres moren, los uns guaanyen, los altres perden. E enaxí, *Sènyer,* de camiament en camiament e de alteracio en alteracio, tuyt venim a la mort; e adés serem vius sobre la terra, adés nos soterrará hom morts sots la terra.

10. *Oh Senyor amat, ah Senyor volgut, ah Senyor honrat!* Nos veem, *Sènyer,* que los homens adés son honrats, adés son deshonrats, adés son sadolls, adés son morts de fam, adés son loats, adés son maldits, adés son morts de fret, adés son morts de calor. ✻ 11. Enaxí, *Sènyer,* com arbre quis muda de color segons lo temps en que es, enaxí veg mudar los homens en lurs obres, segons lo temps en que son; car enaxí com los arbres son en un temps verts e en altre secs, e en un temps son fullats e florits e granats e en altre temps no, enaxí veg que es dels homens daquest

mon; car adés an una entencio, adés nan altra, adés una opinio, adés nan altra, e adés fan una cosa, adès ne fan una altra. ✠ 12. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui sots tan acabat e tan cumplit en vertuts, que en vos nos pot camiar ne alterejar nulla cosa, ne per calitats ne per temps ni per loc; car les vostres calitats, *Sènyer,* no salterejen en vos, ni en la vostra gloriosa essencia no cau temps ne loc.

13. *Gloria e laor sia a vos, Sènyer Deus, Pare e senyor de quant es!* Car pus tant ses que jo veg que enaxíns camiam ens alteram en aquest mon, diré, *Sènyer,* als homens jovens que sapien que encara serán vells, e diré als homems rics que sapien que encara vendrá temps que serán pobres, a diré als homens sans que encara esdevendrá temps que serán malautes, e diré als homens qui son vius sobre la terra, que encara esdevendrá temps que serán morts sots la terra. ✠ 14. Del comensament que hom ve en est mon tro a la fi que hom partex daquest mon, tot veg que es, *Sènyer,* aquell temps ple de camiamens e de mudamens; per los quals camiaments e mudamens veg que sostenen los homens molts de dolors e molts de treballs en est segle. ✠ 15. Enaxí, *Sènyer,* com en aquest mon los meus ulls corporals veen los mudaments e les alteracions qui son en est mon per los defalliments qui son en lo mon, enaxí los meus ulls espirituals veen que en parays no ha null mudament, per lo gran acabament qui es en el de gloria.

16. *Vertader Senyor, qui sots lum e resplandor de totes lugors e de totes resplandors!* Totes les coses, *Sènyer,* que sien alterades ni mudades de un estament en altre, deuen poc esser amades e poc preades e poc desijades: car poc duren e tost se corrompen e leugerament se camíen. ✠ 17. Daquelles coses, *Sènyer,* que nos muden ne salterejen, daquelles qui son bones, deu hom esser molt enamorat e molt desijós. car molt son bones e profitoses, per so car son durables: mas daquelles que son noables, molt ne deu

hom esser tement e paorós, car per lo durament que fan, son a hom molt males e molt greus e molt noables. ✠ 18. Con les coses temporals, *Sènyer Deus,* sien aquelles coses quis muden adés en un estament adés en altre, e les coses del altre seggle sien coses durables, molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser tan gran peguea en los homens, que més amen les benenanses daquest mon que celles de parays, ne com pot esser que major paor an dels treballs daquest mon que dels treballs ni de les penes qui son en los inferns.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots alt sobre totes altèes, e qui sots savi sobre totes savièes, e qui sots honrat sobre tots honramens!* Sil foc, *Sènyer,* altereja laigua freda e la escalfa e la fa pujar a amunt en babor, sís fa lome just, *Sènyer,* altereja[1] lome peccador; car si lome just es be enamorat de vos e es be enraonat e es vertader en ses paraules, aquell fará del home peccador mentider, esser home just, vertuós, vertader. ✠ 20. So per que, *Sènyer,* molt home veg que está en peccat e nol pot hom alterar ni mudar de vicis en vertuts, sí es per so car hom si pren negligentment e ab poca de devocio; e per assò, ab poca de diligencia e ab poca de devocio no pot hom alterar lome qui es en grans peccats e en greus culpes. ✠ 21. Sil foc, *Sènyer,* no es de major quantitat en sa calor que laygua en sa fredor, ja no aurá poder que pusca escalfar laygua. On, enaxí es, *Sènyer,* del home: si la amor e la fervor que ell ha en vos a amar e en vos a loar e a servir no es major que la amor que ha en fer lo peccat, ja no exirá del peccat, per re quel home just li preíc ne li diga.

22. *Savi Senyor, dreturer, en lo qual se complexen e sacaben mos desigs!* Per so es, *Sènyer,* aquest mon camiable e mudable, com es entrament del altre seggle, en lo qual no ha nulla alteracio ni null mudament a esguart daquest

1. M, *ita homo justus alterat.*

mon.[1] ☙ 23. Per so, *Sènyer*, com es aquest mon loc en lo qual pot hom triar e eléger vullas mal vullas be, per assò, *Sènyer*, covè per fina forsa que aquest mon sia en camiaments e en mudaments e en alteracions. E so per que laltre seggle nos covè que sia alterant ne mudable, sí es per so car no es loc on hom pusca eléger ne triar sa salvacio o sa dampnacio. ☙ 24. On, com aquest mon sia, *Sènyer*, loc de alteracio, lo vostre servidor, *Sènyer Deus*, vos prega e us clama mercè, que vos lalterets el mudets dels vicis en que es, e quel metats en bones obres: e dels menors bens clama us mercè, *Sènyer*, quel mudets en los majors bens, e dels majors mals en los menors mals.

25. *Forts Senyor sobre totes forces, poderós sobre tots poders, vertuós sobre totes vertuts!* La occasio, *Sènyer*, per que nosaltres som alterats e les coses que posseym son alterades e camiables, sí es, *Sènyer*, per raó dels defalliments qui son en les coses que posseym, e en nosaltres meteis: car en so que nosaltres desijam aver acabaments e nols podem atrobar en les coses mundanes, per assò nos mudam de un loc en altre, e de un voler en altre e dun estament en altre. ☙ 26. Per so car no podem atrobar compliment en les coses mundanes, per assò, *Sènyer*, com avem les unes, sempre ne volem aver altres; e dementre que som hujats de les unes, sempren desijam aver altres: e enaxí, enfre hujament e desig, no podem estar segurs en un estament, e no fem sino bascar e treballar[2] de un estament en altre. ☙ 27. Tant nons treballam, *Sènyer*, ni tant nons percassam en sercar acabament ne cumpliment de nostre desig en aquestes coses mundanes, que nosaltres puscam atrobar so que sercam en elles: car inpossíbol cosa es, *Sènyer*, que hom pusca atrobar la cosa là on no es. On, per so car sercam so que no podem atrobar, per assò som de leugera volentat e de leugera entencio; e adés som amics

1. M, *respectu hujus mundi.* — 2. M, *nisi quærere et laborare.*

los uns dels altres, adés enemics, e adés serem en veritat e adés en falsetat.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots desijat a veer e a saber e a honrar e a servir per los vostres pobles!* Lo cors del home, *Sènyer*, no tan solament saltereja a la mort en potrifaccio e en pols e en terra, que sí fan totes les coses que ha ordenades e departides en sa vida. ✱ 29. Car totes les coses que ha lexades, totes se muden part aquella volentat que ell ha aúda de ordenar elles: car los marmessors[1] no fan so que li an promès, enans ne fan lo contrari. Encara, *Sènyer*, se muden los seus amics; e damics que li eren en sa vida, salterejen es muden de esser sos enemics en sa mort. ✱ 30. *Gloriós Senyor!* Los homens mundans, ergullosos, vanagloriosos, tots los veg mudar a la fi de lurs dies: car si en est mon son estats honrats ne bastats dels delits daquest mon, en laltre seggle, *Sènyer*, serán aontats e desonrats e turmentats e apobrits, per so car son estats desobedients a lur creador e a lur senyor e a lur Deu.

¶ Cap. 106. *Com hom se pren guarda de les differencies qui son en les creatures.*

DEUS *meu e salvador meu e senyor meu e comensament e fi de tots mos acabaments!* Beneyt siats vos, qui tan gran differencia avets posada enfre una creatura e altra creatura: car nos veem, *Sènyer*, differencia enfre una materia e altra, e una forma e altra; car en natura e en proprietat e en occasio se differenciejen, e la

1. M, *cum sui confidentes.*

una no es en aital esser com laltra, ni es per aital occasio com la altra. ✠ 2. Com nosaltres, *Sènyer*, esguardam la forma ne la figura de los animals ne dels vegetables, veem la diversitat que an en forma e en figura; car figura dome no es semblant a figura de leó, ne figura de cavall no es semblant a figura de bou, e axí dels altres animals e encara de tots los vegetables. ✠ 3. En semblant manera, *Sènyer*, veem differencia entre los individuus, jassía que sien sots [1] un genre o sots una especia: car en Bernat [2] no veem que sia de semblança den Guillem, [3] ni un cavall no es semblant a altre cavall, ni un arbre no será en semblança en figura ni en faysó daltre arbre. On, beneyta sia la vostra saviea, *Sènyer*, qui tantes de differencies ha posades en les creatures.

4. *Remembrat Senyor en les cuites e en les nostres necessitats, lo qual sots loat per tots los pobles!* Nos veem, *Sènyer*, que enaxí com avets posades differencies en les formes e materies e en los lynatges e en les especies e en los individuus, enaxí veem que avets posada differencia en les obres que fan les creatures: car les obres que fan los homens no semblen ab les obres que fan les besties, ne so que fan les aus no es semblant ab so que fan los homens ni les besties; enans ha en tot gran differencia. ✠ 5. Encara veem, *Sènyer*, que avets posada differencia de so que fa un individuu a assò que fa altre individuu, jassía que sien de una especia: car so que fa en Pere [4] nou fa en Bernat, ne so que la un vol nou vol laltre, ne so que la un sab nou sab laltre, ne so que la un pot nou pot laltre, e la un sab o vol o pot alcuna cosa en una manera, e laltre ho sab o ho vol o ho pot en altra manera. ✠ 6. A vos, *Sènyer Deus*, sia gloria e laor, qui en totes quantes coses nos veem avets posada differencia e departiment la una de lautra. On tot assò avets fet vos, per tal quen siats vist per nosaltres per pus noble sen-

1. B, tots.—2. A, en Bn.—3. A, den G.—4. A, en P.

yor e per pus acabat: car on major diversitat e més differencies ha en les creatures, pus nobla e pus maravellosa n es vista la vostra obra.

7. *Perdurable Senyor, poderós sobre tots poders, honrat sobre tots honraments!* Enaxí com veem ab ulls corporals les differencies qui son en les creatures e en los accidents qui caen en elles, enaxí, *Sènyer*, ab ulls espirituals veem les diversitats e les differencies qui son enfre vostra gloriosa essencia divina e les coses creades. ✠ 8. En les creatures, *Sènyer*, veem que ha privacio dacabaments, e en elles veem molta de mesquinea e molta de frevoltat e molta de miseria e molta de tribulacio. ✠ 9. De la vostra beneyta essencia, *Sènyer Deus*, no veem ni entenem so que veem e entenem en les creatures; car la vostra deitat nos muda nis crex nis minva nis corromp, ni la vostra deitat nos differencieja en sí metexa, ni no ha par ni egual ni semblant. On, beneyt siats vos, *Sènyer*, qui enaxí us lunyats en natura de totes creatures.

10. *Ah, Sènyer ver Deus, qui deliurats los vostres ben volens de lurs mortals enemics!* Gran differencia ha, *Sènyer*, enfre aquelles coses qui son posseydes e serves e sotsmeses,e aquelles[1] a les quals hom es sotsmès; car gran es la differencia en les coses qui an accio e les coses qui sostenen passio. ✠ 11. Com les creatures se differenciejen per so car les unes an accio e les altres passio, per aquesta differencia aital, *Sènyer*, es conegut que en elles ha defalliments e privacio dacabaments. Mas com en vos no aja accio e passio, per assò, *Sènyer*, se demostra vostre esser divinal tot acabat e cumplit en tots bens. ✠ 12. Com nosaltres, *Sènyer*, siam esdevenguts en esser e ajam primer e mijá e derrer,[2] per assò sengenra en nosaltres diversitat e differencia; enaxí que los uns son uns, e los altres altres, ni los uns no son en los altres.[3] Mas de vos, *Sènyer*,

1. A, a aquelles.—2. M, *principium, medium et finem.*—3. B, e los altres son altres, e los uns no son los altres.

no es enaxí com de nosaltres; car qui no ha esdeveniment [1] ne primer ne derrer, e qui es infinit e eternal no pot aver en si null departiment.[2]

13. *Divinal Rey de gloria!* Tota la major diversitat e tota la major estranyetat que hom pusca veer en aquest mon en nulla creatura, es vista e sabuda en la gloriosa sancta humanitat, la qual vos presés de nostra dona sancta María: car la major diversitat que esser pusca es de creador a creatura; car sil creador es infinit e sil creador es eternal, la creatura ha comensament; e sil creador es tot poderós, la creatura es per sí no poderosa; e sil creador ha acabament de sí metex, la creatura nol pot aver de sí metexa. ☙ 14. Jassía so, *Sènyer*, que gran differencia aja enfre lo cors humá e la anima, per so car lo cors es cosa corporal e la anima es cosa espiritual, encara es molt major enfre la vostra deitat e la vostra humanitat; car lo cors del home es semblant a la anima en so que ha aút comensament e es creatura e es termenat. Mas la vostra deitat e la vostra humanitat nos semblen, *Sènyer*, en temps: car en la deitat no cau temps ni passio, ni en lo vostre cors dementre que era en aquest mon totes estes calitats cayen en ell. ☙ 15. Enaxí, *Sènyer Deus*, com ha gran differencia e gran diversitat entre la vostra deitat e la vostra humanitat, enaxí ha gran conveniencia e gran concordansa enfre vostra deitat e vostra humanitat: car enaxí com la vostra deitat es en tres persones, que son una essencia, enaxí la vostra humanitat es tres coses, e les tres coses son una humanitat: e enaxí com la vostra deitat es la mellor cosa qui sia en esser, enaxí la vostra humanitat es la mellor creatura qui sia creada ni feta: e enaxí com la vostra deitat ha creat lo mon, enaxí la vostra humanitat per la gracia de la deitat ha recreat lo mon.

16. *Jhesu Christ Sènyer qui al vostre servidor remembrats*

1. M, *qui non devenit de non esse.*—2. B, nulla differencia ni null depertiment.

les grans angoxes e les greus dolors que vos portás en la vostra passio! Nos veem, *Sènyer,* en est mon grans diversitats de benenances e de opinions, e de entencions, e de sabors, e de colors, e de veus, e de paraules, e daltres coses. ❧ 17. Jassía so, *Sènyer,* quels nostres ulls corporals e les altres sensualitats senten en est mon moltes de diversitats e moltes de differencies, per tot assò les nostres intellectuitats no veen ni no saben en est mon mas un creador, un senyor, un benfactor. On, per assò, *Sènyer,* no devem amar ni honrar ne obeyr a altre mas a vos tan solament. ❧ 18. Tot lo mon, *Sènyer,* veem ple de diversitats e de contrarietats; car differencia veem que ha enfre la cosa occasionant e la cosa occasionada; e differencia veem que ha enfre una occasio e altra, e enfre una cosa occasionada e enfre altra occasionada; e differencia veem enfre una raó e altra, e axí de les altres coses.

19. *Senyor poderós sobre tots poders, noble sobre totes noblèes!* Tots los homens daquest mon veg que son differens en lurs honraments; car los clergues els religioses veg en est mon honrar en una manera, e lo Rey els grans barons veg en est mon honrar en altra manera; e los cavallers e los ciutadans e los altres, segons que son, sí veg que an diverses honraments. ❧ 20. Con alcun hom, *Sènyer,* sia en est mon honrat segons ques cové a son honrament, aitambé veg que en est mon ha moltes de carreres e moltes de maneres diverses on hom honra aquells qui no deuen esser honrats, e on hom desonra aquells qui deuríen esser honrats. ❧ 21. *Gloriós Senyor!* Enaxí com totes les differencies son bones, pus que sien fetes segons raó en amar e honrar los homens segons ques cové, enaxí veg que son males, pus que no vajen segons ordenacio de so per que son en esser. On totes aquelles diversitats que van per via de ordenacio, totes venen dels vostres acabaments; e totes aquelles diversitats ne contrarietats que van per vies fora de ordenacio e de raó, totes venen del nostres defalliments.

22. *Misericordiós Senyor qui endressats los errans en via de veritat!* Nos veem que gran differencia ha enfre la mort on vos morís els vostres apòstols els vostres dexebles, e la mort a que veg que moren los homens: car vos, *Sènyer*, murís per amor de nosaltres, els apòstols els mártirs son morts per amor de vos; e les gents veg que moren o per cors de natura o per amor de les vanitats daquest mon.

❦ 23. *Piadós Sènyer pacient!* Gran es la differencia que nos veem enfre les obres que feeren los apòstols, e les obres que fan los homens qui son ara; car los apòstols anc no agueren cura de riquèes ni donraments ni de benenances ni de bastir torres ni castells ni palaus; mas tota lur ancia e lur cura fo en amar e en loar vos, e en endressar los errats a via de veritat. Mas nosaltres, *Sènyer*, los de més[1] me par que fem lo contrari de so que ells feeren.

❦ 24. Gran es la differencia, *Sènyer*, enfre les carreres per on los vostres apòstols anaren a parays e les carreres on nosaltres cuydam anar a parays; car los apòstols anaren per vies de pobrea e dangoxes e de treballs e dancies e de tribulacions e de mort; mas nosaltres cuidam anar a paraís be menjant e ben bevent e ben vistent e ben jaent e be essent benenants[2] de les coses mundanes.

25. *Senyor eternal, durable en tots temps, vertader en totes coses!* Gran differencia ha enfre la entencio per la qual vos nos creás, e la entencio per la qual nosaltres creem esser creats: car vos, *Sènyer*, avets creats nosaltres per tal que siam loadors e servidors e benvolens vostres; e nosaltres nos cuidam que siam creats per tal que ajam delits e benenances e siam amats e honrats en est mon.

❦ 26. *Humil Senyor, ple de mercè!* Gran es la differencia qui es entre so que nosaltres cuidam de nosaltres meteis e so qui es en nosaltres: car cascú de nosaltres, *Sènyer*, cuidam esser hom bo e hom leal e home de bona manera; e les

1. M, *plerique nostrum.*—2. A, e be esser benenant: M, *et essendo bene prosperati.*

obres nostres son obres males e obres diabolicals, per les quals nosaltres esdevenim homens falses e mals e homens de mala manera. ☙ 27. Encara, *Sènyer,* veg que ha gran differencia en so que nosaltres nos cuydam e so en que esdevenim; car con cuidam viure en est mon longament, nosaltres ic vivim poc; e con nos murim, cuidam esser salvus, e los de més son perduts e condempnats a perdurables treballs.

28. *A vos, Sènyer Deus, sia gloria e honor e honrament per tots temps:* car en les esgleyes, *Sènyer,* moltes de figures e de pintures hi veg fer diverses, per tal quen sien pus belles; mas pocs homens veg quei vullen apendre diverses lenguatges, ni que vajen preicar als infeels, ni quels vajen endressar a vida vera, nils traguen de la error en que son. ☙ 29. Si les esgleyes qui son de fust e de pera e de terra son belles per so car an diverses figures e diverses pintures, la sancta Esgleya, *Sènyer,* la qual está en los coratges[1] dels homens justs catòlics, molt sería bella si eren homens qui diverses lenguatges sabessen, e anassen donar laors per totes les terres,[2] per tal que los homens injusts infeels fossen loadors de la vostra gloriosa trinitat e de la vostra beneyta humanitat e de la vostra angoxosa passio. ☙ 30. A vos, *Sènyer Deus,* fa moltes gracies e moltes de mercès lo vostre servidor el vostre sotsmès, car gran differencia veg que ha enfre les obres que sulía fer en sa joventut e celles que fa ara a enclinament de sa vellea: car enaxí com adoncs eren totes mes obres en peccats e en companyía de vicis, enaxí ara, *Sènyer,* he esperansa per gracia vostra que sien mes obres e mos pensaments e mos desigs com pusca donar gloria e laor de la vostra gloriosa essencia divina.

1. M, *quæ consistit in animabus.*—2. M, *et irent per omnes terras.*

¶ CAP. 107. *Com hom se pren guarda de so que fan los vegetables.*

AH, *Deus gloriós!* A vos, *Sènyer,* sia gloria, laor e honor, qui avets creats los vegetables en tal ordinacio e en tal disposicio que per so que los homens veen fer als vegetables, conexen e aperceben la gran bonea e la gran vertut qui es en vos, *Sènyer.* ✠ 2. En so, *Sènyer,* que nosaltres veem que los arbres la primera cosa que fan, giten fulles e rams, e puxes fan les flors, e puxes aprés les fllors fan los fruits, en assò donen senyal e exempli als homens que primerament demostrassen senyals de bona vida, e en aprés que hom veés[1] les bones obres seguons les senyals, axí con hom veu les fllors aprés les fulles; e depuis, *Sènyer,* que hom veés lo profit quis seguex de les bones obres, enaxí con hom veu que de les flors ixen los fruits. ✠ 3. Per so que los arbres, *Sènyer,* fan en sí meteis, veem que son pus bells e pus plaents a veer e pus profitoses als homens. On, si los arbres son bells e bons feent fulles e rams e flors e fruits, ¡quant més los homens son bells e bons, per fer obres de caritat e per donar laors e honors e honraments à lur senyor, a lur creador, a lur Deu!

4. *Sènyer ver Deus, qui endressats e illuminats los vostres amadors a perdurables remeys!* Los arbres e les erbes e tots los vegetables, tots seguexen ordenacio en so que fan: car de grau en grau fullen e ramen e florexen e granen: mas no es enaxí, *Sènyer,* de nosaltres, ans fem lo contrari: car tot dia veem que en nostra joventut fem so que deuríem

1. M, *videantur in nobis.*

fer en nostra vellea, e en nostra vellea fem so que deuríem fer en nostra joventut. ☙ 5. Tot dia veg, *Sènyer*, que los homens vells fan so que deuríen fer los jovens, e los homens jovens fan so que deuríen fer los vells: e tot dia veg, *Sènyer*, que hom fa al maití so que hom deuría fer al mig dia, e so fa hom al vespre que deuría fer al maití. Mas dels arbres ni de les herbes, *Sènyer*, no es enaxí; car en cascun temps del any e en cada ora del día e de la nit fan ordenadament tot quant fan. ☙ 6. Los arbres, *Sènyer*, tots ans veg que venen ab flors e ab fruits; per les quals flors e fruits son alegrats e avidats los homens. Mas no es enaxí, *Sènyer*, de mí peccador: car .xxx. ans ha que jo no son en est mon estat fructuós, ans son estat noable a mos veyns e a mos amics. On, con larbre, qui es sens enteniment e sens rahó, es estat pus fructuós que jo no son, molt men tenc, *Sènyer*, per vergonyós e per colpable.

7. *Humil Senyor, confort e esperansa nostra!* Alcuns arbres veem, *Sènyer*, qui fan fruit, del qual es bona la escortxa defora e lo gra dins es pynol, lo qual no ten prou a re.[1] On assò es, *Sènyer*, a demostracio e a exempli dalcuns homens qui defora serán de bells semblans e de belles paraules, mas dins lur cor serán tots plens de mals pensaments e de falcíes e dengans. On, aquests son semblants a lop vistent la pell de la ovella. ☙ 8. Dels vegetables veem, *Sènyer*, que alcuns ni ha qui fan tot lo fruit bo e saborós, car la escorxa el gra e tot so que y es, tot es bo e saborós. On, assò es demostracio e senyal que alcuns homens hi ha qui son defora bons en lurs conportaments e en lurs paraules, e dintre lur coratge son leals e vertaders e amadors de tots bens. ☙ 9. Nos veem, *Sènyer*, que alcuns arbres son, qui fan lo fruit en tal manera que la escortxa está dura e amargosa e dura de trencar, e dintre es lo pynol bo e dols e saborós. On, tot

1. *M, et granus quod est intus nihil prodest.*

assò es exempli e senyal als homens, que la gloria de paradís ab aquests treballs mundanals cové que hom la cerc e la trob; car enans que hom sia a ella, cové que hom se combata ab los treballs daquest mon; e puxes con hom los ha vensuts e sobrats, hom va, *Sènyer*, reposar en la vostra gloria.

10. *Dreturer Senyor, savi, vertader, amorós!* Los arbres veem que fan ombra: on, la ombra que fan no es durable ni está en una. On, assò es senyal e exempli a nosaltres, que les riquèes daquest mon axí son com a ombra, car no estan en una ni no son durables. ✠ 11. Nos veem, *Sènyer*, que com los arbres son espessos ni son ben cuberts de fulles, que dejús ells nos pot fer nulla erba per raó de la calor del sol que noy pot entrar. On, tot assò es senyal e exempli a nosaltres, que en aquells[1] on ha gran ajustament de riquèes ni de benenances temporals, no y es significada la gloria celestial tam be com en los pobres on ha grans pobrèes e grans malenances e gran paciencia. ✠ 12. En aquests senyals aytals e en estes significacions, *Sènyer*, se poden tenir per benahuirats los homens religiosos els homens qui desemparen les benenances daquest mon, els homens pobres pacients; car lurs pobrèes e lurs treballs lur signifiquen que pus desà[2] han malenansa, que delà[3] aurán benenansa.

13. *Sènyer ver Deus, qui licenciats[4] a hom tot so qui us ve en plaer ni en grat, e qui vedats a hom tot so queus volets!* Molts homens veg qui son semblans a alcuns arbres qui no leven fruit, de gran temps depús que son plantats. Axí molts homens son, *Sènyer*, qui no volen fer bones obres tro que son vells. Mas si en assò son semblants ab los arbres, ells son dessemblants en altres coses als arbres: car los arbres duren molt més en est mon que ells no fan. ✠ 14. A vos, *Sènyer Deus*, sia gloria e honor per tots temps! car

1. A, que aquells.—2. M, *in hoc mundo.*—3. M, *in alio.*—4. M, *qui concedis.*

enaxí com nos veem ab los ulls corporals quels arbres no veden a negú home lurs fruits, enans los tenen aparellats a tot hom qui pendren vulla, enaxí ab los ulls espirituals podem veer que vos tenits aparellat lo celestial regne a tot hom qui aver lo vulla. ✠ 15. *Amable Senyor!* Los fruits que fan los arbres veem que no son covinens de menjar en tots temps: car enans que ells sien bons covenen a madurar e a assaonar; per que hom los ha a esperar a lur temps. On, enaxí veg que es, *Sènyer,* dels afers dels homens; car tots los afers e totes les coses que hom fa en aquest mon, totes han lur temps o lur saó, e no fan a tractar ni a menar, si no con lur temps es e lur saó.

16. *Ab liberal Senyor, gran sobre totes granèes, savi sobre totes savièes!* Nos veem que la calor del sol trau dels arbres fulles e flors e fruits. On, tot enaxí, *Sènyer,* la gran amor que vos avets al vostre poble trac, al día de la vostra passio, plors e lagremes de vostres ulls misericordiosos, e de vostre cor trasc suspirs e fervors e devocions, e del vostre cors gloriós trasc sanc e aigua, e de vostra vertadera boca, *Sènyer,* trasc laors e honraments, los quals feés al celestial Pare. ✠ 17. *Senyor sant, gloriós!* La gran fredor del ivern veem, *Sènyer,* que restreny la terra e los arbres: per lo qual restrenyiment perden los arbres lurs fulles. On, tot enaxí es, *Sènyer,* dels homens peccadors, qui son tan frets de la vostra amor, que de lurs ulls no ixen plors ni lagremes dels peccats que han fets, ni de lur cor no ixen suspirs ni penediments, ni de lurs boques veritats ni laors, en vos a servir ni a honrar ni a beneyr. ✠ 18. *Franc Senyor, ple de mercè!* Enaxí com lo bon arbre qui es bell e florit e carregat de fulles e de flors e de fruits demostra en sa bellea noblea de son creador, enaxí, *Sènyer,* lome bo e lome religiós com es leyal e pacient e enamorat de vos a servir, demostra en ses vertuts e en sos senyals noblea e bonea de son Senyor e de son creador.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui nedejats los peccadors els mundats de lurs greus peccats!* Nos veem quels arbres enans cové que fassen les fulles e les flors que los fruits. Enaxí, *Sènyer,* nosaltres enans que puscam fer bones obres, cové que primerament vos amen eus teman eus honrem. On, si tant sesdevé, *Sènyer,* que jo enans de la mia mort nous aja amat e loat e honrat e servit e temut, jo seré, *Sènyer,* semblant al mal arbre qui no dona fruit, ni aprés ses flors ni ses fulles, ni enans que de flors ni de fulles. ☙ 20. *Vertader Senyor!* Nos veem que alcuns arbres son, que si no aporten fruit en la un any, que ells los aporten en laltre. Mas de nosaltres, *Sènyer,* no es enaxí: car si a la mort con morim no venim ab fruits de bones obres, ja més, *Sènyer,* pus morts siam, nou porem esmenar. ☙ 21. Nos veem, *Sènyer,* que los arbres alcuns son qui tenen fulla tot lany, e altres no. On, aquells qui no tenen fulla tot lany, significquen la vanitat daquest mon en que som: car adés som núus, adés som vestits; adés som rics e adés som pobres; adés fem bones obres, e adés fem males obres. Mas aquells arbres qui tenen fulles tot lany, aquells signifiquen la gloria del altre seggle, en la qual es tota hora hom gloriós e ple de tot cumpliment.

22. *Sènyer ver Deus, qui oyts e veets e sabets totes coses!* Alcuns arbres veem en est mon, don hom pot cullir leugerament lurs fruits; e altres ne veem don hom no pot cullir lo fruit sino a gran treball. On, aquells arbres don hom pot leujerament pendre lo fruit, signifiquen aquest mon, en lo qual pot hom leujerament aconseguir sos delits: e aquells arbres don hom ab treball cové que culla lur fruyt, aquells signifiquen laltre seggle, en lo qual ab treball e ab afany cové que hom aconseguesca la gloria de parays. ☙ 23. Enaxí, *Sènyer,* com nos veem quels arbres renovellen cascun any de fulles e de flors e de fruits, enaxí veem aquest mon semblant a arbre, car no fa sino renovellar de una generacio en altra, e de unes custumes a

altres, e de uns fets a altres. ✻ 24. *Senyor vertuós!* Enaxí com los arbres que hom planta cové ques nodresquen per calor e humiditat, enaxí cové quels homens nodresquen lurs enfants ab amor e ab temor: car enaxí com los arbres no poríen créxer ne multiplicar menys de calor e de fredor, enaxí ja null infant ja no será ben nudrit, si doncs hom nol nodrex a amarvos e a tembrevos.

25. *Plaent Senyor, excellent, en tots bens abundós!* Los arbres quan son generants, tota hora pugen a amunt e levense sobre la terra, e demostren lur bellea sobre la terra. Mas de nosaltres, *Sènyer,* no es enaxí: car dementre que cogitam en les vanitats daquest mon e negociam en elles, lo nostre coratge el nostre voler nol levam de la terra, enans lo tenim en la terra e sots la terra: e per assò les nostres obres van a avall en ves la terra. ✻ 26. Los arbres, *Sènyer,* nos mostren als homens si no per aquells qui son, e nos fenyen nis gaben de neguna bellea ni bonea qui sia fora dells. Mas de nosaltres no es enaxí; car les legèes que avem en nostre cors amagam e cubrim, e ornamnos e vestimnos de belles vestidures, per tal que siam vists bells; e per assò mostram nos los uns als altres per aquells qui no som. ✻ 27. Per raó dest engan, *Sènyer,* quels ulls corporals prenen per les belles vestedures que hom vest, qui amaguen les legèes del cors e donen significacio quel cors sia bell, per assò, *Sènyer,* com veg negun hom o neguna fembra ornada ni vestida de bell vestiment, ab los ulls espirituals guart les legèes e les sutzures de son cors, les quals son sots los vestiments.

28. *Eternal Senyor, perdurable en tots temps!* Nos veem quels arbres, so que ix dells es bella cosa e nedea e profitosa e de bella odor e de bona sabor e de bella vista. Mas qui veu les legèes que ixen de nosaltres e les pudors, molt son leges coses a veer: car dels ulls nos ix laguanya, e de les orelles ronya, e del nas mocs, e de la boca saliva, e dels altres locs jusans ixen de nos tant sutzes coses, que

vergonya es lo veer e vergonya es lo dir. ✠ 29. Los arbres, *Sènyer*, com perden la potencia vegetable e ensequeexen per tot, per so no roman que ells no sien bons e profitosos; car de la fusta fa hom naus, e cobren hom palaus, e de la lenya fa hom foc. Mas de cors humá, pus que es mort, no es neguua cosa a que ell sia bo; enans per gran viltat que ha en sí metex, lo soterra hom dejús la terra, per tal que no fassa fastig a les gents. ✠ 30. Los arbres, *Sènyer*, veg que depús son secs, que duren més que lo cors humá: car lo cors humá sempre es podrit e corrumput aprés sa mort: e qui anava a la fossa, ja no y trobaría sino ossa pudrida e pudenta e vermenosa. On, tota aquesta viltat es esdevenguda en ell, per so com fo en Adam desobedient a son Deu.

¶ CAP. 108. *Com hom se pren guarda de so que fan les besties en aquest mon.*

DIVINAL *Senyor, gran sobre totes granèes*! A vos, *Sènyer*, devem fer gracies e mercès, quins avets dada vista per la qual podem pendre exempli en so que fan les besties: car enaxí com les besties van cercant en los vegetables les fulles e les flors els brots els fruits per tal quen prenen vida, anaxí nosaltres, *Sènyer*, si savis erem, deuríem cercar e cúller en vos les vertuts e les bonèes, per tal quen vivissem. ✠ 2. La formiga, *Sènyer*, ja sia que sia poca bestiola e mesquina, no roman per tot so que ella nons do gran exempli de saviea: car en estiu, con es temps dajustar, ajusta tanta de vianda que li basta en ivern, con es temps en lo qual nos pot percassar. On,

assò es exempli a nosaltres que fassam en est mon bones obres, per tal que puscam viure en laltre seggle. ✥ 3. Les besties salvatges, *Sènyer,* aquelles veem quens donen exempli com nosaltres fujam a les temptacions diabolicals e a les vanitats daquest mon, axí com elles qui fugen als cassadors e als paradors. E enaxí com les besties salvatges fugen en los boscatges e en los locs agrests en los quals hom no habita, enaxí nosautres deuríem atendre e acórrer a vos, car en vos no están nostres enemics ni nostres defalliments.

4. *Sènyer ver Deus, qui prometets e atenets gloria e benediccio als benahuirats!* Nosaltres veem que les besties se combaten es defenen ab corns e ab dents e ab ungles: e assò es exempli a nosaltres que enaxí com les besties se defenen ab los corns que porten en lo cap, que enaxí nosaltres nos deffenam de temptacions ab vera fe, qui es cap de totes les altres vertuts. E enaxí com les besties se deffenen ab les dents, enaxí nosautres nos deuríem deffendre de mensonegues ab veritats. E enaxí com les besties se defenen ab les ungles, enaxí nosautres nos deuríem defendre de cobeea ab examplament de mans donans almoynes als pobres. ✥ 5. Nos veem, *Sènyer,* que les besties com van per la via, que no fan sino levar e baxar lo cap a amunt e a avall, car en esters no poríen anar.[1] On, assò es exempli a nosaltres que si volem anar a la vostra gloria, cové que la nostra pensa pujem suvin a les vostres altèes e a les vostres bonèes e als vostres acabaments: e cové que la devallem sovin en cogitar e en apercebre les nostres frevoltats e los nostres defalliments. ✥ 6. Nos, *Sènyer,* veem que alcunes besties se percassen de dia e dormen de nit, e alcunes se percassen de nit e dormen de dia. On, tot assò es exempli a nosaltres que dementre que som jovens, quens percassem en tal guisa que puscam re-

1. M, *quia rectè non possent incedere.*

posar en nostra vellea, e dementre que som en est seggle tenebrós, quens percassem, per tal quens puscam reposar en aquella gloria qui es senes fi.

7. *Eternal Senyor, savi, graciós, ple e acabat en tots bens!* Les besties veem que fan rey; e veem quel rey que fan, quel fan de la pus nobla e de la pus forts e de la pus vigorosa bestia que poden trobar: e totes les besties veem que temen aquell e que están sots aquell rey que fan. On, assò es exempli a nosaltres que devem aver rey, lo qual amem e temam e obeescam; e es exempli atretal als reys e als prínceps que dejen esser mellors e pus nobles e mills acustumats que altres homens. ✠ 8. Encara, *Sènyer,* tant no he viscut que aje vist que leó se sia sots mès a esser servidor dase, ne que ase se sia feit senyor de leó. Mas be he vist que la mia anima ses feta serva e caitiva del meu cors, e lo meu cors ses fet senyor de la mia anima. On, dassò me do, *Sènyer,* gran maravella, que jo sia mellor creatura que les besties e que jo fasse pus descovinents coses que les besties no fan. ✠ 9. Les besties, *Sènyer,* veem que con an fam, sempre sen percassen com pusquen menjar; e com son sadolles veem ques reposen. Mas nosaltres, *Sènyer,* som de pijor obra: car con avem fam, ja no aurem posa [1] tro que siam sadolls; e com som sadolls no veg que reposem, enans treballam aitan fort com si menjat no avíem.

10. *A vos, Sènyer Deus qui sabets totes coses, sia donada laor e gloria e benediccio per tots temps!* car enaxí com nos veem que les besties qui porten fex carrega hom de qual cosa hom vol, [2] enaxí, *Sènyer,* veg que vos, qui sots senyor nostre, carregats nosaltres de qual cosa us volets: car los uns volets que sien tenguts a preicar, los altres a fer almoyna, los altres a contemplar, los altres a esser lauradors, e axí dels altres oficis. ✠ 11. Moltes de vegades veg,

1. M, *non quiescimus.*—2. B, de qual se vol coses.

Sènyer, tan fort carregades les besties, que per lo gran fex que porten no fan mas suar e runflar e gemegar.[1] On, com nulla bestia no sia tan fort carregada de null fex com jo so encarregat de la amor que vos mavets feta, ¿com pot esser, *Sènyer,* que mos ulls no ploren e mon cor no sospira e mon cors no decorre de suor? ✠ 12. Enaxí, *Sènyer,* com los nostres ulls corporals veen que los carnicers liguen les besties e les se meten entrels peus e les aucíen a qual mort se volen, enaxí los ulls de la nostra memoria poden veer e remembrar que los jueus aucieren vos a aquella mort ques volgren.

13. *Pacient Senyor, humil, franc, amorós!* En la cort del rey viu entrar un ca estrany, ronyós, vell, magre, de molt leja figura: e viu, *Sènyer,* quel rey els cavallers laucaren, e los cans daquella cort tots lo morderen el gitaren del palau. On, com jo viu assò, *Sènyer,* sempre fuí membrant de mí, e pensém que si jo envellesc en peccat entro a la mort, que si muir sutze en peccat e cuit entrar en gloria, que en axí seré estranyat de là, com lo ca fo en la cort del rey, e axí seré malmenat per los demonis, com los cans malmenaren e morderen lo ca ronyós. ✠ 14. Les besties, *Sènyer,* veg que per paor de les gents samaguen en los caus e en les coves; emperò veg que nols té prou, car hom ab altres besties los en trau. On, açò es semblant a assò que fan los homens falsos enganadors, ab falsíes[2] e ab sofismes e ab maestríes; sots los quals sofismes e maestríes amaguen lurs falsíes e lurs malèes; emperò tant no amaguen, que nos descobra e nos demostre lengan e la falsía que fan. ✠ 15. Nos veem, *Sènyer,* quel fex que hom posa sobre la bestia, que hom lo liga per tal que la bestia ne vaja pus segurament e per tal quel fex no caya. On enaxí, *Sènyer,* avets vos ligat a nosaltres lo fex quens avets posat desús: lo qual ligament es fet ab nosaltres ab

1. M, *nisi sudare, anhelare et gemere:* B, les fan suar e rinflar e gemegar.—2. A, cor ab falsíes: B, cor van ab falsíes.

la vista de la figura de la sancta creu quins representa la greu passio e la angoxosa mort que vos, *Sènyer,* sostengués per amor de nos autres.

16. *Sènyer, qui guardats e defenits de tots mals los vostres benvolents!* La pus contrariosa bestia e la pus mala que jo veg en est mon, mes semblant, *Sènyer,* que es lo cors del home: car no es null cors de neguna bestia qui sia tan noable[1] ne tan contrari a la sua anima sensitiva, com lo cors del home es a la anima racional. ✠ 17. Car lo cors humá, *Sènyer,* per raó de la natura de la potencia sensitiva, se mou més a luxuria e a glutunía e a traició e a engan e a males obres, que no fa negú altre animal. ✠ 18. Tant no guart ni encerc de nulla part, *Sènyer,* que jo pusca entendre ni veer que nulla bestia se vulla ennobleyr de senyoría sobre son senyor, ni no veg que neguna bestia se preu més que no val: e tot dia veg, *Sènyer,* que los homens se leven contra lur senyor, e tot dia veg que los homens cuiden molt més valer que no valen.

19. *Ah ver Deus, graciós, amorós, en lo qual estan nostres remembraments e nostres desigs!* Nos veem, *Sènyer,* que aquells homens qui son contrets e jeperuts o torts o desfets dalcun membre, que si hom los escarnex ols desonra per raó del defalliment que an en lurs membres, pus greu los sabrá e major onta sen darán, que no faríen altres homens qui afollats no fossen, si hom los desonrava nils avilava. ✠ 20. Los homens, *Sènyer,* qui son afollats ni despoderats, on pus son afollats de lurs membres, major desig an que fossen honrats e preats que altres homens. On, aquesta contrarietat no veg que neguna bestia la aja, dome enfora. E doncs, *Sènyer,* ¿qual bestia es tan contrariosa cosa com home? ✠ 21. So per que lo cors del home peccador, *Sènyer,* es pus contrariós en natura a la anima que neguna bestia, sí es per raó de la noblea de la poten-

1. A, noble.

cia racional: car axí com la raó es en lome la mellor creatura, enaxí covè que aquella cosa[1] qui li es contraria e enemiga, sia la pus contrariosa cosa e la pus vil que neguna altra bestia.

22. *Sènyer ver Deus, qui beneyts e beneficiats e gloriejats tots aquells quius volets!* La pus mala bestia que sia en aquest mon, veg que es home: car jo no veg que nulla bestia aucía sí metexa, e veg que alcuns homens aucíen sí meteys: ni nulla bestia no veg, *Sènyer,* qui tantes besties aucía de sa especia com home; ne no veg que neguna bestia aucía de tantes maneres de besties e daucells e de peys com home: e doncs, *Sènyer,* ¿qual bestia es tan mala com home? ✠ 23. No veg, *Sènyer,* que neguna bestia senpregon[2] tant en natura de bestialitat com home: car hom tot dia fa pintures e entretallaments, e tot saorna es pinta, e tot dia desija esser honrat e servit, e tot dia fa coses qui re no valen e qui no son necessaries. Mas les besties, *Sènyer,* no veg que neguna fassa neguna cosa que mester no aja ni que li sia superflua. ✠ 24. Molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser en home tanta de bestialitat, com vos lajats creat lo major animal el pus noble, e ell se sia fet lo pus bestial animal el pus noable el pus culpable.

25. *Rey gloriós, remembrat per tots los pobles!* Dome enfora no veg, *Sènyer,* que neguna bestia fassa mal a aquella bestia que li fa be; ni no veg neguna bestia qui am aquelles besties que li fan mal. Mas home, *Sènyer,* tant es bestial cosa, que aquelles coses que li fan be e que li son profitoses, aquelles desama e a aquelles fa mal; e a aquelles coses vol be que li son noables e enemigues. E doncs, ¿qual cosa es pus bestial que home? ✠ 26. Enaxí con home es, *Sènyer,* pus bestial que negun altre animal, enaxí vos ha plagut que sia pus luny de natura bestial qne negun altre animal: e assò es per raó de la potencia sensitiva e de la

1. A, covè aquella cosa.—2. M, *adeò se profundet.*

potencia racional qui descorden en natura. ☙ 27. On, segons assò, home es pus bestial per raó de la potencia sensitiva qui fa pus bestials coses; e per raó de la potencia racional hom es pus luny a bestialitat que negun altre animal: car la raó fa fer a home tals coses que nos poden fer en los inracionals animals.

28. *Desijat Senyor, amat, volgut per tots homens!* Les besties veg que tota hora están en esser bestial; mas los homens adés son en esser bestial, adés en esser humanal. Con son en esser bestial los homens sonhi per so com seguexen la natura de la sensualitat més que la natura de la intellectuitat. Con son en esser humanal, sonhi per so com seguexen més la natura de la intellectuitat que la natura de la sensualitat. ☙ 29. Tota hora, *Sènyer,* quel home sia vostre servidor, seguex la intellectuitat per la qual es home; e tota hora que home vos sia desobedient, seguex la sensualitat per la qual es bestia. On, tota hora que home fassa obra humanal, sacosta a esser, per so car digna cosa es que hom servesca son senyor. E tota hora que home fassa obra bestial, sacosta a no esser, per so car digna cosa es que tota obra sia privada,[1] qui sia contra son creador e contra son senyor. ☙ 30. Com jo, *Sènyer,* sia esdevengut en esser bestial per peccat e per culpa, e sia recreat en esser humá per la vostra sancta passió, prec vos, *Sènyer,* que vos me donets gracia de seguir la natura per la qual es hom home, e que no vulla seguir la natura per la qual es hom bestia e no es digne de esser en presencia de la vostra gloriosa essencia divina.

1. M, *sit in non esse.*

¶ Cap. 109. *Com hom se pren guarda de so que fan les aus en aquest mon.*

DEUS *gloriós, honrat sobre totes honors e sobre tots honraments!* A vos, *Sènyer,* sia feta reverencia e laor, qui avets creades les aus en tal manera e en tal disposicio que en so que veem fer a elles podem pendre exempli e forma en fer bones obres e en esquivar males obres. ✠ 2. Per so com vos, *Sènyer,* amats home sobre tots altres animals, per assò avets volgut que los homens se prenen guarda de so que fan les aus e les altres creatures, per tal que agen manera e occasio dapercebre en les creatures la vostra bonea e la vostra granea. ✠ 3. *Humil Senyor, ple de mercè!* Nos veem quel falcó vens e auciu la grua, qui es molt major au que ell no es. On, assò es exempli a mi, que sil falcó vens major de sí metex, be par ver que jo pusca vensre e constrènyer mi metex; com sia cosa que jo sia en la granea de constrènyer mi metex.[1]

4. *Senyor amat, Senyor loat, Senyor reclamat per tots los pobles!* Anc per null temps no viu aucell qui vencés ni sobrás sí metex ab natura ne ab proprietat de sí metex. Mas be he vist molt home, *Sènyer,* qui vens e constreny sí metex ab sí metex. On, so per que les aus no vensen sí metex ab sí metex,[2] sí es, *Sènyer,* com no an natura quils contrast lur voler, axí com an los homens. ✠ 5. Car los homens qui son, *Sènyer,* religiosos e bons crestians, aquells vencen ab la potencia racional la potencia sensitiva:[3] e car cascuna de les potencies es en home, per assò home vens sí metex ab cosa qui es de sí metex. ✠ 6. Sils aucells qui son pocs[4]

1. M, *cum ita sit, quòd non sim major me.*—2. M, *se ipsas cum se ipis.*—3. A, sencitiva.—4. M, *si aves minores.*

vensen e apoderen les aus qui son grans, la mia potencia racional, qui es major e mellor creatura que la potencia sensitiva, aquella, *Sènyer,* sis volía, poría vensre e mortificar la potencia sensitiva.

7. *Reclamat Senyor, remembrat*[1] *en tots temps, abundós en tots bens!* Nos veem, *Sènyer,* que la águila per tal que vensa e sobre les altres aus, que puja alt en ves lo cel, per tal que les aus que vol vensre e sobrar se tenga dejús. On, assò es exempli a nosaltres que pugem nostres pensaments e nostres desigs a vos, per tal que vensam la vanitat daquest mon qui está en les coses baxes. ✠ 8. *Misericordiós Senyor!* Nosaltres veem que aucells son, qui no van sols, ans van tota hora ensems, axí com son coloms e estornells. Emperò més val laustor,[2] qui va sol, que no fan ells. On, tot assò es exempli a nosaltres que molt home pobre es qui va tot sol, qui val molt més que tal home ric qui va ab grans gents e ab grans companyes. ✠ 9. Nos veem, *Sènyer,* que la águila, per so car es rey de les aus, que vola pus alt que les altres aus. On, assò es exempli a nosaltres que la ley nostra que es pus alt, e pus subtilment puja a parlar e a contemplar de la vostra deitat que neguna de les altres, que aquella es mellor e pus nobla que totes les altres.

10. *Oh vos, Senyor Deus qui sots amat de gran amor per molt benahuirat religiós e per molt benahuirat confessor!* Nos veem quel voltor va sercar sa vianda en les besties mortes, pudents, vermenoses. On, assò es exempli als peccadors qui tota lur benenansa serquen en les vanitats e en les pudors e en les coses on ha defalliment de vida vera. ✠ 11. Nos, *Sènyer,* veem alcunes aus qui divern sixen de lur terra per raó de les grans fredors, e van cercant loc temprat en lo qual pusquen viure. On, assò es exempli a nosaltres que tragam nostres pensaments de les vanitats

1. A, remembrant.—2. M, *astur.*

daquest mon, en les quals es la nostra mort, e que pujem contemplar e cogitar en les vostres noblèes que son nostra vida e nostra benahuiransa. ✠ 12. La gallina veem, *Sènyer*, que es au qui menuga de més contraries coses e de pus diverses que neguna de les altres; emperò neguna au no es tan profitosa ni tan necessaria a home com gallina. On, dassò es significat que home, qui menuga de més coses e de pus diverses que negun animal, es pus noble e pus necessari que negú dels altres animals.

13. *Ah gloriós Senyor, qui sots loat e glorificat per totes lengues!* Nos veem, *Sènyer*, que les aus no sembren ne no ajusten ni no estogen les viandes de que viuen; emperò, *Sènyer*, sí viuen.[1] On, tot assò es exempli a nosaltres, qui aplegam e estojam e ajustam: e sí morim; e nons basta temps com puscam menjar ni engullir tot so que ajustam ne estojam. ✠ 14. Nos veem, *Sènyer*, que les aus nodrex hom e domda sens ferir e sens que hom nols fa nulla pena, e feens plaers[2] hom les nodrex axí com se vol. Mas no es axí de mi, *Sènyer*, car a mi a nudrir ni a castigar noy valen colps ni penes ni plaers ni amoxaments ni maestríes que hom me fassa.[3] ✠ 15. *Vertader Senyor!* Nos veem que les aus molt major afany los es volar a amunt que a avall: car volar a avall nols cal sino estrènyer les ales, e per sí metexes caen a avall. On, assò es exempli a nosaltres, que molt major afany avem com anam en parays que no con anam en los inferns: car anar en infern no cal mas[4] que hom seguesca la natura que hom ha en fer peccat, la qual es pus aparellada de fer mal que de fer be.

16. *Sènyer ver Deus qui complits e acabats totes quantes coses vos prometets!* Nos veem, *Sènyer*, quel austor ol esparver quan es solt, que es franc de volar e de anar on se

---

1. M, *et tamen vivunt.*—2. M, *et faciens eis placita.*—3. M, *sed non fuit ita de me, quia ad instruendum et domandum me non valuerunt verbera nec pœnæ, nec placita, nec adhortationes nec astutiæ, quæ mihi fierent.*—4. B, no cal sino.

vol; mas lo nudriment en que hom la mes, aquell lo fa tornar en poder dom, el fa tornar en la captivitat dom. On, tot assò veg que es exempli a nosaltres, com siam en est mon servus e catius a donar laor de la vostra bonea e de la vostra passio, per raó de la gran amor que vos nos avets feta, la qual deu mortificar la libertat que avem en fer males obres. ✠ 17. Nos veem, *Sènyer,* quel falcó quel rey gita a la grua o al agró, so que fa nou fa per entencio de fer plaer al rey ne a sos cavallers, enans ho fa per tal car ha fam e volría menjar. On, tot assò es exempli a nosaltres, car molts homens vos preguen més per tal quels donets, que no fan per tal que ells vos servesquen ni us loen ni us amen. Encara veem, *Sènyer,* quel rey no dona fam al falcó per entencio quel turment ab fam; enans ho fa per entencio quel falcó li fassa plaer en sa cassa. On, assò es exempli a nosaltres que les tribulacions que vos donats en est mon, no les nos donats de tot en tot, per tal que siam turmentats, enans ho fets per tal que en los nostres defalliments siam conexens dels vostres acabaments, e de les vanitats daquest mon. ✠ 18. Nos veem, *Sènyer,* quels galls sempre comensen a cantar es comensen a alegrar que veen la clardat de lalba; e assò fan, *Sènyer,* per so car ixen de les tenebres de la nit e vénen en la resplandor del dia. On, assò es exempli a nosaltres que siam alegres e pagats con exim de les tenebres daquest mon e venim a la resplandor de la vostra gloria. Mas nosaltres, *Sènyer,* per peccat veg que fem en assò lo contrari.

19. *Oh vos, Sènyer Deus qui sots comensament de tots comensamets e acabament de tots acabaments!* vos, *Sènyer,* siats loat e beneyt, car nosaltres veem quel rossinyol, ja sia que sia encarcerat e pres en la gabia, per tot assò nos lexa de cantar e dalegrar al mills que ell pot. On, tot assò es exempli a nosaltres quens alegrem ens deportem ens assolassem, jassía so que siam preses e encarcerats en les tribulacions e en los treballs daquest mon, e que

esperem venir a la gloria e a la benediccio dels sants de parays. ✠ 20. *Gloriós Senyor!* Nos veem quel parador fa enza[1] als aucells ab lur par.[2] On, assò es exempli a nosaltres que la vostra sancta creu nos fa senyal de figura humana per tal que anem pendre martiri per amor de vos, pus que vos lo prenguès per amor de nos. Mas tant, *Sènyer,* la creu nons fa aquest senyal, que jo veja negú qui vaja per amor de vos pendre mort ascient.[3] ✠ 21. Si l parador, *Sènyer,* pren en sos filats les aus, no es nulla maravella, car les aus no an conexensa daquell engan que l parador lur fa. Mas so qui es, *Sènyer,* maravella, sí es com los homens daquest mon caen en lengan e en lo las del demoni e daquest mon, com sia cosa que los homens veen e conexen lengan e la falsía del demoni e daquest mon.

22. *Sènyer ver Deus, qui defenets e deslliurats de tots mals los vostres benvolents!* Nos veem que alcuns aucells contrafán cantant los altres: e jo, *Sènyer,* cada dia veg los bons homens religiosos que dia e nit vos loen e us beneexen, e jo no son tam bo quels vulla contrafer[4] en so que fan; enans escontrafás[5] les besties qui son menys d enteniment e menys de raó. ✠ 23. *Honrat Senyor!* Nos veem que los aucells son pus gays e pus ysnells en lo temps del pascor que en altre temps del any, per so car es lo pus bell temps del any. On, assò es exempli a nos altres que en la quaresma dejunem e plorem ens confessem, per so car es lo pus profitós temps del any, e per so car en aquell temps, *Sènyer,* vos agués en est mon més de treball e més de passió que en negun altre temps. ✠ 24. Totes les aus e les besties salvatges veem en treball e en afany per los reys e per los grans senyors e per los homens mundans qui dia ni nit nols lexen estar en pau, ni en plans ni en munts ni en boscatges ni en locs agrests ni en poblats, car

---

1. B, anza.—2. *quòd auceps attrahat aves cum aliis similibus avibus.*— 3. A, a sient: M, *scienter.*—4. M, *imitari.*—5. M, *imitor.*

nols fan sino encalçar nit e dia a amunt e a avall. On, més lur valría que les lexassen estar en pau e que contemplassen en vos e que donassen laor de vos.

25. *Sènyer qui avets edificat e bastit tot quant es!* Moltes de vegades he vist, *Sènyer,* quel agró con fug al falcó, que fug en alt en ves lo cel, per tal quel falcó no pusca pujar a ell. On, assò es exempli a mi, que con volré lunyar les mies cogitacions e los meus pensaments a les vanitats daquest mon, que pug la mia pensa alt a les vostres noblèes e a les vostres altèes. ❦ 26. *Amorós Senyor!* Nos veem que la abella ajusta de diverses flors mel e cera, e veem que de la cera fa hom lum, e de la mel, que assabora hom los menjars, e sana hom les nafres. On, tot assò es exempli a nosaltres que daquestes coses temporals cullam bones obres dementre que som en aquest mon, per tal que en laltre seggle siam enllumenats e siam reposats en les vostres glories. ❦ 27. Laustor, *Sènyer,* com es be maner, sempre que hom li mostra lo loure,[1] sempre se vé posar en la má dom. On, assò es exempli a nosaltres quens posássem a martire per la vostra amor, sempre que la figura de la creu representa a nostres ulls la vostra greu passio e la vostra angoxosa mort.

28. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e laor e benediccio per tots temps, qui representats als nostres ulls corporals la forma de la sancta creu, tota hora quels aucells van volant per laer en presencia de nostres ulls. ❦ 29. Lo vostre sotsmès, *Sènyer,* el fill de la vostra fembra vos clama mercè e us prega que tota ora que veurá quels aucells ni les aus representarán als seus ulls la figura de la sancta creu, que tota hora, *Sènyer,* sia remembrant de la greu dolor que vos sostengués en la creu: e aquests precs vos fas, *Sènyer,* per tal que muyra per vostra amor, e per tal que al dia de la resurreccio ques leu benahuirat de sa

1. *Quando astur est bene educatus, et homo ostendit ei escam.*

fossa. ☙ 30. Nos veem, *Sènyer,* que vos renovellats cascun any a les aus lurs plomes. On, jo us clam mercè, *Sènyer,* que vos me denejets em mundets de mos greus peccats e de mes greus culpes, e quem renovellets de bones obres e de bones cogitacions e de bons pensamets, per tal que sia digne de esser vostre servidor e de esser loador de la vostra nobla essencia divina.

¶ Cap. 110. *Com hom se pren guarda de so que fan los clergues.*

AH, *Deus forts, poderós, amorós!* A vos, *Sènyer,* sia gloria e laor, qui avets honrats los clergues en est mon sobre tots los homens: car nosaltres veem que los clergues son homens qui mantenen la sancta fe, en so que ells tracten més de la sancta Escriptura que neguns dels altres homens. ☙ 2. Nos veem, *Sènyer,* que vos avets honrat lo nostre Sant Pare Apostoli sobre tots los homens daquest mon; car aquell té lo vostre loc en terra, e a aquell avets donat poder de solvre e de ligar en lo cel e en la terra: e a aquells manaments que ell fa, volets que sien ubligats tots los homens daquest mon. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui tant volets honrar vostra creatura. ☙ 3. En lonrament que vos, *Sènyer Deus,* fets al Papa de Roma, veem que honrats tota la natura humana: car gran honrament es, *Sèeyer,* que home sia vostre loctenent en terra. On, com vos .i. home sol ajats elet a esser sobre tots nosaltres, en assò, *Sènyer,* se manifesta que vos sots tot sol un Deu, .i. senyor, i. benfactor, .i. salvador.

4. *Ordenable Senyor, lo qual tenits en poder totes coses!* Los clergues veem que son en diverses oficis e en diverses graus: car los uns son dyaches e los altres preveres, e los

uns son canonges e los altres son bisbes, e archabisbes, e los uns son clergues parroquials e los altres son religiosos. ✠ 5. Los sants religiosos, *Sènyer,* veem que han diverses ordens, car los uns son frares menors e los altres son preicadors; los altres son monges, los altres son ermitans, los altres son seglars. ✠ 6. Assò metex veem, *Sènyer,* de les dones religioses, que han diverses ordens; car aquelles se meten en resclús e estan tot lur temps en claustra, contemplans en la vostra gloria e en la vostra benediccio.

7. *Sanctificat Senyor!* A vos sien fetes gracies e mercès, qui avets honrats los clergues en so quels avets preses a vos a servir e a loar e a beneyr e a tenir la sancta fe en poder. On, axí con hom honra la capsa de les riquèes [1] per raó de les riquèes que son en ella, enaxí veg honrar los clergues, per so car en ells es observada la sancta fe romana. ✠ 8. Con en los crestians aja, *Sènyer,* més clergues que en neguns dels altres pobles, e con los clergues dels crestians sien pus honrats e pus apoderats e pus savis e pus religioses que neguns dels altres clergues, per assò se prova es significa que nostra lig val més que totes les altres: car aquella lig covè esser mellor, segons vostra saviea, qui es per més homens e per mellors homens observada e tractada. ✠ 9. Con nosaltres veem, *Sènyer,* quels nostres clergues son pus devots e pus religiosos que ls altres clergues, molt es a nosaltres lecs gran senyal que la santa fe dels crestians sia vera. On beneyts sien tots los clergues qui per bones obres preyquen a lurs ovelles.

10. *Misericordiós Senyor, en lo qual es tot nostre be e nostra salut!* Nos veem, *Sènyer,* quels bisbes els prelats de sancta Esgleya que han grans rendes e grans tresors, de les quals rendes e tresors donen als pobres per la vostra amor en temps de necessitat. ✠ 11. Per raó del gran poder que han, *Sènyer,* los prelats de sancta Esgleya e per lo

1. Reliquies?

gran honrament en que son, per assò está la sancta Esgleya pus forts e pus vigorosa contra los infeels e los heretges qui punyen en destruir ella, que no faría si los prelats eren pobres e desonrats enfre nosaltres. ✠ 12. Nos veem, *Sènyer,* quels nostres clergues els nostres religioses sesforsen aitant com poden com sien plens de saviea, per tal que pusquen endressar les gents a fer bones obres, e que pusquen confondre e vensre aquells qui son contraris a la sancta fe gloriosa.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots liberal e abundós en tots bens!* Nosaltres veem, *Sènyer,* que los clergues no sentremeten de laurar ni de mercaderíes ni dels altres officis axí com fan los homens lecs: e assò fan, *Sènyer,* per so que pusquen mills loar e beneyr vos en les esgleyes, e que pusquen mills aver avinentea de esser savis en les sanctes escriptures. ✠ 14. *Humil Senyor, ple de mercè!* Nos veem quels clergues no han mullers, per tal que no sien occupats per raó dinfants e de messions de les fembres, e veem que han eleta castedat per tal que sien pus aparellats a vos servir e a amar. Encara veem que los sants homens religiosos se humilíen en lurs vestidures, per donar exempli de la humilitat que vos agués en los vostres vestiments. ✠ 15. Nos veem, *Sènyer,* que los clergues en les esgleyes donen cantant laors de vos, e veem que les gents lur donen oferenes els besen lurs mans feens sacrifici a vos; e veem quels clergues nos preyquen ens castiguen ens confessen ens enamoren de vos. Encara veem, *Sènyer,* quels clergues fan fer a nosaltres matrimoni, per significar lo matrimoni que vos feés en parays; encara veem quels clergues nos soterren con som morts e que preguen per nosaltres.

16. *Sènyer ver Deus, qui sostenits e governats totes coses!* Nos veem, *Sènyer,* que una pera preciosa ne val .C. o .M. daltres. On, semblant cosa veem dels clergues; car .i. veem quen val .C. o .M. daltres. On, enaxí com les peres pre-

cioses valen més les unes que les altres per bellea e per vertuts, enaxí los uns clergues valen més quels altres per saviea e per bones obres. ✠ 17. Enaxí, *Sènyer,* com la bonea de les peres precioses no está en multitut de quantitat, enans está en lur vertut, enaxí la bonea ne la sanctetat dels clergues no está en multitut de persones, enans está en multitut de bones obres. On, benahuirats son los bisbes els altres prelats de sancta Esgleya qui amen més aver dejús sí meteys bons clergues, jassía que sien en poca quantitat, que no fan molts clergues qui no sien de senta vida. ✠ 18. *Honrat Senyor, plen de mercé!* Nos veem que con cau una leja taca en .i. drap daurat o de seda, que pits está que con cau en una flassada o en un vil drap. On, con nos vejam, *Sènyer,* que los uns clergues son en est mon pus honrats quels altres, aytant com son en major dignitat, aitant lur está pits com fan peccat.

19. *Ah Senyor sanctificat, resplandor e lum dels sants de paradís!* Enaxí com la bestia que hom liga per lo coll e per la banya e la mena hom on se vol, enaxí veg que los clergues e majorment los religiosos liguen lur volentat ab ligam de obediencia e sotsmetense a obeyr lur major a tot so que ell volrá fer dells. ✠ 20. Molt es gran plaer a veer, *Sènyer,* los homens dorde els homens religiosos qui encativen la volentat de lur anima e les proprietats de lur cors, per tal que no sien desobedients a lur major e que li sien obedients a fer bones obres. ✠ 21. On, com un prelat tenga, *Sènyer,* sots la sua volentat tantes de volentats, molt es bella cosa a veer e a saber; e majorment com cascú dels religiosos ajen plaer de esser obedients e de esser sotsmeses a lur major.

22. *Ah vos, Senyor Deus, qui agraciats e beneyts e endressats qui us volets!* beneyt siats vos, qui enamorats tant los sants religioses, que per la vostra amor renuncíen als delits temporals, e turmenten lurs cors ab dejunis e ab aspres vestiments, ab lits durs e ab aspres viandes, magres,

dessaborides, e ab defalliments de benenances. ❧ 23. Los religiosos, *Sènyer,* veem que son escarnits e menyspreats per los homens mundans, qui cada dia lur fan ontes e pesars els tollen lo lur, sens que ells nols en an mal cor ni mala volentat, ni non fan nulla venjansa de mal que prenen. ❧ 24. *Virtuós Senyor!* Los homens religiosos, los quals son de senta vida, so es a saber, frares menors e preicadors e daltres religioses, aquells veg, *Sènyer,* qui van tot dia afaenats en los nostres defalliments e en los nostres peccats: car nit e dia sesforsen preicant con nos fassen fer bones obres e com nos traguen de peccat, e con fassen esser amics e benvolens los uns dels altres.

25. *Eternal Senyor, gran sobre totes granèes, honrat sobre tots honraments!* Los monges veg que fan habitacions en locs agrests e en los locs apartats, per tal que no ajen occasio de peccar enfre nosaltres: e veglos laurar e conrear per tal que pusquen avidar sí meteis e los pobres qui per amor de vos demanen: e veg aquells levar a la mija nit, per donar laor e gloria a vos. ❧ 26. Los hermitans veem, *Sènyer,* que fugen a la vanitat daquest mon, e vansen als munts e als locs inhabitables, e menuguen les herbes e desemparen totes les benenances daquest mon, e tota lur vida es en vos a amar e a beneyr e a pregar, contemplant en la vostra bonea e en la vostra sanctetat. ❧ 27. *Divinal Senyor!* Los religiosos e les dones religioses veg, *Sènyer,* qui desemparen e lexen aquest mon, per tal que pusquen aver gloria en lautre. On, jasía so que ells sostenguen molta pena e molt treball en lurs cors per raó de lurs affliccions, ells se fugen a moltes dancies e a molts de treballs que nosaltres mundans avem en nostra anima, per so com estam en lo mon e amam lo mon.

28. *Liberal Senyor, en lo qual es tota noblea e tota benignitat e tota saviea!* Tant no guart ni enserc, *Sènyer,* que atrop quax negú qui vaja esser mártir per amor de vos, axí com feés vos els apòstols qui per amor de nosaltres

morís. On, raó me parría, *Sènyer,* que fos fet ordenament enfre ells, con fossen homens religiosos que aprenguessen diverses lenguatges e que anassen murir per la vostra amor. ✠ 29. Con en lo nostre temps vejam, *Sènyer,* que sien molts homens religiosos, los quals son homens de sancta vida e son homens de gran saviea, precvos, *Sènyer,* que vos en mon temps me fassats veer que ells ordenen e tracten con aprenen diverses lenguatges e que vajen preicar los infeels, e que sien mártirs per la vostra amor. ✠ 30. *Ah Senyor gloriós!* ¡Quant será aquell dia beneyt que jo veja quels homens sants religiosos vullen vos tant loar que vajen en terres estranyes donar laor de la vostra sancta trinitat e de la vostra sancta una unitat e de la vostra beneyta encarnacio e de la vostra greu passio: car aquell dia será, *Sènyer,* dia gloriós e dia de tornament a la devocio quels sants apòstols avíen en morir per lur senyor Jhesu Christ!

¶ CAP. 111. *Com hom se pren guarda de so que fan los reys nils prínceps daquest mon.*

DEUS *gloriós, sant sobre totes sanctetats, acabat sobre tots acabaments!* Beneyt siats vos, *Sènyer,* qui avets honrats e ennobleyts los reys els prínceps els auts barons sobre tots los pobles daquest mon; car totes les gents, *Sènyer,* veem quels avets sotsmeses per tal que tenguen pau en terra. On, beneyt siats vos, quils avets dat seny e enteniment de governar lur poble. ✠ 2. Nos veem, *Sènyer,* que ls reys els prínceps, que fan batles e veguers e procuradors e jutges, per tal car ells

no y poríen bastar a governar lur poble. Mas, que val? car tot dia veem que aquells officials que fan, son majorment[1] homens enganables e injuriosos e ladres a lur senyor e a lur poble qui lur es comanat, e son axí al poble com los lops a qui ovelles son comanades. ✠ 3. *Vertader Senyor!* Vos avets los reys els prínceps ennobleyts en lynatge e en altres honraments quils pertanyen; e los demés dells veem ques fan servus e sotsmeses dalcun home qui será de vil logar e será de vils obres e de vils fets. On assò es, *Sènyer,* gran fullía, que vos los fassats senyors sobre molts homens nobles e ells fassen servus de vils homens. On, aytals malvats prínceps no prenen[2] exempli en vos, qui anc no volgués sotsmetre la vostra honor nil vostre honrament sots malvada senyoría, ne anc no privás vostra dignitat daquell honrament que a vos pertany.

4. *Ordenable Senyor de totes les coses temporals e espirituals!* Nos veem quels reys els prínceps an grans rendes e grans percasses,[3] e veem que tot ho despenen, que res nols en sobra; e despense tot quax en vanitats e en coses de poc profit. ✠ 5. Vos, *Sènyer Deus,* avets posats los reys els prínceps sobre els pobles, per tenir justicia e per confondre los injurioses els mentiders. On veem, *Sèyner,* dassò tot lo contrari en los demés prínceps daquest mon: car als injuriosos acorren e ajuden, e als homens vertaders, de bona vida, son enemics e malvolens. ✠ 6. *Piadós Senyor!* Vos avets sotsmeses los pobles sots los reys els prínceps per tal que ells tenguen pau en terra e que les gents pusquen anar segurament per los camins e que segurament pusquen estar en lurs albercs. On, dassò veem tot lo contrari; car tant es la cobeea e la malea e la vana gloria qui es en los reys e en los prínceps, que tot lo mon tenen en guerra e en treball. On, assòm par gran maravella, *Sènyer,* com pot esser que tam pocs homens com los reys els

1. M, *pro majori parte.*—2. M, *quare non sumunt.*—3. M, *magnos reditos et magna tributa.*

príncceps son, tenguen[1] en treball tantes de gents com son celles daquest mon.

7. *Homil Senyor, lo qual vos humiliats a exoir los vostres benvolens!* Nos veem quels príncceps els alts barons daquest mon, que com los avem mester a assò per que ells son elets príncceps sobre nos, que nols podem veer ni parlar ab ells, car les portes del palau son tancades els porters nos menassen con volem entrar a ells. On beneyt siats vos, *Sènyer,* car no es axí de vos; car tota hora que hom vol veer vos ni contemplant parlar ab vos, tota hora vos pot hom veer e aver, e totes ores son les portes ubertes. ✠ 8. Los príncceps daquest mon, *Sènyer,* hom se cuida que ells sien reys e senyors de nosaltres; mas segons veritat, més son servus e procuradors e sotsmesos que senyors: car tots los veg afaenats e occupats de les necessitats de lurs pobles, los quals an a guardar, a mantenir e aministrar seguons lur offici. ✠ 9. *Franc Senyor, ple de mercè!* Nos veem que als reys e als príncceps fa hom homenatge e quels besa hom lurs mans e quels fa hom molts donraments e moltes de reverencies, per so com son nostres procuradors en terra. Mas molt malvat príncep veem, *Sènyer,* qui no fa honrament ni reverencia a vos, ni us ha grat ni conexensa del honrament que pren per vos.

10. *Sènyer ver Deus, qui ajudats als vostres sotsmeses e als vostres servidors!* A vos sia gloria et laor e honor, car molt son desijós de veer rey o príncep qui fos de tan bones obres com pertanyen a príncep: car principat es tan nobla cosa, *Sènyer,* que aquell quil té en poder, deuría esser tot vertader e tot humil e tot dreturer e tot dols e simple e suau e ple de lealtat e de misericordia. ✠ 11. Qui tal príncep, *Sènyer,* podía atrobar, molt faría a prear e a amar, a honrar e a servir e a tenir car: car en tot lo mon no ha mellor cosa com bon príncep qui sia molt cert e molt

1. A, tengen.

entès, e que sia de tots bons aptes ple.[1] E so per que ell es tam bo, sí es per lo gran be que pot fer e per lo gran mal que pot vedar. On, si a vos plagués, bo fora que molts ne fossen daytals prínceps. ✠ 12. Moltes de vegades, *Sènyer,* he demanat als homens viandans per lo mon si ells an vist príncep qui sia acabat de tots bons aptes e qui aja tot so qui pertany a príncep; e anc no he atrobat qui men pusca dir noves. On, gran maravellam do, *Sènyer,* car tot dia veu hom moltes de peres precioses qui an tot so qui a noblea pertany e a bellea de pera preciosa; e assò metex veem de molt hom religiós qui es en aquella bonea e en aquella honestat que a religiós pertany. Mas rey ni príncep, *Sènyer,* tant nol sercam ni tant nol demanam, quel pugam atrobar aital com auríem mester. On, assò es gran dampnatge, con hom ha major fretura de so que pus es necessari.

13. *Pacient Senyor amorós!* Loat e beneyt siats vos e tot quant de vos es: car anc no viu rey qui per la vostra amor aja renunciat a son regnat ni quel aja donat als pobres ni ques sia mes en orde per tal que anás endressar los errats en via vera e que sia esdevengut mártir axí com vos fos e com foren los vostres apòstols. ✠ 14. Dels prínceps, *Sènyer,* non veg negú qui sia tan coratjós ni tan desijós de honrar vos ni de donar laor a vos, com son donrar e de loar sí meteys: car tot dia veg que donen a juglars e a lagoters per tal quels loen: e tot dia veg que guerrejen los uns los altres, per tal que los uns sien honrats sobrels altres. ✠ 15. Con estag, *Sènyer,* davant lo rey e veg estar davant ell cavallers e barons e daltres moltes gents, ja no veuré ne oyré en ells que fassen ni que parlen de nulla altra cosa sino de vanitats e de coses qui pertanyen a lur honrament o a lur ricor o a lur exalsament de riquèes o de fama.

1. M, *et pleno bonis habitibus.*

16. *Ah Sènyer ver Deus, qui avets creat e ordenat tot quant es en los cels e en la terra!* Enaxí com veem, *Sènyer,* que los reys els prínceps son honrats sobre tots homens e son pus rics e pus poderoses que altres homens, enaxí fora bo quels prínceps els grans senyors veessem que fossen pus plens e pus acabats de vertuts e de bones custumes que altres homens. ❧ 17. Les gents veg, *Sènyer,* que desijen a aver regnats e principats; els reys els prínceps veg que per grans regnats ni principats que posseesquen, per tot assò no roman que ells no desijen encara més. On, assò es maravella, dels homens qui desijen a esser prínceps, pus que veem quels prínceps nos tenen per pagats de so que an. ❧ 18. Lo príncep, *Sènyer,* ol gran baró veg que com cavalca per la via, que va acompanyat de grans gents; mas com es mort el va hom soterrar, tot lo veg metre dejús la terra: e veg encara que dementre quel príncep es viu, no li pot bastar tota la terra de sos regnats ni de sos principats; e com es mort, una poca de terra li basta en que hom lo soterra.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui denunciats e prometets e atenets als vostres benvolents les glories de parays!* Tots los prínceps els grans senyors veg que cassen volenters, e dien que la cassa lur es recreacio e quels es occasio a fúger a peccat, e axí cuiden esser escusats; mas nos prenen guarda, *Sènyer,* dels procuradors malvats que lexen en lur loc, qui son a son poble axí com a lops rabats: e dementre quel príncep cassa es deporta, los lops menuguen les ovelles que li son comanades. ❧ 20. Los prínceps, *Sènyer,* veg que ornen lurs mans daur e dargent e de precioses peres. Mas ¿quels val, pus les ensutzen de sanc dels homens pobres, per defalliment de justicia? ni que val, *Sènyer,* al príncep que ell sia ben vestit e be delitat e be sajornat,[1] e que son poble sia injuriat e apobrit e malmenat e barrejat

1. M, *et delectetur et requiescat.*

com a bestiar qui es barrejat per besties salvatges? ☙ 21. Lo príncep, *Sènyer,* com ha molt menjat e begut e es levada sa taula, sempre veg que venen estruments e juglars e lagoters qui parlen de vanitats, e dien cansons qui no parlen sino de luxuria e de vana gloria. On, com ells deuríen remembrar vos e fer gracies a vos, ells an en memoria aquelles coses qui no son a vos plaents e qui son occasio com vos siats ublidat e desobeyt.

22. *Oh Senyor ver Deus, qui sots plaer sobre tots plaers e qui sots desijat sobre tots desigs!* Los príncceps veg ques cuiden que veritat estía en la boca dels juglars e dels homens lagoters e dels homens mundans vanaglorioses. Mas no es enaxí, *Sènyer,* com ells se cuyden, enans nes tot lo contrari, car la veritat no está là on ells se cuiden, enans es atrobada, *Sènyer,* en los homens religioses e en los homens qui renuncíen a est mon e qui menyspreen aquest mon. ☙ 23. Los prínceps els grans barons, *Sènyer,* se cuiden que vos los honrets en laltre seggle axí com los avets honrats en est mon. Mas no será enaxí, *Sènyer,* com ells se cuiden: car en est mon los honrats vos, sens que ells no ho merexen; mas en laltre seggle negú no deu esser honrat ni nes digne, si doncs no fa en est mon bones obres. ☙ 24. Los reys els prínceps, *Sènyer,* per so car hom los tem els honra, cuiden esser bons e cuyden esser dignes de esser amats e honrats. Mas no guarden com per les males obres que fan a lurs sotsmeses son dignes de esser desamats e desonrats.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual está tota ma esperansa e tota ma contemplacio!* Los prínceps se cuiden, *Sènyer,* que neguns homens no aja en est mon qui sien tan francs com ells; mas jo veg, *Sènyer,* que son los pus sotsmeses homens qui sien en aquest mon: car pus cativat e pus sotsmès es lome qui ha a guardar e a endressar molts homens, que no son molts homens qui sien sotsmeses a servir un príncep. ☙ 26. Los prínceps, *Sènyer,* jassía que

sien honrats en est mon, aytambé com los altres homens veg que an fam e set e calt e fret, e que son irats e trists e pensius[1] e paorosos e malautes e despagats; e axí com los autres homens veg, *Sènyer*, que moren e que hom los met sots la terra, e axí com altres bomens veg que puden e que podrexen. ✠ 27. En tot lo mon no veg neguns homens de qui hom tant de mal diga com fa dels reys e dels alts barons; ni no veg que a neguns homens, *Sènyer*, hom fassa tants dengans ni tantes de tracions com fa a ells; ni no veg que a neguns homens hom emble ni menta ni tolla hom tant com hom fa a ells. On, per assò mes semblant que esser príncep no es tan gran noblea com ells se cuyden.

28. *Sènyer Deus, qui bastats los meus ulls de plors e de lagremes el meu cor de desigs e damors!* Jassía so quels príncceps sien en est mon en grans riquèes e en grans honraments, per tot so no roman, *Sènyer*, que dells no y aja molts qui son en moltes dávols custumes e en molts de peccats: e on més ells son honrats en lo mon, més paren en ells les vils obres que fan, esser vils e lejes e malvestants. ✠ 29. Vos, *Sènyer Deus*, avets donats los príncceps als pobles per tal que tinguen justicia e per tal que fassen anar les gents per vies de veritat. Mas nos veem, *Sènyer*, que ells fan dassò quax lo contrari; car nulls homens no son tan encarregats de justicia a fer com ells, ni per nulls homens no ix hom tan sovin de via de veritat com fa per los malvats príncceps qui amen més falsetat que veritat. ✠ 30. *Gloriós Senyor!* Vos volets quels príncceps sien enqueridors e encercadors dels homens mals injuriosos, los quals afollen e malmeten lo mon; e nos veem quels príncceps encalcen per los plans e per los munts les besties e les aus qui mal nols meren, e no volen encalsar ni encercar los mals homens qui lurs regnats e lurs principats malmeten e destroexen, los quals los ha comanats lur senyor Deus.

1. A, pentius.

¶ CAP. 112. *Com hom se pren guarda de so que fan los cavallers.*

AH *Deus loat, honrat, amat, volgut, temut per tots los pobles!* Los cavallers, *Sènyer,* veem que son elets a esser cavallers, per tal que sien encalsadors e prenedors dels mals homens qui son traydors e homeyers e ladres e enganadors e desobedients a lur príncep; e per assò an los cavallers armes ab ques defenen e ab que constrenguen lurs enemics, e van a cavall per tal quen pusquen atènyer los enemics de justicia e de pau. ✠ 2. Mas parme, *Sènyer,* que los cavallers an presa altra manera, la qual es contraria al offici per lo qual son en orde de cavallería: car ab les armes ab que deuríen destruir los mals homens, ab aquelles veem que aucíen e destroexen los homens justs els homens qui amen més pau que guerra. ✠ 3. On, tot aquest desviament e aquest desordenament, *Sènyer,* cau en los cavallers per so car muden la manera et la occasio per la qual son cavallers; lo qual mudament fan per so car no son amics de veritat e per so car amen les vanitats daquest mon. On, per assò son ixents de la via vera e van al foc perdurable.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots creador e recreador nostre!* Nos veem que cavallería se deveex es departex en dues parts: los uns veem que son cavallers daquest mon, los altres veem que son cavallers del altre seggle. Aquells qui son cavallers seguons lo mon, aquells son tots en vanitats e en la gloria mundana. Aquells qui son cavallers a esguart del altre seggle, aquells son cavallers qui amen veritat e qui an en menyspreu les vanitats daquest mon.

5. Los cavallers mundans veem, *Sènyer,* ques guarnexen

de ferre e de fust, e veemlos combatre e nafrar e murir, e veem que ab grans treballs se van infernar en penes perdurables; els cavallers celestials veem, *Sènyer,* ques guarnexen ab amor e ab paciencia e ab veritat e ab devocio e ab lagremes e ab plors e contriccio; e ab grans desigs e ab grans plaers veem que sen van a gloria sens fi. ✠ 6. Los cavallers mundans veg, *Sènyer,* ques combaten los uns contrals altres ab ferre e ab fust, e ab paraules vilanes e ergulloses veem ques desonren es menassen los uns contrals altres. Mas la batalla dels cavallers celestials, *Sènyer,* no es aytal; car aquells se combaten ab amor e ab veritat e ab humilitat e ab paciencia e ab lealtat contra los malvats homens ergulloses; e no porten en lurs mans espaa ni massa ne coutell, ni en lur boca paraules vilanes ne verinoses.

7. *Rey gran, liberal en tots bens e en totes gracies!* Los cavallers daquest mon veem, *Sènyer,* ques combaten e que moren per aver nom e preu de les gents e per aver terres e tresors. On ¿quels val e ells fama de les gents aprés la mort, ni quels fa de profit aprés la mort so que an tolt ne robat a les gents, ni per que son mártirs dels diables? ✠ 8. Los cavallers qui moren per aver fama de les gents e per ajustar los bens temporals, si a la mort, *Sènyer,* preguen les gents per qui volen esser loats e preguen les riquèes que an ajustades quels estorsen de la mort, ja no serán exoyts de so que preguen; car nols poríen estorsre de mort aquelles coses per qui moren. ✠ 9. Molt cavaller, *Sènyer,* com es sus en son cavall, guarnit de totes armes, cuida esser leó; e si es quil pregua ne li demana misericordia, tant ha gran ergull que nos vol moure a pietat ni a misericordia. Mas con es vensut en la batalla e es caút de son cavall, adoncs ha pietat de sí metex e demana misericordia.

10. *Gloriós Senyor, piadós, homil, dous, simple e suau!* Molts cavallers veg que van en la sancta terra doutramar

e cuyden aquella conquerre per forsa darmes. On, com ve a la fi tots si consumen sens que no venen a fi de so ques cuyden. On, parme, *Sènyer,* que lo conqueriment daquella sancta terra nos deja conquerir sino per la manera on la conquesés vos els vostres apòstols, qui la conquerís ab amor e ab oracions e ab escampament de lagremes e de sanc. ✠ 11. Con lo sant sepulcre, *Sènyer,* e la sancta terra doutramar par ques deja conquerre per predicacio mills que per forsa darmes, ¡faense a avant, *Sènyer,* los sants cavallers religioses e guarnesquense del senyal de la creu, e umplense de la gracia del Sant Espirit, e vajen preicar veritat de la vostra passio als infeels, e escampen per la vostra amor totes les aigues de lurs ulls e tota la sanc de lurs cors, axí com vos feés per amor dells! ✠ 12. Tant cavaller e tant noble príncep es anat en la terra doutramar, *Sènyer,* per conquerre,[1] que si a vos plagués la manera, be par ver que la aguessen tolta als sarrayns qui mal nostre grat la posseexen. On, segons assò, *Sènyer,* es significat als sants religioses que vos los esperats cada dia, con ells fassen per amor de vos so que vos feés per amor dells: e poden esser certs e segurs que si ells se giten a martire per amor de vos, que vos los exoirets de tot so que ells volrán complir en est mon per donar laor de vos.

13. *Essencial Senyor, al qual nos pot null hom deffendre!* A vos sia gloria e honor, car nos veem, *Sènyer,* quels cavallers sacosten e saprivaden ab los prínceps e ab los alts[2] barons, per tal quels donen de lurs cavalls e de lurs palafrens e de lurs tresors e de lurs possessions; e los reys els prínceps, *Sènyer,* veg que sacosten los cavallers per so car los an mester a lurs necessaríes. On per aquesta entencio que los cavallers an dels prínceps els prínceps dels cavallers se mou contrast e malvolensa enfre ells; car cascú vol fer del autre so que més ama, a esguart de sí

1. M, *ad acquirendam eam.*—2. A, altres.

metex. ☙ 14. *Jhesu Christ Sènyer!* Los apòstols nils dexebles qui a vos sacostaren, anc no si acostaren falsament ni ab falsa entencio, axí com fan molts malvats cavallers quis acosten falsament ab lur senyor: e car lealment los apòstols els altres cavallers sants religioses sacostaren a vos, per assò, *Sènyer,* no duptaren a murir per vos, ni vos no duptás a murir per ells. E per assò seguís profit, de la vostra passio a ells, e a vos se seguí honrament de la mort que ells sostenguéren per vos. ☙ 15. Los cavallers foren posats en lo mon per tal que tenguessen lo mon en pau; mas los homens qui més de guerres e més de treballs meten en lo mon, veem que son cavallers: car cavallers, *Sènyer,* aucíen los homens e despoblen les ciutats els castells, e talen los arbres e les plantes, e desmariden les fembres, e roben los camins. E doncs, *Sènyer,* ¿qui es en lo mon qui tant de mal fassa com cavallers?

16. *Senyor cumplit, acabat, virtuós, savi, conexent!* Qui vol veer homens ergulloses, vanaglorioses, injurioses, escarnidors, malmetedors e destruydors, guart, *Senyor,* los cavallers; car en lofici de cavallería ha més, *Sènyer,* daytals homens que en altre offici. ☙ 17. Molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser dels cavallers que ells cuiden esser los mellors homens del mon, e veg que ells son los pijors homens del mon e cells qui meten en major treball lo mon: car los cavallers forsen e enganen les fembres, e roben e forsen e aucíen los homens e deguasten los bens que terra leva. ☙ 18. Los cavallers veg, *Sènyer,* que son sags del diable; car nulls homens no veg qui sien tan aparellats a fer mal com cavallers. E si es negú qui dassòm desmenta e diga que jo no dic ver, en la consciencia sua porá trobar que jo dic ver; e en la boca dels homens pobres, qui son lurs sotsmeses, trobarán veritat de so que jo dic, sol que dir ho gosen.[1]

---

1. M, *dummodo audeant testimonium dare.*

19. *Gloriós Senyor, misericordiós, piadós, ple de mercè e de benediccio e de gracia!* Nos veem los cavallers qui sentremeten dahuirs e daravanys e fanse devinadors e conedors en aquelles coses que fan les aus a aventura, sens nulla occasio necessaria. ⁜ 20. Nos veem, *Sènyer*, que los cavallers sentressenyen[1] de senyals en lurs armes, per tal que sien coneguts; mas apenes ne veem negú qui sentreseny de bones obres, per tal que sia conegut per bon home. ⁜ 21. Los cavallers, *Sènyer*, com son en lo camp rengats, aparellats de combatre, veem que seguexen la senyera de lur senyor on que vaja; mas apenes veem negun cavaller qui seguesca la senyera qui está sobre lautar, en la qual es vostre senyal; car nulls homens, *Sènyer*, no sentremeten tam poc dentrar en les esgleyes ni de pregar vos ne de oyr les vostres paraules com los cavallers, ni nulls homens, *Sènyer*, no veem que sien occiosos com ells son.

22. *Ah Senyor gran, ah Senyor noble, ah Senyor digne de tots honraments!* Los cavallers veem qua fan castells e forces en los auts munts, per tal que si son vensuts ni sobrats en los plans, que fugen en los munts. On, com venrán, *Sènyer*, al dia del juhij davant la vostra presencia, ¿on serán castells ni forces en ques pusquen deffendre de la vostra sentencia? ⁜ 23. En aquell dia del juhij, *Sènyer*, los cavallers no aurán cavalls en que fugen, ni aurán guarniments quils restauren; enans se trobarán tots nuus e vensuts e despoderats e tots plens dels peccats que aurán fets en est mon: los quals peccats los accusarán de les injuries que en est mon aurán fetes a lurs sotsmesos. ⁜ 24. Con los cavallers sien tan culpables e tan peccadors, molt me do gran maravella, *Sènyer*, com poden esser tan ardits a murir; car nulls homens no veg qui en tan gran perill de mort se meten com los cavallers fan. On, si per

1. A, sentreseyen.

amor de vos muríen, no sería maravella si eren ardits. Mas murir per vanitats e debades, assò es, *Sènyer*, la maravella.

25. *Oh vos, Jhesu Christ Sènyer, lo qual sots apellat e nomenat en deytat e en humanitat!* En tot aquest mon no veg boques de neguns animals on tantes de bones viandes entren com fan en les boques dels cavallers. Doncs ¿com poden los cavallers esser pus contraris a veritat que altres homens? ni com vos blastomen neus desondren enans quels altres homens ¿on son, *Sènyer,* les gracies que us fan dels bens que vos los avets fets? ✠ 26. Neguns homens daquest mon, *Sènyer,* no veg que sien tan cassadors ni tan jugadors ni tan delicats com los cavallers; ni nulls homens no fan tantes de coses sens profit com fan los cavallers peccadors vanagloriosos. Doncs ¿per ques tenen, *Sènyer,* los cavallers per esser dignes que sien loats més que altres homens, pus que lurs obres valen menys? ✠ 27. *Franc Senyor, ple de mercè!* Enaxí com los cavallers avets vos posats en lo pus noble offici daquestes coses temporals, enaxí esdevenen ells pus mals homens e pus peccadors, com fan contra so per que son posats en aquest honrament en que son: e per assò, com ells se enderroquen es desposseexen de la bonea la qual deuríen aver per lorde de cavallería, per assò, *Sènyer,* per lur colpa son en laltre seggle quax pus avilats e pus desonrats que altres homens.

28. *Senyor reclamat, Senyor loat, Senyor remembrat!* Benahuirats son quells cavallers qui mantenen lorde de cavallería segons la noblea del offici de cavallería; car al orde de cavallería veg mantenir lo mon, en so que los cavallers son occasio per quels prínceps tenen terra; e los cavallers, *Sènyer,* son occasio per quels prínceps mantenen justicia, e per los cavallers son vensuts e sobrats los mals homens, e per los cavallers es mantenguda sancta Esgleya. ✠ 29. Los cavallers, *Sènyer,* se combaten ab los infeels e ab los heretges qui volen destruir la sancta fe romana. On,

benahuirats son tots los cavallers qui son obedients a sanc-Esgleya: car enaxí, *Sènyer,* com los clergues an offici de vos a loar e a pregar per lo poble, enaxí los cavallers an offici ques combaten per la fe romana. ✠ 30. *Amorós Senyor!* Enaxí com a vos ve de plaer que avets donada manera als cavallers ques guarnesquen de ferre e de fust per tal ques defenen de lurs enemics, lo vostre servidor el vostre benvolent vos clama mercè, que vos lo guarnescats de vertuts, per tal ques pusca combatre e deffendre del diable e del mon e de sa carn, que tot dia me combaten per tal que sia desobedient a mon senyor e a mon Deu.

¶ Cap. 113. *Com hom se pren guarda de so que fan los pelegrins els romeus.*

OH *Jhesu Christ Senyor, gran, amorós!* A vos sia gloria e honor: car nos veem, *Sènyer,* que per la vostra amor e per honrarvos, van les gents en pelegrinatge e en romería, e van cercar los locs sants e les esgleyes on vos demostrats miracles; e van visitar lo vostre sant sepulcre e la esgleya de Roma el sant apòstol sen Jacme els altres locs on es feta membransa dels sants apòstols e dels altres sants e santes. ✠ 2. Los pelegrins els romeus veem, *Sènyer,* que porten bordó e esportella, e veem que us van cercant per lo mon sà e là, e veem ques lunyen de lurs encontrades e que van en longues terres; e veem que per amor de vos sostenen molts de treballs e moltes de malenances per gran frets e per grans calors que an, e per gran fam e set que sostenen. ✠ 3. Los benahuirats pelegrins e romeus veem, *Sènyer,* que us van cercant per lo

mon en diverses maneres: car los uns sen van a cavall, los altres van a peu; los uns van acaptant pobrament, los altres van feents almoyna: e los pelegrins els romeus per plans e per muntanyes los veem anar, e per locs agrests inhabitables; en los quals locs an molt dafany e molt de mal e molta de paor e molta de pena.

4. *Senyor pregat, Senyor loat, Senyor amat!* Los pelegrins els romeus veem, *Sènyer* que van sercarvos cavalcant; mas vos, *Sènyer,* com vengués en est mon per cercar nos, en altra manera nos vengués cercar: car peus descals anás, e en les vostres mans e en los vostres peus portás los claus, dementre fos clavat en la sancta creu, e en lo vostre cap portás corona despines qui totes vos entraven per la carn. ✠ 5. Si los romeus van cercar vos, *Sènyer,* cavalcans en palafrens ni en muls ni en mules, vos volgués cercar nostra salvacio cavalcant en la somera. Si los pelegrins vos cerquen portant lo senyal de la crou en lur muscle, vos cercás ells, portant la crou en vostre muscle, en la qual fos clavat e mort. E si los romeus van cercant ab blancs draps en que jaguen e ab asembles carregades de roba, vos cercás nos en la crou, la qual fo lit de mort. E si los romeus porten salses ni barrals plens de vi, e vos portás en la crou fel e suja e vinagre. E si los romeus porten aur e argent e diners per despesa, e vos vengués a la crou pobre e despullat de tots vestiments. ✠ 6. Los pelegrins els romeus, *Sènyer,* veg que us van cercant plorant, suant e gemegant per lassedat; mas vos, *Sènyer,* nos avets cercats en altra manera; car escampant tota laygua e tota la sanc de vostre cors nos cercás. E si los romeus van plorant e treballant cercar vos quels perdonets lurs culpes, vos, *Sènyer,* cercás nosaltres muirent, plorant, treballant, per tal que nos aguéssem gloria perdurable.

7. *Honrat Senyor, servit per tots los pobles!* Nos veem quels pelegrins els romeus vos van cercant luny, e vos sots prop; car cascun home vos pot trobar, sis vol, en son

alberc e en sa casa, tant sots prop. E doncs, *Sènyer,* ¿per que son molts homens tan necis, que us van cercant luny, e porten lo demoni a lur coll, adoncs con van carregats de peccats? ❦ 8. En los locs que vos avets, *Sènyer,* elets e triats on se demostren los vostres miracles, en aquells locs veem que us van cercar los pelegrins els romeus; mas car los homens peccadors an gran cobeea dajustar diners, veem que fan als romeus molts dengans e moltes de falcíes. ❦ 9. Tant son, *Sènyer,* los pelegrins els romeus enganats e decebuts per los falsos homens que atroben en los ostals e en les esgleyes, que alcuns dells, com son tornats a lur alberc, veem que molt pijors son que no eren, abans que anassen en romería.

10. *Remembrat Senyor, reclamat, colt e beneyt e servit!* Aquells qui us van cercar, *Sènyer,* si us volen atrobar, vajen vos cercar en les boques dels homens religioses enpobrits per la vostra amor, car aquí vos porán atrobar: car los sants religioses nit e dia vos nomenen e us aoren e us preguen e us loen e us beneexen. ❦ 11. Sots los vestiments dels sants religioses vos vaja hom cercar, *Sènyer,* qui atrobar vos vol: car sots los lurs pobres vestiments está lur cor, lo qual ama vos e contempla en vos. Mas qui atrobar no us vol, *Sènyer,* vaja cercar vos sots los nobles vestiments dels homens vanaglorioses, car en lo cor daquells no estats vos, ni contemplacio de vos no es en ells. ❦ 12. Aquells qui vos, *Sènyer,* van cercar en aquells homens qui son pacients e qui son injuriats e malmenats per los homens injurioses ergulloses, aquells porán atrobar vos: car aquí sots vos esperat e reclamat, e en aquells está la vostra gracia e la vostra benediccio.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual está tota nostra gloria e tota nostra benahuiransa!* Qui us vol atrobar, *Sènyer,* no us vaja cercar per les plasses ni per les carreres poblades, car en aquells locs no y sots vos nomenat ne remembrat, segons ques tanyería, ni no y parla hom de vos ni

no y diu hom si no quax falsíes e engans e escarns e vanitats. Qui vos vol atrobar, *Sènyer,* no us vaja cercar als palaus dels reys ni dels prínceps ni dels alts barons, car no y tracta hom si no quax de vana gloria e de coses de poc recapte. En los alfondecs ni en los obradors[1] no us hi cal cercar, *Sènyer,* car no y tracta hom quax si no de vendre e de comprar e de jurar e desperjurar. ✠ 14. *Gloriós Senyor!* Los pelegrins els romeus qui vos van cercant, si us volen atrobar vajen a les esgleyes e a les cases dels religioses e a los hospitals, car aquí oirán parlar de vos e de vostra bonea, e en aquells locs se porán acompanyar e encontrar e asolassar contemplant en vos. ✠ 15. Qui vos, *Sènyer,* vol atrobar, en amor e en lealtat e en devocio e en fe e en esperansa e en dretura e en misericordia e en veritat vos vaja cercar: car en tot loc on aquestes vertuts sien, en tots aquells locs sots vos, *Sènyer.* On, benahuirats son aquells e aquelles qui en aytals coses vos cerquen; car encontinent que hom vos cerca en les vertuts, sempre vos atroba.

16. *Ah Senyor amant, ah Senyor benvolent per tots los vostres benvolents!* Les coses que hom vol atrobar, *Sènyer,* diligentment fan a cercar, e en aquelles coses les deu hom cercar on hom les pot atrobar. On, si los pelegrins els romeus vos volen atrobar, *Sènyer,* diligentment vos deuen cercar; e nous deuen cercar en les figures ni en los entallaments ni en les pintures de les esgleyes; enans vos deuen cercar en los coratges dels sants homens e dels sants religioses, en los quals vos estats de nit e de dia. ✠ 17. Aquells benahuirats e benahuirades qui us van cercant, *Sènyer,* si atrobar vos volen, vajen vos cercar en los acabaments e en los compliments en los quals no ha nulls defalliments, car aquí sots vos sots aquells acabaments e aquells compliments. On, dassò sengana molt hom qui us va cercar en

1. M, *nec in teloniis, nec in tabernis.*

les coses defallens, les quals priven e defallen de acabamens: on, per so senganen ells meteys, con vos cerquen en so on vos no sots. ✠ 18. Moltes coses, *Sènyer,* atrobaría hom si les cercaven be, axí com faríen a cercar, e si anava hom per aquelles carreres on hom pervé a elles. On, ja per vies tortes, *Sènyer,* ni per vies de peccats null temps hom no us porá atrobar nis porá hom ab vos encontrar.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui donats endressaments e illuminats a tots aquells pelegrins qui saviament vos cerquen!* Aquells homens qui us cerquen, si us volen atrobar vajen als homens rics ergulloses e vanaglorioses con son malautes prés de mort; car aquí porán atrobar vos, qui confonets e destrenyets e vencets los malvats rics homens, per raó dels defalliments que fan contra vos e contra vostres servidors. ✠ 20. *Ah piadós Senyor!* E tant hom vos cerca, e tam pocs son aquells qui a vos atroben! E quant hom nesci vos cuida aver atrobat, qui en re ab vos no sencontra! On tot assò esdevé, *Sènyer,* per so car no us cerquen ni us demanen axí com cercar e demanar vos deuríen. ✠ 21. La manera e la carrera, *Sènyer,* per que hom vos pot atrobar, tota está en lordenament del home: car membrar e amar e honrar e servir vos e cogitar en les vostres grans noblèes e en los nostres grans defalliments, totes aquestes coses son occasions e vies e maneres per que hom vos pot atrobar, si axí vos encerca e us demana.

22. *Ah Jhesu Christ Sènyer, qui sots ajutori e socors e esfors nostre!*[1] Qui vos vol atrobar ni cercar, deman qual es aquell home qui sia més aontat e turmentat estat, e malmenat per son poble: e si assò demana hom, *Sènyer,* sempre entrará hom en noves de vos e en senya de vos: car vos sots aquell príncep qui es pus avilat estat e pus turmentat per sos pobles que negun príncep qui anc per nulls temps fos. ✠ 23. *Amorós Senyor!* Lo vostre sotsmès vos ha

---

1. M, *et confortatio nostra.*

cercat moltes de vegades en la creu, e los meus ulls corporals anc no us an pogut atrobar en la creu; mas be an atrobat en ella, *Sènyer*, la vostra figura e la representacio de la vostra mort. On, sempre que jo no us podía atrobar ab los ulls corporals, e jo vos cercava ab los ulls de la mia anima: on cogitant e remembrant en vos, la mia anima atrobava vos; e per latrobament que faya de vos, comensava mon cor a escalfar de calor damor, e los meus ulls se comensaven a plorar, e la mia boca vos comensava a loar. ✱ 24. *Ab Sènyer!* Beneyt siats vos, qui molt dia vos sots lexat atrobar als vostres sotsmeses. On, aquelles ores que us atrobaven, *Sènyer*, demanaven si vos avíets amor ni dousor ni devocio ni plaer ni contriccio donássets o venéssets o prestássets *(sic)*, car gran mester navíen. E vos, *Sènyer*, per la gran benignitat qui en vos es, e per los vostre gran ensenyament, umplíets e abeurávets ells de la vostra gracia e de la vostra benediccio.

25. *Gloriós Senyor, ple de misericordia e de dousor e de pietat!* Los pelegrins els romeus qui us van cercant ¿quels val que us cerquen e que no us remembren ni us amen ni no cogiten en vos ni en la vostra bonea ni contemplen en vos? ni quels val, *Sènyer*, com vos an trobat, si no us amen e no us honren e no us loen e no us servexen? ✱ 26. Aquells e aquelles qui van en longues terres e qui van per moltes vies aspres e perilloses, debades se treballen, *Sènyer*, si de vos no senamoren e si de vos no parlen, e que mentre que ab vos serán, ques guarden que lur cor no sia occupat ni enpatxat de les vanitats daquest mon. ✱ 27. *Ab Sènyer Deus!* ¡E tam poc val als viandants per lo mon cercar vos, pus tornen a peccats e a vanitats, con son venguts de lur peregrinacio e de lurs romeríes!

28. *Sènyer ver Deus, qui avets recreat e beneficiat tot lo mon!* Granea e gloria e vertut sia coneguda a vos e a tot quant de vos es: car tot dia veem que som pelegrins e romeus de la mort, a la qual nos acostam dia e nit. On, ben-

ahuirats son aquells e aquelles qui sencontren e satroben ab vos, enans que sien pervenguts a la mort: car a la mort vos atrobarán ple de misericordia, e aprés la mort vos atrobarán en gloria. ✠ 29. Los romeus qui fan romería a la mort, si enans que a la mort sien pervenguts no us an atrobat en est mon, a la mort, *Sènyer,* vos atrobarán per justicia tot cruel, menys de pietat e de misericordia, e ja per nulls temps ab vos no sencontrarán en gloria. ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre home, *Sènyer Deus,* saparella com fassa romería danar murir per la vostra amor. On, enans que ell sia pervengut a la mort, placiaus, *Sènyer,* que sencontre ab vos en tal manera que nulls temps nos partesca de contemplacio ni de la amor ni de la gloria de son Senyor Deu.

¶ Cap. 114. *Com hom se pren guarda de so que fan los jutges els avocats els testimonis.*

OH *Deus, sant dels sants, gloriós sobre totes glories, savi sobre totes savièes!* Nos veem, *Sènyer,* que vos avets donats jutges en terra, per tal que donen a cascun home so que li tany e que merex e so qui seu es. Mas de tot assò veem que los malvats jutges fan lo contrari; car a aquells qui merexen pena donen repòs, e a aquells qui no merexen pena donen pena, e a aquells a qui deuríen tolre, ells lur donen, e tollen a aquells a qui deuríen retre. ✠ 2. Los jutges, *Sènyer,* son establits per tal quels homens injurioses constrenguen e aclinen als homens injuriats: e los jutges son per so posats en lur offici que deveesquen so qui no es declarat ni entès per les parts

contraries. Mas segons so que nos veem en los demés jutges, no seguexen aital manera, car ells son contraris en lurs obres a aquelles coses qui deuríen esser endressades per jutges. ✠ 3. Als jutges es donat, *Sènyer,* que ells dejen seguir la natura el cors de la potencia racional, per so car la potencia racional es lum e demostracio de veritat e de dretura e de conexensa. Mas car los jutges seguexen la natura el cors e la proprietat de la potencia sensitiva, qui es aorbament e innorament de veritat e de dretura e de saviea, per assò los jutges se torsen es desvíen de veritat en lurs sentencies e en lur offici.

4. *Piadós Senyor, misericordiós, ple de dolsor e de veritat!* Vos avets donats homens a esser avocats, per tal que sapien demostrar veritat als jutges e que deffenen los homens injuriats als homens falses enganables. Mas nos veem que los demés avocats fan dassò lo contrari; car axí com ells deuríen dir veritat, ells sesforsen a fer ver so qui es fals e a destruir so qui es ver: e tot assò fan per tal que pusquen aver honor e riquèes de los mesquins homens qui en ells comanen lur dret e lur raó. ✠ 5. Encara, *Sènyer,* veem que en dret está que los jutges no dejen jutjar sino per vertaders testimonis; mas per la falsía e lengan qui es en los malvats jutges e en los malvats avocats, los testimovis qui dien veritat reprenen e contradíen per tal que no jutgen seguons veritat: e reeben falses testimonis per tal que sien escusats a jutjar falsament. ✠ 6. Los falses testimonis, *Sènyer,* veem ques corrompen per diners e per loguer que hom los dona. On, per lengan quels falses testimosis fan e per lengan qui es en los malvats jutjes e avocats es corrumput e torbat tot lo mon.

7. *Vertader Senyor conexent, qui cumplits e atenets totes coses quantes prometets!* Sils jutges els avocats eren homens de veritat e homens qui amassen bones obres e que nos corrompessen per nulla re, ells son homens qui molt de be e dendressament poden donar als pobles en la major par-

tida. Mas per so car ells son homens mals en la major partida e de mala entencio, no son neguns homens per quel poble sia tan torbat com es per ells. ✻ 8. Qui podía atrobar vertader jutge e vertader avocat, molt faría, *Sènyer,* a amar e a honrar e a tenir car: car per so fa més a grair al home qui es bo en lofici on na pocs de bons, que aquells qui son bons en lofici on natroba hom pocs de mals.[1] ✻ 9. Com en offici de jutge e davocacio age menys de bons homens e de vertaders que en altre offici, e com en offici de jutge e davocacio ha mester majorment bons homens e homens savis e homens vertaders, benahuirats son, *Sènyer,* aquells jutges e aquells avocats qui nos corrompen nis torsen per diners ni per precs ni per nulles altres coses.

10. *Senyor durable, Senyor eternal, Senyor gran sens fi!* En tot aquest mon no veem neguns homens que tants ne muyren a mala mort com fan jutges e avocats: car tot dia veem que moren a mort sobtana, en la qual nols leu confessar ni clamar mercè. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car molt se demostra la vostra sentencia esser dreturera; car pus ells per diners venen lurs paraules a dir falsíes e lur enteniment a cogitar e a tractar engans, raó es que a la mort ajen defalliment de paraules e denteniment. ✻ 11. En tot lo mon, *Sènyer,* no veg negun offici tan vil ni tan ávol com es offici de jutge e davocacio: car la franca volentat que an, aquella venen; e lurs paraules e lurs pensaments veem, *Sènyer*, que venen; e cogitaments e remembraments e tota lur discreció venen per diners; e per açò, com a bestia ligada que hom mena lá on se vol, axí, *Sènyer,* los fa hom dir tot so ques vol, els mena hom lá on se vol. ✻ 12. Null maestral ne official no treballa tant, *Sènyer,* en son offici com los jutges els avocats fan en lur offici; car en totes lurs sensualitats e entellectuitats treballen los jut-

1. A, molts de mals: M, *pauci mali.*

ges els avocats; e en aquelles coses treballen qui son greus de esser enteses e atentes, per raó dels greus ensercaments e envelaments en que son.

13. *Singular Senyor, lo qual no ha par ni companyó!* Los malvats jutges e avocats veem que per un poc de loguer que hom lur do, farán a hom perdre moltes de possessions e molts de diners. Encara veem, *Sènyer*, que los malvats jutges e avocats prenen serviis de la una part e de laltra: e con nan tret so que poden, a la fi no volen dar sentencia, e metenho en posa;[1] e tolrán a aquell qui ha bon dret, e darnan a aquell qui ha tort. ✠ 14. Los jutges els avocats, *Sènyer*, en lo comensament de lur estudi aprenen ab entencio que jutgen veritat e que raonen veritats: e puxes com an apresa la sciencia de dret, ells ne fan tort, e jutgen e raonen contra veritat. On, tot assò es, *Sènyer*, viltat del offici, per so car aprenen per una entencio, e puxes com an après, ells obren per altra entencio. ✠ 15. Tot dia veem, *Sènyer*, que los jutges els avocats enemics de veritat, de so qui es fals volen fer ver, e de so qui es ver volen fer fals. On, aquesta es la pus necia obra que esser pusca; car impossíbol cosa es, *Sènyer*, que cosa vera pusca esser falsa ni cosa falsa pusca esser vera: per quem par, *Sènyer*, que ells sien los pus necis homens daquest mon, ja sia so que ells sien apellats savis homens: car si al home orb es donat bastó per tal que vaja ab ell, als jutges e als avocats es donat loguer, per tal que deveesquen so qui es dret e so qui es tort. On, los homens orbs veem que van ab bastó, e no veem quels malvats jutges nils malvats avocats vajen per via de veritat, jassía quen sien logats. On, segons assò me par *Sènyer*, que no tan solament son orbs, enans son menys dorbs.

16. *Ah Sènyer ver Deus, qui sots ajutori e refugi e esperansa nostra!* Negun jutge, *Sènyer*, no veg qui sapia jut-

---

1. M, *sed velle componere partes.*

jar en sos membres, que té ornats de bells vestiments e e delicats e de diverses sabors; *(sic)* [1] los quals membres no son dignes de les benenanses que posseexen. Doncs si en sí meteixs no volen los jutges jutjar veritat, ¿com la jutjarán en los altres? E los avocats, *Sènyer,* no ni ha negú que no sapia mills veritat de sí que daltre. Doncs si de sí meteys no la volen dir a aquells que enganen, ¿com la dirán daltres? ✠ 17. Los homens qui sentremeten de jutjar, deuríen jutjar en hom aquelles coses qui son en hom bones, per bones, e aquelles coses qui son en hom males, per males. Mas ells ne fan, *Sènyer,* dassò tot lo contrari; e majorment com jutjen lome per bo, e será en alcunes coses mal, ol jutjarán per mal, e será en alcunes coses bo: per que aquest aital juhij es fals e contra veritat. ✠ 18. Molt hom, *Sènyer,* veg que fa jutge o avocat de molt hom, per so com ha moltes letres e sab molt en dret. On ¿que val a hom lo saber ni les letres de malvat jutge o del malvat avocat, pus no sia hom dreturer ni hom leal ni hom vertader? En veritat vos dic, *Sènyer,* que més valría a hom jutge o avocat leal menys de letres, que fals qui sabés moltes letres.

19. *Senyor amat, Senyor volgut, Senyor honrat!* Per raó dels falses jutges e dels falses avocats e dels falses testimonis, quax tot lo mon veg torbat e enganat; car los homens falses, cóbeus, volpells, mentiders, necis, veg que son tenguts per leyals e per larcs e per ardits e per vertaders e per vertuoses: e los homens qui son leals e francs e larcs e plens de vertuts, aquells son tenguts en est mon per ávols e per vicioses. On, tot assò se fa, *Sènyer,* per culpa de jutges e de avocats e de testimonis qui no amen veritat. ✠ 20. Con pas, *Sènyer,* per les plasses e per los carrers, alcunes vegades jom prenc guarda si ja poré veer dreturer jutge ni vertader avocat ni testimoni: e tant no

1. M, *et satiata delicatis et diversis saporibus.*

guart sà ni là que jon pusca veer negú qui sia en aquella veritat que mester auría; car quax tots los jutges e tots los avocats e tots los testimonis son corrumputs en lurs officis, per so car an paor de jutjar veritat e de raonar veritat e de testimoniejar veritat. ✠ 21. Tot lo mon veg, *Sènyer*, ple de falses jutges qui los bens ni les vertuts que posseexen jutgen e atribuexen a sí metex e tolenlos a vos: e si en sí metex an neguns defalliments, aquells dien que son en ells esdevenguts per vos. Encara veg, *Sènyer*, que molt fals jutge jutja en les vostres obres e diu que mellorament pot hom entendre en so que vos avets fet. On, aquests se guaben que ells ajen conexensa e certea e bona entencio sobre vostra saviea e vostra bonea.

22. *Ah Senyor benahuirat, graciós, pare nostre, redemptor e salvador nostre!* Los jueus qui jutjaren falsament en vos, adoncs con vos jutjaren a murir, aquells an lexada semensa enfre nos, qui en vos jutjen falsament: e vegne, *Sènyer*, desta mala sement totes les carreres plenes; e no veg que ells sien jutjats dels falliments que fan contra vos, ni no veg que vos ajats avocats contra ells, qui reprenen ells dels defalliments que creen esser en vos. ✠ 23. Molt estag, *Sènyer*, maravellat de la gran crueltat e de la gran desconexensa qui corre enfre nosaltres;[1] car apenes es negun jutge ni negun avocat que hom no corrompa per diners: e no veg que negú vos vulla jutjar ni avocar per aquell qui sots als infeels, jassía quens ajats logats ab lo vostre cors preciós que donás a mort per nos, ab la vostra beneyta sanc que escampás per amor de la nostra salut. ✠ 24. Molt son desijós, *Sènyer*, que jo vées temps que los feels crestians vos amassen tant, que sí meteis jutjassen a murir per la vostra amor e per la vostra laor e per la salvacio de lurs pruxmes. E pus vos, *Sènyer*, volgués vos metex jutjar a sostenir greu passio e greu mort per amor

1. M, *quæ est in nobis.*

de nos, raó sería que nosaltres per loar vos nos jutjassem a sostenir treballs per tal que vos siats jutjat enfre nos.[1]

25. *Sènyer ver Deus, qui concordats e avenits totes quantes coses vos volets!* Los jutjes els avocats veg, *Sènyer,* qui son amats e honrats e preats e loats per los prínceps e per los alts barons e per los homens rics; mas per los homens pobres e per los homens mesquins e despoderats veg que son mal volguts e blastomats e ayrats. On, tot assò sesdevé, *Sènyer,* per so car los malvats jutges els malvats avocats donen als rics e tollen als pobres, e an major paor de aver desgrat dels homens rics que malediccio dels homens pobres. ✠ 26. Los jutges els avocats veg anar, *Sènyer,* cavalcant en bells palafrens e en bells muls e mules, e veglos anar be vestits, e veg lurs lits molt nobles, e veg los menjar molt delicadament; els pobres veg, *Sènyer,* plorar e entristir e enmalautir per los engans e les injuries que prenen per falses jutges e per falses avocats. ✠ 27. Molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser quels jutges els avocats son apellats homens savis; car seguons veritat, en tot lo mon, *Sènyer,* no mes vijarès que aje tan folls homens ni tan pecs: per que parría raó, *Sènyer,* que ells deguessen esser apellats homens folls e no savis.

28. *Liberal Senyor!* A vos sia gloria e laor per tots temps, qui volets que hom sia jutjat segons lo juhij que dona de son pruxme.[2] On con jo, *Sènyer,* aja jutjats los falses jutges els falses avocats els falses testimonis, raó es que jo jutge mi metex. ✠ 29. En tot lo temps que jo he viscut, *Sènyer,* no he trobat pus fals jutge de mi ni pus fals avocat ni pus fals testimoni: car en les demés coses son anat falsament e ab falsa entencio, e en les coses veres he callada veritat, e en les coses qui son falses he ensutzades les mies intellectuitats e les mies sensualitats. ✠ 30. Com hom qui es estat malvat jutge e fals avocat e mintent testi-

1. M, *ut Tibi fieret justitia inter nos.*—2. M, *de suo proximo.*

moni, me jutge, *Sènyer*, a esser digne de foc perdurable a sostenir, e a esser indigne de posseir gracia ni benediccio en aquest seggle ni en laltre. Mas car vos, *Sènyer*, sots font plena de misericordia, jassía que jom jutge segons mos mèrits, per tot assò, *Sènyer*, nom desesper de la gran pietat e de la dousa misericordia de mon Senyor Deu.

¶ CAP. 115. *Com hom se pren guarda de so que fan los metges.*

DIVINAL *Senyor amorós!* A vos sia laor e gloria e honor, qui avets ordenat e volgut que nosaltres ajam metges al cors e a la anima: car axí con nos veem que enmalautim en cors e en anima, enaxí veem que avem metges quins sanen ens guarexen en cors e en anima. ✠ 2. Los metges qui sanen lo cors, veem quel sanen en dues maneres: la una es com lo sanen de la malaltía que ha dintre sí, e aquella cura veem, *Sèeyer*, que fan ab bevendes a ab exarobs e ab letovaris e ab dietes: lautra cura es con los metges sanen lo cors de la malaltía qui apar en la superficients del cors. On, aquesta cura veem que fan los metges ab foc e ab enguens e ab empastres e ab polvores e erbes. ✠ 3. Los metges qui sanen e curen, *Sènyer*, les animes malaltes dels peccadors, veem que fan la cura de la anima malalta en dues maneres: la una manera per ques sana la anima del peccador, es per demostrar al peccador la vostra bonea e la vostra noblea e la vostra justicia e la vostra misericordia e la vostra volentat e la vostra senyoría el vostre gloriós poder: lautra manera, *Sènyer*, es con hom demostra al peccador la viltat e la mesquinea qui es en ell, e la vanitat e la frevoltat e la corrupcio daquest mon enganat e enganable.

4. *Eternal Senyor, durable en tots temps e en tots bens aondós!* Nos veem, *Sènyer*, que aquells metges qui son metges del cors,[1] que seguexen la regla el cors de natura,[2] car ells van segons atemprament e conveniment de les quatre qualitats e de les quatre compliccions, segons observament del cors, e guarden lo cors del malalte que no sia destruít per lo desordenament de les calitats ni de sos membres. ✱ 5. Los metges, *Sènyer*, qui sanen les animes dels peccadors, aquells van per altra manera; car ells no tracten dals si no que los vicis qui son en lo peccador pusquen exilar e partir del peccador, e que en lo peccador fassen esdevenir les vertuts per que hom esdevé vostre servidor e vostre benvolent. ✱ 6. Con los metges qui sanen les animes sien, *Sènyer*, mellors metges e pus nobles que los metges qui sanen lo cors, per so car han pus noble offici e pus profitós, ¿com pot esser, *Sènyer*, que les metges qui sanen lo cors son mills logats e mills obeyts e més pregats e demanats que los metges qui son endressadors e curadors de les animes?

7. *Ah Senyor forts sobre totes forces, ah Senyor gran sobre totes granèes!* Nos veem que los metges qui sanen les animes, pus leugerament conexen la malautía de la anima, que no fan los metges dels cors: e assò es, *Sènyer*, per so car malautía de cors no la pot hom apercebre de ver en ver,[3] per so car no pot hom atènyer tot so en que natura se desordona en lo cors del home malaute. ✱ 8. Los metges de la anima, *Sènyer*, poden leujerament conèxer la malaltía del peccador, car de fores pot hom conèxer la sua malautía per les obres de peccat que li veen fer: e dins lo peccador poden conèxer la sua malaltía per confessio quel peccador fa de sos peccats. ✱ 9. Con los metges de la anima pusquen leujerament conèxer, *Sènyer*, la malautía de la anima, e los metges del cors les de més[4] vegades ignoren e menyscone-

1. M, *corporis*.—2. M, *cursum naturæ*.—3. M, *veraciter percipere*.—4. M, *plerumque*.

xen la malaltía corporal, molt me do gran maravella, *Sènyer,* de les gens con son tan orbes ni tan pegues que més se fien en los metges del cors e més los tenen per vertaders que los metges de la anima.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, don devalla gracia e benediccio als vostres pobles!* Los metges del cors veem, *Sènyer,* qui van be vestits e be encavalcats, e veem que ajusten riquèes e tresors, dels grans engans que fan a lurs malautes, los quals enganen en totes maneres: car ells se gaben de conèxer la malautía, la qual no conexen; e ells alonguen, *Sènyer,* als malautes lurs malautíes per tal que major loguer najen; els donen, *Sènyer,* als malautes exarobs e letovaris e altres coses, per tal car han lur part en lo guany que fan los especiayres[1] en les coses que venen als malaltes. ✻ 11. Tot dia veem, *Sènyer,* quels metges qui obren per feica, que con han errada lur metgía sempre sen tornen sobre lo malaute, e reprenenlo e dienli que ell no está en dieta ni nols diu veritat de la malautía. On, com ells deuríen esser blasmats e represes de la errada que han feta en lo malaute, e ells blasmen e reprenen lo malaute qui mal no mer.[2] ✻ 12. Los metges fisicians qui conexen primerament la malaltía en que pecca, aquells, *Sènyer,* poden tractar de la malaltía. Mas tot dia veem que los metges obren en hom a aventura, per so car no han conexensa de la malaltía.

13. *Dreturer Senyor, gran sobre tota granea, savi sobre tota saviea!* Nos veem que metge esprova en lo malaute les bevendes e los exarobs e los letovaris, e en sí metex neguna daquelles coses no vol esprovar, ans sen guarda molt be. Encara veem, *Sènyer,* que los metges sostraen[3] als malautes lur malautía, e puxes guabense que ells la han coneguda per sí metexs. ✻ 14. En lo comensament de la malautía, *Sènyer,* los metges se confíen en lur sciencia, e afermen que ells guarrán los malautes. Mas con ve a la fí, *Sènyer,* e

1. M, *pharmacopolæ.*—2. M, *qui est innocens.*—3. B, sostenen.

ells veen que lur saber nols basta a guarir lurs malautes, e ells recorren a vos, e dien que ells no poden guarir los malautes ne no y pot negú dar consell, de vos enfora. ☙ 15. A vos, *Sènyer Deus,* sia laor e honrament, car los metjes veem que son anciosos de sanar e de curar los malautes ab erbes e ab enguents e ab bevendes; mas de la malautía que ells han en lur anima, pocs ne son dells qui curar ni metjar ne vullen per confessio ni per penitencia ni per bones obres.

16. *Ah Pare celestial, qui donats gloria e benediccio a tots aquells quius ve de plaer!* En tot lo mon, *Sènyer,* no veg neguna sciencia ni neguna maestría en que hom obre tant a aventura con fa hom en feyca.[1] E que assò sia ver, *Sènyer,* en los metges se prova en so ques desacorden es contrasten sobre lo malalte. On, la malautía es una, e les opinions dels metjes son diverses. On, lo contrast dels metjes, *Sènyer,* significa que ells no han conexensa de la malautía. ☙ 17. Per so, *Sènyer,* com los metjes obren en los malautes més a aventura que per certa sciencia ni conexensa, per assò, *Sènyer,* moren més homens per los metjes que non guarexen: per quem par, *Sènyer,* que la cura quels metjes fan es més perillosa que segura. On, la mellor cura quel hom malaute pusca fer, *Sènyer,* sí es que aja conexensa de sa malautía, e ques guart de usar coses contraries, e que lex obrar en sí lo cors de natura. ☙ 18. La ocassio, *Sènyer,* per que la art de medicina se corromp pus fort e safolla, es per dues coses: la primera, per ignorancia dels metjes que la malautía no conexen, ne les coses qui son necessaries a curar la malautía no saben, neno saben atemprar les quantitats de les qualitats contraries: lautra occasio es per so car los metges no han ordenada entencio a usar de la art de medicina; car la primera entencio que ells han a usar de la art de medecina, es per tal que ajusten riquèes e que sien tenguts per bons metjes.

1. M, *in medicina.*

19. *Honrat Senyor, obeyt, conegut per tots los pobles!* Lo metge de cerurgía veg, *Sènyer,* que sana e cura les nafres e les plagues dels homens nafrats; e sana aquells ab enpastres e ab enguents: mas no veg negú dells, *Sènyer,* qui tolla de sa carn metexa ni de sos membres, e que la pos en les nafres dels homens nafrats. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui a la nafra del nostre peccat posás vostre cors, per tal quens sanássets ens mundássets de la greu colpa en que erem caúts per nostre pare Adam e per nostra mare Eva. ✠ 20. Negun metge no veg, *Sènyer,* qui san ni munde ni lau les nafres dels malautes ab les sues lagremes ni ab la sua sanc ni ab los seus plors. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui les nostres nafres lavás e mundás e sanás ab la vostra sanc e ab les vostres beneytes lagremes e ab vostros angoxosos plors. On, pus vos, *Sènyer,* nos avets sanats e mundats ab sanc e ab lagremes, raó es que nosaltres donem laor de vos, escampant nostra sanc e nostres lagremes. ✠ 21. Lo cirurgiá veg, *Sènyer,* que ajusta de les erbes e quen fa enpastres e polvores, e puxes posales en les nafres dels malautes. On, semblant manera feés vos a la nafra per que tuyt eren nafrats e enmalaltits, en so que ajustás natura divina e natura humana en nostra dona Sancta María: e puxes la vostra deitat, *Sènyer,* feu empastre e polvora de la vostra humanitat, la qual posá en la nafra per que tota la natura humana era corrumpuda.

22. *Sènyer Deus, qui ordenats tots los seggles e sostenits totes creatures!* Los metges, *Sènyer,* veem que sanen e guarexen los malautes, per tal que ajen dels malautes loguer e guaardó per lo qual ajen de que pusquen viure. Mas vos, *Sènyer,* nou feés axí: car vos, *Sènyer,* volgués murir per tal que nosaltres visíssem ab vos en gloria. ✠ 23. Los metges, *Sènyer,* no volen venir als malautes, tro que hom los demana ols tramet misatge. Mas vos, *Sènyer,* vengués sanar nosaltres sens que misatge nous trametem. E tot dia, *Sènyer,* sens que no us en pregam ne us demanam, nos venits

sanar e guarir dels peccats en que som. ✱ 24. Lo metge fisiciá veg, *Sènyer,* que conex la malautía per urina e per pols. E los metges de la anima malauta veg, *Sènyer,* que conexen la malautía del peccador en los bells vestiments e en les belles cavalcadures e en los menjars delicats e en los bells lits e en les males custumes.

25. *Forts Senyor sobre totes forces, poderós sobre tots poders!* Les .iiij. compleccions del malaute veg, *Sènyer,* que son rayls en quel fisiciá cové que aja conexensa; car sens la conexensa daquelles no sabría curar lo malaute. On, en semblant manera ha mester, *Sènyer,* lo tealoc, qui es metge de les animes, que prena conexensa de .iiij. coses, les quals son los .ij. moviments e les dues entencions qui son en home: car sens aquestes .iiij. coses no puría hom aver conexensa de peccat. ✱ 26. *Amorós Senyor!* Enaxí com tota la malaltía e tota la sanitat qui pot esser en cors humá cové que venga e devall de les .iiij. qualitats e de les .iiij. compliccions, enaxí tota la malautía e tota la sanitat que pot esser en anima dome, cové que venga del primer moviment e del segon, e de la primera entencio e de la segona. ✱ 27. Qui vol esser vertader metje danima peccadora, enserc e aprena, *Sènyer,* les natures e les proprietats els ordenaments qui son en los .ij. moviments e en les dues entencions: car per la conexensa que hom aurá en aquestes .iiij. coses, porá hom aver conexensa en totes les malautíes don diriva peccat e en totes les coses on se pot delir peccat.

28. *Misericordiós Senyor, ple de dousor e de pietat, acabat en tots bens!* Enaxí com lo metge fisiciá si vol atrobar ni conèxer la malautía del malaute cové que la serc e que la deman en la natura del cors del home, enaxí lo metje teolec si vol atrobar ni conèxer la malautía de la anima peccadora, cové que enserc la malautía en la natura de la anima. ✱ 29. Aquells qui volen atrobar en la natura de la anima la malaltía don es malauta, serquenla, *Sènyer,* en les

.v. potencies de la anima, e en les tres natures de la anima, e en los .v. senys espirituals: car enaxí com la malaltía del cors humá es atrobada en les rayls de les quals es compost, les quals rayls se son desordenades en lo cors, enaxí la malautía de la anima es atrobada en les rayls e en les potencies e en los senys de la anima qui s son desordenats en ella. ✱ 30. Lo vostre servidor e l vostre sotsmès, *Sènyer,* vos prega ab cor devot e ab ulls plorosos, que vos qui per totes les terres avets escampats metges qui sanen e curen los corses dels homens, que vos, *Sènyer,* enviets e escampets per totes les terres los benahuirats religioses qui sien per gracia vostra metjes e sanadors de les animes dels peccadors qui son desconexents e desobedients a lur Senyor Deu.

¶ CAP. 116. *Com hom se pren guarda de so que fan los mercaders.*

AH *Deus amorós, excellent sobre totes altèes, noble sobre tots honraments!* A vos, *Sènyer,* sien donades glories e laors, qui avets donada art e offici de mercadería en los homens; car nos veem, *Sènyer,* quels mercaders que an offici de camiar les coses vils per les bones, e veem que porten en les terres aquelles mercaderíes que y son necessaries, les quals venen a carestía. ✱ 2. Nos veem, *Sènyer,* que los mercaders an saviea e conexensa de guaanyar en les pells e en los cuyrs de les besties. On, qui savi mercader era en la gloriosa pell vostra,la qual fo esquinsada e trencada e nafrada en la sancta creu, en aquella poría apercebre gran guany e gran profit. Encara veem que los mercaders conexen en les terres estranyes los guanys que farán en les mercaderíes. Enaxí, *Sènyer,*

qui savi mercader era, poría conèxer, los grans guanys que poría fer en est mon on som axí com homens estranyats e exilats de la gloria de parays. ☙ 3. Qui es bo mercader, daquestes mercederíes corporals, en aquelles coses que compra e que ven sab guanyar e fer de son prou,[1] per so car ven a carestía a esguart de so que ha comprat.[2] On, qui en vos, *Sènyer,* volía esser mercader, comprant e venent poría guaanyar en vos, si sí metex donava e venía per vos. Mas per lo nostre peccat, pocs son aquells mercaders quis regonegen a aital mercadería.

4. *Ah Sènyer Deus, del qual ha presa recreacio e salvacio e benediccio la humana natura!* Nos veem, *Sènyer,* que los mercaders fan cabalers que trameten guaanyar per lo mon; e veem que aquells cabalers donen lo ters ol quart de tot so que guaanyen. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui sots tot lo nostre cabal,[3] del qual cabal donats a nos entegre guaany. Encara veem que los mercaders qui meten cabal a lurs cabalers, quel cabal es de diners o de draps o de cuirs o daltres mercaderíes. Mas lo cabal que vos avets liurat a nos, aquell fo preciós e gloriós cabal: car aquell fo cabal de escampament de sanc e de lagremes e de greus treballs e dangoxosa mort. ☙ 5. *Ah franc Senyor!* Beneyt siats vos qui avets donats a nosaltres los .v. senys corporals, per tal que ab aquells siam savis mercaders e sapiam guaanyar ab ells los .v. senys esperituals. Mas per lo nostre peccat, pocs mercaders veem, *Sènyer,* qui senys espirituals sapien guaanyar ab los corporals; enans veem quels demés homens daquest mon perden e desordenen los senys espirituals per tal que pusquen posseyr los plaers dels senys corporals. ☙ 6. Tot dia veem, *Sènyer,* les carreres e les places plenes de mercaders qui camíen argent per aur, e donen les coses de poc preu per aquelles qui son precioses. Mas ¿on son los mercaders qui vullen donar ni

1. M, *et facere ad suam utilitatem.*—2. M, *quia vendit caro pretio respectu pretii quo emit.*—3. M, *capitale.*

camiar aquest mon, qui es vil e mesquí, per la gloria de paraís, qui es gloria de dousor en la qual sacaben es complexen totes amors e totes benvolenses e totes benenanses? On, maleyts son aquells qui la vostra gloria perden per les vanitats daquest mon; e benahuirats son aquells qui aquest mon donen e camíen per lautre.

7. A la vostra sancta saviea, *Sènyer Deus,* qui sab los coratges dels homens, sia gloria e vertut per tots temps; car nos veem, *Sènyer,* que la regla e la art de la mercadería daquest mon es conexensa que hom aja de conèxer quals mercaderíes son mellors que altres, ni quals son en estament on hom pot guaanyar o perdre, ni quals deu hom donar per les altres. E la mercadería del altre seggle, me par que es saviea que hom sotsmeta los senys corporals als espirituals, e les sensualitats a les intellectuitats. On, qui seguons aquesta manera usava, *Sènyer,* tota hora faría de son prou. ✠ 8. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots font e flum e mar daigua don hom pren vida perdurable!* Nos veem, *Sènyer,* que los mercaders qui han guaanyat e fet de lur prou, que vénen del viatge tots alegres e tots gojosos; e aquells mercaders qui han perdut veem que tornen a lur alberc tots trists e tots vergonyosos de so que han perdut. On, semblant cosa es dels homens qui daquest mon trespassen en lautre; car aquells qui han guaanyat lo vostre grat e la vostra amor, aquells van volenteroses a la mort, e gojosos; e aquells qui han perdut vos, aquells vénen a la mort tots trists e angoxoses. ✠ 9. Los mercaders, *Sènyer,* veem que no feren ne baten ni turmenten lurs cabalers con sesdevé que no vénen ab guaany e que han perdut lo cabal que hom los ha comanat; enans veem quels comanen altre cabal e quels trameten guaanyar altra vegada. Mas vos, *Sènyer,* nom par que seguescats aital manera; car si hom pert lo cabal que vos nos avets comanat e anam en laltre seggle menys de cabal e de guaany, sempre nos turmentats ens privats infinidament de tot cabal e de tot guaany.

10. La santetat e la noblea e la auta senyoría qui es en vos, *Sènyer Deus,* sia amada e loada e servida per tots temps; car los mercaders veem que son los pus viandans homens qui son en est mon. On, axí com ells van per lo mon, si ells se volíen, *Sènyer,* axí com aporten les mercaderíes de diverses terres e de diverses encontrades, axí poríen triar e cullir les bones custumes els bons nudriments qui son per les terres on ells van ni passen. Mas ells aporten les mercaderíes, mas neguna de les bones custumes ni dels bons nudriments no volen adur. On, lo vostre servidor es semblant daitals necis mercaders; car dia e nit tramet sa cogitacio e sos pensamens en diverses coses e en diverses locs, e non sab aportar les coses profitoses e aportan les coses vils e vicioses. ✠ 11. *Ah Sènyer gloriós!* Con me remembra en los grans falliments que jo he fets e dits sà enrere, no trop ni no veg negun mercader pus pec ne pus neci sia estat en sa mercadería que jo son; que jo, *Sènyer,* en totes quantes coses comprava perdía, e en tot so que venía menyscabava. ✠ 12. Nom semblen, *Sènyer,* savis mercaders aquells que lur joventut ni lur temps malmeten e despenen en les vanitats daquest mon; ni non semblen savis mercaders aquells qui més de vegades perden que no guaanyen. Doncs foll mercader son jo estat, qui mon jovent he despès tan malament, e qui les de més vegades de mon temps no he als fet mas perdre.

13. *Ah Rey del mon per lo qual los vostres servidors ploren e suspiren e treballen de tots los poders e de totes les forces de lur anima!* Nos veem que moltes de mercaderíes son en que hom no pot guaanyar, si doncs hom no la va cercar e portar en longues terres e en loncs viatges. Mas qui vol guaanyar, *Sènyer,* nol cal lunyar ni estranyar de sa terra ni de sos parens ni de sos amics; car prop vos pot trobar, e en son alberc metex pot en vos guaanyar. Moltes de vegades veem, *Sènyer,* que con los mercaders vénen de lurs viatges e han fet de lur prou, que aporten joyes que do-

nen a lurs amics e a lurs veyns. On, com jo aja tan poc guaanyat en est mon, si ara me moría, poques seríen les joyes ni les bones obres que jo portaría en laltre seggle. ✠ 14. Tots los mercaders qui saben be comprar e vendre e saben be guaanyar, tots los veg loar a les gents e tots los veg tenir per savis mercaders. On com vos, *Sènyer,* ajats a nosaltres guaanyat e percassat laltre seggle glorióś ab aquest mon qui es vil e mesquí, ¿com pot esser que pus los mercaders daquest mon son loats en lurs mercaderíes, que vos no sots més loat e beneyt de la savia mercadería que avets feta en nosaltres, los quals avets guaanyats e reemuts del poder del diable? ✠ 15. Molts mercaders veg, *Sènyer,* qui son necis, jassía que sien apellats savis mercaders. E so per que jo conec que ells son folls mercaders, es per les mercaderíes quels veg comprar e vendre, per les quals hom posseex los delits temporals e pert les glories celestials.

16. *Senyor savi, virtuós, ple de misericordia e de mercè!* ¿On son los mercaders qui vullen comprar plors ni lagremes ni sospirs ni amors ni treballs ni dolors ni mort per la vostra amor e per donar laor dels vostres honraments? Par me, *Sènyer,* que de negunes mercaderíes no tracta hom tan poc com fa daquestes. ✠ 17. So de que los mercaders sentremeten més en est mon, *Sènyer,* es de comprar heretats e cavalls e ostors e draps e cuyrs e honraments del mon e fama e preu, que volen aver de les gents. On, per qualque part vaja ni estía, tots los locs veg plens daitals mercaders. ✠ 18. Los mercaders qui compren veem que paguen los altres mercaders de qui compren. Mas par me, *Sènyer,* que no es enaxí de vos, qui avets venut vos e comprats nos ab la vostra sanc e ab lo vostre glorióś cors; e nosaltres no us fem aquella paga que fer vos deuríem. On, segons assò veem que negún mercader no es tan injuriat en ses mercaderíes com vos sots.

19. De vos, *Sènyer Deus,* on hom pot adorar trinitat

e unitat, menamor em plor em conort em confort; car los mercaders daquest mon veg que suvín sesdevé que ells perden en so que compren e en so que venen; axí com Judes Escarioth, qui perdé adoncs con vos vené, els jueus perderen per so con vos compraren. ✠ 20. Aquells mercaders me paren savis mercaders, *Sènyer,* qui guaanyen com los altres perden, e qui saben camiar vicis per vertuts, e aquells qui no tornen volenters en les terres on solen perdre ab les mercaderíes en que han perdut. Doncs per contrari me par que jo no son estat savi mercader; car jo, *Sènyer,* perdía en les coses quels altres guaanyaven, e lexava les vertuts e prenía los vicis, e tornava en los locs on era acustumat de perdre: per que per assò puc conèxer mi metex, que son estat mercader de perdre e no de guaanyar. ✠ 21. Los vostres benhahuirats apòstols els vostres dexebles, *Sènyer,* qui per amor de vos son estats en est mon treballats e aontats e morts, aquells me par que son savis mercaders, en so que aquells guaanyaven en so que compraven: car vos, *Sènyer,* compraven, tota hora que per vos treballaven; e en tot so que veníen en tot guaanyaven: car los plors e les dolors e la mort que sosteníen, aquelles coses eren les mercaderíes que veníen.

22. A vos, *Sènyer Deus,* qui sots amador de tot bens e qui avets en oy totes culpes e tots peccats, sia feta reverencia e honor; e a los malvats mercaders, qui per les terres van diens mentides e faents falcíes, sia coneguda e donada tota viltat e tota mesquinea. ✠ 23. Los malvats mercaders, *Sènyer,* veem que en so que compren e que venen, que meten vostre nom en lur boca, jurans vos, per tal que pusquen per lo fals sagrament enganar los homens a qui venen o de qui compren. On, dassò me do gran maravella, com poden vos nomenar en la boca e quel demoni ajen en lo cor, lo qual demoni los fa perjurar els fa jurar els fa enganar les gents. ✠ 24. Los mercaders qui son savis, *Sènyer,* ni han certea de guaanyar, con son venguts del viatge sa-

ben quant es lo guany que han fet o quanta es la cosa que han menyscabada. Doncs no son estat jo savi mercader, qui al vespre con era vengut a mon lit nom sabía que avía guaanyat o perdut en lo dia.

25. *Oh Senyor amat, oh Senyor vertuós, oh Senyor font e flum de saviea e de bonea!* En totes quantes mercaderíes veem en est seggle, en totes veem que ha engans e maestríes e decebiments de gents per raó de los falsos mercaders qui les tracten e les menejen e les falsejen. On, tot est engan se fa per so car volen comprar a bon mercat e volen vendre a carestía. E doncs, *Sènyer*, beneyt siats vos e tot so qui de vos es; car per so car vos volgués fer de la vostra santa humanitat bo mercat e volgués comprar los vostres pobles a gran carestía, per assò sesdevé que en neguna mercadería que hom fassa en vos ni vos fassats en hom, no pot aver negun engan ni neguna falsía ni neguna re on dan sen seguesca. ❧ 26. *Amable Senyor!* Nos veem que los mercaders més an de ira e de despagament con menyscaben del cabal, que no han alegre ni plaer con guaanyen sobre lur cabal. On, tot assò sesdevé, *Sènyer*, per so con son envejoses e entalentoses de guaanyar, e tant no guaanyen ques pusquen sadollar de riquèes. E com perden, sempre se desesperen e es lur semblant que nulls temps no pusquen cobrar so que han perdut. ❧ 27. Los mercaders qui ajusten riquèes e vicis, aquells veem, *Sènyer*, que son en lo mon tenguts per savis e per certs mercaders; e aquells son loats per les gents. Mas aquells mercaders qui saben guaanyar en est mon vertuts e gracia e benediccio de lur Senyor e de lur creador, aquells veem que son en est mon tenguts per nescis mercaders e per pecs; e aquells veem que son menyspreats e aontats e escarnits per les jents. On ¿qual maravella es major a veer que aquesta?

28. La vostra sanctetat e la vostra misericordia e la vostra pietat sia, *Sènyer Deus*, amada e loada; car en negun

obrador ni en negun alfondec ni en neguna fira ni en neguna plassa ni en negun loc no pot hom atrobar, *Sènyer,* tanta bona mercadería a comprar ne a vendre,[1] com fa en la figura de la santa creu preciosa; car aquella es obrador e plassa e mercat on se troben a comprar e a vendre totes gracies e totes benahuiranses e totes glories. ✠ 29. Qui vol comprar a bon mercat, venga, *Sènyer,* denant lo vostre gloriós altar, e guart sus alt en la santa creu on penja la vostra figura; car aquí porá aver bon mercat, si dona los bens temporals per los bens espirituals. E qui vol vendre sí metex a gran carestía, don sí metex a mort per la vostra laor e per la vostra amor; car si sí metex ne dona, guanyará vos, *Sènyer,* qui sots la pus nobla essencia qui esser pusca, e guaanyará sí metex. ✠ 30. La mellor mercadería que sia, *Sènyer,* es amar vos e honrar vos e servir vos; car en nulla manera no y pot hom perdre ni menyscabar. E la mellor certea que hom pot aver en ses mercaderíes es que hom vaja per lo primer moviment, e que hom aja ordenada entencio, e que hom seguesca la natura e la proprietat de la potencia racional, e que hom fuja a la natura e a la proprietat de la potencia sensitiva. E qui aital manera tenía en ses mercaderíes, tota hora guaanyaría a gloria e a plaer de son Senyor Deu.

1. A, no pot hom atrobar, Sènyer, on tanta bona mercadería hom pusca atrobar a comprar ne a vendre.

¶ CAP. 117. *Com hom se pren guarda de so que fan los mariners.*

DIVINAL *Senyor del qual avem presa gracia e benediccio!* A vos sia coneguda sanctetat e gracia e gloria e granea e honor per tots temps; car nos veem, *Sènyer,* que homens son qui van per la mar sà e là en naus e en lenys e en galeres e en barques e en altres vaxells; e los uns van per mercaderíes, los altres veem que son corsaris, los altres pescadors. E dins aquests .iij. officis, veem ques treballen es percassen los homens qui son mariners. ⁂ 2. Los mariners, *Sèyner,* veem que meten a les naus e als lenys timons per tal que vajen dret per la mar e que menen les naus els lenys là on volen anar. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* que avets donada a home lig e vera fe, per la qual lig e fe hom pusca pervenir a la vostra presencia en gloria. ⁂ 3. Los mariners veem, *Sènyer,* que fan crou del arbre e de la entena per tal que la vela sumpla de vent, e quel vent los traga del gran pèlec en que son. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui del vostre cap e dels vostres brasses e dels vostres peus feés la crou adocs com murís, per la qual crou los feels crestians son exits de les greus cadenes en les quals eren encadenats en poder del demoni.

4. *Senyor dreturer, Senyor savi, Senyor amorós e dous e simple e suau!* Nos veem quels corsaris con van en viatge, que an major pena e major malenansa que altres homens; car nulls homens, *Sènyer,* no traen tant mal com ells fan, ni nulls homens no menuguen ni beuen ni jayen tant mal com ells fan, ni nulls homens no han tantes de penes com ells han. ⁂ 5. Si los corsaris, *Sènyer,* lo mal que

traen per guaanyar diners, trayen per amor de vos, molt seríen bons homens e homens qui hauríen molta de gloria. Mas car ells los treballs que soferen nols soferen per amor de vos, per assò veg que ells son los pus malvats homens els pus dissoluts qui sien en tot lo mon. ❀ 6. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui sots tant vertader jutje, que los corsaris fets esser los homens pus treballats de tot lo mon, per so car ells per aver diners e riquèes e per aver aquests delits temporals, treballen més que nulls homens e a més daventures e de perills sen meten que altres homens.

7. Mos ulls veen, *Sènyer,* que los pescadors con pesquen, que aesquen los ams ab pex, e ab aquell pex de que fan aesca prenen altre pex. On, semblant manera veem que feés vos, qui del vostre cors gloriós feés aesca al humanal linatge per tal quel recreàssets del peccat del primer pare. On, per raó daquesta manera que vos presés, veg que molt sant hom dona sí metex a bones obres per tal que pusca pescar los pescadors e quels traguen de error e de peccat. ❀ 8. Si vos, *Sènyer Deus,* pescás nosaltres ab dejunis e ab plors e ab suspirs e ab suors e ab treballs e ab greu mort angoxosa, molts homens son religioses qui cada die dejunen e ploren e suspiren e treballen per donar laor de vos e per dolor de lurs peccats e per profit de lurs pruxmes. ❀ 9. Molts malvats pescadors veem, *Sènyer,* en est mon, qui pesquen los pescadors de paraula, mas no fan so que dien ni nos liuren a mort ni a treball per tal quels pescadors isquen de peccat. On, pescar peccador de paraula sens bones obres no es pescament acabat.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots gran e savi e honrat senyor cumplit de tots bens!* Los mariners de la nau veem que son tots obedients al notxer de la nau; e per assò lo senyor de la nau mena là on se vol la nau. On, no es axí de mi, *Sènyer;* car los membres de mon cors no volen esser obedients a lur major, so es a la raó e al enteniment de la

anima; e per assò lo meu cors va tot desemparat com a nau desemparada, quel vent la mena on se vol. ☙ 11. Lo savi notxer, *Sènyer,* veem que tots los mellors mariners que pot atrobar loga e met en sa nau, per tal que pusca guardar e salvar les persones e la nau e les mercaderíes que li son comanades. Mas jo he fet dassò tot lo contrari; car la potencia sensitiva, qui es lo pijor enemic de mon cors, aquella he feta dona e guarda de mon cors, e los majors enemics de mon cors he meses sobre mi per guardar mon cors. E per assò los vicis e la sensualitat cada dia menen mon cors e ma anima perir e trencar en foc perdurable. ☙ 12. Los malvats mariners, *Sènyer,* qui tenen lo meu cors en poder, aquells son ergull e luxuria e ira e enveja e mala volentat e falcía e desconexensa e cobeea e impaciencia. On, con aytals mariners sien auciedors e malmetedors de tot so que hom lur comana nils met en poder, parme, *Sènyer,* que ja dementre que ells majen en poder, ja no podré venir a port de salut.

13. *Sènyer ver Deus per qui ploren mos ulls e suspira mon cor es treballa mon cors!* Nos veem que los mariners con van per la mar, ques guien per la tremuntana;[1] mas los mariners del meu cors, tant son desordenats e enemics de mon cors, que nos volen endressar ni guiar en la vostra bonea ni en la vostra alta senyoría. E si los mariners de la nau surgen[2] les anchores per tal que la nau estía ferma e segura, los mals mariners de mon cors, *Sènyer,* veg que no volen aver esperansa de la vostra piadosa misericordia. ☙ 14. *Ah piadós Senyor!* Com la mia nau sia desamparada e sia en poder de sos malvats enemics, si vos, *Sènyer,* nom acorrets per la vostra sancta pietat, vasen ma nau trencar e perir a les roques, qui encara son tintes e sangonoses de moltes altres naus qui en elles son trencades e rumpudes. ☙ 15. Los savis mariners veem, *Sènyer,* que com an vent

1. M, *stellam polarem.*—2. M, *jaciunt.*

a lur contrari, ques tenen aitant com poden, e que fan voltes sà e là per la mar, e que esperen lo vent qui es bo en lur viatge. Mas los malvats mariners de la mia nau no an saviea que sapien contrastar a les vanitats daquest mon, qui traen hom del viatge de la divinal gloria e aporten hom a penes perdurables; enans lexen anar la nau en aquelles parts on les vanitats daquest mon la volen menar.

16. *Oh Senyor virtuós, honrat sobre tots honramens, durable en tots temps!* Nos veem, *Sènyer,* que les naus nils lenys nils altres vexells qui van per mar no han totes vegades tempestats ni mal temps, ans an moltes vegades bon temps e bonansa. Mas la mia nau, so es mon cors, totes ores on que vaja ni on que estía, ha tempestats e tribulacions e treballs e mal temps, tant es temptat e asetjat en vies de peccats. ✠ 17. Con la nau es treballada en la mar profonda,[1] de ones e de vents e de pluja e de mal temps, sempre atén a port de salut. Mas la mia nau, *Sènyer,* tant es nau contrariosa e tant es mal amarinada e mal guardada, que com ha mal temps ni es treballada per ira o per ergull o per luxuria o per altres vicis, no recorre a port de gracia ni a port de benediccio, enans se empelega en la mar, per tal que peresca e que fenesca en vies don hom ve a perdurables penes. ✠ 18. *Humil Senyor ple de mercè!* Les naus con an mal temps en la mar, no an la tempestat ni la tribulacio dintre sí metexes, ans es la tempestat el mal temps de so qui es fora les naus, so es la mar el vent. Mas la mia nau, *Sènyer,* con es en tempestat ni en tribulacio, dintre sí metexa la ha e defora; car los meus senys corporals turmenten la mia nau defora, els senys espirituals turmenten la mia nau dintre.

19. A la vostra altea e a la vostra granea e a la vostra honrada senyoría sia, *Sènyer,* feta honor e reverencia per tots temps; car nos veem que los mariners con volen fer

1. A, perfonda.

viatge, que esperen bonansa e esperen bon temps, e puxes metense en lur viatge. Mas anc no viu, tan folls mariners ni tan necis com son aquests de la mia nau; car no esperen bonansa ni bon temps, enans on més es lo temps contrari e perillós, pus fort se aventuren es meten en mar a aventura de perir. ✠ 20. Los mariners, *Sènyer,* veg que carreguen les naus daquelles mercaderíes quils es semblant quels sien profitoses e en que pusquen guaanyar. Mas los mariners de la mia nau no carreguen la mia nau sino de les pus vils coses e de les pus noables que podem atrobar. Encara veem que los mariners de les altres naus, que carreguen les naus segons que elles poden portar. Mas los malvats mariners de la mia nau, tant carreguen la mia nau tro que perex e defall e no pot portar lo fex nil cárrec. ✠ 21. Hom fa en la nau sentina, per tal que en aquell loc sajusten totes les aigues e les legèes quis fan en la nau. Mas en la mia nau, *Sènyer,* per tots los locs e per totes parts e per tots sos estrems sensutza e senlegeex per obres de peccat. E doncs ¿qual nau es tan sutza ni tan vil ni tan mal amarinada com la mia nau?

22. *Sènyer ver Deus, qui cumplits e beneficiats los vostres pobles de la vostra misericordia e de la vostra gracia e de la vostra benediccio!* Nos veem que com los mariners corren mal temps e son en ora de perir, que giten en la mar de lurs mercaderíes per tal que aleujen la nau e pusquen mills soferre lo mal temps. Mas los nescis mariners de la mia nau fan dassò tot lo contrari; car adoncs com la mia nau es pus treballada e ha més de tempesta e de tribulacio, adoncs los malvats mariners qui la nau tenen en poder carreguen pus fort la nau per tal que peresca. Encara veem, *Sènyer,* que los altres mariners de les naus con han mal temps e perexen, que leven altes veus e alts crits envés vos, e remembren vostre poder e vostra misericordia e confíense en vos quels ajudets. Mas los mariners de la mia nau, on pus ma nau está en perill, pus son oblidants

de vos e de vostra misericordia. ✠ 23. Los savis mariners, *Sènyer,* veem que de nits establexen lurs guaytes qui guarden la nau, que no pusca esser sobrada per mals homens ni per vent ni per tempestat ni sobreventa de terra. Mas los mariners de la mia nau, on més es lo meu cors en tenebres,adoncs los ve més de perea e més de son e més de negligencia. E per assò la mia nau dia e nit va desemparada e va a aventura perillant en la vanitat daquest mon. ✠ 24. Con les naus els lenys son enpeleguats en la mar, si tant ses que dels mariners muira negú, veem quel giten en la mar e entrasen al fons e menuguenlo los pex de la mar. Mas los mariners del cors humá, *Sènyer,* con an morta la anima en peccat e la anima ses partida del cors, adoncs giten la anima a sostenir perdurables focs infernals, e giten lo cors en la terra per tal que sia menjar dels vermens.

25. *Dreturer Sènyer, vertuós, sobre tots poders poderós!* Nos veem, *Sènyer,* que com los mariners volen fer viatge, que aparellen lur vianda e so que mester han en lo viatge; e seguons que es lonc lo viatge, sí porten vianda. Mas los mariners de la mia nau, qui saben que la mia nau fa viatge daquest seggle en laltre, jassía so que sia lo pus lonc viatge que fer pusca, per tot assò no saparellen de lur vianda en est mon, per la qual pusca la mia nau reposar en gloria perdurable. ✠ 26. Les naus, *Sènyer,* veg que tot dia vénen a port de salut e aporten guany, e los mariners vénen sans e alegres. Mas la mia nau tot dia va perillant, e no sab adur guaany ne no sab venir a port de salvacio. On, tot assò esdevé per so car ha mals mariners qui cada dia punyen en multiplicar ses dolors e ses langors e sos treballs e la menen cremar en foch perdurable. ✠ 27. Los mariners qui van sobre mar, *Sènyer,* veem que saben aesmar lo viatge quantes milles ha, e saben aesmar la corsa que fan lo dia e la nit, e an conexensa daquells vents qui li son bons o quils son contraris. Mas anc no viu tan desastrucs mariners com son de la mia nau; car no saben

quant es gran lo viatge que fan, ni saben quant es gran la corsa que fan, ni saben quals coses li son bones ni quals los son contraries. E doncs, *Sènyer,* quals son tan nescis mariners com los de la mia nau?

28. Deitat e gracia e sanctetat e gloria e benediccio sia coneguda a vos, *Sènyer Deus;* car anc no viu neguna nau tan mal exarciada ni tan mal aparellada com la mia nau, en so que tots sos aparellaments e tota sa exacia tota es en putrifaccio e en corrupcio e en pudor e en legea; e los pus folls els pus nescis mariners que hom pusca atrobar veg que son aquells de la mia nau. E anc per null temps, *Sènyer,* no viu que neguns mariners aguessen pus vil ni pus ávol vianda que aquells de la mia nau. ☙ 29. Anc no viu nulla nau de pus ávol guaany que la mia; ne anc no viu nau qui tam poc pogués contrastar a mal temps com la mia nau; ni anc no viu nau qui pus aparellada anás de trencar e de rompre com la mia nau fa. E doncs, *Sènyer,* ¿que val aital nau com la mia, pus tanta de viltat ha en sí metexa? ☙ 30. Enaxí com los mariners qui perexen en la mar se reclamen es confíen en vos e a vos, enaxí, *Sènyer,* lo vostre sotsmès el vostre home fill de la vostra fembra, vos reclama e us prega, pus que veu perir la sua nau en la tempestat de peccats; e clamaus mercè que vos amarinets la sua nau de vertuts e que exilets della los vicis que ha en sí metexa. On, si vos no exoíts mos precs, la mia nau perirá en tan greu exil; on ja nulls temps no será en port de salut ne en presencia de son Deu.

¶ CAP. 118. *Com hom se pren guarda de so que fan los juglars.*

AH *Deus, pare celestial, en lo qual es tota sanctetat e tota senyoría e tota gloria e tota benediccio!* La art, *Sènyer,* de juglaría comensá en vos a loar e en vos a beneyr: e per assò foren atrobats estruments e voltes[1] e lays e son novells, ab que hom se alegrás en vos. ☙ 2. Mas segons que nosaltres veem ara, *Sènyer,* en nostre temps tota la art de juglaría ses mudada; car los homens qui sentremeten de sonar estruments e de ballar e de trobar, no canten ni no sonen los estruments, ni no fan verses ni cansons sino de luxuria e de vanitats daquest mon. ☙ 3. Aquells, *Sènyer,* qui sonen los estruments e qui canten de putería e qui loen cantant aquelles coses qui no son dignes de esser loades, aquells son malayts, per so con muden la art de juglaría de la manera per que la art satrobá en lo comensament. E aquells, *Sènyer,* son benahuirats qui en los estruments e en les voltes els lays salegren es deporten en la vostra laor e en la vostra amor e en la vostra bonea; car aquells mantenen la art segons so per que fo comensada.

4. Paternitat e filiacio e processio sia coneguda per tots temps a la vostra sancta simpla unitat, *Sènyer Deus;* car nos veem, *Sènyer,* amar e honrar los juglars[2] els trobadors, per so com canten e ballen e troben verses e cansons e danses e balades. On, per la bellea dels balls e dels mots e de les novelles raons que atroben e dels bons sons, veg que son escoltats e demanats e apellats e volguts e amats.

1. M, *choreæ.*—2. M, *moriones.*

✠ 5. Si los homens, *Sènyer,* se preníen guarda del mal ques seguex per los juglars e per los trobadors, ni com lurs cantars e lurs estruments contenen vils obres e de poc profit, ja no seríen los juglars nils trobadors tam be acullits ni tam be emparats con son. ✠ 6. Per los estruments quels juglars sonen, e per les novelles raons que atroben e que canten, e per los novells balls que fan e per les paraules que díen, es ublidada, *Sènyer,* la vostra bonea e la gloria gran e la gran pena qui es en laltre seggle. E per so quels juglars fan, *Sènyer,* son remembrades totes les obres de peccats e son amades totes les maneres per que hom es desobedient a son senyor e a son salvador.

7. *Eternal Senyor en lo qual son acabades totes les glories e totes noblèes e totes vertuts!* Nos veem que per so quels juglars fan e díen, que son contensons e guerres e baralles enfrels prínceps els cavallers els pobles. E per los juglars son dones desmaridades, e puncelles corrompudes e ensutzades: e per los juglars son homens altius e ergulloses e desconexens e desleyals. ✠ 8. Los juglars veem, *Sènyer,* que de nits van sonant los estruments per les places e per les carreres, per tal que moven lo coratge de les fembres a putería, e que fassen falsía e traicio a lurs marits. On, los juglars, *Sènyer,* no tan solament los abasta lo dia a fer mal e a tractar, que encara volen fer mal de nits, on totes coses an occasio que posen, e que cessen de fer mal. ✠ 9. Los malvats juglars veem, *Sènyer,* esser maldígols [1] e malmescladors enfre un príncep e altre, e enfre un baro e altre; e per la mala fama que sembren los juglars, e per loy [2] e la mala volentat que engenren enfrels alts barons, per so veem destruir emperis e regnats e comdats e terres, viles e castells. E doncs, *Sènyer,* ¿quals homens fan tant de mal en est mon com juglars?

10. *Ah Sènyer Deus, qui guardats e salvats e beneficiats*

1. M, *detractores et excitatores malevolentiæ.*—2. M, *odium.*

los vostres pobles! Nos veem que los juglars an presa art e manera de mentir; car aquelles coses qui no son dignes de esser loades e qui deuríen esser avilades e menyspreades, aquelles díen que son bones e veres e nobles; e aquelles coses qui son veres e dignes de esser loades, aquelles son per los juglars represes e escarnides e maldites e menyspreades. ✠ 11. Si null hom es, *Sènyer,* gran luxuriós ni gran escarnidor ni gran guastador ni ple de vicis ni de peccats, aquell será loat e preat e amat per los juglars. E aquells homens qui son vertaders e honests e savis e be acostumats, aquells serán desamats e desloats per los juglars. ✠ 12. Tota la occasió per quels juglars, *Sènyer,* son mentiders e reprenen so que faría a loar e loen so que faría a rependre, esdevé per raó dels malvats prínceps e dels necis rics homens qui amen so qui es fals e an en oy so qui es ver: car per esta mala manera quels juglars conexen en los prínceps e en los grans senyors, prenen manera de mentir, e van per aquella manera quels prínceps els grans homens amen ni volen.

13. Forsa e vertut e sentetat e granea e benediccio e noblea sia coneguda esser en vos, *Sènyer Deus;* car molt he gran desitg que veés juglars vertaders qui loassen so qui fa a loar e blasmassen so qui fa a blasmar: e encara he, *Sènyer,* desig que null hom no sabés trobar ne cantar ni sonar null estrument, si doncs no era servidor e juglar de vera amor e de vera valor, e que fos sotsmès e amador de veritat. ✠ 14. Tot dia veem, *Sènyer,* anar juglars com a folls, e fan semblant doradura, e son certs[1] en ajustar diners enfre les gents nescies. On, com per ajustar diners los homens prenen ábit e juglaría de fullía, gran maravella me do, com pot esser que per amar vos e per loar vos e per guaanyar de vos gloria e benediccio, no son molts homens qui vajen com a folls en les corts dels reys e dels alts ba-

1. M, *astuti.*

rons, e que represessen los falliments quis fan contra los vostres manaments. ✠ 15. Molt son maravellat, *Sènyer,* com pot esser que aquest mon, qui es vil e mesquí e trespassable e pobre de tota valor, ha més juglars e més loadors que vos, qui sots senyor acabat, eternal, cumplit de tots bens. Car qui guarda los juglars daquest mon, totes les terres ne veurá plenes, car cascun hom es juglar de sí metex a loar: mas los vostres juglars tant son pocs, que apenes paren entrels altres.[1]

16. *Senyor forts sobre totes les forces, Senyor poderós sobre tots poders!* Per so ha en est mon tants juglars, com los prínceps els homens rics donen grans dons als homens qui ells loen. E doncs, *Sènyer,* com vos siats senyor tam bon donador, e com vos donets tan grans dons e tan nobles, ¿com por esser que vos no avets més de loadors quels homens daquest mon vanaglorioses, ni com pot esser que null hom se guab nis fenya que sia juglar vostre ni ben deidor, pus que ell orne ni pinte ses paraules per tal que sia loat de les gents? car aquell, segons veritat, més es juglar de sí metex que de vos. ✠ 17. Si tots los juglars qui son loadors dels prínceps e dels homens mundans e de les vanitats daquest mon e de sí meteys, e tots los juglars ypocrites qui loen vos per tal que sien loats de les gents e per tal que pusquen aver delits temporals; si tots aquests juglars, *Sènyer,* eren triats a una part, pocs seríen aquells qui vos loen e beneexen ab vera entenció e ab amor vertadera. ✠ 18. Jassía so, *Sènyer,* que los juglars vertaders qui loen vos, sien pocs a esguart dels altres juglars mentiders, molt valen més los vostres loadors els vostres juglars, que no fan altres juglars, jassía so que sien molts: car més val, *Sènyer,* laor dun juglar vertader, que totes quantes laors díen los juglars mentiders; car hom qui loa mintent, no loa, ans desloa; ni no honra aquell qui loa, ans lo desonra.

1. M, *quòd vix appareant inter nos.*

19. *Oh vos, Sènyer ver Deus, qui enluminats los coratges dels feels crestians de vera fe e de bones obres!* Volría veer› *Sènyer,* juglars qui anassen per les plasses e per les corts dels prínceps e dels alts barons, e que anassen dient la proprietat qui es en los dos moviments e en les dues entencions, e la proprietat e la natura qui es en los cinc senys corporals e los cinc espirituals, e que dixessen totes les proprietats qui son en les cinc potencies de lanima. ✠ 20. Si aytals juglars, *Sènyer,* anaven pes lo mon, aquells seríen vertaders juglars e loaríen so qui fa a loar e rependríen so qui fa a rependre. Mas per so car les gents no volen esser represes de lurs falliments e volen aver laor de lurs greus falliments, per assò son tan pocs juglars de veritat, en son tants de mentiders. ✠ 21. Aquells qui volen esser juglars vertaders, en vos a loar e a honrar e a amar e a servir, venguen, *Sènyer,* e vajen per aquesta *Art de Contemplacio:* car en ella atrobarán moltes de novelles raons e moltes de belles paraules per les quals vos porán loar e amar e servir: car tota aquesta obra, *Sènyer,* es comensada e feta per donar laor de vos, e per enamorar en vos e per honrar vos.

22. *Senyor ver Deus, qui us encarnás en nostra dona Sancta María per tal que recreássets lumanal lynatge!* Nos veem, *Sènyer,* que los juglars ballen e canten e sonen estruments davant los homens, per tal que ells moven a alegre e a plaer de lur cantar e de lur ballar e dels estruments que sonen: e puxes com los an alegrats, veem que los juglars demanen e queren a les gents. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui volgués esser home e volgués esser plorós e concirós e angoxós e turmentat e mort, per tal que alegrássets nosaltres en la gloria de parays. ✠ 23. Si los juglars, *Sènyer,* per art e per subtilea que an, saben concordar la nota el ball e les voltes els lays que fan en los estruments, ab la nota que imagenen en lo cor, ¿com pot esser aquesta maravella, *Sènyer,* que ells no saben obrir lur

cor a loar vos e a conèxer que ells no deuen loar nulla cosa don mal esdevenga? e com pot esser que ells no conexen en sí meteys esser ubligats a loar vos, don tots bens esdevenen? ✠ 24. Molt hom neci, *Sènyer,* dona als juglars dons mellors que a ells no tanyen a donar ni als juglars a reebre; e puxes com los juglars an reebuts los dons, aquells homens qui pus los en tenen per pecs ne per necis son los juglars meteys quils dons han reebuts.

25. *Divinal Senyor, en lo qual sajusten totes les amors e totes cogitacions e tots los pensaments qui son bons!* Los juglars mentiders e malparlers veem, *Sènyer,* qui van vestits de vestidures reyals, e menuguen davant los prínceps de les nobles viandes quels prínceps menuguen: mas los mesquins de pobres qui per amor de vos demanen, los quals desijen que poguessen aver de les viandes que romanen als juglars, aquells, *Sènyer,* veem estar fora del palau, vestits de vils draps romputs, e son morts de fam e no es quils obra la porta ne qui bella carals fassa ni bon respost. ✠ 26. Als juglars, *Sènyer,* veem que son donats cavalls e palafrens e enaps[1] dargent e nobles vestiments e diners daur e dargent e daltres rics dons: mas als mesquins de pobres qui tot dia us van nomenant e reclamant, a aquells veem, *Sènyer,* que son donats vils dons; car ab una mealla[2] o ab una poca pessa de pa o ab una vestidura rota los cuida hom satisfer a lur gran pobretat. ✠ 27. Los juglars, *Sènyer,* veem que com hom lur dona, ja tan gran do hom nols dará, que ells ne reten gracies a vos; e tot quant hom lur dona, tot ho deguasten e u malmeten. Mas no es enaxí, *Sènyer,* dels homens pobres qui van acaptant per les portes; car tan poc do hom nols dona, que ells per aquell do no fassen gracies a vos, e estojense so quils sobra, al temps de necessitat, com no atroben qui re lur do.

28. *Vertader Senyor!* A vos sia gloria e laor per tots

1. M, *vasa.*—2. M, *parvula moneta.*

temps: car en tot lo mon no veg neguna art tan vil com art de juglaría: e assò esdevé per so car los juglars son los pus enujosos homens els pus proxòvols els pus mentiders els pus reprenedors que neguns homens qui sien en tot lo mon. E encara es, *Sènyer,* ávol art de juglaría sobre totes avolèes e sobre totes viltats, per so car neguns homens no viuen ab tant de supplici de les gents com ells fan; ni a nulls homens no diu hom tan de no com a ells fa. E so per que hom diu més vegades de no als juglars que no a altres homens, es per so car nulls homens no queren tant com ells fan.[1] ✠ 29. So per que tant es ávol la art de juglaría, es, *Sènyer,* per so car loen los homens mintent, e si hom nols dona nils te pagats, díen dom mal, mintent. On, com los homens mundans amen vana gloria, per so donen als juglars, que mal no diguen e que diguen de hom be, lo qual be no es en aquells qui volen esser loats. ✠ 30. Com lo vostre servidor el vostre sotsmès aja estat, *Sènyer,* sá enrere fals loador e mintet maldeidor; pus que vos lavets esguardat ab los vostres ulls piadosos plens de misericordia, daquí avant proposa, *Sènyer,* que sia vertader juglar, en donar laor vertadera de son Senyor Deu.

¶ Cap. 119. *Com hom se pren guarda de so que fan los pastors.*

OH *Deus gloriós, qui sots unit en trinitat!* A vos sia donada e coneguda tota santetat e tota vertut e tota benignitat; car los pastors qui guarden lo bestiar, veem que guarden e defenen lo bestiar dels lops e de les besties salvatges e dels lladres e dels mals ho-

1. M, *adeo frequenter petunt sicut ipsi.*

mens. Mas molt home, *Sènyer,* veem que nos sab guardar de peccat la potencia sensitiva, qui es cosa bestial, e sab guardar lo bestiar de les besties salvatges. On assò es gran peguea, que hom aja major diligencia en guardar les besties que la sua bestialitat metexa. ☙ 2. La pus contrariosa bestia e la pijor de guardar que sia en lo mon, me par, *Sènyer,* la sensual potencia qui es en home; car les ovelles e les cabres o laltre bestiar, tota hora obeexen a lur pastor: mas la potencia sensitiva no vol obeir a la raó qui es son pastor; enans a forsa de la raó [1] la sensualitat del home va per longues carreres e per tortes e per aspres; e on que sia loc mal ni perillós, en aquell va dia e nit. ☙ 3. So per que la potencia sensitiva es tan contrariosa bestia e la fa tan mal guardar, es, *Sènyer,* per so con a vegades vol fer coses qui no son dignes que sien fetes, e vol desfer les coses qui son dignes que sien fetes. On, aquesta volentat li ve per lacostament que ha ab privacio; car ella vol privar so qui es be de la anima, e vol adur de privacio so qui es mal. On, beneyt siats vos, *Sènyer;* car tota esta mala natura es caúda en la potencia sensitiva accidentalment.

4. *Oh Sènyer ver Deus, qui visitats e consolats los benahuirats qui en est seggle per la vostra amor an treballs e tribulacions e penes!* Nos veem que con lo pastor ha perduda una ovella o una cabra o alcuna bestia, que la va sercant e demanant; e com no la pot atrobar, ploras moltes de vegades. On, com los senys espirituals sien pastors dels senys corporals, con los senys corporals se perden en la forest de peccat, la qual forest es la benenansa temporal, ¿com pot esser, *Sènyer,* que los senys espirituals son tan negligents pastors que no van sercar lo bestiar que perden? ☙ 5. Si lo bestiar guardava lo pastor, axí com lo pastor guarda lo bestiar, molt seríe, *Sènyer,* gran estranyedat

1. M, *imò ratione invita.*

e gran marevella. Doncs gran maravella veem que es con les sensualitats qui son en home volen guardar les intellectuitats, les quals intellectuitats se lexen menar a les sensualitats per tots aquells locs que les sensualitats se volen. ✠ 6. Tot pastor es pec e neci, *Sènyer,* qui son bestiar mena per males pastures, per locs on besties no pusquen viure ne profitar. Doncs necis son e folles les mies sensualitats, qui les mies intellectuitats menen per mals locs e perilloses, en los quals locs no fan sino perdre e menyscabar. Emperò jassía que les intellectuitats fassen de lur dan tota hora ques lexen menar ne aministrar a les sensualitats, per tot assò no roman que major plaer no aja hom les demés vegades, com les sensualitats son sobre les intellectuitats, que no ha con les sensualitats son obedients a les intellectuitats.

7. Bonea e sanctetat e granea e vertut e tota noblea sia coneguda a vos, *Sènyer Deus;* car vos veets que la mia bestia sensitiva no tem son pastor ni nol ama, ni la mia raó, *Sènyer,* no la pot tenir en poder, tant es esquiva bestia e mala. Mas les altres besties, totes veg que temen lur pastor, e totes se lexen a lur pastor aministrar e tocar e palpar. ✠ 8. Anc no viu, *Sènyer,* tan mala bestia ni tan contrariosa con lo meu cors, ni anc no viu bestia tan enemiga de sí metexa con lo meu cors; car nit e dia va sercar sos enemics e sos malvolents; e enaxí com bestia que per sí metexa va al maell [1] que hom la aucía, enaxí lo meu cors tot dia va per aquells locs on es sa mort e son destruiment. ✠ 9. La pus mal guardada bestia que jo anc veés per null temps, veg que es lo meu cors: car lo meu cors va, *Sènyer,* tot solt e tot desemparat, e no va sino per locs agrests e despoblats on estan los seus enemics e on no son los seus benvolents; e per assò lo meu cors, com a bestia sens tota guarda, cada dia sen va en foc perdurable.

---

1. M, *macellum.*

10. *Oh vos, Sènyer Deus, on es tota altea e tota humilitat e tota misericordia!* Maleyts son aquells pastors qui dormen e sojornen, dementre quels lops e les besties salvatges aucíen e deguasten lur bestiar, e ells non an cura. E aquells pastors son, *Sènyer,* malfadats, qui lurs cogitacions e lurs pensaments tenen occupats en vanitats, dementre que lur bestiar sescampa es pert; e aquells pastors son mals pastors, qui lurs ovelles meten en tal corral on les parets son tan baxes quels poden entrar a les ovelles.[1] ✠ 11. Molt mal pastor veg, *Sènyer,* qui vest la pell de son bestiar, e menuga la carn del bestiar qui li es comanat; e molt mal pastor veg qui liga sa bestia per lo coll, e puys trametla degollar; e molt mal pastor veg qui engrexa son bestiar e puxes ell lo menuga; e molt malvat pastor veg qui ensutza e enlegeex la ovella que li es comanada. ✠ 12. *Ah Sènyer!* E tant malvat pastor veem, qui con plou e neva e fa mal temps, ques met a cubert e está calent en son lit, e son bestiar está defora a la pluja e a la neu e al fret! Molt malvat pastor veg sadoll e ple, e son bestiar veg que mor de fam e de set; e molt malvat pastor veg que mena son bestiar per logars perilloses, e nol vol menar per los logars segurs; e molt malvat pastor veg qui pert son bestiar e cell qui li es comanat, e con hom lon demana de comte, non sab retre comte.

13. A vos, *Sènyer Deus,* sia laor e honrament e honor e reverencia feta per tots temps; car si los pastors venen lur bestiar per diners, vos, *Sènyer,* volgués comprar lo vostre poble ab escampament de sanc e de lagremes e ab mort angoxosa. ✠ 14. Sils pastors porten en lur ma bastó tort, per tal quen prenen lo bestiar, vos, *Sènyer,* portás en vostre coll bastó croat, en lo qual fos crucificat per tal quel vostre poble fos salvat. ✠ 15. *Ah Jhesu Christ, Sènyer!* Si los pastors engrexen lo bestiar pe tal quen ajen molts

1. M, *in quòd lupi possint intrare et occidere ipsas.*

diners, vos, *Sènyer,* amagrís lo vostre cors preciós per tal que nosaltres ne fossem enrequits en la vostra gloria perdurable, en la qual no es sentida dolor ni pena ni defalliment de gloria.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots saviea sobre totes savièes, e qui avets conexensa sobre totes conexenses, e qui sots honrat sobre tots honraments!* Benahuirats son tots aquells pastors qui porten hábit de vertaders pastors, e qui fan les obres que lur hábit significa, e qui fan les obres que pertanyen a pastor. ✠ 17. *Ah Sènyer!* E com gran gloria está aparellada als pastors qui van detrás lur bestiar, e qui menen lurs besties per bones pastures e per bones aygues e per vies segures! E aquells pastors qui moren per salvar e guardar lur bestiar, aquells son benahuirats sobre totes benahuirances, e son beneyts sobre totes benediccions. ✠ 18. Los pastors qui han lurs ovelles malautes, si les sanen ni les curen de lurs malautíes, aquells pastors, *Sènyer,* son bons pastors; e los pastors qui conexen la natura e les proprietats de lur bestiar, aquells son vertaders pastors; e aquells son beneyts pastors, qui lur bestiar salvatge e esquiu saben domdar e guardar de les males besties.

19. *Senyor dreturer, Senyor ple de tots bens!* Maleyt es lo bestiar qui no vol obeir a son pastor; e maleyt es lo bestiar qui auciu son senyor e son bon pastor. Doncs malayts son, *Sènyer,* aquells qui vos turmentaren e aucieren, sens colpa que vos nols avíets. ✠ 20. Sil bestiar, *Sènyer,* qui fug a son pastor, es va acostar al lops e als lladres e a les males besties, es malvat bestiar; molt pus malvats son los homens qui fugen a oir les paraules beneytes quels sants homens preíquen; car fugent a aquelles paraules, sacosten al malvat demoni qui es lur mortal enemic. ✠ 21. Aquells pastors, *Sènyer,* qui menen lur bestiar per locs on no ha pastures ni aygues, aquells son pastors qui son enemics de lur bestiar, e son semblants als homens qui

per obres vicioses cuiden atrobar vertuts e cuiden esser bons, feent males obres.

22. *Ah Sènyer ver Deus, qui sots esperansa e conort de tots nosaltres qui en vos nos confiam ens conortam!* Nos veem que los pastors senyen lur bestiar, per tal que per aquell senyal lo coneguen. E vos, *Sènyer*, com a humil e piadós pastor que vos sots, al vostre poble volgués vos metex senyar en la santa crou preciosa, per tal que tot lo vostre poble vos conegués en la crou tota hora que us aja perdut. Mas ¿com pot esser que los pastors conexen lur bestiar per lo senyal quels fan, e a penes es negú de nosaltres qui coneguam vos per lo senyal que vos metex feés en vos? ✠ 23. Los pastors fan senyal de foc a lur bestiar en un loc tan solament, sia en lo cap o en altre loc, e per un senyal quels fan lo conexen enfre tot altre bestiar. E com vos, *Sènyer*, fóssets senyat en la crou per tot lo cors de molts senyals vermells, ¿com pot esser aquesta desconexensa nostra tan gran, que nosaltres no conexem vos? ✠ 24. La entencio per que los pastors senyen lur bestiar, es per so que si tant ses quel perden, que ajen senyal per lo qual lo pusquen trobar. On, beneyt siats vos, *Sènyer*, qui soferís que fóssets senyat en la santa crou de .v. nafres mortals, per tal queus trobassem per aquells senyals, tota hora que perdut vos aguessem. Mas ¿que val si vos vos sots entresenyat a nos de vermelles armes, e nos no us conexem per aquelles?

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui us sots mès tan amorosament en vostres amadors, que lur cor suspira e desija e ama vos, e los ulls ploren e decorren de lagremes!* Com tant de bestiar sia per lo mon perdut e sens pastor e sens tota guarda, si vostre plaer era que vos triàssets, dels crestians, pastors vertaders e devots e enamorats de vos, qui anassen guardar los infeels els amenassen a via de veritat, molt faríets, *Sènyer*, gran ensenyament e gran cortería; e majorment com en los crestians ha tant bon home, que bastaría

a guardar lo poble dels crestians els pobles dels infeels. ✠ 26. *Ah Sènyer!* E tantes ovelles veg que son sens negú bon pastor, qui auríen obs pastors! e tantes ovelles veg murir de fam e de set, per so car no han pastor quils mostre les pastures ni les aygues per que hom viu en gloria! e tants bons pastors veg, *Sènyer,* qui son ajustats a guardar poques ovelles, que ab menys de pastors poríen esser guardades, salvades e aministrades! ✠ 27. Los pastors veg que ciulen e menassen a lurs ovelles, e que giten a elles peres e bastons, con les volen mudar de un loc en altre. Mas moltes males ovelles veg, *Sènyer,* qui no han paor dexabucs ni de menasses ni de penes ni de turments que vos los fassats fer per los pastors que avets posats sobre los vostres pobles.

28. Tota gloria e tota laor e tota reverencia e honor sia feta a vos, *Sènyer Deus,* e a tot quant de vos es; car anc per nulls temps no viu pastor qui tam bé sabés guardar son bestiar, com vos; ni anc no viu qui axí guardás son bestiar com vos lo guardats; car tots los altres pastors volen loguer aver, de guardar lo bestiar; mas vos, *Sènyer,* sens tot loguer lo volets guardar; e los altres pastors en tots los temps del any ni les hores dels dies ni les nits no han poder de guardar lur bestiar; mas vos en tots los temps e les ores sots poderós e volenterós de guardar lo vostre poble. ✠ 29. Anc no viu, *Sènyer,* tan bon pastor com vos sots; car tant sots vos bo e savi e dols e humil e simple e suau, que de totes quantes coses son creades ni fetes, de totes vos sots fet pastor e guardador; car a totes les creatures salvats e guardats lur natura e lurs proprietats e lur esser; car tot periría e tornaría a no esser, si vos no érets. ✠ 30. Pus que vos, *Sènyer,* sots tam bon pastor e tan gloriós e tan savi, e qui axí guardats bé totes coses, lo vostre servidor el fill de la vostra fembra e del vostre sotsmès, se dona es comana a vos, que vos siats son pastor e son guardiá, e quel defenats de poder del diable,

e quel metals en tals negocis qui sien a gloria e a laor e a plaer de son pastor e de son senyor e de son Deu.

¶ CAP. 120. *Com hom se pren guarda de so que fan los pintors.*

DIVINAL *Senyor, eternal, gloriós, qui sots sens tot comensament e sens tota fi!* Nos veem quels pintors fan figures e ymagens domens e de besties e daucells e de peys e de arbres. Mas tant no pinten ni ornen aquelles pintures, que les pintures ajen moviment ni natura ni proprietat segons les animals nels vegetables qui[1] resemblen en figura e en forma. ✠ 2. Los pintors fan, *Sènyer,* entallaments, e fan pintures semblants en forma e en figura dels corses del firmament. Mas negú daquells entallaments ni daquelles figures que ells fan, no resemblen en proprietat ni en natura lo sol ni la luna ni les esteles nil firmament, ja sia so que resemblen lur figura. ✠ 3. En axí, *Sènyer,* com image dome pintada en paret o entallada en pera ha resemblant a home, mas no ha resemblament a home en les obres; enaxí veg molt home semblant a figura e a ymatge dome: mas les obres que fa no son semblants a obres dome, ans son semblants a obres bestials. On assò es, *Sènyer,* gran viltat, daquells qui han resemblament dome en figura e en faysó, e en les obres son semblants a besties.

4. *Senyor loat, Senyor amat, Senyor remembrat en les nostres cuites e en les nostres tribulacions!* Los pintors veem qui pinten les crous daur e dargent e de vermelles colors e de peres precioses. Mas no veg, *Sènyer,* negun pintor

1. M, *quibus.*

qui la crou pinte axí com vos la pintás: car negun pintor no veg que pinte crou de sa sanc ni de sa carn metexa ni de ses lagremes, axí com vos, qui la pintás del vostre gloriós cors e de la vostra sanc preciosa e de vostres lagremes misericordioses. ⁂ 5. Sils pintors pinten los altars de colors ni de rics draps ni de peres precioses, vos, *Sènyer*, pintás lo vostre cors beneyt de sanc e de nafres e de nuedat e de greus turments, los quals volgués sostenir per la nostra amor. ⁂ 6. *Ah Sènyer Deus amorós!* Si los pintors fan en los calzes dargent e daur formes e figures, lo calze qua vos pintás fo pintat en la creu de fel e de vinagre e de suja e de angoxosa mort. On, beneyt siats vos, *Sènyer*, e beneits sien tots aquells pintors qui lurs cors pinten daquelles pintures que vos pintás lo vostre calze.

7. Loada e beneyta sia, *Sènyer Deus*, la vostra honrada granea e la vostra dolsa misericordia; car molt pintor veem qui pinta son lit de colors e de vanoves e de cobertors e de lansols e de coceres e de matalafs e de coxins e de capsals. Mas lo vostre lit en la crou fo, *Sènyer*, pintat de sanc e de nuedat; car tot enaxí con home qui jau tot nuu en lo sol de la terra, tot enaxí jagués vos en la creu, sens tots draps e sens tot mijá que no ac enfre la creu el vostre sant cors gloriós. ⁂ 8. Molts son, *Sènyer*, los pintors que nos veem que pinten les taules e les tovalles en que menuguen, e pintenles ab moltes viandes de menjars saboroses e ab nobles vins e ab enaps e ab escudelles e ab talladors dargent. Mas la vostra taula, anc no oy dir que vos, *Sènyer*, la pintássets daitals pintures. ⁂ 9. Los pintors, *Sènyer*, veem que pinten als prínceps e als homens rics, palaus e cambres e portxes e cases, daur e dargent e de diverses colors. Mas lo vostre palau e la cambra que vos agués en est mon, no ac altra pintura sino de sol e de vent e de pluja; car altre loc no avíets on estiéssets sino defora los palaus e les cambres, en lespay qui es enfrel cel e la terra.

10. *Misericordiós Senyor, on es tota pietat e tota dolsor e tota benediccio!* Los pintors pinten als reys les corones, daur e dargent e de perles e de peres precioses. Mas la vostra corona, *Sènyer,* fo pintada despines qui per tot lo cap vos entraven, e pintada fo de sanc. E si los reys els homens rics fan pintar los capells de diverses colors, lo capell que vos portávets, aquell era pintat de sol e de pluja e de neu e de fret; car en lo vostre cap no avía altre capell sino tan solament los cabells vostres qui estaven defora al sol e al vent e a la pluja. ✠ 11. Als pintors veg, *Sènyer,* pintar borses e correges e sabates. Mas vos, *Sènyer,* no portávets borsa, per so car no avíets diners que hi portássets, ni no avíets correja, per so car no avíets borsa ni coltell que portássets, ni les vostres sabates no foren pintades sino de sanc, car los claus qui entraren per vostres polpes, aquells pintaren los vostres peus descalces. ✠ 12. *Ah Sènyer!* E tants pintors veem que pinten los draps de que hom fa vestidures, los quals draps veem tints en colors vermelles e grogues e verts e blancs e negres e morades e de moltes altres colors! Mas la vestedura que vos vestíets en la creu, aquella no fo tinta sino en color vermella; car la sanc qui del vostre cors exía, *Sènyer,* aquella pintá la superficiens del vostre cors, la qual era vostra gonella e vostre mantell.

13. *Ah Rey dels reys, nomenat per tots los pobles, graciós sobre totes gracies!* Nos veem que les dones malvades els homens vanagloriosos se pinten lurs cares e lurs cabells e lurs vestiments, per tal ques pusquen vendre a lesgleya a obres de peccat. Mas vos, *Sènyer,* volgués pintar lo vostre cors de sanc, per tal quens comprássets. E si les fembres pinten lurs ulls ab colors, e vos pintás vostres ulls ab plors e ab lagremes. ✠ 14. Si les dones, *Sènyer,* pinten lur cap de savenes de diverses colors, beneyt siats vos, qui soferís quel vostre cap fos tint e pintat de sanc preciosa; e si les dones pinten lur cara de blanquet e de vermella color, be-

neyt siats vos, *Sènyer,* qui volgués que la vostra cara fos mullada de suor e de lagremes e de sanc e de groga color; e si les dones els homens pinten ni ornen lurs mans danells daur e dargent e de peres precioses, beneit siats vos, qui agués vostres mans ligades ab corda adoncs con hom vos assotava, e agués vostres mans tintes en la creu de vermella color adoncs con los claus entraven per vostres mans. ✠ 15. Si les dones pinten lurs boques de vermella color, la vostra boca, *Sènyer,* fo tinta de fel e de suja e de vinagre; e si les dones pinten lurs cabells de groga color e de negra, los vostres cabells foren tints en sanc vermella. Si les dones pinten lur costat e lur pits de seda e de fres e daur e dargent, lo vostre costat el vostre pits fo en la crou pintat de nafra qui partí lo vostre cor per mig.

16. *Piadós Senyor, amorós, on tota dousor e tota misericodia pren acabament e benediccio!* ¿Quels val a les fembres, *Sènyer,* les colors e les pintures que fan en lurs cares ni en lurs cabells, pus que la malaltía e la vellea destruu e afolla tot so que elles pinten? car tant les fembres no emblanquexen lur cara, que la malaltía e la vellea no la engroguesca e no la enmagresca e no la fassa tornar rugada; e tant les fembres no fan lur cabells grocs ni negres que la malautía e la vellea nols enblanquesca de canes. ✠ 17. No es, *Sènyer,* negun pintor qui sapia tam bé pintar de colors ni qui sapia les figures fer tam belles, com la malautía e la vellea e la mort saben enlegeyr e les figures e les colors. On, pus tuit avem a venir en poder de malautía e de vellea e de mort, ¿que val pintar ni embellir les coses que malaltía e vellea e mort enlegeexen e ensutzen? ✠ 18. No es, *Sènyer,* neguna cara ni neguna faysó qui sia en home ni en fembra, per blanca ni vermella que sia, que la malaltía e la vellea e la mort no la torn de leja figura e que no la fassa esser pudenta e vermenosa e pudrida; ni no es negun drap de lana ni de seda ni daur ni dargent, per be pintat ni acolo-

rat que sia, que vellea nol despint e nol descolor e nol podresca e nol rompa.

19. *Celestial Pare de tots temps, en lo qual estan tots bons pensaments e totes bones cogitacions e totes bones amors!* Molts homens veg, *Sènyer,* qui son pintors de paraules e dexemplis e qui fan bells parlecs[1] e bells sermons e belles comparacions, e sots moltes de belles paraules veg moltes de falsetats e moltes de falces entencions e molts de decebiments. On, tant no pinten les paraules qui falsament son dites, que la falsía el engan qui es en les paraules no afoll e no destroesca e no enlegeesca les belles paraules els bells dictats. ⁂ 20. Molt home veem, *Sènyer,* quis azauten[2] de bells libres pintats e de belles letres, e no an tan gran cura de so qui es significat per les letres en los libres com an de la bellea dels libres; e per assò amen més los libres embellir e pintar, que apendre ni entendre. ⁂ 21. Tot lo mon, *Sènyer,* veg ple de pintors e de pintures: car los uns pinten lurs faysons, los altres lurs vestits, los altres lurs paraules, los altres lurs coses, los altres lurs libres, los altres lurs armes, los altres lurs mercaderíes. On, per assò tot lo mon es ple de malvats pintors. E pus tant malvat pintor es, *Sènyer,* ¿com pot esser que son tan pocs pintors qui sien bons e qui en lur anima afiguren e ymagenen la vostra bonea e la viltat daquest mon?

22. A la vostra excellent noblea e bonea, *Sènyer Deus,* sia feta reverencia e honor; car quax tots los homens daquest mon sesforsen aitant com poden de pintar als senys corporals les coses que amen: car als ulls, *Sènyer,* pinta hom belles colors e belles vestidures e belles ymages e bells vergers, e a les orelles pinten plaents cants e belles paraules, e al nas pinten douses odors de olmesc e de lambre e de flors, e a la boca pinta hom menjars dolsos e saborosos, e al cors pinten molls draps e blans lits e

1. M, *pulchros prologos.*—2. M, *Multos homines videmus, Domine, esse valde solicitos.*

plaents sentiments. ☙ 23. Si peccat el demoni fa esser los malvats homens pintors dels senys corporals, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui fets los sants homens esser pintors dels senys espirituals; car los sants homens els benahuirats religioses dia e nit sesforsen a cogitar en la vostra bonea e en la viltat daquest mon: e en la vostra bonea aperceben la viltat daquest mon, e en la viltat daquest mon aperceben la vostra bonea, e en lur cor an consciencia de lurs falliments, e en lur anima sasubtilen aitant com poden en vos conèxer e servir, e en lur coratge vos desijen e us amen e us loen e us beneexen. ☙ 24. Com los homens qui son pintors dels senys corporals sien malvats pintors, els homens qui pinten los senys espirituals sien pintors bonahuyrats, ¿com pot esser, *Sènyer,* que més son dels malvats pintors que de bons, ni com pot esser que en est mon son més amats e loats e preats los pintors de les sensualitats quels pintors de les intellectuitats?

25. *Vertader Senyor, gloriós, ple de dousa misericordia e pietat!* La pus bella e la pus nobla pintura que jo anc veés per negun temps, mes semblant que sia la figura e la ymage que veg penjar en la creu. On, beneyta sia, *Sènyer,* la ymage que tam bella se demostra, e beneyt sia lo pintor qui aquella pinta; car per la pintura de la ymage qui penja en la creu, es significat al humanal lynatge que tot lo mon es ordonat e enbelleyt per la significacio qui es representada en la crou. ☙ 26. Con la ymage de la creu sia, *Sènyer,* tan nobla pintura e tan bona, ¿com pot esser quels pintors pinten ni diboxen ni entallen nulla autra pintura sino creus? ni en les obres que fan, ¿per que fan neguna altra figura sino figura de creu? ☙ 27. Totes quantes pintures son, *Sènyer,* en est mon, levada figura de la creu, totes son pus belles defora que dedintre. Mas de la figura de la crou no es enaxí, car pus bella es dintre que defora; car si defora es bella per so com demostra plors e lagremes e sanc e angoxosa mort, dedintre de-

mostra amor e misericordia e pietat e gloria e benediccio eternal.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, savi sobre totes savièes, en lo qual está tot nostre be e tota nostra salut e tota nostra benahuiransa!* No veg, *Sènyer*, neguna pintura qui fasse tan profitable significacio com cella de la creu; car les altres figures no an poder de donar tam bona significacio com aquella; car aquell qui es significat e remembrat per la figura de la creu es mills demostrat que es acabat en poder e en saviea e en bonea, que per nulla altra figura. ✠ 29. Molt me pinet, *Sènyer*, com jo son estat pintor de tanta vana pintura, que no avía poder de cumplir so quem significava; ans son totes les vanes pintures que jo he pintades envaneydes e privades de tot be; e anme lexades moltes de colpes e molts de vicis e molts de peccats, jassía que elles sien desparegudes a mos ulls. ✠ 30. Con lo vostre servidor el vostre sotsmès sie estat, *Sènyer*, tant malvat pintor, clamvos mercè que vos en lo meu cor, per ymaginacio e per obra de contemplacio, pintets la vostra amor e la vostra passio els vostres plors e les vostres languors e la vostra greu mort; car si vos, *Sènyer*, plantats ni posats en mon cor aitals remembraments e aitals enamoraments, porás esdevenir que mon cors esdevenga tint de sanc e mos ulls de lagremes, per donar laor e honrament de son Senyor Deus.

¶ Cap. 121. *Com hom se pren guarda de so que fan los lauradors.*

Oh *Deus amorós!* A vos sia coneguda tota altea e tota granea e tota honor, con a franc Senyor e a beneyt que vos sots; car nosaltres veem quels lauradors lauren la terra e la asaonen per tal que do fruit; e veem, *Sènyer,* que la terra on mills es laurada ni pensada que mills dona fruit. On si la terra, qui es cosa morta e cosa sens enteniment e raó, dona fruit on mills es pensada e laurada, semblant es que la anima humana deya dar fruit, si lo cors es obedient e sotsmès a ses vertuts. ✠ 2. *Gloriós Rey de gloria!* Enaxí con los lauradors guareten la terra e la asaonen per tal que sembren en ella la sement, enaxí veem que vos, *Sènyer,* avets sembrats homens pobres denant la presencia dels homens rics, per tal quels rics escampen de lurs riquèes en los pobres, e aquelles riquèes que aporten fruits en .c. dobles als homens rics. ✠ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui enaxí con als lauradors avets donades moltes sements e diverses que sembren en la terra, enaxí avets donades als homens rics moltes riquèes e diverses, que pusquen donar e escampar als homens pobres qui per la vostra amor volen esser pobres e volen acaptar en vostre nom dels homens rics.

4. *Sènyer sant, poderós, en lo qual está tota la nostra salvacio e la nostra salut!* Los lauradors veem que seguons lo temps del any covinent a sembrar, sembren;[1] e veem, *Sènyer,* que segons ques cové lo temps de segar los blats e dajustar los fruits, seguen e ajusten. Mas dassò fa molt hom

1. E, a semenar, semenen.

tot lo contrari; car a les obres que fan no esperen temps ni saó; e sempre que han comensat volen aver lo fruit; e con poríen reebre e cullir lo fruit, ells nol saben ajustar ni reebre. ✠ 5. Enaxí com lo laurador sería foll e neci si sempre que ha sembrada la sement volía aver lo fruit, e nol volía esperar a aquell temps quel fruyt pot pervenir, enaxí veg, *Sènyer,* que es molt home en est mon neci e foll; car encontinent que han comensat alcún fet, sempre volen pervenir a la fi, e nol volen esperar seguons ques cové al temps e a la hora que pot la fi pervenir a acabament. On, per aquest desordenament aital qui es en nosaltres, son molts fets destorbats e destruits, per so car hom los encuita massa de lur temps. ✠ 6. Aquells qui son, *Sènyer,* savis lauradors, veem que fan differencia enfre temps e temps, e loc e loc, e sement e sement; car seguons que son les sements, cové que sien los locs e los temps. Mas dassò fan los homens mundans tot lo contrari; car no esperen temps, ni fan differencia de loc a loc ni de persona a persona. E per assò quax tot quant fan es fet vilment e avolment e falsa.

7. Serenetat e altea e paternitat e senyoría sia coneguda a vos, *Sènyer Deus,* qui ns donats exempli en les obres quels lauradors fan: car enaxí con los lauradors exercolen los blats els denejen, per tal que les males herbes no ofeguen ni destruen los blats; enaxí nosaltres, *Sènyer,* si erem homens savis, deuríen denejar nostre cors de tots vicis e de tots peccats, per tal que la anima no murís en peccats e que pogués créxer e multiplicar en obres de vertuts. ✠ 8. *Senyor dreturer!* Los lauradors veem que con an seguat lo blat, quel baten, e com lan batut ventenlo, per tal quel vent tríu la palla del gra; veem que estojen[1] lo blat en lurs graners e en jurs ciges, e lexen la palla defora. On, tot assò es semblansa e demostracio a nosaltres, que

1. E, e con an triada la palla del gra, vesem que estojen.

al dia de la mort, con aquest seggle, qui es vent, ha departida la anima del cors, adoncs vos, *Sènyer,* prenets les animes dels homens justs e metetsles en la vostra gloria; e les animes dels homens peccadors, qui no son dignes de esser en gloria, aquelles lexats turmentar en foc perdurable.[1] ✠ 9. *Liberal Senyor!* Nos veem que los lauradors savis com han cullit lur blat, quen estogen en lurs graners seguons quen an mester tot lany en menjar e en sembrar. Mas dassò fa, *Sèyner*, molt hom tot lo contrari, en so que sempre que an cullits los fruits els esplets que vos li avets dats, sempre los malmeten els deguasten; e com vé en lo cor al ivern, com los fruits son encarits, ells los an a percassar e a ajustar.

10. *Pacïent Senyor, amorós, savi sobre totes savièes, bo sobre totes bonèes!* Nos veem que los lauradors póden les vinyes els arbres, per tal que més duren e més de fruit fassen. On, tot assò es, *Sènyer,* exempli a nos altres, que com lo cors aurá sobre de superfluitat de natura e será massa abundant en aver moviment a peccar, que nosaltres que mortifiquem ab dejunis e ab affliccions e ab oracions nostra carn, per tal que no ajam moviment a peccat. ✠ 11. Los ortolans els lauradors veem, *Sènyer,* que adoben e asaonen la terra ab fems, qui es cosa leja e pudenta e sutza. On, qui es savi, ab aquest mon qui es fals e enganable ple de pudor de luxuria e de carn e dossa pudenta e vermenosa, pot hom atrobar e reebre gloria celestial, qui es gloria molt gloriosa e molt abundosa de tots bens e de tots cumpliments. ✠ 12. Los lauradors veem, *Sènyer,* que saben aver conexensa de les terres, quals arbres ni quals sements se convenen ab elles seguons proprietats e natura. Mas molt malvat home veem que en est mon ha, qui no saben aver conexensa de vostra bonea ni daquelles coses qui a vos venen en grat ni en plaer. On, assò es gran

1. M, *relinques extra ut torqueantur in igne perdurabili.*

follía e gran necietat, que hom sapia conèxer qual terra es bona o mala, e hom no vulla aver conexensa de la vostra bonea.

13. *Ah Senyor savi sobre totes savièes, ah Senyor poderós sobre tots poders!* Nos veem que con los lauradors an gran mester pluja, que sempre recorren a vos, quels donets tanta de pluja com ells han mester: e puxes, con vos los avets donada molta pluja, sempre vos preguen que vos fassats cessar la pluja e quels donets bell temps. E encara veem, *Sènyer*, que con vos non fets a lur guisa, que sempre son fellons e saíren contra vos. ☙ 14. On assòm par, *Sènyer*, molt injuriosa cosa; car enaxí con los lauradors vos fan gracies com vos los donats pluja o sol, enaxí vos deuríen fer gracies con nols donats pluja ni sol; car aitam bé fets a loar e a beneyr con obrats per justicia en nosaltres en so que nons dats pluja con la us demanam, com fets a loar e a beneyr con obrats en nosaltres de misericordia adoncs com nos donats so que us demanam; car aitam bo sots vos per obra de justicia com per obra de misericordia. ☙ 15. Tota la millor art e la pus profitosa que nos veem en aquest mon, es, *Sènyer*, cella dels lauradors; car tots los homens daquest mon viuen ab lauradors, e en neguna art no ha tan poc dengan ni de falcía com en lauraó, ni neguns homens nos confíen en lur art tant en vos com fan lauradors, ni en neguna art, *Sènyer*, no demostrats tan sovín vostra gran justicia e vostra gran misericordia e vostre gran poder, con fets en lofici dels lauradors.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui donats plaers e suspirs e amors a vostres servidors, e als ulls daquells donats lagremes e plors!* Nos veem que los lauradors aren e caven e traballen e traen mal; e veem, *Sènyer*, que del treball e del maltret quels lauradors soferen, an los reys els barons els homens rics benenances e remeys e delitaments e sojorns. E on los prínceps els homens rics més han de delits e de benenances, los lauradors veem que han més de mals e de

treballs, per les grans injuries que prenen per los prínceps e per los cavallers e per los homens qui viuen de lurs maltrets. ☙ 17. En tot lo mon, *Sènyer,* no veem que neguna art ni negun offici sia a hom tan necessari con la art dels lauradors: car si lauradors no eren, null home no viuría. On, com lauradors sien a vida dome tan profitoses e tan necessaris, gran maravella me do com pot esser quels lauradors son los pus avilats homens els pus injuriats els menyspreats de tot lo mon. ☙ 18. Tots los homens, *Sènyer,* e totes les aus e totes les besties, fan mal a lauradors: car los reys els cavallers los roben els forsen els meten en guerra, on los fan murir e perdre tot quant an, els talen els destroexen lurs blats e lurs vinyes e lurs plantes, els cremen els enderroquen lurs albercs; els ladres els homens falces lur enblen els enganen; els aucells e les besties lur talen lurs blats els menuguen lur bestiar. E en totes maneres veem quels lauradors son injuriats e escarnits e malmenats.

19. *Senyor honrat, Senyor amat, Senyor volgut en tots bons pensamens e en tots bons desigs e en totes forces!*[1] Nos veem que com los lauradors an mal any e son fallats lurs esplets, que tots los altres oficis e mesters ne valen menys e sen afollen; e con los lauradors han bon temps e bon any, tots los altres officis e mesters ne valen més. E doncs, *Sènyer,* pus per ells se melloren o safollen totes les altres arts els altres officis, ¿com poden totes gents esser contraris e enemics de lauradors, ni per que son menyspreats per totes gents? ☙ 20. *Ah Jhesu Christ, Sènyer!* beneyt siats vos e tot quant de vos es; car enaxí com la art de lauraó es pus avilada e pus aontada que neguna altra art, enaxí, *Sènyer,* la vostra greu passio e la vostra angoxosa mort fo la pus avilada mort e la pus aontada que neguna altra mort: e enaxí com la art dels lauradors es la pus profitosa

2. E, en tots mos pensaments e en tots mos desigs e en totes mes forces!

art a vida temporal, enaxí la santa passio que vos sostengués en la creu, fo pus profitosa a la celestial vida, que neguna altra passio ni mort. ✠ 21. Tant son, *Sènyer*, los lauradors amadors de pau, e tant son amadors de be, que no veg neguns homens en tot lo mon qui tan gran desig ajen de pau, com lauradors; e so per que han major desig de pau que neguns altres homens, es per so car an més de guerra que neguns altres homens. E doncs, *Sènyer*, pus que los lauradors desijen pau, gran desconexensa e gran vilanía fan tots aquells quils meten en guerra e nols lexen aver pau.

22. A vos, *Sènyer Deus*, sia gloria e laor e noblea e honor coneguda per tots temps, qui avets donats los lauradors per tal que per ells lo cors humá pusca aver vida; e avets donats homens savis e homens religioses, per tal que sien occasio com la anima del home pusca pendre vida en gloria, per lur saviea e per lur predicacio e per lur bon exempli. ✠ 23. *Ah Senyor savi, amorós!* Enaxí com la vida corporal safolla es destruex per cessament de lauradors e per negligencia de lauradors qui no volen conrear fruits don hom pusca viure, enaxí veg, *Sènyer*, que la vida de la anima senmalautex e safolla per cessament de predicacio e de bons exemplis e de bones custumes. ✠ 24. Si los lauradors, *Sènyer*, han lurs pensaments e lur cor en la terra, no es nulla maravella, per so car en la terra viuen e ab la terra ajuden tots nosaltres. Mas so qui es maravella, es dels prelats e dels religioses malvats, e dels altres homens qui son assignats a preicar e a castigar los pobles per tal que la anima viva, e ells an lur cor en la terra per tal que lo cors viva. Car enaxí com los lauradors an lur cor a lur offici, enaxí los beneficiats de sancta Esgleya e los religioses deuríen tenir lur cor a aquell offici que vos lur avets comanat.

25. *Sènyer ver Deus, qui sots amat e desijat en lo coratge dels homens justs e dels benahuirats religioses!* No veg ne-

guns homens, *Sènyer,* qui en tan gran treball tenguen la terra, com lauradors; car tot dia se combaten ab ella e girenla e menenla sà e là, e no la lexen estar en pau ni en foll.[1] ✠ 26. Si los lauradors, *Sènyer,* aguessen paciencia en lur art, e que no fossen homens envejoses, los mellors homens foren de tot lo mon. Mas per raó dels grans torts que hom lur fa, e per raó del gran menyspreament en que son venguts ab les jents, per assò son tots plens quax de mala volentat e de inpaciencia; e per raó de la gran pobrea e fretura que sostenen, quax tots son plens denveja e de cobeea. ✠ 27. *Ah Sènyer!* tan bonahuirats son aquells lauradors qui an paciencia, e qui no son envejoses, e qui estan sens mala volentat, e qui son vertaders en totes lurs obres: car enaxí com los lauradors an majors occasions que altres de esser inpacients e envejoses, enaxí an més de mèrit sis poden abstenir, que ajen paciencia e que no agen enveja.

28. *Benigne Senyor on es tota bonea e tota sanctetat e tota vertut e tot acabament!* Tot lo mellor laurador que jo anc veés, *Sènyer,* sots vos, qui ab lo vostre cors gloriós e ab la vostra sanc preciosa avets restaurat lo cors e la anima de tots aquells qui amen la vostra passio. ✠ 29. Car los lauradors denegen de les males erbes los camps e les vinyes els orts, arant e cavant e exercolant. Mas vos, *Sènyer,* denejás nosaltres ab escampament de vostra sanc e ab naframent de vostra carn, e ab plors e ab lagremes e ab greus dolors e ab mort angoxosa. ✠ 30. Com vos, *Sènyer Deus,* siats tan bonahuirat e tan piadós laurador, e com lo vostre servidor el vostre sotsmès sia tot sutze e tot ple de males herbes,[2] vos, *Sènyer,* qui en est mon escampás preciosa sanc e lagremes amoroses, ¡plagués a vos quel vostre servidor nedejássets de sos peccats e de ses greus culpes, per tal que donás gloria e laor de son Senyor Deu!

---

1. M, *in pace et quiete.*—2. E, de males obres.

¶ CAP. 122. *Com hom se pren guarda de so que fan los maestrals.*

DEUS *gloriós, amorós, del qual venen e devallen totes gracies e totes benediccions!* En les arts e en los oficis del homens maestrals, podem veer e apercebre ab sensualitats les intellectuitats; car enaxí com lo ferrer met lo ferre en lo foc per tal quel pusca mills batre e amollir e plegar e endur a sa obra, enaxí lome qui ha son cor dur e cruel e desenamorat de la vostra amor, si vol son cor enamorar e escalfar en vos, e si vol que sos ulls sien ploroses e plens de lagremes, guart, *Sènyer*, en la creu e remembre la vostra passio e les vostres greus dolors; car ab aital esgardament e ab aital remembrament, porá son cor escalfar en amar e sos ulls mullar en plor. ✠ 2. Als fusters veem dolar e aplanar e allisar les creus que fan. On, per assò podem remembrar la sancta creu on vos, *Sènyer*, presés passio; car aquella no hac fuster qui la aplanás ni la allisás, ans era aspra e dura, en so que los troncs e les esquerdes e lescortxa vos entrava per la carn en la crou; car per raó del clavament e del acostament que vostre cors era ab la crou, tots los troncs e les esquerdes e les escortxes del fust entraven per vostres polpes e per vostres carns. ✠ 3. Los maestrals qui obren de pera e de tapies, veem que fan belles torres e bells palaus e bells castells e belles cambres. Mas tam pocs homens, *Sènyer*, veem que fassen en son cor cambra ni palaus, on estíen cogitacions e remembraments e amors e devocions e suspirs, en vos a amar e a honrar e a servir e a loar, e per plorar les greus dolors que vos sostengués per nosaltres peccadors!

4. *Oh Sènyer Deus, qui guardats e defenets los vostres benvolens de les mans de lurs mortals enemics!* Nos veem quels falses argenters els falsos moneders, que fan encamarament[1] en largent e en laur, e mesclen coure e lautó, e donenlos color e forma daur e dargent, per tal que pusquen enganar la gent. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui en la vostra passio no feés falsía ni engan: car la vostra humanitat[2] se mostrá axí verament en esser humá com es ver que vos sots home; e la vostra deitat se mostrá en los miracles que vos fayets axí verament com es ver que vos sots vera deitat. ✥ 5. Los escrivans veem que escriuen en la pell morta, e veem que escriuen ab tinta negra, e veem que fan cartes de compres e de vendes. Mas vos, *Sènyer,* escrivís la nostra salvacio e la nostra reemsó en pell viva e ab vermella tinta e ab douses lagremes, qui decorríen dels vostres piadosos ulls plens de misericordia. ✥ 6. Nos veem que los sabaters tiren lo cuir e lestenen e lunten, per tal que sia blan; e puxes veem quel tallen e quel cusen. On, ab los ulls de la pensa veg, *Sènyer,* quel vostre cuir fo estès en la creu, e fo untat de sanc e daigua, e fo escuxes e rumput e trancat; e no fo qui ligás ni sanás ni cusís vostres nafres.

7. *Oh vos, Sènyer, qui la gloria de parays denunciats per obres de misericordia, e les penes infernals per obres de justicia!* Nos veem que los sartres fan del drap gramalles e mantells e capes e gonelles e cotes e calces e caperons e daltres vestedures. Mas anc vos, *Sènyer,* no atrobás sartre qui tantes de vestedures vos tallás ni us cosís ni us vestís, tant fos pobre e freturós! ✥ 8. Los pellicers veem, *Sènyer,* que han offici e mester de ajustar una pell ab altra e de cosir una pell ab altra. Mas en lo temps de la vostra angoxosa passio, anc no atrobás pelliser que vostres nafres cluís ne cosís; enans atrobás homens qui ab assots e ab claus e ab

1. M, *mixtionem.*—2. E, car la vostra humanitat plorá e treballá e morí per nosaltres peccadors, e la vostra humanitat se mostrá...

lansa e ab espines, desromperen e descusiren vostres polpes e vostres carns e vostre cuir. ✠ 9. *Pacient Senyor!* Los tixidors veem que han offici de ajustar .i. fil ab altre e de metre un fil en altre, per tal que de ajustament de fils fassen drap. On, los malvats homens qui vostre cors turmentaren, aquells, *Sènyer,* totes vostres juntures descusiren, e tots vostres ossos desnuaren, e enfre les vostres polpes meteren claus e espines, per tal que vostre cors se desfeés es consumás.

10. Deitat e unitat e simplicitat e sanctetat e tota benediccio sia coneguda a vos, *Senyer Deus;* car lo barber com vol al home adobar sa barba e sos cabells, primerament mulla sa barba per tal que sia mellor per raure; e puxes pentina sos cabells, per tal quen pusca pus egualment tolre. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui volgués que vostra barba fos mullada de plors e de lagremes e de sanc e de fel e de suja e de vinagre, e vostres cabells entrelassats despines e de sanc banyats e tints; car totes aquestes coses avíem mester, seguons nostres greus culpes. ✠ 11. Los carnicers veem, *Sènyer,* que son tots untats e sangonosos per les besties que aucíen e escortxen e manegen. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui de la vostra sanc metexa fos tot tint e vermell, adoncs con en la crou auciés e delís lo peccat original: per la qual mort som tuyt endresats a anar a via perdurable. ✠ 12. *Gloriós Senyor!* Nos veem que los paradors paren[1] a les aus e a les besties ab filats e ab laces, per tal quels pusquen enganar e pendre. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui ab ferre e ab fust e ab plors e dolors e mort, cobrás la natura humana, la qual sera lunyada de vos per peccat e per culpa.

13. *Ah franc Senyor, humil, amable, dous, simple e suau, en lo qual sacaben tots acabaments!* Nos veem quels tenders venen en lurs obradors diverses coses, e veem que fan pu-

1. M, *quòd venatores insidientur.*

gesades e meallades e dinerades e soldades. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui en la creu, qui es vostre obrador, demostrats moltes coses a comprar, so es les coses qui son significades en la crou, axí com amor e devocio e pietat e misericordia e justicia e plors e dolors e angoxes e ontes e pobrèes e mort. On, cascú home seguons que aurá devocio ni contemplacio en les coses que la crou significa, sí aurá gracia e benediccio. ❧ 14. Lo muliner veem qui pica ab dues les moles, per tal quel blat sen mola mills e pus tost. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car lo vostre cors preciós fo tot mòlt e atrisat[1] de dolors e de penes e de mort amargosa, per la gran amor qui fo en la vostra deitat e en la vostra humanitat, adoncs con lo cors murí en la sancta crou: car la deitat amava e volía quel cors murís e agués passions e dolors; e la humanitat amava e volía ques cumplís so que la deitat amava e volía e manava e ordenava. ❧ 15. *Vertader Senyor!* Nos veem quel vidrier fa vidre de pera e derba, e per gran forsa de calor fa lo vidre: del qual vidre fa ampolles e copes e enaps e gots e daltres vexells, los quals vexells son pus soldats e pus units que neguns altres vexells. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car per la gran amor qui es enfre vostra deitat e la vostra humanitat, ha major ajustament e major acostament e major unitat entre la vostra deitat e la vostra humanitat, que no ha enfre nulla creatura: e assò es per so car major es la amor qui es enfre la vostra deitat e vostra humanitat, que no es tota quanta amor es enfre totes les creatures.

16. *Oh vos, Sényer Deus, qui exoíts tots aquells qui a vos se reclamen es confíen!* Nos veem que los jerrers els ollers, que fan de la terra qual formas volen sens que no atroben en la terra de que fan les formes negú contrast. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui a la vostra passio vos lexàs menar e manejar als auciedors e turmentadors en

1. M, *attritum.*

qual que manera ells vos volgren aontar e turmentar e auciure. ✱ 17. *Pacient Senyor!* Nos veem quel forner quan veu quel pa crema en lo forn, quel ne trau cuitosament e ivasosa, per tal quel pa nos crem ni safoll. Mas aquells qui davant vos estaven al dia de la passio e veyen quel vostre cors muría e la vostra sanc sescampava, anc negú no us volc acórrer ni ajudar; enans vos lexaren tant estar en la crou, entro que tota la vostra sanc fo versada e escampada, e la vostra beneita ánima fo exida del cors. ✱ 18. *Ah humil Senyor, ple de mercè!* Nos veem que los ortolans con los arbres e lerbolam an mester a regar, sempre giren laigua de la font als arbres e a les plantes, e reguen lur ort en aquella manera que fa a regar. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui les vostres douces lágremes e la vostra preciosa sanc giràs a nosaltres peccadors, a mundar e a sanar del greu peccat en que érem tots corrumputs e ensutzats.

19. *Homil Senyor on estan totes forces e tots honraments e totes glories!* Nos veem quels taverners con volen vendre lur vi, que primerament lo fan cridar per tal que hom sapia en qual loguar se ven ni a quant se ven. On, *beneyt Sènyer,* enaxí volgués vos primerament denunciar vostra encarnacio e vostra passio; e trametés prophetes qui denunciaren qui era aquell qui venir devía, ni en qual loc devía venir, ni a qual mort devía murir. ✱ 20. Nos veem, *Sènyer,* quels batles els veguers els procuradors quels reys fan nils príncceps, que complexen tot so que lur senyor los mana. On, la vostra sancta humanitat, *Sènyer,* en semblant manera cumplí e acabá tots so que maná a ella la vostra deitat: car totes les penes e les langors e les greus dolors que la vostra deitat volc que sostingués la vostra humanitat, totes les sostenc e totes les portá al dia de sa greu mort. ✱ 21. *Misericordiós Senyor!* Nos veem que los sags viuen per pendre homens e per penjar homens e per assotar homens e per sercar homens. On, assò es exempli a la

nostra anima que deja pendre vida en cogitar e en encercar e en remembrar les vostres langors e les vostres dolors e la vostra greu passio.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui alegrats e consolats e enamorats de vos tots aquells qui us volets!* Nos veem que los correus porten letres e missatges duna terra en altra. On, les crous que nos veem, *Sènyer,* en les esgleyes, aquells son missatges qui demostren les ontes els escarns e les dolors e la greu mort que vos sostengués per nosaltres peccadors. ✠ 23. *Vertader Senyor!* Nos veem anar les crides per les places e per les carreres, qui van cridant a amunt e a avall les coses que hom vol vendre. On vos, *Sènyer,* per vostra pietat volgués cridar en la crou, per tal que nos comprassem lo celestial regne, e volgués pregar lo Pare que agués mercè e pietat de nosaltres peccadors. ✠ 24. Los cambiadors veem que cambíen argent per aur, e diners per argent. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui aquest mon volgués camiar per laltre, en so que les riquèes daquest mon e les benenances daquest mon volgués camiar per pobrèes e per turments e per angoxosos treballs.

25. *Ah Jhesu Christ Sènyer, ple de misericordia e de mercè, en lo qual se confía e sespera la mia anima!* Nos veem que los traginers carreguen lurs besties de viandes e de mercaderíes e de coses necessaries. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui avets encarregats nosaltres de molt gran fex: car de totes les amors e les langors e les dolors e la greu mort que per nos portás ni soferís, de tot nos avets encarregats. E doncs, *Sènyer,* ¿qual cárrec ni qual fex es tan gran com aquell que vos avets posat sobre nosaltres? ✠ 26. Lo jugador, *Sènyer,* en lo comensament que comensa a jugar, comensa son joc alegrament e pagada; e puxes con vé a la fi, que ha perdut tot quant ha, ell sen va trist e dolent e pensiu e felló e rancurós e ple de mala volentat. Mas vos, *Sènyer,* en lo comensament de vostra passio fos trist e pensiu e plorós e angoxós, e tro a la mort tot

fos en treball e en angoxa: mas aprés la mort, vos anás reposar e alegrar en la vostra gloriosa gloria. ✠ 27. Nos veem que lo ballester molt mills sab pendre a esme com trau en alt, que no fa con trau a avall. On, nosaltres, *Sènyer,* com levam nostres ulls en alt en la creu e en vés lo cel, e com la nostra anima contempla en la vostra passio e en la vostra bonea, molt mills podem guardar e contemplar, que no fem con guardam ni contemplam sà jus en aquest mon pobre e freturós de tots bens.

28. *Sènyer ver Deus, qui sots lum e lugor e resplandor de totes lugors e de tots lums e de totes resplandors!* Enaxí com de offici de correteria seguex gran profit a aquells qui venen e compren, enaxí podem veer cogitant, que la vostra humana natura ha lo pus excellent offici qui esser pusca en creatura; car aquella es, *Sènyer,* mijansera enfre la vostra deitat el vostre poble, e aquella devalla de la vostra deitat gracia e benediccio al vostre poble. ✠ 29. Los calafats veem que calquen[1] la estopa en los lenys e en les naus, per tal que laygua no pusca entrar en los lenys ni en les naus. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* quil vostre cors gloriós volgués obrir per tal que tota la sanc nexís, els vostres ulls volgués que plorassen per tal que tota laygua nexís, el vostre cors volgués que suás per tal que tota quanta humiditat avía en vos, que tota nexís. ✠ 30. *Pacient Senyor!* Nos veem que los bastais porten fex a lur coll e a lurs espatles. Mas vos, *Sènyer,* en tot lo cors e per tots los vostres membres portás los nostres peccats e les nostres langors; car per tots quants locs agués en vostre cors, per tots fos turmentat e malmenat. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui tan pacientment volgués portar totes nostres necessaries,[2] per tal que nosaltres poguessem gloriejar en la gloria de vos, *Sènyer Deus.*

1. M, *interponere.*—2. M, *omnes nostras infirmitates.*

¶ Cap. 123. *Com hom veu en la crou lesclau de nostre Senyor Jhesu Christ.*

Ah *Jhesu Christ Sènyer, en lo qual es tota vertut e tota gloria e tota noblea!* Beneyt siats vos, qui en la figura de la creu avets lexat a nosaltres lo vostre esclau el vostre senyal,[1] per tal que vejam les amargors e e les langors e les dolors e la greu passio que vos sostengués per nosaltres peccadors. ✠ 2. On, beneytes sien, *Sènyer,* totes les crous, car en totes se significa es representa so que vos per reembre lumanal lynatge sostengués e soferís. Mas per lo nostre peccat, pocs son los homens qui en la crou sapien apercebre ni conèxer la pobrea ni les ontes ni les desonors ni les penes que vos soferís en est mon, per amor de nosaltres peccadors. ✠ 3. Qui bé guarda, *Sènyer,* en la crou ab los ulls corporals e ab los ulls espirituals, e contempla en so que la crou significa, en la crou porá veer la vostra gran misericordia e la vostra gran humilitat e la vostra gran pietat e la gran amor que vos avets al vostre poble; car la crou es mirall en lo qual se poden veer, remembrant e cogitant, totes les vostres vertuts e les vostres noblèes.

4. *Oh Senyor savi, oh Senyor alt, oh Senyor vertader, dreturer, amorós!* Los sants homens daquest mon veem, *Sènyer,* que contemplen e ligen en lesclau de la vostra passio; car los homens religiosos els homens qui fan penitencia seguexen lo vostre esclau, en so que menyspreen la vanitat mundana e amen plors e amors e sospirs e devocions e contriccions e mortificacio de lur carn. ✠ 5. Los

---

1. M, *tuum Exemplar et tuum Signum.*

benahuirats, *Sènyer,* religioses, vertaders amadors vostres, en tal manera encorporen e formen en lur anima lesclau de la vostra passio, que vent ni ruína ni tempestat nol pot partir de lur anima. Mas dels malvats homens mundans peccadors, enaxí com esclau qui es en arena es tost desfet per vent o per aigua, enaxí lesclau de la vostra passio per poca docasio es delit e departit de lur pensa e de lur memoria e de lur anima. ⁂ 6. Los malvats homens quil vostre esclau delexen en lur anima per obres de peccat, aquells, *Sènyer,* lexen en lo mon esclau e senyal contrari a aquell que vos nos lexás en la crou: car enaxí com la vostra crou demostra a nostres ulls que vos agués en est mon pobrea e ontes e penes e desonors; enaxí los camps e les vinyes e les torres els palaus e les riquèes quels peccadors lexen aprés la mort, demostren lo senyal del honrament e dels delits e de les benenances que ells an aúdes en est mon.

7. *Ah Sènyer Deus, qui sots senyor dels senyors, e príncep dels prínceps, e pare dels pares!* Lo vostre beneyt senyal, lo qual avets lexat en la crou, aquell se clama de nosaltres con nol seguim e nol honram tant per obres, com fem per paraules. E si ell se clama de nosaltres, *Sènyer,* no es maravella; car gran es la injuria que li fem, en so que no li donam aquell honrament que donar li deuríem. ⁂ 8. La sancta ymage de la sancta crou se clama, *Sènyer,* dels homens ypocrites, per so car escontrafán la pobrea e la affliccio e la pena que es significada en la crou. On, la ymage se clama, per so car ells la escontrafán per tal que sien vists per les gents en semblansa de bons homens, e no volen resemblar a ella per so quen sien seguidors della en fer veres obres.[1] ⁂ 9. Lesclau de la vostra passio veem, *Sènyer,* honrar ab aur e ab argent e ab peres precioses e ab pintures e ab seda e ab diverses colors. Mas tam poc la veem, *Sènyer,* honrar ab amors e ab plors e ab contriccions

1. E, bones obres.

e ab devocions e ab cogitacions e ab remembraments. On, com la sancta crou sia més honrada per membrar e amar e plorar e devocio, que ab aur ni argent ni peres precioses, raó sería, *Sènyer*, que daquelles coses on lo vostre esclau fos pus honrat, que hom lo honrás més que ab aquelles coses qui no son tant a son honrament: car major honrament pren la crou del fust a qui lo peccador plora davan, que aquella del aur a quil peccador está denant, remembrant en les vanitats daquest mon.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui pacificats*[1] *e concordats los homens confiants en la vostra ajuda!* Vos avets lexat lesclau de la vostra passio en les creus escampades per lo mon, per so que com veurem ab los ulls corporals la vostra ymage, que veyam ab los ulls de la anima la vostra passio. Mas nosaltres, *Sènyer*, fem dassò tot lo contrari, en so que ab los ulls corporals gardam en la crou, e ab los ulls de la anima guardam a les vanitats daquest mon. ✠ 11. On, benahuyrats son aquells, *Sènyer*, qui con entren en lesgleya e son denant lautar e veen la ymage de la vostra sancta humanitat, com sajonollen en terra e com aoren la crou e besen la terra, e obren los ulls de lanima a cogitar e a membrar e a amar la vostra sancta humanitat, representada en la crou estant sobre laltar. ✠ 12. Lesclau qui es en la crou, *Sènyer*, aquell es format e afigurat de nuedat e de nafres e de turments e de plors e de moltes dolors. On, tot aquest afigurament volgués vos que fos en ell, per tal que com nosaltres lo veuríem, que sempre se comensás nostre cor a umplir damor e nostres ulls de lagremes. Mas parme, *Sènyer*, que tot dia veem lo vostre esclau davant nostres ulls, e lo cor nos mou a devocio ni los ulls a plors.

13. *Gloriós rey de gloria!* Aquell qui vol atrobar ni veer lesclau vostre, guartse, *Sènyer*, que no sacompany

---

1, A, especificats: E, espasificats.

ni sasolás ab los homens ergullosos, vanagloriosos, amables de les vanitats daquest mon; car en aitals homens no es vist lesclau de les vostres carreres. Dorcs quil vostre esclau volrá veer ni atrobar, vayasen als homens qui son enemics de les vanitats daquest mon; car en aquells son los senyals per los quals hom pot veer les carreres que vos tengués en est mon. ✠ 14. Lesclau de la vostra passio, *Sènyer,* veem quens significa veritat, per tal que nosaltres delescam les mentides qui son en nostra boca; e lesclau vostre nos demostra humilitat, per tal que no siam ergullosos; e lesclau vostre nos demostra misericordia, per tal que siam misericordiosos; el vostre esclau nos demostra paciencia, per tal que siam pacients. Mas ¿que val, *Sènyer,* sil vostre esclau nos demostra totes estes coses, e nosaltres no volem pendre senyal en ell? ✠ 15. Enaxí com lo sol es lugor e resplandor per la qual veem les coses quins son inveíbles en temps de tenebres, enaxí, *Sènyer,* lesclau de la vostra passio es senyal lugorós e resplandent, per lo qual podem veure les carreres don hom va a benediccio e a gloria perdurable. Mas enaxí com la resplandor del sol es amagada al home cech, per privacio de vista corporal; enaxí als homens qui no veen en la anima so que la creu significa, es amagada e escureyda la via de benediccio e de gloria, per privacio de vista espiritual, la qual es privada en la anima estant en peccat.

16. *Poderós Senyor, virtuós, graciós, abundós en tots bens!* Molt hom veg en est mon, qui per lesclau de la vostra passio ha moltes de riquèes e moltes de benenanses e molts de delits. Mas, tam pocs son aquells qui lo vostre esclau vullen seguir en aquella pobretat e en aquelles penes en que vos formàs e afiguràs e significàs a nosaltres lo vostre esclau e les vostres carreres. ✠ 17. Sil vostre esclau demostra a nos pobretat e humilitat e penes e dolors e treballs e mort, per altra manera, *Sènyer,* demostra riquèes e noblèes e honraments e delits de la gloria celestial, qui

null temps no aurá fi. ✠ 18. Benahuirats son, *Sènyer*, aquells e aquelles qui seguexen lo vostre esclau de ver en ver sens nulla maestría [1] e sens tota ypocrisía; e tots aquells e aquelles son malahuirats e malahuirades, quil vostre esclau seguexen falsament ni fentament, per tal quen sien en los delits e en les benenances daquest mon.

19. *Oh Rey dels reys, oh Senyor dels senyors, oh Sent dels sents!* Tot lo pus bell senyal e la pus bella pintura el pus bell esclau que hom pusca veer en est mon, es, *Sènyer*, lesclau de la vostra passio; car no es neguna flor ni negun ram ni neguna fulla ni negun pom qui tam bell veer fassa, com la vostra figura de la creu. E tant es bell e bo lo vostre esclau, que tots aquells qui van per lo vostre esclau son pus bells e mellors a veer e a amar e a honrar, que negunes altres coses qui sien en est mon. ✠ 20. Sil vostre esclau es, *Sènyer*, bell a veer en la crou, molt pus bell es a veer en los homens religiosos e en los homens amadors de veritat; car pus prop es en natura e en semblansa la figura e la semblansa del bonahuirat religiós ab la vostra humanitat, que no es la figura de la crou: car la figura que nos veem en la crou es pintura en fust; mas lo benahuirat religiós es daquella especia [2] don es la vostra humanitat gloriosa. ✠ 21. Si en la ymage de la crou son belles a veer, *Sènyer*, les pintures de les vostres nafres e de les vostres lagremes e de la vostra nuedat e de la vostra vil mort, ¡quant més, *Sènyer*, seríen pus belles coses a veer nafres e plors e treballs e dolors e morts angoxoses, en corses domens religiosos [3] qui per lo vostre esclau volguessen venir a vos, axí com vos anás daquest seggle en laltre!

22. *Vertader Senyor, en lo qual son compliments de tots bens!* Enaxí com rosa vermella o blanca o flor de liri o altra flor son belles coses a veer, enaxí e pus encara par bella cosa a veer la vostra figura en la crou; car enaxí com

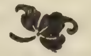
1. E, sens nulla fenta e sens nulla maestría.—2. E, es daquella carn e daquella sanc.—3. E, domens religiosos e de fembres religioses.

la rosa o la flor del liri son en bellea per lur color e per lur figura, enaxí la vostra ymage es enbellida a veer per les languors e per les amargors e per les dolors que significa e que representa, de la vostra passio e de la vostra greu mort. ✠ 23. *Amorós Senyor!* Pus la ymage de la crou es tam bella cosa a veer, ¿com pot esser que hom vol veer en nulla altra cosa sino en la creu, dementre que hom está davant ella? ni per que devalla hom son visatge de la crou, e guarda hom en aquells e aquelles en que no es vista blancor ni vermellor, sino per raó de luxuria e de putería? ✠ 24. Lesclau de la vostra greu passio veg que hom porta a les fosses, con hom va soterrar los morts: mas ¿qui veu, *Sènyer,* homens qui vajen a la mort per lo vostre esclau? On, assò es gran maravella, que hom port la creu a la mort per tal que lome mort ne sia honrat, e quax null hom no honra la creu, en so que vulla seguir lo significat de la crou a sa mort.

25. *Senyor virtuós, per lo qual som endressats a pervenir a gloria perdurable!* Com jo, *Sènyer,* estén mos brassos, adoncs veg mon cors en semblansa de crou; mas com cerc en mon cor amor e voler e membransa e cogitacio de la vostra passio, adoncs jo veg que mon cors demostra figura de crou, e veg mon cor qui no es benvolent de crou. On, assò es gran viltat mia, que lo cors sia en figura de creu, el fals cors que no sia amador ni loador de crou. ✠ 26. Com jo, *Sènyer,* guart la vostra ymage en la crou, jo veg quel vostre cap esta enclí envés la terra, per tal quels vostres ulls guarden sà jus envés nosaltres, qui avem gran mester la vostra misericordia. On, sils vostres ulls guarden envés la terra, ¿com pot esser que los ulls de la nostra pensa no guarden en alt en la vostra bonea? E los nostres ulls corporals, *Sènyer,* ¿per que no guarden en alt en la crou, en la qual apar lo vostre gloriós esclau? ✠ 27. *Plasent Senyor!* Com jo veja que en est mon los homens seguesquen lesclau de les besties, e los uns homens

seguesquen lesclau dels altres, molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser que lo vostre esclau seguesquen tam pocs homens: car a neguna mort no veg murir tam pocs homens com a la mort a que vos morís per nosaltres peccadors.

28. A la vostra sanctetat e a la vostra benediccio sia coneguda, *Sènyer,* tota noblea e tota bonea e tot acabament; car, pus que la terra se fen es crebassa[1] per la gran calor del sol, ¿com pot esser, *Sènyer,* que com lo senyal de la crou está denant nostres ulls, que nostre cor no sescalfa en amor, e nostres ulls nos mullen en lagremes e en plors? ☙ 29. Si los meus ulls, *Sènyer,* no poden estar de dret en dret contra la resplandor del sol, ¿com pot esser que axí gosen guardar de fit en fit envés la creu, on apar lo vostre beneyt esclau? Car molt més deuríen esser los meus ulls vergonyosos de guardar en la crou, que no esser tremolosos de guardar envés lo sol:[2] car molt pus culpables son, *Sènyer,* mos ulls al vostre esclau, que no es la resplandor del sol lugorosa a mos ulls. ☙ 30. Tant mes, *Sènyer,* dous e plaent a veer lesclau de la vostra passio, que ja mon cor no será sadollat damar ni mos ulls de plorar, tro que tota la mia sanc aja escampada per amor de vos, e tota la humiditat de mon cors aja escampada e versada en suor e en plors e en lagremes, per donar laor del meu Senyor Jhesu Chist.

1. E, se fen es creballa: M, *aperiatur et scindatur.*—2. A, envés lo cel.

¶ CAP. 124. *Com la vista corporal del home es fenida e termenada.*

DIVINAL *Senyor!* A vos sia feta reverencia e honor e a tot quant de vos es, qui avets termenada e fenida la vista dels homens tro a cert terme, part lo qual terme null home no pot veer ab ulls corporals. ✠ 2. Tant es home frévol cosa e mesquina, *Sènyer,* que la vista de sos ulls corporals nos pot estendre tro als termens dels corses; ans cové quel visatge dels homens sia termenat dins los estrems dels corses avents granea en quantitat major quels ulls no poden compendre: car no es null home qui pusca veer los estrems de la terra ni de la mar ni del aer ni de les altres coses grans. ✠ 3. Enaxí, *Sènyer,* com los ulls corporals no poden veer tots los estrems de la terra ni de la mar ni del aer ni del firmament, enaxí defallen a veer tots los genres e les especies e los indivíduus de les creatures; car tantes son les creatures, que los ulls no les poden compendre a veer totes, ans cové que sien termenats en elles.

4. *Sènyer ver Deus, don vé vida vera e don vénen totes gracies e totes benediccions!* Per so car lo visatge del home es termenat e finit, sesdevé que home veu de un loc tro a altre, e part aquell loc tro on veu nos pot estendre son visatge. On per assò, *Sènyer,* los homens veem coses en un temps que null temps no aurán vistes, e veen coses en un temps que ja més no veurán. ✠ 5. Per raó, *Sènyer,* com los ulls corporals son termenats e finits, cové que los ulls espirituals sestenen e passen los termens tro als quals los ulls corporals son finits. On per assò, *Sènyer,* los ulls de la anima passen e veen part les coses que los ulls corpo-

rals no poden veer. ✤ 6. On, com los ulls corporals veen, *Sènyer,* alcuna cosa part lo vidre o al fons de laygua, lo terme del visatge se termena en la superficients del vidre o de laigua: mas per la claror del vidre o de laygua, les coses se representen a esser vistes en la superficients del vidre o de laygua. On, per est semblant podem entendre, *Sènyer,* los ulls espirituals en qual manera sestenen part los termens on son termenats los ulls corporals; car com los ulls corporals defallen a veer les coses espirituals, en la demostracio que los ulls corporals fan als espirituals, los ulls espirituals veen e aperceben en les sensualitats les coses intellectuals.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui guardats e salvats los bonahuirats de les mans de lurs enemics!* Enaxí com los ulls corporals veen en la superficients del mirall les figures qui estan davant lo mirall, enaxí, *Sènyer,* los ulls espirituals veen en les creatures lur senyor e lur faedor e lur creador. ✤ 8. Com los ulls corporals veen, *Sènyer,* la nau o altra figura, adoncs los ulls de la anima veen a la nau faedor; car en la demostracio que los ulls corporals fan als ulls espirituals, veen los ulls espirituals faedor a la nau. On, en semblant manera, *Sènyer,* los ulls espirituals veen creador e faedor en totes les figures qui son vistes per los ulls corporals. On, so que los ulls espirituals veen per conexensa, es terme dels ulls corporals, en quant que no poden veer so que los espirituals veen. ✤ 9. Mas com los ulls corporals son termenats dins poc espay, e no poden veer totes les coses que vos avets creades e fetes, per assò, *Sènyer,* defallen los ulls espirituals, e no poden aver conexensa de totes les vostres bonèes ni de totes les obres que vos avets creades ni fetes.

10. *Ah Senyor eternal, lo qual es comensament e fi de totes creatures!* Lo visatge del home veg que es termenat e finit, *Sènyer,* axí en les coses poques com en les coses grans: car axí com lo visatge no pot veer tota granea de

la superficients de la terra, enaxí son moltes coses tan poques que lo visatge del home no les pot veer ni compendre, tant son poques. ✠ 11. Tant es poca cosa, *Sènyer,* lo creximent ol consumament que fan los vegetables e los animals, que en un temps los ulls corporals no poden veer lo creximent que fan ol consumament que fan. On, aquella poquea ques del creximent ol consumament, termena los ulls corporals. On, si los ulls corporals son termenats en coses corporals per sobregranea o per sobrepoquea, no es nulla maravella si son termenats en veer les coses espirituals. ✠ 12. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car enaxí com la vista dels ulls corporals es termenada en les coses grans e en les coses poques, enaxí la vista de la anima es termenada en les coses espirituals, les quals son massa grans o massa poques a esser apercebudes ni conegudes per enteniment humá.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots digne de esser amat e honrat e loat e temut!* Enaxí com la claror del sol enfalaga los ulls corporals, que no poden veer tan luny com faríen sil sol no demostrava tanta claror, enaxí per contrari, *Sènyer,* los ulls de la anima, on mills vos demostrats a ella en bonea e en vertut, mills veu e aperceb la vostra gran bonea e la vostra gran vertut. ✠ 14. *Piadós Senyor!* Enaxí com les tenebres termenen la vista dins poc terme per defalliment de resplandor, enaxí, *Sènyer,* los peccats e les culpes e les males obres que nosaltres peccadors fem, termenen dins poc terme la saviea de la anima, la qual está termenada per defalliment de bones obres. On, per lo terme qui es poc, en lo qual la saviea e la conexensa de la anima es termenada, per assò, *Sènyer,* es termenada a nosaltres la vostra obra, qui es molt alta e molt gran e molt nobla, en totes aquelles coses que vos avets dites ni fetes. ✠ 15. *Franc Senyor ple de mercè!* Enaxí com la vista corporal es termenada dins lo pus poc espay en que pot esser termenada, adoncs com los ulls están clucs; enaxí tot lo

menor terme en que la vista de la anima pot esser termenada, es con la anima está ociosa e no remembra ni cogita ne ymagina en la vostra bonea e en la vostra honrada senyoría e en la viltat e en la mesquinea daquesta vana gloria mundana.

16. *Ab Senyor perdurable en tots temps, honrat sobre tots honraments!* Lo terme on se termena la vista corporal es, *Sènyer,* la cosa invisibla, la qual no pot esser vista per ulls corporals. On, per assò les coses invisibles environen e comprenen les coses vesibles, en quant no poden eser vistes dints los térmens on les visibles son vistes. ✠ 17. *Benigne Senyor!* Enaxí con la vista corporal es termenada en les coses invisibles, enaxí los ulls de la anima, qui son ulls espirituals, son termenats en les coses visibles; car los ulls de la anima no veen sino cogitant e remembrant e ymaginant e entenent. ✠ 18. En tot quant nosaltres veem, *Sènyer,* ab ulls corporals e ab ulls espirituals, en tot es la nostra vista termenada. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui veets totes coses, sia que sien corporals e espirituals: car so que vos veets, no ho veets termenadament, ans ho veets en tal manera que la vostra vista no es en neguna re termenada.

19. *Oh vos, Senyor Deus, qui sots amador de veritat e de vertuts!* En so que no es natura ne proprietat als ulls corporals que vegen les coses invisibles, per assò, *Sènyer,* sesdevé que molts homens esdevenen descreents e menyscreents de les coses invisibles; car les coses invisibles que no veen ab ulls corporals, cuiden que no sien en esser. On, car ells les volen veer ab los ulls ab que no les poden veer, e cluquen los ulls ab que veer les puríen, per assò caen en dupte de les coses de les quals puríen esser certificats, si ab ulls espirituals les veyen. ✠ 20. Aquells son, *Sènyer,* certificats en veritat, qui ab los ulls corporals guarden les coses corporals e ab los ulls de lanima guarden les coses incorporals; car com los defall la vista sensual, veen ab la vista intellectual. On, per assò atroben veritat de les coses

que demanen ni enserquen. ✠ 21. *Amorós Senyor!* Los térmens de la vista corporal son en la superficients del cors, en so que los ulls corporals no poden veer sino en la superficients del cors; mas los ulls de lanima per tot veen, e per la superficients e dintre la superficients. On, per assò es la vista corporal termenada dins pus poc espay que la vista espiritual: per que la anima, *Sènyer,* veu pus luny quel cors, e la anima veu més coses e pus subtils a veer quel cors no pot veer.

22. *Ah Senyor inmortal, ah Senyor piadós plen de dousor e de misericordia!* Con lo vostre servidor el vostre sotsmès será mort e será soterrat en la terra, e la terra será sobre sos ulls e sa cara e sobre tot son cors, adoncs serán sos ulls corporals termenats en tal manera, que no aurán ab que vejen ni aurán loc en que vejen. Mas si tant ses, *Sènyer,* que a vos venga en plaer e en grat que la anima vaya a la vostra gloria, adoncs veurá la anima gran dolsor e gran resplandor e gran gloria en la vida perdurable. ✠ 23. La vista corporal, aprés que lom es mort, *Sènyer,* aquella estará termenada en privacio dentrò al dia del judici, que la anima cobrará lo cors, el cors la anima. Mas daquí en avant, los benahuirats qui serán en gloria veurán ab la vista corporal la vostra humanitat, e ab la vista espiritual veurán la vostra deitat. ✠ 24. *Ah Sènyer!* E tam pocs e tam breus son los espays on la nostra vista corporal e la nostra vista espiritual está termenada en est seggle: car qualvís[1] cosa la termena. Mas en la vostra gloria, aprés del dia del juhíj, aquí serán los ulls del cors e de la anima veents moltes glories e moltes benahuirances, e ja per nulls temps no cessarán a veer so que volrán veer.

25. *Senyor gran, Senyor alt, Senyor noble!* Enaxí com los uns homens an lur vista corporal pus subtil e pus clara que altres, en so que los uns veen de pus luny quels

1. M, *quælibet.*

altres, e los uns veen pus primes coses e pus poques quels altres; enaxí es, *Sènyer,* del ulls espirituals: car los uns homens an més de saviea e de sciencia e de sobtilea quels altres. ✱ 26. Enaxí com los ulls corporals nos poden estendre a veer part los térmens tro on son termenats, si doncs lome nos muda a avant e no sacosta al terme on son visatge es termenat, enaxí es, *Sènyer,* dels térmens dels ulls espirituals; car la anima no pot veer part los térmens on veu, si doncs nos muda daquelles coses que veu enaltres coses. ✱ 27. Molt home pererós, oció́s, ha termenats los ulls de la sua anima dins poc terme, per so car nos vol mudar de una cogitacio en altra ne dun pensameet en altre ne de una volentat en altra: e está la vista espiritual aorbada[1] dins poc espay de saviea, e sos térmens son grans en sa ignorancia.

28. *Gloriós Senyor ple de totes glories, en lo qual son atrobats tots perdons e totes gracies!* Com lo vostre servidor el vostre sotsmès aja sos ulls corporals termenats en guardar coses sensuals a obres de peccats, clamvos mercè, *Sènyer,* que daquí en avant los ulls de la mia anima jo no termén a veer en nulla autra cosa, si no en la vostra bonea e en la mia frevoltat e en la mia mesquinea; car per aitals coses a cogitar e a ymaginar, pervé hom a la celestial gloria. ✱ 29. Con los ulls de la mia anima sien termenats dins poc espay de saviea, clamvos mercè, *Sènyer,* que vos estenats sos térmens, per tal que la mia vista sia gran en veer les coses qui a vos son plaents ni amables. ✱ 30. Lo vostre esclau el vostre sotsmès vos fa, *Sènyer,* moltes de gracies e de mercès, per so com li avets dada gracia e ajuda damenar a fi aquesta distinccio, e confías en la vostra gracia, que li ajut a dur a fi e a acabament les altres distinccions esdevenidores, a gloria e a laor de vos, qui sots son Senyor e son Deu.

1. E, On, per la peresa que ha de mudar de una entellectuitat en altra, está sa vista espiritual aorbada.

De la .xxiiij. distinccio qui tracta doyment.

¶ Cap. 125. *Com hom ou veus e paraules.*

H *Deus gran, maravellós!* A vos, *Sènyer,* sia honrament e laor e amor e benediccio, qui avets donat als homens oyment de veus e de paraules e de brugits: les quals veus e les quals paraules els quals brugits oym, *Sènyer,* de les coses movents e tocants e parlants e cridants e sonants. ✠ 2. Com a les nostres orelles corporals sia, *Sènyer,* cosa propria oyr veus e paraules e crits e sons e brugits, per aquesta sensualitat que nos avem en oyr totes aquestes coses sensuals, cové que nosaltres nos mudem a oyr ab les orelles del cor, cogitant e remembrant e apercebent e ymagenant e entenent la gran bonea e la gran noblea que es en vos: la qual nos es significada per loyment que oym ab les orelles corporals. ✠ 3. Enaxí com les nostres orelles oents oen en una figura unes veus o paraules o brugits o sons, e en altra manera noen altres e daltra figura e daltra calitat; enaxí, *Sènyer,* les orelles del cor oen en diverses maneres la vostra honrada senyoría e la vostra glo-

riosa gloria el vostre honrat honrament el vostre gloriós acabament.

4. *Liberal Senyor, graciós, en lo qual prenen acabament tots bens, del qual vénen totes vertuts!* Con les orelles corporals oen estruments concordans, feens sons e balls e voltes e lays, adoncs, *Sènyer,* les orelles del cor oen plaer e bon saber e donen alegre e pagament a la anima. ✠ 5. On, enaxí com per los sons que hom ou en los estruments, son alegrats los senys espirituals de la anima, enaxí es raó que com la anima pren alegre per les coses sensuals, ques mut en alegrar e en vivificar en la vostra auta senyoría e en lo vostre gloriós poder e en la vostra vertadera justicia e en la vostra piadosa misericordia. ✠ 6. Enaxí com loyment sensual es occasio al oyment espiritual, per lo qual oyment espiritual la anima es alegrada, enaxí, *Sènyer,* com hom ou les paraules qui recomten les grans dolors e les greus penes e la angoxosa mort que vos sostingués per nosaltres peccadors, deuría la anima esser entristada e despagada per la greu dolor que vos soferís en la crou.

7. *Senyor amat, Senyor honrat, Senyor temut per tots los pobles!*[1] Enaxí com los metalls donen diverses vous e diverses sons a nostres orelles, en so que largent fa un so e laur ne fa altre e lo ferre ne fa altre e lo coure ne fa altre, e la un so no es semblant ab lautre; enaxí, *Sènyer,* les potencies de la anima donen diverses significats a les orelles del cor: car la anima entén la potencia vegetable en una guisa, e en altra la potencia ymaginativa e en altra la potencia racional. On, per aquestes differencies que lenteniment entén de les potencies, apercep e entén[2] los significats segons lur natura e lurs proprietats. ✠ 8. *Amorós Senyor!* Axí com loyment sensual es ordenat e aparellat a oyr les veus e les paraules seguons la natura e les proprietats daquelles creatures en ques fan los brugits e les veus

1. E, per tots los paubres.—2. E, e sent.

e les paraules, enaxí loyment espiritual es aparellat a oyr per intelligencia los significats que les veus e les paraules signifiquen: car enaxí com loyment de les sensualitats está en les orelles, enaxí loyment que la anima entén está en lenteniment del home. ✠ 9. *Vertader Senyor!* Enaxí com loyment sensual es destorbat a oir per la lunyea del loc, e per mijá que y sia de parets o daltres coses enfre aquells qui parlen ne fan brugit e aquells qui volen oyr; enaxí, *Sènyer,* lenteniment de lanima es empatxat a oyr enteniment per destorbament de les potencies de la anima e dels senys de la anima: car sobrecogitacions e sobre remembraments e sobreymaginacions e sobrevolentats son enbargament a la potencia racional, que no pot oyr entegrament so que entendría si aquells embargaments no avía.

10. *Ah Senyor forts, ah Senyor savi, ah Senyor noble sobre totes noblèes!* Con les mies orelles oen los homens quim desonren em reprenen em escarnexen em maldíen, adoncs sent mon cor moure a ira e a mala volentat e a despagament, e mon cor comensa a voler mal e a tractar mal. ✠ 11. Si la mia anima se torba e sentrista e saparella a tot mal a fer e a tractar, per loyment que mes orelles oen adoncs com jo son escarnit e envilanit e reprès, ¿com pot esser, *Sènyer,* que com jo og loar vos e beneyr vos e grair a vos les amors e les gracies que vos nos avets fetes, que la mia anima no salegra e nos vivifica en vostres laors e en vostres honraments? Car si de mi, qui son vil cosa e mesquina, sentrista com son escarnit e reprès, molt més se deuría alegrar con ou vos loar e honrar e obeyr e beneyr e amar. ✠ 12. Tots aquests defallimens son, *Sènyer,* en la mia anima per so car ella tanca les orelles per les quals son oydes vostres bonèes e vostres honraments e vostres vertuts, e obre les orelles a oyr vana gloria e honraments daquest mon: e com ou lo contrari de vana gloria, ha despagament com no ou so que ama ni so que desitja.

13. *Misericordiós Senyor, perdurable, plen de dousor e de pietat!* Moltes de vegades me esdevé, *Sènyer,* que estant davant lo vostre gloriós altar, en presencia de la crou qui demostra a mos ulls vostra greu passio, e dementre que jo estac enaxí, jo oyré, *Sènyer,* en la mia boca paraules qui loen vos e beneexen vos, e en mon cor aurá remembraments e cogitacions de les vanitats mundanes: les quals vanitats son contraries a les paraules que la mia boca parla. ✠ 14. No es, *Sènyer,* null home per adurmit que sia, que gran tro o gran vent o gran brugit o gran crit nol despert. On, si les orelles corporals desperten hom per grans vous o per grans brogits que oen, molt me maravell, *Sènyer,* de la mia anima que tant ha dormit en peccat, com pot esser que les greus culpes els greus peccats qui son en ella no la desperten e no la fan vetlar en paor e en penediments de sos peccats. ✠ 15. De molts corses grans oym, *Sènyer,* moltes vegades poques vous e pocs brogits; e de molts corses pocs oym moltes vegades grans vous e grans crits. On, en semblant manera, la nostra anima moltes de vegades se desperta per coses poques e per pocs necessaris,[1] e adormse en les coses grans qui li son molt necessaries.

16. *Vertuós Senyor sobre totes vertuts, en lo qual totes bonèes prenen acabament!* Vos avets donat als homens oyment per tal que per les paraules que hom ou, aperceba hom e entena la volentat el pensament que hom ha en lo cor. Mas, car nosaltres som enfalcits per peccat, per assò deym coses en la boca qui no son semblants ab aquelles que en lo cor ymagenam ni perpensam: on, per assò, nostre oyment es quax en va en nostres orelles. ✠ 17. Vos, *Sènyer,* avets dat oyment als homens per tal que entenen e aperceben veritat de les coses passades e de les coses esdevenidores: car sens oyment hom no pogra tam bé saber veritat de

1. E, e de poca necessaria.

les coses passades ni de les esdevenidores, com fa per oyr. Mas ¿que val, *Sènyer*, nostre oyment, pus les coses passades e les coses esdevenidores metem en dupte a esguart de les coses presents, les quals no son en major veritat que la veritat en que son estades les coses passades ni la veritat en la qual serán les coses esdevenidores? ✠ 18. Tant son, *Sènyer*, dubtades les coses passades e les coses esdevenidores a esguart de les coses presents, que les orelles del cor se son tancades a oyr cogitant ni apercebent les significacions nils estaments de les coses passades ni de les coses esdevenidores: e per raó dassò, *Sènyer*, es pus plaent e par major veritat als homens so que oen en present ab les orelles corporals, que so que cogiten ni aperceben de les coses passades ni de les coses esdevenidores.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots amat e honrat en tots los temps del seggle!* Tant son los lenguatges diverses en est mon, que molts de lenguatges og, *Sènyer*, quem son semblants que sien vous o lenguatges de besties, per so car les mies orelles no han usat doyr aquells lenguatges. On, per so car les mies orelles intellectuals no poden atènyer so que aquells lenguatges signifiquen, per assò, *Sènyer*, lo cor meu no pren neguna ajuda del oyment que les orelles oen, adoncs com oen lenguatges que lo cor no entén. ✠ 20. Con lo vostre servidor el vostre sotsmès sesforsa aytant com pot com pusca entendre lo lenguatge arabic, per tal que pusca entendre lo significat de les paraules, e per tal que per aquelles paraules arabiques pusca significar veritat a aquells qui son en lenguatge arabic; clamvos mercè, *Sènyer*, que vos me donets gracia e benediccio com en breu jo pusca entendre e significar per paraules arabiques veritat de vostra sancta passio e de vostra sancta trinitat.[1] ✠ 21. Si jo sabía e entenía la lengua arabica, poc valría si

1. M, *veritatem tuæ sanctæ Incarnationis et Passionis et tuæ sanctæ Trinitatis.*

devocio no avía a significar veritat de la sancta fe romana: per que us clam mercè, *Sènyer,* pus que vos me avets feta gracia que jo entén la lengua arabica, que vos me fassats gracia com jo aja devocio a loar e a beneyr vos en la lengua arabica, e no sia duptant ni tement de nulla pena que m pusca [1] esser feta per null home qui sia en lengua arabica ni en altra.

22. *Piadós Senyor, misericordiós, abundós en tots bens!* Axí con la paraula sengenra es forma en laer per lo moviment [2] de la lengua e dels lavis de la boca, e puxes es oyda en les orelles, e de les orelles vé lenteniment en lo cor; enaxí les amonestacions els consells quels ángels els demonis consellen als homens, sengenren e soen en la anima. ☙ 23. Enaxí com en la potencia racional ha, *Sènyer,* orelles intellectuals [3] a entendre e a saber les amonestacions els consells quels ángels fan a la anima en fer bones obres, enaxí en la potencia sensitiva ha orelles qui oen los engans e les falcíes els mals consells quels demonis consellen a la anima del home. ☙ 24. *Misericordiós Senyor!* Con en lo meu cor aja orelles espirituals [4] per les quals oya les amonestacions dels ángels e dels demonis, clamvos mercè, *Sènyer,* que vos tanquets les orelles de mon cor ab les quals ou los amonestaments dels demonis, e placiaus, *Sènyer,* que ubrats les orelles de mon cor ab les quals son oyts los amonestaments dels ángels.

25. *Perdurable Senyor, en lo qual no ha negun defalliment e en lo qual tots acabaments prenen acabament!* Per so com nosaltres som adés en vertuts adés en vicis, per assò, *Sènyer,* oym mescladament adés obres virtuoses e obres de misericordia, e encontinent oym paraules de males obres e de errors e de falsíes e dengans e de tracions. ☙ 26. Molt home og qui diu que es leyal e vertader e dreturer e en-

1. A, E, que pusca: M, *quæ mihi posset.*—2. A, E, per lo oyment: M, *per motum.*—3. E, entallectives.—4. E, Con en la mia anima aja dos portals.

amorat de vos: mas con guart, *Sènyer,* a ses obres, la mia anima apercep que tot so que les mies orelles an oyt dir a ell, es falsía e engan e maestría, per so car ses obres son contraries a tot so que ell diu ni parla de sí metex. ☙ 27. *Ah Sènyer!* E tant fa mellor oyr los homens pobres els homens religioses, que los homens rics e los homens mundans! Car los benahuirats pobres els religiosos vertaders, tot dia lur ou hom dir: «beneyt sia nostre Senyor Deus», e tot dia lur ou hom dir mal daquestes glories mundanes. Mas los homens rics els homens mundans, tot dia los ou hom dir mal de vos, e tot dia los ou dir e nomenar les pudors e les vanitats daquest mon.

28. *Ah Senyor vertader, ah Senyor homil, ah Senyor en tots bens poderós!* Tot dia og dir heretgíes e infidelitats als homens descreents qui estan enfre nosaltres; e apenes og null home quils reprena de les errors en que son, e quels endrès a via de veritat. ☙ 29. Los homens qui criden, *Sènyer,* a aquells homens qui son luny, pus grans crits e pus altes veus og que giten, que aquells homens qui apellen e criden als homens quils son prop. On, com los infeels sien a nosaltres pus luny per fe, que no som nosaltres peccadors als religiosos quins preyquen, ¿com pot esser, *Sènyer,* quels religiosos criden pus regeu e pus sovin als christians peccadors que isquen de peccat, que als infeels quils son luny per fe e per males obres? ☙ 30. Totes les mellors veus e les mellors paraules que hom pogués, *Sènyer,* oir en est mon, seríen que los savis homens e los homens religioses preicassen coratjosament e vigorosa, sens paor de mort, als infeels, veritat de la vostra sancta unitat en trinitat e del ajustament qui fo fet enfre la vostra sancta humanitat e la vostra gloriosa deitat.

❧

¶ Cap. 126. *Com hom es oent les laors e les infamies quels uns homens dien dels altres.*

AH *divinal Senyor, on es tota gracia e tota misericordia e tota benediccio!* Ab les orelles corporals oym los homens mundans vanagloriosos esser loats per les gents, e esser blasmats los religioses:[1] on, ab les orelles del cor entenem, *Sènyer,* altres laors e altres reprensions,[2] qui no son semblants a les laors ni a les reprensions daquest mon. ✠ 2. Ab les orelles corporals og, *Sènyer,* loar riquèes e honraments e delits e belles faysons e belles colors: mas ab les orelles del cor entén ma anima que totes aquelles laors son vanes e trespassables; car les riquèes tornen en pobretats, els honrameats en viltats, els delits en treballs, e les bellèes qui son en faysons ni en colors, totes tornen en putrifaccio e en pudor. ✠ 3. *Amorós Senyor!* Tot dia oym que los homens mundans escarnexen e menysprèen e desonren e maldíen los homens religiosos els homens justs qui en vos servir sadeliten: mas en lo cor lo nostre enteniment ou, cogitant e ymaginant, que aquelles desonres e aquells mals dirs quels malvats homens díen dels sants homens, aquells tornen en laors e en honraments e en plaers dels benahuirats qui per vostre amor treballen.

4. *Sènyer ver Deus qui salvats e guardats e defenets tots aquells qui us volets!* Tot dia vos og loar als homens per les esgleyes e per les plasses e per les carreres: mas ¿que valen aquelles laors, pus que hom vos loa de boca, e en son cor no us ama ne us honra segons les laors qui son

1. M, *et vituperari et reprehendi contemptores mundi et religiosos.*—
2. A, E, representacions: M, *reprehensiones.*

dites de vos? ✠ 5. *Homil Senyor!* Molt dia oig que los homens presumtuosos,[1] oltracuidats, desconexents, vos maldíen e us desondren e us reprenen. On, si les mies orelles sensuals oen, *Sènyer,* de vos dir aitals infamies, les orelles del cor intellectives aquelles vos oen loar en humilitat e en pietat e en paciencia. ✠ 6. Tot dia oym, *Sènyer,* loar los homens qui fan bones obres e esquiven a fer males obres per tal que sien loats de les gents e que ajen vana gloria en est mon. On, aquelles laors que hom los dona, son falces laors, e deuríen esser més blasmats e represes que loats ni ben dits, per so car so que fan, fan ab falsa entencio.

7. *Misericordiós Senyor, ple de dousor e de misericordia!* A molt hom vos oyg loar segons los dons els bens que vos lur donats en est mon; e a molt hom vos oyg maldir segons les penes e les tribulacions que li donats en est mon. ✠ 8. On, com vos dejats esser loat part los bens que donats, per so car valets més que los dons que donats, e no dejats esser blasmat de les penes que donats, per so car a dret les donats; per assò, *Sènyer,* me paren les laors que hom diu de vos que deuríen esser majors e mellors, e los blasmes que hom diu de vos que sien dits a tort e sens tota raó. ✠ 9. Ab les orelles corporals oym, loar tals coses qui deuríen esser represes e blasmades, e tals coses oym, *Sènyer,* blasmar e maldir qui deuríen esser loades. On, benahuirats son tots aquells qui les laors els blasmes que oen ab orelles corporals, ymagenen e cogiten ab les orelles intellectuals; car pus lentenimént tracta daquelles laors o daquelles infamies, tart será que hom no conega quals coses deuen esser loades ne quals deuen esser blasmades.

10. *Liberal Senyor, amorós, simple e dous e suau!* En les laors e en los mals dirs que oym dir als homens, apercebem les vertuts ols vicis qui son en aquells homens qui son loadors e maldeidors; e en les obres dels homens qui son

1. E, preumtoses.

loadors e maldeidors, apercebem les vertuts ols vicis dels homens loats o mal dits. ✠ 11. Los homens qui son falsos e mentiders e viciosos, aquells, *Sènyer,* díen laors daquells homens qui sí son ávols e viciosos axí com ells son, e díen mal daquells homens qui son bons e vertaders, per so car no son semblants en custumes ni en obres ab ells: per que en lurs laors e en lurs infamies que hom ou dir a ells, pot hom conèxer quals son ells ni quals son aquells que loen o que maldíen. ✠ 12. Car si un home qui sia home vil e viciós e de mala vida loa negú, conèxer pot hom que aquell que ell loa no es home qui deja esser loat, ans deuría esser reprès e blasmat; e si ou hom que diga mal de negú, conèxer pot hom que aquell de qui es dit mal, es home qui deuría esser loat e honrat e escusat.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui us venjats de tots aquells qui us fan injuria ni tort!* A vos sia gloria e honrament per tots temps; car, per so car vos sots unit en deitat e humanitat, son de vos dites moltes laors e molts honraments: les quals laors els quals honraments no pogra hom tots dir de vos segons veritat, si vos no fóssets ensemps Deu e home. ✠ 14. Totes les ores que jo oig, *Sènyer,* ab les orelles sensuals, laor de vostra gloriosa essencia divina, tota hora oig ab les orelles intellectuals recomtar les viltats e les mesquinèes e les poquèes qui son en mi: car con jo oyg, *Sènyer,* vos loar de infinitat e de eternitat e de acabat poder e de acabada saviea e de acabada justicia e de acabada misericordia, e jo entén mi metex esser freturós de tots aquells honraments qui son dits de vos. ✠ 15. Bon oyr fa, *Sènyer,* ab les orelles sensuals, laors e honraments e noblèes de vos; mas molt mellor oyr fa contemplant en les orelles del cor ymaginacions e remembraments e cogitacions e amors de les vostres bonèes e de les vostres granèes e dels vostres honraments e de les vostres vertuts: car molt pus gran plaer e pus gran dousor reeb loyment de la anima con ou loar vos, que no fa loyment del cors.

16. *Sènyer ver Deus qui sots vida vera, de la qual vida totes vides prenen vida!* Benahuirats seríen los homens si tan gran plaer e tan gran bon saber[1] avíen con oen loar vos, con han plaer e bon saber con oen loar ells meteys: e bonahuirats son tots aquells, *Sènyer,* qui an aytan gran pesar o major com oen dir mal de vos, com con oen dir mal dells meteixs. ✠ 17. Tant es digna cosa e raonable que vos, *Sènyer,* siats loat e beneyt per tots los pobles, que tot lo major desig que jo he en est mon, es que jo oís loar vos per totes gents, e que nulla altra cosa les mies orelles no oyssen, sino laors de la vostra gloriosa essencia divina e laors de la vostra misericordiosa beneyta humanitat. ✠ 18. *Ah Sènyer!* E tant sería major raó e major saviea quels homens qui treballen nit e dia en greus afanys per tal que pusquen oyr laors de sí metexs, que treballassen per tal que oyssen laors de vos: car tots los treballs que soferen per tal que síen loats, tots son treballs quils aporten els menen a pus greus treballs e a majors langors; mas si ells treballaven, *Sènyer,* per tal que oyssen vos loar e beneyr, aquells treballs e aquelles penes los amenaríen a perdurables remeys e a perdurables glories.

19. *Ah Senyor loat, ah Senyor honrat, ah Senyor ple de gracia e de vertut!* ¿Que val als reys ni als prínceps ni als alts barons oyr laors de sí metexs? Car si una vegada son loats, .c. vegades son maldits e blasmats; e per una vegada que sien loats segons veritat, .c. vegades son loats a tort e contra veritat. E doncs, ¿per que vol hom oyr laors sino de vos, qui per tants homens sots loat, e qui sots loat tota hora segons veritat, e que no podets esser maldit sino a tort e contra veritat? ✠ 20. Si per oyr laors, los prínceps els barons els homens mundans despenen cavalls e muls e palafrens e vestidures de rics draps e diners daur e dargent, ¿com pot esser, *Sènyer,* que per oyr laors

1. M, *et bonum saporem.*

de vos no despenen e no meten semblants coses de les quals despenen e meten per tal que oyen laors dells metexs? ✠ 21. Molt sería covinent cosa, *Sènyer,* que sempre que hom oís laor de la vostra deitat segons les laors que a ella pertanyen, que sempre fos hom escalfat en amar vos e en servir vos; e sempre que hom oís loar la vostra humanitat seguons la greu passio que sostenc en la crou, que sempre fossen les lagremes els plors en nostres ulls.

22. *Oh vos, Sènyer, qui sots vertader amic dels vostres amics e qui sots membrant de tots aquells qui en vos se confíen!* Tant es sotsmesa la potencia racional a la potencia sensitiva, que la potencia sensitiva fa desitjar als homens com ojen laors de sí metexs, e fals aver en oy com ojen desloar sí meteys. ✠ 23. On, per so car es desordonada cosa que la potencia sensitiva sia dona de la potencia racional, per assò, *Sènyer,* caen los homens en desordenat desig, e volen oyr laors de so qui deuría esser blasmat e volen oyr blasmes e mals dirs daquelles coses qui deuríen esser loades e bendites. ✠ 24. Lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer,* ha moltes de vegades mal dit domens e de fembres a gran tort; e en aquelles coses quels degra loar, los blasmava. On, con jo oyg que les gents díen de mi molt de mal, jo, *Sènyer,* son membrant del mal que jo he dit a tort: e per assò pens que es dreta justicia vostra; car enaxí com jo he mals dits los homens e les fembres a tort, que enaxí sia mal dit e reprès a tort en moltes coses. On, per assò, tota hora que oig, *Sènyer,* dir mal de mi, jo do laor e gloria a vos, qui sots dreturer jutge en totes coses.

25. *Ah Senyor bo, ah Senyor noble, ah Senyor amorós e dous e simple e suau!* E tan mal oyr fa los homens qui díen que vos no sots en esser, e aquells qui díen que vostra essencia no es en .iij. persones,[1] e aquells qui díen que vos no prengués carn en nostra dona sancta María. On, enaxí

1. E, no es unida en tres persones.

com aitals coses son orribles e esquives a oyr, enaxí, *Sènyer,* fa molt gloriós oyr que vos sots en esser, e que sots .i. Deu en .iij. persones, e que sots encarnat en la Verge gloriosa. ✠ 26. ¡Quant será, *Sènyer,* aquell dia ne aquella ora que jo oye per diverses terres laors de vostra trinitat e de vostra encarnacio e de vostra passio! Car molts son, *Sènyer,* los locs e les terres on no son oydes ni dites aitals glorioses laors de la vostra gloriosa essencia. ✠ 27. Enaxí com per la presencia del sol les terres son illuminades e escalfades e donants fruits, enaxí, *Sènyer,* per oyr laors de la vostra trinitat e de la vostra incarnacio e de la vostra passio, seríen homens enlumenats e endressats e enamorats e agraciats. E enaxí com per la absencia del sol son les terres en tenebres e en fredors e infructuoses, enaxí, *Sènyer,* per absencia de les vostres laors e dels vostres honraments, qui no son oyts en diverses terres, son los homens en tenebres e en greus culpes.

28. *Celestial Senyor en lo qual no ha null defalliment ni null vici!* Tot dia oyg cridar per les places e per les carreres les crides qui van cridant: «qui aital fará aital pendrá»; mas no og crides qui criden a les gents: «¡anem murir per nostre Senyor Deus, pus que ell murí per amor de nosaltres!» En les places e en los carrers oyg, *Sènyer,* tot dia: «aital home ha errat, e aital home es mort a mala mort»; mas no oyg negú qui prena exempli en so que ou ni en so que veu, enans estam tuit axí sorts e axí aorbats, com si no oíem que null home murís ni fallís. ✠ 29. Molt home veg, *Sènyer,* qui ha gran paor de esser maldit e de esser blasmat e reprès; e tot dia oyg que diu mal dels homens e de les fembres, e tot dia oyg que fa coses per que deu esser maldit e reprès. E doncs, ¿que li val, *Sènyer,* sa paor, pus que ell fa coses per que deu esser maldit e reprès? Aquella paor mes semblant que sia, *Sènyer,* paor de bades, e paor don nos seguesca negun profit. ✠ 30. Molt hom veg, *Sènyer,* qui ha vergonya de loar vos e donrar vos,

e no ha vergonya de callar les laors que vos avets manades a nos que digam de vos. On, com jo sia estat daquells homens necis qui an vergonya de loar e donrar vos, daquí avant no vull, *Sènyer,* esser vergonyós[1] de so on no cap vergonya, ne esser vergonyós de callar vostres laors, ne esser negligent en los honramens qui pertanyen a vos, qui sots digne de esser loat e honrat com a Senyor divinal.

¶ CAP. 127. *Com loyment humá es termenat.*

DEUS *pacient, humil, plen de dousor e de misericordia e de pietat!* Con vos, *Sènyer,* siats senyor de tan alta noblea e de tan gran honrament, loyment humá, qui es cosa fenida, no pot compendre ne atènyer tot so on vostra bonea e vostra vertut es loada e glorificada e beneyta. ✠ 2. *Amorós Senyor!* Enaxí com les boques e les lengues dels homens defallen en que no poríen dir tota la altea e la noblea e la bonea qui es en vos, enaxí les orelles dels homens, *Sènyer,* no basten a oyr tot lo be qui es en vos. ✠ 3. Si en tot lo temps qui es passat ni es ni será, e en tots los locs qui son enfre lo cel e la terra, si tot era ple, *Sènyer,* de lengues qui loassen e recomtassen lo be qui es en vos,[2] encara no poría hom tant parlar ni tant oyr de vos, com ha en vos: car tot lo be qui es en vos, es infinit; e tot quant hom pot parlar ne oyr, covè que sia termenat.[3]

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui salvats e guardats de tots mals los vostres benvolens!* Tant es home cosa mesquina e cosa

1. E, no vull esser en lur companya e no vull esser vergonyós.— 2. E, los bens qui son en vos.—3. E, que sia fenit e termenat.

frévol, que lo seu oyment es termenat en totes coses; car temps e loc e paraules e veus comprenen e termenen a home son oyment, en so que tro a terme sabut e a temps sabut e a loc sabut sestén loyment humá, e daquí avant no pot passar. ✠ 5. Com aquest mon sia, *Sènyer*, afrevolit e corrumput per obres de peccat, per assò les nostres orelles son afrevolides a oyr moltes coses e son termenats sos oyments dins poc espay de loc e de temps. On, beneyt siats vos, *Sènyer*, car no es enaxí de lautre seggle; car los benahuirats con hi serán en arma e en cors, adoncs serán los térmens doyment engranits e avirtuats e ennoblits en molt major espay que de sà en est mon no son. ✠ 6. Tots aquells e aquelles qui en est mon volen oyr laors e honraments de sí meteys, aurán, *Sènyer*, en lautre seggle tan termenat lur oyment en laor dells, que neguna laor no noirán, ni neguna de les glories ni dels cants ni de les benediccions qui son en gloria no oyrán.

7. *Ah Sènyer ver Deus, qui tantes de glories e tantes de benahuiranses nos prometets!* Beneyt siats vos e tot quant de vos es: car con les nostres orelles son termenades a oyr tots los lenguatges e totes les vous qui son, adoncs les orelles del cor entenens passen los térmens dints los quals son termenades les orelles corporals. ✠ 8. Les orelles corporals, *Sènyer*, aquelles no poden oyr nulles coses espirituals, car no basten a oyr si no les coses sensuals: e encara, que totes les coses sensuals no poden oyr. Mas les orelles del enteniment, aquelles sestenen, *Sènyer*, part los térmens de les orelles corporals: car lenteniment humá, aquell, *Sènyer*, cogitant e remembrant e ymagenant, ou e entén les coses sensuals e les intellectuals en la potencia racional dintre la anima. ✠ 9. En so que loyment intellectual ha pus ample espay e pus loncs térmens que loyment sensual, per assò, *Sènyer*, ab les orelles del cor oym remembrant les coses passades, e ab les orelles del cor oym entenent les coses presents e esdevenidores. Mas loyment

sensual, aquell no abasta, *Sènyer,* a oir si no les coses presents.

10. *Senyor alt sobre totes altèes, Senyor honrat sobre tots honraments!* En tot so que hom ou ab les orelles sensuals, oen defalliments les orelles intellectuals; car les orelles intellectuals entenen que les orelles corporals no oen acabadament so que oen; car moltes de coses oen en semblant de veritat, qui son falsetat, e moltes coses oen en semblant de falsetat, que son veritats. ✠ 11. Molt home, *Sènyer,* vol fer oyr laors e honraments de sí metex per longues terres e per diverses locs, per tal que sia oyt per molts homens so que ell ama de sí metex. On, com ell sia termenat dins poc de loc, e no sia digne que sia oyt per tots los locs on ell vol esser oyt e nomenat, per assò es molt gran raó, *Sènyer,* que a aquests homens aitals venga de longues terres afany e treball e messio. ✠ 12. Car, pus home sia cosa mesquina e cosa poca e cosa indigna a esser loat per longues terres, no deuría voler ni desijar que sa fama ni son nom sestesés per tot lo mon: car, axí com son cors e ses obres son termenades dins poc terme, enaxí sa fama deuría esser termenada dins poc terme.

13. *Ah Rey dels reys, ah Senyor dels senyors, ah amador de totes amors!* ¿Que val, *Sènyer,* al rey ni al príncep, com ou loar sí metex ab laors falses, contraries a veritat, ni que li nou si hom diu mal dell, pus que ell no u oya? ✠ 14. En veritat vos dic, *Sènyer,* que molt més nou al rey o al príncep con sent fretura o con sent malautía o pena en son cors, que no li nou com hom diu dell mal a tort: e més val a home, *Sènyer,* esser aseat e benenant [1] si bé no es loat, que no fa com es pobre e freturós e es loat per vanes laors e per falsos loadors. E doncs, ¿per que es hom, *Sènyer,* tan neci, que enaxí sauciu es destruu per tal que sia loat e que no sia maldit? ✠ 15. Qui vol estendre los térmens del

1. M, *habere sufficientiam et prosperitatem.*

oyment intellectual e lo vol examplar e alongar e espandir en saviea e en vertuts, venga, *Sènyer,* contemplar en est *Libre de Contemplacio:* car ací porá examplar sa anima a entendre veritat daquestes coses temporals e de les coses esperituals.

16. *Sènyer ver Deus, qui exoíts tots aquells qui en vostra dousa misericordia se confíen nis reclamen!* Enaxí com lo coltell tallant se musa[1] es rebava con hom ne talla les coses grosses e dures e aspres, enaxí los térmens de les orelles del enteniment se restrenyen con hom tracta de les coses sensuals més que de les intellectuals. E enaxí com lo coutell rebavat e oscat sagúa e safila a la mola con hom lo mena entorn della, enaxí los térmens del enteniment sexamplen e sestenen con hom mena sa pensa e sa discrecio enfre la vostra deitat e la vostra sancta humanitat. ✠ 17. Enaxí com los térmens del oyment sensual se termenen dins pus poc espay en laer espès e gros, que en laer clar e purificat, enaxí, *Sènyer,* los térmens del enteniment se restrenyen en les coses sensuals per la grossea e per la corrupcio qui es en elles: e estrenyent los térmens del enteniment en les coses sensuals, cové que sestrenyen los térmens del enteniment en les coses espirituals. ✠ 18. A vos, *Sènyer Deus,* sia laor e gracies e mercès, qui avets bonahuirats los religiosos crestians els altres homens savis: car per so car ells menysprèen les coses temporals e no an cura del oyment sensual, sia que sia en laors o en blasme dells meteys, per assò lenteniment lur sexampla e sestén tant en les sciencies[2] greus de entendre e dapercebre, tro que lur anima e lur pensa nada axí en mar de saviea e de sciencia com los peys qui son nadans per les aigues dolces e salades.

19. *Ah poderós Senyor, fort sobre totes forces, honrat sobre tots honraments!* Con hom aje termenat son oyment

1. E, se mosa.—2. E, en les savieses e en les sçiencies.

sensual a la mort, ¿que val, *Sènyer,* al home fer hereu son parent e obligar aquell a aver son sobrenom, pus que aprés sa mort no ou apellar ni nomenar ell, en aquell nom ni en altre que lo seu hereu sia apellat? ✠ 20. Molt me par, *Sènyer,* gran peguea e gran follía, que hom aja vana gloria quel hereu que hom lexa sia apellat en lo sobrenom del defunt: car hom, *Sènyer,* pus es mort, temiats que oya apellar son hereu en lo seu sobrenom, que lo royment dels vérmens qui roen en sa fossa ses orelles e sos ossos, no pot oyr. On, si so que es en ses orelles no pot oyr, ¿com oyrá aprés sa mort lo sobrenom de son hereu? ✠ 21. Si los homens vanagloriosos volen oyr en est mon laors dells meteys dementre que son vius, no men do, *Sènyer,* maravella. Mas so qui es maravella sobre totes maravelles, es com pot hom esser tan neci que hom ha vana gloria de so que hom no pot saber ne oyr aprés sa mort.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui alegrats e consolats los vostres amics en la gloria de parays!* Enaxí com loyment sensual se termena per altre oyment sensual, enaxí, *Sènyer,* oyment intellectual se termena per altre oyment intellectual: car enaxí com oyment sensual se torba per diverses paraules e per diverses veus que ou ensems, enaxí, *Sènyer,* per cogitar e remembrar ensems diverses coses, es torbat lenteniment de la anima. ✠ 23. Los homens ergullosos e vanagloriosos volríen, *Sènyer,* tot dia oyr que fossen loats;[1] e per los grans afaenaments que les gents an, *Sènyer,* nols poden loar tot dia, car daltres coses an a pensar. Don, los afaenaments que hom ha tants en est mon, termenen les laors daquells qui volen esser loats: on, per assò son més les ires els despagaments que hom ha con no es loat, que no son les laors que ou de sí metex; e son més les ires noables, que les laors no son profitables. ✠ 24. Si hom loás, *Sènyer,* dia e nit aquells homens qui volen esser loats,

---

1. E, loats per les gens.

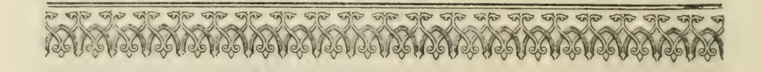
no men donara maravella si volguessen esser loats. Mas con los homens sien tan ocupats e tan afaenats en lurs afers metexs, e no pusquen tant loar aquells qui volen esser loats, dassòm do maravella, *Sènyer,* dels homens vanagloriosos, per que volen esser tant loats.

25. *Ah Jhesu Christ Sènyer, pare e senyor de tot quant es!* Lo primer terme on mes orelles comensaren a oyr, sí fo en lentrament daquest mon, con los plors e les dolors oí de ma mare con me enfantá; e lo derrer terme, *Sènyer,* del oyment de mes orelles, será lo dia de la mort, con ab plors e ab plants lo meu cors se partirá de la anima. ✠ 26. Si a vos plaía, *Sènyer,* que pus lo primer terme de mon oyment sensual fo en plors e en plants, que lo derrer terme de mon oyment sensual fos en donar laors e honraments de vos, molt me faríets, *Sènyer,* gran honrament e gran amor. ✠ 27. Car enaxí com lo meu oyment comensá en dolors e en plors al dia de ma nativitat, enaxí volría, *Sènyer,* si a vos plaía, que a la fi de mos dies lo meu oyment fenís e termenás en amors e en donar laors de la vostra unitat e de vostra trinitat e de la vostra gloriosa encarnacio.

28. *Senyor savi, Senyor bo, Senyor noble!* Enaxí com loyment sensual sestén e salonga dins los térmens on es termenat, per multiplicament de paraules e de exaucements e de veus e de brugits, enaxí, *Sènyer,* so que lenteniment del home aperceb ne ymagena, sestén e sexampla entellectualment per oyr diverses raons e diverses arts e diverses sciencies. ✠ 29. Aquells e aquelles, *Sènyer,* qui les orelles sensuals termenen a oyr les vanitats mundanes, aitant com son vils e de poc profit les coses que oen, aitant pocs son los térmens don es termenat e environat lenteniment de la anima. On, aquells qui volrán estendre los térmens de saviea, tracten, *Sènyer,* de vos e de la gloria celestial, e no vullen oyr tot dia parlar dassò qui re no val. ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer*

Deus, sesforsa aitant com pot de fer gracies a vos, con li avets dada gracia de acabar aquesta distinccio; e confías en la vostra misericordia e en la vostra ajuda, que li fassats gracia dacabar e de adur a fi les altres distinccions, a gloria e a benediccio de son Senyor Deus.

De la .xxv[a]. distinccio qui tracta de odorar.

¶ Cap. 128. *Com hom odora les odors, e com lodorament humá es termenat.*

H *Deus gloriós en totes glories, honrat en tots honraments, amat sobre totes amors!* Enaxí com per odorar bones odors lo cors del home se mou a plaer e a delit, enaxí, *Sènyer,* la anima racional, per cogitar e remembrar bones obres, se mou a plaer e a amor. E enaxí com per odorar males odors lo cors del home se mou a aver enujaments e avurriments, enaxí, *Sènyer,* com la anima racional cogita e remembra males obres, se mou a aver tristor e desplaer e avorriment daquelles. ✠ 2. *Amorós Senyor!* Con hom odora les flors de bones odors o con hom odora lambre o almesc o basme o alcuna altra bona odor, adoncs, *Sènyer,* es la dousa odor occasio al home ques mut en obres de peccat, per lo gran plaer que sent en les odors. Mas con hom, *Sènyer,* odora les pudors e la ossamenta dels homens morts, adoncs aquelles odors males e pudents son occasio al home de menysprear les vanitats e les pudors daquest mon. ✠ 3. *Gloriós Senyor!* Enaxí com lo cors se vivifica e senamora en odorar bones

odors, enaxí ha, *Sènyer,* la anima natura e proprietat, con lo cors odora males odors, que ella cogit e ymagén en les vanitats daquest mon e aquelles menyspreu, e que sadelit e salegre en la gloria celestial.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, del qual son alegrats e consolats tots auqells qui son remembrants ni cogitants en la vostra gran noblea!* Nos, *Sènyer,* veem que los fems, qui es cosa pudent e de mala odor, ques pervertex en novelles flors qui donen odors molt plaents e molt bones. On, con lo meu cors sia estat fems de luxuria e de pudor, ¿com pot esser, *Sènyer*, que no torna plaent e amorós a les gents per bones obres? ✠ 5. Tant es lo meu cors, *Sènyer,* pudent e corrumput per obres de peccats, que la anima, qui es substancia espiritual, es tota ensutzada e enlegeída per lajustament del cors. On, maleyt es, *Sènyer,* lo cors qui per sa pudor enlegeex la anima e la ensutza. ✠ 6. Si hom, *Sènyer,* sent ab lo nas odors de flors o de lambre o de salces, de so que ix dome, sent hom pudors molt pudents e molt orribles e molt sutzes. On, beneyt siat vos, *Sènyer,* qui tan dretureramente avets punit home: car enaxí com hom se mou a peccat per les bones odors qui vénen de les flors qui no son en home, enaxí hom sent pudors e males odors per les sutzèes qui son en cors dome e que ixen de cors dome.

7. *Creador Senyor del cel e de la terra e de tot quant es!* La odor del lambre o del basme o del olmesc, aitant con es pus afinada e mellor, aitant es sentida de pus luny. On, com vos, *Sènyer,* siats estat crucificat e mort en la sancta ciutat de Jherusalem, qui es a levant, tant fo orribla e estranya la odor qui ixía del fel e del vinagre on vos fos abourat en la crou, que a ponent es sentit en la anima,[1] cogitant e remembrant, la greu odor e la gran pudor que exía del fel e del vinagre e de la suja. ✠ 8. *Piadós Senyor!* Si

1. E, que lo vostre servidor, qui es a ponent, es sintent en sa anima...

la odor de la rosa vermella dona moviment a mon cors ques mova a peccat, ¿com pot esser, *Sènyer,* que la color vermella de la rosa qui es vista per mos ulls, no mou ma anima a remembrar e a ymagenar la greu passio que vos sostengués per nafres e per escampament de sanc? ✠ 9. *Honrat Senyor!* Enaxí com per odorar males odors lo cors del home es corrumput e enmalautit, enaxí la anima del home es ensanida e purificada e denejada, tota hora que sia contemplant en la vostra greu mort angoxosa.

10. *Sènyer ver Deus, qui ab les vostres forces sostenits tots los cels e totes les terres e totes quantes coses son en cel ni en terra!* Los malvats luxuriosos qui porten en lurs mans les pomes e les flors be olents, enaxí com senten, *Sènyer,* ab lo nas la odor de les flors, ¿per que no senten en lur anima la pudor de luxuria, la qual cogiten e ymagenen en lur cor? ✠ 11. En veritat vos dic, *Sènyer,* que si lo brac el podrit el soll quis fa en la obra de luxuria es cosa pudenta a odorar e leja a veer e orribla a gustar, molt més, *Sènyer,* deu esser orribla e enujable dintre la anima con hom la ymagena e la cogita e la remembra. ✠ 12. Molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser quel soll de luxuria sia pus pudent cosa als senys corporals que als senys espirituals: car so que ix de los luxuriosos e de la luxuriosa es semblant en natura ab los senys corporals, e no es acostat en semblansa ni en natura ab los senys de la anima. E doncs, ¿per que no puden e no son pus oyables a la anima les obres de luxuria, que al cors?

13. *Liberal Senyor, lo qual no ha semblant, ni par, ni companyó!* Si lo soy de luxuria, qui no es cosa digna de nomenar, fos axí pudent a ma anima com sería a odorar o a gustar, ja jo, *Sènyer,* no agra cantat de luxuria, ni no agra tant loada la obra de luxuria. ✠ 14. Com los prínceps nils alts barons volen, *Sènyer,* tenir corts ni fer convits, aparellen lurs cambres e lurs palaus de bells ornaments e nedejen aquells de totes legèes. Mas ¿que val, *Sènyer,* que

enaxí com esquiven a odorar totes males odors e a veer totes legèes, enaxí acosten lur anima a cogitar e a remembrar en les pudors e en les vanitats daquest mon trespassables? ❧ 15. Qui sen vol pendre guarda, *Sènyer,* com los prínceps nils homens mundans tenen cort ni fan convits, molt més son les coses qui son orribles e pudents a la anima, que les qui son plaents al cors: car tota la sala ol palau en que son, es ple de vans pensaments e de vanes obres e de peccats e de coses contraries a les carreres per les quals hom pervé a la celestial gloria.

16. *Divinal Senyor, vos qui sots resplandor e lum de tots los bonahuirats!* A vos, *Sènyer,* sia gloria e honor per tots temps; car tota hora que lome just senta mala odor de estremeres ni de femorals ni de basses ni de nulles altres coses, pot remembrar les pudors qui ixen de son cors: les quals pudors son pijors e pus orribles que altres pudors. ❧ 17. De costera de bestia ni de clapa de mesell ni daygua de sentina, no ix, *Sènyer,* tanta de pudor com fa a la anima del vell luxuriós e de pobre ergullós e de ric envejós: car pudor de mesell o de estremera o daigua de sentina no dona totes pudors; mas vell luxuriós e pobre ergullós e ric envejós, aquest porta en sí totes avolèes e tots vicis. ❧ 18. Si null cors dome, *Sènyer,* es empudeyt e ensutzat per pudors e per clapes e per floroncos, la mia anima, *Sènyer,* es ensutzada e empudreída en peccat, per ergull e per desconexensa e per ignorancia e per vana gloria e per vana volentat.

19. *Virtuós Senyor del qual prenen vertut totes altres vertuts!* Si odors pudentes son occasio al cors de corrupcio e de consumacio, peccats son occasio a les pudors e a les males odors intellectuals que la anima entén en obres de peccats.[1] ❧ 20. Totes les majors pudors qui sien, son,

1. B, E, peccats son occasio a les pudors e a les males odors con hom los senta corporalment, per tal quel cors se enclin (E, aclin) a corrupcio.

Sènyer, en cors dome: car tant es home ple de fems e de pudor e de podrit, que per lo nas e per les orelles e per los ulls e per la boca e per tots los altres locs jusans gita coses sutzes e pudentes. Doncs, ¿qual cosa, *Sènyer,* put pus fort que cors dome? ❧ 21. Enaxí, *Sènyer,* com a cambra qui es tota ben olent per olmesc o per lambre o per altres bones odors, enaxí tot lo meu cors es empudeyt per les sutzures qui son en ell e per les males obres qui son tractades sà enrere per ell.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui ennobleíts e magnificats los vostres servidors!* Lo cors del vostre servidor e del vostre sotsmès, mal es semblant en odor ab la poma: car la poma es de bona odor dementre que es en flor, e con es esdevenguda en fruit, e puxes con es cullida del arbre, e puxes con hom la menuga: on, tot lo temps es, *Sènyer,* la poma bona e de bona sabor e de bona odor. Mas lo meu cors, *Sènyer,* fo pudent e ensutzat a ma nativitat; e com fo nat e cregut, fo ensutzat e empudreít per peccats e per les sutzetats dell metex ixents; e a la mort, com los vérmens lo menjarán, adoncs será tot en pudor e en putrifaccio e en corrupcio. ❧ 23. Com lo meu cors sia axí pudent e axí corrumput, tort nha, *Sènyer,* lo meu nas, com sent la pudor dels femorals e de les estremeres més que la pudor de mon cors; e tort nha *Sènyer,* la mia anima, que ymagena les altres pudors e en les pudors de mon cors no vol cogitar ni pensar. ❧ 24. *Ah Sènyer!* E tant dia mhe donada pudor de moltes coses qui no eren en tan gran pudor con mi metex; e tant dia man semblades bones odors aquelles qui son odors pudentes e desaburides! On, per assò jo, *Sènyer,* conec mi metex tot ple de pudor, per so com la cosa pudent no sent la pudor de sí metexa ni la pudor semblant a sa pudor.

25. *Sènyer ver Deus, qui sots Senyor sobre tots senyors e qui sots honrat sobre tots honraments!* Totes quantes odors e pudors ha en est mon, totes son termenades e totes son

dins cert terme: on, no es neguna pudor sensual qui sia tant estenent per son espay, com es pudor intellectual dome qui sia peccador e ávol e qui cuit esser bo e ple de vertuts. ✠ 26. No es, *Sènyer,* negú vegetable ni negun animal qui tant estena sa pudor ni tant example los térmens on es termenat, con fa lo cors del home: car en sa vida es més de temps pudent que altre cors, per so car quax més viu que altre animal; e on més viu, més de pudor engenra; e en la mort, no es negun cors qui tan fort puda com fa cors dome, ni no es neguna pudor qui tan gran corrupcio do, com fa cors dome mort. ✠ 27. Com jo, *Sènyer,* sia pudent per natura e sia pudent per obres de peccat, e car nulla pudor no sia semblant ab pudor dome peccador, molt me do gran maravella, *Sènyer,* don vé assò que jo cuit esser home bo, e don ve assò que jo cuit esser home virtuós, e don vé en mi que sia ergullós.

28. *Piadós Senyor ple de dousor e de misericordia!* Tota odor covè esser termenada en est mon, dins loc e dins temps e dins cantitat; car lo meu nas no ha natura ni poder que pusca odorar totes les odors qui son, ne pot odorar en tots locs, ni no pot odorar en tots temps, ✠ 29. Mas en lautre seggle, *Sènyer,* la pudor dinfern pe tots los locs e per tots los temps e en tot so en que será, será sentida per los peccadors, e ja per null temps aquella pudor no aurá fi ni terme. ✠ 30. Lo vostre sotsmès el vostre servidor vos adora, *Sènyer,* e us reclama e us prega que vos li fassats gracia que li ajudets a adur les altres distinccions a acabament, a gloria e a benediccio de vos qui sots nostre Senyor Deus.

De la .xxvi.ª distinccio qui tracta de gustar

¶ Cap. 129. *Com hom gusta les coses douces e les coses amargoses, e com lo gustament del home es termenat.*

DIVINAL *Senyor, del qual prenen gracia e benediccio totes creatures!* A la vostra sanctetat e a la vostra excellent noblea sia feta reverencia e honor; car vos, *Sènyer,* avets donada a home proprietat e natura per la qual es sensible, gustant les sabors douces e amargoses. ✠ 2. *Amorós Senyor!* La potencia sensitiva es amable e airable,[1] con lome sia gustant les coses douces e saboroses a menjar, e esquiu e avorresca les coses amargoses e de mala sabor. On, semblant cosa fa, *Sènyer,* la potencia racional, a la qual plau que lome do menjars a la anima, per los quals la anima sia nedejada de peccats e de culpes. ✠ 3. Com lome, *Sènyer,* seguex la sabor el plaer que la potencia sensitiva desira, adoncs enserca e tracta com lome menuc dolces viandes e saboroses.

1. A, E, desirable: M, *est amativa et oditiva.*

E con lome seguex lo plaer el desig de la potencia racional, adoncs la potencia racional se vivifica e sendressa en contemplar e en cogitar en la vostra gloria e en la vostra noblea.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots plaent per plaer e volgut per amor!* En lo paladar e en lo carcanyell,[1] *Sènyer,* senten los homens les viandes qui son dolces e saboroses per menjar e per beure. On, com sesdevé que los homens perden les sabors en les viandes saboroses, adoncs es significat per les amargors que senten, quel cors humá no es ordenat en sanitat. ✠ 5. Enaxí con lo cors del home dona significat de sí metex que es malaute, adoncs con ama més gustar les coses amargoses e de mala sabor que les coses douses e saboroses; enaxí, *Sènyer,* la anima intellectualment dona significacio de sa malautía, adoncs con es pus diligent de les viandes corporals que de les viandes espirituals. ✠ 6. Enaxí com lo gustament sensual está en lo carcanyell del home e en les viandes sensuals que menuga, enaxí, *Sènyer,* lo gustament intellectual está en la anima e en les coses que remembra e cogita e ymagena. On, enaxí con lo gustament sensual se desordona e senmalautex con reeb viandes contraries a sa natura, enaxí lo gustament intellectual se desordona con la anima tracta de coses contraries a sa benahuiransa.

7. *Senyor forts, Senyor honrat, Senyor amat!* Totes les vegades que los homens troben sabor ni plaer en lo gustament sensual, deuríen atrobar sabor e plaer en lo gustament intellectual, contemplant e remembrant en vos quils donats la sabor el plaer en los gustaments sensuals. ✠ 8. *Piadós Senyor!* Enaxí com lo carcanyell del home es lo loc on son sentides quals coses son douces ni quals son amargoses, enaxí, *Sènyer,* lo cor del home es lo loc en lo qual son les coses amades ni en lo qual[2] son desamades.

1. M, *In palato et in gutture.*—2. A, ni les quals.

❧ 9. Enaxí com lo carcanyell es en plaer e en bon saber con ne passen les viandes dolces e saboroses, enaxí, *Sènyer,* lo cors del home es en gran sojorn e en gran plaer com está ple e bastat damor e de cogitacions e de remembraments de son bo senyor e de son creador e de son salvador.

10. *Rey gloriós, poderós sobre tots los regnats e sobre tots principats!* Con les sabors que hom ha en menjar e en beure sien en les viandes sensuals, e les viandes sensuals sien tan mal partides enfrels homens, raó sería que fossen sentides més amargoses que dolces ni saboroses. ❧ 11. Los homens rics, aquells, *Sènyer,* an defalliment en lo carcanyell, qui nols pot bastar a gustar totes les sabors e totes les dousors qui son en les viandes que ajusten e que posseexen. Mas dels homens pobres no es enaxí, *Sènyer;* car major bastament an de sentir fam e set per defalliment de les viandes, que dassadollament per abundancia de viandes. ❧ 12. *Dreturer Senyor!* Tantes an de viandes los homens rics, que per la multitut delles, tantes ne gusten menjant e bevent per lo gran plaer que hi troben, que con cabalsen, axí com hi deuríen atrobar sabor e dousor, ells hi atroben amargors e desplaers. On, per so car los homens pobres an fretura de viandes, sesdevé que en les viandes magres e de poca sabor, atroben més de dousor e de plaer los homens pobres, quels homens rics en les viandes grasses e saboroses.

13. *Oh sancta Paternitat perdurable, oh sancta Filiacio infinida, oh sancta Processio eternal!* Tanta de sabor e tant de plaer atroben los homens en gustar les viandes dolces e saboroses per menjar e per boure, que quax tot lo temps de lur vida despenen e malmeten com pusquen esser bastats de les viandes qui son bones e saboroses a menjar e a boure. ❧ 14. Con lo vostre servidor el vostre sotsmès aja entorn .xl. anys, e en quax tots aquells .xl. anys aja més assaborides les viandes sensuals que les viandes intel-

lectuals, si tant ses que a vos venga de plaer que vullats més alongar sa vida, mercè us clama, *Sènyer,* que vos li fassats aver major plaer e major dousor en los gustaments intellectuals que en los sensuals. ✠ 15. Les dousors de la potencia sensitiva son prop en lo gustament sensual, e son luny en lo gustament intellectual; e les dousors els plaers de la potencia racional son prop en lo gustament intellectual, e son luny en lo gustament sensual. On, per assò vos clam mercè, *Sènyer,* quem lunyets de les dousors e dels plaers sensuals, e quem acostets a les dousors e als plaers intellectuals.

16. *Suau Senyor, ple de misericordia e de pietat!* Beneyt siats vos, qui volgués gustar e tastar les amargors daquest mon, en so que volgués esser pobre e freturós de les viandes douces e saboroses a menjar e a gustar. ✠ 17. Vos, *Sènyer,* en la mort fos abourat de coses amargoses, e vos gustás greus penes e grans ontes e angoxosa mort. On, totes aquestes amargors volgués vos portar e sostenir per amor de nosaltres, per tal que tuit sabéssem quals son les amargors e les tribulacions que vostre cors covenc sostenir, per so que nosaltres fossem mundats de les greus amargors infernals. ✠ 18. Ja fos so, *Sènyer,* que les coses amargoses les quals vos gustàs per amor de nosaltres, fossen amargoses e greus, molt vos foren douces e plaents a gustar e a sostenir, per la gran amor que portávets al vostre poble. On, segons la dousor el plaer que vos, *Sènyer,* gustàs e portàs en les coses greus, sería raó que nosaltres trobássem sabor e plaer en gustar e sentir les amargors daquest mon, per tal que poguéssem donar laor de la vostra sancta passio.

19. *Vertader Senyor, del qual devallen e vénen totes glories e totes benahuiranses!* Enaxí com la agulla per natura se gira en vés la tremuntana pus que es tocada en la caramida,[1]

1. M, *dum sit tacta a magnete.*

enaxí, *Sènyer,* se cové del vostre servidor ques gir a amar e a loar e a servir son Senyor Deus, pus que ell ha volgut en est mon sostenir greus dolors e greus passions per la sua amor. ✠ 20. *Humil Senyor!* Tota hora que los homens sien gustants ni tocants les douces viandes e los grans plaers daquest mon, deuríem esser remembrants de la gracia e de la amor que vos nos fets: e tota ora que los homens son gustants e tocants les amargors e les dolors daquest mon, deuríem remembrar en les amargors e en les dolors que vos sostengués en est mon. ✠ 21. Los lops e les besties salvatges, per so car an fretura moltes de vegades de carn fresca, atroben molta de sabor en la carn pudrida pudenta que menuguen. On, aital sabor atroben, *Sènyer,* los homens peccadors en les coses que gusten ni palpen; car per defalliment de viandes espirituals qui defallen a la anima, sengarfen es solven[1] en les viandes sensuals, les quals son sutzes e vils con viciosament son posseydes.

22. *Ah Senyor savi, ah Senyor virtuós, ah Senyor dreturer!* Si vos avets posada natura e proprietat en la mia boca, de sentir les sabors e les dousors qui son en les viandes, clamvos mercè, *Sènyer,* que en lo meu cor apropriets e anaturets amargor e desplaer de los gustaments de les viandes saboroses: car per lo gran plaer que la mia boca troba en gustar les viandes, es mon fals cor oblidós de la vostra bonea e de la gran amor que vos nos avets feta. ✠ 23. Si vos, *Sènyer,* en la mort englutìs e gustàs amargors per amor de mi e dels altres peccadors, clamvos mercè que vos me fassats gracia quem fassats gustar mort per amor de vos: car null gustament no pot esser en aquest mon gustat en major amargor con la mort. ✠ 24. Enaxí con la anima gusta espiritualment passio e dolor en quant se partex del cors, enaxí, *Sènyer,* con va

1. E, sengarfen e s solen: M, *delectantur.*

a la vostra gloria, es sensibla de gran dousor e de gran plaer, per so car es desempatxada del cors: e la anima qui va a perdicio, ja sia que aja gran desplaer a la mort quan se partex del cors, molt major es lo desplaer que sent en les penes infernals.

25. *Vertuós Senyor, sant sobre totes santetats, honrat sobre tots honraments!* Enaxí com lo gustament es termenat en la boca del home, enaxí sería raó que fos termenat en lo cor del home: car, pus lo ventre es ple e la boca el paladar son hujats de gustar, con lome es sadoll, raó sería que lo cor fos hujat de desijar les sabors els plaers que la boca sent en lo gustar. Mas dassò fa lo cor tot lo contrari; car per sadoll que hom sia, encara sí desijará hom so quel ventre ni la boca no requer ni demana. ⁂ 26. Con los térmens del gustament sien, *Sènyer,* en home dintre poc espay de loc e de temps, per assò los homens rics, qui an trop dabundancia de viandes, volen examplar e estendre los estrems els térmens dintre los qual es lur gustament termenat; e per assò volen més menjar e beure que lur ventre no pot portar ni reebre. On, aitant com los térmens del gustament volen examplar e estendre per glotonía, aitant les estrenyen els abreugen, per so com enmalautexen lur cors per sobremenjar e per sobrebeure; e per assò no poden aver tanta de sabor en so que menuguen ne beuen, con auríen si tant no menjaven ni bevíen. ⁂ 27. E com se esdevé, *Sènyer,* que an lur gustament afollat e destruít per sobreviandes, e no poden menjar ni boure, mesclen les unes viandes ab les altres e fan diverses maneres de menjars, e cuiden trobar les sabors que an perdudes per massa menjar, en les moltes viandes qui li son occasio de perdre les sabors els plaers per sobre fluitat de menjar e de boure.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui endressats e benahuirats los vostres benvolents en gloria de parays!* Qui salbira nis pensa en la breu vida que hom viu, e en lo breu espay en que

hom sent plaer com beu o menuga, e en lo breu temps que aquell bon saber dura, ja no deuría esser tan enfru ni tan lépol[1] per lo plaer que atroba menjant e bevent. ✠ 29. *Misericordiós Senyor!* Lo primer terme que jo comensé a gustar en est mon, fo let; el derrer terme de mon gustament será la mort. On, si a vos plaía que enaxí com ma boca gustá primerament let per vivificar lo cors, que enaxí, *Sènyer,* lo derrer terme de mon gustament fos sanc ixent de mon cors, muirent per vostre amor, donant laor de la vostra bonea! ✠ 30. Vos, *Sènyer,* siats loat e beneyt, qui avets termenat lo gustament dels homens rics dins pus breu sabor e dins pus poc de plaer que lo gustament dels homens pobres: car enaxí com lo gustament dels homens rics es destorbat e desordenat per sobreabundancies de riquèes e per sobrevagacio,[2] enaxí lo gustament dels homens pobres es endressat e ordonat per defalliment de riquèes e per los treballs corporals. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car acabada es aquesta distinccio, a gloria de vos qui sots nostre Senyor Deus.

1. M, *adeo vorax et gulosus.*—2. M, *et per nimiam quietem corporalem.*

De la .xxvii.[a] distinccio qui tracta de les coses qui son sensibles al home.

¶ Cap. 130. *Com home es sensible de calor e de fredor.*

AH *Deus eternal, infinit, excellent en gloria e en noblea e en honrament!* A la vostra auta senyoría sia feta reverencia e honor per tots temps; car per so com vos avets compost home dels .iiij. elements, son los homens sensibles de calor e de fredor. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car los homens naturalment son en lur jovent més en calor sensibles que en lur vellea. ✠ 2. *Gloriós Senyor!* Per so car calor e fredor son qualitats contraries, e cascuna segons cors natural destruu la autra aitant com pot, per assò son los homens en un temps sensibles de calor, e en autre de fredor; e segons que son lurs vestiments, sí son sensibles[1] de calor o de fredor. ✠ 3. On, con lo cors del home sia subject en lo qual se contrasten les dues qualitats actives, e per lo con-

1. M, *sunt plùs vel minùs sensibiles.*

trast que an, lome es sensible de passio e de treball en calor o en fredor, per assò se covè que lome, tota hora que sia sensible de calor o de fredor, que sia cogitant e remembrant en la occasio per la qual son cors es sotsmès a sostenir pena, per la calor e la fredor qui scontrasten en ell.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots primer de tots comensaments e qui sots eternal sens tots defalliments!* En so que amor dona a home sentiment de calor, es significat que calor e amor son coses semblants e concordants en alcuna natura o en alcuna cuvinensa; car tota hora que lo cor del home se mou a fervent amor, lo cors es sensible de escalfament. On, per contrari es significat que enfre fredor e privament damor ha alcuna conveniencia; car aitant com lo cor del home se desenamora, aitant lo cors pert sa calor. ⁕ 5. En la concordansa qui es, *Sènyer,* enfre amor e calor, es significat que amor e calor son pus prop en natura e conveniencia ab vida que ab mort, e que privament damor e acostament de fredor son pus prop en conveniment e en proprietat ab mort que ab vida. ⁕ 6. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car per lo sentiment que hom sent damor e de calor, sent hom vida natural; e per privament damor e per fredor es hom sensible de mort. On, daquestes sensibilitats corporals naturals se pot hom mudar a sentir en la anima entellectualment e espiritualment, e veer e saber qual anima viu en amar vos, ni qual anima mor en peccat per privament damor.

7. *Sènyer ver Deus, qui sots digne de tots honraments e de totes honors e de totes amors!* Lo pus principal membre en que hom sent amor es lo cor, el pus propi loc en que está la calor del cors del home es lo cor; e per so ha conveniment enfre amor e calor; e tots los altres membres on pus luny son del cor, pus priven de calor, e on més priven de calor, pus son prop de fredor, e on pus prop son de fredor, pus prés son de la mort. ⁕ 8. *Amorós Senyor!*

Del cor ve a tot lo cors sensibilitat natural de calor, per so car es lo primer membre on calor se posa el derrer on calor fenex; e per assò fredor ha major poder en tots los altres membres que en lo cor, per raó de la gran calor qui es en lo cor del home. ✠ 9. Beneita sia, *Sènyer,* la vostra gran saviea, car per so com lo cor del home es pus sensible damor e de calor que negú dels altres membres, per assò plac a vos que lo cor del home fos cambra e palau e castell e ciutat en la qual vos siats amat e volgut e temut.

10. *Ab piadós Senyor, per lo qual mos ulls ploren el meu cor se enamora!* Enaxí com per la absencia del sol hom sent major fredor que calor, enaxí per la absencia de la amor qui no es en lo cor del home en vos amar, es sensible lome de privament de vos a membrar e honrar e a loar e servir; car pus la amor ne fall, sís fa la contemplacio de vos a cogitar e a remembrar. ✠ 11. Enaxí com per acostament de neu e per lunyament de foc hom es pus sensible de fredor que de calor, enaxí, *Sènyer,* per so car hom acosta més sa anima e sos senys espirituals a les coses temporals que a les coses del altre seggle, per assò los homens sacosten més a sentir perdurables fredors en los inferns, que a sentir en gloria perdurables amors. ✠ 12. *Humil Senyor!* Tota la mellor calor que lome pot sentir en son cor, es calor damor de son bon senyor e de son creador e de son salvador; car aquella calor qui ve de vera amor, aquella fa remembrar e loar e servir e honrar son amador e son benfactor e son consellador e son ajudador.

13. *Homil Senyor del qual devallen totes amors e totes glories e tots plaers!* Enaxí com lo meu cors es sensible de calor e de fredor, per so car seguex lo temps destiu e divern en lo qual sengenren les calors e les fredors; enaxí, com la anima seguex cogitacions e remembraments de son senyor e de son creador e de son salvador, es sensible damor e de dousor e de plaer e de tota benvolensa.

✠ 14. Tot lo meu cors, *Sènyer,* sent que es catiu de calor e de fredor; car en qual que hora ni en qual que temps se sia, tota via sent o calor o fredor. On, enaxí com lo cors es catiu e sotsmès a sentir calor o fredor, enaxí, si a vos plaía, *Sènyer,* volría que la mia anima fos serva e cativa de sentir tota hora amor e dousor e plaer de son senyor e de son amador. ✠ 15. De la calor e de la fredor que hom sent en est mon, leugerament sen pot hom ajudar e acórrer;[1] mas de la greu calor e de la perdurable fredor del altre seggle, daquella nos porrá null hom acórrer ni ajudar: car aquells qui aurán calor, no atrobarán aer ni vent ni ombra on pusquen aver remei de calor infernal; e aquells qui aurán fredor, no aurán vestidures que vesten ne foc a que sescalfen. On, benahuirats son aquells e aquelles qui per aquest sentiment de calor e de fredor que an en est mon, an paor de la calor e de la fredor del autre seggle.

16. *Ah Senyor gran sobre totes granèes, honrat sobre tots honramens!* Si les coses temporals transitories, de poca valor e de poc recapte,[2] fan sensibles de fervor[3] e damor e dardor los coratges dels homens, ¡quant més, *Sènyer,* les coses espirituals perdurables, plenes de benediccio e de gracia, deuríen dar fervor e amor e ardor als coratges dels homens! ✠ 17. Aquells homens qui en lur cor senten amor e fervor de posseir los bens temporals, aquells seguexen, *Sènyer,* la natura e la proprietat de la potencia sensitiva, quils fa sentir aquelles coses qui son acostades a ella en proprietat e en natura: e aquells homens qui senten en lur cor amor e fervor e ardor de posseyr los bens celestials en la vostra gloria, aquells seguexen la natura e la proprietat de la potencia racional, quils fa sentir aquelles coses qui son de sa natura e de so que ella ama. ✠ 18. On, con aquestes coses temporals sien, *Sènyer,* prop de privacio e luny de esser, per so car son fenides e tran-

1. M, *potest homo facilè se defendere.*—2. M, *parvi valoris et parvæ utilitatis.*—3. A, frevor.

sitories, e les coses celestials sien prop de esser e luny de privacio, per so car son perdurables, malahuirats son aquells e aquelles qui en lur cor an major sentiment e major fervor de les coses prop de privacio e luny de esser, que de les coses prop de esser e luny de privacio.

19. *Eternal Senyor, lo qual es sens comensament e sens fi!* ¿Sería neguna cosa qui agués amor a donar o a vendre o a prestar o a comanar, e que men donás o men venés o men prestás o men comanás? Car per defalliment damor sent, *Sènyer,* tot lo meu cor fret de devocio e de dousor e de plaer; e per la fredor de mon cor sent tot lo cors refredat del escalfament de la vostra passio. ✠ 20. Enaxí com hom refredat quis va escalfar al foc, enaxí moltes de vegades me esdevé, *Sènyer,* que com son refredat de la vostra amor per obres de peccats, jo me vag escalfar davant lo vostre altar, en presencia de la crou, e cuyt mon cor escalfar en amor. Mas ¡quem val, *Sènyer,* si jo cuyt escalfar mon cor en amor, e tenc en mon cor aquelles coses quil me desenamoren el me refreden! ✠ 21. Con la terra, *Sènyer,* sent la gran calor del sol, tota se fen es crebassa e sobre a reebre la calor del sol. Doncs jo, qui son home e cosa viva, con estac davant lautar e veg la crou quim representa la vostra greu passio e la gran fervor e calor que vos agués a recrear tot lo humanal lynatge, ¿com pot esser, *Sènyer,* que mon cor nos fen e no sobre a calor damor e de fervor a reebre, ni com pot esser que mos ulls no decorren en lagremes e en plors, ni com pot esser que ma cara no envermellex e nos muda de color, per abundancia damor o de vergonya?

22. *Oh vos, Sènyer Deus, on es tota gloria e tota vertut e tota benediccio!* Enaxí com la fredor del ivern restreny la terra e les plantes, enaxí per contrari la gran amor e la gran fervor que vos nos portàs en la crou, feu obrir vostres polpes e feu decórrer vostre cors de sanc preciosa e vostres ulls de lagremes misericordioses. ✠ 23. Los ho-

mens pobres, mal vestits, en ivern con an grans frets, sempre van sercar lo sol en que sescalfen, per so car no an foc en ques pusquen escalfar. On, semblant manera pren, *Sènyer,* lo vostre servidor el vostre sotsmès: con lo meu cor es refredat damor e es occupat en los delits daquest mon, sempre lo vag escalfar en la presencia de la vostra amor, cogitant e remembrant la vostra auta bonea e la vostra honrada senyoría. ✠ 24. *Amorós Senyor!* Si lo sol per sa gran forsa de calor fa esser los homens qui estan a mig jorn tots negres, gran raó sería que los homens qui estan contemplans en la vostra gran amor, que esdevenguessen tots plorosos e tots devots e tots enamorats de vos e per vos: car molt major es, *Sènyer,* la amor qui es en vos, que la calor del sol.

25. *Sènyer ver Deus, qui avets plaer con hom vos remembra ni us adora ni us reclama!* La bestia morta, con hom li trau lo cor, hom sent que aquell es tot en calor. On, com jo sia bestia viva, e calor sia pus prop de vida que de mort, molt me do gran maravella del meu cor, que no sent escalfat en la vostra amor. ✠ 26. Per gran fredor sesdevé moltes de vegades, *Sènyer,* que esclaten a home los dits de les mans e dels peus en sanc, e que los ulls del home decorren de lagremes. Mas, beneyt sia lo vostre cors, *Sènyer,* qui tant fo escalfat per la amor del cor, que tot sobrí a decórrer de sanc e de lagremes. ✠ 27. Los homens qui moren, *Sènyer,* per vellea, aquells moren per defalliment de calor natural e per sobreabundancia de fredor. On lo vostre servidor el vostre sotsmès, si a vos plaía, no volría murir a aital mort; enans vulría murir per calor damor, per so car vos, *Sènyer,* volgués murir a aital mort.

28. *Ah pacient Senyor, ple de misericordia e de perdons!* Per gran fredor o per gran paor he tremolat moltes de vegades. On, ¡quant será, *Sènyer,* aquell dia ni aquella hora quel meu cors tremolará per gran calor damor, e

per gran plaer e desigs de murir per son creador e son salvador! ✠ 29. *Ah Sènyer!* E tants dies son exides de mos ulls lagremes, per lo vent e la fredor quils tocava: doncs, ¿quant tocará amor lo meu cor, per tal que fassa los meus ulls esdevenir en plors, e les mies paraules en vostres laors! ✠ 30. *Misericordiós Senyor!* La pera marbre, no la cal refredar, car ella es ja freda per natura; mas lo cor del vostre sotsmès, per so car es refredat damor accidentalment, mester sería, *Sènyer,* que vos lom escalfássets ab la vostra amor, per tal que totes les mies obres fossen a gloria e a laor e a honrament de vos, qui sots nostre *Sènyer Deus.*

¶ CAP. 131. *Com hom es sensible de fam e de set.*

DEUS *piadós, plen de misericordia e de mercè!* Com en lo cors del home sien quatre qualitats contrariants les unes a les altres, per assò es lo cors humá sensible de fam e de set. On, enaxí com un home per paraules demostra ses langors e sos trebays, enaxí lo cors sintent fam e set demostra les penes que sent, per los contrariaments de les qualitats. ✠ 2. *Gloriós Senyor!* Enaxí com lome ric ha certea et industria que do remey a son cors, menjant o bevent tota hora que la potencia vegetable li do sensibilitat de fam e de set, enaxí los homens rics deuríen aver certea et industria[1] com donassen als pobres de lurs riquèes, tota hora quels veen sensibils de fam e de set, per tal que fossen aleujats de les penes qne senten per la potencia vegetable, que no ha que do en ells a

1. M, *scientiam et industriam.*

les quatre qualitats, quils fa esser sedejants e famejants. ✠ 3. Tant es gran, *Sènyer,* la cobeea e la avaricia quels homens an per paor de sentir fam e set, que les riquèes amaguen e veden als pobres qui moren de fam e de set, dementre que los homens rics malmeten e deguasten lurs viandes en lurs ciges e en lurs graners e en lurs solers,[1] en los quals se corrompen es podrexen e safollen.

4. *Eternal Senyor sens tota fi e sens tot comensament!* Quax tots los homens daquest mon treballen en ajustar riquèes, per tal que no sien sensibles de fam e de set. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui com vingués en est mon volgués aver pobrea, per tal que us atrobás fam e set e daltres molts treballs, qui son desviats dome avent riquèes temporals. ✠ 5. *Humil Senyor!* Tota hora que los homens mundans son sensibles de fam e de set, sempre cogiten e remembren les coses per les quals pusquen aver remey dels treballs que sostenen per la fam e la set que senten. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui tota hora que en est mon sosteníets fam e set, érets pus remembrant e pus volenterós de la salvacio del vostre poble, que de la pena que sosteníets famejant e sedejant. ✠ 6. Los homens rics, sempre que an fam e set, sempre fan ubrir lurs graners, e sempre meten la ma en la borsa e compren aquelles viandes que an mester, e sempre les aparellen com les pusquen aver cuitosament. Mas vos, *Sènyer,* con érets en est mon e sentíets fam e set, no avíets graners ne ciges ni caxes que ubríssets, ne no avíets borsa en que portássets diners, car pobre érets de tots los bens temporals, e estávets, *Sènyer,* ab fam e ab set, tant tro que per aventura vençía alcuna persona qui us dava alcuna cosa que menjássets o beguéssets.[2]

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui als benahuirats confessors prometets la gloria de parays!* Ja sia so que la mar sia plena

1. M, *in horreis et cellis.*—2. M, *et expectabas quòd aliqua persona tibi daret aliquid ad comedendum et bibendum.*

daygua e que tots los flums isquen della, per tot assò no roman que moltes de vegades los mariners qui van per ella no agen molt gran set. On, enaxí los homens rics son los graners on estan les riquèes, els homens pobres qui van enfre los homens rics e lurs riquèes, son aquells qui moren de fam e de set, per defalliment de riquèes. ✠ 8. Los homens glots e enfruns, dementre que tenen lurs viandes en la taula es sancfonen[1] menjant e bevent, los homens pobres criden a lurs portes la fam e la set que sostenen: e tant no criden, *Sènyer,* ni tant nos complanyen, que ells sien oyts de so que demanen. ✠ 9. *Vertader Senyor!* Los homens mundans, sempre que son sensibles de fam ni de set, sempre enserquen lurs sadollaments en les coses temporals e sempre an en oblit les glories celestials. Mas no es enaxí, *Sènyer,* dels benahuirats religiosos qui per la vostra amor volen esser sensibles de fam e de set; car on major fam e set an, més remembren les vostres glories e menyspreen los treballs temporals.

10. *Ah Sènyer ver Deus, qui reebets nostres oracions e nostres pregueres!* Per gran set o per gran fam no son duptats, *Sènyer,* los homens rics a donar camps ni vinyes ni orts ni diners ni tresors ni negunes coses; mas per les necessaries de la anima quax totes riquèes e totes possessions ne son duptades a donar e a despendre. ✠ 11. *Franc Senyor ple de mercè!* Nom par raonable cosa que per fam e per set corporal hom degués donar grans dons, car leugerament ve e leugerament passa. Doncs, ¿com pot esser que tants dons e tantes coses nobles son donades per coses qui tan leugerament venen e tan ivassosament passen? ✠ 12. *Misericordiós Senyor!* Molt es pus placient e pus amorós sentiment aquell qui es sentit en la potencia racional per cogitacio e per pietat de la fam e de la set de son pruxme, que aquell qui la sua fam e la sua set metexa sent en la

1. M, *et eis se replent.*

potencia sensitiva: car lo sentiment que hom ha de son pruxme en la potencia racional, aquell es plen damor e de pietat e de caritat; e lo sentiment que hom sent en la potencia sensitiva, aquell es ple de glotonía e de sancfuniment.[1]

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sabets totes quantes coses foren ni son ni serán!* Tota hora que los homens son sensibles de fam e de set, tota hora deuríen esser membrants de la vostra excellent bonea e de la lur gran mesquinea; car tota la fam e la set que sostenen, tota la sostenen, *Sènyer,* per raó de la vostra gran justicia e per raó de lur gran culpa. ✠ 14. *Poderós Senyor!* Tota hora que hom ha gran fam o gran set, sempre se mou hom a percassar com pusca hom menjar o beure; e ja no estará hom en pau ni en un loc, tro que hom aja menjat e begut. E doncs, *Sènyer,* con hom sent la sua anima en peccats e freturosa de vertuts, ¿com pot hom estar en pau ni estar segur, e nos mou aitant com pot, com pusca aplegar a sa anima totes aquelles coses que ha mester? ✠ 15. Molt son, *Sènyer,* de major afany e de major treball a percassar e a ajustar aquelles viandes per les qual hom acorre a les necessitats del cors, que aquelles coses per les quals hom acorre a les necessitats de la anima: car les necessitats del cors, molt hom es qui no les pot aver, tant son greus de percassar; mas les necessaries de la anima no es null home qui no les pusca aver, tant son leugeres coses daver.

16. *Ah perdonable Senyor, virtuós, en tots bens abundós!* Com vos ajats bastat lo vostre servidor el vostre sotsmès de moltes viandes, e com ell sia estat home enfru, amador dels delits que satroben menjant e bevent, per assò, *Sènyer,* ses esdevengut quel vostre sotsmès no ha aúda fam ni set en est seggle, segons que merex. On, per tal car ell es digne de sostenir los treballs quis senten per fam e per

1. M, *gulâ el intemperantiâ.*

set, per assò proposa que sostenga fam e set: per la qual fam e set satisassa a la anima, qui ha aút molt treball per lo sancfuniment de mon ventre. ❧ 17. Moltes de vegades sesdevé, *Sènyer,* que per paor sen pujen los homens en los forts castells, e per fam devallen en los plans, e per set van sercant les fonts els flums. On jo, *Sènyer,* per paor, ¿per que no pug mos pensaments e mes cogitacions e mes amors ab confiament e ab ferma esperansa a la vostra excellent bonea? e per raó de la fam, ¿per que no son ajudable als pobres, daquells bens que vos mavets comanats? e per raó de la set, ¿per que no son remembrant de la vostra sancta font de misericordia? ❧ 18. Qui vol, *Sènyer,* fugir a fam e a set e als treballs qui venen per fam e per set, contemple ferventment e coratjosament en la vostra honrada senyoría e en la vostra sancta passio; car aquí trobará tanta de dousor e tant de plaer, que leugerament porá soferre e sostenir totes les amargors e tots los treballs qui venen per fam e per set.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui guardats sajús envés nos ab ulls piadosos plens de misericordia!* Enaxí com home acalorat molt sedejant se sadolla e sadelita con beu en bella font, plena daygua freda, dolsa e saborosa, enaxí, *Sènyer,* sent que la mia anima sadelita es sadolla es vivifica, tota hora quel cor contempla en la vostra passio e tota hora que mos ulls ploren lurs peccats. ❧ 20. *Amorós Senyor!* Enaxí com hom qui famejant se cuita con menuga e fa de grans bocins per la gran fam que sent, enaxí, *Sènyer,* tant es gran lo desig quel vostre servidor sent, com pusca murir per donar laor de vos, que nit e dia se cuita e sesforsa aytant com pot, com pusca dar acabament a aquest libre de *Contemplacio:* e puxes, com laurá acabat, que vaja escampar sa sanc e ses lagremes per amor de vos, en la sancta terra en la qual vos escampàs sanc preciosa e lagremes misericordioses. ❧ 21. *Ah Senyor ajudable!* Ja tro que aquest libre de *Contemplacio* sia acabat, lo vostre servidor

el vostre benvolent no porá anar en terra de sarrayns donar laor del vostre nom gloriós; car tant son occupat per esta obra quis fa es tracta a honor de vos, que en altres coses no puc entendre: per que jo us clam mercè, *Sènyer*, que vos ajudets al vostre escriva e al vostre sotsmès, en tal manera que en breu de temps aja esplegada esta obra, per tal que yvassosament pusca anar pendre martire per la vostra amor, si tant es que a vos placia que ell ne sia digne.

22. *Sènyer ver Deus, qui visitats e consolats los homens contemplatius en la vostra bonea!* Vos, *Sènyer*, agués molt gran fam en lo desert, on dejunàs .xl. dies, e vos agués molt gran set, a la mort, adoncs com per nosaltres peccadors muríets. On, con vos donets vida a tots los animals e a les plantes, anc no fo qui en lo desert vos visitás ab neguna cosa que menjássets, ni en la mort anc no fo negú qui us aportás aigua que beguéssets. ✠ 23. Ab la vostra sancta carn, *Sènyer*, avidàs e sadollàs lumanal linatge, e ab la preciosa sanc nos abeuràs, adoncs com recreàs tot lo mon. On, com vos ajats sadollats nos e abeurats, molt me do gran maravella com los pobres qui per amor de vos demanen, com no atroben quils sadoll els aboure de la carn e del vi e de les altres coses que an mester. ✠ 24. Molt auría gran plaer, *Sènyer*, que los homens sentissen tan gran fam e tan gran set del pa e del vi espiritual qui sobre laltar torna en carn e en sanc, con fan del pa e del vi material: car si ho fayen, auríen major plaer en los sadollaments de la anima que en los sadollaments del cors.

25. *Oh vos, Senyor Deus, qui us venjats de tots aquells qui us fan injuria ni tort!* Los homens rics, con son sadolls de menjar e de boure e san lo ventre umplit, les demés vegades son oblidosos [1] daquell quils ha sadollats. ✠ 26. *Ah Sènyer!* E tan bonahuirats son los homens pobres qui con an fam e set, sempre son remembrants en vos e en los

1, M, *plerumque obliviscuntur.*

vostres honraments; e con los avets sadollats, sempre fan gracies a vos e son remembrants en la vostra gran larguea e en la vostra dousa misericordia. ✻ 27. Molt me paren, *Sènyer,* malahuirats los reys els prínceps els grans senyors, qui an major sentiment de la fam e de la set de lurs cavalls e de lurs austors e falcons e de lurs cans, que dels pobres qui estan a la porta de lur palau; e toquen a la porta, e no es quils obra; e estenen lurs mans que hom los fassa almoyna, e no es qui en lurs mans neguna almoyna meta.

28. ***Vertuós Senyor, loable, honrable en tots honraments, amable en totes amors!*** Lo vostre sotsmès, fill de la vostra fembra, ha pres en custuma que com ha fam, que menuga tro que es sadoll, e con ha set, beu tro que es sadoll. Doncs, pus aital custuma ha presa, ¿com pot esser tan desconexent que com es sadollat e abourat, que no fa gracies e mercès a aquell Senyor quil ha sadollat e abeurat? ✻ 29. Los malvats rics homens, con an fam e set, trien pans blancs e nobles vins e carns grasses ensalsades e ensafranades, e menuguen e beuen, mentre quel ventre ne pot caber. Mas con los homens pobres famejen e sedejen, nols tria hom les viandes mellors, enans ho fa les pijors e aquelles que quax re no valen. ✻ 30. Si lo cors del vostre servidor es estat, *Sènyer,* moltes de vegades sadollat e abourat de les viandes temporals corporals que quax re no valen, mercè vos clam, *Sènyer,* que daquí en avant son cors sia sensible de fam e de set, e que sa anima sia sadolla e abourada, cogitant e ymagenant e remembrant en la laor e en la gloria e en la benediccio de son honrat Senyor Deus.

¶ CAP. 132. *Com hom es sensible de sanitat o de malautía.*

AH *Jhesu Christ, Senyor de gloria, de vertut, de tot honrament e de tota noblea!* Enaxí com lome sent son cors sa e delitós con los .v. senys sensuals son atempradament sentits en lo cors humá, enaxí, *Sènyer*, con los .v. senys intellectuals son en lome ordenats e endressats, la anima se sent sana e mundada de tots peccats. ❧ 2. Con sesdevé, *Sènyer*, que los .v. senys corporals son en home desordenats e destemprats, adoncs sent lome son cors tot malaute e tot fexuc e tot destemprat; e com los .v. senys espirituals son desordenats e desendressats en vos a amar e a honrar e a servir, adoncs se sent la anima tota malauta en peccats e en culpes. ❧ 3. Con los senys espirituals se mouen, *Sènyer*, a desordenament e troben més embargaments que los senys corporals, per assò sesdevé que pus sovén cau la anima en malautía de peccats, que no fal cors. On, com la malautía de la anima sia molt pus greu e pus perillosa e venga pus leugerament que cella del cors, molt me maravell, *Sènyer*, de les gents, com poden sentir més la malaltía corporal que la malaltía espiritual.

4. *Oh Rey dels reys, en lo qual tota vertut e tota sanctetat es atrobada!* Lo cors del home se enmalautex per massa menjar e per massa beure, e per poc menjar e per poc beure, o per nafres o per dolors o per paors o per desordenament de les .iiij. qualitats e de les quatre humors. ❧ 5. Enaxí com lo cors humá ha, *Sènyer*, moltes de occasions corporals e sensuals per les quals esdevé en malautía, enaxí la anima racional ha moltes occasions espirituals e ntellectuals per les quals se enmalautex; car per ira e per

enveja e per cobeea e per ignorancia o per massa cogitar o per massa ymagenar o massa remembrar, esdevé en peccat e en culpa. ✠ 6. Enaxí com lo cors e la anima caen, *Sènyer,* en malautía per coses contraries a ordenament, enaxí cau en lo cors humá e en la anima racional sanitat per les coses qui son contraries a aquelles per qui caen en malautía. On, com la anima del vostre servidor sia, *Sènyer,* en greu malautía de peccats, clamaus mercè, que vos la sanets e la mundets per les contraries coses daquelles qui la an enmalautida.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets illuminats los sants de paradís e quels fets gloriejar en la vostra vertut!* Enaxí com la sanitat del cors está en la potencia vegetable, enaxí hi está sa malautía e son destrenyiment; e enaxí com la sanitat el endressament de la anima está en la potencia racional, enaxí, *Sènyer,* hi está la sua malautía e la sua colpa. ✠ 8. *Misericordiós Senyor!* Tota hora que jo sent la potencia racional esser dona poderosa de la potencia sensitiva, sent la mia anima tota sana e tota endressada. Mas com sent que la potencia sensitiva senyoreja e posseex la potencia racional, adoncs sent la mia anima tota desendressada e tota vana e tota malauta. ✠ 9. *Ah Jhesu Christ Sènyer!* Pus per lo vostre tocament eren sanats e mundats tots los malautes que vos tocávets ni qui vos tocaven, lo vostre sotsmès el vostre forfet, qui es molt malaut e molt greument en sa anima, ab la anima, *Sènyer,* vos toca, remembrant e cogitant e amant e confiant, per tal que vos la sanets e la mundets de sos greus peccats e de ses grans colpes.

10. *Senyor amat, Senyor loat, Senyor volgut per tots los pobles!* Lo cors del home, *Sènyer,* molt més es sensible de sa malautía com es malaute, que no es sensible de sa sanitat com es sa. ✠ 11. Com sia cosa natural al cors que deja més sentir sa malautía que sa sanitat, per so, *Sènyer,* es significat son defalliment e sa viltat. On, com la anima sia segons sa natura aytant aparellada a sentir sa sanitat com

sa malautía, e sa malautía com sa sanitat, per assò es significat que la anima es de mellor natura e de pus acabada quel cors. ✠ 12. Per so, *Sènyer,* com lo cors es pus sensible de malautía que de sanitat, e com lo cors sensenyorex de la anima, per assò sesdevé que los homens peccadors an major pesar de la malautía corporal que de la malautía espiritual, e an major plaer de la sanitat corporal que de la sanitat espiritual.

13. A vos, *Sènyer Deus,* sia donada tota gloria e tota loor e tot honrament: car lo cors menjuría adoncs com comensa a enmalautir e no men dona sentiment ni conexensa; e com es malaute, adoncs ell me dona sensibilitat de sa malautía: e la anima, *Sènyer,* fa dassò tot lo contrari; car com la anima comensa a enmalautir, sempre me remort la consciencia; e com ha longament perseverat en lo peccat, ella maorba los ulls de la consciencia, per tal que no sia sensible de sa malautía. ✠ 14. A vos me clam, *Sènyer,* del cors, qui es subtancia sensible visible, e amagam sa malautía, la qual sengenra es congría en mon ventre; e a vos me lou de la mia anima, quim demostra em manifesta sa malautía, jassía que sia substancia espiritual invesible. ✠ 15. *Ah Sènyer!* Tan malhaurat es lome qui ha sa anima malauta per la malautía de son cors o qui ha son cors malaute per la malautía de la anima; e tan benahuyrat es qui ha son cors malaute per la sanitat de la anima, o qui ha son cors san per tal que la anima sia sana.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots amat e honrat per tots los pobles!* Totes les vegades que jo senta mon cors esser en sanitat e ma anima esser en malautía de peccat, se cové que jo sia sensible de temor e desperansa; car pe la temor seré remembrant de la vostra justicia, e per lesperansa seré remembrant de la vostra misericordia: e per assò, *Sènyer,* on més jo remembraré vostra justicia e vostra misericordia, pus fort será la occasio com la mia anima guaresca de sa greu malautía. ✠ 17. *Ah Sènyer amorós!* Totes les

vegades que jo sent la mia anima sana e mundada de peccat e sent lo meu cors malaute, sent, *Sènyer,* en ma anima remembrar los dons e les gracies que vos me avets fetes e les errades els defalliments que jo he fets contra vos. On, totes les ores quel meu cors es sensible de malautía e la mia anima de sanitat, es lo vostre servidor sensible, que reeb dons e gracies de son senyor e de son salvador. ✠ 18. A vos, *Sènyer Deus,* sia feta honor e loor per lo vostre servidor; car totes les ores e les saons que es sensible de sanitat corporal e spiritual, deu conèxer que sa sanitat ve de la vostra gracia: e tota hora que es sensible de malautía corporal e spiritual, deu saber que li ve de part son defalliment e sa colpa.

19. *Reclamat Senyor per totes gents, amat sobre totes amors!* Los homens rics molt son més vegades malautes per sobreriquèes, que no son los homens pobres per sobrepobrèes; car més vegades enmalautex hom per massa menjar que per poc menjar; e més vegades ensanex hom per poc menjar que per massa menjar. Doncs, segons assò, molt més val a sanitat pobrea que riquea. ✠ 20. *Humil Senyor!* Les demés vegades mesdevé que com sent mon cors san e delitós, que la mia anima sent malauta e encolpada; e com sent la mia anima sana e mundada, lo meu cors sent malaute. On, com més vala la sanitat de la anima que cella del cors, molt més val, *Sènyer,* que hom sia desijós de malautía corporal que de sanitat. ✠ 21. On pus lo cors del home es sensible de sanitat, pus fort es, *Sènyer,* lome ignorant del acabament e de la benahuyransa de la anima; e on pus fort es lo cors del home sensible de malautía, pus fort es conexent home de la viltat daquest mon, e més la menysprea, e més ha en memoria com la anima pusca pervenir a son conpliment e a son acabament.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots compliment de mos desigs e acabament de mes amors!* Com lome sia, *Sènyer,* molt pus aparellat a fer males obres com es san que no com es

malaute, molt me do gran maravella que les gents amen tant sanitat sobre enfermetat; car molt pus prop es lome a fer fallimens com es san, que no es com es malaute. ✻ 23. ¿Que val, *Sènyer,* sanitat corporal, pus la malautía li es tan prop? ni que nou al home si son cors es malaute, pus la sanitat li vingua ni li sia prop? En veritat vos dic que sol no so deuría hom tenir a res, sentir sanitat o malautía corporal. ✻ 24. A gran maravella veg, *Sènyer,* que los homens amen sanitat e cerquen malautía tant com poden. On, ¿quels val la sanitat ni que lur nou la malautía? car tot dia veem que los homens qui serán molt sans e molt delitoses e qui serán en la mellor edat que esser poden, aquells, *Sènyer,* veem murir e enmalautir; e los homens vells veem que viuen e ensanexen de lurs malautíes.

25. *Sènyer Deus qui demostrats lo vostre poder en totes quantes coses vos volets!* Com lo meu cors sia subjet a sanitat e a malautía, tot dia sent sanitat e malautía anar e venir en mon cors; e com ve la sanitat, la malautía sen va; e com la malautía ve, la sanitat sen va: e enaxí, *Sènyer,* lo meu cors no está en als nit e dia, mas de esser subject a sanitat e a malautía. ✻ 26. Al cors malaute, *Sènyer,* més li val que sia prop lo mege corporal que lo metge espiritual. On, com la mia anima sia malauta e no aja altre metge sino vos, qui al meu cors avets posats tants de metges de prop, clamvos mercè, *Sènyer,* que no us lunyets de la mia anima, per tal que la mia anima pusca esser salva e munda per vos e en vos. ✻ 27. La mia anima, *Sènyer,* es malauta e nafrada per los .vij. peccats mortals que tota la an nafrada e ensutzada e encolpada e desordonada: e la mia anima es malauta per so car es estada desobedient a vos e a los deu manaments. E dons, *Sènyer,* com la mia anima sia malauta, vos qui sots son metge, placiaus que no us lunyets della.

28. *Ah sancta resplandor, ah gloriosa lugor, ah dousor sobre totes dousors!* ¡Quant veuré, *Sènyer,* aquells dies que

seré sensible en mon cors de malautía, e en ma anima[1] de sanitat, per sobrevetlar e per sobredejunar e per sobre plorar e per sobrecogitar e per molt amar e per molt adorar! ✠ 29. *Ah Senyor dous e piadós!* E quant será aquell dia que lo vostre servidor se sintrá ligar ses mans, e sintrá son cors tormentar e morir per amor de son senyor e de son salvador! Car si tant es, *Sènyer,* que vos li vullats fer gracia de aytal sentiment e daytal malautía corporal, adons porá ben dir que la sua anima será en subirana sanitat e en membransa de la vostra santa pietat. ✠ 30. Enaxí com lome qui es molt malaute e molt nafrat e es prés de la mort, e tramet al metge molt yvassosament e molt cuytosa; enaxí lo vostre esclau el vostre home tramet la sua memoria e la sua cogitacio e la sua esperansa e la sua amor a vos, *Sènyer,* que acorregats a la sua anima, quis morrá en peccat, si en breu no ha ajuda de son Senyor Deus.

¶ Cap. 133. *Com hom es sensible de repòs e de treballs.*

OH *Deus amorós, en totes noblèes noble, en tots honraments honrat!* A vos sia feta reverencia e honor, qui avets home unit e ajustat de dues substancies: la una es substancia corporal e laltra substancia espiritual. On, com lome ha sentiment de repòs o treball corporal, adons sent per alcunes coses quis covenen es contrariejen ab la substancia corporal: e com lome ha sentiment espiritual en repòs o en treball, adons sent per alcun coveniment o descoveniment que es fet en la subs-

1. B, e en sua anima.

tancia espiritual. ✥ 2. *Piadós Senyor!* Enaxí com lo cors del home es sensible de treballs e dafanys e dujament, com se mou sovint yvassosament sens cessament; enaxí la anima del home es sensible de treball e dafany, com se mou sovín a cogitar e a ymaginar e a remembrar les coses greus e dures dentendre e dapercebre. ✥ 3. *Honrat Senyor!* Enaxí com lo cors es sensible de repòs e de remey com se suava de son moviment e está en pau e segur com es ujat de moure; enaxí la anima com ublida sos remembramens e ses cogitacions e sos pensaments, adoncs ella es reposable de sos greus treballs, en los quals era per trop cogitar e per trop perpensar.

4. *Creador del cel e de la terra e de tot quant es!* Lo cors del home ha treball e afany, per so car sent fam e set e calt e fret, e per so car sent feriment e naframent. On, la anima del home, *Sènyer,* sent treball e afany per altra manera, so es per enveja e per mala volentat e per ignorancia e per dupte e per paor e per suspita. ✥ 5. *Covinent Senyor!* Enaxí com lo cors humá es sensible de repòs per sadollament e per dormir e per jaer en blans draps e per atemprament de les quatre qualitats; enaxí la anima racional es reposable per entendre les coses en que duptava e per amar les coses que desamava e per saber les coses que ignorava e per confiar en les coses de ques temía. ✥ 6. A vos, *Sènyer Deus,* sia loor e gloria; car enaxí com lo cors del home sent repòs per lordonament el conveniment dels elemens dels quals es compost, enaxí sent treballs per lo desordonament daquells com en ell se desordonen; e enaxí com la anima racional es sensible de repòs e de remey entellectual com les sues potencies son ordonades, enaxí es sensible de treballs e dafanys entellectuals com les sues potencies se desordonen.

7. *Sènyer ver Deus qui sots ordonador e factor e benfactor de totes coses!* Los greus treballs e les grans penes que lo cors sent en est mon, aquells signifiquen a hom les

grans penes els grans treballs que hom sent en los inferns: e les benenances els remeys els plaers que hom sent en est mon, son significans les grans glories e les grans benehuyranses que son en paradís. ✠ 8. *Ah Sènyer!* per tan poca doccasio es lome en est mon sensible de repòs o de treball. On, com la occasio sia molt gran per la qual hom será en paradís sensible de repòs e en infern de treball, nom digats, *Sènyer,* pus que en est segle poca de occasio hic dona gran repòs o gran treball, quanta será la gloria o la pena qui será sentida en laltre segle, per la gran occasio que hom aurá de sentir gloria o pena. ✠ 9. *Misericordiós Senyor!* Per un treball o per una pena que los homens sostenguen ni senten en est mon per amor de vos, me par quen sostenen en senten .c. per amor daltre. On, assòm sembla de les majors oradures del mon, que hom senta més de afany per aquelles coses que no poden donar remey als peccadós en infern, e que hom no vulla de sà en est mon sostenir treballs per amor de vos, qui podets dar en paradís sentiment de gloria perdurable.

10. *Misericordiós Senyor sobre totes misericordies, poderós sobre totes forces!* Tota la major pena que hom pusca sentir en sa anima, es duptament de fe; e tot lo major remey que hom pot sentir en sa anima, es certeficament de fe: car tant, es, *Sènyer,* cosa cara fe, que major treball dona e major remey que nulla altra cosa que hom pusca sentir en est mon. ✠ 11. Tot lo major treball e la major pena que lo cors del home pusca sentir, *Sènyer,* es la angoxa de la mort, com la anima el cors se departexen. On, enaxí com lo departiment del cors e de la anima es al cors occasio de major pena,[1] enaxí la major pena que la anima peccadora pot sentir al punt de la mort, es com se partex del cors e va en foc perdurable. ✠ 12. *Liberal Senyor!* Enaxí com lo cors del home malaute sent gran remey e gran re-

1. M, *occassio majoris pœnæ quam possit sentire in hoc mundo.*

pòs com es guarit e aleujat de sa malautía, enaxí la anima que es temptada e es escandalizada sent gran remey e gran plaer com la temptacio es passada, e ha vensut lo diable e sa sensualitat, e no ses volguda enclinar a peccat.

13. *Perdonable Senyor, aondós en tots bens!* A vos, *Sènyer,* sia coneguda sanctitat e virtut, qui avets benahuyrats tots aquells e aquelles qui son sensibles en est mon per amor de vos treballs e afanys, e qui tota la benenansa el plaer que senten, tota la senten per amor de vos e a honrament de vos. ⁜ 14. Los treballs e les penes que hom sent, *Sènyer,* en laltre segle, no es null home qui les pogués comtar ni aesmar; car aquestes penes e aquests treballs que hom sent en est mon, tots van mescladament ab sentiment de plaers e ab benenances: enperò tantes son les penes, que hom no les pot comtar. Doncs ¿com puríen esser comtades en laltre segle, en lo qual hom les sintrá sens null remey e null plaer? ⁜ 15. Tant son en est segle ensemps los treballs el reposament que hom hic sent, que on més de remey e més de repòs hom hic vol haver, e més hic sent hom de treballs e dafanys. E per assò, *Sènyer,* lo vostre servidor on més vol reposar sa anima en vos, e lo cors es més sensible de penes e dafanys: e com més lo meu cors vol esser sensible de penes e dafanys de les benenances temporals, la mia anima més es sensible dafanys e de treballs.

16. *Ah Sènyer ver Deus, qui mortificats e vivificats qui us volets e salvats o dampnats qui us volets!* Enaxí com hom es en treball e en afany dia e nit per poolls e per puces e per cimolls e per mosques, enaxí, *Sènyer,* los .v. senys corporals donen a hom treball e afanys dia e nit a aquells qui nols donen so que ells requeren ni demanen. ⁜ 17. Com lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer Deus,* sia en gran treball e en gran afany dia e nit per les coses sensuals que sos senys corporals demanen e requeren, placiaus, *Sènyer,* que vos li donets tanta de pau en

sos senys espirituals, que ells li donen remey ab los treballs que sostenen en ses sensualitats. ✠ 18. *Misericordiós Senyor!* Enaxí com lome qui es molt treballat e molt malmenat, e fug aytant com pot a sos greus treballs e acostas a pau e a reposament aytant com pot; enaxí, *Sènyer,* per contrari, el vostre esclau el vostre benvolent fug als remeys e als reposamens que ses sensualitats li requeren e li demanen, e acostas e empregonas a esser sensible a los treballs e als afanys que los benehuirats soferen en est mon, per tal que sien loadors de la vostra virtut e demostradós de la eternal salut.

19. *Oh Rey de gloria, qui guardats e salvats e sostenits tot quant es e tot so qui de vos es!* Lo vostre home el vostre sotsmès cuydava atrobar remey e benenansa en les riquèes e en los honramens daquest mon; e enaxí com ell cuydava atrobar benenansa, enaxí per contrari atrobava malenansa: e assò sesdevenía, *Sènyer,* per so car la sua anima no encercava en lo representament de la santa creu les greus dolors de les quals fos vos sensible al dia de la mort. ✠ 20. De les greus dolors e dels grans afanys dels quals son sensible, daquells, *Sènyer,* no puc atrobar repòs ni remey, dentro que gir la mia anima a conèxer les grans noblèes e les grans virtuts qui son en vos, e les grans mesquinèes els grans defallimens qui son en est mon. On adoncs, *Sènyer,* es la mia anima asuavada e reposada en la vostra bonea e en los menyspreamens daquest mon. ✠ 21. Lo vostre sotsmès, *Sènyer,* se sent molt culpable, per so car ha meses molts homens e moltes fembres en grans treballs e en greus afanys, per tal que ell pogués esser reposable de sos grans treballs. On, per assò me sent digne de esser sensible de dolors perdurables e de penes infinides.

22. *Senyor sant sobre tota santetat, Senyor honrat sobre tot honrament!* A vos, *Sènyer,* sia tota gloria e tota benediccio; car lo vostre servidor leva ses mans e sos ulls plorosos

en vés lo cel, e demana gracia a son Senyor Deu que li do amor vertadera en son cor per tal que no sia sensible dels treballs temporals, los quals son aleujats per abundancia damor. ✠ 23. Beneita[1] sia, *Sènyer,* la vostra granea e la vostra sanctetat; car lo meu cors dona significat de sí metex que es vil cosa e mesquina, en so que poca de cosa li dona treball e poca de cosa li dona remey. Mas la mia anima, aquella dona significat de sí metexa que es en pus nobla disposicio e en major noblea creada quel cors, en so que nulla cosa no la pot reposar si no la vostra bonea, ni nulla cosa no li pot donar treball dementre que sia contemplant en lo vostre honrament. ✠ 24. Molt me do gran maravella, *Sènyer,* dels homens mundans, com son tan amadors dels remeys corporals ni com an tant en oy los treballs sensuals: car pensar poden que con serán exits de un treball, sempre ne caurán[2] en altre, per so car tot lo mon está en treballs e en afanys; per que null home qui sia amador del mon, no pot fogir a treballs ni a dolors.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui benahuyrats qui us volets e qui dats gracia e benediccio a tots aquells qui en vos se confíen!* Com vos ajats per amor de nosaltres sostengudes moltes penes e moltes dolors e molts treballs, gran raó ha, *Sènyer,* lo vostre poble que per la vostra amor sia sensible de moltes dolors e de molts treballs, per tal que pusca donar laor de la vostra santa trinitat e de la vostra santa encarnacio. ✠ 26. Loat e beneit[3] siats vos, *Sènyer Deus,* qui al vostre servidor e al vostre amador[4] donats treballs e afanys per amor e per devocio de donar gloria e laor de son salvador. On, pus axí son aquests treballs plens de amor e de dousor, lo vostre servidor vos prega, *Sènyer,* que tots los temps de sa vida ne sia bastat a honor de son creador. ✠ 27. *Perdonable Senyor!* Enaxí com lome es be-

1. B, Benehuyrada.—2. B, ne serán.—3. B, Loat e benehuyrat.—4. B, e al vostre sotsmès.

nahuyrat qui sent molt treball corporal e sent en son cor paciencia, enaxí es benahuyrat tot home qui es sensible de remei e de repòs espiritual, e sent que sa anima dona gracies e laors a son Senyor Deus.

28. *Desijat Senyor sobre tots desigs, amat sobre totes amors!* Enaxí con la vostra gran justicia mes occasio de gran treball, enaxí, *Sènyer,* la vostra dousa misericordia mes occasio de gran remei: car adons com la vostra justicia me dona treball, per la paor quem fa aver de mos greus peccats, adoncs la vostra misericordia maleuja mos treballs, per raó de la dousa esperansa quem fa aver en la vostra dousa pietat. ✱ 29. Loat e beneyt siats vos, *Sènyer;* car enaxí con los asuavamens els remeis quim venen de la esperansa que pos en la vostra sancta misericordia son a be de la mia anima, enaxí los treballs els afanys quim venen de part la paor que he de la vostra beneyta justicia son a be e a profit de la mia anima. ✱ 30. *Vertuós Senyor!* Enaxí com home es en est mon sensible de treballs e de reposamens mescladament e accidentalment, enaxí, *Sènyer,* será en lautre seggle lo contrari: car aquells qui serán en infern, null temps no serán sensibles de benenances ni de remeys; e aquells qui serán en parays, nulls temps no serán sensibles de negunes penes ni de neguns treballs, per so car serán gloriejats en la presencia de lur Senyor Deus.

¶ Cap. 134. *Com home es sensible de plaer o de pesar.*

Divinal *Senyor, ple de dousor e de misericordia e de gloria!* Enaxí com lo cors del home es sensible de bon saber e de plaer per raó de les coses qui son de son linatge e de sa natura, enaxí la anima del home ha dousor e plaer per les coses qui son de son linage e de sa natura. On, per assò, *Sènyer,* lome a vegades sent plaer per les coses corporals e sensuals, e a vegades per les coses espirituals et intellectuals. ✠ 2. *Honrat Senyor ple de mercè!* Con la anima del home sia de molt pus nobla natura quel cors, per assò, *Sènyer,* son molt pus nobles e mellors los plaers que la anima sent, que no son los plaers nils bons sabers dels quals lo cors es sensible. On, aytant con son mellors los plaers de la anima que del cors, aytant deuríen esser més amats e més desijats que cells del cors. ✠ 3. On, beneyt siats vos, *Sènyer;* car enaxí com lo cors e la anima del home han plaer per les coses qui son de lur natura, enaxí han sentiment de desplaer per les coses qui contrasten a lur natura: e aitant con son mellors e majors los plaers de la anima que los plaers del cors, aitant son majors e pijors los pesars de la anima que cells del cors.

4. *Ah Sènyer Deus, qui sots esperansa e benediccio de tots los pobles!* Con lo cors del home reeba generacio e corrupcio, per assò, *Sènyer,* tota hora es vivificat més per sentir plaers que per sentir pesars, e tota hora es més mortificat per sentir pesars que per sentir plaers. On, en semblant manera se esdevé de la anima, jassía que no sia corrompable; car per plaers es en millor disposicio que no

es per pesars. ✠ 5. En so, *Sènyer,* que lo cors e la anima del home no son senblans en natura, per assò sesdevé que lo cors totes les vegades ques sensible de agreujaments e de pesars, tota hora es mortificat e turmentat per aquells pesars. Mas de la anima, *Sènyer,* no es enaxí; car tota hora que es trista no es mortificada, ans hi ha tristors e desplaers qui la vivifiquen e la munden de ses greus culpes. ✠ 6. Con la anima del home sia, *Sènyer,* vivificada contemplant en la vostra bonea, e com la tristor nils desplaers que ha de sos peccats no la corrompen ni la delesquen, enans la vivifiquen, per assò es demostrat[1] que la anima del home no es corrompable ni de natura destruable.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots gran sobre totes granèes e qui avets saviea sobre totes savièes!* En tots los plaers que hom sent corporalment, son significats defalliments; e en tots los plaers que hom sent en sa anima per contemplacio de vostra gran bonea, en tots son, *Sènyer,* significats e demostrats acabaments. ✠ 8. *Ah Sènyer!* Com los plaers corporals donen significacio de defalliment e los plaers de la anima donen significat dacabament, benahuyrats son, *Sènyer,* los sants religiosos qui van ensercant con les lurs animes sien per contemplacio sensibles de plaers espirituals e lur cors sia sensible de affliccions sensuals. ✠ 9. Com jo, mesquí, no sia home dorde ni home religiós e sia home seglar e sia occupat e enpatxat en les coses temporals, molt son, *Sènyer,* desijós com pogués sentir los benahuyrats plaers quels homens sants religioses senten, per so com menysprèen les coses temporals e contemplen en les espirituals benahuirances.[2]

10. *Ah Senyor conegut en totes bonèes! ah Senyor amat sobre totes amors!* Enaxí con los sants homens religioses an tot lo major plaer en oyr glories e laors de vostra gran

1. B, es significat e demostrat.—2. B, benenances.

bonea, enaxí tot lo major pesar que ells an, el major desplaer, es, *Sènyer,* com oen mal dir de vos,[1] e com hom atriboex a vos so qui en vos no es, e no conex lo be qui es en vos e ve de vos.[2] ✠ 11. Los sants homens, *Sènyer,* aquells son pus sensibles de grans plaers o de grans pesars que neguns dels altres homens; car aitant com son de pus santa vida, aitant es major lo plaer ol pesar que senten. ✠ 12. Aitant con hom es pus obligat e pus acostat a vos a amar e a honrar e a servir, aitant, *Sènyer,* ha major occasio que aja plaer en les bones obres que fa per la vostra amor. E aitant con son grans los enbargaments quel enbarguen a vos a amar e a servir, aitant es, *Sènyer,* gran la occasio que ha en aver desplaer e pesar daquelles coses quel enbarguen en vos honrar e beneyr.

13. *Honrat Senyor, al qual tots los pobles de les terres fan reverencia e honor!* Enaxí com los homens han occasio que ajen moviment de plaer en lo temps de pascor, com veen les flors els arbres verts e fullats, e oen los ocells qui canten per los boscatges els ribatges, enaxí, *Sènyer,* e molt més encara, an occasio que senten pesar e desplaer con remembren ni conexen los falliments que an fets contra vos. ✠ 14. *Amorós Senyor!* Molt major plaer sent la anima con contempla en la vostra bonea segons la manera daquest libre, que no ha con hom es ligent o parlant les paraules daquest libre; car lo liger el parlar son sensualitats qui embarguen los plaers de la anima, los quals hom sent en la anima con ymagena e cogita e remembra les paraules que avía lestes e oydes. ✠ 15. Com les intellectuitats sien pus nobles que les sensualitats, per assò, *Sènyer,* aquells qui en les intellectuitats son contemplants en vos, pus sensibles son de dousor e de plaer e de bon saber que aquells qui en vos contemplen sensualment, parlant o oent; car més sacosta la anima a vos per cogitar e per ymagenar e

1. B, dir mal de vos.—2. B, lo be qui ve de vos ni es en vos.

per remembrar e per amar, que per les paraules que lome parla o que ou.

16. *Senyor sant sobre tota sanctetat, Senyor gloriós sobre totes glories!* Enaxí com la ruina qui sen porta les cases, e no roman delles sino los fonaments tan solament, enaxí, *Sènyer,* los grans plaers els grans delits que jo he sentits sà enrere, anats sen son e ja més no tornarán; e no mes romás dells nulla altra cosa, mas los fonaments tan solament, los quals fonaments son culpes e peccats e torts. ✠ 17. Sobre aquests fonaments quim son romases dels plaers que he aúts, edific e bastesc, *Sènyer,* casa de plor e de contriccio e de paor e de satisfaccio, per tal quels fonamens se pervertesquen e salteregen en vertuts e en amors e en misericordia e en perdons. ✠ 18. Tots aquells e aquelles qui enserquen en est mon los plaers els bons sabers, per un plaer que atroben, *Sènyer,* atroben .c. pesars. Mas aquells e aquelles qui volen sentir plaer e dousor en contemplar en la vostra auta noblea e bonea, per un pesar quils en esdevengua, los ne esdevenen .c. plaers. E doncs, foll es tot home e tota fembra qui de nulla autra cosa vol sentir dousor ni plaer, si no de vostra honrada bonea.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui donats*[1] *totes coses! oh vos, Senyor, qui sots fort sobre totes forces!* Com se esdevé, que jo son sensible de gran pesar o de gran tristor, sempre que gir la mia anima a contenplar en vos, encontinent, *Sènyer,* me sent tot ple e cubert de dousor e de plaer;[2] e con la mia anima vos oblida e us innora e remenbra altres coses, encontinent sent la mia anima trista e torbada e plena de pesars e de temptacions. ✠ 20. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e laor, qui dels grans plaers quel vostre servidor ha aúts sà enrere, li fets aver pesars e tristors[3] tota hora quels remembra ne cogit en la viltat daquells. E beneyt

1. B, qui ordonats.—2. B, tot plen de dousor e cubert de plaer.—3. plans e tristors.

siats vos, *Sènyer,* car la tristor el pesar que jo sent dels fallliments que he fets, aquells pesars salterejen en molts grans plaers, en so quem sent penident de mos mortals fafalliments. ✠ 21. Aquells e aquelles, *Sènyer,* son en via de benediccio, qui senten plaer e bon saber con veen fer bones obres e qui senten pesar com veen fer males obres; e aquells e aquelles qui an plaer e bon saber con veen fer males obres e an pesar com les veen fer bones,[1] aquells e aquelles poden conèxer que son en via e en carrera de malediccio.

22. *Sènyer Deus qui donats gracia e benediccio als vostres benvolents!* Beneyts son tots aquells e aquelles qui senten aytan gran plaer de les coses ab que vos los turmentats els punits en est mon, com fan de les coses ab que vos los satisfets els donats els abundats; car molt major mèrit lur es, *Sènyer,* aver plaer com vos prenets so quels avets donat que no es aver plaer de les coses quels donats. ✠ 23. Qui volía, *Sènyer,* comptar lo temps en lo qual home es sensible de plaer e lo temps en lo qual home es sensible de pesar, poc sería amada aquesta present vida, e poc sería duptada la mort, e poc seríen preades totes les coses qui donen a home plaer de les vanitats mundanes. ✠ 24. Qui bes remembrava en los plaers e en los pesars daquest mon, tants son los pesars, que poc prearía los plaers; car poc valen, *Sènyer,* plaers qui sien entre tants pesars e qui tan leugerament passen.

25. *Vertader Senyor qui salvats e defenets de tots mals tots aquells qui us volets!* Natural cosa es que malautía aporta pesar e desplaer e tristor, e sanitat aporta plaer e alegre e dousor. Mas jo, *Sènyer,* vull anar per contraria natura; car tota hora quel meu cors sia malaute ni turmentat per sa culpa, tota hora vull aver pagament e plaer de la vostra dreturera sentencia. ✠ 26. Con lo cors es malaute,

1. A, B, e an plaer com les veen fer males.

Sènyer, la anima ha occassio que senta plaer e bon saber, per so con lo cors pert lo poder e la forsa per la qual fa enclinar la anima a malautía con es sa. E per assò, enaxí con lo cors ha plaer en la malautía de la anima, enaxí, *Sènyer,* la anima deu aver plaer en la malautía del cors. ✠ 27. Molt home veg, *Sènyer,* que ha més perdut e menys ha cabat que jo no he, e veg que sent més de plaer e de pagament que jo no fas. ¿On ve, doncs, *Sènyer,* en mi que jo son pus agreujat e pus despagat que aquells qui més perden e an perdut[1] que mi?

28. *Creador Senyor, benfactor nostre!* De la mia vista sensual me ve moviment e occasio que jo senta tristor e desplaer totes les vegades que los meus ulls vegen la vostra ymage en la crou estar, com ymage trista e com ymage qui dona senyal de mort e de greus treballs. Mas com la mia vista intellectual ymagena la gloria en la qual es la vostra sancta humanitat, adoncs he, *Sènyer,* gran plaer e gran bon saber en la mia anima, tota hora que veg la vostra gloriosa humanitat, remembrant e cogitant e amant. ✠ 29. *Ah Sènyer!* E tan douces plaers e tan amorós sentiment es aquell que la bonahuyrada anima sent, contemplant de la vostra bonea e de la vostra sancta deitat; e tan amargós e tan angoxós sentiment es, *Sènyer,* aquell que sent de la vostra greu passio e de les grans amargors que vos sostengués en la crou per nosaltres peccadors! ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre benvolent, *Sènyer Deus,* vos adora e us prega e us clama mercè, que vos li donets gracia e benediccio, que ell no sia sensible de pesar ni de tristicia, del qual son sensibles los homens qui amen les riquèes temporals e an ira e desplaer com perden aquelles. Enans vos clam mercè, *Sènyer,* que us placia que tots los sentiments meus els meus plaers sien a donar laor e gloria e honor de mon Senyor Deu.

1. B, e més han perdut.

¶ CAP. 135. *Com home es sensible de diligencia e de perea.*

AH *Deus poderós, quins apellats a la celestial gloria!* Com lo cors humá e la anima racional no sien, *Sènyer,* semblans en natura, per assò sesdevé que los homens son pererosos o diligents, seguons la disposicio del cors o de la anima: car si la anima es dona del cors, será lome diligent en la natura de la potencia racional; e si lo cors es senyorejant lanima, será lome diligent[1] seguent la natura de la potencia sensitiva. ✠ 2. On, si tant ses que lome sia poderós en la potencia racional e que sia diligent en la potencia sensitiva, adoncs es lome en via de peccat e en carrera de perdicio; car la potencia racional e la potencia sensitiva tracten més daquestes coses temporals que de les espirituals. ✠ 3. *Ah Sènyer!* E tan culpable e tan forfet vos es lo vostre servidor el vostre sotsmès; car quax en tot lo temps de la mia vida son estat negligent a procurar la salut de la mia anima, e son estat molt diligent en cercar los delits els plaers corporals.

4. *Sènyer ver Deus, qui vivificats e enamorats los coratges de tots aquells qui en vos se confíen nis reclamen!* Tots aquells e aquelles qui son diligents e fervents en fer bones obres, van, *Sènyer,* per lo primer moviment. ✠ 5. E tots aquells e aquelles qui son diligents en fer males obres e pereroses en fer be, vansen, *Sènyer,* per lo segon moviment; car bona diligencia[2] més es acostada en natura de esser que de privacio, e perea més sacosta a no esser que a esser. ✠ 6. Com nos vejam en est mon los demés homens

1. A, será diligent.—2. M, *quia diligentia in bono.*

esser diligents en fer males obres e esser pereroses en fer be, per assò podem conèxer, *Sènyer,* quels homens son més qui van per lo segon moviment que aquells qui van per lo primer; e per assò es demostrat que més son los homens mals quels bons; car tots aquells qui van per lo primer moviment son bons, e tots aquells qui van per lo segon moviment son mals.

7. *Ah Sènyer Deus, qui alegrats e consolats tots aquells qui en vos se reclamen!* Tots aquells, *Sènyer,* qui van per lo segon moviment, pot hom conèxer en lur diligencia o en lur perea; car en les coses qui son vanes e de poc profit les veu hom esser diligents,[1] e en les coses qui son bones e profitoses e qui son a home necessaries, en aquelles los veu[2] hom negligents. ✱ 8. Aquells quis senten diligents en les coses profitoses e qui son a gloria e a laor de vos, aquells, *Sènyer,* son bonahuirats, car aquells van per lo primer moviment e amen totes les coses qui deuen esser e esquiven totes les coses qui no son dignes de esser. ✱ 9. *Ah Sènyer!* E tan mala diligencia es aquella que hom ha de menjar bones viandes e de boure nobles vins[3] e de vestir nobles draps e daver vans delits; e tan beneita diligencia es aquella que hom ha de fer almoyna e de fer dejunis e vigilies e romeríes e de estar en oracio e en penitencia!

10. *Ordenable Senyor sobre tots ordenaments, poderós sobre totes forces!* Enaxí con amor es, *Sènyer,* pus prop a diligencia que a perea, enaxí los homens guaanyen o perden les demés vegades més per diligencia que per perea. ✱ 11. On, per assò, *Sènyer,* pot hom sentir en sí metex que diligencia es de lynatge de vida e perea es de lynatge de mort. ✱ 12. Car diligencia engenra amor e aporta guaany com es en be, e per amor e per fer bones obres ve vida perdurable; e per negligencia sengendra desgrat

1. B, los veurá hom diligens esser.—2. B, los veurá.—3. B, bons vins.

e males obres, e per privament damor e de bones obres sengendra mort perdurable.

13. *Ah Sènyer ver Deus qui avets recreat luman lynatge ab escampament de sanc preciosa e de lagremes misericordioses!* Los demés homens daquest mon veg que son diligents en les coses on ha[1] defalliments, e son pererosos en les coses on ha acabaments. On, com defalliment sia prop de mort e luny de vida, e acabament sia prop de vida e luny de mort, molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser que hom ha més de diligencia en les coses on ha defalliments que en les coses on ha acabaments. ✠ 14. Per so, *Sènyer,* con los homens son més diligents en les coses qui venen de defalliment que en les coses qui venen dacabament, per assò son los homens pus diligents en guardarse de fam e de set e de calt e de fret e de malautía e de pobrea e de les altres coses qui venen de defalliment, que no son a esser diligents en vos a amar e a loar e a remembrar e a preguar e en les altres coses qui venen dacabament. ✠ 15. Aquesta major diligencia que los homens an, *Sènyer,* de les coses qui venen de defalliment que daquelles qui venen dacabament, tota es esdevenguda de peccat e de culpa e de desordenament; car enaxí com diligencia segons ordenacio es prop a acabament e luny a defalliment, enaxí per desordonacio diligencia se lunya dacabament e acostas a defalliment.

16. *Sènyer Deus, en lo qual se confíen mes forces e en lo qual multipliquen mes amors!* Enaxí con lome enfrú e glot va a la taula molt diligent e sen leva molt pererosament, enaxí sà enrere jo molt pererosament anava a la esgleya e molt diligentment men ixía e men venía. ✠ 17. *Humil Senyor ple de mercè!* Enaxí com lome pererós quis gita en son lit molt pererosament e con sen leva, sen leva pererosament, enaxí per lo contrari, *Sènyer,* vos diligentment

1. B, on an.

pujàs en la creu pendre mort, e con fos mort, diligent[1] devallàs als inferns per tal quen traguéssets los sants profetes els sants homens qui tant vos avíen desijat. ✠ 18. Lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer Deus,* vos fa gracies e mercès con lavets tret de perea e de negligencia e lavets mès en esta honrada obra de *Contemplacio,* en la qual ha, *Sènyer,* diligencia per tal que us ador corporalment e espiritual[2] per longuea de temps despès en contemplacio.[3]

19. *Ah Senyor acabat en vertuts e en noblèes e en tots honraments!* Los homens qui son pererosos a comensar les obres qui li son necessaries, ¿com pot esser que no saesmen que con les aurán acabades, que tot lafany quen aurán aút será passat, e que nols calrá tornar en aquell afany? ✠ 20. Con los homens, *Sènyer,* volen comensar alcuns grans fets e alcunes grans obres, molt major perea senten en lo comensar, que no fan con comensen alcuns fets o alcunes obres qui no son grans e son leugeres a acabar. ✠ 21. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car per aquest sentiment aital que los homens senten a aver major perea de comensar les coses grans que les poques, per assò es significat al enteniment humá que les obres grans no son tan eguals en natura a home com les coses poques. On, dassò s entén que totes les obres grans e nobles pertanyen a vos qui sots gran e noble, e les coses poques pertanyen a home, qui es mesquina cosa e poca.

22. *Gloriós Senyor ple de totes glories, amorós ple de totes amors!* Con lo meu cors sia, *Sènyer,* pererós de fer dejunis e de dir oracions e de fer bones obres e de tractar con pervenga a la mort per amor de vos, si la mia anima era be dòna del cors, aquella faría lo meu cors esser dili-

1. B, molt diligentment.—2. A, per corporal e espiritual.—3. M, *in quo habet diligentiam, ut te oret corporaliter et spiritualiter per diuturnitatem temporis expensi in Contemplatione:* B, en la qual ha, Sènyer, tanta de diligencia, que nulla re nol en pot partir si no ujament corporal e speritual per llonguea de temps despès en contemplacio.

gent[1] en affliccions e en oracions e en obres per les quals lo cors pogués[2] dar lagremes a sos ulls e pogués[3] escampar la sanc per amor de loar vostres laors e vostres noblèes. ✠ 23. Con lo meu cors sia per natura, *Sènyer,* pererós en fer bones obres, e per vostra gracia la anima ha al cors mortificada sa natura e sa sensualitat, raó es que nulla negligencia no sia atrobada en mi, e que tot sia cubert e ple de diligencia e damor, per esser loador de vos e de la vostra sancta passio. ✠ 24. Totes les vegades que jo auré moviment a esser negligent ni pererós a fer bones obres, clamvos mercè, *Sènyer,* que vos me fassats remembrar en la breu vida daquest mon e en les mies culpes e en lo perdurable temps qui es en laltre seggle; car per aitals remembraments e per aitals cogitacions esdevenen los homens diligents en fer bones obres.

25. *Conegut Senyor sobre totes senyoríes!* Enaxí, *Sènyer,* con home pererós se comensa a estenilar e comensa a badallar es comensa a escusar[4] con hom li mana alcuna cosa fer;[5] enaxí con la mia anima mana al cors que fassa alcuna cosa fructuosa, sempre se comensa a estenilar e sempre comensa a badallar e sempre se comensa a escusar. ✠ 26. En axí com bestia dura e pererosa ha mester, *Sènyer,* esperons o agulló ab que hom la punya per tal que vaja tost, enaxí sent lo meu cors pererós punyir tot dia ab agulló damor, lo qual fa cuitar mon cors nit e dia com pusca esser vostre servidor e vostre benvolent. ✠ 27. *Liberal Senyor!* Aitan gran com es la amor ab que mavets enamorat, aitan gran cové esser ma diligencia en vos a servir; e aitan gran con es lo poder que mavets donat de fer bones obres, aitan gran deu esser ma diligencia en fer bones obres. On, pus la amor el poder deuríen esser en gran quantitat, prec

1. B, la mia anima, qui es dòna del cors, aquella fa esser lo meu cors diligent en afliccions e en oracions...—2. B, pusca.—3. A, B, e pusca.—4. M, *incipit oscitare et se excusare.*—5. B, com hom li mana que fassa alcuna cosa.

vos, *Sènyer,* que ma diligencia de vos a amar e servir e honrar sia de gran quantitat.

28. *Vertuós Senyor, don totes vertuts e tots bens prenen acabament e forces!* Molts son los homens qui son negligents en comensar bones obres, per so car innoren la fi daquelles e lo be qui sen seguiría. On, si ells apercebíen al comemsament lo be que seguiría, ja no seríen negligents a comensar aquelles. On, con comensament do demostracio les demés vegades de la fi de la obra, per assò, *Sènyer,* es bo que hom comens tota hora obres que sien bones; car mills pot hom veer la fi comensant que no comensant aquelles. ✱ 29. Com jo, *Sènyer,* aja tant de temps perdut e con no sapia si poré posseir gens del temps esdevenidor, molt me do gran maravella de mi metex, com puc esser tan pererós en lo temps present, ni on es anada diligencia, ni con ses tant lunyada de mi. ✱ 30. Tot home qui sia, *Sènyer,* pererós ni negligent de fer bones obres e vulla esser diligent en vos servir, guart en la creu e remembre com los jueus vos aucieren e la vostra natura humana molt diligentment muría per complir los manaments e la volentat de la vostra sancta gloriosa deitat.

¶ Cap. 136. *Com home es sensible de desigs e de enyoraments.*

Deus *gloriós sobre totes glories, amorós sobre totes amors!* Natural cosa e raonable sembla, *Sènyer,* que tot home qui sia sensible de fretura e de defalliment, que sia desijós e que aja enyorament de les coses on es abundancia e acabament. ✱ 2. On, con vos, *Sènyer,* creàs home sens tot defalliment, e home sia accidentalment caút en defalliment per peccat e per culpa, jo

qui son home ple de defalliment, menyor en est seggle mesquí e la mia anima desija esser en la vostra gloria qui es son acabament. ✠ 3. *Desijat Senyor!* Enaxí con null home no ha natura ne proprietat que pus es exit de defalliment, que hi desig tornar e ques enyor con no y es, enaxí tots los homens qui son en defalliment, naturalment lur anima senyoreja[1] e desija com pogués venir[2] a assò qui es son compliment e son acabament.

4. *Senyor reclamat en les nostres cuites en en les nostres necessitats!* Si lome senyora com no veu so que molt ama e ha gran desig de son bon amic con ha lonc temps que no lha vist, doncs ¡quant més deg jo aver enyorament de vos, *Sènyer,* e quant més vos deg desijar, con sia cosa que anc los meus ulls corporals no us ajen vist! ✠ 5. Enaxí con lome estrany qui está enfre sos enemics senyora e ha desig de tornar enfre sos amics, enaxí, *Sènyer,* la mia anima qui está en est mon, lo qual es son enemic, senyora molt fortment e desija con fos enfre sos amics en gloria. ✠ 6. Com la mia anima sia molt desijosa de esser ab son senyor e ab son creador e ab son salvador, molt desija atrobar les carreres e les vies com pogués pervenir a assò que tant desija e ama. On, pus que ella, *Sènyer,* es molt desijosa de esser ab vos, placiaus que vos li mostrets les vies e les dresseres per les quals pusca anar e pervenir a vos.

7. *Senyor amat, Senyor volgut, Senyor honrat!* Benahuirats son aquells qui en est mon senten desigs e enyoraments con sien en gloria ab los angels e ab los sants de parays e en presencia de vostra sancta deytat e de vostra sancta humanitat. ✠ 8. Aquells e aquelles, *Sènyer,* son malahuirats e malahuirades qui an desig e bon saber de esser enfre lurs enemics e lurs mals volents, los quals son les riquèes daquest mon els vans delits dels quals los homens

1. B, sen anyora.—2. B, pervenir.

peccadors son molt desijosos de tenir e daver e posseyr. ✠ 9. *Ah Sènyer!* E tan bon desijar fa les coses qui son tals e tan bones que con hom les ha no son a hom noables ni no suja ni senfastija hom delles; e aquells desigs son mals con hom es desijós de les coses que son a hom noables, de les quals es hom sempre ujat e enfastijat e sadoll.

10. *Ah franc Senyor ple de mercè, esperansa e confort de tots nosaltres peccadors!* Null home, *Sènyer,* qui sia en estranya terra, pus vos pusca servir e amar en aquella, gran fullía fa si senyora de sos amics ni de sos parens ni de sa terra; car a tot home qui be sia enamorat de vos basta lo loc e la terra qual que sia, pus aja abundament damor e de remembransa de la vostra bonea e de la vostra sancta passio. ✠ 11. ¿Que val, *Sènyer,* al home o a la fembra qui son en estranya terra si an desig de lurs parents ni de lurs amics ne si senyoren com no son ab ells? car tot aquell desig e aquell enyorament que ells senten, tot lo innoren lurs parens e lurs amics, en so que nol saben. Mas aquell enyorament e aquell desig es bo lo qual hom ha de esser ab vos; car tots los desigs els enyoraments que hom nha, *Sènyer,* tots los sabets vos e tots los prenets en grat e en plaer. ✠ 12. *Amorós Senyor!* Enaxí con lome vensut e sobrat per sos mortals enemics ha desig com fos en loc con pogués esser ajudat e acorregut per sos amics; enaxí, *Sènyer,* lo vostre servidor el vostre benvolent, lo qual es vensut per lo mon e per lo demoni, ha gran enyorament e gran desig con no es acorregut e defès de sos enemics qui tot dia lo tempten el treballen el enganen.

13. *Remembrat Senyor en nostres cuites e en nostres necessitats!* Beneyt siats vos e tot quant de vos es; car molt son, *Sènyer,* desijós com pogués esser bastat de lagremes e de plors e de sospirs e damors e de penediments de mos greus peccats; e com tant se tarden e no venen, son molt desijós que venguessen. ✠ 14. Tots jorns está, *Sènyer,* la mia anima desijosa de lealtat e de paciencia e de veritat

e de egualtat e de saviea e de conexensa e de les altres vertuts; car gran paor ha que les vertuts no tarden massa de venir en mi[1] e que mos enemics nos cuyten massa de destruyr mí. ☙ 15. Lo vostre home el vostre sotsmès está, *Sènyer,* molt desijós com per la vostra amor agués molts dafanys e molts de treballs, sostenent fam e set e calt e fret e pobrea e estranyedat e menyspreament e turments e mort; car aquestes son les carreres per les quals vos passàs e per les quals molt benahuirat mártir es pervengut a gloria qui per null temps no aurá fi.

16. A la vostra misericordiosa misericordia e a la vostra sancta pietat fa, *Sènyer,* lo vostre servidor grans laors e grans gracies; car lo vostre acabament e la vostra vertut man enamorat de servir vos e de esser ab vos en gloria. E car vos sots pus digne de esser servit e loat que si jo era gloriejat, per assò cové que los meus desigs sien majors en servir vos e en donar laors de vos, que en desijar la mia salvacio. ☙ 17. Los homens qui senten grans enyoraments per gran amor que an en lur cor, aquells, *Sènyer,* an desig e enyorament ordonat si desijen loar vos e honrar vos sobre totes altres coses; mas si de nulla autra cosa an desig ni enyorament, no pot esser lur desig ordenat ne bo. ☙ 18. Totes les vegades, *Sènyer,* que lo meu enteniment cau en dupte e no aperceb veritat, sempre sent enyorament e desig de fe e de vera creensa; e con estag en les plasses e no og parlar de vos, sempre menyor com no oyg les vostres laors els bells dits qui son dits[2] de vos; e com son per amor de vos avilat e reprès e mon cor se vol moure a fellonía, sempre desig aver abstinencia e paciencia e membransa de la vostra passio.

19. *Ah Senyor amat, ah Senyor honrat, ah Senyor plen de vertut!* Grans desigs e grans enyoraments aporten hom a languiment per sobreamor e per sobrecogitar e remem-

1. La frase siguent falta en el cod. A.—2. A, qui son bendits de vos.

brar; e on majors e pus loncs son los desigs, pus greus son los languiments. On, con los meus desigs sien tan loncs e ajen tant durat, e jo, *Sènyer,* sia tan luny del acabament de mos desigs e sia tan prop de mos enemics, gran paor he que mes amors pusquen aver cumpliment de so que tant desijen ni an desijat. ⁂ 20. Emperò, *Sènyer,* tots aquells e aquelles son benahuirats e benahuirades qui per forsa damor e de desijar languexen e moren per la vostra amor; car a la mort son acabats e cumplits tots los desigs, si be hom no pervé s aquelles obres per les quals mor desijant per la vostra amor.[1] ⁂ 21. Tant salongua lo dia, *Sènyer,* que jo prena martire per la vostra amor en mig del poble, confessant la sancta fe crestiana, que tot me sent languir e murir de desig e de enyorament com no son a aquell dia, e que sia en mig del poble turmentat axí con leó o altra bestia salvatge qui es environada de cassadors aucients e devorants aquella.

22. *Gloriós Senyor ple de totes glories, gran sobre totes granèes!* Tant mavets enamorat e agraciat, que estar me fets[2] enfre desig de mort e paor de mort; e enaxí desijant la mort e avent paor de mort, jo languesc e desijant e tement: la mort, *Sènyer,* desig per tant que loant vos murís; de la mort he paor on hom mor per malautía o per les vanitats del mon o per altres coses; car no vulría a tan vil mort murir. ⁂ 23. Amor me fa, *Sènyer,* esser desirós com vivís longament en ermitatge, en est libre contemplant en la vostra bonea e en la viltat daquest mon: mas, car jo no son digne de viure longament ni en tan gran benenansa con aquella sería, e com jo son obligat e sotsmès per abundancia de desig a donar laor de vos a aquells qui us desamen e us menysprèen per fretura de loadors, per assò, *Sènyer,* cové que jo percás la mia mort com la pusca aver en breu, per tal que sia vist que vos avets loadors qui per

1. M, *ad illa opera quorum desiderio moriuntur pro tuo amore.*—
2. B, que dia e nit stag.

paor de mort loar no us dupten.[1] ⁂ 24. Enaxí, *Sènyer*, com linfantó grapona per so car es desijós danar,[2] enaxí lo vostre servidor se cuita aitant com pot per abundancia de desig, ab poc de saber e ab poca de saviea, com pusca venir a les vies e a les carreres les quals loncs temps ha tant desijades con pogués anar per elles.

25. *Sènyer ver Deus qui donats dons gloriosos e perdonats culpes e torts!* Nulla cosa on temps caia no es digna que molt sia desijada: car les coses passades no les cové desijar, pus que hom no les pot recobrar; ni les coses presents no fan a desijar,[3] pus que son presents; ni les coses esdevenidores no fan molt a desijar, car no sab hom si les porá aver o no. On, com vos tan solament, *Sènyer*, sots aquell on temps no cau, vos tan solament sots aquella cosa qui deu esser molt amada e sobre totes coses desijada. ⁂ 26. *Ah Sènyer!* E tants desigs he aúts vans e inprofitables, los quals desigs me languíen em turmentaven sens null profit que nom fayen; per que daquí en avant no propós a desijar ni a voler ni a amar neguna cosa on mos desigs sien perduts e mos treballs e mos languiments no sien profitoses. ⁂ 27. Mercè vos clam, *Sènyer*, con a senyor misericordiós que vos sots, que vos me donets gracia que jo no sia desijós dels malvats desigs que tan loncs temps he desijats; car desigs son qui menen hom a perdurables turments. On, vos prec, *Sènyer*, que tota hora que jo sia remembrant ni desijant les vanitats que tant he desijades, que vos les me fassats aver en ublit em fassats remembrar en la vostra bonea e en la vostra vertut, per tal que mon cor desig vos e sia benvolent vostre.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui regnats sobre totes forces!* Con lo meu cors es sensible de fam o de set o de calt o de fret o dalcuna pena, sempre la mia anima se mou a desijar

1. B, loar vos no dupten.—2. A, desijós danar tot: B, desijós daver tot: M, *sicut infantulus repit per hoc, quòd desideret ire.*—3. B, no son de desijar.

la occasio per que mon cors no fos sensible de pena. On, con lo meu cors sia enemic de la mia anima, e vos siats, *Sènyer,* acabament e compliment della, ¿con es tan gran folla que pel desig del cors sensual oblida a desijar e a voler vos e so qui de vos es? ✠ 29. Com jo, *Sènyer,* conega en mi molts senyals per los quals son digne de mort perdurable, molt sent la mia anima desijosa com en mi veés e sabés senyals per los quals jo fos anant a la perdurable gloria. ✠ 30. En aquell dia e aquella ora, *Sènyer,* que jo amant e desijant vos, seré plorós penident de mos greus peccats, e tendré los ulls e les mans envés lo cel e mos jonolls en terra, e en ma boca serán laors de la vostra sancta trinitat e unitat e de la vostra beneita humanitat, adoncs conexeré jo que vos me apellarets a la vostra sancta gloria, per tal que perdurablament sia reposable en la presencia de la vostra excellent essencia divina.

¶ CAP. 137. *Com hom es sensible dardiment e de volpellea.*

AH *Deus franc sobre tota franquea! ah Senyor gran sobre totes granèes!* A vos, *Sènyer,* sia donada tota laor e tota gloria; car con lome ha ardiment e audacia en lo primer moviment e vol destruir e vensre la cosa qui va per lo segon moviment, adoncs deu lome esser molt ardit e molt coratjós per so car punya contra les coses qui no son dignes de esser en esser. ✠ 2. Enaxí *Sènyer,* con es bona cosa aver ardiment en lo primer moviment, enaxí es molt bona cosa que hom sia volpell[1] en lo segon moviment ab entencio que hom no pusca perdre les

1. M, *ita est bonum eum habere pussillanimitatem.*

coses qui per gracia van per lo primer moviment. ✠ 3. Per lardiment e per la coratgía que hom ha, *Sènyer,* en lo primer moviment, vens hom e destrúu les coses vils e culpables, les quals van per lo segon moviment; e per la paor el volpellatge que hom ha en lo primer moviment, guarda hom de perir les coses virtuoses e nobles. On, seguons assò se covè, *Sènyer,* que hom sia ardit e paorós en lo primer moviment, segons ques covè.

4. *Ah vertuós Rey de tots reys, savi Senyor en totes savièes!* Los homens qui son ardits per lo segon moviment, aquells, *Sènyer,* son homens qui an ardiment e coratgía en destruir aquelles coses qui son dignes de esser, e volen adur en esser aquelles coses qui no an dignitat de esser en esser. ✠ 5. E aquells homens qui son en lo segon moviment volpells, aquells, *Sènyer,* an paor e volpellatge de adur en obra e en fet les coses qui son dignes de esser feites, e de destruir celles qui lur son contraries. ✠ 6. On, con lardiment que hom ha ol volpellatge en lo seguon moviment sia cosa viciosa, maleyts son, *Sènyer,* aquells e aquelles qui en lo seguon moviment an ardiment ni volpellatge; car tot lardiment o la paor que an es a dampnacio de lurs cors e de lurs animes.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui gloriejats los gloriosos*[1] *e perdonats a tots aquells qui en la vostra dousa misericordia se confien!* Qui vol esser ardit ne coratjós vasall adoncs com se combat per son senyor, am, *Sènyer,* son senyor ab la primera entencio; car si ab la segona entencio ama son senyor, ja en la batalla no porá esser ardit ni coratjós, ans será volpell e vensut per paor. ✠ 8. Lo rey ol príncep qui vol que sos vasalls sien ardits e coratjosos en la batalla, fassaho, *Sènyer,* en guisa que ell los am ab la primera entencio; car si ho fa, los cavallers els vasalls amarán ell ab la primera entencio, e axí seránne pus ardits; mas si lo rey

1. M, *qui glorificas beatos.*

ol príncep ama sos cavallers ab la segona entencio, los cavallers ols vasalls lamarán ab la segona, e axí no serán ardits ni coratjosos, ans serán volpells e paorosos, per lo qual volpellatge aurán lo pijor de la batalla. ✠ 9. *Amorós Senyor!* La primera entencio es fonament damor e de vertut e de saviea e de certea e dardiment e de tot be; e per assò qui be vol esser amat e mantengut per son poble,[1] esforsse que son poble lam per la primera entencio; car con es amat par la segona entencio, son poble no pot aver coratgía ni ardiment ni certea ne saviea en la batalla, per so car la segona entencio es fonament de volpellatge e de innorancia e de flaquea, qui son les pijors coses que hom pusca aver en la batalla.

10. *Sènyer ver Deus qui recreàs lo vostre poble sostinent passio humana en la crou!* Aquells homens son ardits e coratjosos qui saventuren es meten en los locs els fets perillosos, e qui fan so que fan ab entencio de vensre e de sobrar lurs enemics,[2] e qui an més en memoria de vensre que de esser vensuts ni sobrats. ✠ 11. On, con home, *Sènyer,* sia cosa frévol e mesquina en natura, per assò es la sua ymagenativa pus prop a volpellea que a ardiment; car ardiment no sacosta tant a defalliment com fa volpellatge. On, quis vol ajudar de sa mesquinea e de sa frevoltat, constrenga sa ymaginacio que no ymagén tan sovín les coses qui aporten hom a esser vensut e sobrat, com les coses per les quals hom es vensedor e sobrer a sos enemics. ✠ 12. Con los homens sien pus ardits e pus coratjosos en la batalla com son de major quantitat e com son mills guarnits, per assò, *Sènyer,* qui vol esser en la batalla ben coratjós e ben ardit, guarnescas de moltes vertuts; car les mellors armes que hom pusca aver e celles on hom esdevé pus ardit, es amor e lealtat e veritat e dretura e confiament de la vostra ajuda e de la vostra benediccio;

1. M, *et ideo princeps, qui vult amari et manuteneri à suo populo.*— 2. M, *cum intentione vincendi et superandi suos inimicos.*

car ab aitals armes vens hom e sobra sos enemics e sos malvolens.

13. *Oh Sènyer Deus qui salvats e beneficiats tots aquells ni aquelles qui en plaer ni en grat vos venen!* Ardiment e volpellatge mes semblant que venga de part lo cors e de part la anima; car, los uns homens son ardits per forsa corporal, los altres son volpells per defalliment de forsa corporal; e los uns homens son ardits per coratgía e los altres son volpells per defalliment de coratgía. ✠ 14. Los homens qui son, *Sènyer,* ardits per raó de forsa corporal, son aquells qui son forts en persona e qui son be armats e qui son de major quantitat que lurs enemics; e aquells qui an ardiment espiritual son aquells qui an abundancia de certea e de saviea e qui an conexensa de veritat. ✠ 15. Com vos siats poderós e abundós de donar forsa corporal e espiritual a tots aquells quis combaten e disputen es contrasten ab los infeels per la vostra amor, molt deuen, *Sènyer,* esser ardits en les vostres forces e en les vostres ajudes aquells qui per la sancta fe se combaten; e aquells qui no son ardits en les vostres vertuts, molt son malahuirats con an volpellatge, pus que per la vostra amor se combaten es contrasten ab los enemics de la sancta fe cristiana; car null hom qui per vos se combat no deu esser volpell en nulla manera.

16. *Piadós Senyor ple de dousor e de pietat e damor!* Molt major occasio ha lome vensut que sia volpell, quel home vensedor. On, com jo mesquí sia vensut e sobrat per tants vicis e per tants peccats, ¿don ve a mi, *Sènyer,* que jo sia ardit, ni on es la volpellea que jo deuría aver per raó de mos mortals falliments? ✠ 17. Los homens qui son, *Sènyer,* en catiu, molt major ardiment senten a exir de catíu que no fan lo dia que caen en catiuatge; car aquell dia que fugen a catiuatge asajen tals coses e tan perilloses que ja no les asajaríen si en catiu no eren. On, com jo sia cativat en peccat e en culpa, ¿com pot esser de mi que no he

ardiment com isca de catiu? Parme, *Sènyer,* que jo so daquells folls qui no volen aventurar les coses de poc profit per tal que pusquen posseyr les coses molt profitoses. ¶ 18. Los homens qui son ardits e aventurats, moltes de vegades lur esdevé que tota lur vida ve a un punt o a una hora. On, com jo, *Sènyer,* aja tants dardiments aúts en fer obres de peccats, nom digats quantes de vegades es estat lo meu esser en un punt e en un moment de dampnacio a foc perdurable.

19. *Vertader Senyor, savi en totes coses, dreturer jutge!* Benahuirats son aquells qui an ardiment e coratgía en fer bones obres totes les vegades qui son remembrans de la vostra dousa misericordia; e aquells son maleyts qui no son volpells de fer males obres tota hora que son membrants de la vostra justicia. On, com jo, *Sènyer,* tan poc aja aúda en memoria la vostra misericordia e la vostra justicia, nom sé si la mia fi será per misericordia en benediccio o per justicia en malediccio. ¶ 20. *Amorós Senyor!* Aquells homens son ardits qui loen son bon senyor davant sos enemics, e aquells homens son ardits qui reprenen los falliments els vicis davant aquells quils fan. Doncs jo, *Sènyer,* son volpell, car no he aút ardiment que us age loat davant aquells qui son enemics de veritat, negadors de la vostra trinitat e de la vostra encarnacio, e volpell so com no he represes aquells qui fan lurs falliments en lur presencia, enans deya mal dells secretament e amagada, en absencia. ¶ 21. Los homens quis combaten en la batalla e veen que lur senyor es mort en la batalla, si volen morir per tal que pusquen venjar e honrar son senyor, aquells pot hom dir que son ardits combatedors; mas si fujen con veen que lur senyor es mort, aquells pot hom dir que son volpells. On, com vos, *Sènyer,* siats mort en la batalla per amor del vostre poble, molts son aquells qui son fuits e qui fugen a la batalla, e amen més viure que murir per honrar vos en la batalla de la mort, la qual mort dona vida perdurable.

22. *Ah Sènyer Deus, qui volets e amats totes les coses avents endressament e ordonament!* Enaxí com lo mellor ardiment que hom pusca aver es qui vol murir defenent veritat e raó e dretura, enaxí, *Sènyer*, tot lo pijor ardiment que hom pusca aver es qui mor per sobreardiment feent tort e injuria, contrastant a veritat. ✱ 23. Tot lo mellor ardiment que hom pot aver ni sentir es, *Sènyer*, con hom es ardit e enagat per forsa damor; e tot lo pijor ardiment que hom pot aver ni sentir es con hom es ardit per forsa de ira e de fellonía: e so per que ardiment qui ve damor es lo mellor ardiment, es per so car amor sacompanya ab raó e ab saviea e ab certea; e so per que ardiment irós e de mala valentat es lo pijor ardiment, sí es per so com ira sacompanya ab fullía e ab oradura e ab innorancia. ✱ 24. *Ah Sènyer!* E tants son los homens qui son ardits e coratjosos en guaanyar diners e en aver vana gloria e en ajustar delits, e tan pocs son aquells qui son ardits en donar laor de la vostra sancta trinitat e de la vostra piadosa humanitat denant los infeels; e tants son, *Sènyer*, los homens qui son ardits dauciure e de forsar los homens pobres e mesquins, e tan pocs son los homens qui sien ardits contrals homens rics apoderats.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui enamorats la mia pensa de plaents desigs e de novelles amors!* Enaxí com lome qui beu lo vi fort al entrament de la batalla, per tal quen sia pus ardit e pus escalfat de combatre, per tal que no ymagén tots los perills quis poden esdevenir en la batalla; enaxí, *Sènyer*, aquell qui es vostre servidor e vostre sotsmès, enans ques combata per vos, cové que sia enbegut e escalfat damor, per tal quen sia pus ardit e pus enagat.[1] ✱ 26. Molt home veg pus ardit enans que sia en la batalla, e tal cosa proposa fer e defendre en la batalla que con es en la batalla nos sent ardiment que la fassa. On, jom tem,

1. M, *ut sit animosior et ferventior.*

Sènyer, de mi metex que jo no sia daquells, e que sia ara pus ardit que adoncs con seré en la batalla de la mort per amor de vos. ✠ 27. Emperò, *Sènyer,* jom confíu en la vostra dousa misericordia e pos tota hora esperansa en ella, e he fe que pus vos me fets ara gracia quem donats desig e propòsit de murir per la vostra amor, quem donets la mort que desig, e que adoncs en aquell dia com me combatré per donar laor de vos, que adoncs me donets lardiment e la coratjía que aram donats; car molt mills sería digne de reebre do de gracia adoncs que ara.

28. *Amador Senyor, esperansa e confort de tots feels crestians!* Enaxí com lo combatedor flac se confía e senaga més en la forsa de sos companyons que en la sua, enaxí jo, *Sènyer,* qui son flac e mesquí, prenc més dardiment e de coratgía confiant en la vostra ajuda e en la vostra forsa que en la mia. ✠ 29. Molt home oyg gaubar,[1] *Sènyer,* que si venia a assò que hom lo volgués auciure per amor de vos, que sería molt ardit a pendre mort per amor de vos; emperò jols veg volpells a percassar com sien mártirs per amor de vos. On, ¿com nos pensen, *Sènyer,* que enaxí con an perea e volpellatge de tractar com pusquen venir a martire, que enaxí la auríen si en loc ni en cas ne veníen que hom los volgués auciure? ✠ 30. Volpellea e paor de mort fa callar veritat denant los creents falsetat e error. On, com la major veritat qui esser pusca sia, *Sènyer,* vostra gloriosa essencia esser en trinitat de pesones e en unitat de essencia, e com la major veritat qui sia es que divina natura[2] es unida ab la natura humana, ¿on es adoncs aquest ardiment e aquesta audacia qui deuría esser enfre nos, e no va a avant, e nons fa confessar e atorgar e preicar en presencia dels infeels la vostra sancta trinitat e la vostra gloriosa encarnacio, la qual encarnacio no dona nulla alteracio a la vostra gloriosa deitat?

1. M, *multos homines audio dicere.*—2. B, es que la vostra divinal essencia.

¶ CAP. 138. *Com hom es sensible de vergonya.*

OH *Deus misericordiós, poderós!* A vos, *Sènyer,* sia gloria per tots temps e honor; car los homens qui senten vergonya en la potencia racional, aquells an bona vergonya, per so car la vergonya que senten va per lo primer moviment; mas los homens qui senten vergonya en la potencia sensitiva, aquells an vergonya vana e vergonya qui re no profita, per so car la vergonya que senten va per lo segon moviment. ✠ 2. Totes les vegades, *Sènyer,* que los homens usen malament e desordonada dels senys corporals e dels senys espirituals, deuen esser sensibles de vergonya; car totes coses on ha defalliments ni desordenaments deuen adur vergonya. ✠ 3. Mas car quax tuit som desordonats en nostres sensualitats e en nostres intellectuitats, per assò, *Sènyer,* no avem vergonya daquelles coses on la deuríem aver e avem vergonya daquelles coses que no la deuríem aver.

4. *Benahuirat Senyor on es tota gracia e tota benediccio!* Con pas per los logars on he peccat e remembre los falliments els peccats que he fets en aquells logars, adoncs, *Sènyer,* son sensible de gran vergonya, la qual vergonya jo no sentía adoncs con los defalliments faya; car si ho feés, ja los falliments no feera. ✠ 5. Con lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* está davant lo vostre gloriós altar contemplant en la figura de la creu, e la creu li representa la greu passio e la angoxosa mort que vos sostengués per amor del humanal lynatge, adoncs, *Sènyer,* sent tot mon cor e mos ulls plens de vergonya, per raó dels grans falliments que he fets contra vos qui tan dolorosament me recreàs en la sanc-

ta creu. ✠ 6. Con sesdevé a les vegades que jo son cavalcant en ma cavalcadura e son be sadoll, e veg anar denant mi los homens pobres qui son núus e morts de fam, adoncs, *Sènyer,* auría gran raó lo vostre servidor que fos vergonyós con no ha pietat dels pobres e con tan poca part lur fa dels bens que vos li avets comanats.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui gloriejats e beneficiats los sants de parays en perdurables glories!* Con jo so en mon alberc ab ma muller e ab mos infants e ab ma companya, e jo veg honrar e servir mi, adoncs, *Sènyer,* son vergonyós con son fets a mi honraments dels quals jo no son digne, per so com so el pus culpable el pus injuriós hom de tota ma casa. ✠ 8. Naturalment e segons rahó, *Sènyer,* tot home qui no sia digne de esser honrat, deuría sentir vergonya tota hora que hom lonre daquells honraments que no li pertanyen.[1] Mas, car jo son hom desordonat e desnaturat de tots bons nudriments e de totes bones custumes, per assò sesdevé que con les gents me fan honraments los quals a mi no covenen, que no son sensible de la vergonya on deuría esser sensible. ✠ 9. Enaxí, *Sènyer,* com jo deuría esser vergonyós totes les vegades que no he vergonya con hom monra daquells honraments que jo no meresc, enaxí mes vijarès[2] que deuríen esser vergonyosos tots aquells quim honren més que a mi no tany; car aitant vergonyós deu hom esser[3] de honrar lome més que no si cové, com de esser honrat més que no li pertany.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui endressats e endoctrinats tots aquells qui en vos posen sa bona esperansa!* Moltes de vegades me esdevé que sent vergonya per so car hom nom honra e per so con hom mescarnex e mavila em menysprea. On, si jo, *Sènyer,* remembrava ne cogitava en les mies colpes ni en les mies viltats ni en lo pobre loc don son vengut, ja no auría vergonya daquelles coses on deuría

1. B, que no li pertanyen ne li covenen.—2. M, *ita mihi videtur.*—
3. B, deu esser hom.

esser vergonyós per so car nhe vergonya. ✠ 11. Moltes de vegades me esdevé, *Sènyer,* que jo so vergonyós de confessar mos greus peccats. On, si jo cogitava ni pensava[1] que aquell home del qual jo he vergonya que li diga mos peccats, pot esser aitan peccador home com jo, ja no auría tan gran vergonya de confessar mos peccats. Emperò molt pus vergonyós deu hom esser con hom sestá per vergonya de confessar los peccats, que no con hom confessa sos peccats ni ses culpes. ✠ 12. Si los homens, *Sènyer,* an vergonya de confessar lurs peccats per tal car no volríen que fossen sabuts, molt major vergonya deuríen aver de fer los peccats; car vergonya de peccats pus prop se deuría acostar a la obra dels peccats que a la confessio dels peccats; e assò es per so car per la obra sengenren los peccats, e per la confessio se delexen.

13. *Sènyer ver Deus, qui sots molt digne e molt covinent desser loat e amat e temut per tots los pobles!* Moltes de vegades mesdevé que son vergonyós de so on no cap vergonya; car con faré o diré alcuna errada o alcuna peguea, aurén vergonya, quax que jo sia tal e tan savi que no pusca errar ni fallir. On, com jo sia, *Sènyer,* nesci e tot ple de defalliments, ¿on ve assò que jo he vergonya si fas ne dic peguèes ni defalliments?[2] ✠ 14. Si era cosa que fer se degués, molt major vergonya deuría hom, *Sènyer,* aver de fer aveniments que de fer errades ni falliments; car pus prop es dom natura de fallir que natura davenir, per so car home es més en defalliment per colpa que en acabament per bones obres. ✠ 15. Con lome qui es frévol e de poca forsa vens e apodera lome forts, ha, *Sènyer,* lome forts occasio que sia vergonyós; mas si lome frévol es vensut e apoderat, no mes semblant que naja occasio quen deja esser vergonyós. On, con home sia atan bona cosa e tan nobla, molt deu esser vergonyós con peccat, qui es tan vil

1. B, ni perpensava.—2. B, ¿on ve assò que jo he vergonya si fas o dic pegueas ni fallimens, pus que jo son tot en peguea e en defalliment?

cosa e tan poca e tan mesquina, lo vens e lenderroca el desvía de la perdurable gloria.

16. *Ah Senyor poderós, gloriós, amorós, abundós en tots bens!* Com vos ajats avertuat[1] e ennobleyt home per moltes de gracies que li avets fetes sobre tots los animals,[2] per assò, *Sènyer,* deuría tot home con fa falliment sentir vergonya del falliment que fa; car falliment no ha acostament ni natura ab noblea ni ab bonea, enans es del lynatge e de la natura de frevoltat e de mesquinea. On, per assò tot home deuría sentir vergonya tota hora que fassa contra so que raó ni natura no li requer. ✠ 17. En lo temps passat sà enrere, *Sènyer,* con jo peccava per raó de ma frevoltat e de ma mesquinea, jo avía vergonya de los falliments que faya; mas, con peccava contra la bonea e la vertut[3] que vos mavets donada, jo no era vergonyós. On, per assò, *Sènyer,* jo conec que les mies vergonyes son estades desordenades; car per aquelles coses era vergonyós on no cabía vergonya, e daquelles coses on devía esser vergonyós jo no sentía gens de vergonya. ✠ 18. De huy més en avant prepòs a esser vergonyós per contraries vergonyes daquelles que he aúdes sà enrere; car si jo fas falliments ni torts per raó de ma viltat e de ma mesquinea, no mobliga ma frévol natura que sia vergonyós en fer les coses qui pertanyen a ma frévol mesquinea; mas, si jo fas, *Sènyer,* falliments ni torts, lonrament ni la noblea ni la vertut e la gracia que vos mavets donada, en quant son de especia humana, mobliguen que jo sia vergonyós tota hora que fassa coses qui sien contraries als honraments e a les gracies e a les vertuts que vos mavets donades.

19. *Eternal Senyor, savi sobre totes savièes, forts sobre totes forces!* Los homens e les fembres an vergonya de mostrar los locs sutzes los quals son sots lurs faldes;[4] mas no senten vergonya con fan les orrèes e les luxuries en

1. B, envertuyt.—2. B, sobre tots los altres animals.—3. B, e contra la vertut.—4. A, faules.

aquells locs. On, assò es, *Sènyer,* gran maravella; car falliment es occasio que do sentiment de vergonya, e falliment está pus prop en fer orrèes e en fer luxuries que no fa en mostrar los locs on les orrèes e les luxuries se fan: doncs molt pus vergonyosos deuríen esser los homens e les fembres de fer luxuria, que no de mostrar lurs vergonyes. ✠ 20. Con lo vostre forfet el vostre colpable, *Sènyer,* aja aúda major vergonya dels homens e de les fembres que de vos, e con ell sia molt pus fortment culpable a vos e aja més peccat contra vos que contra nulla autra cosa, molt me maravell[1] com pot aver de nulla re tan gran vergonya con de vos, pus que a vos es pus culpable. ✠ 21. Tot vasall deu esser pus vergonyós com fa falliment e errada e falcía contra son bon senyor qui li fa molt de be, que no com fa falliment e falcía contra altre home qui sia son par e qui no li age fet null be. On, con vos, *Sènyer,* siats senyor tan noble e tan honrat e qui tanta de gracia fets a nosaltres, ¿con pot esser que nosaltres avem menys de vergonya con erram contra vos, que no avem con erram los uns contrals altres?

22. *Ah Senyor gran sobre totes granèes!* A vos sia donada laor e honor; car raó parría, *Sènyer,* que hom agués major vergonya de dir mentides que de dir veritat, e que hom agués major vergonya de tolre als pobres que de donar, e que hom agués major vergonya de vestir vestiments ergullosos que los vestiments qui signifiquen humilitat. Mas, car los homens son los demés anants e passants per vies desordenades e sens tota raó, per assò, *Sènyer,* an vergonya de so on no deuríen aver vergonya con nan vergonya. ✠ 23. Los homens rics son vergonyosos con veen lurs parens pobres ne mesquins; mas vos, *Sènyer,* qui sots abundós en totes riquèes e en tots honraments, anc no agués vergonya con estávets en est mon entre vostres parents

1. B, molt me do gran maravella.

pobres. E los homens rics an vergonya en la esgleya que siguen entre los homens pobres; mas anc vos, *Sènyer*, no fos vergonyós con hom vos penjá enfre los ladres. ✠ 24. Molts homens son qui son vergonyosos dels falliments quels altres fan, e dels falliments que ells fan no an nulla vergonya; e molt hom, *Sènyer*, ha vergonya con hom li demana dons descovinents e contra tota raó, e aquells quils dons demanen no an nulla vergonya; e molt hom ha vergonya con hom li dona dons grans e mellors e majors que a ell no tanyen, e molt hom no ha vergonya con hom li dona los dons que a ell no pertanyen.

25. *Graciós Senyor, amorós, ple de gracia e damor!* Con hom es en la batalla e veu son senyor mort, deuría hom aver vergonya de fúger; mas dassò fa hom, *Sènyer*, tot lo contrari; car con es fuit a la batalla e ha lexat son senyor mort, hom ha vergonya de les gents, adoncs con la vergonya re no profita; e con la vergonya profitaría si hom la avía en lo camp con comensa a fogir, adoncs non vol hom aver vergonya. ✠ 26. Molt home, *Sènyer*, sent vergonya con hom li fa retret dels plaers e de les amors que li ha fetes. On, com la vostra figura nos fa retret en la crou de la greu mort e dels greus treballs que sostengués per amor de nosaltres, ¿com pot esser que daquest retret tan dolorós nosaltres no som vergonyosos? ✠ 27. Molt home, *Sènyer*, ha vergonya con sacosta a home religiós e a hom savi e a home qui sia bon crestiá, e no ha vergonya con sacosta ni sacompanya ab home vanagloriós e peccador e ple de tots vicis. On, com los homens savis els homens religiosos sien les arches els graners on está lo tresor de saviea e de bonea, e com los homens ergulloses vanagloriosos viciosos, sien les arches els graners on está innorancia e desconexensa e defalliment, ¿com pot null hom esser vergonyós de esser en paría de bons homens, ni com no ha vergonya totes les vegades que sia en companyía de mals homens?

28. *Dreturer Senyor, vertuós, liberal en tots bens!* Tot hom fa, *Sènyer,* gran saviea, qui fa nudrir e créxer son infant[1] en paor e en vergonya; car sis nodrex e si crex ab temor e ab vergonya, naturar sha a esser temerós e vergonyós daquelles coses en les quals deu sentir temor e vergonya. ✻ 29. Con vos, *Sènyer,* no agués vergonya de esser venut e despullat e assotat e aontat e mort per amor de nosaltres, ¿qual es aquell o aquella qui ha vergonya de loar vos ni de honrar vos ni de sostenir negun treball per amor de vos? ✻ 30. Si l vasall, *Sènyer,* era vergonyós de loar son mal senyor, no men donaría neguna maravella; mas con vos siats senyor tan noble e tan honrat e tan bo, que nulla bonea ni null acabament ni null honrament ni null be no fa a comparar ni a aesmar ab lo vostre, molt son, *Sènyer,* maravellat totes les vegades que veg los homens vanagloriosos vergonyosos de loar la vostra essencia divina.

¶ CAP. 139. *Com hom es sensible de gelosía.*

AH *Deus gloriós, amorós!* Beneyt siats vos, *Sènyer,* e tot quant de vos es; car per sobreabundancia damor esdevé hom gelós daquella cosa que molt ama, e assò esdevé per so car amor fa a hom ymagenar e cogitar tots aquells falliments e aquells desastres qui poden esdevenir a la cosa que hom ama de trop gran amor. ✻ 2. Per so, *Sènyer,* con hom cogita e ymagena pus fortment e pus sovín en los vicis e en los falliments qui poden caer en lome o en la fembra que molt ama, que en

1. M, *Quilibet debet laborare ad hoc, ut suus filius educetur et nutriatur...*

les vertuts o en los aveniments qui poden esdevenir aitan leugerament com los vicis ols defalliments, per so esdevé hom pus tost gelós que per nulla altra manera; car tant cogita hom e ymagena hom falliments e errades, e tant oblida hom aveniments e vertuts, que aquelles coses qui son possíbols semblen a hom impossíbols, e les coses qui son impossíbols es a hom vijarès que sien possíbols. ☙ 3. On, per assò, *Sènyer,* si lome o la fembra qui ha sentiment de jelosía volen mortificar la sensualitat que an de gelosía, ymagenen e cogiten en los aveniments e en los adressaments qui poden esdevenir, e obliden los defalliments els errament qui poden esdevenir, e prenguen axí be los senyals e les semblances qui donen significacio de vertuts com los senyals e les semblances qui donen significats de vicis.

4. *Dreturer Senyor, virtuós, poderós en tots bens!* Si hom no agués amor a sos parents o a sa muller, ja no fora hom gelós.[1] On, com hom deja aitant amar sí metex com sos parents o sa muller, deuría hom aver, *Sènyer,* esguart primerament als falliments que hom fa adoncs con es gelós; e si hom conexía los falliments qui son en ell, ja puxes no sería tan gelós de los falliments qui son en laltre. ☙ 5. Enaxí, *Sènyer,* con lenteniment e la conexensa del home se torba per gran gog o per gran paor, tant que no sab aver seny ni ment a re que fassa ni diga; enaxí lenteniment del home jelós se torba per sobre jelosía, e tant no enserca en sa muller o en la cosa de que es jelós, que sabia apercebre la veritat del fet; enans li fa gelosía cuidar que so qui es en veritat sia en falsetat e so qui es en falsetat sia en veritat. ☙ 6. Enaxí com home encegat aorbat qui va per los desert en tenebres, e a vegades cau en les fosses e a vegades se leva; enaxí, *Sènyer,* esdevé dome gelós: car con a orb ymagena e cogita e perpensa e encerca e parla e fa

1, M, *non haberet zelotypiam de eis.*

tot quant fa, e a les vegades cogita veritats, a les vegades falsetats; e tot quant fa ni diu tot ho diu e ho fa a aventura, sens nulla discreció.

7. *Ah Senyor gran, excellent, aut sobre totes altèes!* Tant es mala cosa jelosía, que més fa a hom de mal la jelosía que hom sent, que no fan los falliments ni les errades que sa muller fa; car per la jelosía es, *Sènyer,* hom més encarnit per les gents que no es per los falliments de sa muller, e jelosía dona a hom més de treballs que no fan los falliments daquelles don hom es jelós. ☙ 8. Jelosía es tan mala cosa, *Sènyer,* e tan desordonada en sí metexa, que molt més turmenta hom con hom la ha debades, que no fa con hom la ha segons veritat; e per assò pot hom conèxer que jelosía no es altra cosa mas mort; car enaxí com la mort es pus greu on pus fort es contraria a vida, enaxí jelosía es pus forts e pijor on pus fort es contraria a veritat. ☙ 9. Tant son acostants e participants ensems jelosía e mort, que jelosía fa hom esdevenir a mort e fa hom traydor e fals e consirós e sospitós e yrós e angoxós, e jelosía fa a hom fer totes aquelles follíes qui pervenen a mort corporal e a mort espiritual; e tant es mala cosa jelosía, *Sènyer,* que no es nulla cosa en tants de perills de mort meta hom con fa jelosía.

10. *Oh Senyor honrat, oh Senyor amat, oh Senyor temut!* No es nulla cosa en tot lo mon, *Sènyer,* per que hom esdevenga tan injuriós con fa per jelosía; car hom jelós no perdona a neguna re, e aquells qui mal no y meren, aquells malmena e turmenta, e daquells qui mal hi meren no sab pendre venjansa. ☙ 11. En tot lo mon no ha, *Sènyer,* null home qui tan mal sapia castigar com home jelós; car home jelós tant es irós e ple de mala volentat e tant ha son enteniment aorbat, que no sab castigar null home ni nulla fembra; enans con la cuida castigar e adobar, malmet e afolla e fa coses per les quals esdevenen en pijor estament aquells o aquelles que cuida castigar. On, tot assò esdevé

per so car hom jelós no fa ni diu nulla cosa seguons raó ne discrecio. ☙ 12. La bona dona si vol, *Sènyer,* que son marit no sia jelós, sia al marit amorosa e de bell semblant e no aje en sí negun semblant per lo qual son marit deja esser jelós; e on pus son marit la ferrá [1] e la desontará per sa jelosía, pus fortment sesfors la dona dell a amar e a honrar e a servir: e si assò fa, a la fi covenrá per fina forsa que la dona apoder son marit de jelosía.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets ordonat lo mon en tal estament que hom vos hi pot molt amar e servir sis vol!* En la casa on habita ni está hom gelós, tots mals hi habiten e y estan e tots bens hi defallen; car totes quantes coses vives estan ab ell en lalberc, totes an mal e afany e treball per sa jelosía; e con sesdevé que hom es jelós de sa muller e dalcun home qui estía ab ell en la casa, aquella es la pijor gelosía que hom pusca sentir; car jelós es hom en son alberc, e jelós nix hom, e jelós está hom fora son alberc, e jelós hi torna hom. On, a aquesta jelosía aital, *Sènyer,* no ha altre consell mas que hom git de sa casa aquella persona de la qual es jelós. ☙ 14. No es null home que hom tant deja rependre de esser gelós com fa, *Sènyer,* home vell qui en sa vellea pren a muller fembra jove; car sa vellea e lo jovent de sa muller es occasio de sa jelosía. On, con ell deuría venir a la mort e a la fí de sos dies ab alegre e ab pagament, donant laor de vos e portant amor a vos, e ell per raó de sa gelosía vendrá a la fi de sos dies e a sa mort tot trist e tot ple de mal enconi [2] e de ira e de sospita e de mala volentat. ☙ 15. Enaxí con lome vell es gelós de sa muller bella e jove [3] per descovinentea de edat qui es enfre ell e sa muller, enaxí sis volía poría mortificar sa jelosía, per raó de vertuts qui son possíbols a esser en sa muller aitam be con vicis: car si los vicis an occasio de esser en sa muller per raó de la vellea del marit e per raó

1. Futur del verb *ferir.*— 2. B, e tot ple de malenconía: M, *et plenus melancholiâ.*—3. B, de sa bella muller jove.

de la joventut de la dona, les vertuts an occasio que sien en la dona per raó de saviea e per raó de vergonya e per raó de paor de blasme de les gents.

16. *Deus qui sots pare e senyor de totes creatures!* Molt home fa a scient[1] sa muller jelosa, e molta fembra fa a scient son marit gelós. On, si sabíen, *Sènyer,* con jelosía entra leujerament e ix forsadament, ja no faría la un lautre esser jelós a scient. ✠ 17. Tant es, *Sènyer,* mala cosa gelosía, que no reeb escusacio; enans con pus fortment sescusa la bona dona a son mal marit jelós, pus fort crex sa jelosía, e esli semblant que la escusacio sia falcíes e engans e maestríes que sa muller diga e fassa per enganar son marit. ✠ 18. Los homens jelosos se cuiden que enaxí con ells an feytes falcíes e engans ab altres fembres a lurs marits, que enaxí lurs mullers les fassen a ells;[2] e per assò nols val re a les bones dones negunes escuses que fassen a lurs malvats marits jelosos. On, los homens jelosos poríen, *Sènyer,* mortificar lur jelosía, si cogitaven ni aesmaven que les escusacions e les defensions de lurs mullers poden esser aitant be veres per raó de bonea que sia en elles, com les falcíes e los engans que ells fayen per lur avolea ab les altres fembres.

19. *Rey amorós qui avets recreat e beneficiat lo vostre poble!* Als homens jelosos qui an malvades mullers molt més los valría que no sabessen los falliments que lurs mullers fan, que no fa con los saben; car on més aperceben los falliments de lurs mullers, pus fortsment son en dolor e en tristor.[3] On, pus més los valría, *Sènyer,* que no ho sabessen que con ho saben, ¿con son tan pecs que encerquen so qui es lur mort e lur destruiment? ✠ 20. Qui vol guarir e sanar, *Sènyer,* de mal de jelosía, no cogit ne ymagén los falliments ni les errades qui a sa muller son possíbols de fer, e ymagén e cogit en los vostres aveniments e en les

1. A, a cient.—2. B, les farrán a ells.—3. B, e en tristicia.

vostres vertuts e en la vostra bonea e en los vostres honraments; car ab aitals cogitacions e ab aitals pensaments sana hom de totes langors e de totes malautíes. ☙ 21. Enaxí com bellea de faysons e ornaments de vestidures e avinentea de errades e cogitacions de los falliments qui poden avenir son occasio de jelosía, enaxí legea de faysons e humils vestiments e usansa de bones custumes e cogitacions daveniments[1] son, *Senyor,* occasio que hom no sia jelós.

22. *Savi Senyor en totes savièes, poderós en totes forces!* Los homens jelosos, *Sènyer,* enjelosexen per so con prenen e seguexen senyals qui signifiquen falliments, e no volen pendre ni seguir los senyals que donen significat de vertuts e de bones custumes. ☙ 23. Tant es, *Sènyer,* jelosía cosa falsa e enganable, que una poca de mala semblansa o de mal senyal quel home gelós conexerá en sa muller, li fará més aver de gelosía, que no fará gran senyal o gran semblansa que sa muller li dará de esser bona e casta e leyal. E per assò home gelós está en gran treball nit e dia, car no sab a quals senyals creegua, o aquells qui li donen mala significacio de sa muller o aquells qui la li donen bona. ☙ 24. Jelosía es, *Sènyer,* tan angoxós mal e tan enujós, que nit e dia treballa hom e fa a hom avorrir e desamar menjar e durmir e solás e deport, e fa a hom airar sos amics e sos parens, e fa a hom esser oblidós de vos a amar e a loar e a pregar. On, con jelosía sia tan greu mal, molt me do gran maravella daquells e daquelles qui an jelosía, com poden viure ni durar ni portar los mals qui venen per jelosía.

25. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e honrament e honor per tots temps; car tot home jelós deuría proposar que no feés ni avantás[2] en nulla cosa dementre que es sensible de jelosía; car con hom fa nulla cosa dementre es comprès per jelosía, con la jelosía li es passada, *Sènyer,* ell conex

1. M, *et cogitare virtutes, quæ possunt esse.*—2. B, ni enantás.

que les coses que cuidava e afermava no son axí con ell se cuidava ne affermava, enans nes tot lo contrari. ✠ 26. Vos, *Sènyer Deus,* siats loat e beneyt; car per so car jelosía está pits a home que a fembra, per assò avets posada en fembra més de vergonya e de paor que en home, per tal que les fembres estíen per vergonya e per paor, que no fassen coses per les quals los homens esdevenguen jeloses.[1] ✠ 27. Per so car natural cosa es a les fembres que ajen més de vergonya e més de paor quels homens, per assò, *Sènyer,* les fembres no an tan gran occasio de esser en lo soll de luxuria com los homens, los quals homens no an tanta de castedat en general con les fembres; car vergonya e paor priva de les fembres cogitacions e pensaments e ymaginacions de luxuria, e per assò son castes; e con vergonya e paor no es en los homens, a esguart daquella qui es en les fembres, per assò estan los homens luxuriosos en ymaginacions e en cogitacions e en remembraments de luxuria, per los quals remembraments e cogitaments esdevenen, *Sènyer,* luxuriosos e desobedients als vostres manaments.

28. *Ah vos, Sènyer Deus, qui sots temut per tots los pobles e qui sots remembrat en nostres necessitats!* Tant es jelosía cosa viscosa[2] e mala, que de sa proprietat e de sa natura sesdevé, *Sènyer,* que tota hora crex e multiplica en home, pus que lome se lex menar ni vensre a jelosía; e on més jelosía es multiplicant en home, pus fortment es hom turmentat per ella. ✠ 29. Los greus mals de gelosía son tants e tan greus, que per un plaer que hom gelós senta, sent, *Sènyer,* .c. pesars; e per un pesar que hom fassa a home gelós, pert hom en ell .c. plaers; e per una vegada que hom jelós diga veritat, diu .c. mentides: e doncs, ¿quals mals son semblants als mals de jelosía? ✠ 30. Qui vol trobar ira ni dolor ni tristicia ni pensaments ni errors ni falliments ni desconexenses ni vilaníes ni engans ni tracions ni perills ni neguns

1. B, sdevenguen jeloses delles.—2. B, visciosa.

greus treballs ni afans, venga, *Sènyer,* a home qui sia jelós; car home gelós es servu e catiu a totes dolors e a tots treballs e a tots falliments, e hom gelós está perillant en perdre gracia e benediccio de son Senyor Deu.

¶ CAP. 140. *Com hom es sensible de vana gloria.*

OH *Deus gloriós, pare e senyor de totes creatures, en tots bens abundós!* La occasio de vana gloria[1] es, *Sènyer,* la potencia sensitiva en la qual vana gloria habita e está, per so car la potencia sensitiva vol que hom do e atriboesca a home la vertut e la noblea qui no ve dome, e vol quels defalliments e les viltats e mesquinèes qui venen dome, que no sien conegudes ni atribuídes a home. ✻ 2. Com la potencia sensitiva sia, *Sènyer,* venguda de privacio en esser, e tota cosa que sia venguda de no re[2] sia per sa natura cosa pobra e mesquina, con sesdevé que es en esser,[3] ella vol aver honraments e riquèes e vol donar a sí metexa so que a ella no pertany; e per assò[4] caen los homens qui son servus e sotsmeses de lur sensualitat, en vana gloria. ✻ 3. Con la potencia sensitiva ha reebuts dons de gracia de vos, *Sènyer,* e conex aquells dons a sí metexa e nols graex nils conex a vos, adoncs son los homens vanagloriosos daquells bens e daquells dons don deuríen esser loadors e graidors e servidors de vos, qui los dons e les gracies los avets donades.

4. *Oh vertuós Senyor, poderós, graciós, amorós!* Enaxí con la potencia sensitiva es fonament[5] de vana gloria con es

1. B, La rayl el subject de vana gloria.—2. B, de no esser.—3. B, que ve en esser.—4. B, e per esta manera aytal.—5. B, es subject e rayll e fonament.

dòna, enaxí, *Sènyer,* la potencia racional es sobject e fonament de humilitat e de menyspreament de totes vanitats con es dòna; car enaxí com vana gloria comensa en la potencia sensitiva per peccat, enaxí vana gloria delex e consuma en la potencia racional per humilitat. ⁂ 5. La manera e la occasio per que vana gloria[1] consuma e fenex en la raó del home, es, *Sènyer,* per so car la raó humanal detría e fa differencia enfre los bens de gracia e los mals de la colpa qui son en home; e los bens de gracia dona e conex a vos, e les viltats e les frevoltats qui son en home dona e atriboex a home; e per assò home con usa de la raó[2] no ha vana gloria de so qui seu no es. ⁂ 6. Con home, *Sènyer,* es remembrant en les vostres vertuts e en les vostres bonèes e en les viltats e mesquinèes qui son en ell, e dona e conex a vos so qui es de vos e a sí metex so qui es seu, adoncs ha hom occasio e manera per la qual se homilíu hom a vos e sisca dels camins e de les carreres de vanitats e de vana gloria.

7. *Sènyer ver Deus, liberal, amador de tots bens, honrat en tots honraments!* La manera e la occasio per que vana gloria cau en home es, *Sènyer,* per raó de la potencia ymaginativa qui moltes vegades va ymagenant a aventura en los honraments e en les vanitats daquest mon; e dementre que la pensa del home va ymagenant a aventura en alcuns bens qui son en home, la potencia sensitiva aclina a sí la pensa per tal que no pug a la raó, e fali aver vana gloria daquelles coses per les quals auría humilitat si la pensa pujava ab discrecio en la raó. ⁂ 8. Moltes de vegades sesdevé, *Sènyer,* que con hom te sa pensa en vana gloria e la sensualitat humana mena ymagenant la humana pensa là on se vol e fali sentir vana gloria de so ques vol, ve la potencia racional e tira a sí la pensa del home e tollla a la sensitiva e traula dels camins de vana gloria e fali aver

1. B, La raó per que vana gloria. — 2. B, con hom usa de raó.

contriccio e penidiments de la vana gloria en que era. ✠ 9. Con sia contrast, *Sènyer,* enfre la raó del home e la sensualitat, enaxí que raó mortifica vana gloria e la delex e la sensualitat la engenra e la multiplica, tot hom qui vulla provar esta manera si es enaxí, ho porá provar e atrobar en sí metex, ab que sapia conèxer les proprietats e les natures de les potencies de la anima.

10. *Oh singular Senyor sens par e companyó!* Com vos ajats compost e ajustat home de cors e danima, e ajats donats dons e gracies al cors e a la anima, los homens vanagloriosos qui a vos no conexen los dons ni les gracies que an de vos, aquells, *Sènyer,* per lur culpa e per lur frevoltat son vanagloriosos: la qual vana gloria an los uns per les bellèes corporals, axí com per belles faysons e per força corporal e per bella disposicio, e los altres son vanagloriosos per raó de la natura de la anima; car vana gloria aurán si an sciencia o certea o subtilea o altres vertuts qui pertanyen a la anima. ✠ 11. Con home, *Sènyer,* sia vanagloriós o per coses sensuals o per coses intellectuals, covè que aja vana gloria dels bens que vos li donats sensuals o entellectuals: dels quals bens es vanagloriós per so car los conex els dona a sí metex els desconex els roba a vos quils li donats. ✠ 12. Con home, *Sènyer,* aja tots quants bens ha, corporals o espirituals, per raó de vos quils li avets donats, e de part sí metex non ha negú, ¿com pot esset vanagloriós de so qui seu no es? Nom digats, *Sènyer,* si los bens qui son en home avía home per sí metex e de sí metex, quanta de vana gloria nauría, con ara quels bens no son dell ni venen dell sí ha tanta de vana gloria!

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui amats dons de misericordia e de dousor e de pietat!* Tant es vana gloria mala cosa e viscosa e tant se enpregona en home, que per tots los senys corporals e espirituals sestén e sexampla. E per assò, *Sènyer,* vana gloria va per tots los estrems del home, e no es negun home en est mon, en qual que art o ofici se sia, en

que vana gloria no sia o no pusca esser. ✠ 14. Vana gloria va, *Sènyer,* per los reys e per los prínceps e per los áuts barons e per los prelats e per les gents daquest mon; e on los homens més an daquells bens temporals, més son aparellats a esser vanagloriosos; e apenes hom se pot defendre de vana gloria [1] si doncs no mortifica en sí la sua potencia sensitiva ab la potencia racional. ✠ 15. Qui vol encercar ni atrobar vana gloria en quals homens habita ni está, vajasen, *Sènyer,* als homens qui son posseydors de grans delits e de grans possessions e de grans diners, los quals son loats per les gents de lurs larguèes e de lurs dons e de lurs honraments e de lurs bells ornaments.

16. *Ah Sènyer ver Deus qui sots subirana bonea, del qual tots altres bens prenen benediccio e gracia!* Tan fort son, *Sènyer,* los homens daquest mon amadors de vana gloria, que de so que fan bé e de so que fan mal se donen vana gloria; car de fer almoyna e de esser larc e de esser misericordiós e de esser cast e de esser continent se dona hom vana gloria, e de fer falcíes e ladronicis e omeys e de esser luxuriosos [2] an los homens vana gloria. ✠ 17. Aquells homens, *Sènyer,* qui son vanagloriosos con fan bones obres, son pus vanagloriosos que aquells qui son vanagloriosos con fan males obres; car aquells quis vanagloriejen del bé que fan, son vanagloriosos daquells bens qui venen de vos e nodells, e aquells quis donen vana gloria del mal que fan, aquells son vanagloriosos de so qui vé de part dells meteys e no de vos. ✠ 18. On, per so, *Sènyer,* con es major falliment quis dona vana gloria con fa bones obres [3] que no es de les males obres, per assò son los homens qui fan bones obres [4] en major occasio de esser vanagloriosos que no con fan males obres; [5] car on major es lo falliment, pus prop está en

1. B, e null hom nos pot defendre de vana gloria.—2. A, e de esser luxuriós.—3. B, On, per so, *Sènyer,* com es major falliment quis dona vana gloria de les bones obres com les fa.—4. B, com fan bones obres.—5. Lo que segueix falta en el cod. A.

hom e pus aparellat es hom que caya en ell, pus seguesca sa frévol natura.

19. *Senyor sent sobre totes sanctetats, Senyor gloriós sobre totes glories!* Con hom sent vana gloria sens gran frevor e coratgía,[1] adoncs está la vana gloria en la potencia ymaginativa; e con la vana gloria es ab frevor e ab coratgía, adoncs está en la potencia sensitiva.[2] ✠ 20. Con la pensa humana, *Sènyer*, va a aventura ymagenant en alcunes coses don se dona vana gloria, adoncs cau lome en peccat venial, per so car la pensa no la pot hom tenir totes les vegades en poder, ans va ymagenant mal grat dom moltes coses a aventura sens occasio. ✠ 21. Con sesdevé, *Sènyer*, que la pensa humana sent vana gloria per occasio de la frevor e de la coratgía que li fa sentir la potencia sensitiva, adoncs cau home en peccat mortal per raó de la vana gloria; car aquella hora que la sensitiva sent vana gloria de so que seu no es, está la raó sotsmesa a la sensualitat e está la pensa del home en occasio e no va solta a aventura.

22. *Piadós Senyor, plen de dousor e de misericordia!* Los un homens an vana gloria en lur anima sens que hom no la lur pot conèxer defora en ses sensualitats; e los altres homens an vana gloria en lur anima e demostrenla en lurs sensualitals. On, aquells qui an vana gloria dintre la anima amagada, aquells, *Sènyer*, la amaguen a les sensualitats; e aquells qui la demostren en les sensualitats son aquells qui demanen e enserquen la fama que an de les gents ni so que les gents dien dells. ✠ 23. Molt home, *Sènyer*, ha tanta de vana gloria, que dementre que es en est mon ha vana gloria de les coses qui son en sa vida e de les coses qui serán aprés sa mort; car nols basta la vanitat que an en lur vida, que encara ne volen aver aprés lur mort, en so que volen esser loats e nomenats e remembrats per les gents, e fan a cient coses per tal que les gents parlen dells aprés la mort.

1. B, E, Con hom sent vana gloria suaument e sens fervor e coratgía.—2. A, en la potencia racional.

✠ 24. En pijor estament e en pijor condicio es, *Sènyer,* lo pobre vanagloriós de sa pobrea e de son vil vestiment, que no es lome ric de sa riquea e de sos nobles vestiments; car lome pobre quis vanaglorieja seguex lesclau de ypocresía, la qual participa ab engan e ab dissimulacio e ab falsía; e lome ric quis vanaglorieja de sa riquea demostra aquelles coses per les quals ha vana gloria, e axí no ha entencio en enganar ni decebre negú.

25. *Ah Senyor alt sobre totes altèes, ab Senyor gran sobre totes granèes!* Con lo vostre servidor el vostre sotsmès está davant lautar en oracio e en contemplacio, adoncs vana gloria, *Sènyer,* me dona salt e torba tota ma anima e totes mes paraules; e no he altre consell mas que la mia pensa traga daquella ymaginacio e daquella sensualitat on me vé vana gloria e que la munt a la raó, detriant les vostres noblèes e les mies viltats. ✠ 26. Molt me do gran maravella, *Sènyer,* don ve assò ni per qual occasió, que jo son tan vanagloriós; car on pus fortment me pens em albir, no puc atrobar en mi neguna cosa de que jo deja aver gloria vana; car dels falliments e de les culpes e de les frevoltats qui son en mi nom deg donar gloria, car gloria no deu hom aver de cosa on ha falliment; e con me pens, *Sènyer,* quem do gloria de los bens que jo fas e he fets per amor de vos, atrob que jo no men deg donar gloria, en so que semblants coses he fetes per amor de los gents. ✠ 27. En tot lo mon, *Sènyer,* nom es semblant que aja tan mala presó ni tan gran servitut com es aquella servitut dome vanagloriós; car per tal que pusca aver gloria e fama de les gents, sencativa es sotsmet[1] a molt mal senyor desconexent e a molt treball e a molta fretura e a molta ancia e a molt perill: e ja tant no servirá ne obeyrá a sos malvats senyors, que venga a cap ni a fi daquelles coses don ama aver gloria ne plaer.

28. Tota gloria e tota altea e tot honrament sia cone-

1. B, sencativerá es sosmetrá.

gut a vos, *Sènyer Deus;* car home vanagloriós no ha altre offici mas de loar les coses vils sobre les nobles e de avilar les coses nobles dejús les coses vils: e per assò esdevé lome vanagloriós mentider e ladre e desconexent e ergullós e ple de tots vicis. ✠ 29. ¿Que val, *Sènyer,* a home aver gloria damics ni de parents, pus que la mort los aucíu e lunya hom dells, e malvolensa fa hom esdevenir en ira dells? ni que val gloria de sciencia, pus que hom no usa della e tot dia fa hom falliments e errades? ne que val que hom se do gloria de bellea ni de sanitat, pus malaltía altereja hom e toll a hom forsa e bellea? ni que val que hom se do gloria de riquèes, pus que hom les lexa o elles lexen hom? ni per que se dona hom gloria de esser loat e amat e honrat, pus que totes aquelles coses son traspassables e no retornables? ✠ 30. Con vana gloria sia tanta en est mon, ¿quals serán aquells ni aquelles qui ja porán escapar ni fúger a vana gloria? car tots los plans els munts ne son plens e cuberts; e per assò no pot null home,[1] *Sènyer,* fúger a vana gloria si doncs no mortifica la sua sensualitat ab membransa de la sua viltat e de la noblea de la vostra gloriosa deitat.

¶ CAP. 141. *Com hom es sensible de ergull.*

AH *Deus vertuós!* A vos sia feta reverencia e honor per tots temps, e a tot quant de vos es; car vos, *Sènyer,* sabets que ergull es rayl de tots defalliments e de tots mals, en so que tot home pus que sia ergullós, ha en menyspreament tots aquells qui son mellors o

1. B, no pot hom.

eguals o pus minves dell;[1] e per aquest menyspreament aital es lome ergullós aparellat a esser occasio de tots mals. ❧ 2. Aquesta sensualitat dergull cau en home accidentalment, per so car home es vengut de privacio per lo segon moviment, mogut per la potencia sensitiva, e per assò car home va per la potencia sensitiva, la qual ama més si metexa que altra cosa: per la qual amor ha desconexensa de la viltat qui es en ella metexa e de les noblèes qui son en les coses que ha en menyspreament; e per aquesta desconexensa, *Sènyer,* la sensualitat fa home esdevenir ergullós. ❧ 3. Les rayls els fonamens on sengenra ergull, totes son coses avents defalliments e frevoltats e mesquinèes; car con lome vol donar major honrament e aquelles coses per les quals es frévol e mesquí, adoncs vol exausar so qui no es digne de esser exausat. On, aitant com més vol levar en alt so qui está bax, aitant esdevé ergullós.

4. *Liberal Senyor, en totes savièes savi, honrat en tots honraments!* So per que home esdevé ergullós es, *Sènyer,* per so com ha innorancia de la viltat e de la frevoltat e de la mesquinea qui es en les coses don ell se dona ergull; car si home conexía la viltat e la mesquinea qui es en aquelles coses de que sen ergulla, ja no auría occasio de que sen ergullás. ❧ 5. Los homens ergullosos, *Sènyer,* on pus fort cuiden esser amats e loats e honrats e preats per les gents, pus fort son menyspreats e desamats e maldits; e enaxí com ells cuyden pujar per ergull, ells ne devallen. ❧ 6. Si fos cosa que home agués raó ques degués ergullar per aver riquèes ni per aver saviea ni forsa ni altres vertuts, bé fora raó, *Sènyer,* que vos fóssets ergullós; car nulla riquea ni null poder ni nulla savica ni null honrament ni nulla bonea no fa a comparar ni aestmar ab la vostra. Mas, car ergull es tan mala cosa que no pot aver fonament ni acostament en null bé, e tota sa natura está en defalliment,

1. M, *omnes qui sunt majores et æquales et minores ipso.*

per assò, *Sènyer,* se cové que en vos no sia null ergull en poc ni en molt; car en aquella quantitat en que está ergull, en aquella metexa está defalliment.

7. *Deus gran, savi, en tots bens abundós!* Home ergullós, *Sènyer,* les demés vegades con cuyda esser senyor[1] esdevé en servitut, e con cuyda fer bé fa mal, e con cuida donar ell toll, e con cuida honrar ell desonra, e con cuida pujar ell devalla e con se cuida denejar ell sensutza. ✠ 8. On, con home ergullós sia enganat e decebut en tot so que cuida de sí metex, ¿qual cosa es, *Sènyer,* tan vil ni tan pobra ni tan mesquina com hom ergullós? ni qual cosa es tan prop a natura bestial con home ergullós? ni qual cosa ha tan poca de raó ni tam poc denteniment com home ergullós? ✠ 9. Tant es, *Sènyer,* ergull cosa contraria en natura ab bé, que aitantost con ergull comensa a venir en home, aitantost ne comensen a privar totes les vertuts[2] que dabans eren en home, e tots els vicis els mals[3] entren en home adoncs con ergull comensa en home; car enaxí con ha descordansa e contrarietat enfre esser e no esser, enaxí ha descoveniment e contrarietat enfre ergull e bonea.

10. *Rey larc sobre totes larguèes, rey noble sobre totes noblèes!* Tant es ergull cosa verinosa e plena de tots mals, que tots aquells homens, *Sènyer,* en qui ergull está ni participa, van per carreres perilloses e per carreres tortes e aspres, e ja més que hom sia ergullós, no porá fer neguna res qui bona sia. ✠ 11. En tot lo mon, *Sènyer,* no ha null home tan mal vestit ni tan mal arreat con hom ergullós; car ergull es una vestidura tan esquinsada e tan mala e tan mal estant, que tots quants vicis hom ha en sí metex, tots los demostra e tots los descobre e negú non amaga: e on pus forment hom se ergulla, pus fortment manifesta hom totes les avolèes e les falsíes que ha en sí metex. ✠ 12. Ergull fa hom desviar de dretura e de miseri-

---

1. B, E, home ergullós, *Sènyer,* con cuyda esser senyor.—2. A, ne comensen a privar vertuts.—3. A, e vicis els mals.

cordia; car home ergullós a totes coses fa, *Sènyer,* injuria e a nulla re no perdona: e on pus fort s en ergulla, pus se lunya de les vies de justicia e de misericordia.

13. *Excellent Senyor sobre totes altèes, del qual diriven e devallen totes veritats!* Con home ergullós sia, *Sènyer,* tan ávol cosa que si no era en tot lo mon mas un home ergullós, si n valría tot lo mon[1] menys, ¡quant més es doncs lo mon ensutzat e corrumput per los homens ergullosos, dels quals es tot lo mon ple![2] ✻ 14. Beneyt[3] siats vos, *Sènyer Deus;* car enaxí con aquest mon es tot ple d ergull, enaxí en l altre seggle hom es occasionat que sia sens negun ergull; car aquells qui son en parays, aquells no son en poc ni en molt ergullosos, car ergull no es cosa qui deja esser en gloria; e aquells qui son en los inferns, tanta an de la pena e de la mala ventura e tant son avilats, que no an raó ni occasio de que dejen esser ergullosos, jassía quels demonis per enveja sien esdevenguts ergullosos. ✻ 15. No es, *Sènyer,* null odre pus ple de vent ni nulla jerra pus plena d aygua que home ergullós es ple d ergull; car l odre ni la jerra no son plens sino dintre tan solament, mas home ergullós tot es ple d ergull dintre e defora: car dintre es ple per so que ha en sí, e defora es ple per parents o per amics o per fama de les gents.

16. *Ah Senyor gran, cumpliment de tots bens, honrat en tots honraments!* D aquella cantitat e d aquella granea en que está ergull en home ergullós, d aquella quantitat metexa es, *Sènyer,* la frevoltat e la mesquinea qui es en home ergullós; car los defalliments son occasio d ergull e ergull es occasio de defalliment. ✻ 17. Enaxí com aquell qui ocíu e devora leona prenys, destrúu e aucíu en la mort de la leona sos fills en son ventre; enaxí, *Sènyer,* tots aquells qui en sí mortifiquen e delexen ergull ab humilitat, aucíen e delexen en ergull tots vicis e tots peccats;[4] car enaxí com la leona es

1. A, lo mon.—2. A, dels quals ha tants en lo mon.—3. E, Beneset.—4. A, vicis e peccats.

mare de sos fills, enaxí ergull es occasio e rayl de tots mals.[1] ✠ 18. Com ergull sia, *Sènyer*, comensament de tots mals, e lo vostre sotsmès sia tot envolopat e ple dergull, e ergull maja enderrocat en los jusans termens de peccat; mercè vos clama, *Sènyer*, lo vostre servidor, que la sensualitat ergullosa levets e delescats de son cors e de sa anima, e quem levets em exaucets en les altèes on hom puja per les carreres plenes de misericordia e de humilitat.

19. *Senyor gloriós qui sots sobre tots senyors e qui sots occasio a tots bens!* Manera es, *Sènyer*, dome ergullós que con no pot hom enganar e decebre ab falcíes e ab maestríes, que forsa hom e destreny ab ses forces ergulloses e ab vilanes paraules ergulloses; car enaxí con ergull li fa fer falcíes e engans e maestríes, enaxí ergull li fa fer injuries e li fa dir paraules ergulloses. ✠ 20. Tant es, *Sènyer*, ergull mala cosa, que null home qui sia privat ni vey dome ergullós, no porá aver pau ni segurtat ni remey;[2] car o será enganat o decebut, o será forsat e avilat e desonrat e menyspreat per home ergullós. On, bonahuirats son aquells quis guarden de la paría e de la companyía dels homens ergullosos. ✠ 21. Home ergullós, *Sènyer*, tota hora sen ergulla contra les coses mellors e pus nobles: e assò fa per so con vol posar subirana la cosa qui es jusana per frevoltat e per mesquinea. E per assò, *Sènyer*, on pus fort es hom ergullós, pus fort vol levar les pus baxes coses a ensús, e on més les vol exalsar més les baxa e les enderroca.

22. *Divinal Senyor qui beneficiats totes creatures!* Si es gran fullía e gran oradura que hom qui sia mesell o tinyós sen ergull de sa mesellía[3] o de sa tinya, molt major follía e major oradura sens tota comparacio es, *Sènyer*, en los homens qui son ergulloses per so car son abundats daquests bens temporals traspassables. ✠ 23. ¿Ha, *Sènyer*, en tot lo mon major follía ni major oradura com aver ergull daque-

1. A, es occasio e rayl de mal.— 2. E, ni remesi.—3. E, de sa meleseria.

lles coses qui no son en home ni son dome ni son vengudes dome, ans son vostres e vengudes de vos e sostengudes per vos? ✠ 24. Null home, *Sènyer*, no ha en sí tants de defalliments con hom ergullós, ni null home no es tan gran reprenedor ni tan gran escarnidor com es home ergullós. On, assò es contra tota raó e contra tota ordenacio, que aquell qui es pus viciós sia pus reprenedor e pus escarnidor; car parría que enaxí com es pus vil e pus viciós, que enaxí fos pus reprès e pus escarnit.

25. *Senyor forsador e vensedor de totes coses!* En tot lo mon no ha tan ergullosos homens com aquells qui son dàvols fets e dàvols custumes e cuyden esser bons homens e de bons fets e de bones custumes. ✠ 26. Tant es, *Sènyer*, la viltat e la colpa en que mha ergull enderrocat e avilat, que si la vostra humilitat no fos tan gran, la mia esperansa levara e departira de la vostra misericordia. Mas con malbir em pens que més sots vos noble per humilitat que jo no son[1] ensutzat per ergull, per assò la mia esperansa nos desespera de vostra misericordia, si bé mha ergull comprès en la sua viltat e en la sua mesquinea. ✠ 27. Pus la vostra dousa humilitat es, *Sènyer*, infinida e eternal, e lergull qui es en mi es finit e termenat, plagués vos que la vostra gran humilitat vencès e sobrás e delís lergull qui es en mi, lo qual me fa vanejar e fallir contra vos, qui sots pare de tots bens e senyor de tots mos endressaments.

28. *Oh sancta resplandor don totes altres lugors prenen benediccio e gracia!* Del gran ergull qui es en mi, *Sènyer*, me clam a vos; car tant son ergullós, que con veg a alcun home fer o dir errada per alcuna ira o per alcuna occasio que ha en sí de errar, adoncs jo per mon ergull he en menyspreu aquell qui no fa tanta de errada com jo faría si era en aquella ira o en aquella occasio de errar en la qual ell es. ✠ 29. Ergull, *Sènyer*, es rayl on comensá lo primer

1. E, que eu no son.

peccat; car per ergull caegren los diables de parays. On, per so car ergull es rayl de tots mals, comensá lo primer mal en ergull, lo qual ergull es comensament de tots mals. [1] ✥ 30. Enaxí com ergull devallá los demonis en est mon per tal quel destruyssen el afollassen, en axí, *Sènyer*, humilitat feu devallar vos en est mon prenent carn humana, per tal que nosaltres pujassem a vos gloriejar en la presencia de la vostra gloriosa essencia divina.

¶ CAP. 142. *Com hom es sensible de cobeea e denveja.*

OH *Deus gloriós, vertuós, en totes forces poderós!* Com hom senta per la potencia sensitiva major amor a sí metex que a nulla altra cosa, per assò, *Sènyer*, naturalment sent hom en la potencia sensitiva cobea e enveja. ✥ 2. Enaxí con hom es naturalment cobeu e envejós per raó de la potencia sensitiva, qui dona a cascun home més de sensualitat en son esser metex que en negun altre esser; enaxí, *Sènyer*, la potencia sensitiva fa a home més amar e cobitjar aquelles coses qui li son acostants e semblants en natura e en parentesch. ✥ 3. Con hom aja, *Sènyer*, major amor segons natura sensual [2] a sí metex que a altre, e com hom naturalment am més sos fills e sos parents que altres, per assò cau en home occasio de cobea e denveja, [3] en so que hom cobeeja aver les coses quels altres an.

4. *Sènyer ver Deus qui recreàs lumá lynatge!* Cobea e enveja ha destruít e desordonat tot lo mon; [4] car los tresors e los bens temporals donàs vos, *Sènyer*, als homens en general, per tal que tuit ne vivissen e que a tuit bastás e que

1. E, denantament de tots mals.—2. B, E, segons natura.—3. B, E. per assò cau en home cobea (E, cobesa) e enveja.—4. A, lo mon.

los uns homens ne ajudassen en avidassen los altres. Mas cobeea e enveja ha feits esdevenir los bens temporals en especialitat e anlos desviats de generalitat. ✤ 5. En so, *Sènyer,* que cobeea e enveja fan esser propri e especial so qui es comú e general, diriva de cobeea e denveja ergull e engan e falsía e tracio e homey[1] e malvolensa. E en qual que home sia cobeea ni enveja, en aquell ha defalliment de vertuts e en aquell ha ajustament de vicis. ✤ 6. Tant es mala cosa, *Sènyer,* cobeea e enveja, que los homens rics fa esdevenir en gran pobrèes, e los homens vertaders fa esdevenir mintents e falces, e los homens francs fa esdevenir en servitut, e los homens vius fa esdevenir en mort.

7. *Misericordiós Senyor, piadós, graciós, amorós!* Con home sia esdevengut de privacio, per assò, *Sènyer,* es occasionat de esser cobou e envejós,[2] per raó de la privacio don es esdevengut; car enaxí con privacio per sa viltat no ha dignitat de posseyr nulla cosa, enaxí los homens son cobous e envejosos per so car volen aver aquelles coses de les quals no son dignes que les ajen. ✤ 8. *Amable Senyor!* Vos avets donats als homens les riquèes temporals per tal que vos ne siats loat e amat e servit e conegut per senyor noble. On, com lonrament e la laor e la benvolensa que vos volets aver dels homens, los homens volen aver a sí meteys, per assò, *Sènyer,* esdevenen los homens cobeus e envejosos, en so que volen esser amats e loats e honrats e servits. ✤ 9. Si los homens temporals cobeejaven los bens daquest mon ab entencio que vos namassen en loassen en honrassen, aquella cobeejansa, *Sènyer,* no sería viciosa. Mas quax los demés homens daquest mon volen aver los bens temporals a esguart de lur honrament e de lurs delitaments, e per assò son tots plens de cobeea e denveja.

1. E, e omeyci.—2. B, E, Com home sia esdevengut de privacio, e privacio aja tanta de frevoltat e de mesquinea que nulla cosa no poseesca (E, que nulla causa no pocesesca, per assò home esdevé cobeu e envejós.

10. *Singular Senyor sens par e companyó, gloriós sobre totes glories!* Los homens pobres no son obligats de esser larcs daquelles coses que no posseexen. On, con home sia cosa pobra e mesquina en quant so que ha de sí metex, no es raó que home sia larc daquelles frevoltats e daquells defalliments que ha de part sí metex; mas so a que home es obligat a esser larc es, *Sènyer,* daquells bens que posseex per gracia, los quals li venen per vos. ✠ 11. Mas dassò fa home tot lo contrari; car dels defalliments que hom ha de part sí metex es hom larc e abundós a tots aquells e aquelles quin vullen reebre; mas dels dons e de les gracies que hom ha de vos, daquells es home cobeu e envejós. E per assò con home reeb més de dons de vos que nulla autra animal, per assò, *Sènyer,* se esdevé que home es tan cobea creatura.[1] ✠ 12. *Eternal Senyor!* Com jo sia home e vos ajats beneficiats los meus .v. senys corporals e los meus .v. senys esperituals, e com jo de tots los meus senys vos sia estat cobou e escás, en so que no us he volguts aquells sotsmetre als vostros honraments ni a les vostres laors; per assò, *Sènyer,* jo metex macús a vos de esser cobou en tots los estrems de mes sensualitats e de mes intellectuitats.

13. *Vertader Senyor en totes vostres obres e en totes vostres promeses!* Si home era cobou de les coses sues,[2] no men maravellaría; mas con hom sia cobou e envejós de les coses que no son sues, les quals vos li avets comanades e de les quals vos es tengut de retre comte, dassò, *Sènyer,* se deu hom maravellar. ✠ 14. Si home era cobeejant les coses de sa egualtat e de sa valor, no sería nulla maravella; mas so qui es sobre tota maravella es, *Sènyer,* con hom cobeeja aquelles coses qui a hom no pertanyen e qui son tan nobles que no son dignes que per aquells qui les cobeejen ni

1. B, E, e per assò car home reeb més de dons de vos que nulla altra creatura, per assò, *Sènyer,* sesdevé que la pus cobea creatura qui sia, e la pus envejosa, es home.—2. E, Si home era cobou e envejós de les causes sues.

les envíen[1] sien posseydes. ❧ 15. Tant es, *Sènyer,* mala cosa cobeea e enveja, que més ha natura de donar pobretat que riquea e de donar treball que repòs, e més té hom avilat e desonrat que en honraments ni en noblèes; e tant es, *Sènyer,* cobeea e enveja mala cosa, que on que sien ancies ne tristors ni paors ni suspirs[2] ni tristicies, en aquells son, *Sènyer,* qui son cobous ni envejosos.

16. *Eternal Senyor qui vivificats e sanctificats los vostres benvolents!* Molt es gran maravella, *Sènyer,* que hom aja cobeea ni enveja nulla vegada que sia remembrant ne cogitant en la vostra bonea ni en la vostra larguea ni en la breu vida mundana ni en la gran fretura quels mesquins de pobres an dels bens temporals. ❧ 17. Si los homens cobeus, *Sènyer,* qui cobeejen les riquèes, cogitaven ni aesmaven com les riquèes ajusten a altres a qui farán més de profit que no farán a ells, ja no les cobeejaríen tant com fan; ne si ells conexíen com les riquèes posseexen més home ric cobou envejós que ell les riquèes, ja no seríen los homens pobres tan envejosos daquests bens temporals con son. ❧ 18. Com cobeea e enveja sien en tan gran grau[3] de viltat e de malea, e com los demonis aprés que foren creats agren[4] cobeea e enveja, per assò, *Sènyer,* los demonis serán de fi en fi cobous e envejosos,[5] sens que per null temps no aconseguirán nulles daquelles coses que cobeejen ni envejen.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui visitats los vostres amadors ab plaents remembraments de la vostra sancta passio!* Tant es mala cosa cobeea, que los homens qui son cobous, con deuríen fer gracies e aver plaer de so que hom lur dona, ells fan retrets e an a hom desgrat con hom més nols dona; e los homens envejosos, *Sènyer,* dementre que envejen, enveja los fa ymagenar com fassen falcíes e tracions e engans

---

1. B, E, ni les envejen.—2. E, ni sospites.—3. B, E, en lo major grau.—4. B, volgueren aver: E, volgren aver.—5. Lo que segueix falta en el cod. A.

e maestríes. ✠ 20. Tant es, *Sènyer,* en gran falliment e en gran viltat tot home qui sia servu ni sotsmès de cobeea ni denveja, que nulla hora que sia cobou ni envejós no aurá ordonada entencio ni no irá per lo primer movimet, qui es moviment on hom pervé a perdurable gloria. ✠ 21. ¿Quels val, *Sènyer,* als homens aver cobeea ni enveja? car con an aconseguides ni atentes aquelles coses que cobeejen ni envejen, per tot assò no roman que ells no envejen e no cobeejen altres coses: e on més an, més esdevenen cobous e envejosos.

22. *Vertuós Senyor, alt sobre totes altèes, abundós de misericordia e de pietat!* So per que cobeea ni enveja no donen a home remey ni repòs, es, *Sènyer,* per so car cobeea e enveja sengenren es formen en la potencia sensitiva, la qual no cessa a cobeejar e a envejar aquests vans delits mundans trespassables. ✠ 23. So per que los homens cobous ni envejosos poden, *Sènyer,* mortificar la potencia sensitiva que nols do sentiment de cobeea ni denveja, es que seguesquen la natura e la proprietat de la potencia racional, la qual dona a hom demostrament con aja en menyspreament les vanitats mundanes. ✠ 24. Los homens cobous ni envejosos, tota hora que an cobeea ni enveja an moviment a ira e a fellonía, e on que sien escuses ni maestríes ells les troben. Mas dels homens larcs no es, *Sènyer,* enaxí; car larguea los dona moviment de plaer e dalegre e de lealtat e de veritat e damor. On, per assò son malahuirats aquells qui van per los camins de cobeea ni denveja, e aquells son bonahuirats qui van per les vies on passa vera larguea.[1]

25. *Honrat Senyor, amorós, en totes glories gloriós!* Molt me maravell, *Sènyer,* los homens cobous ni envejosos con poden cobeejar ni enganar[2] aquelles coses que no poden aver sino per la vostra ma e per lo vostre voler, ni com

---

1. B, E, don passa.—2. M. *quomodo possint invidere et cupere.*

poden fer engans ni maestríes per tal que ajen aquelles coses qui no saconseguexen ni satroben si no ab lealtats e ab veritat e ab amors. ✥ 26. Los homens qui son, *Sènyer,* cobeus ni envejosos, con vé a la mort lexen totes les coses que en est mon an cobeejades: e si en la mort son cobeejants e envejans so que lexen, vansen envejar e cobeejar en foc perdurable les coses que per null temps no aconseguirán ni posseyrán. ✥ 27. Tant es, *Sènyer,* mala cosa cobeea e enveja, que no tan solament fa a hom cobeejar les coses necessaries, que enans ho fa les coses qui a hom no son necessaries ne profitables. On, con cobeea e enveja do a hom gran treball e gran pena en cobeejar les coses no necessaries, ¡quant més dona cobeea e enveja a hom treball e afany en cobeejar e en envejar les coses a hom necessaries!

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui benahuyrats e vivificats los benahuyrats mártirs qui per loar vos se combaten en la mort!* Tan fortment man, *Sènyer,* vensut e sobrat cobeea e enveja, que no tan solament he cobeejades e envejades les coses possíbols, que enans ho he les coses impossíbols; car de guisam sobrava cobeea e enveja, que les coses impossíbols me faya semblar esser possíbols. ✥ 29. Com jo, *Sènyer,* sia vil cosa e mesquina e culpable e indigne de posseyr neguna de les coses quels homens bons posseexen, molt fas gran injuria tota hora que cobeeg ni enveg aquelles coses de les quals jo no son digne a aver ni a posseyr. On, per tal que daquí en avant aital injuria no caya en mi, clam vos mercè, *Sènyer,* que tota hora que jo seré[1] tocat ni seré sensible de cobeea ni denveja, quem fassats remembrar en la mia viltat e en la noblea daquelles coses que cobeea e enveja me fan cobeejar e envejar; car ab aital remembrament e sentiment ix hom de la servitut de cobeea e denveja. ✥ 30. Enaxí con home malaute de greu malal-

1. E, que jo serai.

tía, qui fug a totes les coses qui li son contraries e sacosta a totes les coses qui li son occasio de sanitat, enaxí, *Sènyer,* lo vostre sotsmès, malaute de peccats, fug e esquiva tota cobeea e tota enveja, e demana e enserca la vostra gloriosa pietat e la vostra dousa misericordia divina.

¶ Cap. 143. *Com hom es sensible de luxuria.*

Ah *Deus gloriós!* A vos, *Sènyer,* sia donada tota gloria e tota laor e tot honrament; car la rayl de luxuria sentim que es en la potencia sensitiva, qui per sa sensualitat e per la participacio de la potencia vegetable, es occasio a la potencia ymaginativa con sia ymaginant lo soll de luxuria. ✠ 2. Dementre, *Sènyer,* que la potencia sensitiva fa estar la pensa del home ymaginant en la obra de luxuria, la potencia vegetable, per abundancia de la humiditat, es tan abundant a la sensitiva tro que la potencia sensitiva se fa dona de la potencia mutiva, la qual fa moure lome luxuriós el fa ensutzar en les obres de luxuria. ✠ 3. Sil home qui sent en sa sensualitat lo foc de luxuria, vol mortificar la sua sensualitat, guartse, *Sènyer,* que la sua ymaginacio no sia major en lo plaer que hom sent de luxuria que en la viltat e en la sutzetat qui esdevé per luxuria; e fassa hom en guisa que la potencia mutiva no obeesca a la potencia racional [1] ni a neguna de les altres potencies, si donques la potencia racional no era dona de totes les altres potencies.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui los feels christians benahuirats totes les vegades ques confíen en la vostra misericordia!*

1. B, no obeesca la potencia sensitiva.

Con la pensa del home cau, *Sènyer,* en ymaginar les bellèes de les fembres, sempre sespan e sescampa luxuria en la potencia sensitiva; e on pus sovin ymagina, pus ferventment la sensitiva se cumple de fervor de luxuria. On, qui la luxuria vol delir e mortificar en la sensualitat, ymagén, *Sènyer,* altres coses qui no sien belles ni no sien plaents. ✠ 5. En axí com lome qui pren peegada sacorre e sajuda del peu on no encepega, enaxí, *Sènyer,* tot home luxuriós se pot ajudar e defendre de la fervor de luxuria en sa potencia ymaginativa; car si la ymaginativa cau en ymaginar los genres o les especies ols indivíduus on sengenra luxuria, mut sa ymaginacio a altres genres e especies e indivíduus qui no sien daquella natura. ✠ 6. Enaxí con home contret de la un peu no ha ab que sajut con encepega ab lo peu sancer, e cau a la terra, enaxí es, *Sènyer,* dome luxuriós, qui es turmentat en sa sensualitat de foc de luxuria e ha la raó desordenada e mal aparellada con mortific en ell lo foc de luxuria; e per aquell mal aparellament en que lome ha mesa sa raó e son enteniment, per obres de peccat, cau hom en luxuria per defalliment de racionalitat e dintelligencia.

7. *Sènyer Deus qui ordonats tots nostres acabaments!* Tant es mala cosa, *Sènyer,* luxuria, que per gran fervor de luxuria desijen los homens aver moltes fembres e no sen tenen per pagats de una; e eslos semblant que més de plaer trobassen ab aquelles fembres que no posseexen que ab celles que an a lur volentat; e per esta mala de sensualitat mudense duna fembra a altra, e axí ensutzen sí meteys e les fembres; e tant no serquen que pusquen atrobar lo compliment de so que serquen. ✠ 8. Luxuria, *Sènyer,* ha tant de poder en lome luxuriós, que li fará amar tal fembra que será vil e òrrea e leja e de mala manera, e no li será semblant que nulla autra fembra sia tan plaent ni tan bona con aquella. ✠ 9. En tan gran servitut, *Sènyer,* té luxuria los homens luxuriosos, que pijors los fará esser que les

besties; car la bestia, con usa la una ab lautra, no six de la carrera ni de la manera que sa natura li requer seguons sa especia; mas del malvat luxuriós no es, *Sènyer*, enaxí; car tant cobeeja los plaers de luxuria, que tota la manera muda en diverses maneres contraries a la natura de sa especia.

10. *Oh perdonable Senyor, ple de dousa misericordia!* Los homens luxuriosos, on pus fortment usen de luxuria, pus fortment los en defall poder e pus amables son de les obres de luxuria: e per assò envelleexen en la servitut de luxuria,[1] amant e volent luxuria e despoderats de posseyr les obres de luxuria. ✠ 11. Enaxí, *Sènyer*, com pex en aygua es per laygua tot environat e comprès en sos térmens, enaxí lome luxuriós es tot termenat en peccat e en sutzetat e en pudor per luxuria; e per un plaer que atrop en luxuria, atroba .c. pesars e .c. desplaers. ✠ 12. Nom es semblant, *Sènyer*, que aja en tot lo mon null peccat qui tant hom tingua en son poder com peccat de luxuria; car tant es mal peccat, que per tot lo mon se estén e sescampa: e tant ses estès e escampat en mi peccat de luxuria, que tot mha perprès e comprès e en tot mi ses mès; e per null altre peccat no son estat tan leg menat ni tan sobrat ni tan ensutzat[2] com son per peccat de luxuria.

13. *Eternal Senyor, alt e noble sobre tots honraments!* Los homens luxuriosos, per raó de luxuria entenen en belles vestidures, e en portar garlanda de flors e rams de flors, e en portar olmesc e ambre; mas lur anima e lur coratge, *Sènyer*, tot es ensutzat de luxuria, e lurs mans en los pus sutzes locs de la fembra son ensutzades. ✠ 14. ¿Que li val, *Sènyer*, al home luxuriós portar nedeus vestiments ni bells ornaments, pus que luxuria té ensutzat son cor, lo qual vos avets donat a home per vos a amar e a cogitar; e luxuria té ses mans ensutzades, les quals vos li avets donades per

1. La frase que segueix falta en el cod. A y en la versió de M.—
2. M, *et à nullo alio peccato fui adeò turpiter ductus et superatus.*

fer obres de caritat e per tocar les viandes necessaries a sa boca? ✠ 15. Tots aquells e aquelles, *Sènyer,* son benahuirats e benahuirades qui fugen al malvat soll de luxuria, per tal que lur coratge sia hostal de vos a amar e a voler e a desijar, e lurs mans sien estrument de vos a servir e de aministrar los pobres qui per la vostra amor demanen almoyna.

16. *Oh Senyor savi, oh Senyor franc, oh Senyor ple de tots bens!* Enaxí con lescaravat qui on que vaja enserca les coses leges e pudents, enaxí esdevé de home luxuriós, lo qual enserca com se pusca bolcar e ensutzar en la pudor e en la sutzetat de luxuria; e enaxí, *Sènyer,* com a caragol qui aporta a ses costes son habitatge metex, enaxí home luxuriós porta en son cor, ymaginant, amant, desijant, les orrèes e les pudors els ensutzaments de luxuria. ✠ 17. En axí, *Sènyer,* com a porc qui tot se solla e sembolca en los femorals e en les basses e en los solls pudents e ensutzats, enaxí jo mesquí he tots los meus .v. senys corporals els .v. espirituals ensutzats e enlegeyts en lo soll e en la pudor de luxuria: la qual luxuria ha ensutzat tot mon cors e ha corrumpuda tota la mia anima. ✠ 18. Tan fort mha, *Sènyer,* ensutzat e enpudeyt lo brac el soll el compodriment de luxuria, que en perpoc nom desesper de la vostra gloria; car no mes semblant que home tan ensutzat ni tan corrumput com jo, pusca esser digne de esser null temps en la vostra presencia en gloria. Mas so quem reté que nom desesper es la vostra dousa misericordia, qui es tan gran que pot mundar e sanar totes mes corrupcions e totes mes culpes.

19. *Amable Senyor, benvolent de tots aquells e aquelles qui a vos se reclamen!* ¿Que val, *Sènyer,* al home luxuriós amar ni desijar los plaers de luxuria, pus que senuja daquells plaers con los fa es penet com los ha aùts? ni com ses lexat vensre ni sobrar al foc de luxuria? Car nulles coses on hom se ug nes peneda no son dignes de esser

amades ne desijades ne loades. ✠ 20. Luxuria fa fer cansons e dances e sons e voltes e lays als trobadors qui per luxuria son loadors e cantadors. On, ¿quels val, *Sènyer*, loament de faysons ni ajensaments de paraules, pus que la obra per la qual son cantadors es tota plena de pudors e dorrèes e de sutzetats? ✠ 21. Tant es, *Sènyer* sutza cosa luxuria, e tant ensutza al luxuriós tots sos membres, que les mans ab que palpa les legèes de les fembres no son dignes ques acosten als ulls ni a la cara ni a la boca, adoncs con hom se lava sa cara e sos ulls e sa boca.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots noble sobre totes noblèes e bo sobre totes bonèes!* En vostra encarnacio e en vostra nativitat e en la conversacio que fés en est mon[1] e en la conversacio dels apòstols, demostràs al vostre poble la viltat e la mesquinedat de luxuria; car de Espirit Sant volgués esser concebut, e de dona verge volgués néxer, e tota la vostra humanitat fo en nedeetat e en castedat e en verginitat; e tots los apòstols e los dexebles e tots aquells qui foren de vostra companyía, tots volgués vos, *Sènyer*, que fossen plens de nedeetat e de castedat. ✠ 23. Tant es gran lexempli el senyal que vos donàs en vos metex e en los apòstols e en los vostres dexebles, de viginitat e de castedat, que per assò, *Sènyer*, son molts homens e moltes fembres dorde qui elegen virginitat e castedat e fugen a la pudor e a la corrupcio de luxuria. ✠ 24. Con lo vostre servidor, *Sènyer*, sia obligat e sotsmès a orde de matrimoni, molt es desijós com pogués fúger a les obres e als fets en los quals luxuria mha currumput e ensutzat, e que fos servu e companyó dels benahuirats religiosos quis fan servus e sotsmeses de virginitat e de castedat, per tal que no sien ensutzats en les legèes de luxuria.

25. *Rey gloriós, Pare poderós, regnant tots emperis e regnats!* Si vos portàs en lo vostre coll la sancta crou per tal

1. E, en la vostra conversacio que fesés en est mon: A, falta aquesta frase: M, *et in tua Societat e demostrasti...*

que nedeejássets lo vostre poble, jo, *Sènyer*, he portat en mon cor, cogitant, lo soll de luxuria, per tal quem bolcás em ensutzás en ella; e si vos ploràs en la crou per tal quens mundássets, jo he plorat per tal que en luxuria fos corrumput;[1] e si vos enduràs ni famejàs el desert[2] per donar exempli a nosaltres, jo he endurat e famejat per demostrar que tot era conprès e enbegut del foc de luxuria. ✠ 26. A vos, *Sènyer Jhesu Christ*, sia donada gloria e honor; car si vos agués treballs ni penes ni morts per nostres peccadors, jo, *Sènyer*, son aquell que per tal que pogués aver los plaers de luxuria,[3] me son moltes de vegades mès a perill de mort, e he sostenguts molts treballs e moltes ancies e moltes paors. ✠ 27. La vostra dousa misericordia, *Sènyer*, ha a vos fet remembrar mi, e luxuria ha a mi fet oblidar vos. On, dassòm tenc a vos per tot forfet e culpable, con jo he aút en ublit mon senyor e mon creador e mon salvador e mon remembrador, per aver membrament del foc de luxuria.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, on es tota forsa e tot poder e tota gracia!* No es negun peccat quis fassa ab tan gran sutzetat ni ab tanta de legea con fa peccat de luxuria; e per assò, *Sènyer*, los homens luxuriosos amen més tenebres e escuretat que lugor ni resplandor, per so car tenebres e escuretat se concorden ab la sutzetat de luxuria. ✠ 29. Enaxí, *Sènyer*, con gran foc nos pòt consumar ni apagar sino ab multitut daygua, e enaxí com les grans sutzetats e les grans legèes nos poden mundar menys de molta aygua, enaxí lo gran foc de luxuria qui es en mi, e la gran sutzetat don luxuria mha ensutzat, no serán fora de

1. A, Si vos portàs en lo vostre coll la sancta creu per tal que nedejássets lo vostre poble, jo, *Sènyer*, he portat en mon cor colpes e peccats; e si vos ploràs en la crou per tal quens mundássets, jo no he plorats vostres treballs ne vostres langors: M, *Si tu, Domine, portasti super humeros Sanctam Crúcem, ut mundares tuum populum, ego portavi in meo corde culpas et peccata; et si tu plorasti in Cruce, ut nos mundares, ego non ploravi tuos labores et languores.*—2. M, *et si tu jejunasti et exuriisti in deserto.*—3. A, los plaers daquest mon.

mi dentro que mos ulls ajen gitades moltes de lagremes e molts plors, e lo meu cor aja a vos demanats molts perdons e moltes gracies, penident de sos mortals falliments. ✠ 30. Enaxí, *Sènyer,* con vos donats aigua a les besties e a les plantes e a les herbes, per tal que viven, clamvos mercè que vos donets en mos ulls plors e lagremes, per tal que sia al dia de la resurreccio nedejat del soll de luxuria e que sia sanctificat per la vostra dousa misericordia divina.

¶ Cap. 144. *Com hom es sensible de ira.*

OH *Deus gran, vertuós!* A vos, *Sènyer,* sien fetes reverencies e honors; car la ira ni la fellonía nil despagament qui cau en home, a vegades hi cau per la potencia sensitiva, a vegades per la potencia racional. On, con home es sensible de ira per moviment de la potencia sensitiva, adoncs es lome irós per lo segon moviment, la qual ira li es vici; e con hom es sensible de ira e de despagament per lo moviment de la potencia racional, adoncs es hom irós per lo moviment primer, la qual ira e despagament li es vertut meritoria. ✠ 2. Con hom, *Sènyer,* se mou a ira per la potencia sensitiva tan solament, adoncs se mou lome a fer engans e falcíes e tracions e crueltats, per so car lo sentiment sensual li fa privar totes les vertuts que mortifiquen ira sensual. ✠ 3. E con lo despagament ni la fellonía qui cau en home vé de la potencia racional, adoncs es hom, *Sènyer,* despagat e irat com veu fer errades ni falliments ni com veu que les coses males afollen e destroexen les coses bones; e ha hom despagament con ha feit peccat e con no pot fer molt bé que li sería necessari de fer. On, tot aquest despagament aital e

aquesta follonía aital, es profitable a home e cosa on li tany mèrit e guaardó.

4. *Sènyer ver Deus qui guardats e deffenets tots aquells quius volets dels focs infernals!* Con los homens se mouen a ira, tots los senys corporals e los senys espirituals, e totes les potencies de la anima, se comensen a torbar;[1] e enaxí con la mar se torba per lo gran vent, enaxí, *Sènyer*, los homens se torben tan fort per ira, que no an seny ne eniteniment a nulla re que fassen ne que diguen. ✠ 5. Dementre quels homens son tribulats[2] e turmentats e desordonats per ira sensual, volríen, *Sènyer*, que les coses altes fossen baxes, e les coses baxes que fossen altes; e volríen que les coses nobles fossen destruídes; e volríen que les coses vils e ávols, que fossen en pus gran viltat e en major destruiment que no son. On, tot assò los esdevé per so car la ira que senten lur toll tan fort lur eniteniment, que no fan differencia enfre aquelles coses qui son bones ne profitoses e aquelles qui son males e noables. ✠ 6. Con home irat sia menys denteniment e menys de raó, per assò, *Sènyer*, enaxí com lome enbriac qui ha perdut son seny e no deu esser creegut de nulla re que fassa ni diga, enaxí home felló ni irat, per so car ira li toll son sen, no deu esser escoltat ne creegut de nulla re que diga ni que fassa.

7. *Suau Senyor, amorós, ple de dousor e de pietat!* Com home felló ne irat no posseesca sí metex ni sia senyor de de sí metex, per assò, *Sènyer*, tot home irat es aparellat a guaanyar o a perdre més que null altre home qui no sia posseít per lo furor de ira. ✠ 8. Si lome qui es irat e felló e despagat, pot vensre e mortificar e sobrar e refrenar sa ira e sa mala volentat, e nos lexa vensre ni sobrar ni menar ni posseyr a sa ira ni a sa fellonía, aquell, *Sènyer*, ha gran mèrit e aquell fa molt a grair la forsa que fa en sí metex a ligar e a constrènyer e a vensre e a refrenar de sa mala

1. B, E, a mesclar e a torbar.—2. B, treballats.

volentat. ☙ 9. Aquells homens, *Sènyer,* qui no volen contrastar a la ira ni a la mala voluntat que senten, enans se lexen menar tot enaxí con lur ira e lur mala volentat los vol menar, aquells son en lo major perill que nulls homens pusquen esser; car lur ira e lur fellonía lur es occasio de perdre lo cors e la anima e totes les glories de parays.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sabets totes nostres cogitacions e tots nostres pensaments!* Los homens quis lexen vensre e sobrar a ira e a fellonía, con lur es passada lur mala volentat, adoncs se peneden, *Sènyer,* de totes aquelles coses que ira los ha fetes fer ni dir ni tractar; e es lur semblant que tot so que an fet ni dit dementre que eren irats, que sia quax a somnis. On, con home sia tan mala cosa dementre que es irat, sería cuvinent cosa que fos ligat e pres dementre que fos irat; car null home orat no ha tanta de occasio de fer mal com home irat; car dome orat se sab hom guardar, e dome irat no es null home qui sen sapia guardar. ☙ 11. Tant es mala cosa, *Sènyer,* ira, que null home comprès ni vensut ni sobrat per ira, no perdona ni no dona ni no ha pietat ni misericordia ni dretura, ans es la pus injuriosa cosa e la pus cruel que esser pusca. ☙ 12. Null home, *Sènyer,* qui sia en la furor de ira, més es mort que viu, car son viure li es murir; e null home dementre que es irat no ha enfre sa dampnacio e sí metex null mijá; car la ira en que es li es carrera e occasio de foc perdurable. On, con ira, *Sènyer,* aduga hom en tan malvat estament, malahuirats son aquells qui no contrasten a lur ira, e bonahuirats son aquells qui mortifiquen lur ira.

13. *Ver Deus gloriós qui oyts tots aquells e aquelles qui ab cor humil e devot penedent a vos se reclamen!* Enaxí com lo foc ha natura e proprietat que crem e destroesca e delesca tota cosa que hom git en ell, enaxí, *Sènyer,* ira tota cosa devora e destrúu e delex e afolla, tota hora que hom se lex menar a ella; car totes les ymaginacions e les cogitacions els remembraments e les volentats qui son en home

irat, totes son afollades e destruídes per furor de ira e de fellonía. ✠ 14. Enaxí com la espira del foc crex e multiplica tant, tro que crema tota una ciutat o tot un munt, mudant de un loc en altre e cremant una cosa e puxes altra; enaxí, *Sènyer,* ira es tan mala cosa e tan verinosa, que per una poca de ira se mudará hom a gran ira, e per la ira de un home[1] esdevendrán molts homens irosos e fellons: e tant creixerá la ira en los homens, tro que sen destruirán enperis e regnats e diverses regions. ✠ 15. Tant es, *Sènyer,* mala cosa ira, que no es nulla malautía ni nulla dolor ni nulla amargor qui tants de mals ni tants de treballs ni tants de perills do a home con ira; car ira es comensament de tots mals, e de ira devallen tots defalliments.[2] On, benahuirats son, *Sènyer,* tots aquells qui nos lexen cativar ne posseir a la fellonía ni a la ira, qui es mare de tots mals, e qui son servus e sotsmeses de paciencia e de misericordia e de perdons.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui guardats e defenets hom de tots mals!* Lo vostre servidor el vostre sotsmès vos clama mercè, *Sènyer,* que con hom me dará occasio de aver escomoviment de esser irat, que adoncs vos me donets gracia con jo pusca refrenar ma ira e que nom lex menar a ella, e que tro que la ira me sia passada jo no fassa ni diga nulla cosa. ✠ 17. Vos, *Sènyer Deus,* qui en est mon avets fet néxer lo vostre servidor sens fellonía e sens ira, plagués vos quel vostre servidor estigués en lo mon sens tota ira e sens tota fellonía; e quant que daquest mon sia lo vostre servidor trespassable, placiaus que sens tota ira sia ixent daquest mon; car aquells que irats trespassen daquest mon en lautre, aquells, *Sènyer,* se levarán al dia del judici irats de lurs vases, e irats e fellons sen irán a ira perdurable. ✠ 18. Con en est mon, *Sènyer,* sia ira a home accident separable, e enperò si bé es separable, per tot assò no

1. B, de un gran home.—2. A, car ira es comensament de mal, e de ira devallen defalliments: M, *quia ipsa est principium mali et ab ea descendunt defectus.*

roman que no sia home molt turmentat per la ira de la qual es sensible. Doncs, ¡quant més, *Sènyer,* será home turmentat en infern per la ira que sintrá, la qual ira será en ell accident inseparable!

19. *Sènyer Deus qui denunciats les grans benediccions de la gloria de parays!* Aquells qui volen gitar e desviar la ira e la fellonía de lur coratge, giten, *Sènyer,* lur ymaginacio e lur cogitacio de la natura de la potencia sensitiva, e mudense a ymaginar e cogitar en la natura de la potencia racional. ✠ 20. Qui vol refrenar, *Sènyer,* sa ira ni son mal coratge, remembre on es anada la saviea e la paciencia e la pietat e la suavetat que era en ell abans que la ira fos entrada en son cor, e enserc les occasions per que la ira ha privades dell les vertuts que en ell solíen esser e ha mesos en ell los vicis qui esser noy solíen. ✠ 21. *Benigne Senyor!* La mellor cosa e la pus virtuosa e cella qui aporta major mèrit, es, *Sènyer,* con home felló e irat de gran ira, pren art e manera con la ira no aje poder en ell e con la traga de son con cor, per tal que pusca esser amador de pau e de caritat e de benvolensa.

22. *Rey poderós, sobre totes forces fort!* Enaxí con es occasio de ira remembrar e cogitar les injuries e les ontes que hom ha preses per sos enemics, enaxí es, *Sènyer,* occasio de refrenar sa ira per ublidar les injuries que hom ha preses e per remembrar les grans gracies e les grans amors que vos avets fetes a nosaltres. ✠ 23. Con la vostra amor, *Sènyer,* aja tant acostada la nostra natura humana ab la vostra divinal essencia, molt avem gran raó e occasio que nulla ira ni nulla fellonía, per gran que sia, nons fassa esser irats ni despagats contra vostres manaments ne contra vostra dreturera volentat. ✠ 24. Qui es, *Sènyer,* irat ni despagat de vos, tot li esdevé per defalliment damor; car si de vostra amor era sotsmès e ple, axí con es de la ira de son coratge, ja no auría ira ni despagament de nulla cosa que vos feéssets ni volguéssets.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui alegrats los feels crestians membrants en la vostra gloria!* Con ira sia cosa qui vengua sobtosament e yvassosament, mester es a home que yvassosament hom saperceba a aver paciencia e pietat e perdó, per tal que la ira no pusca hom sobtar ni endur a errar. ✠ 26. Mas car home, *Sènyer,* es corrumput per peccat e es amador daquestes vanitats mundanes qui re no valen, per assò ira vé en home pus sobtosament e pus yvassosa que paciencia ne suavetat ni misericordia ni perdó. ✠ 27. *Ah Sènyer!* E tan benahuyrats son aquells e aquelles qui paciencia e pietat e amor e misericordia an daquells a daquelles quils comouen a ira e a fellonía; e aquells e aquelles son en malediccio, qui con lur vé ira, sobtosament aíren aquelles coses quils mouen a ira, sens que no acorren a misericordia ni a amor ni a paciencia ni a perdó.

28. Tota gloria e tota vertut e tota laor sia donada a vos, *Sènyer Deus;* car enaxí con lo cavaller mena son cavall en qual part se vol,[1] enaxí ira mena on se vol aquells qui li son sotsmeses e aquells qui no li saben contrastar. ✠ 29. On, con vos, *Sènyer,* ajats feta gracia al vostre servidor e al vostre sotsmès, que ell es contrari a sa ira e a sa fellonía, placiaus que ell se convenga e sacort ab amor e ab paciencia e ab bona volentat[2] totes les vegades que ira lo volrá desviar de paciencia e damor e de pietat. ✠ 30. Qui es pres ni malmenat per furor dira, venga, *Sènyer,* legir en est *Libre de Contemplacio,* en lo qual se demostra vostra gran bonea e la viltat e la mesquinea daquest mon; car per aquestes dues conexenses que hom aja, es hom poderós de mortificar e de refrenar tota ira e tota fellonía[3] e tota mala

1. B, en vers qual part se vol. - 2. A, On, con vos, *Sènyer,* ajats feta gracia a tant vostre servidor e a tant vostre sotsmès, placiaus que jo sia contrari a ira e a fellonía, e placiaus que jom convenga ab amor e ab paciencia e ab bona volentat...: M, *Igitur, cùm tu, Domine, feceris gratiam tot servis et tot subditis tuis, placeat tibi mihi facere gratiam, ut sim contrarius iræ et malevolentiæ...* — 3. B, tota ira e tota malenconía.

volentat: tant son grans los plaers els grats que hom reeb de son Senyor Deus.

¶ Cap. 145. *Com hom es sensible de glotonía.*

Divinal *Senyor, gloriós, savi, ple de tots bens!* Los homens qui son servus e sotsmeses de glotonía, aquells, *Sènyer,* an sentiment de glotonía per raó de la potencia vegetable quils mou a aver glotonía. ✱ 2. Con hom es talentós per raó de la potencia vegetable, e con home, *Sènyer,* seguex la natura de la potencia sensítiva, adoncs es hom glot e enfrú, e ja no ymaginará sino coses[1] que pusca menjar e boure. ✱ 3. On, si hom no mortifica e no refrena la potencia sensitiva ab la potencia racional, esdevé hom glot e enfrú e servu de son ventre; car enaxí, *Sènyer,* com de la potencia sensitiva devalla e vé glotonía, per raó de la natura bestial qui es en ella, enaxí de la natura racional devalla e vé continencia e abstinencia e afficcio e dejuni, per raó de la natura intellectual qui es en ella.

4. *Oh vos, resplandor de totes resplandors, oh vos lugor de totes lugors!* Home glot e enfrú, *Sènyer,* es catiu e sotsmès de son ventre e de sa glotonía. On, tot lo pus malvat senyor que hom pot aver es son malvat ventre; car nit e dia té hom en afany e en treball, e ja no lexará hom estar en posa ni en remey.[2] ✱ 5. Home qui es sotsmès e catiu a son ventre, aquell es, *Sènyer,* en gran treball en dejú e en dinat; car con es dejú, ja no posará[3] ni aurá remey en tro que sia dinat e sadoll e ple; e con ha molt menjat e begut,

1. B, E, e ja no ymaginará hom ni cogitará sino en coses.—2. B, e ja no stará ni lexará star en repòs ni en remey.—3. B, ja no reposará.

adoncs es en treball major per lo sancfoniment de son ventre, qui aurá massa reebudes de les viandes per massa menjar e per massa boure. ✠ 6. Con la servitut de glotonía sia molt mala presó e do angoxós treball, lo vostre servidor el vostre sotmès, *Sènyer,* vos clama mercè, que vos lo guardets el defenats que ell no sia servu de son ventre, e ques fassa servu e sotsmès de continencia e de abstinencia, don venen tots bons nudriments e tots ensenyaments.

7. *Vertuós Senyor, honrat, benigne, perdurable!* Tot home glot e enfrú es traydor e homayer de sí metex; car glotonía e lupunía[1] fa hom massa menjar e massa boure, e per molt menjar e beure esdevé hom en sancfoniment e en malautía, e per malautía esdevé en hom la mort. ✠ 8. Home glot e enfrú no vol estar, *Sènyer,* en dieta, ni vol seguir sa discrecio, ni vol estar a consell de son metge; e reeb més de vianda que sa digestiva no pot coure: e per so, home glot es auceidor de sí metex; e per la mort que fa de sí metex, esdevé desobedient e desconexent de vos qui sots son senyor e son aministrador. ✠ 9. Home glot e mal nudrit, *Sènyer,* més ama menjar e beure la cosa que sab que li es contraria e per la qual porá aver malautía e mort, que obeyr sa discreccio e sa raó que li demostra que sa vida e sa sanitat es plaent a vos, si la met en la vostra laor e en obeyr als vostres manaments.

10. *Sènyer ver Deus qui denunciats les glories e les penes del altre seggle!* De home glot e enfrú, molt més son, *Sènyer,* los treballs els afanys que per sa glotonía ha, que los plaers nils bons sabers que sa glotonía li dona; car tot dia e tota nit aurá treballs en percassar les coses que vol menjar e boure, el bon saber que ha en menjar e en boure no dura una hora del dia. ✠ 11. Vos, *Sènyer,* avets ordonat que home menuc per tal que viva; mas home glot vol viure per tal que menuc e beva, e per assò ha sa entencio des-

1. E, leponía: B, llepolía.

ordenada; car de so don deuría fer segona entencio, fa primera, e de la entencio que deuría aver primera, ell ne fa entencio segona. ✠ 12. Tant es glotonía mala sensualitat, *Sènyer,* que les coses que romanen a la taula fa estojar per tal que altra vegada sen pusca sadollar e sancfondre; el malvat enfrú no vol donar a aquells qui denant li estan morts de fam, e nos sab si temps li abastará que aquelles coses pusca menjar ni boure.

13. *Creador Senyor del cel e de la terra!* Glotonía fa esdevenir home fals e enganable e ladre e mal ensenyat; car home glot, dementre que sos companyons parlen a la taula, ell menuga; e con sos companyons giren la cara a altra part, ell triará a sos obs los mellors bocats[1] els posará davant sí. ✠ 14. Glotonía, *Sènyer,* engana molt home en son dejuni; car per raó de la carn que hom cessa de menjar, e per so car hom qui dejuna no gosa sopar, per assò fa hom al dia del dejuni adobar de moltes viandes e está hom molt a la taula, per tal que bés pusca sadollar. ✠ 15. Glotonía, *Sènyer,* mha fet alcunes vegades esdevenir orat e mentider;[2] car per massa menjar son esdevengut en escalfament de vi, e per massa beure son esdevengut mentider e orat; car hom enbriac, so que fa nou fa ab son seny, ni en re que diga no diu veritat.

16. *Senyor humil, suau, amable en tots bens!* Home qui sia glot ni enfrú, tant no menuga que li sia semblant que molt menuc,[3] enans li es vijarès que menuc poc; e sos companyons qui menuguen en torn dell, aquells li es vijarès que sien majors menjadors e majors bevedors dell. E per assò, *Sènyer,* los homens glots partexen pits lurs viandes que altres homens. ✠ 17. Home qui sia glot, va, *Sènyer,* primer a la taula, e derrer sen leva; e dementre menuga ni beu, remembra més les viandes qui son bones a menjar que

1. E, les mellors bocades. —2. B, Glotonía, *Sènyer,* mha fet moltes de vegades orat e mentidor.—3. B, tant no menja que li sia semblant que molt menje.

aquell qui les viandes dona; e per lo remembrament el atalentament que an de menjar, son oblidosos de tots aquells qui an necessitat e fretura daquelles viandes que ells no poden abundar a menjar. ✠ 18. Null home, *Sènyer*, no está tan vilment ni tan sutzament a sa taula, con fa hom enfrú; car home enfrú té son cap clí a sa taula, e fa grans bocades,[1] e so que menuga, quax non mastega re, de guisas cuyta, e axí com a porc menuga ensutzant sa boca e ses mans e sos vestiments.

19. *Oh Senyor savi, poderós, en tots bens abundós!* Home enfrú no covida ni no es ensenyat en tro que es sadoll; mas con ha bé son ventre ple, adoncs ell comensa a covidar e a parlar e a esser ensenyat: e per assò, *Sènyer*, val poc son ensenyament e sa cortesía, pus no cuvida hom mas daquelles coses qui li son romases. ✠ 20. Tota la major forsa que home glot ni enfrú ha, *Sènyer*, es en ses dens, e tot lo major desig que ell ha es en menjars; e sol que ell sia sadoll e ple, endur quis vulla e aja fam quis vulla, que ell non es en res. ✠ 21. Tant es mala cosa[2] glotonía, que tots mals nesdeven e tots vicis ne participen ab home. E per assò, *Sènyer*, lo vostre servidor el vostre sotsmès vos prega que vos me fassats esser sotsmès dabstinencia[3] per tal que glotonía no aja poder en mi.

22. *Rey dels reys, Senyor dels senyors!* Tant mha glotonía en poder, que los pobres qui per amor de vos demanen no sadoll daquells menjars qui m romanen, en los quals an dret e raó, pus que a ells son més necessaris que a mi qui nols pusc aondar de menjar. ✠ 23. Glotonía fa, *Sènyer*, los homens desesperar de la vostra liberalitat e de la vostra larguea e dels dons que vos donats volenter e de grat; car tant an gran paor los homens glots que viandes nols defallen, que de tot en tot se desesperen quen pusquen aver abastament. ✠ 24. Per glotonía, *Sènyer*, son

1. B, grans bocins.—2. B, E, tant es malvada cosa.—3. B, E, de continencia.

moltes vegades pererós de fer bé e de esquivar mal; car con he ple mon ventre per sobremenjar e per massa boure, tant son carregat e fexuc que nom delita a fer null bé ni a esquivar null mal, per avinent quem sia.

25. *Vertader Senyor, ple de mercè e damor!* En null home no son tants defallimens con en home glot e enfrú; car tant volría menjar e boure delicadament, que per re no atrobará bastament ne compliment daquells delitaments e daquelles sabors que enserca. ⁂ 26. Home glot, *Sènyer,* menuga tant en un dia, que a .ij. e a tres dies li fa fretura; e con no troba sabor en so que menja, per sobre de replecció que reeb, cuidas que atrob sabor en altres coses; e enaxí tot dia se muda dunes viandes a altres; e per assò es en major treball que negú dels altres homens. ⁂ 27. En tot lo mon, *Sènyer,* no ha nulla cosa qui sia tan fort occasio de pobrea ni de ladronía, com es glotonía; car home glot, son ventre li consuma cada dia sos diners e ses riquèes; e con no ha que despena, glotonía lo fa esser ladre e enblar les coses que son ventre demana.

28. *Oh Senyor vertuós, benigne, piadós!* Home glot, con es a sa taula menjant sos menjars e ses viandes saboroses, ses orelles se comensen a ensordir e no oen los pobres qui per amor de vos queren almoyna; e sa boca comensa a esser muda, car no respon a re quels pobres demanen; e sos ulls comensen a esser clucs, car no guarden los pobres qui denant los venen. ⁂ 29. Con glotonía sia, *Sènyer,* tan fort perseverant en home, no es neguna messio qui tant dur com fa cella que hom fa per glotonía; car home glot, tot dia despen con pusca cumplir son ventre, e tant no dona a son ventre quel pusca sadollar ni tenir pagat. ⁂ 30. A vos, *Sènyer Deus,* sia feta gloria e reverencia e honor; car vos, *Sènyer,* qui de dos peys e .v. pans sadollàs .v. milia homens, podets refrenar lo vostre servidor de sa glotonía e li podets dar abstinencia,[1] amant e loant son Senyor Deu.

1. B, E, continencia.

¶ CAP. 146. *Com hom es sensible de paor.*

OH *Deus gran sobre totes granèes, honrat sobre tots honraments!* La paor e la temor de la qual hom es sensible, a vegades, *Sènyer,* sesdevé que es paor vertuosa o viciosa; car con la paor sengenra en la potencia racional e va per lo primer moviment, es vertuosa; e con la paor sengenra en la potencia sensitiva e va per lo segon moviment, adoncs es viciosa. ✠ 2. Con home es, *Sènyer,* sensible de paor e de temor vertuosament, adoncs ha hom temor e paor que les coses qui son nobles e precioses e virtuoses no perda per occasio de les coses vils e inprofitables. ✠ 3. Con hom, *Sènyer,* es sensible de paor e de temor viciosament, adoncs la potencia sensitiva es en hom pus poderosa que la racional, e fa a home tembre les coses qui son contraries e mortificants de la potencia sensitiva.

4. *Sanctificat Senyor, gloriós en totes glories!* Tota la major paor que jo he en aquest mon, es de la vostra gran justicia e de la vostra dreturera sentencia; mas aitant com mespaordex la vostra dretura, aitant, *Sènyer,* massegura em enaga[1] la vostra dousa misericordia. ✠ 5. *Amorós Senyor!* Los homens culpables e malmirents, si an paor dels malvats prínceps injuriosos, no es nulla maravella; car de senyor qui no sia dreturer e en lo qual no aja nulla misericordia, no tan solament ne deuen aver paor aquells qui son forfets,[2] que aquells qui son sens culpa ne deuen esser te-

1. M, *tantum me confortat.*—2. B, E, forfets e colpables.

merosos. ✠ 6. Les paors e les temors que hom ha, *Sènyer,* de vos, aquelles deuen esser loades;[1] mas les paors els reguarts que hom ha dels homens mundans injuriosos, aquelles deuen esser represes e menyspreades.[2]

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui endressats e restaurats lo vostre poble!* Los homens peccadors, molt major paor an de perdre los delits daquest mon trespassable que la gloria de parays perdurable; e major paor an, *Sènyer,* dels treballs e de les penes daquest mon que de les penes ni dels turments qui son en foc perdurable. ✠ 8. De les majors maravelles, *Sènyer,* daquest mon me sembla que hom aja major temor de pena avent fi que de turments sens nulla fi; car les coses avent fi no deuen los homens espaordir, pus que an fi, car lur fi es a home occasio que no sespaordesca; mas les coses qui no an fi, aquelles son tals don hom deu esser espaventable. ✠ 9. Tot home, *Sènyer,* tenc per nesci e per desastruc qui ha major paor de perdre los delits daquest mon que los celestials bens; car perdre aquests bens temporals no es perdiment noable, per so car ells re no valen; mas perdre los celestials bens, aquells son, *Sènyer,* los majors perdiments que hom pusca perdre.

10. *Sènyer ver Deus, qui sots digne de tota gloria e de tota honor!* Tot home qui sia culpable a vos, en qual que loc o en qual que temps sia, en cascun loc e en cascun temps deu esser paorós e temerós de vos; car si es en loc poblat o en loc herm, o sia que sia sol o sia ab companyía, o sia que sia de dia o de nit, tota hora, *Sènyer,* sots vos poderós sobre ell e poderós de punir ell. ✠ 11. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car no deu hom aver tan gran paor dels prínceps terrenals com de vos; car aquells, si an poder en un loc, no lan en altre; e si an poder en home en un temps,

1. B, loadores: E, lausadores.—2. M, *Qui pavent et timent te, Domine, debent laudari, quia suus pavor et timor est laudabilis; sed qui pavent et timent homines mundanos injuriosos, debent reprehendi et vituperari, quia suus pavor et timor, est vituperabilis.*

non an en altre; mas vos, *Sènyer,* en qual que loc hom sia ni en qual que temps hom sia, en tot sots poderós sobrel vostre poble. ✠ 12. Com no sia nulla cosa en esser qui en tots los locs qui son ni en tots los temps qui son sia poderós, de vos enfora, molt me do gran maravella, *Sènyer,* com poden los homens aver nulla paor de nulla autra cosa [1] sino de vos tan solament; car totes quantes paors ha hom de negunes coses, son quax vanes a esguart de les paors que hom deuría aver de vos.

13. *Eternal Senyor sens comensament e sens fi!* Los homens qui son malautes ¿per que an major paor de mort en la malaltía que en la sanitat, pus que tots dies veen los homens sans murir a mort sobtana? ni los homens vells, *Sènyer,* ¿per que an major paor de la mort que los homens jovens, pus tot dia veen que los homens jovens moren els homens vells viuen? ✠ 14. Enaxí, *Sènyer,* com lo bo vasall qui va al palau de son bon senyor, no deu aver paor con es a la porta del palau ni con entra denant son senyor, enaxí los homens justs qui son en vera penitencia no deuen aver paor con son prés de mort: car la mort es lo portal per lo qual entren e van davant la vostra presencia. ✠ 15. Con lo vostre servidor el vostre sotsmès aurá paor de mort, mercèus clama, *Sènyer,* que vos li remembrets que la mort es lo portal on hom trespassa desta vil vida mundana a la gloriosa gloria perdurable; e con hom me fará paor de mort, prec vos, *Sènyer,* que vos me remembrets lo dia del juhii, en lo qual la anima el cors sajustarán a posseyr vida perdurable.

16. *Perdurable Senyor, en tots bens abundós!* Bé sabets vos que paor menys damor no val re. On, per so que totes les mies paors sien bones paors e profitables, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos lo meu cor umplats [2] damor, per so que totes mes paors sien plenes damors. ✠ 17. Qui ha son

1. B, E, de neguna altra cosa.—2. B, vullats unplir.

bon amic e son bon senyor, lo qual ama de molt gran amor, aytant com es gran la amor que li porta, aitant deuría esser gran la paor que nol perda ne no li fassa son desplaer ni son pesar. On, com vos, *Sènyer,* siats al vostre servidor tan noble senyor e tan bo e tan leyal amador, si jo vos amás, jo agra aúda paor de vos a perdre e de vos a menysprear e de vos a oblidar. ❦ 18. Si lome qui encontra son mortal enemic en la via es paorós, no es nulla maravella: doncs jo qui nit e dia particip e estag ab mos mortals enemics, bé deuría, *Sènyer,* esser paorós de mos enemics, los quals son los delits de ma carn e les colpes de la mia anima.

19. *Liberal Senyor, vertuós, plen de dousor e de misericordia!* Com null home no pusca estorsre de mort, no es mort cosa don hom degués esser espaventable.[1] On, si no fos, *Sènyer,* que lo vostre servidor ha paor que no muyra enans que aquesta *Art de Contemplacio* sia acabada, ja lo vostre sotsmès no agra paor de mort, pus que sab que a la mort no pot estorsre. ❦ 20. *Amorós Senyor plen de mercè.* Lo vostre sotsmès el vostre hom no ha paor de mort, mas ha paor de occasio de mort; car major paor ha de murir segons cors natural, que no ha de la mort:[2] e aquesta paor cau en ell, *Sènyer,* per so car ama murir per amor de la vostra amor, per so car amor fo occasio de la vostra mort. ❦ 26. Enamorat avets, *Sènyer,* lo fill de la vostra serva e del vostre esclau; e per assò no ha paor de mort, ans diu a la mort: vengua quant se vulla, car qual que hora venga atrobará lo vostre servidor enamorat de son senyor e de son creador e de son salvador.[3]

22. *Senyor gran sobre totes granèes, Senyor honrat sobre*

1. B, spantable.—2. A, Los vostres fervents servidors no an paor de mort, mas an paor de occasio de mort; car lo vostre servu (M, *et ideò ego)* major paor ha de murir segons cors natural, que no ha de la mort: M, segueix aquesta meteixa variant.—3. A, Enamorat avets, *Sènyer,* molt amador qui no an paor de mort, ans dien a la mort: vengua quant se vulla, car qual que hora venga atrobará los vostres servidors enamorats de lur senyor e creador e salvador: M, la versió respon també a n'aquesta variant.

tots honraments! Con lo vasall ha paor de loar son senyor davant los enemics de son bon senyor, més es significada en ell paor que amor. On, com nosaltres nous gosam loar denant los infeels enemics de la sancta fe romana, significat es, *Sènyer,* que som més servus de paor que de amor. ✠ 23. Si paor fa home esser paorós de retrer[1] e de recontar los vicis els falliments dels homens dementre que hom está en presencia dells, molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser que amor no enaga nosaltres, que retragam e recontem denant los vostres enemics les bonèes e les vertuts qui son en vos. ✠ 24. Tota la major paor de que jo som sensible, es de mort sobtana; car los homens peccadors no an null enemic tan mal ni tan mortal com es mort sobtana; car mort sobtana, *Sènyer,* no espera que hom vos remembre ni que hom se confiu en la vostra dousa misericordia, ni no dona a home temps com pusca plorar sos peccats ni com se pusca penedir de sos mortals falliments, ni no lexa a home ordonar ni satisfer sos torts ni ses injuries.

25. *Eternal Senyor, perdurable en tots temps, gloriós en totes glories!* Privacio damor mha fet esser pus paorós dels enemics de mon cors que de los enemics de la mia anima. On, com los enemics de la mia anima sien pus noables que cells de mon cors, clam vos, *Sènyer,* mercè que vos mabundets damor, per tal que jo aja major temor daquelles coses quim son pus perilloses. ✠ 26. Dels enemics del cors, *Sènyer,* es hom estort aprés que an a hom lo cors mort; car aprés la mort, null mal no poden fer al cors; mas dels enemics de la anima no pot hom estorsre aprés la mort de la anima; car infinidament turmenta en infinides penes perdurables. E doncs, ¿com es hom tan nesci que ha major paor dels enemics del cors que dels enemics de la anima? ✠ 27. Daquelles coses qui an major poder en

1. B, de retreer: M, *reprehendere.*

fer bé o en fer mal, deuría hom esser pus espaventable. On, com vos, *Sènyer*, ajats major poder de donar gloria o de donar pena, que nulla altra cosa, ¿com pct esser assò que no es pus espaventable de vos que de nulla altra cosa?

28. *Honrat Senyor sobre tots honraments, bo sobre totes bonèes!* Sil missatge que son senyor tramet sabía que hom lo turmentás el auciés en son viatge, ja noi iría, car paor de mort lon faría estar. On, beneyt siats vos, *Sènyer Jhesu Christ*, qui sabíets que moríets en est mon, e per paor de mort ni per null treball no estigués que no vinguéssets en carn humana, en la qual morís per salvar vostre poble. ❦ 29. Molt sería gran raó, *Sènyer*, que los homens religiosos no aguessen paor de mort, e que anassen preicar los infeels els homens descreents; car si vos volgués venir en lo mon, scient vostres treballs e vostra mort anguoxosa, raó parría que hom anás loar vos e ben dir de vos, com sia cosa que hom no sia certificat de mort ni de treballs axí com vos fos, qui tot ho sabíets ans qus encarnássets. ❦ 30. En axí com es contraria cosa que hom salegre perdent e que hom sentrist guaanyant, enaxí o més encara me par, *Sènyer*, contraria cosa que hom aja paor de murir per donar laor de vos, qui volgués murir per salvar lo poble qui era freturós de la gracia de nostre Senyor Deu.

¶ CAP. 147. *Com hom es sensible en sa sensualitat.*

DIVINAL *Senyor gloriós!* A vos sia feta reverencia e honor, qui avets compost home de substancia corporal e de substancia espiritual: lo qual home, *Sènyer*, es sensible sensualment de part la natura corporal e es sensible intellectualment de part la substancia espiritual. ✠ 2. Per la natura de la substancia corporal es home sensible de calor e de fredor, e de fam e de set, e de sanitat e de malautía, e de coses dures e aspres, e de coses blanes e humides; car tots aquests accidents devallen, *Sènyer*, de coses sensuals corporals. ✠ 3. De la natura de la anima devallen, *Sènyer*, en lome accidents espirituals dels quals es home sensible intellectualment, los quals accidents son amor e volentat e memoria e cogitacio e apercebiment e consciencia e subtilea e coratgía; car de tots aquests accidents es home sensible en la anima totes les vegades que venen de potencia en actu.

4. *Dreturer Senyor, savi en tots temps!* De les sensualitats corporals e de les sensualitats intellectuals, sengenren en home sensualitats comunes, les quals devallen de les sensualitats sensuals e de les sensualitats intellectuals; e per assò caen en home .iij. maneres de sensualitats: la una es de part del cors, la altra es de part de la anima, laltra es sensualitat comuna ixent de la natura corporal e de la natura espiritual. ✠ 5. Con lome religiós guarda, *Sènyer*, en la creu la vostra figura, qui demostra les vostres nafres els vostres treballs e la greu mort que sostengués, adoncs es sensible sensualment; e con per la sensualitat sensual comensa a remembrar la vostra passio e la vostra mort, adoncs

sent intellectualment; e con comensa a plorar e a suspirar e a amar e aver contriccio e devocio, adoncs es lo sentiment compost corporalment e intellectualment. ✠ 6. Con lo cors del home sent, *Sènyer,* escalfament e frevor e plor, e la anima sent amor e voler e membrament e cogitament e devocio, adoncs daquestes dues sensualitats es feta en home una sensualitat composta de les coses corporals e de les espirituals.

7. *Obeyt Senyor per totes creatures, honrat en tots honraments!* Vos, *Sènyer,* avets lexada la vostra figura en la crou per tal quel vostre poble la pusca sentir ab vista corporal; e avets volgut quel vostre cors vejam e menejem [1] e sintam sobre lautar corporalment, adoncs com la hostia el vi esdevenen en vera carn e en vera sanc per vertut de paraules. ✠ 8. On, com la nostra sensualitat corporal no pusca bastar a sentir lo vostre cors gloriós qui es en los cels, [2] per assò avets volgut que la nostra sensualitat intellectual bast a sentir intellectualment lo vostre cors gloriós, lo qual sentim per fe e per intellectuitat sajús en la terra. ✠ 9. Con lo prevere té, *Sènyer,* lo vostre cors gloriós sobre lautar, la sua sensualitat corporal nol sent, car los .v. senys corporals no son dignes dell a sentir, per so car lo vostre cors es glorificat, el cors del prevere nou es. Mas so per quel prevere sent lo vostre cors, es, *Sènyer,* per raó dels .v. senys espirituals; car la cogitacio cogita la hostia esser vostre cors, el apercebiment ho entén per fe, e la consciencia ho consella, e la subtilea ho demostra per obra miraculosa, e la coratgía ho vol saber e amar e creure e entendre.

10. *Pacient Senyor, vertuós, plen de dousor e de pietat!* Com vostra divinal essencia sia essencia infinida e als nostres ulls corporals sia substancia invisibla, per assò, *Sènyer,* los nostres senys corporals no poden esser sensibles

1. A, manegem: E, manejem.—2. A, els cels.

de la vostra essencia divina. ✠ 11. On, con vos, *Sènyer*, ajats vists que los nostres senys corporals no pusquen bastar a sentir la vostra beneyta deitat, per assò plac a vos donar a home los .v. senys espirituals, per tal que en aquells sentís intellectualment lo honrament e la noblea e la vertut de la excellent deitat. ✠ 12. Qui de la vostra deitat vol, *Sènyer*, esser sensible, en la sua anima vos senta per oracio e per contemplacio; car la sua anima ha potencia e vertut de sentir, membrant e volent e entenent, la vostra gracia, e la vostra gloria, e la vostra vera justicia, e la vostra dousa misericordia, el vostre gran poder, e la vostra gran saviea e totes les altres vertuts.

13. *Eternal Senyor, en tots temps vertuós e amable!* En axí com a casa que ha .ij. portals, e per la un vol entrar lamic del senyor de la casa, e per laltre vol entrar lenemic del senyor de la casa; enaxí, *Sènyer*, cascun home ha dues sensualitats, sensualitat sensitiva e sensualitat intellectual.[1] Per la sensitiva entren en home peccats, e per la intellectiva vertuts. ✠ 14. On, con lo demoni toca home en la sensitiva per moure hom a luxuria, lángel, *Sènyer*, toca hom en la raó per aver castedat; e con lo demoni toca hom per fer tracions e falcíes, lángel toca hom per tal que hom fassa lealtats e savièes; e con lo demoni toca hom per glotonía e per ergull e per vana gloria, lángel toca hom ab obres de continencia e de humilitat e de menyspreament daquesta gloria mundana. ✠ 15. Si home sent més los tocaments del demoni que los del ángel, lome, *Sènyer*, obre la porta al demoni e tancala al ángel; e sil home sent més los tocaments del ángel que del demoni, lome obre al ángel la porta e tancala al demoni: e per assò lome es occasio daquelles sensualitats majors de les quals es pus sensible.

16. *Sanctificat Senyor, graciós en tots bens!* Lo vostre beneit cors fo al dia de la passio tot sensible en dolors e

1. B, E, entellectiva.

en langors e en treballs e en passions e en greu mort; car tot lo vostre cors fo, *Sènyer,* despullat e assotat e ferit e nafrat e escarnit e mort. ✠ 17. Al dia de la vostra passio, *Sènyer,* no tan solament lo vostre cors fo turmentat per lo sentiment, que enans ho fo per tots los altres senys corporals; car vostres ulls foren sensibles de plors e de lagremes e de veer coses qui als ulls no playen; e vostres orelles oyren paraules vilanes injurioses quels jueus vos deyen; el vostre nas odorá el dia de la vostra passio les pudors de la ossamenta qui era en lo loc on fos crucificat, e la vostra boca gustá amargor de fel e de suja e de vinagre. ✠ 18. Beneyt sia, *Sènyer,* lo vostre cors gloriós qui fo sensible de tants treballs e de tants turments, que més no poc soferre;[1] car aitan gran con fo lo poder que vostre cors ac de sentir turments, aitants ne sentí al dia de la mort; e per so car més de turments vos foren fets quel vostre cors no poc soferre, per assò fo, *Sényer,* lo vostre cors apoderat e vensut e mort per los treballs e les penes que hom li feu.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots savi en totes quantes coses foren ni son ni serán!* Al sant dia de la vostra passio, *Sènyer,* fo la vostra anima tota treballada e tota entristada e tota tribulada per les grans penes que veya sostenir e soferir al cors, lo qual se combatía per la salut del vostre poble. ✠ 20. Tota la vostra anima, *Sènyer,* fo sensibla de tribulacio al dia de la mort; car la vostra anima avía pietat del vostre cors, que veya turmentar e auciure sens colpa que no avía; e la vostra anima avía pietat e compassio con veya la vostra beneita mare romanir en lo mon, e con veya quels vostres apòstols fugíen e desemparaven lo vostre cors; e tota la vostra anima, *Sènyer,* sentía pietat e contriccio dels homens qui turmentaven lo vostre cors, e planyía lurs falliments e lurs errades. ✠ 21. Al dia de la vos-

1. B, que no n poc soferre pus avant.

tra passio, *Sènyer,* tota la vostra anima era tocada damor e de pietat e de misericordiá e de paciencia e de humilitat e de totes les altres vertuts. On, beneyta sia la vostra anima; car tots los treballs e les penes que ella sentía eren sentiment e tocament de nostra salut e de nostra salvacio.

22. *Senyor servit, Senyor loat, Senyor honrat!* Enaxí com lo vostre cors gloriós fo tot tocat e sensible de penes corporals, enaxí, *Sènyer,* volgués que la vostra anima fos al dia de la mort tota sensible e tocada de penes e de angoxes espirituals. On, com vos siats estat turmentat corporalment e espiritual per nosaltres peccadors, ¿qual es aquell malastruc qui ha paor de sostenir per la vostra amor[1] treball corporal ne espiritual? ✠ 23. Tant es estat lo vostre cors tocat de penes, e tant es la vostra anima estada treballada, que lo vostre servidor, *Sènyer,* se dona es ofer es abandona a sostenir tots treballs corporals e espirituals per la vostra amor. ✠ 24. Venguen, *Sènyer,* treballs e penes e tribulacions e angoxes corporals e espirituals, e toquen lo meu cors e la mia anima per la vostra amor; car tant com més de treballs e de penes me tocarán per la vostra amor, tant més será mellor mon cors e ma anima.

25. *Singular Senyor sens par e egual, poderós e amable e gloriós!* Los homens pobres toquen los rics ab paraules amoroses e douses e piadoses, per tal quels fassen almoyna; mas los homens rics, *Sènyer,* tant no son tocats per precs ni per amors, que ells senten quils toca; enans estan con a morts, sens nulla contriccio e sens tota pietat.[2] ✠ 26. Los homens pobres van, *Sènyer,* a les belles cases e van als homens ben vestits,[3] e ab crits e ab plants e ab plors toquen e demanen, e no son sentits ni escoltats ni acorreguts a nulles de lurs necessitats: e per assò los homens pobres se troben enganats en los bells palaus e en les belles vestedures dels homens rics. ✠ 27. Los homens morts to-

1. A, qui ha per la vostra amor paor de sostenir...—2. B, ni sens nulla pietat.—3. B, E, bellament vestits.

quen, significant, los homens vius; car lur mort representa als homens vius que morrán e pudrirán axí com ells qui son morts puden e podrexen.[1] Mas, ¿que val, *Sènyer,* que tant los homens morts no toquen, significant, los homens vius, demostrant lur mort e lur corrompiment, que los homens vius sien sensibles del significat don son tocats?

28. *Liberal Senyor, franc, en tots bens abundós!* La mia anima toca mon cors, significant la viltat e la frevoltat e la mesquinea de mon cors; car per la conexensa que la mia anima ha,[2] *Sènyer,* de la viltat de mon cors, toca mon cors per tal que no sia ergullós e ques menyspreu[3] en les sues viltats e en les sues mesquinèes. ✠ 29. Enaxí com lo cors humá sadelita e salegra con lo toquen aquelles coses conveniens a ell en natura, enaxí, *Sènyer,* la anima del home ha plaer e bon saber con es tocada daquelles coses qui son a ella concordans e conveniens en natura. ✠ 30. On, con vos, *Sènyer,* ajats mon cors alegrat per molts tocaments sensuals, menjant e bevent e durment e reposant, clamvos mercè que vos toquets la mia anima de molts tocaments intellectuals, amant e loant e honrant e gracies feent a son senyor celestial divinal.

1. B, E, que morirán e pudirán (E, que morrán e pudrirán e pudirán) axí com ells qui moren e puden e podrexen.—2. B, que la mia anima dona.—3. A, E, e que menyspreu.

¶ CAP. 148. *Com lo sentiment humá es termenat en home.*

OH *Deus gloriós, unit en trinitat unida en substancia divina!* Enaxí con lo cors del home es termenat, enaxí, *Sènyer,* covè quel sentiment del home sia termenat; car pe lo terme del cors covè quel sentiment corporal reeba fi e termenacio. ✠ 2. A vos, *Sènyer Deus,* sia feta gloria e reverencia e honor; car totes les sensualitats del home covenen esser termenades dins cert terme, per raó del comensament que an en lome e per raó de lur fi: car tota cosa avent comensament e fi, ha de natura e de proprietat que sia termenada. ✠ 3. En lo cors del home es sensualitat termenada, e aitant com tè lo cors humá, aitant es home sensible; car fora los térmens del cors no es hom sensible de calor ni de fredor ni de malautía ni de dolor ni de fam ni de set: e assò esdevé, *Sènyer,* per so car home fora sos térmens no ha subject en lo qual sia sensible de fam ni de set ni de sos altres treballs.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots amador e ben volent dels vostres leyals amadors!* Enaxí con lo sentiment humá es termenat dintre loc, enaxí, *Sènyer,* es termenat dintre temps; car home es sensible de tals coses en un temps, que no les sent en altre. ✠ 5. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui no avets termenada la anima del home dins lo loc el temps on es termenat lo cors del home; car la intellectuitat e la vertut de la anima passa per intelligencia part lo loc el temps dins lo qual es termenada la sensualitat corporal. ✠ 6. Enperò enaxí com la sensualitat corporal es termenada dintre coses corporals, enaxí, *Sènyer,* avets vos volgut que la intelligencia de la anima sia termenada dintre coses

intellectuals, les quals termenen la anima del home en so que home no ha conexensa de totes coses.

7. *Benigne Senyor sobre totes benediccions!* Beneyt siats vos e tot quant de vos es; car enaxí con la bestia fermada no pot atènyer sino aitant com lo liam li basta, enaxí les sensualitats del home no poden sentir ni atènyer sino aitant com abasten lurs térmens; e enaxí com a la bestia fermada hom aporta sa civada e sa palla de fora los térmens on ella no pot atènyer, enaxí, *Sènyer,* les intellectuitats de la anima porten al home les sensualitats qui son fora los térmens on sa sensualitat no pot atènyer. ✱ 8. Con lo meu cors e les mies sensualitats sien termenades en aquestes partides de ponent, la anima, qui remembra, *Sènyer,* les partides de levant en les qual presés mort e passio per nosaltres peccadors, aquella dona e aporta de la sancta terra doutramar a mon cors viandes de plors e de escalfament de cor e de contriccions e de devocions e de penidiments dels falliments que jo he fets contra vos. ✱ 9. Si la sensualitat de mon cors es, *Sènyer,* termenada en est mon, la mia anima, qui passa en laltre seggle per cogitacio e per ymaginacio e per memoria e volentat e enteniment, aquella aporta a mon cors sentimens damors e de dousors e de plaers, desijant e amant vos e la vostra beneyta gloria.

10. *Sènyer ver Deus, en lo qual es coneguda tota gloria e tot honrament!* Enaxí con los senys esperituals passen part los térmens dins los quals son termenats los senys corporals, enaxí, *Sènyer,* los senys corporals pervenen dintre les sensualitats en les quals son termenats los senys intellectuals. ✱ 11. Car, *Sènyer,* los senys espirituals no an natura de veer ni de oyr ni de odorar ni de gustar ni de sentir segons la natura dels senys corporals; e per assò car los senys espirituals no an la natura dels senys corporals, son termenats los senys espirituals en la natura dels senys corporals. ✱ 12. En so que la intellectuitat de la anima es

termenada en la sensualitat del cors, per assò, *Sènyer,* la anima, de sa natura e de sa proprietat dona al cors com sia continent e vertuós; e lo cors dona de sa natura e de sa proprietat a la anima com sia viciosa e culpable; e assò esdevé, *Sènyer,* per raó dels .ij. térmens qui participen en home ensems, termenant la un lautre, en so que les sensualitats son termenants les intellectuitats, e les intellectuitats son termenants les sensualitats.

13. *Rey amorós qui sots resplandor de totes resplandors!* La sensibilitat que vos sentìs dangoxes e de dolors e de mort, no fo sensibilitat qui fos termenada dins poc espay ne dins poc terme, ans ho fo dins molt gran espay e dins gran terme; car per so car fo gran[1] la culpa qui caec en natura humana per lo peccat del primer pare, covenc, *Sènyer,* que fos gran[2] la sensualitat que vos sentis de dolor e de mort al dia de la vostra passio; e assò se covenc per so car per la vostra passio covenc esser delit lo peccat del primer pare. ✠ 14. En aitant com lo cors del home es pus purificat e pus sá e sens nulla corrupcio, en aitant es major sensualitat. On, con vostre cors fos, *Sènyer,* pus pur e pus sá e mills naturat que totes les purificacions e totes les sanitats qui son en los corsos humans, ¡quant fo doncs gran la sensualitat que vostre cors sentí en treballs e en mort al dia de vostra passio! No es, *Sènyer,* cor ni enteniment qui ho pogués aesmar ni compendre. ✠ 15. Con lo vostre cors fo tan aparellat a sentir los delits daquest mon per disposicio de natura ordenada en ell, e vos no volgués sentir en est mon los delits que poguérets sentir, ¿qui es qui pogués aesmar la continencia que vos agués en vostra sensualitat? On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car enaxí com fo gran la sensualitat que sentís en treballs e en mort, enaxí fo gran la sensualitat que no volgués sentir dels delits daquest mon trespassable.

1. B, E, car aytant com fo gran.—2. B, E, aytant gran covenc que fos.

16. *Excellent Senyor, gran sobre totes granèes!* Con los meus senys corporals sien termenats e no pusquen atènyer a sentir los grans treballs e les greus dolors e la angoxosa mort que vos sostengués per nosaltres peccadors, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos als meus senys esperituals estenats e examplets lurs térmens, per tal que pusquen contemplant atènyer en la vostra greu passio e en la angoxosa mort que vos sotengués. ✠ 17. Enaxí, *Sènyer,* com sensualment los uns accidens termenen los altres en cors humá, adoncs con los uns accidents giten del cors humá los altres, enaxí intellectualment los uns accidents intellectuals giten de la anima del home los altres. ✠ 18. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* vos aora e us prega que vos delescats e gitets dell tots los accidents viciosos, sia que sien sensuals o intellectuals, per tal quels altres accidents virtuosos no sien dintre poc terme termenats per occasio dels accidents viciosos.

19. *Senyor savi, Senyor amorós e dols e simple e suau!* Los sentiments els delits els plaers que hom sent en est mon sensualment, aquells, *Sènyer,* son termenats dintre poc terme e poc espay, car la qualitat e la quantitat daquells es dintre breu temps; e per la brevea del temps e la brevea de la quantitat e de la qualitat, son los sentiments molt breument termenats. ✠ 20. Per so, *Sènyer,* con les benenanses els delits mundans son termenats dins poc espay, per assò es sabuda la fi daquells plaers e daquelles benenances. Mas en los inferns no es enaxí, car les penes els treballs no son termenades ni fenides; e per assò es innorada per nosaltres la fi de les penes infernals. ✠ 21. Los plaers els delits que hom sent en est mon, tots son termenats enfrel temps passat el temps esdevenidor. On, com lo temps present sia, *Sènyer,* tan poca cosa quel enteniment humá no pot caber en ell, en so que nol pot compendre, tant es poca cosa, molt son malvats e desastrucs aquells qui per tan poca de sensualitat qui cau en temps present,

perden la sensualitat de benenansa en parays, la qual no es termenada en temps passat ni en temps esdevenidor.

22. *Eternal Senyor, en lo qual no ha comensament ni fi!* Enaxí com lo sentiment del home es termenat en est mon dins poc terme, enaxí es, *Sènyer,* termenada dins poc terme la conexensa del home, qui no sab quant de temps li durarán los delits daquest mon; car no es null home, per savi que sia, qui pusca esser cert que les benenances daquest mon li duren una hora ni mija ni més avant de un moment. ✠ 23. Enfre lo sentiment que home ha dels delits mundans e la innorancia que ha, pus no sab [1] quant de temps li durarán, no ha null mijá, ni la una cosa no es major ni menor de laltra; car en aquell temps que hom es sensible de sa benenansa, en aquell temps metex innora si sa benenansa trespassará al temps esdevenidor: e per assò, *Sènyer,* son egualment termenades les benenances daquest mon ab la certa sciencia que hom ha quant son durables. [2] ✠ 24. Los térmens qui termenen les benenances que home sent en est mon, son, *Sènyer,* angoxes et ires e penes e treballs; car la primera cosa que hom sent aprés les benenances els delits, son treballs e afanys e ires e turments, en los quals hom trespassa aprés sos delits e ses benenances.

25. *Ah desijat Senyor, reclamat per tots los pobles!* Com lo meu cors no sia sensible part sos térmens, els térmens de mon cors sien molt fortment breus e pocs e mesquins, molt me do gran maravella de mi, *Sènyer,* com puc tant amar les benenances corporals, ni con me fan tan gran paor sentir los treballs corporals. ✠ 26. Enaxí con lo sentiment corporal sabreuja e saminva al dia de la mort, enaxí, *Sènyer,* la sensualitat dels parents e dels amics que hom ha, se minva es consuma al dia de la mort; car aprés la mort apenes ha hom nulla sensualitat daquell qui

1. E, que nos sab.—2. M, *et propterea sunt æqualiter terminatæ prosperitates hujus mundi et scientia quam homo habet de duratione ipsarum.*

mort es, membrant ni cogitant ni amant ni volent. ✠ 27. Lo terme del comensament que jo entré en est mon, fo en sentiment de dolor, lo qual sentí ma mare lo dia quem enfantá; e laltre terme con trespassaré daquest mon, será sentiment dangoxosa mort. On, com jo sia termenat en lo comensament e en la fi en dolor, sil meu cors es termenat en dolor al dia de la mia mort, placiaus, *Sènyer,* que la mia anima sia alegrada al dia de la mia mort.[1]

28. *Rey dels reys e Senyor dels senyors!* Enaxí con lo cor del home ha més de sensualitat que tots los altres membres, enaxí la vostra gloriosa humanitat ha major sensualitat de gloria que tots los altres homens: e assò esdevé, *Sènyer,* per raó del ajustament e de la unio en la qual es unida e ajustada la vostra humanitat ab la vostra deitat. ✠ 29. Tant es, *Sènyer,* mon fals cor corrumput en peccat, que tota sa sensualitat s es apoquida e ses aminvada; e tant es mon cor endureít en peccat, que apenes es sensible de pietat ni de contriccio de les sensualitats quels pobres senten famejants e sedejants, sensibles de calor e de fredor e de malaltía e de pobretat. ✠ 30. Lo vostre servidor el fill de vostre esclau e de la vostra serva, us loa e us rent, *Sènyer,* moltes de gracies e de mercès com vos li avets dada gracia dacabar aquesta distinccio, e confías en vostra benediccio que vos li ajudets a acabar les altres distinccions esdevenidores, a gloria e a honor e a honrament de vos qui sots son senyor e son salvador e son Deu.

1. E, de la mort.

De la .xxviii.ª distinccio qui tracta de cogitacio qui es seny esperitual entellectual en home.

¶ Cap. 149. *Com home cogita en la divinal essencia.*

DEUS, *qui es gran sobre totes vertuts .e es honrat en tots honraments!* Con vos, *Sènyer,* siats alt sobre les excellents altèes, e nosaltres peccadors siam baxats per obres de peccat en est mon tenebrós, lo vostre servidor el vostre sotsmès leva en alt sa cogitacio e trametla a vos, per tal que sia ab vos e en vos e que no sia ocupada ni enpatxada en la vana gloria mundana. ✠ 2. Tota la mellor contemplacio en que home pusca esser, es, *Sènyer,* que hom tenga sa cogitacio en la vostra noblea e en la vostra vertut, sens que la anima del home no sia ocupada de nulla cosa sensual; car la fervor e la amor es mellor e major con una cosa intellectual contempla en altra intellectual, que no es con cosa intellectual contempla en cosa sensual. ✠ 3. Tant com home es escalfat e enflamat damor, aitant es la cogitacio dome

fervent e forts en so en que cogita. On, per tal que la mia cogitacio sia, *Sènyer,* molt aflamada damor, prec vos que vos umplats tot mon cor e tot mon cors e tota ma anima de la vostra amor.

4. *Oh vos, Sènyer, qui endressats los errants en via de veritat!* Enaxí con cors humá es fortificat e endressat per los senys corporals con son endressats en lur disposicions e en lurs delits, enaxí *Sènyer,* anima racional es magnificada e endressada con sos senys espirituals son endressats en lur senyor e en lur creador. On, per so que la mia anima sia ennobleyda en vertuts, la mia cogitacio sesforsa aitant com pot de contemplar en vos. ✠ 5. Enaxí com lo cors se corromp es afolla per lo torbament el destruiment dels senys corporals, enaxí, *Sènyer,* la mia anima se corromp es afolla con los senys intellectuals se desvíen es desordenen del ordenament e de la disposicio en que vos los avets creats e fets. ✠ 6. Tota hora que la mia cogitacio atrop en vos, atrob, *Sènyer,* la mia anima alegra e pagada e plena damor e de devocio e de contriccio e de veritat e de lealtat e de tot acabament; e no trop neguna cosa[1] de que aja fretura ne defalliment. Mas con sesdevé que la mia cogitacio no es en vos, e cogit en altra cosa, adoncs atrop la mia anima[2] buyda e vana e plena de vicis e de defalliments:[3] e assò es, *Sènyer,* per so car no está en so qui es son compliment e son acabament.

7. *Eternal Senyor, qui anc no agués comensament ni fi!* Con la mia cogitacio sia amesquinada e afrevolida per obres de peccat, e con vos siats tan alt senyor e tan noble e tan honrat, per assò la mia cogitacio no pot bastar a cogitar en vos seguons la noblea de vostra deitat. Mas emperò ja sia, *Sènyer,* que ma anima no pusca bastar a cogitar en vos segons lo vostre gran acabament, al menys fa tot son poder en cogitar en vos seguons que es son pobre po-

1. B, E, nulla cosa.—2. E, tota la mia anima.—3. B, E, de tots vicis e de tots defallimens.

der e sa pobra vertut. ✠ 8. Enaxí com les aus volen a amunt per laer seguons que es lur forsa e lur poder, e enaxí con la nau sobrepuja les ondes e les mars qui la treballen, en axí, *Sènyer,* la cogitacio del vostre servidor e del vostre sotsmès munta a vos seguons sa forsa e abaxa dejús sí les vanitats daquesta frévol vida mundana. ✠ 9. *Gloriós Senyor!* Con la mia anima ha pujada la mia cogitacio en vos e la ha levada destes vanitats mundanes, per vostra gracia, moltes de vegades sesdevé, *Sènyer,* que en un punt e en un moment será la mia cogitacio devallada en terra e partida de vos, e cogitará la mia anima en les coses contraries a vostres honraments e a vostres obres. On, dassòm do gran maravella, con en tan poc de temps ma cogitacio se lunya tant de vos.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots fort sobre totes forces!* Natural cosa es que la cosa[1] vaja pus leujerament e pus volenterosa a aquella cosa don pren acabament, que a aquella cosa don pren fretura e defalliment. On, com vos, *Sènyer,* siats compliment e acabament de la anima del home, molt major occasio e major oportunitat ha anima dome de cogitar en vostra deitat, qui es son acabament, que en cogitar en aquest mon del qual reeb defalliment. ✠ 11. Aitant con home es cogitant en la vostra deitat e en les vostres vertuts, aitant es, *Sènyer,* la anima pus franca e pus poderosa e pus vertuosa; e aitant con la anima sublida de cogitar en vos, aitant més se encativa es obliga a frevoltat e a mesquinea. On, con franquea sia cosa pus amada que servitut, qui vol esser franc, aja sa cogitacio en vos de tot son poder e de tota sa forsa. ✠ 12. Tant es beneyta cosa, *Sènyer,* cogitar en vostra bonea e en vostres obres, que mellor es la anima del home per un moment que sia cogitant en vos, que no es si .c. anys cogitava en altra cosa: car on més cogita hom en vos, més ne fa de son profit;

1. B, E, que tota cosa.

e on més cogita hom en cosa on no siats vos, més ne fa hom de son dan.

13. *Endressable Senyor, ajudable consellador!* Beneyt siats vos, *Sènyer,* qui avets tant avertuada e ennobleyda la cogitacio del home, que no es embargada ni enpatxada per temps ni per loc; car en un punt e en un moment pot hom mudar sa cogitacio de un loc en altre e de un temps en altre. ✠ 14. Con la cogitacio del home sia, *Sènyer,* en home tan franca, que pot cogitar en ques vol e en qual temps se vol e en qual loc se vol, molt me do gran maravella dels homens, per que no cogiten en vos e en vostres obres e en vostres vertuts, e per que no sobliden de cogitar en les benenances daquest mon qui re no valen. ✠ 15. Si la cogitacio del home es occupada e enbargada en cogitar los delits temporals e en so qui re no val, ¿com pot hom esser, *Sènyer,* tan neci e tan pec que sa cogitacio no té en vos qui tant valets, del qual no li vendría tant de treball ni tant dafany si en vos cogitava, con fa con cogita en les riquèes daquest mon qui son presó e confusió de la anima?

16. *Glorió*s *Senyor, dreturer en tots temps!* Maleyta es la pobretat e la necessitat qui fa los homens cogitar en les vanitats e en les riquèes e en los delits daquest mon, amant e desijant aquelles, e fa ublidar a cogitar en les vostres noblèes e en los vostres honraments. ✠ 17. Malvada es, *Sènyer,* la cogitacio del home qui cogita en los delits e en los plaers de luxuria, e ublida a cogitar en los dons de gracia qui son reebuts de la vostra divinal essencia; car cogitacio qui sia en coses pudents e en sutzes e lejes, es ensutzada e empudeyda per aquelles coses pudentes que amant cogita; e cogitacio qui cogita en vos e en la benediccio qui vé de vos, aquella es, *Sènyer,* cogitacio molt nobla e molt misericordiosa. ✠ 18. Enaxí con la vostra excellent essencia, *Sènyer Deus,* es nobla e alta, enaxí ennobleex hom sa cogitacio con hom la munta a vos e la té

en vos e la enamora de vos; e enaxí com les pudors e les mesquinèes e les frevoltats daquest mon son baxes e vils per corrupcio e per defalliments, enaxí, *Sènyer*, tot home avila e afolla sa cogitacio con la enamora de les viltats daquest mon.

19. *Dreturer Senyor, al qual es demanada misericordia e perdó!* Benahuirats son, *Sènyer*, aquells e aquelles quis aparten es acabalen per tal que pusquen cogitar en vos; car pus que sien apartats e assoliats per cogitar en vos, sempre lur cogitacio sassolassa es acompanya ab amor e ab devocio e ab contriccio e ab lealtat e ab veritat e ab totes les altres vertuts. ✠ 20. Qui cogita, *Sènyer*, en vos de totes les forces de la sua anima, sens embarc e sens empatxament de les coses sensuals, aquelles cogitacions son bones e plenes de dousor e de plaer e damor; car adoncs es la anima ab vos unida e acostada, contemplant en la vostra gloriosa deitat. ✠ 21. Tant es, *Sènyer*, la anima del home qui en vos cogita sens embarc de les coses sensuals, levada e purificada e sanctificada, que de totes les benenances daquest mon ni de tots los treballs que ic son, hom no es remembrable: tant es la anima cumplida e acabada en vos, qui sots son acabament e son cumpliment.

22. *Senyor licenciable en totes aquelles coses qui us venen de plaer!* [1] Con la mia anima no es cogitant en vos, sempre, *Sènyer*, es torbada e sempre es errada; e enaxí com a home cech defall guiador con es tot sol en la via, enaxí la mia anima defall de tot endressament totes les vegades que no es cogitant en vos e per vos. ✠ 23. Molts arbres son qui no an proprietat ni natura que pusquen viure ni fructificar si no prés daygua. On, com sia natural cosa que la anima mia no pusca viure ni fructificar si doncs no es cogitant e contemplant en vos, molt me do gran maravella, *Sènyer*, com pot esser que la mia anima pot viure ni durar

1. M, *Domine, qui facis licitas omnes res quæ tibi placent!*

e que sia ublidosa de vos. ✠ 24. Natural cosa es dels ulls corporals que con veen les legèes e les vergonyes dels homens e de les fembres, ques viren a altra part, per so car lur es fera cosa a veer; e natural cosa es a home que ha fastig e ha enujament[1] con odora les coses pudentes e mal olents.[2] Doncs, ¿per qual raó ne per qual natura, *Sènyer*, la cogitacio del home no sen fastija e no savergonya de cogitar en tantes coses mundanes en que cogita, les quals son vils e pudentes e corrompudes en peccat?

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots esguardament de mos ulls e de mos confiaments!* Depus que vos, *Sènyer*, mapellàs em despertàs, se es la mia cogitacio feta serva de vostres honraments e de vostres laors e de vostres volers, e en vos a contemplar sobliga es dona es sotsmet de tots sos poders e de totes ses forses. ✠ 26. La vostra bonea ni la vostra vertut, *Sènyer*, no es qui la pogués pensar ni albirar; car depuis que vos apellàs la mia anima que cogitás en vos, es lo vostre servidor desijós que molt visís per tal que lonc temps fos sensible dels plaers que sa cogitacio li aporta de vos; e plany los plaers que ha perduts sá enrere, con no cogitava en vos. ✠ 27. La mia cogitacio vetla e trenuita, *Sènyer*, contemplant en vos, e tem les occasions contraries a contemplacio.[3]

28. *Oh Deus piadós, compliment e fi de mos desirers!* Pus que vos sots creador e faedor e benfactor de la mia anima, la mia anima proposa, *Sènyer*, que sos cogitaments e sos pensaments[4] sien en vos e de vos e per vos. ✠ 29. Pus la mia anima, *Sènyer*, preposa e desija e ama que sos cogitaments[5] sien en vos, lo vostre servidor el vostre sotsmès vos

---

1. E, en oyament.—2. B, que aja fastig e en oyament de odorar les coses pudens e mal olens.—3. B, E, La mia cogitacio vetla e trenuita, *Sènyer*, nit e dia contemplant en vos; e ha tal plaer de cogitar en vos (E, de cogitar), que totes les occasions contraries a contemplacio tem e esquiva: tant es la mia anima amadora de cogitar en vos.—4. B, E, que tots sos cogitamens e tots sos pensamens.—5. B, E, que tots sos cogitamens.

clama mercè ab cor devot e ab ulls plorosos, que vos vullats que totes ses cogitacions sien en vos a amar e a loar e a remembrar. ✻ 30. Denant lo vostre gloriós altar e davant la vostra preciosa crou, *Sènyer Deus,* lo vostre sotsmès el vostre home vos dona eus ofer sa cogitacio per remembrar e amar [1] la excellent essencia divinal.

¶ CAP. 150. *Com home cogita en la gloriosa humanitat de nostre Senyor Jhesu Christ.*

AH *Jhesu Christ, rey de gloria!* A vos, *Sènyer,* sia donada e coneguda tota vertut e tot honrament e tota benediccio; car enaxí con cors es sobject a reebre forma, enaxí la mia anima es sobject a la mia cogitacio: la qual cogitacio me dona molt de plaer e molt de pagament totes les vegades que la mia anima es cogitant en la vostra humanitat, qui es la pus nobla creatura qui anc fonc ni qui esser pusca. ✻ 2. Del comensament que vos, *Sènyer,* fos encarnat en nostra dona Sancta María, Verge gloriosa, dentro al temps que vos vos enpujàs al Pare celestial, trob la mia cogitacio aparellada de cogitar en la vostra humanitat. Mas con la mia anima vol cogitar'ne ymaginar en les autes noblèes en les quals está la vostra humanitat en gloria, adoncs atrop la mia cogitacio defallent a ymagenar los vostres grans honraments. ✻ 3. La occasio per que [2] la mia anima ha major poder de cogitar en la vostra humanitat dementre que era en est mon, que no ara con la vostra glorificada humanitat es en laltre

1. B, E, per remembrar e per ymaginar e per amar.—2. B, per la qual.

seggle, es, *Sènyer,* per so car la mia anima es en est mon occupada e enpatxada per les coses sensuals: les quals coses sensuals sí son pus leugeres[1] a cogitar con son en est mon que no fan[2] con son en lautre.

4. *Sènyer ver Deus qui guaardonats justs e peccadors seguons lurs obres!* Tant deuría esser enamorada la mia anima de cogitar en vostra humanitat, que per longa perseveransa de cogitacio deuría esser vijarès a la mia anima, *Sènyer,* que jo us agués vist ab la vista corporal.[3] ✠ 5. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car enaxí com memoria remembra al home els homens que ha vists, enaxí cogitacio intellectiva, con ha molt estat en cogitar vostra humanitat e la sua figura, en memoria li es lafigurament que ha pres, cogitant, de vos.[4] ✠ 6. Car natural cosa es, *Sènyer,* que con la anima del home reeb alcuna figura entellectualment, que la remembre en aquella figura que moltes vegades la ha cogitada e ymaginada e afigurada.[5]

1. B, E, li son.—2. B, E, que no son.—3. B, E, Tant avets vos enamorada la mia anima de cogitar en la vostra humanitat, que per longa perseveransa de cogitacio, es viarès a la mia anima, *Sènyer,* que jo us aja vist ab la vista corporal; e per la vista que la mia anima ha ymaginada en la vostra humanitat, mes donat vijarès que jo aja vista corporalment la vostra mare, nostra dona Sancta María, e mes vijarès que jo aja vist mon senyor Sent Johan Babtista, e mon senyor Sen Johan Evangelista, e mon senyor Sen Pere, e mon senyor Sent Andreu e mon senyor Sen Jacme.—4. B, E, On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car tant avets avertuada la mia cogitacio en vos, que enaxí com memoria remembra al home los homens que ha vists, enaxí cogitacio entellectiva ha tan estat en cogitar la vostra humanitat e la sua figura e qualitat e cella de la vostra mare gloriosa e dels apòstols damunt dits, que en memoria me cau lafigurament que la mia anima ha pres, cogitant, de vos e de Sancta María e dels apòstols damunt escrits: M, *Unde benedictus sis, Domine Deus; quia, sicut memoria facit præsentes homini illas res, quas vidit, ita intellectiva cogitatio, quando diu cogitavit in tua Humanitate et in figura ipsius, habet in memoria Te, et figurationem, quam accepi cogitando in Te.*—5. B, E, Natural cosa es, *Sènyer,* que com la anima del home reeb alcuna figura entellectualment, que la remembre (E, que la remembra) en aquella figura que moltes de vegades la ha cogitada e ymaginada e afigurada. On, per so car la mia anima moltes de vegades ha cogitat en la vostra humanitat, e en una figura vos afigura (E, vos ha affigurat) continuament, per assò, *Sènyer,* la mia anima, com vos remembra en aquella figura en que us ha cogitat, li es vijarès quels meus ulls corporals ajen vista la vostra sancta humanitat.

7. *Singular Senyor, gran sobre totes granèes!* La mia cogitacio está[1] en les greus dolors e en los angoxosos treballs e en la vil mort que vos, *Sènyer,* sostengués per nosaltres peccadors. ☙ 8. La mia anima, *Sènyer,*[2] tramet la cogitacio per ymagenar e reebre la gran amor e la gran paciencia e la gran humilitat e la gran misericordia qui fo en la vostra sancta humanitat, adoncs con hom vos turmentava eus agreujava eus auceya. ☙ 9. Con la mia anima cogita, *Sènyer,* en lestament en lo qual vos e la vostra beneyta mare els vostres apòstols érets en est mon, e afigura vostres pobrèes e vostres humils vestiments els vostres treballs, adoncs la mia anima vol figurar vos e la vostra dousa mare els apòstols en grans honraments e en grans ornaments: e tant nos vol esforsar queus cogit neus ymagén ma anima en honraments e en delitaments en est mon, que més de vegades nous cogit en pobretats e en angoxes e en turments e en menyspreaments, en los quals érets de les gents.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui exoyts tots aquells qui a vos se reclamen!* Home qui ama, *Sènyer,* molt més crex sa amor per cogitar en so que ama, que per veer corporalment so que ama: e assò es raó natural, car amor pus prop es a cogitacio que a vista corporal; e car la vista corporal enbarga la cogitacio totes les hores que hom veu presentment so que ama, per assò senamora hom pus fortment veent entellectualment que sensualment. ☙ 11. On, ja sia so, *Sènyer,*[3] que jo no aja vista vostra humanitat sensualment, per tot assò no roman que nom enamor més ma cogitacio de vostra humanitat veent ella entellectualment, que los meus ulls corporals veent les coses sensuals. ☙ 12. Com amor sia mellor e major per cogitacio que per vista corporal, lo vostre servidor, *Sènyer,* el vostre sotsmès vos clama mercè eus prega que vos enfortescats e vivifiquets la sua cogitacio en contemplar en la vostra humani-

1. B, E, nit e dia está.—2. B, nit e dia: E, tot dia e tota nit.—3. B, E, On jassía, *Sènyer...*

tat; car molt majors e mellors son los plaers entellectuals que los sensuals.

13. *Dreturer Senyor, savi en totes savièes!* Enaxí com per defalliment damor home oblida so que ha amat, enaxí per abundancia de cogitar en la cosa que hom ama, crex e multiplica la amor; car on més home cogita e remembra, més ama. E per tal, *Sènyer,* que jo sia tot ple damor, prec vos que vos alonguets mes cogitacions e mos remembraments en la vostra beneyta humanitat. ✠ 14. Aquelles cogitacions son, *Sènyer,* bonahuirades, qui son en la vostra beneyta humanitat; car més veu hom la bonea e la noblea de la cosa entellectualment que sensual. On, molt mellor es a home cogitar en vos, ja sia que no sia en lo loc on vos presés mort e passio, que si era en Jherusalem veent lo sant sepulcre e que sa cogitacio no fos en vos. ✠ 15. En aquest mon, *Sènyer,* home veu la vostra humanitat intellectualment, cogitant; mas no la pot hom veure sensualment en aquella figura en la qual ella es. On, en assò pot hom conèxer la noblea que hom ha major en la vista intellectual que en la sensual; car los ulls de la anima basten e atenyen a assò a veer en que los ulls corporals no poden bastar ni atènyer.

16. *Perdurable Senyor en tots temps, abundós en tots acabaments!* Con la mia cogitacio es en la gran franquea e en la gran humilitat que vos feés con vos encarnàs, e con la mia anima remembra la auta natura e la excellent noblea de la vostra deitat, e la purificada sanctificada vostra humanitat,[1] adoncs es, *Sènyer,* la mia cogitacio acabada e cumplida en los vostres honraments e en los vostres acabaments. ✠ 17. Con la mia anima, *Sènyer,* remembra cogitant que la vostra deitat es creadora de totes creatures, e la vostra humanitat recrea totes creatures, adoncs la mia anima savigora es esforsa cogitant, de donar laor a son creador

1. A, e la purificada sanctificada humanitat.

per creacio e de grair e de beneyr son salvador per recreacio. ✠ 18. Con la mia anima aferma e atorga cogitant que la vostra sancta humanitat es, *Sènyer*, en la subirana celestía[1] unida e engranida ab la vostra gloriosa deitat, e con cogit que la vostra sancta humanitat fo en la sancta crou crucificada e turmentada per nosaltres peccadors, adoncs la mia cogitacio alegra tota la mia anima; car la membransa que cogitant cogit en la vostra humanitat, me dona confiansa que la vostra humanitat prec la deitat per nosaltres peccadors qui som de natura humana, de la qual natura es la vostra humanitat.

19. *Ah Sènyer, qui prometets totes gracies e totes benediccions!* Si la mia cogitacio mes estada enemiga sà enrere, per so con no volía cogitar en vos e cogitava en les benenances daquest mon, ara, *Sènyer*, li ho perdó; car si ma cogitacio mes estada enemiga, ara mes mare e amiga, per so car tota sa gloria e tot son bon saber trop que ha en cogitar e en contemplar en la vostra misericordiosa piadosa humanitat. ✠ 20. La mia cogitacio me fa, *Sènyer*, ajonollar davant lo vostre gloriós altar, e fam soplegant besar la terra, e puxes fam levar mes mans e mos ulls en vés la figura de la sancta crou preciosa, e fam escalfar mon cor amant vos, e fa venir en mos ulls lagremes e plors. ✠ 21. Tant mes, *Sènyer*, dousa e plaent la cogitacio que jo he de la vostra humanitat, que dia e nit prec la mia anima que nos enug de cogitar en la vostra bonea e en vostres honraments, per tal que lo meu cor sia en penediments[2] de mos greus peccats, e en ma boca sien laors e gracies de mon creador e de mon redemptor.

22. *Reebedor Senyor de nostres demandes e de nostres pregueres!*[3] Vos, *Sènyer*, sabets bé que con home cogita a aventura en les coses quals que sien, que aquella cogitacio re no val, per so car es cogitacio ymagenant aquelles co-

1. M, *in supremo cœlo*.—2. B, E, per tal que en lo meu cor sien penedimens.—3. B, pregaries.

ses de que no li cal, per so car no les ama. ✠ 23. Con lo vostre gloriós cors fo, *Sènyer,* clavellat e nafrat e mort en la crou per nosaltres peccadors, ¿com pot esser que la mia anima va nulla hora cogitant a aventura en vos, pus que vos pujàs en la crou per occasio de mes colpes e de mos peccats? On, jo us clam mercè, *Sènyer,* que vos la mia cogitacio fermets ab liam damor, per tal que no vaja la mia anima cogitant a aventura en vos ni en altra cosa. ✠ 24. Car con la cogitacio va, *Sènyer,* a aventura, tot li esdevé per defalliment damor; car null home, dementre que cogita a aventura, no ama aquella cosa en que cogita. On, con la mia anima priva damor, adoncs ella tramet sa cogitacio a aventura, ymaginant e remembrant aquelles coses de que no li cal.

25. *Oh Sènyer ver Deus, savi e ajust*[1] *en totes creatures!* Enaxí com per la vostra passio, *Sènyer,* fo mortificat e delit lo peccat del primer pare, enaxí la anima del home just es vivificada e mundada con es cogitant e contemplant en la vostra nativitat e en la vostra passio e en la vostra mort. ✠ 26. *Ah Jhesu Christ Sènyer!* Loat siats vos e beneyt sia tot quant de vos es; car vos, *Sènyer,* avets posat davant nostres ulls corporals lo mirall de la sancta crou, per tal que sia mirall a la nostra anima, ques mova a cogitar en los greus treballs e en la angoxosa mort que vostra dreturera humanitat sostenc e fo passible. ✠ 27. Molt dia mes esdevengut, *Sènyer,* que estava davant mos ulls lo mirall de la vostra humanitat gloriosa, per tal que ma anima obrís cogitant los ulls del cor e remembrás son salvador.[2] On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui avets despertada la mia anima, cogitant en la vostra passio e en la vostra greu mort e en la vostra gloriosa gloria.

28. *Pacient Senyor, ple de totes amors e de totes valors!*

1. M, *et juste.*—2. M, *Multoties mihi accidit, Domine, quòd haberem ante meos oculos especulum tuæ gloriosæ humanitatis, et mea anima dormiebat et non aperiebat oculos cordis ad cogitandum in suo Salvatore.*

Enaxí com es natural cosa que volar no sia fet sino en laer ni nadar no sia fet sino en laygua, enaxí, *Sènyer,* si no era culpa e peccat qui ho enbarga, sería covinent cosa e raonable e natural que home no cogitás sino tan solament en la vostra deitat e en la vostra humanitat e en la viltat en que home es caút per peccat e per culpa. ✠ 29. Enaxí com la nau es en perill con es tempetada per ondes e per vents, enaxí, *Sènyer,* e molt més encara es la anima del home perillada e turmentada con sublida de cogitar en la vostra deitat e en la vostra humanitat e en les viltats daquest mon enganable. ✠ 30. Enaxí com los homens qui estogen, *Sènyer,* lurs thesaurs e lurs reliquies[1] en lurs caxes, enaxí volría, si a vos playa, que la mia anima fos armari de la vostra cogitacio; e enaxí com los aucells fan lurs nius en los arbres, enaxí prec la mia anima que pos sa cogitacio en larbre de la crou, per tal que lo vostre servidor sia cogitant e contemplant en la sancta humanitat de son noble senyor Jhesu Christ.

¶ CAP. 151. *Com home cogita en les obres que fa la divinal essencia e en les obres que son fetes segons cors de natura.*

DEUS *misericordiós, liberal en tots bens!* Con home cogita en les vostres obres, en dues maneres, *Sènyer,* pot hom cogitar[2] en elles; car en les vostres obres pot hom cogitar sobre cors de natura e pot hom cogitar segons cors de natura. ✠ 2. Con hom cogita,

1. B, e lurs riquèes: M, *suos thesauros et divitias in suis archivis.*— 2. B, ymaginar.

Sènyer, en les vostres obres qui son sobre natura,[1] adoncs tracta hom cogitant de coses quis fan miraculosament, axí con crear re de no re e axí con resuscitar los morts e sanar los homens contrets, e les altres obres dest semblant. ✠ 3. Con hom cogita, *Sènyer,* en les vostres obres quis fan segons cors de natura, adoncs tracta home cogitant en les obres de natura, les quals obres se fan per les proprietats e per les forses e les vertuts que vos donàs e apropriàs a natura, adoncs con la creàs.

4. *Benigne Senyor, amador de tots bens!* Con home cogita en les obres de natura, en dues maneres pot cogitar en natura: la una es com hom cogitant ymagena com natura aduu en actu les coses que son en potencia; laltra es con natura torna en potencia les coses que son en actu. On, en estes dues coses, *Sènyer,* tracta natura tan solament en ses obres. ✠ 5. Con natura obra en les coses que son en potencia e les fa esdevenir en actu, adoncs, *Sènyer,* compon dels elements simples alcun cors individuít compost dels elements per generacio, esdevengut en esser per composicio de materia e de forma elemental. ✠ 6. Con natura, *Sènyer,* tracta de adur en potencia les coses qui son per natura en actu, adoncs natura descompon los elements en lo endivíduu compost de elements, e desol e desjuny la materia e la forma per corrupcio, per la qual corrupcio natural desaparex la figura e la materia del indivíduu.

7. *Amable Senyor, plen de dousor e damor!* Totes les obres que fa natura, os fan per so car vos licenciats natura a fer aquelles obres, o les fa natura per les vertuts e per les proprietats e les forces que vos avets donades a natura. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car no es enaxí de les obres que vos fets; car moltes obres fets vos qui nos fan per natura ni no y pot natura ajudar ni contrastar. ✠ 8. Car vos, *Sènyer,* obrats com vos volets[2] part los tér-

1. B, sobre curs de natura.—2. A, E, cous volets.

mens on son termenades les forces de natura, part los quals térmens son obres de miracles; car enaxí com largenter fa de la pessa del argent qual formas vol, enaxí vos fets de natura tot so queus volets.[1] ✠ 9. Com natura sia, *Sènyer*, forsada e costreta e termenada dintre les vostres forces, e no pusca fer nulla cosa fora vostres poders ne vostres volers, e vostre voler e vostre poder pusca fer totes coses, malvades son les cogitacions dels homens con estan més en les obres de natura que en les vostres obres. On, maleyts son, *Sènyer*, aquells quis confíen més en les obres de natura que en lo poder qui ha creada natura.

10. *Desijat Pare per los bonahuirats religiosos!* Con cogit en les obres de natura, adoncs aperceb e entenc que natura, so que fa nou fa ab entencio; car entencio priva en tota cosa on vida sia privada; e pus entencio hi priva, sís fa enteniment e discrecio e ymaginacio. On, per assò, obra de natura, *Sènyer*, no es altra cosa mas conveniment o descoveniment enfre materia e forma, per lo qual conveniment o desconveniment es compost o descompost cors indivíduu material, de materia e de forma. ✠ 11. Si la obra de natura es feta per natura sens que natura no obra ab entencio ni ab discrecio, beneyta sia, *Sènyer*, la vostra obra, la qual vos obrats e fets ab entencio e ab voler e ab saviea; car vos avets creades les creatures per entencio que vos siats vist e conegut per tot bo e per tot noble: e desta entencio primera diriva e devalla la segona entencio, la qual es con avets creats los homens per tal quels retats guaardó seguons que son lurs obres. ✠ 12. *Gloriós Senyor!* En quant home cogita en les obres de natura sens que no entén obres danimals, mas les obres tan solament de natura en general, adoncs entén, *Sênyer*, que natura so que fa nou fa entenent ni conexent ni scient; e per aquestes calitats e vertuts que priven en natura, aperceb hom que les

1. B, enaxí vos, *Sènyer*, de natura vos fets so queus volets.

sues obres son vils e freturoses e pobres a esguart de les vostres obres, que son fetes e ordenades ab tota saviea e ab tanta sciencia[1] e ab compliment de volentat gloriosa dreturera.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual salegren es conforten totes mes forces e mes confiances!* Qui vol, *Sènyer,* esser savi en les obres de natura, covè que aja conexensa de les qualitats e de les proprietats de natura, e covè que conega a vos la forsa el poder que vos avets sobre natura, per tal que natura nol engan nil deceba en aver opinio que natura sia poderosa en aquelles coses on sos poders son termenats. ✠ 14. Enaxí com natura no ha poder de obrar ni de fer nulla cosa en vos, per so car vos, *Sènyer,* sots sobre sos térmens; enaxí natura no pot fer neguna[2] daquelles coses que fan los animals racionals, axí com naus e castells e draps e les altres coses dest semblant que fan los homens accidentalment e artificialment. ✠ 15. Beneyt sia, *Sènyer Deus,* lo vostre gran poder; car vostre poder pot fer tot so que fa natura e tot so que poden fer los animals; e natura nils animals no poden fer so que fan, menys del vostre poder, ne poden fer en vos so que vostre poder fa en natura e en los animals.

16. *Suau Senyor, piadós, plen de mercè!* Les obres de natura totes se fan movablement; car con natura conpon alcun cors, adoncs es la materia moguda a pendre forma; e con natura descompon e dessolúu[3] alcun cors, adoncs se mou la materia a corrompre la forma daquell cors. On, beneytes sien, *Sènyer,* les vostres obres, car no son semblants a les obres de natura; car vos, so que fets, fets volent e forsant e constreyent, sens que moviment non cau en vos; mas natura no pot neguna cosa[4] fer sens moviment. ✠ 17. Enaxí com les obres de natura se mouen a generacio e a corrupcio en los corses elementats, enaxí les vos-

1. B, E, e ab tota sciencia.—2. B, E, nulla.—3. B, e dissolva.—4. B, E, nulla cosa.

tres obres, *Sènyer*, van en los homens segons cors de vertuts; car axí com es cors de natura engenrar e corrompre, enaxí es propia cosa a les vostres obres, obrar vos per via de dretura e de misericordia e damor e de poder e de saviea e dé totes altres vertuts.[1] ☙ 18. On, a les vostres obres, *Sènyer Deus*, sia donada e coneguda tota bonea e tota vertut; car enaxí com natura demostra als nostres senys corporals les bellèes de la sua obra en los animals e en los vegetables e en los metalls, enaxí, *Sènyer*, les vostres obres se demostren als nostres senys espirituals molt belles e molt ordonades; e enaxí com en los animals e en los vegetables e en los metalls se mostren belles e bones les obres de natura, per belles figures e per belles colors, enaxí en les vostres obres se demostra bella e bona vostra obra, per amor e per poder e per justicia e per misericordia.

19. *Oh vos, Sènyer, qui purificats e denejats los confessors per obres de penitencia!* Per so con los .iiij. elements son contraris los uns als altres, per assò, *Sènyer*, les obres de natura no venen totes a aquella fi per que[2] son comensades; e per assó pot hom apercebre cogitant en los defalliments de natura. ☙ 20. On, com en la vostra gloriosa essencia, *Sènyer Deus*, no aja nulla contrarietat ni null empatxament, per assò son menades a fi totes les obres qui en vostre voler son volgudes, car no es qui contrastar pusca al vostre poder ni al vostre voler ni a la vostra saviea. ☙ 21. Con les vostres obres, *Sènyer Deus*, sien tan excellents e tan nobles sobre les obres de natura, molt més deu esser la cogitacio del home serva e sotsmesa a amar e a cogitar e a loar en les vostres obres que en les obres de natura, qui a esgart de les vostres obres re no valen.

22. *Sènyer Deus qui vivificats e mortificats quius volets!* Tota hora que natura obra segons son propi cors, es do-

1. B, E, e de totes les altres vertuts.—2. B, E, per la qual.

nant e tollent; car aitant com dona al cors que compon per generacio, aitant toll a altre cors per corrupcio: e per assò, *Sènyer*, en les obres de natura tota hora hi ha defalliment. Mas de les vostres obres no es enaxí; car tota ora que vos obrats, obrats donant e no tollent, per so car nulla creatura no ha re que seu sia, ans tot quant es es vostre:[1] e per assò son totes vostres obres acabades. ✠ 23. Les obres elementals de natura, totes son fora de franquetat; car so que natura fa, nou fa franchament, ans sa proprietat e son cors la forsa a fer aquelles obres que fa elementalment. Mas de vos, *Sènyer*, no es enaxí; car so que fets, tot ho fets de volentat e no ho fets forsadament ni costreta. On, per assò son als homens les vostres obres significades en mellor noblea e en pus honrada disposicio que les obres de natura. ✠ 24. Natura, *Sènyer*, no aporta totes ses obres[2] en temps covinable als homens; car moltes de vegades sesdevé que natura dona alcunes coses qui no son necessaries e tarda aquelles[3] qui en aquell temps en que hom es son necessaries. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*, car no es enaxí de vos; car vos tota hora donats les coses qui son a home pus profitables e pus necessaries, segons lesguart e la disposicio e la ordonacio que aquest mon deu reebre per vostres obres.

25. *Entenent Senyor, qui revelats e denunciats als homens vostres volers!* Molt me do gran maravella, *Sènyer*, dels filosophs qui son passats sá enrere, con pogren tant cogitar ne ymagenar en les obres de natura ni com se pogren oblidar de cogitar e de contemplar en les vostres obres, com sia cosa que les vostres obres valen tant més que les obres de natura. ✠ 26. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car del temps de la vostra encarnacio a ensá an los homens més tractat e més cogitat en les vostres obres que en les obres de natura; e per assò, *Sènyer*, es significat que

1. A, ans es tot vostre quant es.—2. B, totes ses coses ni ses obres. —3. M, *et tardet in dando illas.*

més son los homens en temps de gracia depuis que vos vos encarnàs, que dabans con no érets encarnat, con los philosophs tractaven més de natura que de vostres obres. ✠ 27. En les obres de natura, con hom tracta delles, més usa hom de les sensualitats que de les intellectuitats; mas, en les vostres obres, *Sènyer,* molt més hi usa hom de les intellectuitats que de les sensualitats. On, aitant com intellectuitat es pus nobla creatura que sensualitat, aitant es significat que la vostra obra val més que obra de natura.

28. Laor e gloria e benediccio sia a vos, *Sènyer Deus;* car en so que home es compost e ajustat de cors humá e de anima racional, per assò, *Sènyer,* es home per natura corporal aparellat e endressat a cogitar en les obres de natura, e es per la natura de la anima aparellat e endressat a cogitar e a contemplar en les vostres obres. ✠ 29. Si lome, *Sènyer,* ha per raó del cors, major occasio de cogitar en les obres de natura que en les vostres obres, lome ha major occasio de part la anima en cogitar en les vostres obres que en celles de natura. On, con tot home sia obligat, segons ordonada disposicio, que seguesca la natura de la anima e que mortific la natura del cors, molt es mala cosa peccat, qui fa los homens més cogitar[1] en les obres de natura que en les vostres obres. ✠ 30. A vos, *Sènyer Deus,* me lou e fas gracies de la mia cogitacio; car enaxí con lome religiós hermitá es sepatat de les vanitats daquest mon, enaxí, *Sènyer,* jassía que lo meu cors sia habitant en locs poblats e sia tot dia en presencia dels homens, per tot assò no roman que la mia cogitacio no sia nit e dia en cogitar en les obres de la vostra gloriosa essencia divina.

1. B, més ymaginar.

¶ Cap. 152. *Com home cogita en so que fan los ángels els demonis.*

Divinal *Senyor, poderós sobre tots poders!* Con hom es cogitant en les obres angelicals e en les obres dyabolicals, adoncs veu hom, *Sènyer,* per intelligencia so que los ángels tracten en home per so que los homens vos amen e us loen e us beneesquen; e veu hom cogitant com los demonis tracten en home con home vos sia desobedient e con sia fals e traydor a son pruxme. ✠ 2. Com home cogita, *Sènyer,* en la benignitat e en la noblea qui es en los ángels, adoncs entén que per la gran bonea qui es en ells, son amadors dels homens, per la qual amor aporten los homens a via de veritat. E con hom cogita en la gran malea e en la gran iniquitat qui es en los demonis, adoncs entén hom cogitant que lur gran malea lur fa los homens ayrar e desamar, per la qual desamor sesforsen con pusquen aportar los homens en peccat e en error. ✠ 3. Con los ángels, *Sènyer,* sien loadors e amadors de lur senyor e de lur creador e sien amics e benvolents vostres, e los demonis sien desobedients a lur creador e ajen en oy tots nosaltres, gran raó avem con nosaltres siam cogitants en les noblèes e en les bonèes dels ángels, e con cogitem menyspreant les falcíes e les iniquitats qui son en los demonis.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots vida vera de la qual totes vides son vivificades!* Con son cogitant en so que fan los ángels e en so que fan los demonis, adoncs ma anima aperceb que tot so que fan los ángels, tot ho fan per lo primer moviment e tot ho fan ab vera entencio ordenada; e los demonis, *Sènyer,* so que fan, tot ho fan per lo segon

moviment, e tot quant fan fan ab entencio desordenada. ✠ 5. Con hom cogita, *Sènyer,* en les obres dels ángels, en totes lurs obres veu hom amor e dretura e caritat e bonea; car tota lur obra ha esguart a bé. E con hom cogita en les obres dels demonis, tota lur obra veu hom plena de desamor e de falsía e de crueltat e de error; e assò es per so car tota lur obra ha esguart a mal. ✠ 6. Qui bé vol cogitar en la diversitat qui es enfre la obra angelical e la obra diabolical, guart, *Sènyer,* com los ángels an amor a totes les coses qui son seguons rahó e dretura, e an en oy totes les coses qui son contra raó e justicia; e guart en los demonis con amen que sien coses en esser qui no son dignes de esser, e com no sien en esser les coses qui son dignes de esser seguons raó.

7. *Honrat Senyor sobre tots honraments!* En so que los ángels els demonis son substancies esperituals, per assò, *Sènyer,* cové que lur obra sia en nosaltres obra intellectual obrada en les nostres animes, qui son substancies espirituals. ✠ 8. En so, *Sènyer,* que los ángels amen home e los demonis aíren home, comensa lur obra en les intellectuitats e puxes de les intellectuitats devallen los homens a obrar en les sensualitats, per amonestament angelical o per temptacio diabolical. ✠ 9. Con los ángels e los demonis no poden devallar los homens a obrar en les coses sensuals per les obres que ells fan en home intellectualment, adoncs los ángels els demonis, *Sènyer,* prenen forma sensual per tal que per aquella pusquen moure los homens a obrar les coses sensuals, e que de les obres sensuals se muden a obrar en les coses intellectuals.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui alegrats e consolats tots aquells qui us amen!* Los ángels els demonis comensen lurs obres en nostres senys esperituals, per tal que les sensuals obres qui son en potencia esdevenguen en actu. On, con ells fan nosaltres cogitar ni apercebre ni voler les coses sensuals, adoncs la pensa dels homens está en les coses

sensuals; e ymagenant e volent e remembrant e entenent, mudense los homens de les obres intellectuals a les sensuals, lo qual mudament aporta de potencia en accio les coses sensuals. ✠ 11. Con home ha sa pensa cogitant en alcunes bones obres e ymagena aquelles a aventura, adoncs, *Sènyer,* lángel, qui per alcuns senyals aperceb alcunes vegades la cogitacio,[1] vol pujar aquella pensa de la potencia sensitiva a la potencia racional, e vol aquella pensa mudar de ventura a occasio, per tal que la pensa sia pus virtuosa e pus forts en la potencia racional. E con home, *Sènyer,* cogita a aventura e ymagena alcunes males obres, adoncs vé lo demoni a la pensa del home, la qual aperceb a vegades per alcuns senyals,[2] e vol la devallar de la potencia ymaginativa a la potencia sensitiva, per tal que la luny de la raó, e vol que aquella pensa sia en occasio en la sensualitat, per tal que la sensualitat se mova a peccat. ✠ 12. Dementre que lángel vol, *Sènyer,* pujar la pensa del home de la potencia ymaginativa a la potencia racional, vé lo demoni, qui li contrasta aitant com pot; e dementre que lo demoni vol devallar la pensa del home de la potencia ymaginativa a la potencia sensitiva, vé lángel e contrasta li aitant com pot: e per la franca volentat qui es donada al home, aquell ab qui lome sente, aquell vens e apodera.[3]

13. *Forsable Senyor en tots poders e en totes forces!* En so, *Sènyer,* que les obres dels ángels e dels demonis se contrariejen en home, ama lángel en home més la anima del home quel cors, per so car la anima dome sacosta més en natura ab lángel quel cors; el demoni, per so con es contrari a raó e contrari a la nobla natura que vos li donàs, per so desama més la anima del home quel cors. ✠ 14. *Amorós Senyor!* Per so car los ángels els demonis son als ulls corporals dels homens substancies invisibles, per assò, *Sènyer,* los homens nècis, qui van més per les sensualitats que

1. B, E, manca aquesta frase.—2. B, E, id.—3. M, *vincit ille cui ipse consentit.*

per les intellectuitats, innoren les obres dels ángels e dels demonis: e per aquesta innorancia que an, sesdevé moltes de vegades que les obres angelicals dien los homens que son diabolicals, e les obres qui son diabolicals dien que son angelicals. ✠ 15. On, qui vol, *Sènyer,* entendre e saber quals son les obres angelicals ni quals son les obres diabolicals, guart en sa anima ab los ulls intellectuals sens enpatxament de les coses sensuals; car les coses sensuals enpatxen, *Sènyer,* als homens lurs ulls intellectuals a veer e a conèxer quals son obres angelicals ni quals son obres dyabolicals.

16. *Rey dels reys, Senyor dels senyors!* Con home sia defallent e mesquí en moltes de maneres, per assò los ángels els demonis obren en los homens; car los ángels, *Sènyer,* demostren als homens les frevoltats e les mesquinèes qui son en home; e assò fan per so que moven los homens a humilitat; e los demonis amaguen aitant com poden als homens les frevoltats el pobre poder qui es en los homens, per so que los homens se moven a ergull e a vana gloria. ✠ 17. Con les obres dels ángels sien, *Sènyer,* en demostrar als homens lurs mesquinèes e la vanitat daquest mon, per assò son les obres angelicals obres qui an esguart a acabament; e con los demonis demostren les vanitats qui son en home esser cumpliment e acabament, per assò se demostren les obres diabolicals esser totes en defalliment. ✠ 18. Con natural cosa sia, *Sènyer,* que home sia prop a acabament per la natura de la anima, e sia prop a defalliment per la natura del cors, e los ángels reeben acabament en vos, e los demonis reeben defalliment en lurs obres, per assò, *Sènyer,* es home sobject als ángels e als demonis con sien obrants en home.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots vist en los ulls de la anima mia!* Les obres dels ángels lunyen les obres dels homens de obres bestials, e les obres dels demonis acosten es obres dels homens a esser obres bestials: e assò esde-

vé, *Sènyer,* per so con los ángels muden les penses dels homens de les coses sensuals a les intellectuals, els demonis muden les penses dels homens de les coses intellectuals e enderroquenles en les coses sensuals. ✠ 20. Los ángels, *Sènyer,* muden la pensa del home de menor intellectuitat a major e a mellor intellectuitat, e de sensualitat a mellor sensualitat; mas los demonis fan tot lo contrari; car si home cogita en alcuna intellectuitat vertuosa o en alcuna sensualitat profitosa, los demonis fan los homens cogitar en les intellectuitats e en les sensualitats vicioses de les quals diriva peccat. ✠ 21. Los ángels, *Sènyer,* pujen la cogitacio del home de la potencia sensitiva a la potencia racional; e si no la poden pujar de la sensitiva a la racional, esforsense com la pugen a la potencia ymaginativa per tal que daquella la pugen a la racional; e si la pensa está en la sensitiva occasionantment, esforsense los ángels con la fassen anar per la ymaginativa a aventura, per tal que la pujen a la raó e lay fassen esser occasionadament. Mas de tot assò, *Sènyer,* fan los demonis tot lo coatrari.

22. *Misericordiós Senyor, plen de mercè e de pietat!* En axí con los ángels endressen los homens ab les intellectuitats e ab los senys esperituals, enaxí, *Sènyer,* los demonis torben los homens ab les coses sensuals e ab los senys corporals.[1] ✠ 23. Enaxí, *Sènyer,* con los homens se contrasten es desacorden en lurs obres, enaxí se contrasten es desacorden en lurs obres los ángels els demonis; car enaxí com los uns homens adoben so quels altres afollen, e los uns afollen so quels altres adoben, enaxí los ángels adoben ab les coses intellectuals so que los demonis afollen ab les sensuals, e los demonis afollen e malmeten ab les sensuals coses so que los ángels adoben ab les intellectuals.

1. B, E, ...e ab los senys corporals; car si no era que los demonis enpatxen als homens ab los senys corporals los senys esperituals, quax tots los homens seguiríen los amonestamens angelicals, e fugiríen als diabolicals.

✠ 24. Enaxí com los ángels, *Sènyer,* melloren e adoben en home una intellectuitat ab altra e una sensualitat ab altra, enaxí los demonis afollen e malmeten en home una intellectuitat ab altra e una sensualitat ab altra: e per assò es home subject en lo qual se contrasten es desacorden les obres angelicals e les obres diabolicals.

25. *Excellent Senyor sobre totes excellencies!* Con los ángels sien contemplants en la vostra gloriosa essencia divina sens enbargament de les coses sensuals, per assò, *Sènyer,* la gloria que ells reeben de vos es molt gloriosa e molt maravellosa, car enfre vos e lur contemplacio simpla no ha composicio ni mijá qui sia enbargant lur gloria. ✠ 26. Con los demonis, *Sènyer,* aesmen entellectualment, sens null enpatxament de les coses sensuals, quant an perdut ni quantes penes soferen ni quant durará lur pena, adoncs es molt gran la dolor e la pena que reeben simplament, sens mijá que nols contrata a lur pena ni nols dona remey; car enfre lur pena e lur intellectuitat no ha nulla cosa qui per nulla composicio do a lur pena null remey. ✠ 27. Con los demonis, *Sènyer,* sapien que lur voler volrá infinidament so que per null temps no aurá, aitant con son voler vol e aitant com sa conexensa conex que no aurá so que tots temps volrá, aitant los turmentará son voler e sa conexensa.

28. *Gloriós Deus, noble en totes noblèes!* Los ángels amonesten als homens que ells no tracten daquelles coses qui son fora los térmens sensuals e intellectuals, sino de les coses qui son dintre lurs térmens termenades; e assò fan, *Sènyer,* per tal quels homens no cayen en error: mas los demonis fan dassò tot lo contrari. ✠ 29. Los demonis, *Sènyer,* sesforsen aitant com poden que fassen los homens tractar en les coses que nos poden fer ni saber ni entendre dintre los térmens sensuals ni entellectuals; e assò fan per so que hom enpatxen en les coses possíbols ab les coses inpossíbols, en fer bones obres. ✠ 30. Enaxí con los ángels,

Sènyer, venen a la mort del home el confíen el enaguen en la vostra misericordia, per tal que nos desesper de la vostra dousa pietat, enaxí los demonis venen a la mort del home e remembrenli sos peccats e fanli ublidar la vostra gran misericordia, per tal ques desesper de vos e que vaja en foc perdurable, en lo qual no es vista la vostra excellent essencia divina.

¶ Cap. 153. *Com home cogita en les obres que fan los animals.*

Ah *Deus piadós, en totes misericordies abundós!* Con home sia compost e ajustat de natura sensual e de natura intellectual racional,[1] per assò, *Sènyer,* los homens an francha volentat: la qual volentat es franca per tal que hom aja mèrit de bé o de mal.[2] ✠ 2. Con en los animals racionals sia pus acabada e pus avertuada la natura entellectual que en los animals inracionals, per assò, *Sènyer,* les obres dels animals inracionals no poden esser en aquella bonea ni en aquella noblea en la qual son les obres dels animals racionals. ✠ 3. *Amorós Senyor!* Aitant com los animals inracionals son pus luny de natura intellectual quels animals racionals, aitant més, *Sènyer,* son les obres dels animals inracionals pus prop e pus apropriades a natura sensual que les obres dels animals racionals.

4. *Misericordiós Senyor, poderós en totes forces!* Per so car home ha més en sí de natura espiritual entellectual que negú dels altres animals, per assò, *Sènyer,* fan los homens moltes coses les quals los animals inracionals no poden fer:

1. B, E, e de natura intellectual.—2. B, E, per assò, *Sènyer,* los homens, so que fan, tot ho fan ab franca volentat: la qual volentat esdevé franca per raó car es unida de natura sensual e de natura entellectual.

les quals coses son cases e vestiments e escriptures e naus e les altres coses daquest semblant. ✠ 5. Enaxí com la bonea dels homens se pren en fer bones obres, e les bones obres se fan majorment ab los senys esperituals que ab los corporals, enaxí, *Sènyer,* la bonea dels animals inracionals sengenra en la sensualitat adoncs con té ordonats lurs senys corporals. ✠ 6. Con la valor dels animals racionals sia, *Sènyer,* molt més en les obres entellectuals que en les sensuals, e la valor dels animals inracionals sia en les obres sensuals, per assò es significat que home no es creat ni fet a esguart daquest mon, on ha més de sensualitat que de intellectuitat; e per assò es significat que los animals inracionals son creats e fets a esguart daquest mon, per so con ha en ells més de sensualitat que de intellectuitat.

7. *Vertuós Senyor, del qual totes vertuts reeben gracia e benediccio!* Los animals racionals se muden cogitant de les coses sensuals a les intellectuals; mas los animals inracionals tenen lur ymaginacio a les coses sensuals: e per assò, *Sènyer,* les obres dels animals racionals valen molt més que les obres dels animals inracionals. ✠ 8. Tot home, *Sènyer,* qui pug la sua cogitacio de la sensitiva a la ymaginativa e de la ymaginativa a la racional, fa molt mellors obres que aquells qui lur cogitacio no saben moure de la potencia sensitiva ni pujar a la potencia racional. ✠ 9. Car per so car home puja sa cogitacio a la potencia racional, esdevé hom vertuós en totes ses obres, car sa cogitacio lunya e detría ses obres de les coses bestials; e con home, *Sènyer,* no puja sa cogitacio a la potencia racional, per assò esdevé viciós e peccador, per so car sa cogitacio no lunya ne detría ses obres de les obres bestials.

10. *Ah Senyor gran sobre totes altèes!* Per so con en home puja la cogitacio a la potencia racional, per assò, *Sènyer,* esdevé que les obres que hom fa se fan majorment occasionalment; e car en los animals inracionals no ha cogitacio que pug a la potencia racional, per assò sesdevé

que les obres que fan los animals inracionals se fan majorment a aventura, sens occasio. ✠ 11. Qual que cosa hom fassa, *Sènyer,* tota hora covê que la fassa o per lo primer moviment o per lo seguon moviment; car nulla obra no poría fer null home si no per lo primer moviment o per lo seguon. Mas de so que fan los animals inracionals, no es enaxí; car so que fan, ni ho fan per lo seguon moviment ni per lo primer. ✠ 12. Car tot so ques fa per lo primer moviment, merex guaardó e gracia, e tot so quis fa per lo seguon moviment, merex pena. On, com los animals inracionals, *Sènyer,* seguons les obres que fan no meresquen guaardó ni pena, per assò les obres que ells fan no covê que vajen seguons lo primer moviment ni segons lo segon.

13. *Creador Senyor, resplandor de totes resplandors!* Los homens peccadors, siguent lur sensualitat, fan males obres; mas los homens vertuosos, *Sènyer,* siguent lur intellectuitat, fan bones obres: e assò esdevé per so car la sensualitat es en home mena de males obres, e la intellectuitat es en home mena de bones obres. ✠ 14. *Amable Senyor amorós!* Les obres dels animals racionals nos concorden tant fortment en natura ab los homens, con fan les obres quels animals inracionals fan ab la natura dels inracionals: e assò esdevé, *Sènyer,* per so car los animals racionals constrenyen e forsen lur natura moltes de vegades, per la racionalitat qui es en ells; e los animals inracionals no son constrets ni forsats en lurs obres, per so car no an raó qui lur constrengua a fer obres contraries a natura. ✠ 15. Per so, *Sènyer,* con los animals inracionals no an nulla proprietat de sí per la qual contrasten a lur natura, e los homens an la raó en ells metexs, per la qual contrasten a lur natura, per assò los homens fan fer als animals obres que son forsades e constretes en los animals inracionals: les quals obres se fan per los nodriments en que los homens meten los inracionals.

16. *Rey maravellós, piadós, graciós!* Con les obres dels homens van ordenadament enfre les sensualitats e les intellectuitats, adoncs son les obres dels homens ordenades; mas con les sensualitats e les intellectuitats se desconcorden, adoncs son, *Sènyer,* les obres dels homens desordenades. ✠ 17. Con les sensualitats sien esdevengudes enemigues e contraries a les intellectuitats, per raó del primer peccat, per assò, *Sènyer,* caen los homens accidentalment en obrar males obres, de les quals males obres hom nos puría estar sens ajuda de la vostra gracia e de vostra benediccio. ✠ 18. Per so, *Sènyer,* con en los animals inracionals no contrasten sensualitats ab intellectuitats, per assò los animals inracionals seguexen mills en lurs obres lo cors de natura que no fan los animals racionals, los quals fan contra natura molts peccats per la desordenacio qui cau en ells sensualment e intellectualment.

19. *Oh vos, Sènyer, del qual devallen e diriven tots nostres bens e totes nostres forces!* No ha null animal en tot lo mon qui fassa tan contraries coses ni tan diverses ni tan estranyes, com fa animal racional; e assò esdevé, *Sènyer,* per so car home tan solament posseex en sí metex natura sensual e natura entellectual. ✠ 20. Totes quantes obres se fan, *Sènyer,* son fetes per .vi. coses, les quals .vi. coses son vos e natura e los ángels e los demonis e los animals inracionals els homens.[1] On, noy ha nulla creatura qui fassa so que fa tan mescladament enfre les sensualitats e les intellectuitats, con fa home: e assò avets vos volgut que sia per so que home ha franca volentat.[2] ✠ 21. Con home sia més naturat que nulla altra creatura en natura sensual e en natura intellectual, per assò, *Sènyer,* les obres dels homens, adés son seguons natura sensual, adés seguons natura intel-

1. B, E, les quals .vi. coses son vos e natura e los ángels e los demonis e los animals racionals e los animals irracionals.—2. B, E, per so car home ha franca volentat, la qual es engenerada de sensualitat e de entellectuytat.

lectual: e assò esdevé per so que guaanyen mèrit sensual e intellectual, sia de gloria o de pena.

22. *Durable Senyor en tots los temps, e ans de temps e aprés temps!* Con la anima racional no sia de natura daquest mon trespassable, per assò son les obres dels homens menys en les coses intellectuals e més en les sensuals; car la anima no es en lo loc de sa natura, el cors es en aquest mon qui es son loc naturalment: e per assò, *Sènyer,* son los homens pus aparellats a obrar seguons la sensualitat que seguons la intellectuitat. ✠ 23. Tota hora que la anima vulla obrar en home, *Sènyer,* seguons sa natura, cové que mortific la sensualitat qui la té cativada en los defalliments sensuals, los quals son caúts en home accidentalment per peccat. Mas con lo cors vol obrar seguons sa natura, ajudenli sos defalliments el loc en que es, qui es concordant ab sos defalliments sensuals. ✠ 24. Enaxí com lo cors humá, *Sènyer,* usant de sa natura, torba e enpatxa la anima en ses obres, enaxí per lo contrari la anima endressa e ordona lo cors usant ella de sa natura metexa: e per assò es significada la gran corrupcio del cors, en la qual es caút per peccat, e es significada la gran noblea qui es en la anima, la qual es en ella per gracia.

25. *Ah gloriosa Trinitat, excellent Unitat!* Com home sia naturat e compost de natura intellectual e de natura sensual, per assò, *Sènyer,* reeb home més de custumes e de nudriments que neguns dels altres animals. ✠ 26. On, enaxí con los homens, *Sènyer,* seguexen per nudriment custumes e maneres en lurs obres, enaxí los animals qui priven de racionalitat, seguexen més en lurs obres natura que nudriment, per so car la raó e la intellectuitat priva dells. ✠ 27. En so que los homens, *Sènyer,* an en lurs obres abundancia de raó e denteniment, per assò son majorment lurs obres en los accidents separables que en los accidents inseparables; e car los animals inracionals son en lurs obres freturosos denteniment e de raó, per assò van lurs

obres majorment per los accidents inseparables que per los accidents separables. On, tot assò esdevé per so car los homens mortifiquen lur sensualitat ab la raó, e los animals inracionals no an ab que la mortifiquen.

28. *Sènyer ver Deus, qui sots vera pau e vera salut!* No es null animal qui tan gran plaer ni tan bon saber[1] trop en ses obres, con fa animal racional; e assò esdevé, *Sènyer,* per so car ha major abundansa en les coses sensuals e en les coses intellectuals que negú dels altres animals. ☙ 29. Los animals inracionals no saben, *Sènyer,* compondre les coses sensuals con hi troben sabors e plaers; mas los animals racionals, per so con an raó, saben compondre e ajustar e mesclar les coses sensuals per donar major plaer als sens corporals. ☙ 30. Qui vol, *Sènyer,* examplar e estendre sa cogitacio, menla per les .vi. partides dintre les quals totes coses poden esser cogitades, les quals son los térmens de cogitacio, part los quals térmens nulla cogitacio no pot esser trespassable; car dintre aquells ha termenada la cogitacio del home son Senyor Deus.

¶ CAP. 154. *Com home cogita en les concordances e en les contrarietats qui son enfre fe e raó.*

OH *Deus sanctificat, gloriós!* A vos sia feta reverencia e honor, com vos ha plagut que fe e raó sia en home; car vos, *Sènyer,* avets volgut que fe sia en home per raó de les coses invisibles, les quals son greus a saber e a entendre per raons; e avets volgut que

1. B, E, ni bo saber.

raó sia en home enfre les coses visibles e les invisibles, les quals son covinents a esser enteses per raons manifestes. ✠ 2. Fe, *Sènyer,* es tan excellent cosa e tan nobla, que passa part los térmens on raó es termenada e conclosa; car de tals coses tracta fe, que raó ni enteniment dome no pot tractar ni entendre daquelles coses que hom tracta per creensa e per fe. ✠ 3. En so que fe tracta pus autament e pus nobla que raó, per assò, *Sènyer,* es significat que fe está tota en les coses intellectuals, sens enpatxament de les coses sensuals; e car raó no pot bastar ni atènyer a les excellents coses a les quals home basta per fe, per assò es significat que raó está en les coses sensuals e en les intellectuals.

4. Vos, *Sènyer,* qui fets abundós lo cor dels vostres amadors damors e los ulls de plors, [1] sabets que fe no detría enfre ver e fals; car afermadament creu sens nulla dubitacio. Mas de raó, *Sènyer,* no es enaxí; car raó primerament ans que aferm enserca enfre ver e fals, e con ha detriat enfre ver e no ver, adoncs aferma quals coses son veres ni quals son contraries de veres. ✠ 5. Fe es a vegades contraria a raó, [2] per so car no la lexa detriar ni ensercar en les coses creegudes sens nulla dubitacio; e raó es, *Sènyer,* a vegades contrariant a fe, [3] en so que les coses que fe creu sens dubitacio, aporta en dupte per ensercament e per detriament enfre ver e no ver. ✠ 6. Con home, *Sènyer,* ha longament posseyda fe senes dubitacio, ab acabada afermacio, con se esdevé que raó la vol alterar e mudar per dubitacio, adoncs es greu cosa a raó que la pusca vensre ni sobrar ni alterar. Emperò, *Sènyer,* per longa disputacio e per moltes demostracions e de raons, altereja hom la fe de son enversari el devalla hom de sa fe e li fa entendre raó: la qual raó li demostra sia veritat o falsetat en aquella cosa en que lha posseyt.

1. B, E, Vos, *Sènyer,* qui fets aondós lo meu cor damors e los meus ulls de plors.—2. B, E, Fe es contria a raó.—3. B, E, e raó es contrariant a fe.

7. *Ah Rey sant, gloriós, qui tots regnats governats!* Fe es cosa qui pot esser en veritat o en falsetat, [car fe no detría en cosa en la qual] pot hom aver creensa;[1] e raó, *Sènyer,* null temps no está sino en veritat. On, so per que creensa[2] pot esser en veritat o en falsetat, es per so car fe no detría enfre ver e fals: mas car raó detría enfre ver e fals, per assò cové que tot so qui sia raó sia ver. ✠ 8. Enaxí com fe e raó se contrasten, *Sènyer,* en alcunes coses, enaxí se concorden en altres; car enaxí com fe vol estar en les coses altes e no vol devallar a entendre les raons,[3] enaxí raó puja en les coses altes, les quals devalla a son enteniment e a sa conexensa. ✠ 9. Con la fe está altament e la raó puja a ella, adoncs, *Sènyer,* se covenen fe e raó; car la fe dona exaltacio a la raó, e per[4] la excellent altea de la fe savertúa es ennobleex raó con pot atènyer per conexensa en les coses que fe ateny per creensa, e con la raó no pot atènyer a les altèes e a les noblèes en les quals fe ateny per creensa. On, pus la raó puja e treballa a entendre, pus exalsa la fe con nos lexa atènyer a raó. On, per so con vera fe e raó puja la una per lautra, per assò, *Sènyer,* ha concordansa e benvolensa enfre fe e raó, per so car la una es avertuada per lautra segons esta manera.

10. *Oh vos, Senyor dels senyors, amable sobre totes amors!* Lo primer escaló on raó comensa a pujar es les coses sensuals, e! subirá escaló on puja es, *Sènyer,* les coses intellectuals, part les quals rahó no abasta a pujar. Mas, no es enaxí de fe; car lescaló on fe comensa a pujar es, *Sènyer,* en les entellectuals coses, e delles puja a creure part la intellectuitat del home. ✠ 11. On, per raó con fe sobrepuja raó, en so que fe puja part enteniment e raó fenex dintre los térmens de enteniment, per assò, *Sènyer,* es dit que vera fe val molt més e es pus nobla cosa que raó, per so car pus alt ateny que raó. ✠ 12. Enaxí com lo foc ha na-

1. B, E, manca aquesta frase.—2. B, E, fe.—3. B, E, a entendre elles per raons.—4. B, E, car per.

tura e proprietat de esser lo pus alt element, enaxí, *Sènyer*, fe ha natura de esser pus alt que raó; car lus e la operacio de raó [1] es composta en home actualment de sensualitat e de intellectuitat; mas fe [2] nos compon, ans es cosa simpla estant part lcs estrems de intellectuitats enteses.

13. *Oh vos, Sènyer, del qual esperam gracia e benediccio!* Molts son los homens qui no saben anar ni per raons ni per fe; car con cuyden seguir la manera de raó, ells seguexen la manera de fe; e con cuiden seguir la manera de fe, ells seguexen la manera de raó: e per assò, *Sènyer*, esdevenen semblants a les besties e son senes fe e raó en lur esputacio. ✠ 14. On, tot home, *Sènyer*, qui vulla usar de fe e de raó, cové de necessitat que aja coneximent de fe e de raó, per tal que en les coses on se cové fe, que aja fe, e en les coses on ha mester raó, quei sia ensercada raó. ✠ 15. Qui vol, *Sènyer*, seguir lesclau de raó, vaja per concordances e per semblances e per mutacions, de les sensualitats a les intellectuitats e de les intellectuitats a les sensualitats; car ab aytals ensercaments seguirá lesclau de raó; e qui vol, *Sènyer*, seguir lesclau de fe, pug sa pensa part son enteniment, e crea so que no pot caber en son enteniment.

16. *Ah Senyor forts, en lo qual son totes nostres forces e tots nostres restauraments!* Nulla hora que les coses sensuals enpatxen en home les coses intellectuals, no pot [3] usar home acabadament de raó. On, qui acabadament vulla, *Sènyer*, usar de raó, fassa estar sa raó en les coses intellectuals sens enbargament de les coses sensuals. ✠ 17. Enaxí con raó, *Sènyer*, senbarga per lenpatxament de les coses sensuals a les intellectuals, enaxí senbarga es enpatxa per ensercament de raons e de demostracions en aquelles coses en les quals fe es estant sens demostracio de raons. ✠ 18. Con la racionalitat del home no ha sobre sí vera

---

1. B, E, car raó.—2. M, *sed operatio fidei.*—3. B, E, no porá.

creensa, e la creensa[1] que ha sobre sa raó es falsa, adoncs cové de necessaria que la raó sia falsa; e con dejús la fe del home no ha vera raó, covése de necessitat que la creensa[2] sia falsa: e assò esdevé, *Sènyer,* per so car seguons vera disposicio e vera ordonacio, cové que sots vera fe estía vera raó, e sobre vera raó, aja vera fe.

19. *Oh vos, Sènyer, qui fos crucificat e marturiat en la sancta crou!* Fe no ha cura densercar occasio concordant ni contrariant, mas tota sa obra es creure so que raó no pot entendre: mas raó, *Sènyer,* va per alta manera; car raó enserca les occasions concordants e contrarians e les coses differents e dessemblants. ✠ 20. Ja sia so, *Sènyer,* que raó no pusca pujar ni atènyer en tan excellents altèes con fe ateny e basta per creensa, per tot assò no roman que raó no atenya e no bast a entendre si la fe es vera o falsa: car en la vostra bonea e seguons la disposicio e la ordonacio de la vostra obra, demostra raó qual fe es vera ni qual creensa es falsa.[3] ✠ 21. Car si la fe qui es falsa era vera, encontinent raó daría demostracio que vos no sots bo ni acabat: e assò demostraría raó per lo desordonament quis seguiría si la fe qui es falsa era vera; car en tota lig e en tota creensa qui sia creeguda falsament, ha descovениment de raó: e pus no sia raó que la falsa lig posseyda per falsa fe sia vera, raó demostra que aquella fe no ha dignitat de esser en esser.

22. *Nomenat Senyor per tots los pobles, honrat per totes creatures!* Tot so que raó demostra, tot es veritat; e emperò tot so que hom se cuida que sia demostrat per raó, no es veritat. On, lo defalliment no está en la raó, enans está en los sobjects desordonats en los quals raó no ha aparellat con en ells demostra veritat. On, qui vol apercebre, *Sènyer,* qual cosa es demostrada en veritat, conpar la cosa ab la vostra bonea; e sis cové segons vostra bonea, es de-

1. B, E, no ha sobre sí vera fe, e la fe...—2. B, E, que la fe.—3. B, E, qual fe es vera ni qual es falsa.

mostrat que es vera: car enaxí com los mariners sendressen en lur viatge per la tremuntana, enaxí pot hom endressar sa racionalitat a demostrar veritat pus que hom seguesca los significats de la vostra bonea. ✠ 23. Con home, *Sènyer,* pusca aver vera fe o falsa, qui vol conèxer qual fe es vera ni qual es falsa, prena senyal en lo vostre acabament; car vera fe tota hora es significant lo vostre acabament, e falsa fe tota hora dona significat que en vos aja defalliment. On, con en vos no aja null defalliment, per assò en lo vostre acabament es significat qual home es en vera fe ni qual es en fe contraria a veritat. ✠ 24. Enaxí con vera fe, *Sènyer,* engranex e ennobleex la raó que li está dejús, enaxí raó ennobleex e engranex la vera fe qui li es dessús, en so que demostra la fe esser vera; e enaxí con raó ennobleex la fe qui es vera con demostra veritat della, enaxí la ennobleex con demostra la fe qui es falsa esser falsa: car revelar falsetat es demostrament de veritat.

25. *Oh mirall e resplandor de gracia e de benediccio!* Fe, *Sènyer,* es occasio a home que entena raó,[1] e raó es occasio a home con aja fe: car fe fa venir raó en home de potencia en actu, adoncs con home se sotsmet raonablement a amar la lig en la qual usa de fe; e raó fa venir fe de potencia en actu, adoncs com demostra raonablement que hom deu aver fe en aquells articles als quals raó no pot atènyer a entendre. ✠ 26. Enaxí con raó encativa e enpresona lenteniment humá dintre los térmens en los quals es termenat, per so car no ha ab quels pusca examplar ni estendre; enaxí, *Sènyer,* vera fe afranquex e engranex al home son enteniment, per so car nol costreny dins los térmens on raó lo termena. ✠ 27. Per so car la pensa humana, *Sènyer,* se lunya de fe totes les vegades que sacosta a raó, es lunya de entendre totes les vegades ques acost a fe, per assò sesdevé que los uns homens entenen per

1. B, E, que aja raó.

raons so que los autres an a creure per defalliment de raons. On, dassís pren que los uns homens an més de fe que los altres, e los uns an més de raó que los altres.

28. *Ordonable Senyor del cel e de la terra!* Con sia cosa que hom pusca guaanyar més de mèrit ab vera fe que ab raó, enperò, *Sènyer,* alcuna manera hi ha on hom pot molt més de bé tractar ab raó que ab fe,[1] per so car mills demostra hom veritat seguons raó que seguons fe,[2] alcunes vegades. ✠ 29. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car si home es pus noble e pus vertuós per fe que per raó segons una manera, per altra raó, *Sènyer,* sesdevé que home es pus noble e pus vertuós per raó que per fe. ✠ 30. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e honor per tots temps; car per so avets vos vulgut que la ley dels crestians sia vera, con ha pus meritoria fe e pus raonable discrecio e demostracio que neguna de les altres ligs descordants e contrariants a la veritat qui es en la vostra excellent essencia divina.

¶ CAP. 155. *Com home cogita en les concordances e en les contrarietats qui son entre enteniment e paraula.*

DEUS *maravellós, vertuós, endressador dels vostres benvolents a via perdurable!* Con paraula sia diccio sentida e enteniment sia cosa intellectual, per assò, *Sènyer,* es molt pus nobla creatura enteniment e pus nobla cosa que paraula;[3] e aitant com enteniment es pus nobla cosa que paraula, aitant més es de mellor obra e de

1. B, E, enperò, *Sènyer,* molt més de bé pot hom tractar ab raó que ab fe.—2. B, E, M, (Acaba aquí la frase).—3. B, es pus nobla creatura [que] paraula: E, es molt pus nobla creatura enteniment que paraula.

major profit enteniment que paraula. ✠ 2. Con enteniment, *Sènyer,* va seguons sa vertut e sa proprietat e sa natura, e paraula lo seguex e no li fa null enbarc ni no dona a ell significacio de contrarietat, adoncs savertúa es endressa la paraula en lenteniment, el enteniment se significa en paraula. Mas con la paraula va seguons son pobre poder es desvía del enteniment, adoncs es contrast enfre paraula e enteniment, per lo qual contrast la un es torbant lautre. ✠ 3. Con paraula, *Sènyer,* sia creada en home per revellar e per significar enteniment, per assò es paraula serva e sotsmesa a enteniment. On, con paraula no significa lenteniment, adoncs paraula erra e fa contra con major: per la qual errada se torba enteniment con nos servex de paraula a ell sotsmesa.

4. *Dreturer Senyor a justs e a peccadors!* Con enteniment sia dintre anima, e paraula sia fora danima, formada en laer, per assò, *Sènyer,* es enteniment pus prop a anima que paraula. On, aitant con enteniment es pus unit a anima que paraula, aitant més enteniment es pus aparellat a demostrar veritat, que paraula: e per esta proprietat aital, paraula no ha poder que pusca demostrar ni significar tanta de veritat com enteniment pot entendre. ✠ 5. En so, *Sènyer,* que enteniment ha més dacabament a saber veritat de la cosa, que paraula no ha poder a revelar veritat de la cosa, per assò sengenra descordansa e contrast enfre enteniment e paraula; car moltes vegades se esdevé que enteniment entén una cosa, e paraula ne significa altra contraria a la veritat quel enteniment entén. ✠ 6. Com paraula, *Sènyer,* parla de la vostra sancta trinitat e de la vostra simpla unitat e de la vostra gran bonea e de la vostra vera encarnacio, adoncs parla axí con infantó balbús qui parla davant home savi entenent pcr ses pobres paraules sos significats que signifiquen. On, con paraula defalla a significar e a demostrar la vostra trinitat e la vostra unitat e la vostra bonea e la vostra encarnacio, en-

teniment, *Sènyer,* qui es pus nobla creatura que paraula, aquell ateny a so on paraula no pot abastar de dar significat de so quenteniment entén.

7. *Eternal Senyor en lo qual no ha mudament ni alteracio!* Com paraula diu la persona del Pare es Deu e la persona del Fill es Deu e la persona del Sant Esperit es Deu, adoncs paraula dona significat en so que diu, que tres deus son. Mas enteniment, *Sènyer,* qui es pus leyal cosa e pus vera que paraula, aquell entén que no es mas un Deu tan solament, lo qual es en tres persones.[1] ✻ 8. Paraula, *Sènyer,* parla e diu que la persona del Pare engenra la persona del Fill, e la persona del Sant Esperit ix del Pare e del Fill. On, parlant paraula en esta manera, dona significat que la una persona sia ans de lautra. Mas enteniment vertader no seguex los significats de paraula en aquelles coses on paraula defall, ans ho fa en los significats on paraula seguex los endressaments que reeb denteniment: e per assò, *Sènyer,* enteniment entén que la vostra deitat no ha neguna de les persones enans daltra, ni temps no cau en elles. ✻ 9. Paraula parla, *Sènyer,* e diu que vos vos encarnàs e que vos presés mort e passio en la sancta crou. On, dient paraula assò, dona significat quant a sí que la vostra deitat se alterá en humanitat e ac passio e mort. Mas enteniment no seguex los significats en los quals paraula defall, e endressas en sí metex entenent que la vostra deitat nos alterá ne ac passio ni mort; car la humanitat fo aquella que ac passio e mort per nosaltres peccadors a salvar.

10. *Creador Senyor del cel e de la terra e de totes creatures!* Paraula parla e diu que vos sots tot poderós a fer totes coses. On, en so que paraula diu tot poderós, paraula significa seguons sa frevoltat que vos sots poderós de fer falliments. On, lenteniment, *Sènyer,* entén que vos sots

1. B, E, lo qual es unit de les .iij. persones.

tot poderós en fer bones obres, mas no en fer peccat; car fer peccat no vé de acabat poder, ans ve de defalliment de poder e de defalliment de saviea e de dretura. ✠ 11. Paraula parla, *Sènyer*, e diu lo bras de Deu e les orelles els ulls de Deu e les mans els peus de Deu. On, dient paraula aquestes coses, dona significat com Deu sia cosa avent cors. On, lenteniment entén so que paraula significa dient orelles e bras de Deu, e entén que Deu no es cosa corporal, jassía que paraula do significat que vos siats cors. ✠ 12. On, enaxí con home, *Sènyer*, tria lo gra de la palla, o enaxí con hom detría les bones viandes e gita les males, en axí enteniment tría en los significats que paraula significa, e seguex los significats per que ell sendressa a saber veritat, e no ha cura daquells significats quil volen desviar de veritat per raó de la frevoltat qui está en paraula; car paraula diu que tota la deitat no sencarná, mas tan solament la persona del Fill, e paraula diu que en lo Fill está la deytat.[1] On, enteniment entén que lo Fill sencarná tan solament e tota la deitat es en Jhesu Christ.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, quius encarnàs en la Verge gloriosa!* Con paraula diu, *Sènyer*, que vos fos nat de donsella verge, la paraula dona significat que aquella cosa sia inpossíbol. On, lenteniment, *Sènyer*, abasta a aquella cosa a que la paraula defall; car lenteniment aperceb que en axí con vos avets poder de crear re de no re e avets poder de ressucitar los morts, enaxí avets poder que nasquéssets[2] de verge gloriosa. ✠ 14. Com paraula e enteniment se contrasten moltes de vegades en los significats, per assò, *Sènyer*, se cové que aja mijá enfre abdós, lo qual mijá es axí com qui diu Deus es yrós sobrels peccadors. On, la paraula significa que vos siats irat e despagat, e enteniment entén que en vos no cau ira ni despagament; mas la ira que paraula parla, aquella significa al enteni-

1. B, E, que en lo Fill es tota la deitat.—2. B, E, com nasquéssets.

ment que vos sots dreturer, en so que turmentats los peccadors per lurs culpes a punir. ✠ 15. En axí, *Sènyer,* com paraula defall a espondre tot so que enteniment entén, en axí enteniment entén en los significats més coses e altres coses que paraula no pot nomenar ni parlar: e per assò con enteniment es pus vertuosa creatura que paraula, per assò deu hom afermar pus fortment so que enteniment entén, que so que paraula significa contrariant a assò que enteniment entén.

16. *Endressador Senyor, demostrador de les eternals benediccions!* Con enteniment sia dintre la anima e la paraula sia defora la anima, per assò fa mellor creure e mellor otorgar los arguments e les raons qui son demostrades en lenteniment, que celles qui son demostrades en les paraules: e assò, *Sènyer,* es raonabla cosa, per so car veritat es pus prop a enteniment que a paraula, qui es cosa sensual. ✠ 17. Con home, *Sènyer,* sesputa per significats de paraula, no saparella tam bé a atrobar veritat com fa còn sesputa per significats enteses en lenteniment; car en la diccio ha moltes de vegades doble enteniment, on fallirá alcuna letra oy será afita. On, per assò es hom torbat a vegades com per paraula sesputa,[1] pus que paraula ha doble significat os muda en altre significat. Mas de enteniment, *Sènyer,* no es axí;[2] car enteniment no ha dobles significats contraris, axí com paraula.[3] ✠ 18. Con la anima, *Sènyer,* es bé endressada e aparellada a reebre veritat, molt més ama les demostracions qui sengenren en son enteniment, que no fa celles quis engenren per paraules a les quals hom innora lurs significats. Mas, car los demés homens an lur anima enpatxada e torbada per les sensualitats, per assò la anima avorrex so qui es de sa natura e con-

1. B, E, Per assò es home torbat qui per paraula sesputa.—2. B, E, no es enaxí.—3. B, E, car enteniment no ha dobles significats contraris, ni enteniment nos pot corrompre per minvament o per afigiment (E, afigament) de letres, per so car no es cosa sensual.

sent a assò qui es fora de sa natura, per desordonada disposicio.

19. *Ab Jhesu Christ, Senyor molt vertuós e molt gloriós!* Hom escriu paraula en diccions, per tal que ligent entena hom los significats que paraules demostren. On, per assò, *Sènyer,* sesdevé que paraula es object[1] con enteniment pusca hom aver daquelles coses significades per paraules. ✠ 20. Con paraula defalla, *Sènyer,* a significar totes coses, e con enteniment no bast a entendre totes coses, per assò esdevé que paraula ha dos significats: los uns son significats literals, los altres son significats esperituals. ✠ 21. Los significats e les esposicions literals son sensuals, axí con dir tot home es animal; e los significats e les esposicions espirituals son intellectuals, axí con vos, *Sènyer,* qui dixes fassam home a ymage e a semblansa nostra. On, en la esposicio espiritual se contrasten pus fort paraula e enteniment, que en la literal, per so car paraula no basta a significar tan bé les coses intellectuals com fa les sensuals.

22. *Senyor amat, Senyor temut, Senyor honrat!* Con paraula e enteniment se concorden es convenen, adoncs, *Sènyer,* sengenra en lur concordansa argument silogisme; e con nos concorden es desconvenen, adoncs sengenra en lur descordansa argument perologisme[2] per lo qual esdevé hom en contrast e en esputacio. ✠ 23. E assò per que silogisme cau en lo conveniment fet enfre paraula e enteniment es, *Sènyer,* per so car les coses sensuals no enpatxen les intellectuals, e les intellectuals endressen les sensuals; e assò per ques fa perologisme en la discordia de paraula e de enteniment, es per so car les sensualitats no son endressades per les intellectuals, e les intellectuals son torbades per les sensuals. ✠ 24. *Vertuós Senyor!* Enaxí con paraula es sobject en lo qual se formen significats per los quals enteniment entén e aperceb veritat de la cosa, enaxí,

1. B, E, es subject.—2. B, E, *argumentum paralogisticum.*

Sènyer, paraula es object[1] on se formen significats per los quals enteniment innora e menysconex veritat de la cosa. On, en assò es significat que la sensualitat humana se corrompe per peccat, per lo qual corrompiment se torba la intellectuitat en los endressaments que degra reebre de les sensualitats.

25. *Ah Salvador e Redemptor, amador de tots bens!* En la Sacra Escriptura es, *Sènyer,* tant home errat e desviat de veritat, per so car no ha conexensa de la descordansa qui es enfre enteniment e paraula; car per la ignorancia que nan, no volen seguir les esposicions intellectuals qui devallen de enteniment, e seguexen les exposicions sensuals qui devallen de paraula. ✠ 26. On, molt me do, *Sènyer,* gran maravella, con home sia pus ennobleyt e pus avertuat per enteniment que per paraula, con pot esser que home ama més seguir les esposicions litterals qui son fora enteniment e estan en paraules, e no vol seguir les esposicions espirituals les quals son dintre lenteniment e de la natura de enteniment, en so ques formen dintre la anima. ✠ 27. Tots los falliments els erraments que fan los homens, *Sènyer,* en so que més amen afermar los significats sensuals quels intellectuals, tot esdevé per so con hom se sotsmet a esser servu de la sensualitat e no vol obeyr a la intellectual natura. On, per assò esdevé hom semblant a bestia, qui es sotsmesa a seguir sa natura sensual.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui amats tots aquells qui de vos se enamoren!* Moltes de vegades paraula es parlada a aventura, sens nulla occasio; mas enteniment nulla hora no entén menys de occasio, car nulla cosa no fa a aventura. Doncs, con les coses quis fan occasionalment son pus prop de veritat que celles quis fan a aventura, per assò, *Sènyer,* es home obligat a seguir enans los significats que enteniment dona que los qui devallen de paraula. ✠ 29. Paraula,

1. B, E, es subject.

Sènyer, diu que lo demoni ama més la anima del home quel cors; e enteniment entén que lo demoni aíra més la anima del home quel cors: on, la un diu contra lautra. On, la paraula dona falsa significacio, el enteniment en la falsa significacio de paraula entén ver significat, la qual veritat es quel demoni ayra més la anima del home quel cors. ✱ 30. Con per moltes de raons se manifest que enteniment es pus vertadera creatura e pus nobla en home que paraula, per assò, *Sènyer*, es molt mellor obra que hom sia contemplant en la vostra bonea per enteniment que per paraula; e majorment que paraula enbarga lenteniment en contemplar en la vostra essencia divina.

¶ Cap. 156. *Com home cogita en la servitut en la qual es sotsmès al acabament divinal e al defalliment nostre humanal.*

Ah *divinal Senyor en lo qual tots bens an acabat compliment!* Con vos siats excellent sobre totes noblèes, e siats gloriós e virtuós sobre totes glories e sobre totes vertuts, nosaltres, *Sènyer*, qui no bastam ni complim a aver eguals honraments e acabaments ab los vostres, per assò es molt gran raó que nosaltres siam servus e sotsmeses a esser loadors e servidors dels vostres grans honraments. ✱ 2. Con vos, *Sènyer*, siats senyor eternal, poderós sobre tots poders, e nosaltres siam coses avents comensament, e siam de frévol poder e de pobre, per assò es molt justa cosa que vos siats senyor e que nos altres siam vasalls e servus vostres; car pus que vos sots creador de nosaltres, vos devets esser posseydor e nos al-

tres devem esser posseyts. ✠ 3. Pus que la vostra subirana divinal essencia, *Sènyer,* es tan alta e tan nobla que posseex e ordona totes les creatures, tuit ensemps som obligats e tenguts e logats con totes nostres forces e tots nostres desigs metam en donar laor e gloria de la vostra excellent bonea.

4. *Graciós Senyor, amorós, ple damor e donors!* En tot aitant com atenyen ni basten nostres senys corporals, en tot atrobam que som servus e catius a obeyr los vostres manaments, per raó dels vostres grans acabaments. ✠ 5. Tant es, *Sènyer,* cuvinent raó e tant es dreturera cosa que vos siats senyor e que nosaltres siam vostres servus e vostres catius, que no tan solament som sotsmeses e obligats a esser vostres en nostres sensualitats, que encara som servs e catius part los térmens de nostres sensualitats. ✠ 6. La vostra honrada bonea, *Sènyer,* sia loada e beneyta per tots temps; car no tan solament es nostra sensualitat sotsmesa a ella, que enans ho es tota nostra intellectuitat; e encara endemés vos som obligats e sotsmesos part nostra intellectuitat, en so que som servus e catius a creure e a aver fe en vos en aquelles coses que raó ni enteniment nostre no pot atènyer ni conpendre. On, con nosaltres siam axí servus e sotsmesos a vos, *Sènyer,* ¿qual cativament ni qual servitut es semblant a la nostra?

7. *Liberal Senyor en lo qual prenen acabament totes larguèes e totes liberalitats!* Enaxí con la forma del cavall dona significat que ell sia posseyt a esser cavalcat, e lo bou dona significat en sa forma que sia posseyt a arar, el ase a traginar; enaxí, *Sènyer,* e molt mills encara, les nostres frevoltats e les nostres mesquinèes son formes e figures qui significuen que nosaltres som servus e catius als vostres acabaments. ✠ 8. Enaxí, *Sènyer,* com los nostres defalliments el nostre pobre poder significa que nos siam vostres catius, enaxí e molt mills encara, los vostres acabaments donen significat com nosaltres som servus e sotsmesos als

vostres vertuosos honraments. ✠ 9. Tant es covinent cosa, *Sènyer,* que per nostres frevoltats e per vostres acabaments,[1] que vos siats senyor e nosaltres siam servus, que tots aquells qui en est mon volen esser vostres sotsmesos, serán en lautre seggle francs, reebens gracia en los vostres acabaments; e tots aquells qui en est mon no volen esser sotsmesos als vostres manaments, serán en laltre seggle infinidament servus e catius a perdurables turments.

10. *Ah Jhesu Christ Sènyer, qui en la crou enclinàs*[2] *lo cap en vés la terra per so quels peccadors exausássets en gloria!* Enaxí com lo fuster fa del fust qual formas vol, enaxí, *Sènyer,* vos formàs e afiguràs a nosaltres moltes de maneres per les quals coneguéssem la servitut en que som a honrar los vostres honraments. ✠ 11. Con hom sia, *Sènyer,* cativat e encarcerat a esser sotsmès e catiu vostre, per raó dels vostres acabaments e per raó de sos defalliments, ¿qual es aquell tan malastruc e tan mal fadat que cuyt esser franc ne quis demostre a les gents quax que ell sia acabat e franc a cumplir tots sos volers? ✠ 12. En veritat vos dic, *Sènyer,* que en assò conec jo que home es molt culpable creatura;[3] car los demés homens daquest mon sesforsen aitant com poden de esser francs, e quax tuit nos fem afaenats de demostrar que en nos no age defalliments e que siam tots acabats. On, assò es la major fullía e la major pegueea que esser pusca, que hom cuyt esser cell qui no es e que hom menysconega a vos los vostres acabaments.

13. *Loat Senyor e beneyt per tots los pobles!* Vos avets volgut que tots nosaltres ajam ferma esperansa en la vostra dousa misericordia, e que nons confiem en les nostres maestríes ni en les nostres forces. On, per assò, *Sènyer,* avets cativats e sotsmeses nostres confiaments e nostres esperances a confiar en los vostres volers e en les vostres

1. A, E, qui per nostres frevoltats qui per vostres acabamens.—2. A, E, reclinàs.—3. B, E, que home es la pus nescia e la pus colpable creatura que nulla altra creatura.

forces, e que nons confiem en nulla cosa qui sia en nosaltres. ✠ 14. *Amable Senyor!* Vos avets cativat home a contemplar en la vostra bonea e en la frevoltat humanal; car cogitant e aesmant e apercebent les frevoltats e les mesquinèes qui son en nosaltres, es hom aparellat a contemplar en la vostra noblea e en les vostres vertuts. ✠ 15. *Gloriós Senyor!* Vos avets encarcerada e sotsmesa la nostra sensualitat e la nostra intellectuitat; e assò avets vos volgut per tal que per lencarcerament de la nostra sensualitat, sia la nostra intellectuitat sotsmesa e obligada a dar laor e gloria de la vostra deitat.

16. *Desijat Senyor sobre tots desigs, vertuós Senyor sobre totes vertuts!* Tuit som, *Sènyer*, cativats e sotsmeses als .v. senys corporals, per raó del peccat original; car en tants de defalliments e en tantes de frevoltats som esdevenguts per lo primer peccat, que nit e dia som servus e catius dels nostres senys sensuals, qui an tanta de necessitat e de mesquinea que nons lexen estar ni posar. ✠ 17. En tan gran frevoltat som, *Sènyer,* en nostres sensualitats, e tant an nostres senys corporals mesquinea e pobrea e fretura, que les terres nos fan girar, e los fusts nos fan trencar, e les peres nos fan mudar, e la lanans fan filar els animals inracionals nos fan encausar e auciure. ✠ 18. Tant es, *Sènyer,* gran la servitut en la qual som tuit per los senys corporals quins treballen per tal quels ajudem a lurs necessitats,[1] que no tan solament nosaltres ne som encativats en nos metexes, que enans ne son encativats tots los vegetables e tots los animals inracionals, los quals treballam e sotsmetem a les necessitats de les nostres sensualitats.

19. *Licenciador Senyor e constrenyedor de totes creatures!* Enaxí con per lo peccat original caegueren los nostres senys sensuals a esser catius de treballs e de defalli-

1. B, E, a lur necessitat.

ments, enaxí, *Sènyer*, caegren en cativitat e en defalliment los nostres senys intellectuals, per raó del peccat del primer pare. ❧ 20. Enaxí, *Sènyer*, con home es catiu de son cors per fam e per set e per calt e per fret e per malautíes e per treballs, enaxí home es cativat en sa anima per innorar e per oblidar e per opinar e per desamar e per suspitar e per ayrar; car enaxí con home treballa e ha passio per les necessitats del cors, enaxí treballa per los desordenaments de la anima, los quals son caúts en la anima per defalliments de vertuts, los quals venen innorant e ublidant e cobeejant. ❧ 21. Tanta de frevoltat es caúda en home per peccat, que los senys corporals an treball per lur frevoltat metexa, e an treball per la frevoltat dels senys espirituals als quals son sotmeses. E assò metex sesdevé, *Sènyer*, dels senys espirituals; car aquells son en catiu per lurs defalliment metexes, e encara per cells del cors als quals son sotsmesos dajudar a lurs defalliments. On, con home sia axí catiu a ses mesquinèes metexes, ¿qui es en semblant cativitat dome?

22. *Acabat Senyor en tots bens!* Con home sia caút en tan gran cárcer e tan gran cativitat con son les sues frevoltats e les sues mesquinèes, quin vol exir, *Sènyer*, e vol esser franc, no ha altre consell mas ques esfors de totes ses forces a fer bones obres e que menyspreu aitant com pusca les vanitats daquest mon en les quals es encarcerat. ❧ 23. Aquells benahuirats qui an paciencia en la servitut en que son, e qui loen e beneexen vos de tots los treballs en los quals son caúts per colpa, aquells, *Sènyer*, si en est mon son servus e catius a lurs frevoltats metexes, aprés la mort serán en lautre seggle francs de les frevoltats en les quals en est mon eren cativats. ❧ 24. Aquells e aquelles, *Sènyer*, qui en est mon no son pacients en la cativitat en que son, e que an mala volentat e ira e fellonía e desplaer con son catius, es esforsen aitant con poden que isquen de catiu avents los delits daquest mon, aquells e aquelles

serán en l autre seggle servus e catius en foc infernal, sens null aleujament de dolors e de penes perdurables.

25. *Singular Senyor sens par e egual, en lo qual es gloria e honor!* Dementre que home es en esta present vida, tota hora es hom en catiu e en subjugacio[1] de ses mesquinèes metexes; car totes quantes coses avem mester, totes, *Sènyer,* nos encativen e ns enpresonen, tant nos son necessaries. ✠ 26. Qui vol cogitar ni saber con es gran la presó e la cativitat en que home es en aquest mon, encerc, *Sènyer,* e comte totes les coses que home ha mester en aquest mon; car aitant com es a home necessaria cosa les coses d aquest mon, e aytantes con son les coses que hom ha mester, aitant es gran la servitut e l encarcerament en que home es en aquest mon. On, com tantes sien les coses a home necessaries e tant sia gran la necessitat d elles, que no poríen esser comtades ne lur necessitat no poría esser aesmada,[2] ¿qui es, *Sènyer,* qui deja prear lo mon ne qui aja ira[3] de venir a la gloria perdurable, en la qual ha tota libertat e tota benediccio? ✠ 27. Tant som, *Sènyer,* encarcerats e encativats en los nostres defalliments metexes, que con bé me son perpensat, no atrop en est mon null home qui sia franc, e que tuit no siam servus e sotsmesos: car los reys son catius a lurs mesquinèes e a lurs pobles, els pobles son servus de lurs mesquinèes e son catius de lurs prínceps, els homens rics son obligats als pobres, els homens pobres son servus de los rics. E doncs, *Sènyer,* ¿qual cativitat es semblant a la cativitat d aquest mon?

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots forts sobre totes forces, del qual la mia anima se enamora!* Con home es desonrat e blastomat e menyspreat, ¿per qual raó, *Sènyer,* saíra contra cell qui l menysprea ni l avila, pus que ell es tot ple de frevoltat e de mesquinea e de defalliments, e es servu e sotsmès de aver paciencia en ses mesquinèes e en son po-

1. E, e en sots jugacio.—2. A, aestimada: M, *quòd non posset æstimari.*—3. M, *et non desideret.*

bre poder? Car si home no era servu de mesquinea ni de colpa, no sería maravella si hom era irat con es menyspreat ni avitat; mas que hom sia tot ple de defalliments, adoncs es maravella con hom no ha paciencia en vés aquell qui sos falliments li remembra e li demostra. ✠ 29. No tan solament, *Sènyer,* som encativats en les nostres frevoltats, que enans ho som en la mort: de la qual mort som tan catius e tan sotsmesos, que null home no li pot escapar que ella no laucía e nol fassa menjar als vérmens e podrir sots la terra. On, ¿que cal dir, *Sènyer,* altra cativitat mas aquesta, ni que cal dir altra mesquinea mas cella qui es en home? ✠ 30. Lo vostre sotsmès el vostre catiu atorga, *Sènyer,* e confessa en presencia del vostre gloriós altar, que es servu e sotsmès a les sues frevoltats e a les sues culpes metexes, e que es servu e catiu e obligat e sotsmès a donar laor e gloria de la vostra excellent bonea divinal.

¶ Cap. 157. *Com home cogita en aquelles coses en les quals aquest mon es bo e en aquelles coses en les quals aquest mon es ávol.*

Oh *Deus gloriós, amorós!* A vos, *Sènyer,* sia gloria e benediccio; car con som cogitant en la bonea del mon, e perpens con ell es subject en la qual som conexedors de la vostra gran bonea e de la vostra gran vertut, adoncs cau en mon enteniment quel mon es molt noble, per so car es loc en lo qual hom pot esser conexent de la vostra bonea. ✠ 2. Mas con jo perpens ne cogit, *Sènyer,* con lo mon es loc e occasio on hom fa errades e

falliments e en lo qual hom sadelita en vans delits trespassables, adoncs conex la mia anima que lo mon es molt mal e molt vil e de poc recapte. ✠ 3. Con los homens son amadors e loadors dels vostres honraments e de les vostres vertuts, adoncs, *Sènyer,* es lo mon mellorat per los homens qui vos servexen: mas con los homens son desobedients als vostres manaments e an en memoria los delits els honraments temporals, adoncs esdevé lo mon, per los homens, mal e desordonable.

4. *Homil Senyor plen de pietat e de misericordia!* Lo mon, *Sènyer,* en quant de sí metex, molt es bo; car lo firmament els elements e los vegetables els animals, tots son bons en quant creacio: mas per los defalliments dels homens e per lurs peccats, es esdevengut lo mon en corrupcio e en desordonacio. ✠ 5. Tot so qui sia subjugat[1] ni sotsmès a cosa corrumpuda, covó esser en viltat e en mesquinea. On, con hom, *Sènyer,* sia corrumput en peccat, totes les coses qui son dejús home son afollades e avilades en la corrupcio dome: e per assò lafollament en lo qual lo mon es caút accidentalment, es per la corrupccio del home. ✠ 6. *Amable Senyor!* Enaxí con lo mon ses corrumput per home, enaxí tot lo mon es revengut e mellorat per home; car aitant com la frevoltat humana ha devallat e enderrocat lo mon en viltat, aitant covó que la noblea del home, la qual ha reebuda de vos, que aja mellorat e endressat lo mon; car natural raó es, *Sènyer,* que la cosa pusca donar aitant de mellorament, pus sia en vostra gracia, com pot dar de pijorament per privacio de gracia.

7. *Oh vos, Sènyer, qui avets enamorat mi en la vostra contemplacio e en la vostra benediccio!* Lo mon es molt bo e molt graciós en quant es loc aparellat on hom pot guaanyar gloria perdurable: mas en quant lo mon, *Sènyer,* es loc desordonat en lo qual hom atroba occasions de perdre la

1. E, sots jugat.

vostra gloria e de esser en perdurables penes, per assò es lo mon molt mal e molt contrariós a tot bé. ✻ 8. Con lo mon sia materia en la qual prenen forma obres de vertuts e en la qual prenen forma obres de peccat, per assò, *Sènyer*, es lo mon significant dues formes contraries la una a lautra: per les quals formes es demostrada la vostra gran bonea, beneyta sia ella. ✻ 9. En aytant, *Sènyer*, con lo mon dona significacio con es creat ordonadament e en covinent disposicio, en aitant se demostra lo mon bo; e enaitant con lo mon dona significat de sí metex com es corrumput per peccat, aitanta com es la sua corrupcio, aitant dona significat de la sua frevoltat e de sa mesquinea.

10. *Oh Senyor infinit, eternal, ple de tota benediccio!* Tota la bonea e tota la viltat qui es en lo mon, totas pren en home; car si home es bo, lo mon es bo; si home es mal, lo mon es mal. On, en semblant manera es, *Sènyer*, dome a la vostra excellent essencia; car la occasio per que home pot esser mellor, es que vos lamets el beneescats de la vostra gracia; e so per que home pot esser pijor, es que sia oblidós de vos e que sia desobedient vostre. ✻ 11. Si hom, *Sènyer*, diu quel mon es bo per so car hom ha en ell benenances e delits e plaers e honraments, molt mills deuría esser dit quel mon es mal; per so car més son los treballs e los pesars e les ontes els mals sabers e la mort que hom ha en lo mon, que no son les benenances nils altres plaers. ✻ 12. Lo seggle, *Sènyer*, no es bo per posseyr los delitaments mundans; car aquelles coses en que hom troba plaers, menjant e bevent e vistent e cavalcant e sejornant, totes venen per raó dels defalliments dome, qui nos poría sostenir sens menjar e boure e les altres coses les quals vos li avets donades per tal que no muyra en sos defalliments.

13. *Sènyer qui perdonats e avets pietat e mercè dels vostres pobles!* So per que hom esdevé hom bo e vertuós, es, *Sènyer*, per amar e per honrar e per servir vos; car molt bona cosa es amar e honrar e servir bon senyor; e on me-

llor es lo senyor, mellor es la obra. On, con vos siats tan bo senyor per creacio e per recreacio e per dons que donats, doncs ¡quant es gran la bonea del home qui vos ama ni honra ni servex! ✠ 14. La raó per que hom, *Sènyer,* esdevé en gran viltat e en gran mesquinea, es per so con se fa servu e sotsmès de sí metex a loar e a honrar e a prear e a servir; car en aitant con home es frévol cosa e mesquina en sí metex, aitant savila es desonra es afolla quis fa servu de sí metex; car null home qui sia servu dávol senyor, no pot esser bo. ✠ 15. Qui vol, *Sènyer,* ennobleyr ni mellorar lo mon, esforsse aitant con pusca ques fassa bo en la vostra bonea; car prenent home bonea de la vostra bonea, pren lo mon bonea dome. E aquell qui vol avilar e afrevolir e afollar lo mon, prena viltat e mesquinea de sí metex e fassas catiu de la vanitat mundana; car aitant con home safolla en sa viltat metexa, aitant pren lo mon pijorament e destruiment per home.

16. *Singular Senyor, en tots los regnats e principats poderós!* Als homens savis veg que es lo mon molt bo, car totes ses frevoltats e ses corrupcions lur demostra, que neguna nols en amaga; car cascú pot veer que lo mon es trespassable e perillós e plen de dolor e de mal. On, per assò car tota sa viltat demostra, per assò, *Sènyer,* mes semblant quel mon es bo. Mas enaxí com als homens savis es bo, per so car lur demostra sa viltat, enaxí es mal als homens necis, per so car molt fortment los engana en sa viltat e en sa mesquinea quels amaga, els dona semblant que que sia bo en aquelles coses en les quals es molt mal e molt sutze. ✠ 17. So per que aquest mon es, *Sènyer,* pus ávol e pus enganable, es per so car los homens injuriosos plens de peccats e de mals, aquells ic son amats e honrats e preats; e los benahuirats homens vertaders, humils, pacients, dreturers, amadors vostres, aquells son en lo mon avilats e aontats e forsats e menyspreats. ✠ 18. En so, *Sènyer,* quel mon té honrats los homens mals e avila los ho-

mens bons, senganen aquells e aquelles qui volen esser bons e volen plaer a aquest mon; car feent follíes e engans e tracions cuiden esser bons, per so car lo mon ama aitals coses. On, benahuirats son aquells e aquelles qui daquest engan se saben guardar.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui vostres benvolents honrats en est mon e en lautre!* Molts son los homens qui menysprèen e avilen lo mon en aquelles coses en les quals lo mon es molt bo e molt profitable; car aquelles coses en que ells, *Sènyer*, menysprèen lo mon, es lo mon bo, per so car dona significat de la sua mesquinea e del excellent acabament qui es en vos. ✠ 20. Alegrense, *Sènyer*, los benahuirats religiosos els sants homens; car per so car en lo mon ha més mals homens [1] e on lo mon es pus aparellat a peccat, pus es lo mon per los sants homens exalsat e ennobleyt e avertuat per lur bonea e per lurs vertuts e per lurs bones obres; car en la conversacio dels mals homens ab los homens bons, [2] son ennobleyts e demostrats los bons homens. ✠ 21. Aytant com los homens, *Sènyer*, se tenen per bons e per honrats e per acabats e per poderosos en est mon, aitant son seguons veritat vils e pobres e mesquins e encolpats; e aitant con los bonahuirats homens se tenen en est mon per mesquins e per homens culpables e de poca de forsa e de poca vertut, aytant son honrats e volguts e amats en la celestial gloria.

22. *Sènyer Deus, qui alegrats lo vostre servidor el aondats de suspirs e de plors!* La occasio per que lo mon, *Sènyer*, es fals e enganable, es per raó de les termenacions qui son en les sensualitats e en les intellectuitats; car tant son termenades dins pocs térmens, que per assò esdevenen a home innorancies e tribulacions e angoxes e dolors. ✠ 23. No tan solament, *Sènyer*, es lo mon ávol per raó de la breu vida en que hom está en lo mon, que enans ho es per la

1. B, E, car per so car en lo mon ha mals homens: M, *quia per hoc quòd in mundo sint multi mali.*—2. B, E, ab los bons.

longuea de temps en que hom está en lo mon; car tant es hom comprès en lo mon de treballs e de yres e dafanys e de languiments, que la vida es a hom enujosa; e on més viu en lo mon, més es catiu e sotsmès a les tribulacions mundanes. ✠ 24. *Sanctificat Senyor!* Enaxí com lo mon es bo o mal en home,[1] enaxí, *Sènyer*, lo cor del home es sobject en lo qual home es bo o mal; car lo cor e la pensa e la entencio del home fa esdevenir home bo o mal, seguons les obres que ymaginará ni volrá ni amará.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui escampant vostra sanc e vostres lagremes, recreàs mi!* Tantes son les maneres e les occasions per que jo son ávol el mon es ávol en mi, que jo nom sé de quals me pusca guardar ni deffendre; car dia e nit venen en mi cogitacions e pensaments e ymaginacions que jo son bo e home just e home molt vertuós:[2] e con jo no ho sia, *Sènyer*, par me que no tan solament jo son vil e culpable per los defalliments qui son en mi, que enans ho son per les coses qui no son en mi. ✠ 26. Enans, *Sènyer*, quel solell aja donada clardat els ocells se sien levats, ja comensa lo meu fals cor a avilar e a menysprear e a enculpar mi, pensant e cogitant en les bonèes e en les vertuts quem fa cuidar que sien en mi; e nom vol ennobleyr ni avertuar en los vicis e en les culpes qui son en mi, que aquelles me fassa remembrar e cogitar, pus que son en mi; e fam cuidar e pensar en so qui no es en mi ni de mi. ✠ 27. Con jo sia, *Sènyer*, subject en lo qual van e venen totes les ores del dia vils pensaments e vils cogitacions e culpables entencions, e jo nom pusca defendre ni guardar delles, per assò conec que son cosa molt vil e molt pobra de vertut e de gracia: per la qual privacio de gracia qui es en mi, mes semblant quel mon es molt avilat en mi.

28. *Ah piadós Senyor, qui apellats los vostres pobles que*

1. M, *Sicut homo est subjectum, in quo mundus est bonus vel malus.*—
2. B, E, e home molt just e molt vertuós.

venguen a vos! Los bons pensaments e les bones obres que vos, *Sènyer,* me fets amar o desijar, aquelles afollen e encolpen mi, car no les do ni les atribuesc a vos, mas a mi. On, sils vicis qui son en mi e en les bones obres que vos fets esser en mi, me son occasio de ma viltat, doncs ¿qui es semblant a la mia viltat, ni per qui es lo mon tan ávol con per mi? ✠ 29. No tan solament, *Sènyer,* son jo vil en los meus vicis e en los meus defalliments, que sí son en los vicis e en los peccats de mos veyns e de mos conexents; car dia e nit lo meu fals cor no fa als mas cogitar en los lurs falliments, e no vol cogitar en los meus, qui son majors e pus culpables. ✠ 30. En tot lo mon no veg ni sé, *Sènyer,* pedás tan sutze de sanc ni de podrit ni de brac con lo meu fals cor, qui ha ensutzat sí metex de falses cogitacions e de leges e de sutzes. On, con lo meu fals cor aja axí ensutzat mi, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos deneguets mi de tots mals pensaments, per tal que lo vostre sotsmès sia digne de esser servidor de son noble senyor divinal.

¶ Cap. 158. *Com hom cogita en les coses qui son a home profitables e en les coses qui son a home dampnoses.*

Deus *gloriós, graciós, de totes noblèes abundós!* Tota cogitacio, *Sènyer,* cové que vaja per tres maneres; car o cové cogitar amant o ayrant o no curant.[1] On, tota cogitacio qui sia amant es bona, ab que am les coses que per vos son amades e volgudes: mas si no es

1. B, E, o no calent: M, *vel non curando de re in qua cogitatur.*

la cogitacio amant ordonablement e raonable, siguent los vostres manaments, no pot esser bona cogitacio. ✠ 2. Com home, *Sènyer,* es cogitant airablament en alcunes coses innoables virtuoses, adoncs es la cogitacio en coses noables; car molt mellor li sería que noy cogitás. Mas si home cogita en alcunes coses qui sien vils e vicioses, e les ymagena vils e ávols e les menysprea en lur viltat, adoncs son aquelles cogitacions molt bones e molt nobles. ✠ 3. Con home, *Sènyer,* cogita en alcunes coses a aventura, sens que no ha occasio en elles a amar ni a airar, adoncs cogita hom en va, sens que daquelles cogitacions non seguex a hom null profit; e car hom pert lo temps que poría despendre en les coses profitables, per assò son aquelles cogitacions noables, si bé hom les cogita a aventura.

4. *Recreador Senyor, benfactor, del qual diriven totes forces!* Con sien més de bones coses en les quals hom pot cogitar vertuosament, que de males en les quals hom cogita viciosament, molt me do gran maravella, *Sènyer,* com pot esser que les gents an més de males cogitacions que de bones. ✠ 5. Totes les vegades, *Sènyer,* quels homens son cogitants en les vostres excellents vertuts e en les viltats e en los defalliments qui son en home, son les cogitacions bones; e totes les vegades que hom sia cogitant en sos honraments e en sos delits e en sos delicaments [1] e en la vana gloria de ses riquèes, tota hora es la cogitacio mala. ✠ 6. Con major sia, *Sènyer,* la vostra bonea que cella dels homens, e con home aja de sí metex més de mal que bé, ¿con pot esser, *Sènyer,* tan gran desconexensa en home, que ell cogita pus sovin e pus diligentment en los bens que son en ell que en los vostres honraments ni en les viltats ni en los falliments qui son en home?

7. *Benahuirat Sènyer, qui endressats los vostres amadors!* ¿Que val ni quin profit es a home cogitar en los fets dels

1. B, e en sos defallimens.

príncceps ni dels grans homens, ni que val demanar de noves que a home re no acaben ni profiten, e que hom, *Sènyer,* lex a cogitar e a parlar e a demanar de vos e de la vostra gran bonea? ✱ 8. Si les obres quels príncceps daquest mon nils grans barons fan, vis[1] hom que fossen obres bones ni virtuoses, bon cogitar e parlar e demanar feera dells: mas con ells, *Sènyer,* sien tan vils e de tan vils obres, per assò son vils les cogitacions e les paraules que hom ha en ells. ✱ 9. Con vos, *Sènyer Deus,* no ajats donada a home la cogitacio debades, ni per cogitar en les coses qui no son a home profitables, per assò, *Sènyer,* tot home qui cogita en los malvats príncceps e en lurs vanes obres, despèn en va sos dies e ses cogitacions e ses paraules.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui ajudats e acorrets a nostres cuites e a nostres necessitats!* Qui vol aver bones cogitacions e profitables, aja, *Sènyer,* bona entencio e bona conciencia en aquelles coses en les quals cogita; car tan ha gran vertut bona entencio e bona consciencia, que qual que sia la cosa en que home es cogitant ab bona entencio e ab bona consciencia, tota ora es la cogitacio bona e profitable. ✱ 11. Enaxí, *Sènyer,* con a home sería molt mellor companyía soliditat[2] que companyía dávols homens, enaxí es molt mellor cosa al cor humá que sia buit de tota cogitacio que cogitar en males obres; car enaxí con mala companyía es occasio a home de peccat, enaxí males cogitaions son a home occasio de adur en actu sos mals pensaments e ses males cogitacions. ✱ 12. *Amable Senyor!* Enaxí com les males cogitacions fan en cor dome multiplicar les unes les altres, e per lo multiplicament daquelles les sensualitats corporals se mouen a peccat; enaxí, *Sènyer,* les bones cogitacions aporten en cor humá altres bones cogitacions, e per lo multiplicament daquelles se mouen les sensualitats a fer bones obres.

---

1. M, *videret.*—2. B, E, solicitat: M, *solitudo.*

13. *Dreturer Senyor, savi, beneyt, gloriós!* Totes les coses que caen en cogitacio, esdevenen en esser: doncs totes les coses que hom cogita les quals no esdevenen en esser, son, *Sènyer,* cogitades e aestmades debades e sens null profit. ✠ 14. *Ab Pare celestial!* Tant es lo meu cor buit e va e mal acustumat en cogitar e en conciderar, que dia e nit va cogitant e conciderant a aventura, sens nulla occasio. On, com les coses cogitades a aventura, sens nulla occasio, sien vanament cogitades, per assò, *Sènyer,* conec jo la viltat e la mesquinea de mon malvat cor, qui sens raó e occasio es treballant en cogitar les coses de poca valor e de pobra vertut. ✠ 15. Enaxí, *Sènyer,* con lo solell leva lo ros de la terra per sa gran calor, enaxí, con lo meu fals cor es cogitant vanament e viciosament e la memoria me remembra en la vostra beneyta passio, adoncs, *Sènyer,* la vertut de la vostra sancta passio[1] leva de mon cor tots malvats pensaments e totes males cogitacions, e abunda l me de devocio e de fervor e damor e de contriccio.

16. *Acabat Senyor, ple de misericordia e damor!* Los homens cogiten e aesmen e proposen en lurs obres e en lurs viandes daquest mon;[2] mas vos, *Sènyer,* obrats e ordonats e fets en home tot so queus volets. On, si tant ses, *Sènyer,* que hom se concort en sos pensaments en aquelles coses que vos ordonats dome, adoncs son les cogitacions bones; mas que hom cogit contra so que vos ordonats dome, totes aquelles cogitacions son vagues.[3] ✠ 17. A vos, *Sènyer Deus,* son clamant de mon malvat coratge; car enaxí com lome qui parla ab sofismes, sotsfug a son aversari de un enteniment en altre, enaxí lo meu malvat cor tot dia, *Sènyer,* me engana; car per alcunes cogitacions qui an semblansa de veritat, me tresporta a falces cogitacions e a malvats pensaments. ✠ 18. Enaxí, *Sènyer,* com lome savi se guarda de sofismes e nos lexa enganar a son aversari, enaxí volría

1. M, *memoria tuæ benedictæ Passionis.*—2. M, *Homo cogitat et æstimat et proponit multa facere in hoc mundo.*—3. M, *sunt vagæ et vanæ.*

que mon malvat cor nos lexás enganar a malvats pensaments, ni no sabandonás a cogitar totes cogitacions, ni nos tresportás de les bones cogitacions a les males.

19. *Excellent Senyor sobre totes altèes, honrat sobre tots honraments!* Con hom ha cogitacions de les coses passades, les quals hom no pot recobrar ni posseyr ni endressar, aquelles cogitacions son vanes; car en aquella manera en que home tracta delles cogitant no pot hom esdevenir en elles, pus que son passades. E en semblant manera, *Sènyer*, cogita hom vanament en les coses esdevenidores; car moltes de vegades les cogita hom massa de luny[1] e lexa hom aquelles coses a cogitar les quals son prop del estament a home necessari. ❦ 20. *Ah Sènyer!* E tan enganables cogitacions e tan malvats pensaments son aquells que hom ha en cogitar en les coses temporals, avents plaers e bons sabers en elles; car tant es poca lur durabletat, e tant es conjuncta la benenansa temporal ab dolors e perills e treballs, que quax re no val ni nulla benahuiransa no dona ne aporta. ❦ 21. Si sesdevé, *Sènyer*, que les cogitacions dels homens no sien de vos ni per vos, ni vos no sots en elles, de necessaria cosa es que aquelles cogitacions sien males et diabolicals e plenes de tots vicis. On, qui vol apercebre si les cogitacions son bones o males, enserc e guart si vos sots en elles ne si elles son en vos; car sens vos nulla re no es profitable, com que sia noable.[2]

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui atenets e cumplits totes vostres promeses!* Con lo meu cor es hujat de cogitar en les coses sensuals, e jol fas cogitar en les coses intellectuals; e con es hujat de cogitar en les intellectuals, e jol abandó que no cogit occasionadament en nulla cosa, per tal que repòs. Mas ¿quem val, *Sènyer*, que com cogita a aventura ell va cogitant en coses vils e de poc profit, per la qual cogitacio sent treball e passio? ❦ 23. Enaxí, *Sènyer*, con home

1. A, massa luny.—2. M, *imò omnis res est damnosa.*

orb anant per la via va a aventura de caer e de desviar la via, enaxí, con la mia cogitacio va cogitant a aventura sens occasio, sempre va caer en alcun vici, so es a saber, o en luxuria o en ira o en enveja o en alcuna vanitat mundana. O enaxí con lome orb cau, *Sènyer,* per so car no ha quil men, enaxí cogitacio qui va a aventura cau a vegades en peccat,[1] per so car no ha raó quil amen cogitant en les obres de vertut. ✠ 24. Enaxí, *Sènyer,* con al home orb es donat bastó e guiador per tal que no caia ni nos desviu de la via, enaxí avets vos donada gran occasio al home de cogitar e de contemplar en vos, la qual occasio guart e defena la cogitacio del home, que no caia en peccat ni en vici ni sia desviada de la via de veritat.[2] On, con la mia cogitacio tot dia caia en peccat, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos me remembrets la gracia[3] on mavets ubligat a cogitar dia e nit en la vostra gran vertut.[4]

25. *Ab resplandor de totes resplandors, ab vos, Sènyer Deus, qui sots lugor de totes lugors!* Enaxí con ciutat qui es assetjada per sos enemics, enaxí, *Sènyer,* tot lo meu cor es assetjat e comprès per males cogitacions; e enaxí con hom nafra e turmenta lo cors del home ab coutell o ab bastó, enaxíl o meu mesquin de cor dia e nit es nafrat e tribulat e batut per males cogitacions e per malvats pensaments. ✠ 26. Tan fort es, *Sènyer,* comprès lo meu cor de malvats pensaments, que dementre hom me recomta alcunes coses profitables, lo meu fals cor tramet sos pensaments en les coses de poc recapte; e con jo estag en presencia dels homens, sempre lo meu cor cogita com los pogués auciure o enganar o aontar, sens nulla occasio que ells no men an donada. ✠ 27. On, beneyt siats vos, *Sènyer;* car con la mia raó se me desperta,[5] adoncs con jo son en estes vanes co-

1. B,E, enaxí tota cogitasio qui va a aventura cau en peccat.—2. A, de vertut.—3. A, que vos me ubliguets *(sic)* lo deute.—4. M, *peto à te gratiam, ut mihi comedas cogitare die et nocte in tua magna Virtute.*—5. B, E, car com la mia raó me desperta.

gitacions, adoncs ellam remembra em demostra que la mia cogitacio es folla; car enaxí con hom conex lome foll, exit de son seny, per dir paraules desordonades, enaxí la racionalitat conex la cogitacio folla e menys de seny con ymagena ni perpensa en coses desraonables injurioses.

28. *Ah Senyor sobre tots senyors, ah poderós Rey en tots los regnes!* Con lo meu cor es apoderat e comprès de males cogitacions, adoncs, *Sènyer,* jo tramet mos pensaments e mes cogitacions en contemplar en vos, per tal que lo meu cor sia reposable en les vostres amors. ✠ 29. Del meu cor son clamant a vos, *Sènyer Deus;* car estant que ell cogita e contempla en la vostra gran bonea, lo demoni sapodera de mon cor aitant bé con si ell lavía creat e fet, e delex dell les bones cogitacions e esforsas con lumpla de les sues culpes e de sos vicis. ✠ 30. Malvada es, *Sènyer,* la mia anima de malvats pensaments e de males cogitacions, e ja per null temps no será mundada de ses greus colpes, tro que vos ajats virats e fermats e enamorats tots los meus pensaments e les mies amors a cogitar en la honrada vertuosa essencia divina.

¶ CAP. 159. *Com hom cogita en la gloria de parays e en les penes infernals.*

AH *divinal Rey poderós, del qual posseexen gracia e benediccio tots los pobles!* Enaxí, *Sènyer,* con vos avets donada a home vista corporal per la qual veja les coses temporals sensuals, enaxí vos ha plagut donar a home cogitacio per la qual entellectualment pusca veer cogitant la gran gloria celestial e la greu pena infernal. ✠ 2. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* sesforsa aitant con pot de cogitar en la gloria de parays e en les penes

infernals; mas poc es mon cogitar,[1] pus que ma cogitacio es finida e termenada e la gloria de parays e la pena infernal es infinida. ✠ 3. Con les coses infinides, *Sènyer,* no sien compreses per les fenides, ans les fenides son termenades en elles, e les mies cogitacions sien fenides, per assò son certificat que la gloria de parays e la pena dinfern es part los térmens de ma cogitacio; car tant ma cogitacio no sesforsa a ymagenar gran gloria o gran pena, que encara la gloria o la pena no sia major que la mia cogitacio no pot ymagenar.

4. *Ah Sènyer, al qual plau justicia e raó e misericordia e pietat!* Con cogit en la gloria de parays, adoncs ymagén quels sants de parays sien axí con a sol luents e resplandents, estants denant lur creador e lur senyor, donants de lur creador douses vous e douses cants, loans e glorificans vos. E con son, *Sènyer,* cogitant en les penes infernals, adoncs cogit los peccadors infernats negres com a carbó, los uns sobre los autres,[2] axí com tions cremants, donants plors e dolors e complanyents de lurs greus penes e de lurs mortals falliments. ✠ 5. Con bém son, *Sènyer,* esforsat a cogitar en la gloria de parays, adoncs ymagén que aquells quey son an tot so que volen, e re no volen sino so que posseexen, e tots temps volen aquella gloria posseyr e tots temps la posseyrán. Mas con bé me son apensat, *Sènyer,* daquells qui son en infern, adoncs atrob que aquells volen e res no an de so que volen, e tots temps volrán so que per null temps no aurán, e tots temps aurán pena la qual null temps aver no volríen. ✠ 6. No es, *Sènyer,* null home qui pogués cogitar tota la gloria de parays ni tota la pena infernal; car los sants de parays no son enbargats per loc ni per temps, car sempre son en qual loc se volen: mas los infernats en infern, *Sènyer,* son occupats e compresos en loc, e son axí nadants en foc con

1. B, E, mas ¿que val, *Sènyer,* mon cogitar...—2. B, los uns damunt los altres.

lo pex en la mar, e ja per null temps daquell foc no porán exir ni pervenir a la superficients del abís en lo qual son perits.

7. *Sanctificat Senyor, amat, honrat, gloriós!* Tant es gran la gloria de parays, que mil milia anys nols es semblant que sia una hora, tant an gran plaer de gloriejar en vos. Mas car los malvats infernats sien privats, *Sènyer,* de la vostra gracia[1] e sien en foc infernal, a aquells es vijarès que una hora sia mil milia anys, tant es gran la ira que an en la pena que sostenen. ✠ 8. Si la pena que los infernats sostenen en los inferns era, *Sènyer,* aitanta con son esteles ni grans darena ni gotes daigua, e que a cascuna destes coses hom comtás .c. milia anys, la pena no sería tan gran con es, car fi auría: mas con malbir que la pena no ha fi, adoncs está tota ma cogitacio termenada e vensuda, que no pot ymagenar so que no ha fi. ✠ 9. En axí, *Sènyer,* con la gloria daquest mon es fenida e termenada, per so car en est mon temps es devesit e departit[2] enfre lo pretèrit el present el esdevenidor; enaxí la gloria de parays e la pena infernal me par que es infinida, per so car temps noy es devesit, car divisio de temps esdevé per aver fi en les coses esdevenidores. On, con temps no caia en la gloria de parays e en la pena infernal, ¿qual gloria es semblant ab cella de parays, ni qual pena ab cella dels inferns.

10. *Savi Senyor en totes savièes, liberal en totes gracies!* Con los meus ulls corporals veen la fornal del vidre tota blanca per lescalfament del foc, jo cogit si hom me feya rey de tot lo mon e que intrás en la fornal. On, adoncs, *Sènyer,* no puc atrobar en mi que per nulla cosa hi entrás. ✠ 11. Si la vista corporal mespaordex tan fort que per nulla re no entraría en la fornal, molt me do maravella, *Sènyer,* que la mia cogitacio, qui ymaginant veu les penes

1. B, E, de la vostra presencia.—2. B, E, e partit.

infernals, nom espaordex a fer peccats, los quals peccats son entrament de foc infernal; car si l foc material finit fa paor als meus ulls corporals, molt major paor deuría aver cogitant la mia anima del foc infernal infinit. ✠ 12. La occasio, *Sènyer,* per que los ulls de la anima no espaordexen hom tant del foc infernal con fan los ulls corporals del foc material, es per so car les coses sensuals enbarguen les intellectuitats: per lo qual enbarc home ha major paor de les coses noables a les sensualitats que de les noables a les intellectuitats.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, per lo qual los meus ulls ploren el meu cor senamora!* Enaxí con a gerra plena daigua que non pot més caber en ella, enaxí, *Sènyer,* con cogit en la gloria de parays e en la pena infernal, atrop en ma ymaginacio que aquells qui son[1] en parays an tanta de gloria que nols en defall gens, e aquells qui son en infern an tanta de pena que nols es semblant quen poguessen aver més. ✠ 14. Enaxí, *Sènyer,* con la substancia qui es subject en aquest mon als accidents, enaxí en lautre seggle serán los homens subjects a gloria o a pena, als quals subjects gloria o pena será inseparable: car enaxí con los accidents no poden estar si no en sustancia, enaxí los homens de parays no porán esser menys de gloria, nils homens dinfern menys de pena. ✠ 15. Tant serán, *Sènyer,* los homens de parays acostats e conjunts e enbeguts e units en gloria, que natural cosa lur será gloriejar infinidament en la vostra benediccio. Mas dels peccadors infernats no será enaxí; car tant lur serán contraries lurs penes e lurs dolors corporalment e esperitualment, que tots serán contrariants a lurs penes, e lurs penes serán totes contraries a lur natura: e assò sesdevendrá, *Sènyer,* per tal que ells ne sien pus treballats e pus turmentats.

16. *Ah Sènyer Deus en lo qual treniten e vetlen tots mos*

1. B, E, que los qui son.

pensaments e tots mos desigs! Los infernats,[1] *Sènyer,* aquells aurán tota lur volentat contrariosa en voler contraries coses, per tal que lur pena sia major; car ells volen esser en esser quant a assò que desijen so que aver no poden, e ells no volríen esser en esser per so que les penes en que son no sostenguessen. On, con lur voler sia axí infinidament contrariós, ¿qui es qui lurs penes pogués aestmar? ✠ 17. En axí, *Sènyer,* con home febrejant no pot estar segur en lo lit, e mouse per atrobar remey e jens non atroba, enaxí los peccadors en infern nos farán sino moure e mudar dun foc en autre; e tant nos mudarán dun loc en autre que ells puguen atrobar remey a lurs mortals dolors. ✠ 18. Tant me son, *Sènyer,* orribles e espaventables[2] les grans penes infernals, que enaxí con lome quis esmortex e pert son seny con veu ses nafres orribles e mortals, enaxí con cogit los focs perdurables e les dolors inaesmables, en per poc no cuyt perdre mon seny e mon enteniment.

19. *Suau Senyor ple de dousor e damor!* Tant es gran la gloria de parays, que tots aquells quey sien apellats al dia del juhii, tots serán glorietjats sensualment e intellectualment per la gran concordansa qui será feta enfre lurs sensualitats e lurs intellectuitats. Mas dels malvats infernats, *Sènyer,* tanta será gran lur pena, que totes lurs sensualitats se contrariarán es combatrán ab lurs intellectuitats. ✠ 20. *Amable Senyor!* Enaxí con los benahuirats de parays gloriejen en la presencia de vostra sancta deitat e en la beneyta humanitat, enaxí los malvats qui son infernats son passionats e turmentats en la absencia de la vostra gracia;[3] car enaxí, *Sènyer,* con la vostra presencia es als sants de parays major gloria, enaxí als peccadors infernats es la absencia de la vostra essencia major pena. ✠ 21. Tant es nobla e gran, *Sènyer,* la gloria de parays, e tant es mala

1. B, E, los homens infernats.—2. B, e spantables.—3. B, E, enaxí los malvats qui son en infern son passionats e turmentats en la absencia de la vostra deitat e de la vostra humanitat.

cosa e orrible la pena infernal, que enaxí con los sants de parays aurán major plaer e més de gloria on més durarán e on més serán ensemps en gloria, enaxí per contrari cells qui en infern[1] son turmentats, on més serán ensemps e on més durarán, pus turmentats e pus cruciats serán.

22. *Ah font viva damor e donor e de dretura e de misericordia!* Sos peccats e sos torts e ses culpes pot hom, *Sènyer,* aleujar e delir en est mon ab plors e ab penediments e ab vera penetencia; mas en infern noy aleujarán les penes plors ne penediments, enans los plors els penediments que hom aurá en infern serán a home treballs e dolors e tribulacions. ✠ 23. *Misericordiós Senyor!* Enaxí com a foc es la lenya subject en lo qual es cremant, enaxí los peccadors dinfern son sobjects con les penes infernals sien fetes en ells; e enaxí con lo foc es crexent seguons la multitut de la lenya, enaxí les penes infernals son crexens segons la multitut dels peccadors. On, con tants peccadors vajen en los inferns, ¿qui es, *Sènyer,* qui aestmás les penes infernals quant son grans? ✠ 24. Si les penes infernals avíen fi, no sería maravellosa cosa peccar; mas con les penes infernals sien sens fi durables e sens fi grans, molt me do gran maravella, *Sènyer,* dels homens daquest mon, com poden peccar ni passar los vostres manaments.

25. *Noble Senyor en tots honraments, maravellós Senyor sobre totes moravelles!* Enaxí con en la fornal esdevé la pessa del ferre vermella e blanca e de semblant color de les brases, e assò, *Sènyer,* per raó de la gran calor qui es en la fornal; enaxí del abís infernal dentro a la superficients, tot será fornal en la qual cremarán los peccadors; e per la gran calor serán semblants en color al foc. ✠ 26. *Vertuós Senyor!* Enaxí con los sants de parays no an reguart ni paor de perdre parays, enans son gloriejants en so que saben que no poden perdre gloria; enaxí, *Sè-*

1. B, E, los qui en infern.

nyer, una de les majors penes quels peccadors aurán en infern, será con no vourán via ni manera con pusquen estorsre a les penes e sabrán que per null temps no serán menys de pena. ✠ 27. Con la mia anima, *Sènyer,* cogita en la gran gloria de parays, tot me sent sá e leuger e delitós per la alegría que la mia anima ha en la gloria de parays, car espera aquella membrant la vostra misericordia. Mas con la mia anima membra la vostra vera justicia e cogita en les greus penes infernals, adoncs, *Sènyer,* es la mia anima trista e desconsolada;[1] e per la tristor de la mia anima es lo meu cors treballat en paors e en plors.

28. *Franc Senyor liberal, del qual prenen vida les nostres amors!* Enaxí com los meus ulls no pusquen estar drets denant la resplandor del solell, per raó de la sua gran resplandor e per raó de la frevoltat de mos ulls; enaxí, *Sènyer,* e molt més encara, lo meu cor no gosa estar dret a cogitar la gran gloria de parays e la mortal pena infernal; car tant es gran la gloria de parays e mala la pena dinfern,[2] que la mia cogitacio no pot ni no gosa cogitar part los térmens on es termenada. ✠ 29. Si tot es gran treball e gran afany a la mia cogitacio cogitar en la gloria celestial e en les penes infernals, per tot assò no vull, *Sènyer,* si a vos vé de plaer, esser cogitant en altra cosa si no en la granea de la gloria celestial e en la granea de les penes infernals; car cogitant en la gloria senamora hom de vos, e cogitant en les penes esdevé hom temerós de vos. ✠ 30. Con la cogitacio del home, *Sènyer,* no es cogitant en la vostra gloria ni en les penes quels peccadors infernals sostenen, adoncs es la anima enbargada e enpatxada per altres cogitacions, les quals li contrasten a amar vos e a tembre vos. On, com lo compliment de la anima sia vos amar e tembre, lo vostre sotsmès vos clama mercè, *Sènyer,*

---

1. A, E, e desconselada.—2. B, car tant es la gloria de paradís gran, e la pena dinfern: E, car tant es gran la gloria de parays e la pena dinfern.

que vos a sa anima fassats amar e tembre son senyor e son Deu.

¶ CAP. 160. *Com home es cogitant en la mort.*

OH *Deus de gloria, del qual esperam obres de misericordia e de pietat!* Con cogit en la mort, dues morts caen en ma cogitacio, les quals son mort corporal e mort danima. On, enaxí com mort corporal es departiment del cors e de la anima,[1] enaxí es mort danima con se partex damar e de remembrar e de loar son senyor e son creador e son acabament; car enaxí con anima es compliment a cors humá, enaxí, *Sènyer,* sots vos compliment e acabament danima racional. ✠ 2. *Honrat Senyor ple de mercè!* Enaxí con la nau qui perex en la mar, enaxí lo cors del home mor e perex en son defalliment e en sa frevoltat metexa; car sens tota vertut e sens tota forsa e sens tot acabament roman lo cors sempre que la anima sia partida dell.[2] ✠ 3. Enaxí con lo cors humá fenex e perex e mor en sos defalliments meteis, tot enaxí, *Sènyer,* la anima del home fenex e perex e mor en los defalliments daquest mon, cogitant e desijant e amant les vanitats els delits temporals.

4. *Homil Senyor, remembrat, desijat e volgut per lo vostre servidor!* Con bé me son esforsat de totes mes forces a cogitar en la mort, tant nom apoder a apersebre ella que jo la pusca apercebre, tant es escura e amagada: car no es, *Sènyer,* null home qui pusca saber a quina mort se morrá, ni en qual loc morrá, ni en qual temps ni per qual occasio

---

1. B, E, es partiment de cors e de anima.—2. B, E, ses partida dell.

pendrá mort. ✠ 5. A la mort corporal, *Sènyer,* no hi ten prou[1] paratge ni riquea ni honrament ni joventut ni saviea ni nulla re que hom pusca dir ni fer; car la mort a null home no perdona. Mas de la mort espiritual no es enaxí; car ab amor e ab saviea e ab leyaltat e ab contriccio de cor e ab obres de penitencia, pot hom escapar e fugir a la mort de la anima. ✠ 6. Con home, *Sènyer,* no pusca fúger ni escapar a murir corporalment, e pusca estorsre a la mort de la anima, molt me do gran maravella de les gents, com pot esser que hom fa tantes maestríes feicant e metjant a estorsre a mort corporal, e a la mort espiritual hom no vol pendre null consell.

7. *Pacient Senyor en lo qual tots acabaments prenen vertut e forsa!* Mort corporal no priva hom mas daquells delits temporals e de sos amics e de sos infans e de ses riquèes; mas la mort espiritual, *Sènyer,* aquella priva hom de la vostra gracia e de les glories eternals, e dona a hom passio en penes perdurables. ✠ 8. Si la mort corporal no es mala ni perillosa a esguart de la mort esperitual, molt me do gran maravella, *Sènyer,* de la gran bestialitat qui es en les gents, qui an molt major paor, sens tota comparacio, de la mort corporal que de la mort esperitual. ✠ 9. *Amorós Senyor!* La potencia sensitiva no vulría murir ni partir desta present vida, car tota la sua benenansa es en est mon;[2] mas la potencia racional, *Sènyer,* con es endressada en sa vertut no ha paor de la mort sensual, per so car la sua vida el seu acabament es en la vostra gloria, e los seus treballs els seus perills son en la vida de la potencia sensitiva.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots tot nostre tresor e tota nostra benahuiransa!* Con arbre[3] carregat de fruits qui adés lexa anar un fruit, adés altre, enaxí, *Sènyer,* la mort adès ocíu un home, adès nocíu un altre: e axí la mort va conti-

1. M. *Ad effugiendum a morte corporali, Domine, nihil prodest...*— 2. B, sta en est mon.—3. E, enaxí com arbre.

nuadament dun hom en altre e de una generacio en altra. ✠ 11. *Vertader Senyor!* Con veg los homens murir, pudir e pudrir sots la terra e menjar a vérmens, e veg, *Sènyer,* que aquells son ublidats e menyspreats per lurs parents e per aquells a qui an lexades lurs riquèes, e con jo pens de mi metex que vendré a aquell estament metex, en per poc no cuit exir de mon seny, tant son mes cogitacions greus e tant mes la demostracio de la mort orribla e espaventable. ✠ 12. Dementre que en aquesta manera, *Sènyer,* me té la cogitacio de la mort en tristicia e en paor de mort, la racionalitat vé, quim desperta em fa mortificar la sensualitat, remembrant lo dia de la resurreccio e la gloria de parays e la viltat desta present vida: e adoncs, *Sènyer,* tota ma ira e ma tristicia passa e delex, loant e glorificant e gracies feent a vos.

13. *Senyor donador, benfactor, amador!* Con los homens peccadors cogiten en la mort, membrant los peccats que an fets e les penes infernals, nom do maravella, *Sènyer,* si an paor de la mort: mas los homens justs, qui son sens peccat e membren la gloria de paraís e la viltat daquest mon, daquells es maravella con an paor de murir, pus que la mort es portal per lo qual hom entra en gloria. ✠ 14. Qui no vol aver paor de mort, isca de peccat e guartse que no am aquesta present vida; car peccat e amar los delits temporals, fan esser home paorós de murir. E qui vol voler murir corporalment, sia, *Sènyer,* vostre amador e vostre servidor, membrant en les glories de parays; car per aitals obres es hom senyor de la mort e menyspreant sos pobres poders. ✠ 15. Aquells e aquelles qui aprés la mort lexen contrasts e guerres e baralles enfre les gents, per alcunes males custumes e alcunes injuries que an fetes, aquells, *Sènyer,* deuen aver paor de murir; car mala cosa es a ells murir, pus que aprés la mort lur vendrá pena de tots los contrasts els mals que lexen enfre les gents per lurs males obres. Màs aquells qui no lexen nulls treballs, ans an or-

donades[1] moltes bones custumes e moltes almoynes, es raó que no ajen paor de mort; car aitant de bé con ixirá de so que ells an establit, aitant crexerá més lur gloria.

16. *Senyor en lo qual está tot lo meu solás e tot lo meu gog e tot lo meu plaer!* Con bém cogit, *Sènyer,* en la mort e veg los perills en los quals hom está en est mon, molt me par leugera la mort dels homens justs, e cella dels homens peccadors molt mes estranya e dura e espaventable: car murir home just no es mort segons veritat, que enans es vida; mas murir home peccador, aquella es mort sobre totes morts esquiva e cruel. ※ 17. Mort dome peccador, qui bé si vol, *Sènyer,* esforsar a cogitar los grans dans que aporta, quax de son sen ne deuría hom exir; car la mort toll al peccador son cors e metloli dejús la terra, e fal ublidar als amics, e toll li les riquèes els delits els bons sabers que avía en est mon; e puis con ha feit tot lo mal que pot al cors, fa a la anima tot lo mal que pot, en so que la met en los inferns e priva la de la vostra gloria. On, ¿qual cosa pot fer més de mal que mort dome peccador?[2] ※ 18. Aquells e aquelles, *Sènyer,* qui en est mon mortifiquen los senys corporals[3] per vivificar los espirituals, aquells son vivificats en la mort mundana; mas aquells e aquelles qui en est mon mortifiquen los senys espirituals per vivificar lo senys corporals, aquells son morts en la mort corporalment e espiritualment; car les sues intellectuitats moren en foc perdurable encontinent que es mort lo cors, e les sensualitats del cors moren encontinent en les benenances daquest mon que pert, e morrán aprés del dia de la resurreccio en penes infernals.

19. *Remembrat Senyor per tots los pobles, honrat en tots honraments!* Lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer,* ha molt gran paor de murir a mort natural e a mort sob-

1. B, ans lexen e an ordonades.—2. B, E, On ¿qual cosa pot fer més de mal com mort dome peccador fa al peccador?—3. B, E, Aquells e aquelles, *Sènyer,* qui en est mon aucíen e destrúen los senys corporals.

tana; car no volría murir a tan vil mort, ans vulría murir a la pus nobla mort que hom pusca morir, so es morir per la vostra amor. ❦ 20. La major paor que hom deuría aver de la mort, es que hom no murís a vil mort; car mort es mala cosa e vil en sí metexa: on, si la occasio de la mort es vil, doncs ja es la mort en major viltat. On, per assò, *Sènyer,* pus tant ses que home ha a murir, si savi era, deurías esforsar de tot son poder que la occasio de la mort fos bona, per tal que la sua mort fos vertuosa e graciosa. ❦ 21. La vostra mort, *Sènyer,* aquella fo la pus nobla mort qui pusca esser, per so car la occasio de la vostra mort fo per honrar vostra divina natura e per salvacio del vostre poble qui era mort en peccat. On, pus vos murìs per salvar home e home mor per loar e honrar son Deu e son salvador, la mort que home fa per son Deu es la mellor mort que pusca esser; car mellor cosa es murir per honrar Deu que salvar home.

22. *Rey dels reys, Príncep dels prínceps!* Con murir per la vostra amor sia la mellor mort e la pus preciosa que esser pusca, e con jo sia molt vil peccador e molt sutze e molt culpable, per assò, *Sènyer,* he molt gran paor que jo muira mártir per la vostra amor, con non son digne de morir a tan honrada mort, enans so digne de morir a la pus vil mort e a la pus aontada que pusca esser,[1] pus que jo so dels pus malvats peccadors qui sien. ❦ 23. Ja sia so, *Sènyer,* que jo no son digne de morir per la vostra amor, per tot assò nom desesper de la sacta mort preciosa;[2] car enaxí con vos avets donada la vida al vostre servidor sens que ell no la merexía, enaxí, si en plaer vos vé, li darets mort gloriosa, ja sia so que ell non sia digne. ❦ 24. Si tant ses, *Sènyer,* que vos no vullats quel vostre sotsmès no sia agraciat de la sancta mort de martire, al menys[3] vos clam mercè que vos me fassats gracia com muira ab lagre-

1. B, e a la pus aontada mort que esser pusca.—2. M, *tamen non despero consequi hanc prctiosam mortem.*—3. A, E, asmenys.

mes e ab plors, desirós a murir [1] per la amor de mon senyor e mon creador e de mon salvador.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sostenits e ordonats tot quant es en lo cel ni en la terra!* Con cogit en la sancta mort vertuosa, amorosa, graciosa, e con malbir que massa sestá e no vé, lo lonc desirer en lo qual mha fet lonc de temps estar, car tant ses lunyada de mi, aquell desirer, *Sènyer*, es aquella cosa qui tot me languex e tot me consuma e tot me delex. On, beneyta sia aital mort, car ja sia que ellas sia lunyada de mi, al menys [2] me ten bast de desirers e de languiments quant vendrá en mi. ✠ 26. No es nulla maravella desijar a murir per la vostra amor, pus que vos, *Sènyer*, murìs per la nostra amor; ni no es maravella si hom vol morir màrtir, pus que vos tant los honrats e tan gran gracia lur fets; enans es molt gran maravella con hom ha paor daital mort, qui es vida, ni con home desija nulla re tant con murir enamorat per la vostra amor. ✠ 27. Lo vostre servidor el vostre sotsmès vos ha loat e beneyt eus ha fetes gracies de la vida que vos li avets donada. On, ¡quant será aquell die, *Sènyer*, que ell vos loará eus fará gracies con se veurá murir per la vostra amor e per confessar veritat de la sancta fe christiana denant los innorants veritat de la sancta fe romana.

28. *Sènyer ver Deus qui glorificats e sanctificats los sants de parays!* Con pens la contemplacio en la qual me fets contemplar en esta obra, tant me plau, *Sènyer*, aquesta art e aquesta obra de *Contemplacio*, que en nulla manera no volría murir, si a vos playa, tro que la obra fos acabada. ✠ 29. Si era cosa, *Sènyer*, que fos inpossíbol [3] que hom no murís, encara sí deuría hom desijar murir, per tal que pervengués a la celestial gloria e que fos desliurat dels treballs temporals posseyts en treballs e en dolors e en perills e en amargors. ✠ 30. De la mort qui es avilada en

1. B, desijós de morir.—2. A, E, asmenys.—3. M, *possibile*.

les occasions mundanes plenes de peccats e de culpes, daquella mort, *Sènyer,* he molt gran ira e molt gran paor; mas la sancta mort amorosa qui es tota plena damors e de devocions e de dousors e de plaers en les vostres lausors, daquella no son paorós, enans esper aquella dia e nit alegrement, en confiansa de la vostra ajuda divinal.

¶ CAP. 161. *Com home es cogitant en la natura de la memoria humana.*

AH *Deus, del qual prenen forsa e ajuda e benediccio totes creatures!* Con son cogitant, *Sènyer,* qual cosa es memoria en sí metexa, adoncs es significat a la mia anima que memoria es una de les tres vertuts de la anima, la qual es a la anima vertut inseparable. ✠ 2. Memoria es, *Sènyer,* mijá per la qual home ha conexensa de les coses qui son passades e de les esdevenidores; car per remembrar les coses passades ha hom ymaginacio en les coses esdevenidores. ✠ 3. Molt es vertuosa cosa, *Sènyer,* memoria en home, car memoria es conservament de saviea e de sciencia; car per membrar multiplica hom en son saber, e seguons que home es remembrable, sí es abundat de saber e dentendre.

4. *Oh ver Príncep de pau,*[1] *donador del celestial regne!* Si memoria, *Sènyer,* no remembrava al home les coses sensuals e les coses intellectuals, home sería semblant a bestia; car pus no agués membransa de nulla cosa, en re no auría conexensa. ✠ 5. Con home, *Sènyer,* sia termenat dins breus térmens, e home no pusca aver en present les coses passades, per assò es donada memoria al home, que pos-

1. E, Oh vos, Príncep de pau.

seesca les coses passades membrant lestament e la qualitat en la qual son estades. ✠ 6. Memoria remembra als homens les grans amors els gran honraments que vos, *Sènyer,* avets fets als vostres pobles; e memoria dona demostracio de vostra gran bonea e de la gran viltat qui es caúda en home per obra de peccat.

7. *Homil Senyor qui per via de martire donàs salvacio al vostre poble!* Con home es remembrable a alcuna cosa, dementre que aquella remenbre, ha en ublit totes les altres coses; car home, *Sènyer,* no pot en un temps membrar mas de una cosa tan solament: e per assò es home més ublidable que remembrable. ✠ 8. Con la memoria sia a la anima cosa inseparable, e con les obres dels homens sien accidentals, per assò, *Sènyer,* con home ha en ublit les coses que ha membrades, esdevé la memoria en potencia en aquelles coses que oblida, e es en actu en aquelles coses que membra. ✠ 9. Memoria, *Sènyer,* no pot membrar nulla cosa sino aquella cosa en que la pensa humana está ymagenant. On, car home no aja mas una pensa tan solament, per assò defall memoria a membrar moltes coses ensems.

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui benahuirats e glorificats los vostres amadors!* Memoria ha aital proprietat, *Sènyer,* et aital natura, que pus amablament tracta daquelles coses qui son a home necessaries ni amables o noables, que no fa daquelles coses que no ha hom necessaria ni que no ama ni aíra; car daquelles coses de les quals a hom no cal ni ha cura, no les ha hom en memoria sino a aventura. ✠ 11. La memoria del vostre servidor, *Sènyer,* es serva e obligada a remembrar son creador e son senyor e son Deu: mas car jo son mesquina cosa e per ma mesquinea he mester moltes coses quim acorreguen a mon pobre poder, per assò la memoria ublida vos e remembra aquelles coses quim son necessaries. ✠ 12. A vos, *Sènyer Deus,* son clamant de la mia memoria con per les mies necessitats

sensuals oblida vos qui sots mon Deu; e encaram clam della, *Sènyer,* car membrar me fa moltes coses[1] qui son vils e males, e ella membra les en alcunes coses en que son bones e no les vol membrar en aquelles coses en que son males e culpables.

13. *Ab Sènyer per lo qual languex e mor lo vostre servidor, desijant e amant vos!* Con lo vostre benvolent, *Sènyer,* passa davant la crou e remembra la gran passio que vos sostengués en ella, adoncs guarda aquells qui son en torn de sí e diu: venits vosaltres veer lo loc e la casa sancta on lo nostre salvador plorá e murí e sostenc greus dolors per amor de nosaltres; e plorem e amemlo tuit ensems, membrans los seus plors e les sues dolors. ✻ 14. Con lo vostre hom culpable, *Sènyer,* passa per los locs on es estat desobedient als vostres manaments e on ha fets molts de peccats e moltes de sutzetats, adoncs la mia memoria me remembra los peccats que jo he fets en aquells locs, e en aprés remembram, *Sènyer,* la vostra gran justicia, per la qual cauría en desesperacio, tro que son membrant de la vostra gran misericordia. ✻ 15. Con la mia memoria me remembra los meus peccats e la vostra dreturera sentencia e la vostra piadosa misericordia, adoncs, *Sènyer,* perdó a ella tots los malvats pensaments que molt dia mha fets remembrar, per lo qual remembrament caya en obres de peccats.

16. *Vertuós Senyor sobre totes vertuts, del qual devallen gracies e benediccions a tots los pobles!* Con la mia memoria aja oblidat vos molt dia e moltes ores, null altre consell noy sé, *Sènyer,* mas que dia e nit sesfors aitant com pusca de membrar vos; car membrar en vos es, *Sènyer,* sa consolacio e son solás e son reveniment, pus que ublidar vos es estada sa mort e sa tristicia e son desesperament. ✻ 17. Vos sabets, *Sènyer,* quel home nafrat de greus nafres, que en-

1. B, E, moltes coses passades.

continent que es nafrat ha membransa del metge. On, con jo sia nafrat de greus nafres mortals, per assò es a mi gran necessaria que sia membrant de vos, qui sots metge lo qual podets curar mes nafres, sens lo qual metge elles son incurables. ✠ 18. Enaxí con home febrejant, al qual la febra puja en son cap el fa parlar follament, enaxí, *Sènyer,* con la mia memoria es ublidant vos, fa parlar mi follament en les vanitats daquest mon: les quals paraules son vanes e sutzes e plenes de peccat, per raó de la memoria plena de peccats.

19. *Ab Jhesu Christ Sènyer, qui nasqués de la Verge gloriosa!* Con la vida de la mia memoria sia en remembrar vos, e la sua dolorosa mort sia en ublidar vos, tota hora, *Sènyer,* que la mia memoria remembra vos, vivifica mi e ennobleix amablament mi; e totes les vegades que la mia memoria oblida son Deu, es airable e enemiga de mi, per so car mortifica mi en ublidar vos. ✠ 20. Tant es, *Sènyer,* a home gran necessaria membrar en vos, que en qual que loc hom sia ni en qual que estament hom sia, tota ora es a home necessaria cosa membrar en vos; car si es home just vertuós, aquell, *Sènyer,* ha mester que sia membrant de vos, feent a vos gracies e laors; e si es home peccador, aquell ha mester que sia membrant de la vostra misericordia e ques confiu en ella. ✠ 21. Quí per loar vos en los vostres honraments, *Sènyer,* quí per les nostres necessitats,[1] dia e nit no deuría hom fer altra cosa mas membrar en vos. On, pus tan gran raó avem que siam membrants de vos, ajustense tots los pobles ensems e no sien occupats en altres coses a membrar sino en vos e per vos,[2] per tal que tuit sien membrants en vos.[3]

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots cumpliment e acaba-*

1. M, *Ad laudandum Te ratione tuarum honorationum, Domine, et ratione nostrarum necessitatum.*—2. B, e no sien occupats en altres coses sino a membrar en vos e per vos.—3. B, E, membrats per vos: M, *memores tui.*

ment de tota vertut e de tot compliment! Con jo sia cativat en los meus defalliments, per assò, *Sènyer,* son servu e catiu a remembrar les coses necessaries a sustentacio de vida corporal; e per assò la mia memoria membra com pusca sadollar mon ventre, e puxes con mon ventre es sadoll, ellam remembre los pobres qui per amor de vos demanen, los quals li faría mellor remembrar dementre que mon ventre es famejant. ✠ 23. A vos, *Sènyer Deus,* son molt clamant de la mia memoria, car nit e dia remembra coses de les quals nom cal e de les quals nom pot null bé venir, enans men vé molt de treball per so car les me fa membrar; car ja no auría molts de treballs e molts de pensaments si aquelles coses no membrava. On, jo us clam mercè, *Sènyer,* que vos fassats manament a la mia memoria que ella nom remembre negunes coses[1] sino aquelles quim son profitables. ✠ 24. A vos, *Sènyer Deus,* e a tots los sants de parays me lou e fas gracies de la mia memoria, car ellam remembra la viltat daquest mon e les vanitats mundanes e les mies culpes els meus peccats, e fam remembrar les maneres per les quals puc fer satisfaccio de mos mortals falliments.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui devallàs en los inferns per deslliurar los prophetes els sants qui esperaven a esser recreats!* Con cogit, *Sènyer,* en la mia memoria e con entén la viltat e la sutzetat en que ella es, adoncs la veg ymagenant axí leja e sutza[2] e pudenta con estremera en la qual sajusten totes les sutzures de la casa;[3] car totes quantes orrèes ni falcíes ni avolèes ni peccats poden esser en cors dome, totes les trop que sajusten en la mia memoria. ✠ 26. De la mia memoria son, *Sènyer,* loable per so car me remembra los enemics quim volen enganar e auciure; car per la membransa que dells me dona, me fa apercebre manera per la qual dells me pusca guardar e defendre. Mas si en esta

1. B, que ella nom fassa remembrar nulles coses: E, que ella no remembre nulles coses.—2. B, E, e axí sutza.—2. A, de casa.

manera son pagat de la mia memoria, per altra manera me fa molt irós e irable, car tot lo dia mublida mon pare e la mia mare, los quals me engenraren em heretaren es confiaren en mi, con jo fos remembrable dells feent almoynes dels bens[1] que ells me lexaren. ✻ 27. En moltes de maneres pusc esser clamant de la mia memoria; car les coses quim fan mal me fa membrar en manera quem fassen mal, e les coses quim faríen bé nom vol membrar en la manera quem faríen bé si en aquella manera les remembrava. On, de tots aquests clams, *Sènyer,* prec la vostra misericordia que sia mitjanera[2] enfre mi e la mia memoria.

28. *Sènyer qui aparegués als apòstols aprés la resurreccio!* A vos do e coman tota la mia memoria per membrar en vostra gloriosa deitat e en la vostra sancta humanitat; car totes les altres coses, *Sènyer,* no son dignes de esser remembrades, si doncs no son membrades a esguart de honrar vostra deitat e vostra honrada humanitat vertuosa.[3] ✻ 29. La mia cogitacio, *Sènyer,* encerca tot dia en la mia memoria si hi son los plors ni les dolors nils treballs ni la greu passio que vos sostengués per los vostres pobles; e no atroba que sien en ella, per so car ella es oblidosa de vos: per que jo, *Sènyer,* son molt injuriat per la mia memoria en so quem ublida les amors que vos portàs a nos. ✻ 30. Pus tant ses que la mia memoria no vulla membrar en los vostres honraments ni en les vostres excellents bonèes, al menys[4] vos clam mercè, *Sènyer,* que vos la fassats membrar en les mies mesquinèes e en los peccats e en les culpes que he fetes contra mon senyor e mon salvador e mon Deu.

1. B, E, de les riquèes.—2. B, E, mijansera.—3. B, E, e vostra vertuosa humanitat.—4. A, E, as menys.

¶ CAP. 162. *Com home es cogitant en la natura del enteniment humá.*

DIVINAL *Senyor!* A vos sia donada gloria e laor, a vos, *Sènyer,* sia feta reverencia e honor; car vos avets vulgut que enteniment sia una de les tres vertuts en les quals anima humana es unida. On, com enteniment sia a la anima vertut essencial, aitant con en lome se concorden les sensualitats e les intellectuitats, aitant esdevé lome actualment subtil e enginyós o nesci e ignorable. ✠ 2. Lenteniment humá, *Sènyer,* está en anima potencialment. On, con lo cors e la anima son concordants enaxí que lo cors sia aparellat estrument on la anima pusca aver ses vertuts en actu, e la anima sia endressadora al cors ses sensualitats, adoncs ha home son enteniment actualment: per la qual actualitat usa home de discrecio e de conexensa e de raó. ✠ 3. Con home es nat, *Sènyer,* aitan acabadament ha son enteniment en potencia, com con es vengut a perfeta edat: mas, car lenteniment no ha tam bé aparellats sos locs per los quals pusca venir en actu con hom es nat, com ha con es vengut a perfeta edat,[1] per assò apar lenteniment mills en la perfeta edat del home que en la nativitat. On, tota hora, *Sènyer,* que home sia innorant, está lenteniment del home en la anima actualment.

4. *Amat Senyor, honrable, desijat en tots honraments!* Enteniment, tant es cosa poca e mesquina, que con entén ni usa de sa vertut, non usa en un temps en totes creatures, car totes les creatures no caben en aquella ora en lenteniment: e assò esdevé per la multitut de les creatures e

---

1. B, E, com ha con es a perfeta edat vengut.

per lur diversitat e per la poquea del enteniment. On, per assò, *Sènyer,* con lenteniment entén alcuna cosa qual que sia, en aquell punt e en aquell temps no pot entendre altres coses:[1] e per assò enteniment dome es més innorable en actualitat que entenent,[2] per defalliment de la actualitat que no basta con enteniment entena en un temps diverses coses ensems. ❧ 5. Con enteniment, *Sènyer,* es mijanser enfre dues contraries coses, sens que no es forsat per sobre volentat ni per sobre ira ni per sobre fervor, adoncs ha poder que pusca jutjar e conèxer enfre les parts contraries: mas si es forsat ni costret per amor o per paor o per ira, es enclina més a la una part que a lautra, ja no poría venir, de potencia en actu. ❧ 6. Les vies ni les carreres per les quals enteniment vé de potencia en actu, es, *Sènyer,* seguiment de natura e de proprietat en les creatures; car home no pot entendre si doncs no seguex a les creatures so qui es de lur natura e de lur proprietat. On, con home cuyda entendre[3] e no entén, no es altra cosa sino innorar aquella cosa que cuida entendre sa natura e sa proprietat.

7. *Ah Senyor qui vencets e forsats totes forses, al qual no son fetes nulles forces!* Al enteniment humá, *Sènyer,* pus leujera cosa li es entendre e saber aquelles creatures qui li son pus prop en natura, que no son aquelles qui li son pus luny en semblansa e en natura: e assò es natural raó, que les coses on pus son acostades, que enans sien apercebudes e enteses. ❧ 8. Com la vostra gloriosa essencia divina, *Sènyer,* sia la pus nobla essencia qui esser pusca, e con en home no aja nulla cosa qui sia mellor que son enteniment, per assò es demostrat que home ha major oportunitat e major aparellament a entendre e a conèxer la vostra gran bonea que la sua viltat metexa; car pus es demostrada esser gran la vostra bonea que esser gran la viltat del home. On,

1. B, E, en aquell punt e en aquell temps ignora e menysconex totes les altres coses (E, totes altres causes).—2. B, E, es més ignorable que entenent.—3. A, On, con cuyda entendre.

lenteniment humá tota hora entén enans aquelles coses qui son majors e pus manifestes, que aquelles que son menors; car per la menoritat son pus amagades. ✠ 9. *Sènyer Deus!* Per so con vos sots infinit e eternal e tot acabat en tots bens, e con lenteniment humá sia finit e comensat, per assò, *Sènyer,* enteniment dome no es poderós de entendre ni de saber tot vos, per so car tota la vostra totalitat infinida no poría caber en cosa finida: e per aquesta manera aital confessam e atorgam que enteniment, qui es creatura, no pot tan bé entendre tota la totalitat de son creador con fa la totalitat de la creatura. On, con null enteniment no pusca entendre tota la totalitat de una creatura qual que sia, doncs, ¿qual enteniment poría entendre tota la totalitat de son creador?

10. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots font de vida e plaer de mos plaers!* Vos donàs al vostre sotsmès enteniment per tal quen veés vostres honrats acabaments e sos malvats defalliments; mas jo, *Sènyer,* he clucats los ulls de mon enteniment e no he volguts veer los vostres acabaments ni les mies frevoltats. ✠ 11. Qui vol veer ab los ulls de son enteniment ses frevoltats e ses colpes e ses mesquinèes, primerament guart, *Sènyer,* en los vostres acabaments; car per veer e entendre los vostres acabaments, porá tot home apercebre totes ses frevoltats ni quals foren les colpes que ha fetes envés son senyor ni son creador.[1] ✠ 12. Enaxí, *Sènyer,* con home veu ab los ulls corporals colors e figures sensuals, enaxí home veu ab los ulls de la anima, entenent, quals son les coses bones ni quals son les coses males; e en axí com lenteniment veu les coses en gran excellencia e en gran noblea, enaxí per elles veu e entén quals son aquelles coses que son en grans defalliments ni en grans lejeses[2] ni en grans culpes.

1. B, E, porá tot home apercebre quals son ses frevoltats ni quals son les colpes que ha envers (E, envert), son senyor ni son creador.— 2. A, E, ni en grans dexeses.

13. *Excellent Senyor sobre totes excellencies, noble sobre totes noblèes!* Natural cosa es al enteniment que on més lo tendrá hom en la cosa que volrá entendre, que mills la apercebrá e la entendrá; car moltes de vegades sesdevé, *Sènyer,* que con hom no té son enteniment a assò que vol entendre sino en poca quantitat de temps, quel enteniment, per abreujament de temps, no entén so que entendría sil temps hi era perllongat. ✠ 14. *Pacient Senyor!* Enaxí con los ulls corporals no poden veer tam bé les figures qui li son luny con fan aquelles que li son prop, tot enaxí lenteniment del home no pot veer ni entendre tam bé les coses de les quals es lunyat a ymagenar e a posseyr cogitant, con fa aquelles coses en les quals ymagena e remembra. ✠ 15. Tot enaxí, *Sènyer,* con los ulls corporals no poden veer null cors qui sia tocant a ells, per raó del espay que no es enfrels ulls e aquell cors; enaxí, *Sènyer,* lenteniment no pot bé entendre ni saber encontinent tro que a espay e ab deliberacio ha vist en aquelles coses que ell vol entendre: car enaxí con los ulls corporals, per sobre acostament del cors tocant a ells, perden la occasio de veer; enaxí, con lenteniment es sobrat, pert sa accio e sa actualitat a entendre.

16. *Forsable Senyor, vertuós, amable, honrable!* Enaxí con los ulls son enpatxats a veer un cors part altre cors, tot enaxí, *Sènyer,* esdevé del enteniment del home;[1] car ja dementre que ell sia cogitant ne occupat a entendre alcuna cosa, jà en aquell temps no porá entendre en altra; car en axí con los ulls no poden veer part la paret altre object, axí enteniment con entén una cosa, en aquell temps metex, no abasta a entendre altra cosa ensems ab aquella que entén. ✠ 17. *Amorós Senyor ple de mercè!* Enaxí com es al cors natural cosa que no pot caber en menor loc de sí metex, tot enaxí es natura de enteniment humá que no poden ca-

1. B, en l enteniment del home.

ber en ell per inteligencia aquelles coses qui son majors dell. On, per esta natura e per esta proprietat aital sesdevé, *Sènyer,* que vos, qui sots major quel enteniment, no podets tot caber en nostre enteniment. ✠ 18. Enaxí com lo pescador, *Sènyer,* qui ab un pex pren altre pex, enaxí enteniment dome pren e aperceb los uns significats per los altres, en so que les unes coses entén per les altres: e en axí com los pescadors prenen [1] moltes de vegades pex sens esca, enaxí lenteniment del home per sí metex, sens que daltra cosa no li es significat, mas en la cosa metexa, entén e apercep moltes de coses per los significats metexes de la cosa que entén.

19. *Ah Senyor qui tenits en secret totes aquelles coses qui us venen en plaer!* [2] Con enteniment dome vol entendre aquelles coses qui son fora los térmens de sa vertut e de sa intellectuitat, adoncs, *Sènyer,* comensa a innorar; mas con vol entendre aquelles coses que son dins los térmens de sa intellegencia, adoncs comensa a entendre. ✠ 20. Molt home engana sí metex, *Sènyer,* con cuida entendre les coses inpossíbols a esser enteses; car cuidant aquelles entendre, está enpatxat que no pot entendre aquelles que son enteniment puría entendre. ✠ 21. Enteniment dome, *Sènyer,* tota hora que vé de potencia en actu, tota hora hi vé entenent e seguons veritat; car si no entenía, no sería en actu més con entén que con innora. [3] Mas los homens son aquells qui senganen ells meteys moltes de vegades; car opinants e cuydants cuyden entendre e esser certificats en aquelles coses en les quals son innorans.

22. *Oh vos, Sènyer, qui vencets e sobrats totes aquelles coses queus volets!* Con enteniment sia en anima dome simplament, sens composicio, per assò entén pus leujerament e

1. B, E, e enaxí com lo pescador pren...—2. A, totes coses qui us venen en plaer.—3. B, E, Enteniment dome, *Sènyer,* segons veritat, no pot esser enganat; car enteniment, tota hora que vé de potencia en actu, tota hora hi vé entenent e segons veritat: car si no entenía, no sería en actu. Mas los homens...

pus volenterosament e pus subtilment les coses simples que les coses conpostes: e assò esdevé, *Sènyer*, per so car sa natura es pus acostada e pus conjuncta ab les coses simples que ab les compostes. ✠ 23. *Singular Senyor!* Enaxí con la nau se restaura es conserva a la tempestat[1] per lo timó, enaxí lome se governa es endressa en ses tribulacions per ordonat enteniment; e enaxí con les ondes el vent e la tempestat trenquen a la nau son timó, e per defalliment de timons perex en la mar, enaxí, *Sènyer*, tantes son les pestilencies els treballs quels homens an en est mon, que quax tuit som ab desordonat enteniment e ab desordonada entencio. ✠ 24. Tant es beneyta cosa e nobla enteniment en home, que no es null tresaur per noble que sia que fassa a ell a comparar; car per enteniment, *Sènyer*, saparellen los homens es endressen a anar posseir gloria qui null temps no aurá fi; e per defalliment denteniment e de discrecio, van los homens esser posseíts a perdurables penes.

25. *Piadós Senyor, ple de dousa misericordia e de mercè!* Vos avets donat enteniment a home per tal que hom lo seguesca el obeesca; e per assò jom met en subjugacio de mon enteniment e vull esser son sotsmès e son esclau[2] per obeyr so[3] quell me man: e assò fas,[4] *Sènyer*, per tal que ell mamèn a esser loador e servidor de son senyor e de son creador. ✠ 26. Enaxí com vasall se pot loar de son bon senyor, enaxís loa es ten per pagat lo vostre servidor de son enteniment; car con jo cuit esser bo e noble en vertuts,[5] lo meu enteniment me desperta e fam entendre e saber que jo son molt malvat peccador e molt pobre de vertuts e de tots bens. On, dementre que ell, *Sènyer*, me fa conèxer veritat de les mies frevoltats, adoncs ell me demostra la vostra excellent bonea e la vostra piadosa pietat. ✠ 27. Beneyt siats vos, *Sènyer*, qui creàs tan nobla

1. B, E, a la tempestat de la mar.—2. B, son sotsmès e son catiu.—3. B, E, tot so.—4. B, e assò fas jo: E, e assò fas eu.—5. B, E, bo e noble e vertuós.

creatura con es enteniment, e beneyt sia lenteniment, qui tant de bém fa em procura; car mon enteniment me fa amar vos em fa menysprear la vana gloria mundana, e enteniment me fa desijar murir per tal que vaja posseyr gloria denant vos, e enteniment me fa aver animositat a murir em fa menysprear la mort, e enteniment majuda em acorre a totes mes necessitats.

28. *Oh vos, Sènyer, qui sots font de vida e qui sots multiplicament de mos plors e de mes amors!* Enteniment me fa servu e sotsmès de veritat, e enteniment me vé consolar e conortar a mes dolors e a mos treballs, e enteniment es, *Sênyer,* los meus ulls ab los quals jo veg vos e ab los quals son confiant en los vostres gloriosos dons. ✠ 29. *Ah Sènyer!* E tan bonahuirats son tots aquells qui entenen, car tants son los bens que enteniment dona; e aquells son tan malahuirats qui innoren, car tants son los mals que innorancia dona. On, tots aquells qui entenen son vius, e tots aquells qui innoren son morts. On, pus vos, *Sènyer,* creàs mi per viure, placiaus quem abundets denteniment per tal que en vos amar viva. ✠ 30. No es dolsor ni plaer ni bon saber qui fassa a comparar, *Sènyer,* ab la dousor nil plaer que hom sent adoncs con son enteniment es contemplant en vos; car tant es gran la fervor que ha en entendre vostra bonea e vostra vertut, que en poc la anima no desampara sà jus lo cors humá e no sen puja gloriejar en los cels en la presencia de son Senyor Deus.

¶ Cap. 163. *Com home es cogitant en la natura de la volentat humana.*

JHESU *Christ Sènyer, lo qual venrets jutjar al dia del jubii los vius els morts!* Vos sabets que la volentat del home es una de les tres vertuts de lanima, la qual vertut es essencialment en la anima. Mas car la volentat vé en home per ajuda de les sensualitats, per assò, *Sènyer,* esdevé volentat en home accidentalment en quant actualitat, mas no en quant potencia. ✠ 2. Con volentat sia en home en quant actu accidentalment, e sia en home en quant potencia essencialment, per assò, *Sènyer,* tota hora que volentat está en home potencialment, está simplament en la anima; e con vé en actu, tota hora vé per comunitat dels senys corporals e dels senys esperituals. ✠ 3. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e honor per tots temps; car ja sia so que les coses sensuals sien occasio con volentat venga de potencia en actu o torn de actu en potencia, per tot assò volentat no es de la natura de les coses sensuals, ans es cosa unida en substancia incorporal sens tota composicio. Mas con les coses sensuals prenen acabament de les intellectuals, per assò son les sensuals occasio a les intellectuals con la volentat del home venga en elles.

4. *Remembrable Senyor dels vostres amadors e dels vostres servidors!* Vos, *Sènyer,* avets creada volentat en home per tal que home sia amador dels vostres volers e que tots sos volers sien siguent les vostres volentats; car en lo nostre voler no deu esser nulla autra volentat sino aquella qui es en lo vostre voler. ✠ 5. Enans quels nostres volers fossen en home, era en vos lo vostre voler; car per lo vostre vo-

ler fo creat en home voler:[1] e per assò, *Sènyer,* tots los nostres voler son obligats e sotsmesos a voler lo vostre voler; el vostre voler, per so car fo enans quel nostre voler, no es ubligat a voler negú dels nostres volers. ✠ 6. Con sia a volentat natural raó amar acostament e privadea de totes aquelles coses que ama, e que esquiu ajustament e privadea de totes aquelles coses que aíra; on, con vos *Sènyer,* amets nosaltres de molt gran amor, si nosaltres amavem vos de gran amor, possíbol es al nostre voler de esser amat e volgut per lo vostre voler: mas, car los peccadors no amen vostre voler, per assò no son volguts en vostre voler.

7. *Oh Senyor, al qual avem molt gran raó damar e donrar per vostra gran bonea!* La pus principal raó per que vos donàs a home en est mon franca volentat, es per so que la volentat del home sia digna de esser amada per lo vostre voler; car si home, *Sènyer,* no agués franca volentat, e amás e volgués vos costretament e forsada, no fora digne de vos a voler ni a amar; car tant sots noble e digne de esser amat e volgut, que francament sens null costrenyiment devets esser amat e volgut, per tal que la amor el voler ab que sots amat e volgut sia major e mellor. ✠ 8. Per tal que la volentat del vostre servidor, *Sènyer,* sia mellor e major e sia digna de esser volguda en lo vostre voler, denant lo vostre gloriós altar dona e ofer e presenta son franc voler en amar e en obeyr tots los manaments qui son volguts en lo vostre voler. ✠ 9. Vos, *Sènyer,* volets tota la volentat del home per tal que tota la totalitat del home sia vostra: la qual totalitat deu esser tota vostra per so car tot vos sots creador e senyor e benfactor e recreador: per que tot home en ses parts e en son tot deu esser tot vostre. On, per assò vull que tota la mia volentat sia vostra, per so que vos majats tot a obeyr tota vostra volentat.

---

1. A, M, manca aquesta frase.

10. *Senyor amat, Senyor volgut, Senyor honrat!* En totes coses quantes es possíbol que home pusca voler, en totes es ubligat a voler so qui es en vostre voler; car pus tot home es vostre, sís deu esser tot son voler. On, aquelles coses[1] que nos podem voler amant vos, totes les deven voler; e totes aquelles coses que vos volets que home no vulla, totes les deu home desvoler e menysprear: e assò es, *Sènyer,* molt gran raó, per tal car lo nostre voler[2] deu esser tot comprès per voler vostre.[3] ✻ 11. Molt fortment, *Sènyer,* ha gran paor lo vostre forfet el vostre culpable; car aitants com son sos peccats, aytantes de vegades son voler no ha volgut vos, e aitant con son grans ses culpes, aitant es gran la volentat que ha aúda contra vos. On, com los meus peccats sien tants e tan grans, ¡quantes son, donques, *Sènyer,* les vegades, ni con son aquelles grans, que jo no he volgut vos ni vos mi![4] ✻ 12. Con lo vostre sotsmès, *Sènyer,* aja molt més volgut altres coses que vos, e ell no deja nulla cosa voler si no vos, deman vos, con vos no volíets mi ni jo no volía vos, ¿quals son aquelles coses qui volíen mi? Par me, *Sènyer,* que aquells son los demonis, qui la mia anima el meu cors an molt dia volgut turmentar en perdurables penes.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui perdonats a tots los peccadors qui en vos se confíen!* Tantes son, *Sènyer,* les vegades que jo nous he volgut, que huymés daquí enant no son digne que ja més sia volgut ni amat per vos, qui no amats ni volets si no aquells qui us amen eus volen. On, com jo, *Sènyer,* no sia digne que sia volgut per vos, al menys[5] vos prec queus placia que jo sia volent vos; car massa perdría si vos no volíets mi ni jo no volía vos. ✻ 14. En totes quantes coses son en vos, en totes, *Sènyer,* lo vostre servidor vol vos; e en totes quantes coses vos volets mi, en totes

1. A, On, a aquelles coses: B, E, On, en aquelles coses.—2. B, per tal quel nostre voler.—3. B, E, per lo vostre voler.—4. A, ni vos a mi.—5. A, E, as menys.

vull jo vos; e en totes quantes coses vos volets en les creatures, e en totes lo meu cor vol vos; e per totes quantes maneres negú voler pusca esser sotsmès a altre voler, per totes aquelles vull jo [1] que mon voler sia sotsmès a voler tot lo vostre voler. ✠ 15. Si vos, *Sènyer,* volets los bens els honraments e les vertuts qui son en vos, dassò lou jo mon voler, car tot lo bé qui es en vos vol que sia en vos; e si vos volets que neguna culpa ni negun defalliment no sia en vos, dassò lou mon voler, car no vol que en vos caja null defalliment ni negun peccat, e am molt més que peccats e defalliments sien en mi que si eren en vos.

16. *Desijat Senyor, benvolgut per tots los pobles!* Tant es bona cosa voler vos, que null home qui aja sa volentat en vos no deu esser trist ni irat ni pobre ni malaute ni costret de neguna cosa; car la mellor cosa qui pusca esser en home es voler vos, e la pijor cosa qui sia en home es no voler vos: e per assò, *Sènyer,* null home qui no vulla vos no es digne de esser alegre ni de esser ric ni daver en sí metex null bé. ✠ 17. Tant es gran raó e tant es cosa quis cové a home que sia volent vos, que no es null hom en tot lo mon qui no pusca vos voler e amar, e no es null home qui no sia poderós de créxer e de multiplicar sa amor e son voler en vos aitant com se vulla, e no es null home que no aja molt gran raó de vos a voler e a amar ab molt gran voler e ab molt gran amor. ✠ 18. Tant es covinent, *Sènyer,* lo vostre voler de esser volgut per lo nostre voler, e tant es gran necessitat al nostre voler que sia volenterós damar lo vostre voler, [2] que lo vostre servidor vos clama mercè que labundets de tan gran amor e de tan gran volentat a voler e a amar totes les coses qui a vos venen en voler e en plaer, que en son voler no pusca altre voler caber ni entrar si no tan solament lo vostre voler.

19. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots tots mos desigs e totes*

1. B, E, per totes aquelles he jo voler.—2. A, damar en lo vostre voler.

les mies amors! Volentat viu e ha sosteniment damor e de dousor e de plaer, e volentat mor per ira e per tristicia e per privacio de plaer. On, con vos, *Sènyer,* siats plaer sobre tots plaers e amor sobre totes amors, lo vostre servidor vos clama mercè que vos son voler fassats viure en lo plaer de vostre voler. ✠ 20. Con lo vostre home, *Sènyer Deus,* sia en sí metex molt frévol e molt culpable e molt mesquina cosa, emperò si bé es cosa vil e mesquina, per tot so no roman que ell no sia volgut e amat per vos, qui sots tan noble e tan honrat senyor. Doncs, ¡quant més jo, *Sènyer,* deuría més voler vos que vos mi! Mas, car jo sia defallent e vos siats tot acabat, per assò jo nous puc voler sino aitant com me basta mon pobre poder, e vos podets amar mi seguons la gran granea de vostre gran poder. ✠ 21. Con la vostra volentat, *Sènyer,* sia infinida e no termenada, per raó del vostre acabament, per assò vos avets volgut mi infinidament: doncs ans que jo fos en esser jam volíets vos e amávets mi. On, com jo aja mon voler termenat, doncs con vos amávets mi jo no amava vos, pus que no era en esser. On, con assò sia enaxí, doncs dementre que jo son en esser ¡quant son tengut e ubligat a voler e a amar vos, pus que vos amats mi en tots los temps que vos fos ans de mi!

22. *Ah Senyor, qui sots deffenedor e custodi de tots aquells qui son contemplants en los vostres honors!* Pus que vos avets amat lo vostre servidor seguons vostre valor e seguons lo vostre acabament, placiaus, *Sènyer,* que ell sia vostre amador seguons que li pusca bastar son pobre poder; car daitant con es gran son pobre poder, daitant es en obligacio de voler e damar son senyor e son Deu. ✠ 23. Tant es volentat nobla creatura, que nulla cosa no deuría voler sino aquella qui es digna de esser volguda. On, con aquelles coses son volgudes qui no son dignes de esser volgudes, adoncs es la volentat avilada e aontada en elles a voler. On, per tal que negú de mos volers no sien

avilats, *Sènyer,* volré vos tan solament, qui sots digne de esser volgut per tots los nostres bons volers. ✠ 24. Enaxí con vos sots digne de esser volgut per vostra gran bonea, [1] enaxí, *Sènyer,* volría lo vostre servidor voler vos tan solament per vostra bonea, e no per nulla altra occasio. On, jom clam a vos de la mia volentat, car les demés vegades la atrob amant vos per raó de les mies necessitats, que no per raó dels vostres acabaments. On, daitant com los vostres acabaments deuen esser més volguts que les mies necessitats, que son en mi caúdes per raó de defalliments, daitant es la mia volentat a mi injuriosa totes les vegades que vulla vos a esguart de ses necessitats e no a esguart dels vostres acabaments.

25. *Senyor qui vivificats o mortificats tots aquells quius vé de plaer!* Enaxí con tota la vostra humanitat ac tota sa volentat en pendre passio per reembre son poble, enaxí, *Sènyer,* lo vostre servidor vol que tota sa humanitat sia tota en voler sostenir treballs e mort per donar laor de la vostra gloriosa humanitat. ✠ 26. De tot en tot proposa, *Sènyer,* que fassa lo vostre servidor tot son poder a vos molt a voler; car aitant com crex la mia volentat en amarvos, aitant volets vos més mi; e on més vos, *Sènyer,* volets mi, més son jo volenterós en amar vos. On, per so que vos ajats gran volentat en mi e jo la aja gran en vos, no vull altra cosa dir ni fer sino voler lo vostre voler. ✠ 27. Qui vol aver amor ni valor ne lealtat ne veritat ne dretura ni honrament ni honor, venga, *Sènyer,* voler vos; car volent vos es home posseydor de tots bens. E qui vol esser fals ni vilá ni pobre ni mal ensenyat ni desconexent, vengua voler les coses qui no son dignes de voler; car volent elles es hom sotsmès a tots falliments. [2]

28. *Ah Sènyer Deus, qui esponets e declarats les sanctes Escriptures a tots aquells quius volets!* En vetlant e en dur-

1. B, E, per raó de la vostra (E, de vostra) gran bonea.—2. B, E, a tots defallimens.

ment, *Sènyer Deus,* vos tramet mos volers e mos pensaments e tots mos cogitaments, per tal que sien ab vos e en vos e de vos, e quem aporten lo vostre voler e la vostra amor el vostre plaer. ✠ 29. A mos amics e a mos veyns[1] e a tots aquells qui en cor mestíen diré, *Sènyer,* que tuit nos acordem ensems en voler vos de totes nostres forces; car si totes quantes volentats[2] son estades ni son ne serán e totes eren en voler vos, encara no puríen bastar a voler vos en aquell grau en lo qual lo vostre voler es digne de esser amat e volgut. ✠ 30. Beneyt sia, *Sènyer,* lo meu cor quim fa tanta donor com ell se fa sobject a ma volentat con ell sia volent vos; e beneyta sia la mia volentat qui enamora lo meu cor con sia amant vos, e beneytes sien, *Sènyer,* totes aquelles coses quim ajuden a amar e a voler aquell qui amant, muirent, me volc gloriejar en la presencia de mon Deu.

1. B, E, a tots mos amics e a tots mos veyns.—2. B, E, volentats domens.

¶ CAP. 164. *Com home es cogitant que en la anima racional memoria no es enteniment ni volentat, ni enteniment no es memoria ni volentat, ni volentat no es memoria ni enteniment.*

AH *Deus piadós, misericordiós, amorós, graciós!* Enaxí com home no poría esser en esser, menys que no fos avent cors e anima, enaxí, *Sènyer,* anima dome no poría esser en esser sens que no fossen .iij. coses, les quals son memoria e enteniment e volentat. ✠ 2. Enaxí com a humanitat dona compliment cors e anima en esser humá, tot enaxí, *Sènyer,* dona cumpliment a anima dome memoria e enteniment e volentat; e enaxí con humanitat[1] se destrúu per lo departiment quis fa de anima e de cors, enaxí, si era cosa que fer se pogués, sería anima destruída si aquella cosa qui es memoria e aquella cosa qui es enteniment e aquella cosa qui es volentat se partíen e que no fossen ensems. ✠ 3. Enaxí, *Sènyer,* con en home es anima acabada per so car es en tres vertuts, enaxí anima es acabada en home per so car en ella les tres vertuts no son la una la autra; car per so car la una vertut no es lautra, ha cascuna vertut sa proprietat per la qual ha son propri offici en dar cumpliment e acabament a la anima: lo qual acabament no poría esser en la anima si cascuna de les vertuts no avía son propri offici en ordonar la anima.[2]

4. *Ah Senyor alt sobre totes altèes, del qual*[3] *esperam*

1. E, homenitat.—2. A, en ordonar en la anima.—3. A, E, de les quals.

gracia e benediccio! Con home es cogitant en alcuna cosa, cascuna de les tres vertuts ha en aquella cosa son offici apropriat: car la memoria remembra les figures e les colors els estaments e les coses passades; el enteniment entén les diversitats e les diferencies qui son enfre les unes figures e les altres e enfre una color e altra e enfre un situs e altre, e entén les coses esdevenidores; la volentat, *Sènyer*, ha altre ofici, car aquella ama o aíra aquelles coses que membra e entén la anima, e la volentat volría que les unes coses fossen mellors o pijors, o enans o pus tart, o que fossen o que no fossen. ✠ 5. Enaxí, *Sènyer*, con les tres vertuts an diverses officis en les coses que hom veu ab ulls corporals, enaxí, an diverses officis en les vous que home ou; car con home ou alcunes paraules, la memoria remembra per aquelles paraules altres paraules e altres fets, el enteniment entén per aquells remembraments la entencio significada per aquelles paraules oydes, e la volentat, per lo remembrament de la memoria e per lenteniment del enteniment, ha volentat damor o de desamor a aquells remembraments que memoria remembra e a aquelles coses que enteniment entén. ✠ 6. Con home, *Sènyer*, es cogitant o odorant en alcuna odor, cascuna de les .iij. vertuts hi obra de sa propria proprietat; car la memoria remembra en aquella odor altra odor, el enteniment entén per aquella odor diversitat enfre odor e odor, e la volentat ama aquelles odors o les desama: e enaxí, cascuna de les vertuts an lurs obres en les coses qui esdevenen en home.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots occasio de tota nostra benahuiransa!* Con home es cogitant en les coses que home gusta menjant e bevent, adoncs, *Sènyer*, usa en aquella cogitacio cascuna de les tres vertuts de sa proprietat; car la memoria remembra les coses saboroses o amargoses a menjar, el enteniment entén per qual occasio son saboroses o amargoses, e la volentat ama les coses saboroses e

avorrex les amargoses. ✠ 8. Con home, *Sènyer,* cogita en aquelles coses que home sent palpant e tocant, cascuna de les tres vertuts obra de sa natura en aquelles coses: car la memoria remembra les coses saboroses a palpar e a tocar, e les coses qui son aspres e dures; el enteniment entén per quals coses son saboroses ni avorribles ni greus a tocar ni a palpar; e la volentat vol tots aquells tocaments e sentiments qui son plaents a tocar e a sentir, e esquiva tots los tocaments qui son greus de tocar e de sentir. ✠ 9. A vos, *Sènyer Deus,* sia gloria e honor; car en totes quantes coses home sia usant de ses sensualitats en los .v. senys corporals, en cascuna daquelles usa cascuna de les tres vertuts de la anima en tal manera e en tal divisio, que la obra de la una no es semblant a la obra de la autra: e tot assò esdevé per so car la una de les vertuts no es lautra.

10. *Dreturer Senyor, en lo qual es tota saviea!* Enaxí con les .iij. vertuts de la anima se differenciejen en lurs obres e en les sensualitats de les quals home es tractable, enaxí usen les .iij. vertuts de la anima en les coses intellectuals differenciantment,[1] tota hora que home sia tractable en sos .v. senys espirituals. Mas enperò, *Sènyer,* molt més se differenciejen les obres de les .iij. vertuts con home es tractable en les coses sensuals, que no fan con es tractable en les coses intellectuals. ✠ 11. La occasio e la raó, *Sènyer,* per que la obra de les vertuts se differencieja pus en les sensualitats que en les intellectuitats son tractades,[2] es per so car les sensualitats son tractades per manera de composicio, e les intellectuitats son tractades per manera de simplicitat. On, con les .iij. vertuts sien en la anima simplament unides en una substancia, per assò es lur obra pus unida en les coses simples que en les compostes. ✠ 12. Enassò, *Sènyer,* que la obra de les tres vertuts se

1. B, differentment.—2. M, *Causa et ratio, quare operatio trium Virtutum sit plus diversa quando ipsæ operantur in rebus sensualibus quàm quando operantur in intellectualibus.*

acosta més a esser una obra en les coses intellectuals que en les sensuals, per assò es significat que les .iij. vertuts son una sustancia; car pus que lurs obres no an tanta de differencia en les intellectuitats con an en les sensualitats, per assò es significat que enaxí con lurs obres son acostants en les coses simples, que lurs proprietats sacosten e s unesquen simplament, sens tota composicio, a esser una substancia, la qual substancia sia simplament cascuna daquelles .iij. vertuts.

13. *Senyor savi, al qual no es amagada nulla cosa en nulla manera!* Con la cogitacio del home es en vos, per so con vos, *Sènyer,* sots cosa intellectual, per assò la sua memoria nous pot ymagenar forma ni color ni cors ni nulla cosa sensual. ✠ 14. Enaxí com la memoria no pot remembrar de la vostra deitat nulla cosa sensual, enaxí, *Sènyer,* lenteniment del home no pot de vos entendre nulla cosa sensual; car ni en vos ha cosa per que ell pusca vos entendre sensualment, ni en ell no ha nulla natura per que entena en vos esser nulla sensualitat. ✠ 15. Enaxí, *Sènyer,* con memoria ni enteniment no poden tractar ni usar de vos axí con tracten de les coses sensuals, tot enaxí volentat humana no pot voler en vos aquelles coses que vol en les coses sensuals; car pus que en vostra deitat no ha natura de sensualitat, e pus que memoria ni enteniment no tracten ni usen en vostra deitat sensualment, la volentat del home no pot voler en vos nulla sensualitat; car en vos no es sensualitat, ni volentat humana no ha de sa natura que en vos pusca voler nulla sensualitat, pus que no es en vos.

16. *Creador Senyor dels cels e de les mars e de les terres!* Tant es gran lacostament e la proprietat qui es en les obres de les tres vertuts con tracten de les coses intellectuals, que apenes pot hom conèxer la diversitat qui es en lurs obres: e assòs fa, *Sènyer,* per lur simplicitat e per lo rebavament del enginy humá, rebavat accidentalment per obres de peccats. ✠ 17. Com home, *Sènyer,* cogita en les-

ser de la vostra gloriosa deitat, la memoria del home remembra la vostra gran bonea e la vostra gran noblea e les grans noblèes qui son en les vostres acabades vertuts. ✠ 18. Enteniment dome, *Sènyer,* con tracta en lesser de la vostra deitat, adoncs fa altra cosa que no fa memoria; car memoria remembra vostra bonea, mas enteniment entén vostra bonea per qual raó es tan excellent sobre totes creatures, ni quals raons son per que vos devets esser creador e nosaltres creatures. Mas car memoria e enteniment tracten en vos intellectualment, per assò par a nosaltres que quax no sia differencia enfre so que fa memoria e so que fa enteniment.

19. *Gloriós Senyor sobre totes glories, vertuós sobre totes vertuts!* En aquella hora e en aquell temps en que memoria e enteniment dome son cogitantment en contemplacio de la vostra bonea, en aquella hora e en aquell temps es volentat dome contemplant en vostra bonea: e si la memoria contempla en vostra bonea remembrant el enteniment hi cogita entenent, la volentat, *Sènyer,* hi es contemplant volent e amant e desijant esser ab vos en la vostra gloria. ✠ 20. A vos, *Sènyer Deus,* sia feta reverencia e honor per tots temps; car enaxí con en la cogitacio del home se differenciejen les tres vertuts de la anima en obres, enaxí, *Sènyer,* se differenciejen en los altres senys intellectuals; car en cascú fa una cosa la memoria, altra ne fa lenteniment, altra ne fa la volentat. ✠ 21. Jassía so, *Sènyer Deus,* que en la anima les obres de les tres vertuts no sien unes, emperò noy ha neguna daquelles obres per que neguna de les tres vertuts sia pus vertuosa que lautra; car eguals son, *Sènyer,* les obres en temps e en vertuts e en forsa e en honrament e en gracia: e assò, per so car neguna de lurs obres no poría esser la una menys de lautra, ni neguna no es enans de lautra, ni neguna vertut no fa res menys de lautra.

22. *Ajudable Senyor, esperansa e consolacio dels peccadors!* Memoria es, *Sènyer,* generant enteniment el enteni-

ment reeb generacio de memoria; car si no era nulla cosa remembrada, nulla cosa no poría esser entesa. On, en quant lenteniment entén per la memoria, es la memoria generant el enteniment es generat. ✠ 23. De memoria e denteniment, *Sènyer,* es volentat ixent; car si no era la cosa membrada ni entesa, ja no poría esser volguda. On, en quant es membrada e entesa, es volguda amant o desamant, ixent la volentat membrant e entenent de memoria e denteniment. ✠ 24. On, con memoria sia generant lenteniment, e con lenteniment reeba generacio de memoria, e memoria e enteniment [1] donen processio a la volentat, e la volentat la reba, per assò, *Sènyer,* es significat que una cosa es memoria, altra cosa es enteniment, altra cosa es volentat. [2]

25. *Senyor ferm, incamiable e inmudable, durable en tots temps!* Ja sia so que neguna de les vertuts no sia la una lautra, per tot assò, *Sènyer,* nos seguex que neguna delles pusca esser la una menys de lautra; car si enteniment e voler no era, [3] ja no poría home membrar nulla cosa; e si membrament e volentat no era, ja no poría hom entendre nulla cosa; e si memoria e enteniment no era, ja no poría hom voler nulla cosa. ✠ 26. Per so, *Sènyer,* con lenginy del home es rebavat e engruxat per peccat, e les tres vertuts son en major acostament la una a lautra que hom no pot entendre, per assò es quax vijarès a home que memoria e enteniment pusquen esser en actu sens voler; car membrar e entendre les coses no vulgudes amant, mas airant, par que noy sia voler, [4] lo qual hi es amant, en quant memoria e enteniment les vol membrar e entendre, e sí airant, en quant voler no les ama membrar ni entendre. ✠ 27. Con home comensa a membrar e a entendre alcuna cosa, aitantost la comensa a voler; mas com la ha membra-

1. B, E, e com memoria e enteniment.—2. A, que una es memoria, altra es enteniment, altra es volentat: M, *quòd una virtus sit memoria, alia intellectus et alia voluntas.*—3. B, no eren.—4. B, lo voler.

da e entesa, si la ha en oy, adoncs la comensa a desvoler. On, aquestes son, *Sènyer,* dues volentats, la una aprés lautra: la primera es com memoria e enteniment son ligats ab voler membrar e entendre alcuna cosa, la segona con voler se liga ab memoria e ab enteniment en airar aquella cosa. Mas axí con los ulls corporals no poden veer en present lo creximent que fa linfantó ol vegetable, tant es poca cosa, enaxí en un temps no pot hom saber la differencia de les dues volentats diverses, tant es breu lo temps el espay qui es enfre abdós.[1]

28. *Vivificant Senyor los sants de parays, mortificant los infernats!* En so que home vol membrar e entendre moltes de vegades so que memoria ni enteniment no li fan membrar ni entendre, per assò, *Sènyer,* es a hom vijarès que volentat pusca esser en esser menys de memoria e denteniment. ✠ 29. Con home vol membrar alcuna cosa ublidada e con home vol entendre alcuna cosa innorada, e no la pot membrar ni entendre, adoncs, *Sènyer,* si bé hom vol membrar e entendre, per tot so aquella volentat no es privada de memoria e denteniment: la qual memoria e enteniment no son aquella cosa que vol membrar ni entendre, la qual no pot membrar ni entendre. ✠ 30. Con hom, *Sènyer,* ha remembrat e entès so que no podía membrar ni entendre, adoncs esdevé en actu la memoria el enteniment la qual volía dabans membrar e entendre, e si tot la volentat fo enans en actu que aquella memoria ni enteniment, per tot assò no roman que altra memoria e altre enteniment no fos ab la primera volentat. On, beneyt siats vos, qui tant unides avets les vertuts de la anima, per tal que en lur unitat sia significada la unitat de les iij. persones divines.

1. B, enfre abdúes.

¶ Cap. 165. *Com hom cogita en la manera segons la qual les tres vertuts de la anima se unexen e son una substancia simpla.*

Ah *divinal Senyor, dreturer en totes les creatures!* En axí com humanitat es unida danima e de cors, enaxí anima es unida de tres coses; e enaxí com lo cors del home es compost de quatre elements, enaxí anima dome esdevé substancia simpla de memoria e denteniment e de volentat; car la vertut que la anima ha de membrar e dentendre e de voler, aquelles vertuts son anima, e la vertut de la anima son aquèlles .iij. vertuts. ✠ 2. Enaxí, *Sènyer,* con les .iij. vertuts se dessemblen en lurs obres, per so car la una vertut no es lautra, enaxí les .iij. vertuts se semblen a esser una obra, per so car totes .iij. les vertuts son una anima. ✠ 3. *Amable Senyor!* Enaxí com anima no poría reebre compliment si no era en tres vertuts, enaxí, *Sènyer,* neguna de les .iij. vertuts no poría reebre acabament si totes tres no eren ensems unides a esser una sustancia simple; car enaxí con cascuna vertut reeb acabament de sí metexa, en quant no es lautra, enaxí la una unio en ques unexen reeb acabament la una de lautra, en quant la una se unex ab lautra a esser una substancia.

4. *Senyor servit, Senyor amat, Senyor honrat!* Con sia cosa inpossíbol que neguna de les tres vertuts sia la una menys de lautra ni en esser potencial ni en esser actual, per assò, *Sènyer,* es significat que totes .iij. les vertuts son una sustancia; car si hom podía atrobar que neguna de les

vertuts pogués la una esser menys de lautra, significar sía que totes .iij. no fossen una substancia: mas, car hom non pot entendre la una esser sens la autra, per assò es significat esser totes .iij. les vertuts una substancia. ✠ 5. Enaxí, *Sènyer,* com tota la humana natura de home sería destruída si fos destruít cors humá e anima racional, enaxí sería destruída e delida la anima del home sis delía e destruya tota la natura que anima ha de membrar e de entendre e de voler.[1] On, pus en assòs destruís esser danima, significat es que les tres vertuts son unides a esser una anima. ✠ 6. Con anima, *Sènyer,* sia unida de tres vertuts, aquella cosa que son tres vertuts ensemps, aquella cosa es anima; e aquella cosa que es esser danima, aquella cosa es lesser de les tres vertuts. On, con hom parla de totes les .iij. vertuts, de tota la anima parla; e con hom parla de tota la anima, de tota la essencia de les .iij. vertuts parla.

7. *Ah Sènyer, sens lo qual no esperam gracia ni benediccio!* Enaxí con home es termenat e enclòs dintre los térmens on ses sensualitats e ses intellectuitats son termenades e encloses, enaxí, *Sènyer,* tota la essencia de la anima es enclosa e termenada en lesser de les .iij. vertuts, e tota la essencia de les .iij. vertuts es termenada en la essencia de la anima. ✠ 8. *Misericordiós Senyor!* Enaxí con tota la natura humana es ennobleyda en la anima e en lo cors, enaxí, *Sènyer,* tota la anima pren noblea e reeb gracia e benediccio en les tres vertuts, e les .iij. vertuts la reeben en la anima; car enaxí con la gracia quel cors e la anima reeben singularment, esdevé per reebiment comú reebut corporalment e espiritualment, enaxí e mills encara es la gracia comuna que les .iij. vertuts reeben singularment, lo qual reebiment esdevé comunament. ✠ 9. Tots

1. B, E, Enaxí, *Sènyer,* com tota la humana natura del home sería destruyda qui destruya cors humá (E, humanal) e anima racional, enaxí, sería destruyda e delida tota la anima del home qui delía e destruya tota la natura que anima ha de membrar e de entendre e de voler.

los mals que home reeb, *Sènyer,* corporalment o espiritualment, tots los reeb comunament per los senys sensuals e intellectuals: on, per assò es significat que anima e cors son un home. On, en semblant manera es danima; car tots los mals que reeb per obres de peccat, en tots son encolpades totes tres les vertuts, car no poríen caer en la una menys de lautra: e per assò es significat que totes tres son unides a esser una substancia.

10. *Ajudable Senyor a tots aquells qui en les vostres forces se confíen!* Enaxí con anima es en tres coses, memoria e volentat e enteniment, enaxí, *Sènyer,* totes les vertuts qui son en anima devallen e venen de les tres vertuts qui son rayls de la anima; car aquelles .iij. reeben de vos gracia e benediccio, e puxes, del reebiment que fan dels vostres dons, engenrense en elles totes les altres vertuts. ✠ 11. Enans que home pusca usar damor, ni de devocio, ni de fe, ni de esperansa, ni de dretura, ni de saviea, ni de misericordia ni de neguna altra vertut, cové, *Sènyer,* que sia en home memoria e en enteniment e volentat; car sens aquestes .iij. rayls, no poríen en anima dome esser negunes de les altres vertuts. ✠ 12. Enaxí com de materia e de forma esdevé substancia, con la materia e la forma son ensemps, enaxí, *Sènyer,* de memoria e denteniment e de volentat esdevenen vertuts en home; car membrant vostra bonea e la viltat daquest mon, e entenent vostres grans bonèes e volent vostres honraments, esdevé hom leyal e amable e liberal e ple de tots bens.

13. *Nomenat Senyor per tots los principats e per totes les terres!* Aquella cosa qui es natura ni proprietat a anima dome, es, *Sènyer,* la generacio que la memoria fa al enteniment, e la processio que la volentat reeb de la memoria e del enteniment; car totes estes .iij. natures son unides a esser una anima dome. ✠ 14. Memoria e enteniment e volentat son natura de viure, per so car aquestes .iij. vertuts son coses per les quals la anima dome es viva; e natura

danima, *Sènyer,* es natura de vida, la qual vida viu en aver memoria e volentat e enteniment. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car con hom entén anima en tres coses, adoncs entén hom la essencia de la anima esser memoria e enteniment e volentat; e con home entén anima en una unitat, adoncs entén que memoria e enteniment e volentat son aquell esser de la anima tan solament.

16. *Gloriós Rey de vertut, ple de valor e damor!* So per quel cors humá es compost, sí es per so car los .iiij. elements don es compost son contrarians en natura los uns als altres: per la qual contrarietat reeb corrupcio. Mas de la anima, *Sènyer,* no es enaxí; car les tres vertuts don ella es unida, no ni ha neguna qui sia contrariosa a laltra en natura ni en proprietat: e per assò anima dome no es cosa quis corrompa, car no es ajustada de coses contraries. ✠ 17. Per so, *Sènyer,* con memoria e enteniment e volentat son vertuts que en un temps son en home en actu e en altre son en potencia, per assò es semblant a alcú home neci que les .iij. vertuts sien accidentalment en anima dome: les quals vertuts son en anima dome axí essencialment, e mills encara, que los .iiij. elements en cors dome: car enaxí con lo cors dome es de .iiij. elements, axí la anima es en .iij. vertuts essencialment. ✠ 18. Si tant se fos, *Sènyer,* que les .iij. vertuts no poguessen esser abastans a reebre gloria de vos, fora significat que anima fos altra cosa que no fossen les tres vertuts: mas pus que anima en les tres vertuts pusca reebre de vos acabada gloria, significat es que anima no sia altra cosa si no les .iij. vertuts: e que anima pusca reebre acabada gloria en ses vertuts, significat es en elles metexes; car acabat remembrament de vostra bonea, e acabat enteniment de vostra noblea e acabada volentat de vostres honraments, poden esser acabada gloria en la anima.

19. *Ah Senyor celestial, faedor e comensador de totes creatures!* Enaxí com a figura de triangle son abastants tres

caires conjunts per eguals mesures, enaxí, *Sènyer,* a esser danima son abastants tres vertuts eguals en vertut e en natura e en proprietats. On, enaxí con lo triangle es en tres mesures e les .iij. mesures son lo triangle, enaxí anima dome es en tres vertuts e les .iij. vertuts son la anima. ✠ 20. *Pacient Senyor!* Enaxí con materia es sobject a forma, enaxí les .iij. vertuts de la anima son sobject a totes les altres vertuts; e enaxí con per lo corrumpiment de la materia se destroex la forma estant en ella, enaxí, *Sènyer,* per lenpatxament que les coses sensuals fan a les .iij. vertuts de la anima, prenen destruiment les altres vertuts estants en les rayls della. ✠ 21. *Avinent Senyor!* Enaxí com materia nos corromp per les alteracions de les formes alterades en ella, enaxí, jassía que les .iij. vertuts principals en un temps sien en actu e en altre en potencia, per tot assò la essencia de la anima no es mudable ni corrompable.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, quils feels crestians apellats a la vostra graciosa gloria!* En so que anima dome es unida[1] de tres vertuts principals, per assò, *Sènyer,* es significat que anima dome es durable: la qual significacio de durabletat no fora feta della si no fos unida de .iij. vertuts principals. ✠ 23. So per que es significat que anima es durable per so car es una en tres vertuts, es, *Sènyer,* per so car memoria ni enteniment ni volentat no an de ques contrasten, ans an conveniment natural en ques convenen; car membrar e entendre e voler,[2] cascuna destes vertuts es en lautra, e cascuna ha necessaria que sia en lautra. On, si neguna delles destruya lautra, sería destruent sí metexa. ✠ 24. No es, *Sènyer,* nulla creatura, en quant es de sa simpla natura, qui sia corrompent en sa natura; car les coses qui reeben corrupcio no la reeben en quant son simples, mas en quant son compostes de coses contraries. On, com

1. A, B, E, es una vida.—2. B, E, car membrar e enteniment e voler.

lo conveniment el ajustament qui es fet enfre les .iij. vertuts de la anima es conveniment e ajustament simple, per assò es demostrat que anima ha de natura en sí que no sia substancia corruptible.

25. *Oh vos, Senyor Deus, qui dats a mon cor abundancia de sospirs e damors, e a mos ulls dats compliment de lagremes e de plors!* Lo firmament, *Sènyer*, en quant no es natura contrariosa en sí metexa ni generant sí metexa, per assò dona significat que sia eternal e durable: mas en quant lo firmament no demostra que sia unit de coses concordants ni convenients en natura per lur natura metexa, per assò demostra e significa de sí metex que ell no es sens comensament. ⁂ 26. Si lo firmament, *Sènyer*, dona demostracio que es comensat, en quant a so que no demostra de sí que sia unit de coses concordants en natura, la anima del home demostra de sí metexa significacio que ella es durable, en so que demostra que es unida de coses concordants en natura. ⁂ 27. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car enaxí com lo firmament fora demostrat[1] esser en pus nobla disposicio si ell fos unit de tres coses convenients en natura, que no es com no demostra en sí unitat de tres coses concondants, per assò avets vos, *Sènyer*, creada anima dome de pus nobla disposicio quel firmament, en so que demostra sí esser unida en .iij. coses convenients a esser una natura simpla.

28. *Singular Senyor, en lo qual totes singularitats e totes pluralitats reeben gracia e benediccio!* So per que anima dome es acabada, es, *Sènyer*, per so car la anima en sí reeb acabament en quant es unida de memoria e de enteniment e de volentat, quis convenen a dar acabament a la unitat en so que sonexen,[2] e reeben acabament de la unitat en so que sonexen.[3] ⁂ 29. Si cors humá, *Sènyer*, es unit de .iiij. elements contrariosos los uns als altres, doncs ¡quant més

1. A, fora demostrant.—2. B, E, en que sunexen.—3. B, E, id.

pot esser unida anima d ome de tres coses concordants en natura! Car si de coses contraries se conpon sustancia, ¡quant més de coses concordants se pot unir substancia! ✠ 30. Lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer Deus,* vos clama mercè, que enaxí com la sua anima avets unida de memoria e de enteniment e de volentat, que enaxí sa cogitacio sia en tres coses, les quals son cogitar remembrant vostra gran bonea, e cogitar entenent la vostra gran saviea e cogitar amant tots los honraments de son Senyor Deus.

¶ Cap. 166. *Com hom cogita en qual manera les coses sensuals enbarguen les coses intellectuals.*

Deus *un, incamiable e inmudable!* A vos, *Sènyer Deus,* sia laor e gloria; car tant son les coses sensuals vils coses e mesquines, que en les lurs mesquinèes e en lurs viltats son empatxades e destorbades les intellectuitats. ✠ 2. Con home, *Sènyer,* veu corporalment les figures ni les colors ni les coses plaents a veer, ni con hom ou veus ni crits ni brugits, tant es gran aquell destorbament quels senys esperituals an en aquelles coses aministrar los senys corporals que les pusquen veer e oyr, que apenes poden nulla re cogitar ni remembrar ni entendre entellectualment. ✠ 3. Con home, *Sènyer,* es menjant o bevent o odorant o tocant alcuna sensualitat plaent, tan gran es[1] la conjunccio qui es dels senys corporals e dels espirituals, que los senys espirituals no poden contemplar tan bé en vos con faríen si nulla cosa no veyen ni oyen ni

1. B, tant es gran.

gustaven ni odoraven ni tocaven; car lusament quels senys corporals fan de les coses sensuals, es en aquella hora destorbament e enpatxament en los senys esperituals con no pusquen usar de les coses entellectuals.

4. *Creador Senyor de totes creatures, ordenador de tots ordenaments!* Les sensualitats, *Sènyer,* aitant com contenen lo temps present en lo qual son sentides, aitant son enbargants les coses que son en lo temps passat o en lesdevenidor; car ja dementre que les sensualitats sien sentides e enteses e volgudes, no porán les coses passades ni esdevenidores esser cogitades ni volgudes ni enteses. ✠ 5. On, pus les coses sensuals se lunyen dels senys corporals, pus fort sacosten los senys esperituals a contemplar en les coses entellectuals: e que assò sia ver, *Sènyer,* provas en lalba del dia, con home ha major deliberacio en ymagenar e en entendre e en remembrar e en cogitar, que no avía lo dia passat: e assò es, *Sènyer,* per so car los senys corporals an estat pus longament privats de les sensualitats en lo temps de lalba que en lo temps del dia. ✠ 6. Si peccat no fos, *Sènyer,* ja les intellectuitats no senbargaren en les sensualitats; car pus les sensualitats no fossen corrumpudes, no agren les fretures ni les mesquinèes que ara an: per la qual mesquinea e per la qual frevoltat e per la qual fretura qui es caúda en los senys corporals, son los senys espirituals innorables e duptables en les coses intellectuals, per la servitut en que son caúts per los senys corporals.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui enamorats los coratges qui a vos trameten lurs pensaments e lurs cogitacions!* Si no fossen los senys corporals tan necessaris a esser tractats e aministrats per los esperituals, molt major fora la saviea en home que ara no es, con los senys espirituals son tan occupats en los corporals; car tant es gran, *Sènyer,* lembarc quels senys esperituals an en los defalliments[1] dels senys

1. B, en los delitamens.

corporals, que en per poc nos ixen de lur natura, tant usen poc actualment della; car on menys nusen més se lunyen de lur natura, e on més se lunyen de lur natura menys an de saviea. ✠ 8. Con enteniment dome aja a aministrar los senys sensuals en la lur necessitat, per assò, *Sènyer,* lenteniment del home es servu e sotsmès als negocis de les sensualitats, per la qual subjugacio es costret tota hora que tracta de les intellectuitats. On, per so car lenteniment es costret a tractar en les sensualitats e en les intellectuitats, per assò es empatxat tant per les sensualitats, quen son embargades les coses entellectuals a esser sabudes e enteses. ✠ 9. Si de tot en tot, *Sènyer,* hom no desenbarga les intellectuitats de les sensualitats, en nulla manera hom no pot bé tractar de les coses intellectuals; mas con hom mortifica en sí tota la natura sensual e puja hom tota sa pensa a les coses entellectuals, adoncs, per lo mortificament que hom fa de les coses sensuals, pot hom aver libertat a tractar diligentment de les coses intellectuals.

10. *Ah Senyor forts sobre totes forces, poderós sobre tots poders!* Con home cogita en la generacio e en la processio ques fa en les coses entellectuals, adoncs, *Sènyer,* la generacio e la processio sensual embarga a home, que dubta en la generacio e processio espiritual; car en so que la sensualitat significa que la generacio e processio intellectual nos pot fer seguons sensualitat, fa a hom dubtar que sia regeneracio ni processio intellectual: la qual generacio es molt mills seguons veritat en les coses intellectuals, que no es la generacio e processio qui es en le sensuals; car en les sensuals es per composicio e en les intellectuals es seguons simpla natura. ✠ 11. Enteniment de home, con cogita en les coses sensuals, adoncs entén que null cors no pot caber en menor loc de sí neguna cosa corporal,[1] e entén que tot cors es aquella cosa que sos accidents significquen dell. On, sen-

1. B, E, que null cors no pot caber en menor loc dc sí nulla cosa corporal: M, *nullum corpus posse capi in loco minori se.*

sualment no pot de cors als entendre, mas intellectualment ne pot entendre lo contrari, per obra de miracles e de vostre poder. ✠ 12. Molt home, *Sènyer,* sengana en los significats de les sensualitats; car tals coses son significades sensualment que nos poden seguir intellectualment. On, con hom menyscreu les coses intellectuals per los significats sensuals, adoncs son les sensualitats embargants les intellectuitats; car si hom no seguía los significats sensuals, hom entendría mills les coses intellectuals.

13. *Ab celestial Pare en tots los temps passats ni presents ni esdevenidors!* Con home, *Sènyer,* ha gran plaer o gran ira en sentir alcuna sensualitat, tan fort es occupat lenteniment del home en aquella sensualitat, que ja tro que aquella sensualitat sia passada no porá aver son enteniment franc a entendre les coses intellectuals. ✠ 14. Tant son, *Sènyer,* les sensualitats en home frévols coses en sí metexes, que no poden usar en home menys dajuda de les intellectuitats; e per la ajuda que les intellectuitats an a fer a les sensualitats, no poden les intellectuitats esser tan tractables en sí metexes con faríen si no eren ajudables a les sensualitats. ✠ 15. Enaxí, *Sènyer,* com home contret recobra la vertut e la forsa del membre afollat en lo membre sanser, enaxí, con les sensualitats enpatxen ni destorben les intellectuitats, son les sensualitats moltes de vegades pus fortificades[1] e pus avertuades on més les intellectuitats son destorbades: e assò metex es de les intellectuitats; car on pus hom mortifica les sensualitats, pus fort son fortificades les intellectuitats; car tractant de les cose intellectuals son mortificades les sensuals, e en la mortificacio de les sensuals son fortificades les intellectuals.

16. *Gloriós Senyor, liberal, savi, virtuós!* La occasio per que les sensualitats son torbants e enbargants les intellectuitats, es per so car les sensualitats son de natura del cors,

1. B, E, son les sensualitats pus fortificades.

qui es compost de coses contraries; e per assò an natura de donar torbacio e enpatxament: e les intellectuitats, *Sènyer,* per so car son de natura de la anima, e la anima es sustancia simpla no composta de coses contraries, per assò an natura de donar endressament e ordonament a les coses qui son torbades e desendressades. ✠ 17. Per so, *Sènyer,* con home es ajustat e compost de natura sensual e de natura intellectual, per assò es sobject aparellat a esser embargat a entendre per les sensualitats, e es aparellat a esser endressat a saber e a entendre per les intellectuitats. On, per aquest ajustament aital, cau en home accidentalment ignorancia e intelligencia. ✠ 18. Si en home, *Sènyer,* no fossen les sensualitats embargants les intellectuitats, molt major conexensa e major saviea fora en home, que no es; mas tant es gran lenpatxament que la anima reeb per la natura del cors corrumpuda per peccat, que apenes pot esser certificat en nulles coses. On, enaxí con anima es embargada a entendre e a saber, per raó del embargament que li fan les sensualitats, enaxí es, *Sènyer,* embargada a voler e a amar, per lo empatxament del cors; car si no era lenbargament del cors, molt més vos volría eus amaría la anima del home, que no fa estant en lo cors.

19. *Senyor amat, Senyor volgut, Senyor honrat!* Les sensualitats qui son enbargants les intellectuitats son, *Sènyer,* a home occasio con hom sia turmentat en les penes infernals, per raó de la innorancia que hom reeb en est mon per lenbargament que les sensualitats fan a les intellectuitats: mas los endressaments que les intellectuitats fan a les sensualitats en est mon, aquells son occasio con home sia endressat en laltre seggle en perdurable gloria. ✠ 20. On més son, *Sènyer,* les intellectuitats contrastants a les sensualitats, pus son desacordants ab elles en natura; e on més contrasten a la natura sensual, més se acorden en natura intellectual; e on més sacorda lome a la natura intellectual que a la sensual, més es amador de la gloria celestial e més

ha en menyspreu aquesta vida temporal. ✠ 21. Aquells, *Sènyer*, qui abandonen lurs intellectuitats que sien embargades e torbades per les sensualitats, e no volen endressar les sensualitats ab les intellectuitats, son semblants al malvat príncep quis abandona es comana a alcun vil home de son consell el fa senyor de sí e de son poble: per lo qual malvat consell a qui ell se sotsmet es abandona, embarga sa discrecio e té en treball son poble.

22. *Salvador Senyor, benvolent nostre!* Enaxí con aigua fangosa, ensutzada e enterbolada, enaxí son totes les mies intellectuitats torbades e entremesclades e empatxades per raó de mes sensualitats qui les man corrumpudes. On, si vos, *Sènyer*, no acorrets a les mies intellectuitats, en lo torbament que reeben de les sensualitats, perirán en perdurables penes. ✠ 23. En so que les mies intellectuitats, *Sènyer*, son compreses e torbades per les mies sensualitats, per assò los plaers els pagaments e les benenances de mes sensualitats son treballs e malenances e afanys de mes intellectuitats: e per assò, on pus fort multipliquen los delits de mes sensualitats, més crexen e més multipliquen los treballs de ma anima. ✠ 24. Molt ha, *Sènyer*, gran malediccio en les intellectuitats quis lexen embargar e enpatxar a les sensualitats; car per aquell embargament saparellen a sostenir perdurables treballs: e les sensualitats qui embarguen les intellectuitat a fer bones obres, aquelles serán turmentades en foc perdurable; car elles son occasio a la anima com sia innorant les vostres noblèes els vostres honraments.

25. *Ab liberal Senyor sens tota culpa e sens tot defalliment!* Tant es gran mal e gran perill, *Sènyer*, lo torbament que les sensualitats fan a les intellectuitats, que con hom cuida entendre hom innora, e con hom cuida creure veritat hom las descreu e creu falsetat, e con hom cuida amar hom desama, e con hom cuida fer bé hom fa mal. ✠ 26. Per lenbargament que les sensualitats fan, *Sènyer*, a les entel-

lectuitats, paren a home les coses possíbols esser impossíbols, e les coses inpossíbols es a hom semblant que sien possíbols, e les coses qui son virtuoses es semblant a home que sien vicioses, e les coses qui son plenes de vicis par que sien plenes de vertuts. ✠ 27. Tot lo mon es afollat e corrumput per lo gran enpatxament que fan les sensualitats a les intellectuitats. On, com lo vostre servidor sia tot torbat e enpatxat en la sua anima per la gran torbacio que reeb de les sensualitats, mercèus clama, *Sènyer,* aitant com pot, que vos majudets em acorregats enans que la mia anima no muyra en la servitut de mes sensualitats.

28. *Misericordiós Senyor en lo qual null home no va fadigós qui misericordia deman!* Enaxí com la anima, per so car es bona creatura, no volría lexar lo cors, ans lama el volría deslliurar de sa corrupcio e de sos falliments; enaxí, *Sènyer,* lo cors, per so car es creatura corrumpuda en peccat, ama la anima per amor que ab ella pusca posseyr les vanitats e les benenances mundanes, per les quals la mesquina danima cau en culpes e en peccat. ✠ 29. A vos, *Sènyer Deus,* son clamant de ma anima; car la mia anima me fa gran injuria per so car nos vol partir del cors, e ha major paor de la mort del cors que de la sua metexa, e nos sab guardar del engan que li fal cors: e del cors son ja pus fortment clamant, car nit e dia engana e traex ma anima, qui es tot son cumpliment e tot son acabament. ✠ 30. Per aquesta injuria e per aquest tort que la anima el cors fan al vostre servidor, vos clama mercè, *Sènyer,* lo vostre sotsmès fill de la vostra fembra, que vos costrengats [1] ma anima a molta damor e de contriccio de cor e de penediments de sos peccats, e que fassats son cors esser treballat en vos servir, e que sien sos ulls plens de lagremes e de plors, e la fi de sos dies que sia en mort la qual mort sia a honrament e a honor de son Senyor Deus.

1. B, punescats: E, ponescats.

¶ CAP. 167. *Com home cogita en la vertut e en la noblea que les entellectuitats an sobre les sensualitats.*

AH *Deus ple de misericordia e de pietat!* A vos, *Sènyer,* sia gloria e honor, con vos ha plagut que que les intellectuitats sien pus nobles e mellors que les sensualitats; car en so que la anima es pus nobla cretura quel cors, e les intellectuitats sien de natura de la anima e les sensualitats sien de natura del cors, per assò se demostra que aitant con la anima es pus nobla creatura quel cors, aitant son pus nobles les intellectuitats que les sensualitats. ❧ 2. *Amable Senyor!* Per so car les intellectuitats son mellors e pus nobles que les sensualitats, per assò son pus aparellades a fer bones obres que les sensualitats; e aitant con son pus aparellades e pus endressades a bé que les sensualitats, aitant son pus contrarioses a males obres. ❧ 3. Con en home caya natura de fer bé quant a les intellectuitats[1] e en ell caya natura de fer mal per raó de la corrupcio de les sensualitats, per assò, *Sènyer,* esdevé que home es endressat a fer bé per la natura de les intellectuitats e es destorbat a fer bé per raó de la natura de les sensualitats.

4. *Oh Senyor licenciable, amable, honrable!* Con les sensualitats, *Sènyer,* sien tan frévols e en tan pobre poder que no pusquen usar sino en present, e les intellectuitats sien tan nobles que son tractables e usables en les coses passades e en les presents e en les esdevenidores,[2] per assò, *Sè-*

1. B, E, en quant les entellectuytats.—2. B, devenidores.

nyer, se demostra que los términs de les intellectuitats son son molt majors e mellors que los térmens de les sensualitats. ❧ 5. Tant sobrepujen les intellectuitats en vertut e en noblea sobre les sensualitats, que les sensualitats, *Sènyer,* no poden esser tractables en les creatures si no en los individuus tan solament: mas les intellectuitats tracten de tot, car elles son tractables dels genres e de les especies e dels indivíduus. ❧ 6. *Senyor graciós!* Les intellectuitats son aquelles per que nos avem aparellament e endressament de amar vos e de remembrar en vos e de contemplar en vos e de veer vos: mas les sensualitats, *Sènyer,* no basten a tant, car no tracten si no de les coses qui son en semblant natura delles e qui son creatures semblants a elles. On, con les intellectuitats vajen tant més que les sensualitats, assats es foll qui la sua intellectuitat fa esser serva de la sua sensualitat.

7. *Acabat Senyor en totes noblèes e en tots honraments!* En so, *Sènyer,* que les intellectuitats son mellors que les sensualitats, es molt mellor so que fan les intellectuitats que so que fan les sensualitats; car con hom ou sensualment alcunes paraules, molt mellor es e pus virtuós so que fa la intellectuitat en aquell oyment que so que fa la sensualitat; car la intelligencia del home entén e ha conexensa de la cosa oyda, e la sensualitat no fa altra cosa que ou la paraula. ❧ 8. Con home veu, *Sènyer,* alcuna cosa ab vista corporal, molt mellor es la obra que fa la intellectuitat en aquella vista, que no es la obra que fa la vista corporal; car la intellectual per la vista corporal veu altra cosa, entenent, per la qual intelligencia veu espiritualment les coses invisibles; e la sensualitat no fa altra cosa mas que tan solament veu alcun cors presentment. ❧ 9. Si sensualment, *Sènyer,* odora hom alcuna cosa, molt mellor es la obra intellectual en aquell odorament, que no es la obra sensual: car so que fa la sensualitat no es altra cosa mas que tan solament odora la odor; mas la intelligencia del

home entén qual cosa es la odor, ni don vé, ne que fa, ni qui la ha creada ni a qual altra odor es semblant o contraria.

10. *Rey dels reys e Senyor dels senyors!* Con home es gustant alcuna cosa, molt mellor obra es la intellectual en aquell gustament, que no es cella que fa en aquell gustament la sensualitat; car la sensualitat no fa als mans que sent sabor en alcuna part de son tot, e la intellectuitat aperceb e entén en aquella part la natura del tot a la part; car con hom tasta la mar si es salada, la sensualitat no sent mas la saladura daquella bocada, e la intellectuitat per aquella bocada entén[1] tota la mar esser salada. ✠ 11. Con home, *Sènyer,* es sensible de calor o de fredor o dalcuna altra sensualitat, molt més val so que fa en aquella sensualitat la intellectuitat, que no fa la sensualitat; car sentir calor o fredor, no es sentida en tota la quantitat de la calor ni de la fredor; mas en quant per aquella sensualitat qui es sentida en part, es sabuda e entesa entellectualment lo tot de la calor e de la fredor. ✠ 12. Con sia cosa, *Sènyer,* manifesta e provada que la sensualitat no ateny ni abasta en sí metexa atant com la intellectuitat ateny ni abasta en ella, per assò se demostra es significa que la obra intellectual es molt mellor e pus vertuosa que la sensual, pus que més pot e més fa la intellectual en la sensual que la sensual no fa en sí metexa.

13. *Forts Senyor sobre totes forces e sobre tots poders poderós!* Per raó con les sensualitats no son de tan nobla natura com les intellectuitats, pot home molt més tractar ab la natura intellectual que ab la sensual; car molt més pot hom membrar e voler e entendre e ymaginar e cogitar, que no fa oyr ni veer ni odorar ni gustar ni sentir: e majorment, *Sènyer,* que home pot esser tractable ab la intellectuitat de les coses temporals e de les celestials, e ab les

1. B, E, aperseb.

sensuals hom no pot tractar si no de les coses temporals [1] tan solament. ☙ 14. La intellectuitat del home tracta de les coses qui van segons cors de natura e qui s ordenen es engenren e s corrompen segons obra de natura, e tracta de les coses qui no van per cors de natura, enans son fora de natura. Mas la sensualitat del home no pot atènyer ni bastar ni compendre nulla cosa qui sia fora los térmens de natura, axí com fa la intellectuitat. ☙ 15. Per so, *Sènyer,* com vos sots sobre natura creada, e la sensualitat d ome no pot sobrepujar los térmens de natura, per assò covė que la intellectuitat d ome sia escala per la qual home sia pujant a son senyor e a son creador.

16. *Rey noble, Rey maravellós, Rey excellent en les subiranes altèes!* Home pot esser forsat per son par home en ses sensualitats; mas en les intellectuitats no pot hom constrènyer altre, car a null home no pot hom vedar sa cogitacio ni sa volentat ni son remembrament, en quals que coses vulla cogitar o voler o membrar: e per assò, *Sènyer,* se demostra que la intellectuitat val molt més qne la sensualitat. ☙ 17. Entellectual natura fa esser home vertader e leyal e savi e conexent e pacient e amable; mas sensual natura, *Sènyer,* no basta a tant, enans es occasio a home con home sia glot o luxuriós e bevedor e pererós e ple de de tots vicis. ☙ 18. En totes aquestes maneres e en moltes d altres, *Sènyer,* se demostra que la entellectual natura val molt més que la sensual. On, com los homens en la major part seguesquen més la natura sensual que la intellectual, per assò s esdevé que en lo mon ha tant home fals e traydor e eretge e luxuriós e glot e enfrú e vanagloriós; e per assò es tot lo mon ple de peccats e de corrupcions.

19. *Senyor bo, Senyor honrat, Senyor graciós!* Per so com la natura sensual es vil natura en sí a esguart de la intellectual natura, per assò so [2] que la natura sensual vol

---

1. A, sensuals.—2. B, E, tot so.

acostar a sí, acosta[1] a defalliment e a corrupcio e a peccat, pus que ho lunya de la natura intellectual. ✠ 20. Aitant con es pus nobla natura natura dome que natura de bestia, aitant, *Sènyer*, es pus nobla natura la intellectual que la sensual. On, aitant com val més home que bestia, aitant valen més aquells e aquelles qui seguexen la natura intellectual que aquells e aquelles qui seguexen la natura sensual; car siguent natura intellectual es hom home, e siguent natura sensual es hom home bestial. ✠ 21. Lescala,[2] *Sènyer*, es sobject per lo qual home pot pujar o avallar. On, enaxí con lescala es sobject a dues coses, les quals son pujar e avallar, enaxí a home es dada intellectuitat per tal que li sia escala per la qual pug contemplar en los vostres acabaments, e la sensualitat li es donada per tal que pusca devallar sis vol a esser turmentat en foc perdurable.

22. *Ah Senyor singular, qui totes quantes coses son veets e sabets!* Vos sabets que molt més son pujats e ennobleíts los homens en est mon per les intellectuitats que per les sensualitats; car molt mellor esdevé alcun home pobre mesquí de vil lynatge, pus que sia servu e servidor de sa intellectuitat, que no fa molt malvat rey qui es ric e poderós e de honrat lynatge e es servu e catiu de sa sensualitat. On, tot assò esdevé, *Sènyer*, per la gran noblea de natura que ha natura entellectual sobre natura sensual. ✠ 23. La sensual natura, *Sènyer*, per so car se termena en loc e enpatxa loc, e per so car sos térmens son de poca quantitat, per assò, *Sènyer*, una sensualitat gita altra de son loc e una sensualitat ne destrúu altra e una ne enpatxa altra: e per assò es demostrat que en quant home ha natura sensual, es termenat e es encarcerat e turmentat dintre les cárcers[3] de sa sensualitat. ✠ 24. On, beneyta sia, *Sènyer*, la natura intellectual, e beneyts sien tots aquells e aquelles qui ella seguexen ni obeexen; car a aquella, *Sènyer*, no li

1. B, tot acosta: E, tot ho acosta.—2. B, Escala sensual—3. B, carseres.

es fet contrast seguons los contrasts de les sensualitats, ni no es occupant loc, ni no son sos térmens en aquella viltat ni en aquella poca quantitat que son los térmens de la sensualitat, ni no es tan leugerament cativada ni enpresonada com es la sensualitat.

25. *Creador Senyor, benfactor, complit de gloria e donor!* Natura sensual no dura en home ni viu en home de sí metexa tan solament, ans cové que sia ajudada e vivificada per la natura intellectual: emperò de la intellectual,[1] *Sènyer,* no es enaxí; car aquella no es vivificada ni fortificada per la natura sensual, ans les demés vegades reeb desordonament en sí metexa per esser obedient a la natura sensual.
✠ 26. La quantitat, *Sènyer,* de la natura sensual s estén per tot lo cors del home, mas no s pot estendre per tota la anima; car molt major es la quantitat que anima ha en vertut, que no es la quantitat que la sensualitat ha en lo cors del home; e car major es anima d ome en vertut que no es cors d ome en figura, per assò es significat que natura sensual no es de tan nobla natura com es natura intellectual.
✠ 27. Natura sensual, *Sènyer,* no tracta de natura intellectual ni no pot atènyer als térmens de natura creada intellectual; mas natura intellectual tracta de sí metexa con se vol e tracta de la natura sensual con se vol. On, tot so que natura intellectual fa més que la sensual, devalla de part la noblea de la natura intellectual e de part la frevoltat de la natura sensual.

28. *Vertader Senyor, lo qual ha cumpliment de tota vertut!* Siguent hom la natura sensual, se lunya hom de veer vos e de amar e loar e honrar vos, per so car hom no pot tractar de vos sensualment; car la sensualitat no veu vos, en so que sots invisible, ni la sensualitat no espera resurreccio ni gloria en l altre seggle. Mas la intellectuitat, *Sènyer,* aquella veu vos, e aquella es a hom ulls per la qual

1. B, E, mas de la natura entellectual.

hom vos veu, e aquella fa hom enamorar de vos e confiar en vos e fa hom aver esperansa de resurreccio e de la gloria de parays. ✠ 29. En la entellectual natura venits vos, *Sènyer,* als homens per gracia, e en aquella trametets a hom los ángels, e aquella trameten los homens a vos amant e cogitant e entenent e volent e remembrant. On, com la sensualitat no sia abastant a totes estes coses, e la intellectuitat sia abastant a reebre vos els vostres missatges e a trametre a vos sos missatges, per assò, *Sènyer,* se demostra que la entellectual natura es en molt pus nobla disposicio que la sensual natura. ✠ 30. Con per moltes de raons e per moltes de maneres sien les intellectuats millors e pus nobles creatures que les sensualitats, per assò, *Sènyer,* lo vostre servidor el vostre leyal amador vos clama mercè que vos lo fassats esser servu e sotsmès de sa intellectual natura, per tal que la sua natura sensual nol enpatxe nil embarc en contemplar en la excellent noblea de son Senyor Deus.

¶ CAP. 168. *Com home cogita en les termenacions dints les quals es termenada la cogitacio humana.*

OH *Deus gloriós, qui sots cumpliment e acabament de tots mos desigs e de totes mes amors!* Enaxí, *Sènyer,* con la vista corporal es termenada dintre .vi. dresseres, enaxí la cogitacio del home, qui es vista espiritual, es termenada en .vi. coses, so es a saber, en vos, e en la obra de natura, e en so que fan los ángels, e en so que fan los demonis, e en so que fan los animals racionals e en

so que fan los animals inracionals.[1] ✠ 2. So per que la cogitacio humana, *Sènyer,* es termenada en estes .vi. coses, es per so car en la cogitacio dome no poden totes estes .vi. coses caber en lur essencia ni en lurs obres. On, tot so qui no pot caber en cogitacio dome, de les .vi. coses damundites, tot so qui es fora de la cogitacio, es terme a la cogitacio. ✠ 3. On, en quant so que la vostra gloriosa essencia, *Sènyer,* e les vostres vertuoses obres son molt majors que la cogitacio humana, per assò la cogitacio humana, la qual es en home, no pot compendre tota vostra bonea; e temiats, *Sènyer,* que vos pusca tot compendre qui sots creador, que no fa les creatures qui son coses fenides e termenades: e per assò, la occasio per que cogitacio dome es termenada es per raó de la poquea e de la mesquinea qui es en cogitacio dome, e per raó de la gran granea qui es en vos e en vostres obres e en les creatures.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots comensament de tots comensaments! oh vos, Sènyer, qui sots mon conort e ma vida!* Enaxí com los meus ulls corporals an lur vista termenada dintre .ij. térmens, dels quals la un es la superficients de mos ulls, lautre es la fi e la superficients en lobject fora mos ulls; enaxí, *Sènyer,* atrob e conec que la vista de la mia cogitacio es termenada dintre dos térmens: la un es la potencia que hom ha de cogitar, la autra es la actualitat con la cogitacio es cogitant. ✠ 5. Enans que home sia cogitant, es la sua cogitacio en potencia; e con home, *Sènyer,* es cogitant, es sa cogitacio en actu. On, axí con la vista del home es termenada en laer, enaxí cogitacio dome se determena dintre potencia e actu; car en un temps es en potencia e en altre en actu. ✠ 6. *Amable Senyor!* Enaxí com vista corporal no pot passar en laer part los térmens on laer la termena, enaxí, *Sènyer,* cogitacio dome no pot pas-

1. A, so es a saber, en vos, en la obra de natura entellectual, e en la de natura sensual, e en so que fan los ángels, e en so que fan los demonis e en so que fan los animals racionals.

sar part los térmens que li son donats, dintre los quals es termenada tota sa forsa e sa vertut; car enaxí con vista corporal no pot esser part sos térmens, enaxí cogitacio dome no pot esser part los térmens on es termenada sa vertut.

7. *Ah piadós Senyor, qui sanats e mundats e vivificats tots aquells qui en plaer vos venen!* Con lo vostre servidor es cogitant en la vostra infinitat e en la vostra eternitat e en la vostra excellent bonea e en les vostres obres glorioses, adoncs, *Sènyer*, sent tota ma cogitacio termenada e finida, enaxí com laucell qui en laer es termenat e finit en qual que part vol ni sia. ✠ 8. Con la mia cogitacio, *Sènyer*, enserca qual cosa sia la vostra essencia en sí metexa, adoncs sent tota la mia cogitacio finida e termenada e tota ignorable de la vostra essencia, la qual no pot apercebre quei sia: e on pus fort la mia anima estén la cogitacio en ensercar lesser de la vostra essencia, pus fort sent cativar e termenar la mia cogitacio. ✠ 9. Con la mia anima, *Sènyer*, es cogitant en les grans amors que vos avets fetes al vostre sotsmès, adoncs atrob tota ma cogitacio finida e termenada; car no pusc comtar ni aestmar totes les amors que vos me avets fetes, ni tots los dons quem avets donats, ni tots los honraments quem avets fets ni totes les culpes quem avets perdonades.

10. *Oh vos, Sènyer, qui sostenits los òrfens els cuitats, els adoctrinats els consellats a fer bones obres!* Com vos siats senyor infinit sens nulla terminacio, e con ma anima sia creatura avent comensament, per fina forsa se covè, *Sènyer*, que sia fenida en vos e termenada; e no tan solament es en vos fenida e termenada, que sí es en sa par creatura o en sa dessemblant creatura.[1] ✠ 11. Con la mia anima, *Sènyer*, cogita de les creatures, sia que sien generants o corrumpudes o no generants ni corrumpudes,[2] tants son los genres

1. A, o en sa dessemblant natura: M, *id.*—2. B, E, sia que sien generans o corrumpens (E, corrompens), o no generans ni corrumpens: M, *sivè generabilibus et corruptibilibus, sivè ingenerabilibus et incorruptibilibus.*

e les especies e les figures els indivíduus, que la mia anima no pot atènyer a totes les creatures a ymaginar ni a cogitar. On, con sia cosa contra raó e contra natura e contra ordonacio que totes coses poguessen caber en cogitacio dome, per assò es folla tota anima qui descreu les coses que son fora sos térmens e no poden caber en ella. ☙ 12. Al vostre servidor, *Sènyer*, es esdevengut moltes de vegades que ell descreya moltes coses de vos, les quals fe me demostrava aquelles esser veres; mas car la mia anima no les podía compendre segons raó, per assò ella les descreya. On, ¿qual follía es major que aquesta,[1] que anima descrea les coses on sa cogitacio se termena es cativa?[2]

13. *Ab ver Deus gloriós, qui sots tot lo meu conort e tota ma esperansa e tota ma salut!* Les termenacions, *Sènyer*, on se termena cogitacio dome son grans segons los endressaments ols torbaments qui son enfre les intellectuitats e les sensualitats; car seguons que les intellectuitats son endressades en home, o seguons que son torbades per les sensualitats, es la cogitacio en grans coses o en poques. ☙ 14. Con cogitacio humana, *Sènyer*, tracta de les coses intellectuals, adoncs sexamplen es estenen ses termenacions; car cogitant en coses intellectuals, esdevé hom pus savi e pus enginyós e pus subtil que con la cogitacio es tractable de les coses sensuals, les quals rebaven e engruxen a home son enginy e sa subtilea. ☙ 15. Qui a sa cogitacio vol estendre e examplar ses termenacions, contemple, *Sènyer*, en vos seguons la manera e la art daquest libre; car usant e tractant la manera e la art daquest libre, esdevendrá hom enamorat de vos: per la qual amor sestendrá es examplará sa saviea e son saber e sa subtilea e sa gracia e sa benediccio.

16. *Graciós Senyor, qui sots digne de tots honraments e de totes vertuts!* Dia e nit, *Sènyer*, atrob les mies cogitacioas en

1. B, E, es major com aquesta.—2. B, E, e sencativa.

vos termenades; car tant ha gran plaer la mia anima de contemplar en vos, qne on que vajen ni venguen mos pensaments ni mos remembraments, tot dia e tota nit les trob que son ab vos e que van a vos e venen de vos. ✠ 17. En axí con home que totes ses forces termena en levar alcun fex e fa tot son poder per tal que pusca levar lo fex,[1] en axí, *Sènyer,* per gracia vostra, la mia anima sapodera tan fort dia e nit de cogitar en les vostres altèes e en los vostres honraments, que tota la forsa de sa cogitacio termena e aporta tro a les terminacions part les quals no basten sos poders. ✠ 18. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* vos prega eus adora eus clama mercè de totes se forces, que vos a la sua cogitacio examplets e estenats ses terminacions, per tal que per lexamplament daquelles cresca e multiplic sa gloria e sa vertut, contemplant en vos, esperant de vos gloria e benediccio.

19. *Divinal Senyor qui exoíts los peccadors a lurs grans necessitats!* Enaxí con lo cuir[2] de la bestia se ronsa es restreny[3] per la calor del foc, enaxí, *Sènyer,* atrob ques restrenyen es abreugen los térmens de la mia cogitacio totes les vegades que la mia anima sescalfa es enamora de les coses temporals. ✠ 20. Cogitar, *Sènyer,* en les vanitats mundanes, qui son fenides e termenades dintre poc espay de vida, aitant con elles son vanes e trespassables e de poca valor, aitant es poca e vil la anima qui en elles cogitant senamora. On, seguons la viltat de la cogitacio, son[4] los térmens de la cogitacio vils e breus e de poca valor. ✠ 21. En axí, *Sènyer,* com a laucell volant per laer sestenen sos térmens per laer en so que pot volar de qual part se vol, enaxí e molt mills encara la cogitacio dome se pot estendre e axamplar en cogitar en la vostra bonea e en les vostres vertuts e en les vostres glorioses obres.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots pare e senyor de totes*

1. B, E, per tal quel pusca levar.—2. B, lo cuyr o crúu: E, lo cuyr crúu.—3. B, e se streny.—4. B, E, sí son.

creatures! Enaxí con home estrany qui entra en lo bell palau del rey per veer la noblea del palau, e va de casa en casa guardant los ornaments e les bellèes del palau, enaxí, *Sènyer,* la mia cogitacio dia e nit cogita en vos e en les vertuts e en los honraments qui son en vos: e tant no serca ni atroba, que pusca atènyer ni atrobar ni saber totes les vertuts ni tots los honraments ni totes les granèes qui son en vos. ✠ 23. Con la mia anima, *Sènyer,* fa cogitar mi ensercant qual cosa ni quina cosa sia la mia anima en sí, tant no cogit ni tant no enserc, que la mia cogitacio pusca atrobar tot so que encerca en la mia anima. On, si la mia cogitacio se termena es enclou dintre ma anima, la qual no sab que ses en sí metexa, ¡quant més, *Sènyer,* es termenada en sercar en la vostra gloriosa essencia infinida en tots los honraments e en totes les vertuts! ✠ 24. Con la mia anima, *Sènyer,* cogita en la composicio de cors humá, ja sia que ella aperceba con dels .iiij. elements se compon cors, e entena los membres del cors cascú per sí, emperò encara no pot bastar a tot lo cors a compendre; car moltes coses e molts estaments e moltes maneres ha en cors dome, que cogitacio no pot compendre a saber ni a entendre. On, si la mia cogitacio es termenada en la natura sensual, qui es leujera cosa a entendre a esguart de la intellectual, ¡quant més se covè termenar en la natura intellectual!

25. *Ah vos, Sènyer, qui sots esperansa e refugi dels confiants en la vostra dousa misericordia!* Tant es poca cosa e mesquina cogitacio dome, que qual vis cosa la umple e la termena. On, con les cogitacions dels homens sien, *Sènyer,* majorment en les coses mundanes, per assò son termenades en les coses mundanes; e termenant les coses mundanes les cogitacions dels homens, no poden caber en lurs cogitaments les obres celestials. ✠ 26. A vos, *Sènyer Deus,* son clamant de les mies cogitacions; car enaxí com lescaravat qui tot dia es termenat dintre los térmens de les pudors ixents de les legèes don ell pren vida, enaxí, *Sènyer,*

les mies cogitacions tot dia les trop termenades en les vanitats e en les pudors daquest mon, de les quals lo meu cors pren vida e la mia anima ne reeb colpes quim son occasio de mort perdurable. ✠ 27. *Ah dreturer Senyor!* E tan malahuirats son tots aquells e aquelles qui en est mon buyden lurs animes de cogitacions en la celestial gloria e umplen lurs animes de cogitacions en aquests delits temporals qui re no valen, los qual son fenits e termenats en esta present vida dintre poc espay e poc terme, e son occasio a home de infinides penes en foc perdurable.

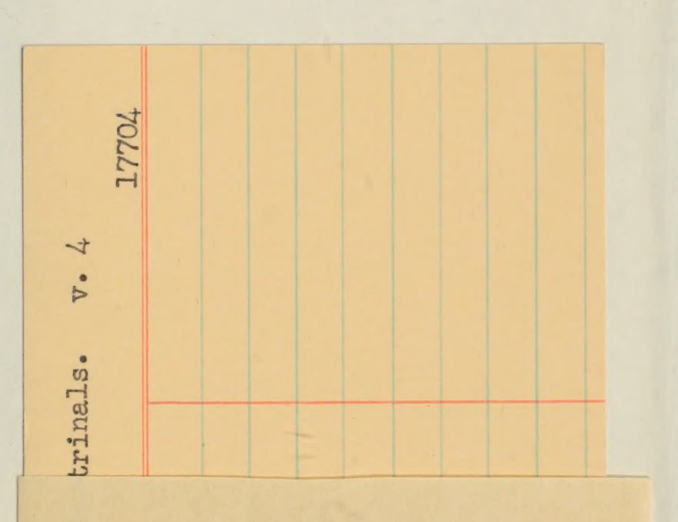
28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui ajudats e acorrets als vostres servidors con vajen posseyr gloria sens fi!* Lo vostre esclau, fill de la vostra fembra, vos clama mercè que vos tota sa cogitacio termenets dintre tres térmens: lo primer, *Sènyer,* sia que totes ses cogitacions sien en cogitar les vostres noblèes e les vostres vertuts e les vostres obres, el segon en cogitar con vos pusca amar e honrar e servir e obeyr en tots vostres manaments, el ters con sia cogitant en la viltat daquest mon e en ses culpes e en sos peccats e en la gloria de parays e en les penes infernals. ✠ 29. Si al vostre sotsmès, *Sènyer Deus,* vos fets tanta de gracia que ses cogitacions no sien en altres coses si no en les damundites, segur pot esser, *Sènyer,* lo vostre ben volent de posseyr en sos cogitaments glories perdurables, en los quals cogitaments null temps no será atrobada fi. ✠ 30. Cogitant, suspirant, enplorant, vos fa gracies e mercès, *Sènyer,* lo vostre vasall comprat vostre ab preu de sanc e de lagremes precioses, e clama us mercè e confías en vos que enaxí con aquesta distinccio li avets feta amenar a fi, que totes les altres esdevenidores li ajudets a aportar a tal fi que sia a gloria e a laor de son noble Senyor Deus.

TAULA

trinals. v. 4
17704